

Ν.Ο. 607/8

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ
ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Θ.Ε.Μ.Α : Ο πολιτικός και ιδεολογικός ρόλος
του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Επομεινώνδας Αθ. Μαρτίου

Αθήνα 10 Ιουλίου 1992

Διδακτορική διατριβή που υποβλήθηκε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών - Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης
και Διεθνών Σπουδών.

ΑΘΗΝΑ 1992

Η έγκριση διδακτορικής διατριβής από το Πάντειο Πανεπιστήμιο
Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν υποδηλώνει αποδοχή των
γνωμών του συγγραφέα.

Νόμος 5343/1932 Άρθρο 202 παρ.2

Π Ρ Ο Λ Ο Γ Ο Σ

Όταν στις 9 Μαΐου του 1950 ο Robert Schuman ανέφερε μεταξύ άλλων στην ιστορική του διακήρυξη ότι κατάλληλες διατάξεις θα εξασφάλιζαν τους απαραίτητους τρόπους προσφυγής κατά των αποφάσεων της Ανωτάτης Αρχής (1) κανείς δεν θα μπορούσε να διανοηθεί ότι αυτές οι ελάχιστες λέξεις θα αποτελούσαν την αφετηρία για την δημιουργία ενός θεσμικού Κοινοτικού οργάνου, δικαιοδοτικού χαρακτήρα, με 753 υπαλλήλους και ετήσιο προϋπολογισμό 83.321.725 ECU (2).

41 χρόνια αργότερα, στις 9-10 Οκτωβρίου 1991, στο Μάαστριχτ, της Ολλανδίας, οι αρχηγοί των κρατών και κυβερνήσεων των 12 που συγκλήθηκαν στα πλαίσια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ανανέωσαν με τον πιο πανηγυρικό τρόπο την εμπιστοσύνη τους στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ως θεσμικού οργάνου το οποίο συνέτεινε αποφασιστικά με την νομολογία του στην προώθηση της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης. (3).

Τροποποιώντας αναλόγως το άρθρο 173 της Συνθήκης της ΕΟΚ μεταβίβαζαν στο Δ.Ε.Κ. μεταξύ των άλλων και την αρμοδιότητά του α κ υ ρ ω τ ι κ ο ύ ελέγχου των νομοθετικών πράξεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, του μόνου κοινοτικού οργάνου που είναι άμεσα νομιμοποιημένο από τους λαούς της Κοινότητας (4).

Η νέα αυτή αρμοδιότητα του ΔΕΚ συμπληρώθηκε με την δυνατότητα ασκήσεως κατά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, προσφυγής στο Δικαστήριο κατ'άρθρο 175 για παράλειψη να αποφασίσουν κατά τα εν άρθροις 189 -(5)- και 189 Β ειδικότερον οριζόμενα.

Οι εν λόγω τροπολογίες της Συνθήκης της ΕΟΚ, πέραν του σεβασμού που αποδίδουν στο Δικαστήριο, επιβεβαιώνουν τον κυρίαρχο ρόλο που διαδραματίζει το κράτος δικαίου στην διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Όμως στα πλαίσια των πολιτικών συστημάτων η χορήγηση νέων εξουσιών σε κάποιο θεσμικό όργανο δεν αποτελεί μονόδρομο.

Πολλές φορές μπορεί να αποτελέσει το πρόσχημα περιορισμού των εξουσιών του σε κάποιο άλλο τομέα, μείζονος σημασίας.

Είναι άραγε εντελώς τυχαίο ότι η ως άνω αύξηση αρμοδιοτήτων του Δικαστηρίου συνδυάστηκε με απαγόρευση κάθε ανάμειξης του στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας;(6).

Σύμφωνα με το άρθρο 11 οι διατάξεις της Συνθήκης για τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες που αναφέρονται στην αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και στην άσκηση της αρμοδιότητας αυτής δεν εφαρμόζονται σε καμία από τις διατάξεις του σχετικού με την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας κεφαλαίου (7).

Επ'αυτού βεβαίως θα μπορούσε κανείς να ταχυριστεί βάσιμα ότι η επιλογή ήταν ορθή καθόσον ο αποκλεισμός του ΔΕΚ επιβαλόταν λόγω αυτής καθ'αυτής της φύσεως των πραγμάτων.

Η εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας τυγχάνουν αμιγώς πολιτικά θέματα τα οποία καθιστούν αδιανόητο κάθε δικαιοδοτικό έλεγχο.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσαμε να αντιτάξουμε δύο παρατηρήσεις.

1.- Γιατί άραγε επιφυλάχθηκε σε μεγάλο βαθμό η ίδια τύχη στο ΔΕΚ αναφορικά και με την συνεργασία στις δικαστικές και εσωτερικές υποθέσεις; (8).

2.- Για ποιους λόγους άραγε τόσο στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας που προτάθηκε απο την ad hoc Συνέλευση τον Μάρτιο του 1953 (9) όσο και στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας, (10) προβλεπόταν η λειτουργία Δικαστηρίου με δικαιοδοτική αρμοδιότητα επι των ανακυπτουσών διαφορών σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφάλειας αντίστοιχα;

Η προσπάθεια περιορισμού του ΔΕΚ κατά την γνώμη μας είναι πασιφανής. Οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών φρόντισαν απο την αρχή να αποφύγουν την "ενοχλητική" παρουσία του Δικαστηρίου σε δύο τόσο σημαντικούς τομείς, οι οποίοι πέραν των άλλων διατηρούν παρα πολλά διακυβερνητικά στοιχεία.

Ουστυχώς όμως οι δώδεκα δεν σταμάτησαν εκεί.

Προχώρησαν για πρώτη φορά απο την ίδρυση των Κοινοτήτων στην ανάθεση επίλυσης των διαφορών τους αναφορικά με τα αμυντικά θέματα της Ένωσης, σε ένα τρίτο, μη Κοινοτικό Δικαστήριο. Στο Διεθνές Δικαστήριο.

Σύμφωνα με το άρθρο X της Συνθήκης για την Ουτικοευρωπαϊκή Ένωση τα μέλη αυτής υποχρεούνται να παραπέμπουν στο Διεθνές Δικαστήριο κάθε διαφορά δικαιοδοτικής φύσεως (11) δηλαδή κάθε διαφορά που εμπίπτει στο άρθρο 36 παρ.2 του καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου (12).

Αυτό σημαίνει ότι του λοιπού τα κράτη-μέλη της Ένωσης οφείλουν να προσφεύγουν στην Χάγη για την επίλυση των μεταξύ τους διαφορών, που αφορούν την αμυντική πλευρά της Ένωσης.

Δεν γνωρίζουμε βεβαίως εάν αυτή η διασπάθιση της Κοινοτικής αρμοδιότητας θα γίνει τελικά αποδεκτή εάν και όταν τεθεί ενώπιον του Δικαστηρίου.

Το βέβαιο είναι ότι οι ρυθμίσεις αυτές αποτελούν την συνεπή έκφραση της θεωρία των "κλώνων" ή του "αρχαιο-ελληνικού ναού" ή της "πολυθεμελιακής δομής της Ένωσης", ή "των πυλώνων" που τέθηκε σε προβληματισμό με ιδιαίτερη έμφαση απο το ανεπίσημο (non-paper) "σχέδιο Συνθήκης Ένωσης" που υπέβαλε η Λουξεμβουργιανή Προεδρία (13).

Σύμφωνα με την θεωρία αυτή η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση απο πλευράς δομής μπορεί να παρομοιασθεί με ένα αρχαίο Ελληνικό ναό με τρεις κίονες πτοι α. τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, β. την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας και γ. την συνεργασία στις εσωτερικές και δικαστικές υποθέσεις.

Κάθε κίονας διαθέτει ιδιαίτερο νομικό χαρακτήρα και διαφορετικές θεσμικές ρυθμίσεις.

Επι των κτόνων αυτών εδράζεται μια κοινή οροφή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο αποτελεί και τον κοινό συνδετικό κρίκο των κτόνων μεταξύ τους. (14).

Μετά το Μάαστριχτ το Ευρωπαϊκό οικοδόμημα θα μπορούσαμε βάσιμα να ισχυρισθούμε ότι αποτελείται από 7 πυλώνες, 1. την ΕΚΑΧ, 2. την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, 3. την ΕΚΑΕ, 4. την Οικονομική και Νομισματική Ένωση, 5. την Κοινή Εξωτερική Πολιτική 6. την Ουτικοευρωπαϊκή Ένωση, 7. την Συνεργασία σε εσωτερικές και δικαστικές υποθέσεις, οι οποίοι διασυνδέονται με αετώματα (15) υπο την κοινή οροφή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (16).

Είναι προφανές ότι η επιλογή της πολυθεμελιακής δομής της νέας Συνθήκης υπέσκαψε το ενιαίο [unicite] της Κοινότητας και απέκλεισε την άμεση κοινοτικοποίηση της εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παράκαμψη των νομικών και λοιπών διαδικαστικών εγγυήσεων που διασφάλιζε μέχρι σήμερα το κοινοτικό δίκαιο κατά την λειτουργία των θεσμικών οργάνων των Κοινοτήτων.

Βεβαίως δεν μπορεί κανείς να παραγνωρίσει ότι υπάρχουν τομείς στους οποίους δεν μπορούν προς το παρόν τουλάχιστον να εφαρμοστούν πλήρως οι μέθοδοι λήψης απόφασης που προβλέπει το Κοινοτικό δίκαιο.

Πρόκειται για μια γκρίζα ζώνη (17) την ύπαρξη της οποίας δεν μπορεί κανείς βάσιμα να αμφισβητήσει.

Όμως οι λύσεις θα έπρεπε να επιδιωχθούν στα πλαίσια μιας Συνθήκης με ενιαία δομή η οποία θα εγγυάτο την διαφάνεια, τον δημοκρατικό έλεγχο και την κοινοτικοποίηση των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο σε τελική ανάλυση κατά την νέα Συνθήκη Ένωσης αποτελεί το κατ'εξοχήν κεντρικό πολιτικό όργανο διεύθυνσης της.

Είναι αλήθεια ότι η Επιτροπή έχοντας υπόψη της και την κακή εμπειρία της Ενιαίας Πράξης, οπότε για πρώτη φορά επεισήλθε λάθρα η θεωρία των "Ευρωπαϊκών Πυλώνων" (18) αρκετά έγκαιρα (19) τόνισε ότι τόσο οι ιστορικές παρακαταθήκες των ιδρυτών της Κοινότητας όσο και όλες οι δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν υπερ της Ευρωπαϊκής οικοδόμησης την ωθούν να θεωρήσει ως κεντρικό στοιχείο της αναθεώρησης της Συνθήκης την ενσωμάτωση των νέων στόχων σε μια μόνη Κοινότητα (20) με ενιαία θεσμική συγκρότηση.

Αυτός άλλωστε ήταν και βασικός πυρήνας της σκέψης πίσω από την οικοδόμηση της Ευρώπης που συντελείτο εδώ και 40 χρόνια δηλαδή ότι ολη η πρόοδος που είχε γίνει προς την οικονομική, νομισματική κοινωνική και πολιτική ολοκλήρωση έπρεπε σταδιακά να ενσωματωθεί σε μια ενιαία Κοινότητα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν έπρεπε να παρατίθεται δίπλα στην υπάρχουσα Συνθήκη αλλά αντίθετα να καλύπτει ολη την Κοινότητα καθιστώντας κτήμα της το κοινοτικό κεκτημένο (21).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο από την πλευρά του με την έκθεση Martin (22) προχώρησε πέραν των θέσεων που είχε διατυπώσει το

1984 (23) και πρότεινε την συγκρότηση της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας στα πλαίσια της Κοινότητας, υπενθυμίζοντας με τον τρόπο αυτό την προτίμηση του προς μια νέα Συνθήκη ενιαία και συνεκτική (24), η οποία θα εγγυάτο την ενιαία νομική υπόσταση της Ένωσης, κοινά θεσμικά όργανα και πλήρη κοινοτικοποίηση των πολιτικών που ήταν απαραίτητες για την πραγμάτωση των στόχων της (25).

Με την απόρριψη όμως του πρώτου σχεδίου Συνθήκης προς την Ένωση, της Ολλανδικής Προεδρίας το οποίο κατοχύρωνε το ενιαίο της Κοινότητας ως βάση για την μελλοντική Ένωση (26), ανοίξε ουσιαστικά ο δρόμος προς μια Συνθήκη Ένωσης με πολυθεμελιακή δομή.

Και για την κατάληξη αυτή δεν ευθύνονται βεβαίως μόνο οι κυβερνήσεις διαφόρων κρατών μελών (27), αλλά και συγκεκριμένες πολιτικές δυνάμεις εντός του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

Αν όμως το Δικαστήριο αποκόπηκε λόγω της πολυθεμελιακής δομής της Ένωσης από κάθε πρόσβαση προς την κοινή Εξωτερική Πολιτική, τουλάχιστον στον τομέα της Συνεργασίας στις δικαστικές και εσωτερικές υποθέσεις διατηρεί δυναμικά και υπό τον όρο ψηφίσεως σχετικών διακρατικών συμβάσεων μεταξύ των χωρών μελών της Ένωσης, τον ρόλο του αετώματος που θα συνδέει τους αντίστοιχους κίονες (28).

Βεβαίως στον τομέα της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης διατηρεί σημαντικότερες αρμοδιότητες όπως προκύπτει από τα άρθρα 173-(29)-, 175-(30)-, 177-(31)-, 180-(32)-και 184-(33)-, παρότι η λογική της πολυθεμελιακής δομής της Συνθήκης υπονόμωσε την κοινοτική τάξη πραγμάτων (34), και περιόρισε τα δικαιώματα των κρατών μελών και της Επιτροπής για προσφυγή τους στο ΔΕΚ μέσω των άρθρων 169 και 170 συνθ. ΕΟΚ, σε θέματα που άπτονται της εφαρμογής των παραγράφων 1 έως 9 του άρθρου 104 Γ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. (35)

II. Πέραν όμως των άλλων θεμάτων το Μάαστριχτ θα μείνει κατά την γνώμη μας στην ιστορία και ως η πανηγυρική ανακήρυξη του ΔΕΚ ως του μοναδικού θεσμικού οργάνου της Κοινότητας επιφορτισμένου με την α υ θ ε ν τ ι κ ή ε ρ μ η ν ε ί α των σκοπών της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την νέα Συνθήκη Ένωσης η Κοινότητα έχει σαν αποστολή της

- 1.- την προαγωγή στα πλαίσια της, μιας αρμονικής και ισόρροπης ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων.
- 2.- μια σταθερή και διαρκή μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον ανάπτυξη.

- 3.- ένα υψηλό βαθμό σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων
- 4.- ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας
- 5.- την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και της ποιότητας ζωής
- 6.- την οικονομική και κοινωνική συνοχή
- 7.- την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών.

Σαν μέσα για την επίτευξη των σκοπών αυτών το άρθρο 2 της Συνθήκης αναφέρει

- α.- την κοινή αγορά
- β.- την οικονομική και νομισματική ένωση
- γ.- τις κοινές πολιτικές και δράσεις που αναφέρονται στο άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. (36).

Ειδικότερα για την ΟΝΕ το άρθρο 3 της Συνθήκης αναφέρει ότι προς επίτευξη των προαναφερθέντων σκοπών του άρθρου 2 οι δράσεις των κρατών μελών και της Κοινότητας θα συμπεριλαμβάνουν την υιοθέτηση μιας οικονομικής πολιτικής βασισμένης

- 1.- στο συντονισμό των οικονομικών πολιτικών των κρατών μελών
- 2.- στην εσωτερική αγορά και
- 3.- στον καθορισμό κοινών στόχων.

Η εν λόγω οικονομική πολιτική θα χαράσσεται σύμφωνα με τις αρχές της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

- Συγχρόνως οι ως ανω δραστηριότητες θα συμπεριλαμβάνουν
- 1.- τον αμετάκλητο καθορισμό συναλλαγματικών ισοτιμιών με σκοπό την δημιουργία ενός κοινού νομίσματος του ECU και
  - 2.- τον καθορισμό και την εφαρμογή ενιαίας νομισματικής πολιτικής και συναλλαγματικής πολιτικής με σκοπό την εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών και υπο την επιφύλαξη του στόχου αυτού την υποστήριξη της γενικής οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, κατά τρόπο συμβατό με τις αρχές της οικονομίας της ανοικτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

Όλες οι παραπάνω δράσεις των κρατών μελών και της Κοινότητας προϋποθέτουν τήρηση των παρακάτω κατευθυντήριων αρχών:

- 1) σταθερές τιμές
- 2) υγιή δημόσια οικονομικά και υγιείς νομισματικές συνθήκες και
- 3) σταθερό ισοζύγιο πληρωμών (37).

Είναι λοιπόν προφανές ότι αποστολή της ΟΝΕ είναι η διαρκής επιδίωξη της σταθερότητας των τιμών η οποία κατά την Επιτροπή (38) αποτελεί προϋπόθεση όχι μόνο για την ύπαρξη ενός ισχυρού νομίσματος αλλά και για την εξασφάλιση συνεχούς και σταθερής ανάπτυξης η οποία θα δημιουργήσει απασχόληση και ευημερία.

Τα κυριότερα πλεονεκτήματα της ΟΝΕ συνίστανται:

- 1.- στην αποτελεσματικότητα και την ανάπτυξη που θα προέλθουν λόγω της υιοθέτησης του κοινού νομίσματος.
- 2.- στην σταθερότητα των τιμών

- 3.- στην εξασφάλιση υγιών δημοσίων οικονομικών καθώς θα μειωθούν τα ελλείματα των εθνικών προϋπολογισμών και
- 4.- στην ανάπτυξη της απασχόλησης και της ισορροπίας στην περιφέρεια (39).

Συγκρίνοντας τους νέους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με αυτούς του "παλαιού" άρθρου 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ διαπιστώνουμε ότι:

- 1 . Ο μοναδικός κοινωνικός σκοπός του άρθρου 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ήτοι η επιταχυνόμενη ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου συμπληρώθηκε πλέον από τέσσερες νέους κοινωνικούς σκοπούς ήτοι :
- α. το υψηλό επίπεδο απασχόλησης
  - β. την κοινωνική προστασία
  - γ. την ποιότητα ζωής
  - δ. την κοινωνική συνοχή
2. Οι τέσσερεις οικονομικοί σκοποί της Συνθήκης της ΕΟΚ ήτοι:
- α. η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας
  - β. η συνεχής και ισορροπη επέκταση της οικονομίας και
  - γ. η αυξημένη σταθερότητα,
  - δ. η οικοδόμηση στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών αναδιατάσσονται, συμπληρώνονται και προσδιορίζονται με μεγαλύτερη σαφήνεια προκειμένου να αποτελέσουν τους νέους οικονομικούς σκοπούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα (40) ,η Κοινότητα έχει ως αποστολή την εκπλήρωση των παρακάτω οικονομικών σκοπών:

- α. Να προάγει την αρμονική και ισορροπη ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της
  - β. Μια σταθερή και διαρκή,μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον ανάπτυξη
  - γ. Ένα υψηλό βαθμό σύγκλισης των οικονομικών επιδόσεων και
  - δ. την οικονομική συνοχή
3. Ο κατ' εξοχήν πολιτικός σκοπός της Συνθήκης της ΕΟΚ όπως αυτός καθοριζόταν από το άρθρο 2 αυτής,ήτοι σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών μελών που συνένανε η Κοινότητα αντικαταστάθηκε από την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών μελών της.

Πόσο άραγε απέχουν οι παραπάνω κοινωνικοί,οικονομικοί και πολιτικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας από αυτούς που για πρώτη φορά διακηρύχθηκαν αντίστοιχα το 1957 με την υπογραφή της συνθήκης της ΕΟΚ;

Απο πρώτης απόψεως ,αρκετά,θα απαντούσε κανείς χωρίς δισταγμό.

Ωστόσο όμως κανείς εύλογα κατα πόσο η απάντηση θα μπορούσε να είναι η ίδια ,εαν το ερώτημα διατυπωθεί ελάχιστα τροποποιημένο λαμβάνοντας την παρακάτω μορφή.

Πόσο άραγε απέχουν οι παραπάνω κοινωνικοί, οικονομικοί και πολιτικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας από αυτούς που για πρώτη φορά διακηρύχθηκαν αντίστοιχα το 1957 με την υπογραφή της Συνθήκης της ΕΟΚ, υπό το φώς της τριακονταπενταετούς νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων;

Είναι αλήθεια ότι προκειμένου να απαντήσει κανείς με σαφήνεια και πληρότητα στο παραπάνω ερώτημα θα πρέπει να εξετάσει, να μελετήσει και να συγκρίνει με ιδιαίτερη προσοχή την νομολογία του ΔΕΚ από της ιδρύσεως του μέχρι σήμερα.

III. Σκοπός της παρούσης διατριβής είναι να εξετάσει με ιδιαίτερη προσοχή την νομολογία του ΔΕΚ αναφορικά με τους σκοπούς των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από της ιδρύσεως τους μέχρι την Συνθήκη του Μάαστριχτ και να ανιλήσει τα ανάλογα συμπεράσματα.

Τα ερωτήματα είναι αρκετά.

1. Ποιοί είναι άραγε οι σκοποί των κατ' ιδίαν Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σύμφωνα με τις ιδρυτικές τους συνθήκες;
2. Ποιό το περιεχόμενο τους;
3. Πως ερμήνευσε το ΔΕΚ τους εν λόγω σκοπούς των τριών Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων;
4. Κατά πόσο είναι σύμφωνη αυτή η ερμηνεία με τα κείμενα των Συνθηκών;
5. Πως προέκυψε ο επιμερισμός των σκοπών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε οικονομικούς και κοινωνικούς;
6. Υπάρχουν άραγε και πολιτικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και αν ναι ποιοί είναι αυτοί;
7. Πότε άραγε προέκυψε ο μεθοδολογικός διαχωρισμός σε σκοπούς των Κοινοτήτων και μέσα προς επίτευξη τους;
8. Ποιά είναι η αμοιβαία σχέση σκοπών και μέσων κατά τις Συνθήκες και ποιά σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου;
9. Μήπως εν προκειμένω επιβεβαιώθηκε για άλλη μια φορά το ιστορικό φαινόμενο της αυτονομίσης των μέσων εναντι των σκοπών τους οποίους υποτίθεται ότι υπηρετούν;
Υπήρξε άραγε εν προκειμένω αναγωγή των μέσων σε σκοπούς;
Ποιός άραγε ήταν εν προκειμένω ο ρόλος του Δικαστηρίου;
10. Υφίσταται άραγε κατά τις Συνθήκες ιεράρχηση μεταξύ των επιδιωκόμενων σκοπών και αν ναι ποιά είναι αυτή;
Η μήπως, για πρώτη φορά το θέμα τέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου;
Και ποιά άραγε ήταν η απάντηση του;
Δογματική ή πραγματιστική;

Αυτά και αρκετά άλλα ερωτήματα φιλοδοξεί να απαντήσει η παρούσα διατριβη.

Οι κυριότερες πηγές της είναι οι ίδιες οι αποφάσεις του ΔΕΚ χωρίς βέβαια να παραληφθεί η έρευνα και μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας.

Όμως τα συμπεράσματα και οι κρίσεις διατυπώνονται με κύριο γνώμονα τις ίδιες τις αποφάσεις του Δικαστηρίου και όχι με βάση τις απόψεις των σχολιαστών των αποφάσεων αυτών.

Μεγάλη σημασία βεβαίως στην όλη διατριβή διαδραμάτισε η προσεκτική μελέτη των αποφάσεων του Δικαστηρίου και των προτάσεων των γενικών εισαγγελέων του, χωρίς όμως να οδηγούμαστε σε μεσαιωνικούς σχολακισμούς.

Η διατύπωση των αποφάσεων αποτέλεσε αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής χωρίς να παραμεληθεί παράλληλα και η δεύτερη ανάγνωση πίσω από τις γραμμές, η οποία έχει αποδειχθεί καθοριστικής σημασίας κατά την εξέταση των διαφόρων δικαστικών αποφάσεων.

Όμως καμιά προσπάθεια προσέγγισης και ερμηνείας των αποφάσεων ενός θεσμού, ακόμη και δικαιοδοτικού, δεν μπορεί να στεφθεί με επιτυχία, χωρίς την προσεκτική μελέτη της εσωτερικής δομής και λειτουργίας του.

Χωρίς βέβαια να ασπαζόμαστε πλήρως τις θέσεις και τους προβληματισμούς των δομολειτουργιστών, ούτε αλλωστε αυτό είναι το αντικείμενο της διατριβής μας, θα ήταν επιστημονικά ανεπαρκές το όλο εγχείρημα μας εάν παρελείπαμε να αναφερθούμε στην δομή, οργάνωση και λειτουργία του Δικαστηρίου, η οποία βρίσκεται σε στενή συνάφεια τόσο με την ίδια την ιστορία του θεσμού όσο και με τα πρόσωπα που το επάνδρωσαν ανα εποχές.

IV. Η διατριβή χωρίζεται σε τέσσερα μέρη.

Το π ρ ώ τ ο μέρος αναφέρεται στην ιστορία και οργάνωση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Το δ ε ύ τ ε ρ ο μέρος αναφέρεται στην ανάλυση των σκοπών της ΕΚΑΧ και της ΕΚΑΕ και χωρίζεται σε δυο κεφάλαια.

Το τ ρ ί τ ο μέρος αναλύει τους σκοπούς της ΕΟΚ

Το τ έ τ α ρ τ ο μέρος πραγματεύεται την ιεράρχηση των σκοπών των Κοινοτήτων και τον ρόλο του Δικαστηρίου.

Ο ε π ί λ ο γ ο ς αναφέρεται στην συμβολή της νομολογίας του Δικαστηρίου στην διαμορφωση των σκοπών της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ιστορία και οργάνωση του Δικαστηρίου.

Περιλαμβάνει ένα κεφάλαιο, στο οποίο γίνεται αναφορά στις ιστορικές καταβολές του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που:

- α. Στο Μόνιμο Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοδοσίας
- β. Στο Διεθνές Δικαστήριο
- γ. Στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- δ. Στο Δικαστήριο της ΕΚΑΧ
- ε. Στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας
- στ. Στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας
- ζ. Στην διακήρυξη του R. Schuman και στην έκθεση Spaak

Εν συνεχεία το κεφάλαιο αυτό πραγματεύεται την σύνθεση του Δικαστηρίου, τον διορισμό και τις ανανεώσεις των δικαστών με την παράθεση λεπτομερών στοιχείων τα οποία αποδεικνύουν τον τρόπο διαμόρφωσης ενός βασικού πυρήνα δικαστών στα πλαίσια του οργάνου, ο οποίος αποτελεί τον θεματοφύλακα της παράδοσης στα πλαίσια του θεσμού και εγγυάται την ενότητα της νομολογίας του.

Ιδιαίτερη μνεία γίνεται για τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου και τον ρόλο που διαδραματίζει.

Επισημαίνονται εν προκειμένω η τήρηση των ισορροπιών αλλά και της παράδοσης κατά την εκλογή του Προέδρου του ΔΕΚ.

Ο θεσμός του γενικού εισαγγελέα αποτελεί αντικείμενο ιδιαίτερης προσοχής στα πλαίσια του εν λόγω κεφαλαίου.

Περαιτέρω γίνεται αναφορά στους εισηγητές σε γραφείο δικαστή και στην δημιουργία του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Εν συνεχεία αναλύονται η συγκρότηση του ΔΕΚ, η διαδικασία συζητήσεως και η διαδικασία εκδόσεως αποφάσεως.

Ιδιαίτερη προσοχή δίδεται στο πρωταές χάρις στο οποίο το Δικαστήριο αποκτά το μεγαλύτερο δυνατό CONSENSUS των μελών του αναφορικά με την νομολογία του.

Το κεφάλαιο αυτό στο τέλος κλείνει με ανάλυση της ΑΠΟΦΑΣΗΣ του ΔΕΚ στην οποία συμπεριλαμβάνονται η δομή της απόφασης, τα ένδικα μέσα κατ' αυτής, η εκτέλεση της και η νομολογία του ΔΕΚ για την ισχύ της νομολογίας του, που το αποκαλούμενο *Precedent of the case law*.

Β. Μέρος δ ε υ τ ε ρ ο

Κεφάλαιο π ρ ώ τ ο

Σκοποί της ΕΚΑΧ

Οι σκοποί της συνθήκης της ΕΚΑΧ συνίστανται σε κοινωνικούς και οικονομικούς.

Στους κ ο ι ν ω ν ι κ ο ύ ς σκοπούς περιλαμβάνονται:

1. Η ανάπτυξη της απασχόλησης και
2. Η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, οι οποίοι αναλύονται επι μακρόν στην διατριβή.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις πρωτογενείς σχετικές ρυθμίσεις και ακολουθεί η νομολογία του ΔΕΚ.

Κυρίως αναλύονται οι γνωμοδοτήσεις 1\59 (41) και 1\60 (42) του Δικαστηρίου.

Στους ο ι κ ο ν ο μ ι κ ο ύ ς σκοπούς της ΕΚΑΧ περιλαμβάνεται η οικονομική επέκταση, η οποία θα επιτευχθεί σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 της συνθήκης μέσω της ορθολογικότερης κατανομής της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας.

Επομένως η έννοια ορθολογική κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας αποκτά κεφαλαιώδη σημασία για τον προσδιορισμό του περιεχομένου της οικονομικής επέκτασης.

Μετά την νομολογιακή ανάλυση των παραπάνω προχωρούμε στην μελέτη των αποφάσεων του Δικαστηρίου σχετικά με τους εξειδικευμένους οικονομικούς σκοπούς της Συνθήκης που αναφέρονται στο άρθρο 3 και στους οποίους συμπεριλαμβάνονται:

- 1.- ο κανονικός εφοδιασμός της αγοράς
- 2.- η εξασφάλιση πρόσβασης στις πηγές παραγωγής
- 3.- ο καθορισμός χαμηλότερων τιμών
- 4.- η βελτίωση του παραγωγικού δυναμικού και η κανονική επέκταση της παραγωγής

Στα πλαίσια αυτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η προβληματική του πόσο χαμηλές είναι οι χαμηλότερες τιμές.

Στο δ ε υ τ ε ρ ο κεφάλαιο του δευτέρου μέρους της διατριβής μας αναλύουμε τους σκοπούς της ΕΚΑΕ.

Γ. Μέρος τρίτο

Στο τρίτο μέρος αναλύονται οι σκοποί της ΕΟΚ.
Περιλαμβάνει τρία κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται οι οικονομικοί σκοποί της ΕΟΚ.

Στους οικονομικούς σκοπούς συμπεριλαμβάνονται:

- 1) η προαγωγή της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας.
- 2) η συνεχής και ισορροπη επέκταση της οικονομίας
- 3) η αυξημένη σταθερότητα.
- 4) οικονομικές σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών-μελών.

1. Κατά το ΔΕΚ η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων επιτυγχάνεται:

- α. με την λειτουργία του ανταγωνισμού
- β. με την σταθεροποίηση των αγορών στα πλαίσια της κοινής αγροτικής πολιτικής
- γ. με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων.

Κατά πόσο όμως δύναται να χρησιμοποιηθεί το άρθρο 2 της συνθήκης εκ μέρους των κρατών μελών κατά την διαδικασία του άρθρου 169 προκειμένου να θεμελιωθεί ένσταση α παραδέκτου κατά της προσφυγής της Επιτροπής;

Ειδικότερα κατά πόσο η άσκηση προσφυγής για παραβίαση της Συνθήκης κατ'ένος κράτους μέλους το οποίο αντιμετωπίζει πολιτική κρίση αποτελεί πράξη η οποία απαγορεύεται από το άρθρο 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ καθόσον θα μπορούσε να προκαλέσει μια διαταραχή που ενδεχόμενα θα προδίκασε την αρμονική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων του κράτους - μέλους;

Και περαιτέρω κατά πόσο η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας εμπεριέχει τόσο την υποχρέωση αποτροπής των πολιτικών κρίσεων όσο και την υποχρέωση αρωγής των κρατών μελών;

Τα ερωτήματα αυτά όπως και η προβολή της ύπαρξης πολιτικής κρίσεως ως λόγος ανωτέρας βίας εξετάζονται στο τμήμα αυτό της διατριβής μας με εκτενέστατη αναφορά στην νομολογία του Δικαστηρίου.

Ενα άλλο πρόβλημα που εξετάζεται στα πλαίσια του πρώτου αυτού σκοπού της Συνθήκης της ΕΟΚ είναι κατά πόσο τυγχάνει νόμιμη η επίκληση της περιφερειακής ή πολιτικής ως σκοπού της Κοινότητας που απορρέει απ' ευθείας από το άρθρο 2 της Συνθήκης.

2. Κατά την νομολογία του Οικονομικού η αυξημένα σταθερότητα συνίσταται:
- α. στην εξασφάλιση του ισοζυγίου πληρωμών
  - β. στην διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών-μελών
  - γ. στην σταθεροποίηση των τιμών
  - δ. στην εξασφάλιση υψηλού επιπέδου απασχόλησης.

Εν προκειμένω η Κοινότητα θέτοντας ως ένα από τους σκοπούς της την οικονομική σταθερότητα και κατ' επέκταση την πολιτική σταθερότητα των χωρών μελών της απέβλεπε στην επίτευξη των επιμέρους στόχων του αποκαλούμενου μαγικού τετραγώνου δηλαδή του χτυπήματος του πληθωρισμού, της εξασφάλισης της πλήρους απασχόλησεως, της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών και της νομισματικής σταθερότητας.

Ο έλεγχος του πληθωρισμού επιτυγχάνεται κυρίως:

- α. με τον έλεγχο των τιμών και
- β. με την λήψη φορολογικών αντιπληθωριστικών μέτρων

Τα παραπάνω δύο μέτρα αντιπληθωριστικής πολιτικής αντιμετωπίζονται από πλευράς νομολογίας του ΔΕΚ εκτενέστατα.

Στα πλαίσια του ελέγχου των τιμών εξετάζονται:

- 1) ο καθορισμός ανωτάτων τιμών πώλησεως στο στάδιο παραγωγής και χονδρεμπορικού εμπορίου.
- 2) ο καθορισμός ανωτάτων τιμών πώλησεως στο στάδιο λιανικού εμπορίου και κατανάλωσης
- 3) η λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού των τιμών σε εκτέλεση κοινοτικών πολιτικών.
- 4) ο καθορισμός κατωτάτων περιθωρίων κέρδους.
- 5) το πάγωμα των τιμών

Η χρήση των φόρων ως μέτρο αντιπληθωριστικής πολιτικής εξετάζεται στα πλαίσια της αντιμετώπισης του φαινομένου υπερθέρμανσης της Γερμανικής οικονομίας.

Περαιτέρω η διατριβή αντιμετωπίζει τα εξής ζητήματα που ανακύπτουν στα πλαίσια της επιδιωκόμενης αυξημένης σταθερότητας.

- 1) το οικονομικό κόστος των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων σαν παράγοντας μη σταθερότητας.
- 2) η κοινωνική κρίση σαν παράγοντας μη σταθερότητας
- 3) η ανατροπή της σταθερότητας σαν λόγος λήψεως ασφαλιστικών μέτρων.
- 4) η ανατροπή της εξωτερικής δημοσιονομικής σταθερότητας.
- 5) η αύξηση του ελλείματος του εθνικού προϋπολογισμού ως παράγοντας μη σταθερότητας.
- 6) το κόστος του εκσυγχρονισμού ως απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως αποφάσεως της Επιτροπής.

Η συνεχής και ταχύρροπη επέκταση της οικονομίας αντιμετωπίζεται περιορισμένα στα πλαίσια της διατριβής μια και απασχόλησε ελάχιστα την νομολογία του Δικαστηρίου όπως επίσης και ο τέταρτος οικονομικός σκοπός της Κοινότητας πρὸς τις στενές οικονομικές σχέσεις μεταξύ των κρατών μελών της.

Τὸ δεύτερο κεφάλαιο του τρίτου μέρους αναφέρεται στους κοινωνικούς σκοπούς της Κοινότητας.

Στους κοινωνικούς σκοπούς της ΕΟΚ περιλαμβάνεται η επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.

Σε τι συνίσταται αυτή και ποιὰ η έκταση της;

Εμπεριέχει άραγε την υποχρέωση διασφάλισης ενός υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας;

Και περαιτέρω αποτελεί εγγύηση για την διασφάλιση ενός κατωτάτου ευρωπαϊκού μισθού;

Εκτείνεται άραγε στην ποιότητα ζωής;

Τα ερωτήματα αυτά επιχειρεί να αντιμετωπίσει νομολογικά η παρούσα διατριβή στο κεφάλαιο αυτό του τρίτου μέρους.

Στο τρίτο κεφάλαιο του τρίτου μέρους της διατριβής μας αναλύουμε τον πολιτικούς σκοπούς της Κοινότητας.

Στους πολιτικούς σκοπούς ανήκει η επιδίωξη σχέσεων περισσότερο στενών μεταξύ των κρατών μελών της Κοινότητας.

Αυτό σημαίνει άραγε και αλληλεγγύη μεταξύ τους;

Και αν ναι καλύπτει άραγε η αλληλεγγύη αυτή τον χώρο της πολιτικής;

Είναι μια αλληλεγγύη μόνο μεταξύ των κρατών-μελών ή εκτείνεται στις σχέσεις μεταξύ των λαών της Κοινότητας;

Και ποιὰ σχέση έχει η οικοδόμηση της Πολιτικής Ένωσης των κρατών-μελών της Κοινότητας με τους πολιτικούς σκοπούς που διακηρύσσει η συνθήκη της ΕΟΚ;

Δ. Μέρος τέταρτο

Στο τέταρτο μέρος της διατριβής αντιμετωπίζονται από πλευράς μεθοδολογίας ενιαία και για τις τρεις συνθήκες το πρόβλημα της ιεραρχικής σχέσης μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών σκοπών της συνθήκης και ο ρόλος που διαδραμάτισε το Δικαστήριο

Μπορούμε άραγε να συμπεράνουμε ότι το ΔΕΚ οικοδόμησε ένα σύστημα περιορισμένου δικαστικού ακτιβισμού;

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

- (1) Βλεπ. Διακήρυξη R. Schuman, 9 Μαΐου 1950, Documents on International Affairs 1949 - 1950, p.p. 315-317.
- (2) Βλεπ. Προσχέδιο γενικού προϋπολογισμού Ε.Κ. οικ. έτος 1993, σελ. 6 και 52 αντίστοιχα.
- (3) Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 9-10ης Δεκεμβρίου υπογράφηκαν τα κατ'αρχήν κείμενα της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία εν συνεχεία αποτέλεσαν το αντικείμενο ειδικής επεξεργασίας εκ μέρους νομικών των δώδεκα κρατών μελών. Τα τελικά κείμενα της νέας Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση υπογράφηκαν σε ειδική πανηγυρική τελετή στις 7-2-1992 στο Μάαστριχτ από τους Υπουργούς Εξωτερικών και Οικονομικών -για την ΟΝΕ- των δώδεκα.
- (4) Ανάλογη αρμοδιότητα χορηγήθηκε στο ΔΕΚ και αναφορικά με τις υπό έκδοση πράξεις της νεοσυσταθείσας Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, βλεπ. ομοίως άρθρο 173, παρ.Ι όπως τροποποιήθηκε από τη νέα Συνθήκη.
- (5) βλεπ. άρθρο 189 παρ. Ι όπως τροποποιήθηκε από Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (6) βλεπ. διατάξεις νέας Συνθήκης για Ευρωπαϊκή Ένωση άρθρο Η.
- (7) βλεπ. επίσης και άρθρο Μ Συνθήκης Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από τον συνδυασμό των άρθρων Η και Μ προκύπτει ότι το ΔΕΚ θα μπορούσε να έχει αρμοδιότητες στον τομέα της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας μόνο στον βαθμό που οι εν λόγω διατάξεις επικαλύπτονται ή ενδεχόμενα συγκρούονται με αυτές που αφορούν τις εξουσίες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- (8) Σύμφωνα με το άρθρο Η οι διατάξεις των συνθηκών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που αφορούν στην αρμοδιότητα του ΔΕΚ και την ενάσκηση της αρμοδιότητας αυτής δεν εφαρμόζονται στον εν λόγω τίτλο VI της Συνθήκης εξαιρέσει του άρθρου Κ.3 παράγραφος 2 στοιχείο γ) τρίτο εδάφιο.
- (9) Βλεπ. Draft treaty embodying the Statute of the European Community, Documents of the Consultative Assembly 1953, Doc III, Για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα (Ε.Π.Κ.) βλεπ. μεταξύ άλλων και A.H. Robertson "The European Political Community" British Yearbook of International law 1952 p.p. 383-401 αλλά και A.H. Robertson, European Institutions, σελ. 290 επομ.
- (10) βλεπ. European Defence Community, Documents on International Affairs 1952, σελ. 116-162.
- (11) βλεπ. άρθρο VIII της αρχικής Συνθήκης των Βρυξελλών, European Yearbook Vol II p. 313-341.

- (12) Ησει των επίλυση διαφορών που αφορούν :
- 1) την ερμηνεία της Συνθήκης ΟΕΕ και των πρωτοκόλλων της
  - 2) κάθε ζήτημα διεθνούς δικαίου
  - 3) την ύπαρξη κάθε γεγονότος, το οποίο εάν απεδεικνύετο θα συνιστούσε παράβαση διεθνούς υποχρέωσης αναληφθείσης λόγω της υπογραφής της Συνθήκης της ΟΕΕ
  - 4) την φύση ή την έκταση της αποζημίωσης για παράβαση διεθνούς υποχρέωσης αναληφθείσης λόγω της Συνθήκης της ΟΕΕ.
- (13) Για το πλήρες κείμενο του σχεδίου Συνθήκης Ένωσης, που υπέβαλε η Γουξεμβουργιανή Προεδρία, βλ. Agence Europe\Documents no 1722\1723.
Μετά το εν λόγω σχέδιο συνθήκης Ένωσης υποβλήθηκε το πρώτο σχέδιο Ένωσης της Ολλανδικής Προεδρίας και μετά την παντελή απόρριψη του από την πλειοψηφία των Αντιπροσώπων των Κρατών μελών, υποβλήθηκε το δεύτερο σχέδιο Συνθήκης Ένωσης στο οποίο τελικά στηρίχθηκαν και οι αποφάσεις του Μάαστριχτ. Για τα δύο κείμενα της Ολλανδικής Προεδρίας βλ. Agence Europe\Documents no 1733\1734 της 3ης Οκτωβρίου 1991 και 1746\1747 της 26ης Νοεμβρίου 1991 αντίστοιχα.
- (14) Η ρύθμιση αυτή προσομοιάζει κάπως με αυτήν της ενταίας Πράξης στην οποία είχαμε δύο πυλώνες αφ' ενός μεν τις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες και αφ' ετέρου την Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνεργασία, και τις δύο υπο την σκέπη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και στα πλαίσια μιας Συνθήκης.
- (15) π.χ. βλεπ. ρόλο Επιτροπής στο πλαίσιο της κοινής εξωτερικής πολιτικής άρθρα I.8 παρ. 4, I.9.
Για το Συμβούλιο βλεπ. άρθρα I1 παρ.4, I2 παρ.2, I3 παρ. 1,2,3 κλπ.
Για τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου βλεπ. άρθρο I.7.
- (16) Άρθρο 0 κοινών διατάξεων.
- (17) βλεπ. γνωμοδότηση Επιτροπής της 21ης Οκτωβρίου 1990 όσον αφορά το σχέδιο αναθεώρησης της Συνθήκης ιδρύσεως της ΕΟΚ σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση, σελ.11.
- (18) ή των Ευρωπαϊκών στηλοβατών
- (19) στις 21.10.90
- (20) βλεπ έγγραφο Επιτροπής που κατατέθηκε στην διακυβερνητική διάσκεψη [I.6.6.] στις 21.5.91
- (21) βλεπ κείμενο που αφορά την δομή του σχεδίου Συνθήκης που διένειμε η Επιτροπή ως έγγραφο εργασίας στους ειδικούς εκπροσώπους στο πλαίσιο της Διακυβερνητικής Διάσκεψης, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ειδική έκδοση, Δελτίο 14.6.91, P.E. 151.791
- (22) βλεπ. πρώτη προσωρινή έκθεση Martin εγγραφο. A3 47\90 που εγκρίθηκε από Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 14.3.1990 E.E. C96, 17.4.1990, δεύτερη προσωρινή έκθεση Martin εγγραφο A3 166\90, P.E. 141.180\τελ, που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 11.7.1991 EE C 231 σελ 99, τρίτη προσωρινή έκθεση Martin εγγραφο A3 0270\90 P.E. 144.177\τελ που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 22.11.90.

- (23) Για το πλήρες κείμενο του σχεδίου ιδρυτικής συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ενέκρινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στις 14.2.1984 βλεπ. έγγραφο P.E. 137.149 E\DOC EL\DM\79479 και EEC C 77,19.3.1984.
- (24) βλεπ. ομιλία του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ. Enrique Barón Crespo ενώπιον του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μάαστριχτ,9.12.1991 E\DOC EL\DN\120547 ML
- (25) ο.π.
- (26) βλεπ. ιδίως άρθρο Ζ του πρώτου σχεδίου της Ολλανδικής Προεδρίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση,Agence Europe\Documents 1733\1734 3.10.91
Το άρθρο αυτό παρουσιάζει από πλευράς δομής αρκετές ομοιότητες με το άρθρο 2 που πρότεινε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με την τρίτη προσωρινή έκθεση Martin το οποίο επίσης εξέφραζε προτίμηση στον ενιαίο χαρακτήρα της Κοινότητας [unicite].
- (27) Για τις αντιδράσεις κατά του σχεδίου αυτού της Ολλανδικής Προεδρίας βλεπ. Agence Europe. Πρώτο δεκαήμερο Οκτωβρίου 1991.
- (28) βλεπ. άρθρο Κ3, παράγραφος 3 στοιχείο γ) τρίτο εδάφιο.
- (29) έλεγχος των πράξεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- (30) προσφυγή επι παραλείπει κατά της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- (31) Προδικαστικό ερώτημα για το κύρος και την ερμηνεία των πράξεων της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας.
- (32) Εκπλήρωση των υποχρεώσεων των Εθνικών Κεντρικών Τραπεζών
- (33) Μη εφαρμογή Κανονισμού Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας
- (34) Πρόκειται για τον λεγόμενο κίνδυνο μετάδοσης
- (35) βλεπ. άρθρο 104Γ παράγραφος 10 συνθ. ΕΟΚ όπως προστέθηκε από Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (36) Στις κοινές πολιτικές και δράσεις περιλαμβάνονται κατ' άρθρο 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα η κοινή εμπορική πολιτική,η κοινή πολιτική στον τομέα των μεταφορών,η κοινή πολιτική στον τομέα της γεωργίας και της αλιείας,η ελευθερία διακίνησης αγαθών ,προσώπων,υπηρεσιών και κεφαλαίων, η πολιτική ανταγωνισμού,η προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών,η κοινωνική πολιτική,η οικονομική και κοινωνική συνοχή, η περιβαλλοντική πολιτική,η ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας της κοινοτικής βιομηχανίας,η προαγωγή της έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης,μέτρα στον τομέα της ενέργειας,η εγκαθίδρυση διευρωπαϊκών δικτύων,η προστασία της υγείας,η εκπαίδευση, ο πολιτισμός,η πολιτική ανάπτυξης η προστασία του καταναλωτή,μέτρα στον τομέα του τουρισμού και της πολιτικής άμυνας.
- (37) Για την ONE βλεπ ειδικότερα και τα εξής
Αναφορικά με τα κράτη μέλη
1) Non paper της Νοβεμβουργιανής Προεδρίας για ONE Agence Europe /DOCUMENTS [A.E.D.] no 1693,27.2.91
2) French draft treaty on economic and monetary union [AED]no 1686 31.1.91

- 3) British proposal for the creation of a european monetary fund responsible for managing the hard ECU ο.π. No 1683,10\1\91
Αναφορικά με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
- 1) Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 14ης Απριλίου 1989 για την ευρωπαϊκή νομισματική ενοποίηση O.J. No C 120,16.5.1989 p. 331.
- 2) Προσωρινή έκθεση HERMAN για την ONE 27.4.90 έγγραφο A3 99\90 PE 139.492\τελ.
- 3) Έκθεση HERMAN για την ONE 25.9.90 PE 140147 τελ.
- (38) βλεπ Ανακοίνωση Επιτροπής της 21.8.1990 για την ONE Υπηρεσία Επισήμων εκδόσεων των ΕΚ 1990
- (39) ο.π. σελ 12 αλλά και [AED] no 1650\1651 27.9.90
βλεπ. επίσης και Henning CHRISTOPHERSEN Economic and Social Union,the economic rationale and design on the system ο.π. 1604\1605,23.3.90
- (40) Για το κείμενο της συνθήκης βλεπ. Συνδιάσκεψη των Αντιπροσώπων των Κυβερνήσεων των κρατών μελών Πολιτική Ένωση, Οικονομική και νομισματική Ένωση,Βρυξέλλες 1.2.1992 CONF UP UEM 2002\92 GR.
- (41) βλεπ. γνωμοδότηση 1\59 ECR 1959 σελ 268
- (42) βλεπ. γνωμοδότηση 1\60 ECR 1960 σελ. 41

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ο Τ Ο

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

1.- ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

1.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1) (Δ.Ε.Κ.) μετά την ένταξη των χωρών της Ιβηρικής χερσονήσου (2) αποτελείται από 13 δικαστές και επικουρείται από 6 γενικούς εισαγγελείς.

Εδρεύει στο μέγαρο KIRCHBERG, στην πόλη του Λουξεμβούργου και είναι το κοινό Δικαστήριο και των τριών Κοινοτήτων (3). Η αρμοδιότητά του, η σύνθεσή και η οργάνωσή του καθορίζονται:

1.- Από τις τρεις Συνθήκες οι οποίες ίδρυσαν αντίστοιχα τις Κοινοότητες, ήτοι από την Συνθήκη της ΕΚΑΧ, γνωστή ως Συνθήκη του Παρισιού (4) και ισχύουσα από 23-7-1952, την Συνθήκη της ΕΟΚ (5), ισχύουσα από 1-1-1958 (5α), και την Συνθήκη της ΕΚΑΕ (6) ισχύουσα επίσης από 1-1-1958 (6α).

2.- Από τα τρία πρωτόκολλα αναφορικά με τον οργανισμό του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ (7), της ΕΟΚ (8) και της ΕΚΑΕ (9), αντίστοιχα.

3.- Από την Συμφωνία περί κοινών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (10).

4.- Από την Συνθήκη συγχωνεύσεως (11).

5.- Από το πρωτόκολλο προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (12).

6.- Από τις πράξεις προσχωρήσεως νέων μελών στις Ευρωπαϊκές Κοινοότητες (13).

7.- Από την Ενιαία Πράξη (13α).

Το περιεχόμενο των ανωτέρω κειμένων συμπληρώνεται από τον κανονισμό διαδικασίας του ΔΕΚ όπως αυτός ισχύει μέχρι σήμερα (14). Η απλή απαρίθμηση των παραπάνω κειμένων, ως και η αναλυτική παρουσίαση του περιεχομένου τους κατά την γνώμη μας δεν έχει παρά μόνον αξία απλής ιστορικής καταγραφής και πληροφόρησης αναφορικά με την δομή, την φύση, την προέλευση και την εξέλιξη του ΔΕΚ. Οι πραγματικές πηγές προέλευσης των παραπάνω ντοκουμέντων, οι ιστορικές και θεωρητικές τους καταβολές, οι σχετικοί συμβιβασμοί τους οποίους απηχούν και η επίπονη πορεία η οποία ακολουθήθηκε μέχρι την ψήφισή τους, ως και η ιστορική τους διάσταση την εποχή της υιοθέτησής τους είναι δυνατό να γίνουν αντιληπτά μόνο εάν το περιεχόμενο των κειμένων αυτών τοποθετηθεί μέσα στο συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο των αντιλήψεων οι οποίες κυριαρχούσαν στους πολιτικούς, οικονομικούς και νομικούς κύκλους των χωρών-μελών των Κοινοτήτων αναφορικά με τα εξής θέματα:

α.- με την φύση αυτή καθ'εαυτή των διεθνών οργανισμών γενικώς και των περιφερειακών δυτικο-ευρωπαϊκών διεθνών οργανισμών ειδικότερα

β.- με την φύση, τον ρόλο και τους σκοπούς των υπό ίδρυση Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων καθώς επίσης και την ιστορική τους πορεία κατά την πρώτη δεκαετία τους.

γ. Τον ρόλο και την θέση των κυρίαρχων κρατών στους παραπάνω οργανισμούς, και την δυνατότητα - επιθυμία των κυρίαρχων κοινωνικών τάξεων στα κράτη αυτά να αλληλοπεριορίσουν την εθνική τους κυριαρχία χάριν κοινών και προκαθορισμένων σκοπών, τους οποίους θα ανελάμβαναν να προωθήσουν οι συγκεκριμένοι οργανισμοί.

δ. Την αναγκαιότητα αλλά και το πολιτικό κόστος το οποίο συνεπάγεται η δημιουργία διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων στα πλαίσια των οργανισμών αυτών για τον έλεγχο της εφαρμογής των διεθνών υποχρεώσεων τις οποίες ανέλαβαν τα εθνικά κράτη, ως υποκείμενα δικαίου, με την δημιουργία των εν λόγω διεθνών οργανισμών.

ε. Την μετατροπή των φυσικών και νομικών προσώπων από παθητικά αντικείμενα του διεθνούς δικαίου σε ενεργητικά υποκείμενα του δικαίου αυτού, τα οποία κέκτονται δικαιωμάτων, έναντι των κρατών και των διεθνών οργανισμών, τα οποία προστατεύονται από διεθνή δικαιοδοτικά όργανα που λειτουργούν στα πλαίσια των εν λόγω διεθνών οργανισμών.

1.2.

ΔΙΕΘΝΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΑ ΔΙΚΑΙΟΔΟΤΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Η δημιουργία διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, στην αρμοδιότητα των οποίων ανήκε ο έλεγχος της συμμορφώσεως των εθνικών κρατών στις διεθνείς τους υποχρεώσεις, δεν είναι βέβαια προϊόν των μεταπολεμικών χρόνων.

Ήδη από το 1920 στα πλαίσια της Κοινωνίας των Εθνών είχε δημιουργηθεί το Μόνιμο Δικαστήριο Διεθνούς Δικαιοσύνης (PERMANENT COURT OF INTERNATIONAL JUSTICE).

Όμως με την δημιουργία του Ο.Η.Ε. και τη νέα αντίληψη η οποία επικράτησε στις διεθνείς σχέσεις, κυρίαρχα στοιχεία της οποίας ήταν η ειρηνική επίλυση των διαφορών, ο σεβασμός της εδαφικής ακεραιότητας και της πολιτικής ανεξαρτησίας των κρατών, η μη επέμβαση σε θέματα εσωτερικής δικαιοδοσίας, η ειρηνική συνεργασία μεταξύ των κρατών σε οικονομικά, πολιτιστικά κ.λ.π. θέματα, η ιδέα της δημιουργίας διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων με σχετικά διευρημένες αρμοδιότητες ωρίμασε και έγινε αρκετά προσιτή στους διάφορους ηγετικούς κύκλους των εθνικών κρατών και η σχετική θεσμοθέτηση τους προχώρησε με θαρραλέα βήματα.

Άλλωστε τόσο η ειρηνική επίλυση των διαφορών όσο και η αυξημένη μεταπολεμική οικονομική συνεργασία σε διεθνές επίπεδο κατέστησαν αναγκαία την δημιουργία διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, τα οποία με το αυξημένο κύρος τους θα επέβαλλαν σεβαστές λύσεις στα περίπλοκα προβλήματα των διακρατικών πολιτικών και οικονομικών σχέσεων, που θα προέκυπταν.

Η αρχή έγινε στις 26-6-1945 από τα Ηνωμένα Έθνη στα πλαίσια των

οποίων δημιουργήθηκε το Διεθνές Δικαστήριο (15) το οποίο σύμφωνα με το άρθρο 92 του καταστατικού χάρτη του Οργανισμού αποτελεί το κύριο δικαστικό όργανο των Ηνωμένων Εθνών, και λειτουργεί σύμφωνα με το προσαρτημένο καταστατικό, που βασιζόταν στο Καταστατικό του Μονίμου Διεθνούς Δικαστηρίου και αποτελούσε αναπόσπαστο τμήμα του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (16).

Διάδικοί ενώπιον του Διεθνούς Δικαστηρίου μπορούν να είναι μόνο κυρίαρχα κράτη (17), στην αρμοδιότητα δε του Δικαστηρίου περιλαμβάνονται όλες οι υποθέσεις τις οποίες οι διάδικοι υποβάλλουν σ' αυτό και όλα τα ζητήματα τα οποία προβλέπονται ειδικά στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών ή σε ισχύουσες συνθήκες και συμβάσεις (18).

Επίσης τα κράτη που έχουν αποδεχθεί το καταστατικό του Δ.Δ. δύνανται να αναγνωρίσουν ως υποχρεωτική τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου για όλες τις διαφορές οι οποίες αφορούν:

α.- την ερμηνεία της συνθήκης

β.- κάθε θέμα διεθνούς δικαίου

γ.- την ύπαρξη γεγονότος που, αν διαπιστωνόταν θα αποτελούσε παραβίαση διεθνούς υποχρέωσης.

δ.- τη φύση και την έκταση των επανορθώσεων που πρέπει να γίνουν για την παραβίαση μίας διεθνούς υποχρέωσης." (19)

Σύμφωνα δε προς το άρθρο 94 του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών κάθε μέλος του οργανισμού αναλαμβάνει την υποχρέωση να συμμορφώνεται προς την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου σε κάθε υπόθεση στην οποία είναι διάδικος .

Σε περίπτωση μη εκτέλεσεως αποφάσεως η οποία εκδόθηκε από το Διεθνές Δικαστήριο, το ίδιο άρθρο προβλέπει ως κύρωση ότι ο άλλος διάδικος δικαιούται να προσφύγει στο Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο μπορεί, αν το κρίνει αναγκαίο, να κάνει συστάσεις ή να αποφασίσει για τα μέτρα που θα ληφθούν, ώστε να εκτελεστεί η δικαστική απόφαση.

Η ιστορική συνέχεια, στην δημιουργία διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων, ανήκε στην Ωτική Ευρώπη, αρχής γενομένης με την υπογραφή στις Βρυξέλλες, στις 17-3-1948, της Συνθήκης "οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής συνεργασίας και συλλογικής αυτοάμυνας" (20) μεταξύ του Βελγίου, της Γαλλίας, του Λουξεμβούργου, της Ολλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου.

Στο άρθρο 8 της Συνθήκης προβλεπόταν η παραπομπή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης για επίλυση όλων των διαφορών των συμβαλλομένων κρατών, οι οποίες προβλεπόταν από το άρθρο 36 παρ.2 του καταστατικού του Δ.Δ., (21) όσο και όλων των μεταξύ τους διαφορών, οι οποίες δεν προβλεπόταν από το παραπάνω άρθρο του καταστατικού του Δ.Δ.

Στη συνέχεια συγκλήθηκε στην Χαγη στις 8-10 Μαΐου του 1948 το "Συνέδριο της Ευρώπης" (22) με την συμμετοχή 663 αντιπροσώπων (23) από 16 κράτη (24) και 50 παρατηρητών από άλλα κράτη (25) υπο την προεδρία του Ουίνστον Τσόρτσιλ.

Στο "μήνυμα προς τους Ευρωπαίους" το οποίο υιοθέτησαν οι αντιπρόσωποι, δήλωναν την επιθυμία τους να υιοθετηθεί από τα Ευρωπαϊκά κράτη ένας Χάρτης ο οποίος να κατοχυρώνει τα ανθρώπινα δικαιώματα και να δημιουργεί ένα δικαστήριο εφοδιασμένο με κατάλληλες εξουσίες για

την εφαρμογή αυτού του χάρτη .

Στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, το οποίο ιδρύθηκε με την υπογραφή του σχετικού καταστατικού του στις 5-5-1949 στο Λονδίνο, μετά από έντονες διαπραγματεύσεις, υπογράφηκε στις 4 Νοεμβρίου του 1950 στην Ρώμη, η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η οποία στο άρθρο της 19 προβλέπει την δημιουργία ενός Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο από κοινού με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων είναι αρμόδιο να εξασφαλίζει την τήρηση των υποχρεώσεων τις οποίες ανέλαβαν τα συμβαλλόμενα μέρη της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η δικαιοδοσία του ανωτέρω Δικαστηρίου επεκτείνεται σε όλες τις υποθέσεις που αφορούν την ερμηνεία και εφαρμογή (26) της Συνθήκης (27) και οι οποίες ανατίθενται σ' αυτό σύμφωνα με το άρθρο 46 της Συνθήκης.

Η απόφαση του Δικαστηρίου είναι τελεωτική (28) και τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται να συμμορφωθούν προς την απόφαση σε κάθε υπόθεση στην οποία είναι διάδικοι . (29)

1.3. ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Όεν ήταν λοιπόν καθόλου παράδοξο όταν ο ROBERT SCHUMAN στις 9-5-1950 παρουσιάζοντας το φιλόδοξο πρόγραμμα της Γαλλικής κυβέρνησης (30) να τεθεί το σύνολο της γαλλογερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα κάτω από μια κοινή ανώτατη αρχή στο πλαίσιο μιας οργάνωσης ανοιχτής στη συμμετοχή των άλλων χωρών της Ευρώπης, αναφέρθηκε έστω και έμμεσα στην δημιουργία ενός δικαιοδοτικού οργάνου δηλώνοντας ότι "κατάλληλες διατάξεις θα εξασφαλίζουν τους απαραίτητους τρόπους προσφυγής κατά των αποφάσεων της ανώτατης αρχής" (31) της οποίας αποστολή θα ήταν να διασφαλίσει το ταχύτερο δυνατό τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και της βελτίωσης της ποιότητάς της, την προμήθεια χάλυβα και άνθρακα με τους ίδιους ακριβώς όρους στις αγορές της Γαλλίας και Γερμανίας, καθώς και σ' αυτές των υπολοίπων χωρών-μελών, την ανάπτυξη από κοινού των εξαγωγών σε άλλες χώρες και την εξίσωση και βελτίωση των συνθηκών ζωής των εργαζομένων στις βιομηχανίες αυτές.

Εξείδικεύοντας το σχέδιο του, ο R.SCHUMAN σε ομιλία του στη Συμβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης στις 10-8-1950 ανέφερε ότι στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα που θα ιδρυόταν, προβλεπόταν και η δημιουργία ενός Δικαστηρίου το οποίο θα εξασφάλιζε την τήρηση του δικαίου (32).

Στις 24 Οκτωβρίου 1950 η Γαλλική Κυβέρνηση συνεχίζοντας τις "Ευρωπαϊκές" τις πρωτοβουλίες παρουσίασε το γνωστό σχέδιο Πλέβεν, το οποίο προέβλεπε την δημιουργία μίας Ευρωπαϊκής Κοινότητας Αμυνας.

Η συνθήκη για την "Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα" (33) (EUROPEAN DEFENCE COMMUNITY) υπογράφηκε στις 27 Μαΐου 1952 από την Ομοσπονδιακή Γερμανία, το Βέλγιο, την Γαλλία, την Ιταλία, το Λουξεμβούργο και την

Ολλανδία, και είχε την πλήρη έγκριση των ΗΠΑ (20) και της Αγγλίας (34).

Σκοπός της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας ήταν η εξασφάλιση της άμυνας της Ουτ. Ευρώπης και η συγκέντρωση των ενόπλων δυνάμεων των συμβαλλομένων χωρών σε "ένα υπερεθνικό ευρωπαϊκό οργανισμό" (35).

Η ΕΑΚ είχε νομική προσωπικότητα (36) και εκπροσωπείτο από τα θεσμικά όργανά της, έκαστο των οποίων δρούσε εντός των ορίων των εξουσιών και υπευθυνότητων του. (37).

Στο άρθρο 8 της Συνθήκης σαν θεσμικά όργανα της ΕΑΚ αναφερόταν:

- 1) Το Συμβούλιο των Υπουργών
- 2) Η Κοινή Συνέλευση
- 3) Η Επιτροπή (COMMISSARIAT).

και 4) το Δικαστήριο.

Οι αρμοδιότητες του Δικαστηρίου καθοριζόταν από το κεφάλαιο IV της Συνθήκης όπου μεταξύ άλλων αναφερόταν ότι αποστολή του Δικαστηρίου ήταν να εξασφαλίζει το δίκαιο κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της Συνθήκης της ΕΑΚ και των κανονισμών που θα εκδίδοντο για την εφαρμογή της. (39).

Σύμφωνα με το άρθρο 52 της Συνθήκης το Δικαστήριο της ΕΑΚ ήταν το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα.

Το Δικαστήριο της ΕΑΚ θα επικουρείτο σύμφωνα με το άρθρο 53 της Συνθήκης από ένα δικαστικό σύστημα το οποίο θα περιέλαμβανε ειδικότερα κατώτερα Δικαστήρια τα οποία θα ήταν Ευρωπαϊκού χαρακτήρα. Για τον λόγο αυτό υπογράφηκε ιδιαίτερο πρωτόκολλο στις 27 Μαΐου 1952 (40).

Οι παραπάνω όμως ρυθμίσεις αναφορικά με το Δικαστήριο της ΕΑΚ δεν έγιναν ποτέ πράξη διότι η Συνθήκη της ΕΑΚ δεν τέθηκε σε ισχύ (41).

1.4.

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΚΑΧ

Το Δικαστήριο της ΕΚΑΧ ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 2 Δεκεμβρίου 1952 (42) και θέσπισε σύμφωνα με το άρθρο 44 του οργανισμού του, τον κανονισμό διαδικασίας του στις 4 Μαρτίου 1953 (43). Αποτελείτο από 7 δικαστές και επικουρείτο από 2 γενικούς εισαγγελείς.

Οι εργασίες του άρχισαν σε γραφεία τα οποία ήταν κατανεμημένα σε τρία κτίρια, με κέντρο την VILLA VAUBAN στο Λουξεμβούργο (44).

Οι πρώτες συνεδριάσεις του Δικαστηρίου έγιναν στο γραφείο του Προέδρου κ. PILOTTI το οποίο κάθε φορά μεταβαλλόταν σε αίθουσα συνεδριάσεων. (45).

Απο τους πρώτους δικηγόρους οι οποίοι αγόρευσαν ενώπιον του ήταν και οι MARTENS DE WILLMARS και PIERRE PESCATORE, μετέπειτα Πρόεδρος και δικαστής αντίστοιχα του ΔΕΚ.

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ παρουσιάζει βέβαια διαφορές με αυτήν που καθορίζουν για το ΔΕΚ οι Συνθήκες της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ, πλην όμως επειδή το κυριώτερο στοιχείο είναι οι ομοιότητες παρα οι διαφορές τους, θα εξετασθούν κατωτέρω από κοινού.

Τα σημαντικότερα στοιχεία της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ,

τα οποία δεν απαντώνται στις Συνθήκες της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ αντίστοιχα, είναι δύο :

α.- Η δυνατότητα την οποία έχει το Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 38 συνθ.ΕΚΑΧ, να κηρύξει μία πράξη της Συνέλευσης (νύν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο) άκυρη (46).

β.- Ο καθοριστικός ρόλος του Δικαστηρίου στην διαδικασία της "μικρής αναθεώρησης" της Συνθήκης της ΕΚΑΧ που προβλέπει το άρθρο 95 παρ.4 (47) και η δυνατότητα που παρέχεται σ'αυτό να ασκήσει βέτο σε κάθε απόπειρα αναθεώρησης της Συνθήκης που δεν είναι σύμφωνη με τις προϋποθέσεις του άρθρου αυτού (48).

1.5. ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Στις 10 Μαρτίου του 1953 η συνέλευση ΑΔ ΗΟC (49) ενέκρινε το σχέδιο Συνθήκης το οποίο θέσπιζε το Καταστατικό της "Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας", (50) αποστολή της οποίας ήταν η προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο συντονισμός της εξωτερικής πολιτικής των συμβληθησομένων μερών, η οικονομική ανάπτυξη και η δημιουργία μίας κοινής αγοράς (51). Προέβλεπε δε την συγχώνευση της ΕΚΑΧ και της ΕΑΚ με την ΕΠΚ.

Το άρθρο 9 της Συνθήκης της ΕΠΚ, προέβλεπε την δημιουργία 5 θεσμικών οργάνων, ένα εκ των οποίων ήταν και το Δικαστήριο της Κοινότητας το οποίο θα διασφάλιζε την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή του καταστατικού της Ε.Π.Κ.των νόμων της Κοινότητας και των κανονισμών. (52).

Σύμφωνα δε με το άρθρο 30 παρ.2 της Συνθήκης αυτής, το Δικαστήριο της Κοινότητας, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χαλυβα και της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άμυνας θα αποτελούσε ένα και το αυτό δικαιοδοτικό όργανο διασφαλίζοντας το ενιαίο της νομολογίας.

Πλήν όμως λόγω της μη επικύρωσης της Συνθήκης της ΕΑΚ (53) από την Γαλλία, εγκαταλείφθηκε κάθε πρωτοβουλία αναφορικά και με την ΕΠΚ.

1.6. ΤΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΚΑΕ

Παρά τις άσχημες ψυχολογικές και πολιτικές επιδράσεις που δημιούργησε στις 6 χώρες-μέλη της ΕΚΑΧ, η αποτυχία δημιουργίας της ΕΑΚ, οι εξιστηριζόμενοι στην επιτυχή λειτουργία της ΕΚΑΧ αποφάσισαν να βαθύνουν την ολοκλήρωση των οικονομιών τους δημιουργώντας την Κοινή Αγορά.

Αφετηρία των διαδικασιών αποτέλεσε η συνάντηση των υπουργών εξωτερικών των εξι στην Μεσσίνα της Ιταλίας τον Ιούνιο του 1955.

Λίγο αργότερα ο Ρ.Η. ΣΡΑΑΚ, συνοψίζοντας τις απόψεις των ηγετικών κύκλων των εξι ιδρυτικών μελών της ΕΚΑΧ, δήλωσε στη Συμβουλευτική Συνέλευση στις 21-10-1955 (54).

"Μετά την περιπέτεια της ΕΑΚ δεν ήταν λογικό να επαναλάβουμε ακριβώς το ίδιο πείραμα λίγους μήνες αργότερα. Ένας τρόπος έπρεπε να βρεθεί για να φθάσουμε στον ίδιο στόχο-αυτόν τον μακρινό στόχο μιάς ολοκληρωμένης Ευρώπης - με άλλες μεθόδους και μέσω άλλων δρόμων.

Μετά σκεφθήκαμε ότι έχοντας αποτύχει σε πολιτικό επίπεδο, θα έπρεπε να συνεχίσουμε στο οικονομικό επίπεδο και να χρησιμοποιήσουμε την αποκαλούμενη λειτουργική μέθοδο βοηθούμενοι σε κάποιο βαθμό - αν και φυσικά χωρίς να συνάγουμε στενούς παραλληλισμούς - από το αξιοθαύμαστα επιτυχημένο πείραμα το οποίο συντελείται με την ΕΚΑΧ " (55).

Στις 16-4-1956 συγκλήθηκε, υπό την προεδρία του P.H.SPAAK στις Βρυξέλλες η διακυβερνητική επιτροπή προκειμένου να συζητήσει τη δημιουργία της Κοινής Αγοράς, συμπεριλαμβανομένης και της ατομικής ενέργειας. Οι εργασίες της διακυβερνητικής κατέληξαν στην υιοθέτηση της "εκθέσεως των αρχηγών των αντιπροσωπειών προς τους Υπουργούς Εξωτερικών", γνωστής και ως "έκθεση SPAAK".

Η έκθεση αναφερόμενη στην ανάγκη δημιουργίας τεσσάρων χωριστών οργάνων της Κοινής Αγοράς, ήτοι ενός Συμβουλίου Υπουργών, μιάς Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μιάς Συνελεύσεως και ενός Δικαστηρίου, προέβλεπε για το τελευταίο ότι θα ήταν το ίδιο με της ΕΚΑΧ, θα επιφορτιζόταν να αποφαινεται επί αποφάσεων που αφορούσαν παραβάσεις της Συνθήκης εκ μέρους των κρατών ή των επιχειρήσεων και επί των προσφυγών ακυρώσεως κατά αποφάσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που δεν θα είχε το δικαίωμα να τις αντικαταστήσει με μια νέα απόφαση.

Για να διατηρηθεί η ενότητα δικαιοδοσίας, παρά την έκταση των καθηκόντων, θα μπορούσε να διαιρεθεί σε ειδικά τμήματα, με δυνατότητα παραπομπής σε σύσκεψη των Προέδρων των τμημάτων, υποθέσεων λεπτής φύσεως ή σε περίπτωση συγκρούσεως νομολογίας. Ο αριθμός των δικαστών θα μπορούσε να αυξηθεί κατά το μέτρο των αναγκών. Για ορισμένες υποθέσεις, ο κανονισμός διαδικασίας του Δικαστηρίου θα μπορούσε να προβλέπει ότι τα τμήματα θα είχαν μικτή σύνθεση χάρη στη συνδρομή παρέδρων μελών με γνώσεις τεχνικές ή οικονομικές.

Τον επόμενο μήνα οι έξι Υπουργοί Εξωτερικών υιοθέτησαν στην Βενετία τα συμπεράσματα της παραπάνω έκθεσης και δόθηκαν οδηγίες για την σύνταξη των Συνθηκών της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ.

Έτσι στις 25 Μαρτίου 1957 υπογράφηκαν στην Ρώμη η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

Το άρθρο 4 της συνθ.ΕΟΚ και άρθρο 3 της συνθ.ΕΚΑΕ καθόριζαν με τον ίδιο ακριβώς τρόπο ότι η πραγματοποίηση του έργου που είχε ανατεθεί στις Κοινότητες θα εξασφαλιζόταν από

Μία Συνέλευση

Ένα Συμβούλιο

Μία Επιτροπή

Ένα Δικαστήριο

Κάθε όργανο όφειλε να ενεργεί εντός των ορίων των εξουσιών που παρείχοντο από τις Συνθήκες.

Η ύπαρξη όμως τριών χωριστών Δικαστηρίων για κάθε μια Κοινότητα (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ) δημιουργούσε ορισμένα προβλήματα.

Κατ' αρχήν υπήρχε πρόβλημα ενότητας της νομολογίας, αναφορικά με την ερμηνεία της φύσης των Συνθηκών αυτών καθ'αυτών και του χαρακτήρα του Κοινοτικού Δικαίου.

Το ανωτέρω, σε συνδυασμό με τον μικρό αριθμό των αναμενομένων για εκδίκαση υποθέσεων και τα οργανωτικά και οικονομικά προβλήματα τα οποία συνεπαγόταν η λειτουργία τριών χωριστών Δικαστηρίων με 21 συνολικά δικαστές και 6 γενικούς εισαγγελείς και αρκετό διοικητικό προσωπικό, γρήγορα οδήγησαν σε σκέψεις για ενοποίηση των τριών Δικαστηρίων.

Αυτό άλλωστε δεν ήταν κάτι ξένο προς τις απόψεις των Ευρωπαϊκών , οι οποίοι μόλις λίγα χρόνια πριν, στην Συνθήκη της ΕΠΚ προέβλεψαν την συγχώνευση των Δικαστηρίων της ΕΚΑΧ, της ΕΑΚ και της ΕΠΚ.

Για τον λόγο αυτό υπογράφηκε ταυτόχρονα με τις Συνθήκες της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ και η Συμφωνία περί κοινών οργάνων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (56).

Το άρθρο 3 της Συμφωνίας αυτής καθόριζε ότι η δικαιοδοσία την οποία η Συνθήκη της ΕΟΚ και της ΕΚΑΧ παρείχαν στο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θα ασκείτο σύμφωνα με τις Συνθήκες αυτές από ένα ενιαίο Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αυτό το ενιαίο Δικαστήριο της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ συμφόνας προς το άρθρο 4 αναλαμβάνοντας τα καθήκοντά του θα ελάμβανε την θέση του Δικαστηρίου που προβλεπόταν από το άρθρο 32 της συνΘΕΚΑΧ. Θα ασκούσε την αρμοδιότητα η οποία παρείχετο στο Δικαστήριο αυτό της ΕΚΑΧ από την Συνθήκη αυτή σύμφωνα προς τις διατάξεις της.

Ομοίως ο Πρόεδρος του ενιαίου Δικαστηρίου θα εξασκούσε τα καθήκοντα τα οποία παρείχε η Συνθήκη της ΕΚΑΧ στον Πρόεδρο του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων από την 1-1-1958 λειτουργεί πλέον ως ενιαίο δικαιοδοτικό όργανο και των τριών Κοινοτήτων.

Η αρμοδιότητα του διέπεται από τις ειδικές διατάξεις κάθε Συνθήκης, οι δε διατάξεις για την δομή και οργάνωση του είναι πλέον ταυτόσημες.

Ανέλαβε τα καθήκοντά του, στις 6-10-1958 και συνέταξε τον κανονισμό διαδικασίας του, ως ενιαίο δικαιοδοτικό όργανο των Κοινοτήτων, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 3 Μαρτίου 1959 (57).

2.1. ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Αρχικά το Δικαστήριο περιελάμβανε επτά δικαστές.

Εν συνεχεία με την πρώτη διεύρυνση ο αριθμός του αυξήθηκε σε 9 και μετά την προσχώρηση της χώρας μας προσετέθη και ένας ακόμη δικαστής.

Ταυτόχρονα κατόπιν αιτήσεως του ιδίου του Δικαστηρίου και προκειμένου ο αριθμός του να ήταν περιττός, ο αριθμός των δικαστών με απόφαση του Συμβουλίου των Υπουργών αυξήθηκε σε 11 (58).

Την 1-1-1986 στις τάξεις του ΔΕΚ προστέθηκαν και ένας Ισπανός και Πορτογάλος δικαστής αυξάνοντας το συνολικό αριθμό των δικαστών σε 13.

Η συμμετοχή στη σύνθεση του Δικαστηρίου είναι αποχρωματισμένη από κάθε έννοια εθνικότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 οργ. ΔΕΚ ουδείς διάδικος δύναται να επικαλεστεί είτε την εθνικότητα ενός δικαστή είτε την απουσία από τους κόλπους του Δικαστηρίου ή ενός των τμημάτων του, δικαστού της εθνικότητας του, για να ζητήσει την τροποποίηση της συνθέσεως του Δικαστηρίου ή ενός των τμημάτων του. (59)

Η κτήση της εθνικότητας ενός των κρατών-μελών δεν αποτελεί, τουλάχιστον ρητά, προϋπόθεση εκλογής κάποιου προσώπου ως δικαστού του ΔΕΚ (60).

Στην πράξη όμως κανείς από τους μέχρι σήμερα διορισθέντες δικαστές, δεν κατείχε εθνικότητα κράτους μη μέλους των Κοινοτήτων.

Δεν υφίσταται επίσης ουδεμία ρητή απαγόρευση εκλογής ως δικαστών προσώπων περισσότερων του ενός τα οποία να κέκτονται της εθνικότητας του αυτού κράτους-μέλους (61). Στην σύνθεση του Δικαστηρίου πάντοτε υπήρχε τουλάχιστον ένας δικαστής από κάθε κράτος-μέλος, όποτε δε συνέβαινε ο αριθμός των χωρών μελών των Κοινοτήτων να ήταν άρτιος (62), πάντοτε στην σύνθεση του δικαστηρίου υπήρχαν δύο πρόσωπα της αυτής εθνικότητας, προκειμένου ο συνολικός αριθμός των δικαστών να είναι περιττός (63).

Κατά τον διορισμό των δικαστών του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ για καθαρά λόγους πολιτικών συμβιβασμών εκλέχθησαν δύο Ολλανδοί δικαστές.

Αργότερα λίγα χρόνια πριν την πρώτη διεύρυνση υπήρχαν δύο Ιταλοί δικαστές. Πρόσφατα υπήρχαν δύο Γερμανοί δικαστές (63α).

Θα ήταν εσφαλμένη αντίληψη να θεωρεί κανείς το ΔΕΚ ως απλή συνάθροιση 13 δικαστών διαφόρων εθνικότητων, όπου έκαστος εξ αυτών βρίσκεται εκεί για να υπερασπίζεται τα συμφέροντα της χώρας του (64).

Η πολύχρονη λειτουργία του Δικαστηρίου έχει αποδείξει το αντίθετο. Ένα υπερεθνικό Δικαστήριο σαν το ΔΕΚ - όπως άλλωστε το ίδιο διατινεται ότι είναι - συγκροτείται από πρόσωπα πιστά στο καθήκον τους ήτοι στην εφαρμογή, πράσιση και ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου της ολοκλήρωσης και στην δημιουργία θετικών προϋποθέσεων για την επίτευξη του τελικού στόχου της ευρωπαϊκής ενοποίησης.

Πρόκειται λοιπόν για δικαστές του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οι οποίοι τυγχάνει να κέκτνται και της εθνικότητας ενός των κρατών - μελών. (65).

Μετά την θέση σε ισχύ της νέας συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, όλοι οι δικαστές θα κέκτνται επιπλέον και την κοινοτική ιθαγένεια (65α).

Οι δικαστές μέλη του ΔΕΚ μεταφέρουν σ' αυτό τις παραδόσεις των νομικών συστημάτων τα οποία υπηρέτησαν συμβάλλοντας έτσι στην σταδιακή προσέγγιση τους, αποτελούν τον ανεπίσημο συνδετικό κρίκο του νομικού κόσμου της χώρας τους με το Δικαστήριο βοηθώντας έτσι στην σταδιακή αφομοίωση του από το κοινοτικό σύστημα και προωθούν στην αλληλοκατανόηση του ΔΕΚ και των εθνικών Δικαστηρίων (66).

Αυτό γίνεται όχι μόνο με διαλέξεις, εκδόσεις βιβλίων, δημοσιεύσεις κ.λ.π. αλλά και με αποφασιστική παρέμβαση των δικαστών ατομικά τόσο σε θέματα εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου στην χώρα τους (67) όσο και σε περιπτώσεις επιθέσεων κατά του ΔΕΚ (68).

Συμφώνως προς το άρθρο 167 (69) συνθ. ΕΟΚ οι δικαστές διορίζονται κατόπιν κοινής ομοφώνου συμφωνίας (70) των κυβερνήσεων των χωρών μελών της Κοινοτητας και όχι από το Συμβούλιο των Υπουργών της Κοινότητας (71).

Η ρύθμιση αυτή είναι σύμφωνη με το όλο πνεύμα και τις αντιλήψεις που διαπνέουν τις ιδρυτικές Συνθήκες των Κοινοτήτων σύμφωνα με τις οποίες όλα τα όργανα των Κοινοτήτων είναι ισότιμα μεταξύ τους και δρουν ως κυρίαρχα στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων που κέκτνται, αποκλειομένης κάθε ιεραρχικής σχέσης μεταξύ τους.

Η θητεία των δικαστών είναι βραχέης, χρόνος ο οποίος θεωρείται αρκετά σύντομος τόσο για λόγους που ανάγονται στην υπεράσπιση της δικαστικής ανεξαρτησίας (72) όσο και για λόγους ενότητας των αντιλήψεων των δικαστών και συγκρότησης σταθερής νομολογίας (73).

Κάθε τρία χρόνια γίνεται μερική ανανέωση των δικαστών (74) καθώς εκ περιτροπής 7 ή 6 δικαστές αντικαθίστανται (75).

Στην πράξη όμως η θητεία των δικαστών εφ' όσον αυτοί το επιθυμούν, ανανεώνεται δύο ή και τρεις φορές. Έτσι ο πρώην πρόεδρος του Δικαστηρίου ANDREAS MATHIAS DONNER υπηρέτησε ως δικαστής σχεδόν επί 12 χρόνια, από το 1958-1979, ο Pierre Pescatore επί 18 χρόνια από το 1967-1985, ο επίσης πρώην πρόεδρος του ΔΕΚ, Robert Lecourt επί 14 χρόνια, από το 1962-1976. Η μικρότερη θητεία ήταν του Fernard Grevisse από 4-7-1981 έως 6-10-1982.

Οι δικαστές οι οποίοι αποσύρονται έχουν το δικαίωμα εάν το επιθυμούν να επανατοποθετηθούν στην θέση του δικαστή ΔΕΚ, όπως συνέβη με τον Fernard Grevisse.

Επίσης οι δικαστές δύνανται, μετά την λήξη της θητείας τους, να καταλάβουν την θέση του γενικού-εισαγγελέως του Οικαστηρίου και αντιιστρόφως.

Δύο φορές συνέβη αυτό όταν οι δύο Ιταλοί δικαστές ALBERTO TRABUCCHI και FRANCESCO CAPOTORTI υπηρέτησαν και ως γενικοί εισαγγελείς ο μὲν πρώτος από το 1973-1976, ο δε δεύτερος από το 1976-1982.

Το αντίστροφο έλαβε χώρα με τον sir Gordon Slynn.

Εάν παρατηρήσει κανείς προσεκτικά τις περιοδικές αντικαταστάσεις των μελών του δικαστηρίου θα συμπεράνει ότι αυτές γίνονται με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε στις τάξεις του να παραμένει πάντοτε ένας βασικός πυρήνας δικαστών, οι οποίοι έχουν υπηρετήσει απο κοινού αρκετά χρόνια και έτσι έχουν ενοποιησει σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις τους.

Αυτό είναι σημαντικό για το Οικαστήριο διότι ενισχύει την ενότητα αντιλήψεων σ' αυτό, βοηθά στην ανάπτυξη ενός CONCENSUS μεταξύ των μελών του αναφορικά με θεμελιώδη προβλήματα του Κοινοτικού Οικαίου, αναπτύσσει τις φιλικές και προσωπικές σχέσεις μεταξύ των δικαστών (77) και βοηθά στην εδραίωση μιάς σταθεράς νομολογίας.

Αυτός ο πυρήνας των δικαστών κυρίως λόγω της προσωπικότητας και του κύρους των μελών, τα οποία τον αποτελούν, και λιγότερο λόγω του ότι συνήθως συνιστούν πλειοψηφία στην σύνθεση του ΔΕΚ, αποτελούν τρόπον τινά τον θεματοφύλακα της παράδοσης στα πλαίσια του θεσμού και της ενότητας της νομολογίας του.

Σ' αυτούς προστίθενται πάντοτε σταδιακά οι νέοι δικαστές, οι οποίοι μεταφέροντας στις τάξεις του Οικαστηρίου το δυναμισμό και την ενεργητικότητά τους, εμπλουτίζουν το ΔΕΚ με νέες εμπειρίες και γνώσεις. Συγκροτούν την δύναμη της ανανέωσης η οποία αποτελεί αναγκαίο και συστατικό στοιχείο της λειτουργίας και της αναβάθμισης κάθε θεσμού.

Ταυτόχρονα όμως συμμετέχοντας καθημερινά στις επίπονες λειτουργίες ενός θεσμού, όπου έχουν ήδη εγκαθιδρυθεί και επικρατούν κοινά σημεία αναφοράς μεταξύ των παλαιότερων μελών του, αρχίζει η σταδιακή τους αφομοίωση και η ταύτιση τους με το περιβάλλον.

Βοηθώντας δε και του κλίματος το οποίο επικρατεί στις προσωπικές σχέσεις των δικαστών ως και του προτσές το οποίο ακολουθείται κατά την λήψη των αποφάσεων, ενσωματώνονται πλήρως στην λογική και τις απαιτήσεις της λειτουργίας του θεσμού, τον οποίον έχουν εμπλουτίσει με την παρουσία τους χωρίς όμως να έχουν αλλάξει στα βασικά του χαρακτηριστικά και μετατρέπονται συν τω χρόνο αυτοί πλέον στον βασικό πυρήνα των δικαστών ο οποίος θα διασφαλίσει εκ νέου την ομαλή διαδοχή και την χωρίς κραδασμούς ανανέωση στα πλαίσια του Οικαστηρίου.

Κατά την πρώτη δεκαετία λειτουργίας του Οικαστηρίου, ήτοι από το 1952 έως το 1962 στις τάξεις του υπηρέτησε ένας πυρήνας τεσσάρων δικαστών οι Charles Leon Hammes, Louis Delvaux, Jacques Ruef και Otto Riese, οι οποίοι αποτελούσαν και την πλειοψηφία στην επταμελή του σύνθεση.

Ο πυρήνας αυτός αντικαταστάθηκε μετά από τρεις ανανεώσεις θητείας δικαστών το 1962 και 1963, από τους Robert Lecourt, Andreas Mathias Donner, Alberto Trabucchi και Riccardo Monaco για το διάστημα 1964-1973, με την συμμετοχή και των Hammes, Delvaux για το διάστημα 1964-1967.

Μετά την αντικατάσταση των δύο τελευταίων από τους Pierre Pescatore και Martens de Willmars, κατά το διάστημα 1967-1976 ο βασικός πυρήνας των δικαστών αποτελείται από τους Lecourt, Donner, Monnaco, Pescatore, Martens de Willmars, με την συμμετοχή και του Trabucchi κατά το διάστημα 1967-1973.

Τα έτη 1976-1982 υπηρέτησαν ταυτόχρονα, παρά την αύξηση του αριθμού των δικαστών, 6 από τους 11 δικαστές, ήτοι οι Pescatore, Martens de Willmars, Bosco, A.J. Mackenzie Stuart, O' Keefe και Touffait. Ετσι η πρακτική η οποία επεκράτησε στις περιοδικές ανανεώσεις των δικαστών όχι μόνο εδραίωσε την ενότητα αντιλήψεων στα πλαίσια του Δικαστηρίου και την ανάπτυξη του μεγίστου δυνατού consensus μεταξύ των μελών του αναφορικά με την εκτέλεση της αποστολής που είχαν αναλάβει, αλλά και απέδειξε έμπρακτα, πώς ο ίδιος ο θεσμός αντιμετώπισε τα προβλήματα ανεξαρτησίας του και συνοχής (78) στις τάξεις του τα οποία έθεταν οι διατάξεις των Συνθηκών περί εξαστούς θητείας των μελών του και πέτυχε την μεγαλύτερη δυνατή συσσωμάτωσή τους στα πλαίσια του, εν αντιθέσει προς το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων όπου η θητεία των μελών του είναι 9ετής.

Τα παραπάνω επισημαίνονται μεταξύ άλλων και από τον λόγο τον οποίο εκφώνησε κατά την υποχώρησή του ο γενικός εισαγγελέας Francesco Carrozzini ομιλών και για λογαριασμό των επίσης αποχωρούντων δικαστών Adolphe Touffait και Fernand Grevisse, απόσπασμα της οποίας έχει ως εξής:

" Καθ' ολο το χρονικό διάστημα που πέρασα στο Δικαστήριο τρεις πλευρές της ζωής του οργάνου αυτού μου φάνηκαν ιδιαίτερα αξιοσημείωτες. Πρώτον η ποιότητα της σχέσεως μεταξύ των δικαστών, την οποία χαρακτηρίζει ένας βαθύς σεβασμός για την ελευθερία και την αυτοτέλεια σκέψης του καθενός, συγχρόνως δε από την κοινή προσπάθεια υπερασπίσεως της ανεξαρτησίας του Δικαστηρίου καθώς και την ικανότητά του να είναι αληθινά και διαρκώς "Super Partes".

Η διαφορετική επαγγελματική προέλευση του καθενός από μας, τα ποικίλα ρεύματα νομικής παιδείας τα οποία μας έχουν διαμορφώσει, οι διαφορετικές μας ιθαγένειες δεν εμπόδισαν την θέλησή μας να ενωθούμε με ειλικρίνεια, θέτοντας το πλείστον μέρος των συνεισφορών στην υπηρεσία της ενότητας του Δικαστηρίου.

Ακόμη κι αν οι μορφές του μεταξύ μας διαλόγου και της σκέψης επι των επιχειρημάτων των άλλων είναι κατ'ανάγκη διαφορετική στις σχέσεις μεταξύ των δικαστών και μεταξύ των δικαστών και των γενικών εισαγγελέων, δεν χωρεί αμφιβολία ότι όλα τα μέλη του Δικαστηρίου έχουν πάντοτε συμμετάσχει πλήρως στον διάλογο αυτό και στον εν λόγω διαλογισμό .... Κύριε Πρόεδρε, ο λόγος αυτός αποτελεί το πέρας μιάς εμπειρίας μας μέσα στο Δικαστήριο. Είναι μία εμπειρία που θα παραμείνει στην μνήμη μας σαν μία ιδιαίτερα σημαντική περίοδος της ζωής μας, πλούσια σε ικανοποιήσεις και τροφοδοτημένη από την συνείδηση ότι εργαστήκαμε για έναν καλό σκοπό".

Πλην των κανονικών ανανεώσεων και των θανάτων (78α), το λειτούργημα του δικαστού λαμβάνει τέλος και δια παραιτήσεως (79). Ο παραιτηθείς συνεχίζει να μετέχει του δικαστηρίου μέχρι αναλήψεως καθηκόντων υπό του διαδόχου του.

Δεν επιτρέπεται ανάκληση δικαστού από το λειτούργημά του παρά μόνον εάν αποφασίσουν προς τούτο ομόφωνα οι υπόλοιποι δικαστές και γενικοί εισαγγελείς σε διοικητική σύσκεψη στην οποία δεν μετέχει ο ενδιαφερόμενος δικαστής (80).

Λόγος εκπτώσεως υπάρχει όταν ο δικαστής έπαισε να ανταποκρίνεται στους απαιτούμενους όρους ή να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις του που απορρέουν από το λειτούργημα του.

Κάτι τέτοιο μέχρι σήμερα δεν έχει συμβεί λόγω της προσωπικότητας των ατόμων τα οποία διορίζονται δικαστές του ΔΕΚ.

Αλλά ακόμη και στην απίθανη περίπτωση κατά την οποία κάποιος δικαστής θα πλήρωνε τους λόγους εκπτώσεώς του και πάλι κατά την γνώμη μας μάλλον θα προτιμάτο, χάριν της διαφυλάξεως του κύρους του Δικαστηρίου η λύση της υποβολής παραιτήσεως.

2.2. ΠΡΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΣΥΛΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ

Οι δικαστές κατά την διάρκεια της θητείας τους απολαύουν δικαστικής ασυλίας σύμφωνα με το άρθρο 3 Οργανισμού του Δικαστηρίου (81).

Συνεχίζουν να απολαύουν της ασυλίας και μετά την παύση του λειτουργήματός τους αναφορικά με πράξεις τις οποίες τέλεσαν υπό την επίσημη ιδιότητά τους ως δικαστές. Σ'αυτές περιλαμβάνονται οι λόγοι και τα έγγραφά τους.

Η ασυλία αίρεται μόνον κατόπιν αποφάσεως που λαμβάνεται από την ολομέλεια του ίδιου του Δικαστηρίου.

Σε περίπτωση άρσεως της ασυλίας κάποιου δικαστή και ασκήσεως ποινικής διώξεως εναντίον του αυτός πρέπει να δικασθεί σε οιονδήποτε κράτος-μέλος μόνον από Δικαστήριο το οποίο είναι αρμόδιο να δικάσει τα μέλη της ανώτατης δικαστικής εθνικής ιεραρχίας.

Έτσι με την ασυλία των δικαστών κατοχυρώνεται ακόμη περισσότερο η ανεξαρτησία τους κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Οι δικαστές κατά την διάρκεια της θητείας τους δεν μπορούν να ασκήσουν κανένα άλλο πολιτικό ή διοικητικό λειτούργημα, ούτε επαγγελματική δραστηριότητα αμοιβώμενη ή μη εκτός και εάν τους επιτραπεί κάτι τέτοιο από το Συμβούλιο (82).

Συνήθως επιτρέπεται σ'αυτούς να διατηρούν τις ακαδημαϊκές τους θέσεις.

Επίσης οι δικαστές τόσο κατά την διάρκεια της θητείας τους όσο και μετά την αποχώρησή τους από το ΔΕΚ είναι υποχρεωμένοι να μην αποδέχονται για λόγους εντιμότητας ή ευθιξίας, ορισμένα λειτουργήματα ή πλεονεκτήματα τα οποία θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αμφιβολίες περί της ανεξαρτησίας τους κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους ως δικαστών.

Σε περίπτωση αμφιβολίας αποφασίζει το Δικαστήριο. Επίσης σύμφωνα με το άρθρο 214 συνθ. ΕΟΚ τα μέλη του Δικαστηρίου, όπως και κάθε άλλο μέλος των οργάνων της Κοινότητας οφείλουν, τόσο κατά την διάρκεια της

θηκείας τους όσο και μετά την αποχώρησή τους από το Δικαστήριο, να μην μεταδίδουν πληροφορίες τις οποίες έλαβαν με αφορμή την εκδίκαση μιας υπόθεσης, αναφορικά με επαγγελματικά απόρρητα, τις εμπορικές σχέσεις των επιχειρήσεων και τα κοστολογικά τους στοιχεία (83).

Είναι όλα τα παραπάνω ασυμβίβαστα διατηρούν το κύρος του Δικαστηρίου στο υψηλότερο δυνατό επίπεδο και εξασφαλίζουν ότι το ΔΕΚ δεν είναι μόνο ένα ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαιοδοτικό όργανο αλλά ταυτοχρόνως φαίνεται ότι είναι τριούτο.

Τα άρθρα 12 έως 15 και 18 του πρωτοκόλλου των προνομίων και ασυλιών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με την επιφύλαξη εφαρμογής του άρθρου 3 του οργ. ΔΕΚ έχουν εφαρμογή και για τους δικαστές (84) οι οποίοι απολαύουν εξαιρέσεων σε θέματα φορολογίας, συναλλάγματος (85), μεταναστεύσεως και εγκαταστάσεως (86), τελωνειακών δασμών (87) κ.λ.π..

2.3. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Οι δικαστές του ΔΕΚ εκλέγουν μεταξύ τους κάθε τρία χρόνια με μυστική ψηφοφορία τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου ο οποίος μπορεί να επανεκλεγεί και άλλες φορές (88).

Στην ψηφοφορία αυτή δεν λαμβάνουν μέρος οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου.

Η εκλογή αυτή λαμβάνει χώρα αμέσως μετά την μερική ανανέωση (89) των δικαστών η οποία προβλέπεται από τα άρθρα 32 τρις ΕΚΑΧ, 167 συνθ.ΕΟΚ και 139 συνθ.ΕΚΑΕ.

Πρόεδρος εκλέγεται ο δικαστής ο οποίος συγκεντρώνει την απόλυτη πλειοψηφία.

Εάν δεν επιτευχθεί κάτι τέτοιο στην πρώτη ψηφοφορία επακολουθεί δεύτερη στην οποία εκλέγεται ο σχετικός πλειοψηφών δικαστής.

Σε περίπτωση ισοψηφίας εκλέγεται ο πρεσβύτερος. Η τελευταία αυτή ρύθμιση και με δεδομένο τον περιττό αριθμό των δικαστών του ΔΕΚ σημαίνει ότι επιτρέπεται κατά την ψηφοφορία όχι μόνον η θετική ψήφος αλλά και το λευκό ή το άκυρο.

Η επιλογή της αποχής από την ψηφοφορία μάλλον πρέπει να αποκλεισθεί όχι μόνον για ουσιαστικούς λόγους, οι οποίοι ανάγονται στο κλίμα το οποίο επικρατεί στις προσωπικές σχέσεις των μελών του ΔΕΚ και στα προβλήματα συναδελφικής συνεργασίας τα οποία θα προκύψουν μετέπειτα αλλά και για τον λόγο ότι το άρθρο 7 παρ.1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου αναφέρει ότι "οι δικαστές εκλέγουν μεταξύ αυτών, δια τρία χρόνια, τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου" το οποίον σημαίνει ότι υφίσταται νομική υποχρέωση τουλάχιστον τυπικής συμμετοχής των δικαστών στην ψηφοφορία.

Από τον κανονισμό και τις λοιπές διατάξεις περί λειτουργίας του Δικαστηρίου δεν ρυθμίζεται ο τρόπος υποβολής υποψηφιοτήτων ή προτάσεων των δικαστών για την εκλογή Προέδρου.

Το πιο πιθανό είναι ότι κάποιοι ή κάποιοι δικαστές προτείνουν τα πρόσωπα τα οποία κέκτονται αυξημένου κύρους μεταξύ των μελών του Δικαστηρίου.

Πλὴν των δύο πρώτων Προέδρων του Δικαστηρίου, ήτοι του Massimo Pilotti, Προέδρου του δικαστηρίου της ΕΚΑΧ, και του Andrea Mathias Donner, πρώτου προέδρου του ΔΕΚ, όλοι οι υπόλοιποι πρόεδροι του ΔΕΚ είχαν υπηρετήσει σ' αυτό ως δικαστές τουλάχιστον 3 χρόνια, πριν να εκλεγούν στο αξίωμα του Προέδρου.

Αυτό είναι άλλωστε λογικό καθώς τα νέα μέλη του Δικαστηρίου χρειάζονται μια χρονική περίοδο προσαρμογής και απόκτησης ανάλογης εμπειρίας στο χώρο του Δικαστηρίου προκειμένου να εκτελούν με άνεση τα καθήκοντα τους ως Πρόεδροι.

Παρά τις ανωτέρω νομικές ρυθμίσεις, τουλάχιστον η εθνικότητα των δύο πρώτων προέδρων του Δικαστηρίου αποφασίστηκε σε πολιτικό επίπεδο, οπότε είναι αρκετά προβληματικό το κατά πόσο ακολουθήθηκε καν, έστω και τυπικά, η διαδικασία εκλογής προέδρου, την οποία αναφέραμε παραπάνω.

Στις δύο αυτές περιπτώσεις ο μεν πρόεδρος του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ αποφασίστηκε κατά τις διαπραγματεύσεις του Παρισιού του 1951 να είναι Ιταλός ως μερική αποζημίωση της Ιταλίας, η οποία αν και ήταν μία εκ των τριών μεγάλων χωρών της ΕΚΑΧ είχε λιγώτερο ευνοϊκή μεταχείριση από τις άλλες δύο μεγάλες χώρες Γαλλία και Γερμανία υπήκοοι των οποίων αποφασίστηκε να καταλάβουν τις δύο μοναδικές θέσεις των γενικών εισαγγελέων που υπήρχαν τότε (90).

Και πράγματι Πρόεδρος της ΕΚΑΧ "εξελέγη" ο Massimo Pilotti.

Σχετικά με τον πρώτο πρόεδρο του ΔΕΚ οι υπουργοί εξωτερικών των έξι χωρών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην συνάντησή τους στο Quai d'Orsay στις 6 και 7 Ιανουαρίου 1958 αποφάσισαν σε πολιτικό επίπεδο για άλλη μία φορά ότι ο πρόεδρος του ΔΕΚ θα ήταν Ολλανδικής καταγωγής καθώς οι τρεις μεγάλες χώρες είχαν ικανοποιηθεί την φορά αυτή ισότιμα με τον διορισμό του Γερμανού Walter Hallstein ως προέδρου της Επιτροπής της ΕΟΚ, του Γάλλου M. Louis Armand ως προέδρου της Επιτροπής της ΕΚΑΕ και του Ιταλού Pietro Campilli ως προέδρου της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων.

Έτσι πρώτος πρόεδρος του ΔΕΚ εκλέχθηκε την φορά αυτή ο Ολλανδός Andreas Mathias Donner για το διάστημα 1958-1964. Τα ανωτέρω γεγονότα αποδεικνύουν ότι μέχρι το 1958 το Δικαστήριο, τουλάχιστον σε θέματα διοικητικής οργάνωσης του, δεχόταν άμεσες πιέσεις από τις κυβερνήσεις των χωρών-μελών.

Πάντως και κατά την εκλογή των υπολοίπων προέδρων του ΔΕΚ διαβλέπει κανείς την προσπάθεια τήρησης κάποιων ισορροπιών και την σταδιακή δημιουργία μίας παράδρασης.

Έτσι όλοι οι Πρόεδροι του ΔΕΚ ποτέ μέχρι σήμερα δεν συνέπεσε να έχουν την αυτή εθνικότητα.

Ο Charles Leon Hammes, πρόεδρος από το 1964-1967, ο οποίος διαδέχθηκε τον A.M. Donner, ήταν Λουξεμβούργιος, ο Robert Lecourt, πρόεδρος από το 1967-1976 ήταν Γάλλος, ο Hans Kutcher, πρόεδρος από το 1976-1980 ήταν Γερμανός, ο Martens de Willmars, πρόεδρος από το 1980-1983 Βέλγος, ο Mackenzie Stuart πρόεδρος από το 1983-1988 ήταν Βρετανός. Και ο D' Due, σημερινός πρόεδρος, Οανός.

Αυτή η τήρηση των ισορροπιών και της παράδοσης κατά την εκλογή του προέδρου ίσως δίνει μια ικανοποιητική απάντηση στην απορία και το ερώτημα μας γιατί ο επί 18 χρόνια δικαστής του ΔΕΚ, Πουξεμβούργιος Pierre Pescatore, ο οποίος έχαιρε απεριόριστου κύρους στα πλαίσια του Δικαστηρίου απεχώρησε χωρίς να γίνει ποτέ πρόεδρος του.

Εάν αυτή η υπόθεση είναι αρθή τότε ο επόμενος πρόεδρος του ΔΕΚ θα μπορούσε να είναι είτε Ιρλανδός είτε Έλληνας.

Στην συγκεκριμένη πάντως επιλογή, αποφασιστικά θα βαρύνει η προσωπικότητα, το κύρος και το χρονικό διάστημα θητείας του συγκεκριμένου Ιρλανδού ή Έλληνα δικαστή. Λεδομένου δε ότι ο κ. Κακούρης είναι δικαστής επί 9 έτη, σε αντίθεση με τον Ιρλανδό O' Higgins, ο οποίος είναι μέλος του ΔΕΚ από το 1985, ήτοι επί 7 έτη, θεωρούμε πιθανότερη την εκλογή του κ. Κακούρη, ως επόμενου προέδρου του ΔΕΚ, υπό τον όρο βεβαίως ότι ο νέος Πρόεδρος θα εκλεγεί διατηρουμένου του κ. Κακούρη ως μέλους του ΔΕΚ.

Πλήν της περιπτώσεως του Α.Μ. Donner, η αποχώρηση από την προεδρία του Δικαστηρίου συνδυάστηκε πάντοτε με την ταυτόχρονη αποχώρηση του συγκεκριμένου δικαστή ή και από το ΔΕΚ, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι εάν οι πρόεδροι συνέχιζαν να παραμένουν δικαστές του ΔΕΚ, το πιο πιθανό θα ήταν να τους ανανεωθεί η ψήφος των συναδέλφων τους για το αξίωμα του Προέδρου (91).

Αυτό άλλωστε έγινε και με τον Α.Μ. Donner, τον Lecourt τον Hans Kutcher και τον Mackenzie Stuart.

Ο χρόνος παραμονής ενός δικαστή στην Προεδρία του Δικαστηρίου πλήν της περιπτώσεως αποχωρήσεως του από το ΔΕΚ είναι συνάρτηση και της προσωπικότητας και του κύρους το οποίο κέκτηται.

Δεν είναι τυχαίο ότι ο Robert Lecourt μιά από τις σημαντικότερες προσωπικότητες του ΔΕΚ, ο οποίος συμμετείχε στην έκδοση των πιο σημαντικών αποφάσεων που εδραίωσαν το κοινοτικό δίκαιο (92), ήταν ο μόνος ο οποίος παρέμεινε ως πρόεδρος του επί τρεις θητείες.

Ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου διευθύνει τις εργασίες του και τις υπηρεσίες του, προεδρεύει στις συνεδριάσεις και στις διοικητικές συγκεντρώσεις του Δικαστηρίου.

Δικάζει επίσης τις υποθέσεις κατά την διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και διανέμει τις νεοεισερχόμενες υποθέσεις στους δικαστές.

Εκπροσωπεί το Δικαστήριο στις επαφές και τις σχέσεις του με τα άλλα κοινοτικά όργανα.

2.4. Ο ΘΕΣΜΟΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΩΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 166 συνθ.ΕΟΚ το δικαστήριο σήμερα επικουρείται από 6 γενικούς εισαγγελείς.

Καθήκον του γενικού εισαγγελέως είναι να διατυπώνει δημόσια με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία αιτιολογημένες προτάσεις επί των υποθέσεων που έχουν υποβληθεί στο Δικαστήριο για να το συνδράμει (93)

στο να εξασφαλίσει την ερήνη του δικαίου κατά την εφαρμογή (94) των Συνθηκών.

Οι προϋποθέσεις διορισμού κάποιου προσώπου ως γενικού-εισαγγελέως είναι ίδιες με αυτές που αναλύσαμε παραπάνω για τους δικαστές.

Η θητεία τους είναι εξαετής, κάθε τρία χρόνια δε γίνεται μερική ανανέωση των γενικών-εισαγγελέων και εκ περιτροπής κάθε φορά αντικαθίστανται τρεις γενικοί εισαγγελείς. (95)

Πάντως στην πράξη εφ'όσον το επιθυμούν οι γενικοί-εισαγγελείς, η θητεία τους ανανεώνεται.

Οι διατάξεις των άρθρων 2 έως 7 του Οργανισμού του Δικαστηρίου ΕΟΚ, που αναφέρονται στα προνόμια και την ασυλία των δικαστών, εφαρμόζονται και για τους γενικούς εισαγγελείς.

Οι γενικοί εισαγγελείς δεν συμμετέχουν στην διάσκεψη του Δικαστηρίου που εκδίδει τις αποφάσεις, οι δε αιτιολογημένες προτάσεις τους δημοσιεύονται μαζί με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου, στην Συλλογή της Νομολογίας που εκδίδει το ΔΕΚ.

Είναι αλήθεια ότι η Συνθήκη της ΕΚΑΧ, όπως ίσχυε αρχικά, δεν προέβλεπε τον θεσμό του γενικού-εισαγγελέως (96), καθ'όσον στο άρθρο 32 αυτής, γινόταν μνεία μόνο για τους δικαστές του Δικαστηρίου.

Ο θεσμός εισήχθη για πρώτη φορά, λίγες μέρες αργότερα, στις 18 Απριλίου 1952, με το άρθρο 10 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ, που προέβλεπε ότι το Δικαστήριο θα επικουρείται από δύο γενικούς-εισαγγελείς.

Ως προσόντα για την τοποθέτηση ενός προσώπου στην θέση του γενικού-εισαγγελέως του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ απαιτείτο η πλήρης αμεροληψία και ανεξαρτησία (97) αυτού, ενώ η κτήση νομικών προσόντων (98), δεν αναφερόταν ως προϋπόθεση διορισμού.

Η θητεία ήταν επίσης εξαετής (99) και κάθε τρία χρόνια προβλεπόταν μερική ανανέωση των γενικών-εισαγγελέων. Η επιλογή του γενικού-εισαγγελέως ο οποίος θα αντικαθίστατο καθοριζόταν με κλήρωση (100).

Ο θεσμός και ο ρόλος του γενικού-εισαγγελέως δεν πρέπει να συγχέεται με αυτός της Εισαγγελίας που προβλέπει ο Ελληνικός Κώδικας Ποινικής Οικονομίας.

Δεν είναι εκπρόσωπος καμμίας διοικητικής αρχής, ούτε εκπροσωπεί τα συμφέροντα της Κοινότητας ειδικώς ή των κρατών-μελών.

Εκπροσωπεί μάλλον με την πολλή ευρεία έννοια του όρου το "δίκαιο" όπως αυτό ρυθμίζεται από τις Συνθήκες και την κοινοτική νομοθεσία (101).

Ο θεσμός του γενικού εισαγγελέως εισήχθη στο Δικαστήριο από το 1952 όταν αυτό λειτουργούσε ως δικαστήριο της ΕΚΑΧ, και όχι το 1957 όπως ισχυρίζεται ο Καθηγητής Βαλτάγλου (102).

Το Δικαστήριο της ΕΚΑΧ διέθετε δύο γενικούς Εισαγγελείς τον Γάλλο Maurice Lagrange και τον Γερμανό Karl Rommer.

Ο θεσμός του γενικού-εισαγγελέα έχει καταβολές στο Διοικητικό Δίκαιο και μοιάζει πολύ με τον θεσμό του Commissaire du gouvernement του Γαλλικού Συμβουλίου Επικρατείας (Conseil d'Etat).

Δεν συναντάται κάποιος αντιστοιχος θεσμός τόσο στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης όσο και στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Σημαντική διαφορά τόσο σε σχέση με τον τρόπο ανάκλησης των δικαστών της ΕΚΑΧ, που γινόταν με ομόφωνη απόφαση των υπολοίπων δικαστών (103), όσο και σε σχέση με τον τρόπο ανάκλησης των γενικών-εισαγγελέων που ισχύει σήμερα (104) και γίνεται με ομόφωνη απόφαση όλων των υπολοίπων δικαστών και εισαγγελέων του ΔΕΚ, καθιέρωσε το άρθρο 13 του οργανισμού της ΕΚΑΧ. Σύμφωνα μ' αυτό οι γενικοί-εισαγγελείς της ΕΚΑΧ μπορούσαν να ανακληθούν με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου Υπουργών της ΕΚΑΧ, και αφού το Δικαστήριο είχε εκφέρει την γνώμη του.

Η ρύθμιση αυτή υποδηλώνει ότι κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της ΕΚΑΧ, ο θεσμός του γενικού-εισαγγελέα δεν είχε το κύρος που κέκτηται σήμερα, και ίσως δεν αναμενόταν από τους ιδρυτές των Κοινοτήτων να παίξει τον πραγματικά σημαντικό ρόλο που παίζει σήμερα.

Θα μπορούσε δε κανείς να χαρακτηρίσει την ρύθμιση αυτή σαν έκφραση της σχέσεως ιεραρχίας ανάμεσα στο Συμβούλιο Υπουργών της ΕΚΑΧ και τον γενικό-εισαγγελέα, το οποίο ενεργώντας ως πολιτικός προϊστάμενος μπορούσε να αντικαταστήσει τον δικαστικό υφιστάμενο του, που με τις θέσεις του δεν θα ήταν αρεστός στα κράτη-μελη.

Αλλωστε όπως μας πληροφορεί και ο ένας εκ των δύο πρώτων γενικών-εισαγγελέων του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ, ο οποίος έλαβε μέρος στις διαπραγματεύσεις του Παρισιού το 1951, ο θεσμός του γενικού-εισαγγελέα προέκυψε σαν ένας πολιτικός συμβιβασμός χάριν της στερήσεως του δικαιώματος στους δικαστές να εκφράζουν δημόσια τις μειωψφούσες απόψεις τους (105). Η υποβαθμισμένη αντίληψη που επικρατούσε σε πολιτικό επίπεδο για το ρόλο του γενικού-εισαγγελέα στη διαδικασία της δικαιοδοτικής λειτουργίας του δικαστηρίου είναι έκδηλη κι από το γεγονός ότι στο Δικαστήριο της ΕΠΚ δεν προβλεπόταν άμεσα και ρητά η ύπαρξη γενικού-εισαγγελέα (106).

Καθ' όλο το χρονικό διάστημα κατά το οποίο υπήρχαν μόνο δύο θέσεις γενικών-εισαγγελέων αυτές κατείχοντο από Γάλλο και Γερμανό υπήκοο αντίστοιχα. Αργότερα με την αύξηση του αριθμού των γενικών-εισαγγελέων σε τέσσερις, προστέθηκε και ένας Ιταλός και Βρετανός γενικός-εισαγγελέας.

Η παράδοση αυτή, να θέλει γενικούς-εισαγγελείς μόνο από τις 4 μεγάλες χώρες της ΕΟΚ, ανατράπηκε όταν προστέθηκε ο 5ος γενικός-εισαγγελέας, ο οποίος ανήκε σε μία από τις μικρές χώρες της ΕΟΚ, π.οι την Ολλανδία. Κατόπιν την έκτη θέση του γενικού εισαγγελέα κατέλαβε Πορτογάλλος.

Το Συμβούλιο σύμφωνα με το άρθρο 166 συνθ ΕΟΚ δύναται, κατόπιν προτάσεως του Δικαστηρίου, αποφασίζοντας ομοφώνως να αυξήσει τον αριθμό των γενικών-εισαγγελέων.

Περιοδικά ο τίτλος του πρώτου γενικού-εισαγγελέα απονέμεται και στους 6 γενικούς-εισαγγελείς. Στις αρμοδιότητές του είναι να συγκαλεί συσκέψεις με τους συναδέλφους του γενικούς-εισαγγελείς (107) και να διανέμει τις εισερχόμενες υποθέσεις στους υπόλοιπους γενικούς-εισαγγελείς.

Την πιο μακροχρόνια θητεία είχαν οι 2 πρώτοι γενικοί-εισαγγελείς ήτοι ο Γερμανός Karl Rommer γενικός εισαγγελέας 20 χρόνια, από το 1953 έως το 1973, και ο Γάλλος Maurice Lagrange 12 χρόνια από το 1952 έως το 1964. Η συντομότερη θητεία ήταν του Γάλλου Dutheillet de Lamotte μόλις 15 μήνες η οποία διεκόπη λόγω θανάτου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι για πρώτη φορά τοποθετήθηκε γενικός-εισαγγελέας γυναίκα η Γαλλίδα S. Rozes.

Όλοι οι Γάλλοι που υπηρέτησαν ως γενικοί-εισαγγελείς προερχόταν από το Γαλλικό Συμβούλιο Επικρατείας, καθόλου παράδοξο, αφού σ' αυτό λειτουργεί ο παραπλήσιος θεσμός του *Commissaire du gouvernement*.

Αντίθετα 3 Ιταλοί γενικοί-εισαγγελείς ήταν καθηγητές Πανεπιστημίου στη χώρα τους (Trabucchi, Carotorti, Mancini). Θα πρέπει επίσης να τονιστεί ότι στην θέση του γενικού εισαγγελέα υπηρέτησαν και πρόσωπα που είχαν έντονη πολιτική και διοικητική εμπειρία.

Ο Gerhard Reischl συνδυάζει πολιτική και δικαστική εμπειρία και είχε χρηματίσει μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (108).

Η ποικιλία των προσόντων των ατόμων που υπηρέτησαν ως γενικοί εισαγγελείς, και ο συνδυασμός γνώσεων και εμπειρίας σχετικά με νομικά, διοικητικά και πολιτικά ζητήματα συνετέλεσαν παρά πολύ στην αύξηση του κύρους του θεσμού του γενικού-εισαγγελέα και στην σταδιακή αναβάθμιση του σε σχέση με την πρώτη περίοδο του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ.

Αυτό όμως που συνετέλεσε αποφασιστικά στην καταξίωση του θεσμού του γενικού-εισαγγελέα ήταν αυτή καθ'αυτή η φύση του και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Ο θεσμός του γενικού-εισαγγελέα επανδρώθηκε από ισχυρές προσωπικότητες οι οποίες αξιοποίησαν τις δυνατότητες του.

Ορθά λοιπόν συμπεραίνεται ότι το λειτουργήμα του γενικού-εισαγγελέα στα πλαίσια του Δικαστηρίου καθιερώθηκε και αναπτύχθηκε ως απαραίτητος μηχανισμός του και ως σημαντική πηγή Κοινοτικού Δικαίου (109).

Πολλοί συγγραφείς (110) ισχυρίζονται ότι οι αιτιολογημένες προτάσεις του γενικού-εισαγγελέα αποτελούν κατά κάποιο τρόπο απόφαση σε πρώτο βαθμό (111).

Η γνώμη του γενικού-εισαγγελέα, που εκφέρεται με τις αιτιολογημένες προτάσεις του παίζει πάντα σημαντικό ρόλο στην κατεύθυνση που θα λάβει η υπό έκδοση απόφαση του Δικαστηρίου.

Αποτελεί έναν μοχλό πίεσης προς συγκεκριμένες λύσεις και λόγω της δημοσιότητας που λαμβάνει, της προσοχής και της βαρύτητας που της δίνουν οι διάφοροι νομικοί κύκλοι, οπωσδήποτε λαμβάνεται σοβαρώτατα υπ' όψιν από το Δικαστήριο κατά την μυστική διάσκεψη.

Δεν σημαίνει βέβαια ότι πάντοτε η γνώμη του γενικού-εισαγγελέα ακολουθείται από το Δικαστήριο (112).

Αντίθετα υπήρξαν περιπτώσεις, και μάλιστα σε σημαντικώτατες αποφάσεις που διαμόρφωσαν τον χαρακτήρα του Κοινοτικού Δικαίου (113), που το Δικαστήριο δεν ακολούθησε την γνώμη του γενικού-εισαγγελέα.

Η γνώμη του γενικού-εισαγγελέα συνήθως αναφέρεται κατ' αρχήν στα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και εν συνεχεία παρουσιάζει λεπτομερώς τα νομικά προβλήματα που ανακύπτουν. Αναφέρεται εκτενέστατα στις λύσεις που δίνει τόσο η Κοινοτική Νομοθεσία όσο και η νομολογία του ΔΕΚ, και πολλές φορές παρουσιάζει υπό μορφή συγκριτικού δικαίου τις λύσεις που υπάρχουν σύμφωνα με τα εθνικά δίκαια των χωρών-μελών και την νομολογία των Δικαστηρίων τους.

Αναλύει διεξοδικά τα εκατέρωθεν επιχειρήματα στα νομικά θέματα και εν συνεχεία παρουσιάζει τις απόψεις του επ' αυτών, καταλήγοντας με τις λύσεις που προτείνει στην συγκεκριμένη υπόθεση.

Πολλές φορές θέτει θεωρητικά ζητήματα σχετικά με την υπόθεση τα οποία

δεν έχουν τεθεί καν από τους διαδίκους, και τα οποία δεν έχουν αντιμετωπισθεί από την νομολογία του ΔΕΚ.

Συνήθως το ΔΕΚ δεν τοποθετείται άμεσα α' αυτά αφήνοντάς τα να ορι-
μάσουν στις τάξεις των μελών του, προκειμένου να δημιουργηθεί σταδιακά το
μεγαλύτερο δυνατό consensus, επανέρχεται όμως συνήθως με αφορμή
μεταγενέστερες παρεμφερείς υποθέσεις (114).

Οι απόψεις του γενικού-εισαγγελέα, επειδή είναι προϊόν της σκέψης
ενός ανθρώπου είναι συνήθως πιο καθαρές και κατανοητές εν αντιθέσει
πρός τις αποφάσεις του ΔΕΚ οι οποίες ως προϊόν συλλογικών διεργασιών και
συμβιβασμών παρουσιάζουν αρκετές "σκοτεινές πλευρές".

Επίσης λόγω του προσωποπαγούς χαρακτήρα του λειτουργήματος ο γενικός-
εισαγγελέας αναλαμβάνει προσωπικά την πλήρη επιστημονική ευθύνη τυχόν
λαθών ή ανορθόδοξων σκέψεων εν αντιθέσει προς το ΔΕΚ όπου η ευθύνη είναι
συλλογική και είναι αδύνατο να καταλογισθεί ατομικά σε κάθε ένα από
τους δικαστές λόγω της μυστικότητας των διασκέψεων.

Οι ίδιοι λόγοι αναγκάζουν τον γενικό-εισαγγελέα να ακολουθεί την ίδια
γραμμή επ'αφορμή μεταγενέστερων παρεμφερών υποθέσεων, εκτός εάν ρητά
δηλώσει ότι διαφωνεί με τα όσα ο ίδιος είχε προτείνει στο παρελθόν,
εξηγώντας και τους λόγους οι οποίοι τον σήλησαν στις νέες του θέσεις.

Ο γενικός-εισαγγελεύς επειδή εκφέρει δημόσια τις προσωπικές του
απόψεις γίνεται συχνότερα, απ'ότι οι δικαστές, αποδέκτης της πικρίας της
κυβέρνησης της χώρας του για προταθείσες λύσεις οι οποίες ενδεχομένως
ήταν ενάντια στα εθνικά συμφέροντα της πατρίδας του. Ταυτόχρονα
είναι πιθανόν να αποτελέσει στόχο διαφόρων πλευρών (Κοινοτικών ή
εθνικών) για τις λιγότερο ή περισσότερο "κοινοτικές" λύσεις τις οποίες
εκφράζει στις αιτιολογημένες προτάσεις του.

Για κάποιον ο οποίος μελετά συστηματικά και σε βάθος το κοινοτικό
δίκαιο, οι προτάσεις του γενικού-εισαγγελέα, παρά τον μη αποφασιστικό
τους χαρακτήρα, αποτελούν αναμφισβήτητα τον καλύτερο οδηγό εξερεύνησης
του δικαίου αυτού.

2.5. ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ ΣΕ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΚΑΣΤΗ (115)

"Οι εισηγητές σε γραφείο δικαστή" ή Referendaire (116) όπως είναι
γνωστοί στο Δικαστήριο, είναι δύο ειδικευμένοι νομικοί, προσωπικοί
συνεργάτες κάθε δικαστή ή γενικού-εισαγγελέα, συνήθως της ίδιας
εθνικότητας με αυτόν, οι οποίοι τον "επικουρούν" στις υποθέσεις που αυτός
αναλαμβάνει είτε ως εισηγητής (117) είτε ως γενικός-εισαγγελεύς. Μελετούν
το φάκελλο της υποθέσεως (118) και αναλαμβάνουν να ερευνήσουν την σχετική
νομολογία του ΔΕΚ, συστηματοποιούν την εφαρμοστέα κοινοτική νομοθεσία
καθώς επίσης και την παρεμφερή νομοθεσία των χωρών-μελών της Κοινότητας.

Πολλές φορές προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις στον εισηγητή δικαστή
ή στον γενικό-εισαγγελέα με τον οποίο συνεργάζονται.

Συχνά συντάσσουν ένα πρώτο σχέδιο είτε της προκαταρκτικής έκθεσης
(119) είτε της έκθεσης του εισηγητή δικαστή, είτε της υπό έκδοση
αποφάσεως, τα οποία διορθώνονται αναλόγως από τον δικαστή και λαμβάνουν

την τελική τους μορφή(120).Οι εισηγητές σε γραφείο δικαστή διορίζονται πάντοτε με προσωπική ευθύνη του δικαστή και είναι άνθρωποι μορφωμένοι με ανάλογη εμπειρία στη δικηγορία ή σε Πανεπιστήμια.Παραμένουν δε πολλά χρόνια στην θέση τους. Αρχικά οι Referendaire ήταν 13 (121).Την τελευταία δεκαετία αυξήθηκαν σε 38.

Οι Referendaire, επειδή επεξεργάζονται από κοινού τις υποθέσεις με τον δικαστή, συμβάλλουν αποφασιστικά, αν και με έμμεσο τρόπο, στην διαμόρφωση του Κοινοτικού Δικαίου. Δεν συμμετέχουν βέβαια στην μυστική διάσκεψη, πλην όμως πολλές φορές συμβάλλουν με τις παρατηρήσεις τους στην τελική διαμόρφωση των αποφάσεων, τουλάχιστον λεκτικά.

REFERENDAIRE κατά καιρούς ήταν πρόσωπα τα οποία συνέβαλλαν στην ανάπτυξη και διαμόρφωση του Κοινοτικού Δικαίου και σήμερα είναι καθηγητές Πανεπιστημίου, όπως ο Chevallier.

Τον σημαντικό ρόλο των Referendaire δεν επισημαίνουν μόνο οι διάφοροι συγγραφείς (122) αλλά και οι ίδιοι οι δικαστές και οι γενικοί-εισαγγεείς.

Ο πρώην δικαστής και γενικός-εισαγγελεύς Carotorti, στην αποχαιρετιστήρια ομιλία του εκ μέρους των δικαστών Α. Touffait και Fernard Grenvisse ανέφερε τα εξής στις 6 Οκτωβρίου 1982:

"Προτού τελειώσω επιθυμώ να υπενθυμίσω τα χρέος ευγνωμοσύνης τα οποία έχουμε - ομιλώ πάντοτε εξ ονόματος των τριών αποχωρούντων δικαστών-έναντι εκείνων οι οποίοι έχουν συνεργασθεί πιά άμεσα μαζί μας. Είχαμε στα πλευρά μας εξαιρετικούς εισηγητές τους κ.κ. Borri, Chevallier, Saggio, Spitzer, Maidani, Morty, Gauquie, οι οποίοι δεν εφείσθησαν της μορφώσεως τους, της ευφύιας τους και του πλούτου των ιδεών τους, για να φθάσουν τα γραφεία μας στο ύψος της αποστολής τους και για να θεραπεύσουμε τις προσωπικές μας ανεπάρκειες" (123).

2.6.- Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 168 συνθ.ΕΟΚ, το Δικαστήριο διορίζει τον Γραμματέα του και καθορίζει την υπηρεσιακή του κατάσταση.

Η μνεία του γραμματέα και από τις τρεις ιδρυτικές συνθήκες είναι έκφραση του σημαντικού ρόλου που παίζει αυτός στα πλαίσια του Δικαστηρίου. Τα καθήκοντα του έχουν ελάχιστη σχέση με τα καθήκοντα των γραμματέων των δικαστηρίων των χωρών-μελών.

Αφ'ενός μεν παρακολουθεί την εξέλιξη των υποθέσεων και διαμορφώνει σχέσεις με τους διαδίκους (124) τηρεί τα αρχεία του Δικαστηρίου και μετέχει της συνθέσεως κατά τις δημόσιες συνεδριάσεις του, και υπογράφει τις αποφάσεις που έχουν εκδοθεί.

Αφ'ετέρου εκτελεί και διοικητικά καθήκοντα καθ'όσον είναι επικεφαλής των διοικητικών υπηρεσιών του Δικαστηρίου, συμπεριλαμβανομένων και των οικονομικών του υπηρεσιών.

Ο γραμματέας είναι υπόλογος στον Πρόεδρο του ΔΕΚ.

Επισφραγίζοντας τον ρόλο που η παράδοση και οι προσωπικές σχέσεις

παίζουν στην λειτουργία του Δικαστηρίου, ο πρώτος γραμματέας του υπηρέτησε σ' αυτό επί 29 χρόνια ήτοι από την ίδρυσή του μέχρι τις 9-2-1982.

Όπως δόλωσε και ο ίδιος στην αποχαιρετιστήρια τελετή, η πρώτη του ορκωμοσία δεν έγινε σε καμία επιβλητική αίθουσα συνεδριάσεων σαν αυτή που γίνεται πλέον αλλά λόγω της ατυχούς πτώσης του προέδρου του Δικαστηρίου κ. Pilotti, στο εντευκτήριο της κλινικής SAINTE-ZITHE, ενώ η πόρτα προς τον διάδρομο ήταν διάπλατα ανοικτή για να τονισθεί ο δημόσιος χαρακτήρας της συνεδριάσεως. (125).

2.7. ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Η έδρα του Δικαστηρίου είναι το Νουξεμβούργο.

Οι εγκαταστάσεις του βρίσκονται στο μέγαρο Kirchberg λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη του Νουξεμβούργου, σε μια περιοχή όπου έχουν εγκατασταθεί και η μόνιμη γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου η Ευρωπαϊκή Τράπεζα επενδύσεων και τα Ευρωπαϊκά Σχολεία.

Το Δικαστήριο της ΕΚΑΧ άρχισε τις εργασίες του με γραφεία που ήταν κατανεμημένα σε τρία κτίρια με κέντρο τη Villa Vauban (126).

Οι πρώτες συνεδριάσεις του Δικαστηρίου γινόταν στο γραφείο του Προέδρου, το οποίο κάθε φορά μεταβαλλόταν σε αίθουσα συνεδριάσεων. (127).

Κατά το 1954 το δικαστήριο πραγματοποιούσε τις συνεδριάσεις του στην αίθουσα του Cerele Munteiral, όπου κάθε φορά συναρμολογείτο και κατόπιν αποσυναρμολογείτο μια εξέδρα που είχε ήδη τη μορφή της σημερινής έδρας του ΔΕΚ. (128).

Μετά την ίδρυση του ενιαίου Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, το Δικαστήριο το 1959 εγκαταστάθηκε στο κτίριο της Cote d' Eiche και διέθετε πλέον δική του αίθουσα συνεδριάσεων και αρκετά γραφεία για τα μέλη του!!! (129).

Αργότερα λόγω της αύξησής του αριθμού των εκδικαζομένων υποθέσεων, δείγμα γραφής του κύρους το οποίο είχε εν τω μεταξύ αποκτήσει το Δικαστήριο, πέρα από κάθε προβλεψη των ιδρυτών του, η έδρα του μεταφέρθηκε στο μέγαρο Kirchberg όπου παραμένει μέχρι σήμερα.

Είναι χαρακτηριστικό δε ότι η αύξηση των δραστηριοτήτων του Δικαστηρίου έχει πλέον ξεπεράσει κατά πολύ κάθε πρόβλεψη και αυτών των πιο αισιόδοξων φίλων του.

Ο Α. Van Houte μας πληροφορεί ότι το μέγαρο Kirchberg του οποίου όλη η χωρητικότητά έχει σήμερα ουσιαστικά εξαντληθεί "είχε σχεδιασθεί βάσει μιάς υποθετικής ανάπτυξης της δραστηριότητας του δικαστηρίου, την οποία ανάπτυξη πολλοί θεωρούσαν ότι είχε κατά πολύ υπερκτιμηθεί ...." (130) !!!

Ορθώς δε καταλήγει στο συμπέρασμα ότι σε τελική ανάλυση "η ιστορία της υλικής εγκαταστάσεως του είναι λίγο πολύ η ιστορία του δικαστηρίου" (131).

Το ίδιο το γεωγραφικό περιβάλλον του Λουξεμβούργου θα έλεγε κανείς δεν παρέμεινε απαθές και ουδέτερο απέναντι στην διαμόρφωση της προσωπικότητας του Δικαστηρίου.

Το Λουξεμβούργο, σε αντιδιαστολή με τις Βρυξέλλες όπου είναι εγκατεστημένα τα κοινοτικά κέντρα λήψης απόφασης και τα κάθε είδους λάμπες, καθιστά αρκετά δυσπρόσιτο το Δικαστήριο στις άμεσες ή έμμεσες πολιτικές πιέσεις.

Σε αντίθεση με τον κοσμοπολίτικο χαρακτήρα του Παρισιού, με τα πολλά πολιτιστικά ενδιαφέροντα τα οποία απορροφούν τους κατοίκους του, και την τεράστια έκταση στην οποία απλώνεται το λονδίνο, καθιστώντας έτσι την ανάπτυξη κοινωνικών επαφών σχεδόν αδύνατη, η πόλη του Λουξεμβούργου παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά μιάς συγκροτημένης ευρωπαϊκής επαρχιακής πόλης (132) με λίγα ενδιαφέροντα, όπου τα μέλη του ΔΕΚ ωθούνται αντικειμενικά στην ανάπτυξη εντόνων φιλικών και προσωπικών σχέσεων μεταξύ τους.

Οι φυσικές ομορφιές που περιβάλλουν το Λουξεμβούργο και η μεγάλη απόσταση η οποία το χωρίζει από την καρδιά της βιομηχανικής Ευρώπης με τον έντονο τρόπο ζωής και τα βίαια κοινωνικά προβλήματα, αποτελεί ιδανικό μέρος αυτοσυγκέντρωσης και περισυλλογής για τους δικαστές.

Ταυτόχρονα όμως το Λουξεμβούργο είναι και η πρωτεύουσα μίας των χωρών - μελών της Κοινότητας. Έτσι οι δικαστές απολαμβάνουν των προνομίων που συνεπάγεται η ζωή σ' αυτήν.

Έχουν τη δυνατότητα να αναπτύξουν κοινωνικές επαφές με διπλωματικούς κύκλους απ' όπου πληροφορούνται άμεσα τις Ευρωπαϊκές και παγκόσμιες πολιτικές εξελίξεις και να ενημερωθούν από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις σ' όλη τη Δυτική Ευρώπη.

Έτσι διατηρώντας μια ουσιαστική επαφή με την κοινωνική πραγματικότητα της Δ. Ευρώπης, αρκετά όμως αποστασιοποιημένη και απαλλαγμένη από υποκειμενισμούς και προσωπικές φορτίσεις, τους παρέχεται κάθε ευκαιρία να ενασχοληθούν με το δικαιοδοτικό τους έργο με αρκετή νηφαλιότητα ως τρίτοι αντικειμενικοί παρατηρητές.

Τον Σεπτέμβριο του 1987 το Δικαστήριο ζήτησε σε εκτέλεση του άρθρου 168Α συνθ. ΕΟΚ, να δημιουργηθεί το Πρωτοδικείο με αρμοδιότητα επί των παρακάτω υποθέσεων:

- 1.- Για τις προσφυγές των κοινοτικών υπαλλήλων.
- 2.- Για τις προσφυγές των ιδιωτών επί ακυρώσει ή παραλείψει στους τομείς
α) ανταγωνισμού
β) της βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα και ειδικότερα για τις ελάχιστες τιμές και ποσοτώσεις.
γ) των μέτρων αντιντάμπινγκ και των μέτρων κατά των επιδοτήσεων.

Όμως η πρόταση αυτή του Δικαστηρίου δεν έγινε δεκτή εξ ολοκλήρου από το Συμβούλιο.

Το Πρωτοδικείο σήμερα είναι αρμόδιο για όλες τις παραπάνω υποθέσεις πλην αυτών που αναφέρονται στον τομέα του αντιντάμπινγκ και των επιδοτήσεων.

Κατά των αποφάσεων του επιτρέπεται η άσκηση επέσεως ενώπιον του ΔΕΚ αλλά μόνο για νομικά θέματα.

Το Πρωτοδικείο δεν έχει αρμοδιότητα να εκδικάζει υποθέσεις που εισάγονται από τα κράτη-μέλη ή τα κοινοτικά όργανα. Επίσης δεν έχει αρμοδιότητα να εκδικάζει προδικαστικά ερωτήματα.

Είναι προσαρτημένο στο ΔΕΚ και η ίδρυση του προβλέφτηκε νομοθετικά από την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.

Η σύνθεση του καθορίζεται από το Συμβούλιο, τα δε μέλη του επιλέγονται μεταξύ προσώπων που παρέχουν πλήρη εγγύηση ανεξαρτησίας και έχουν τη απαιτούμενη ικανότητα να ασκήσουν τα καθήκοντά τους.

Οιρίζονται με κοινή απόφαση των κυβερνήσεων των κρατών-μελών για περίοδο έξι ετών, ενώ κάθε τρία χρόνια γίνεται μερική ανανέωση.

Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο καταρτίζει τον κανονισμό διαδικασίας του σε συμφωνία με το ΔΕΚ (132α).

Ηδη στα πλαίσια του Κοινοβουλίου συζητήθηκε πρόταση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο για νέα αύξηση των αρμοδιοτήτων του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (132β).

2.9. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

2.9.1. Δικαιοδοσία και αρμοδιότητα:

Συνήθως οι περισσότεροι συγγραφείς δεν κάνουν καμία διάκριση ανάμεσα στη δικαιοδοσία και την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αλλωστε τέτοια διάκριση δεν ήταν δυνατόν να γίνει όσο υφίστατο μόνο ένα Δικαστήριο στα πλαίσια ενός νομικού συστήματος το οποίο ήταν αποκλειστικά αρμόδιο για την άσκηση του δικαιοδοτικού έργου. Κατά τον Ράμμο "δικαιοδοσία καλείται η εξουσία των οργάνων του κράτους προς απονομή της δικαιοσύνης" ενώ "αρμοδιότης είναι το ποσοστόν δικαιοδοσίας, ην κέκτηται έκαστον δικαστήριο εν τη περιφέρειά αυτού". Η ταύτιση όμως των εννοιών της "δικαιοδοσίας" και της "αρμοδιότητας" αναφορικά με το ΔΕΚ μέχρι και το έτος 1987 οπότε ιδρύθηκε και το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, αυτόματα υπονοούσε ότι το ΔΕΚ ήταν το μοναδικό κοινοτικό Δικαστήριο ή μάλλον ότι το ΔΕΚ ήταν το μοναδικό δικαστήριο το οποίο ήταν αρμόδιο για να επιλύει διαφορές οι οποίες πηγάζαν από το κοινοτικό δίκαιο.

Κάτι τέτοιο όμως δεν ήταν ορθό, διότι και τα εθνικά δικαστήρια των χωρών-μελών της Κοινότητας είναι αρμόδια κατ'αρχήν να επιλύουν διαφορές οι οποίες πηγάζουν από το κοινοτικό δίκαιο, καθ'όσον τούτο αποτελεί τμήμα του δικαίου το οποίο είναι εφαρμοστέο στην επικράτειά τους.

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του ίδιου του ΔΕΚ αναφορικά με τη φύση του κοινοτικού δικαίου, το δίκαιο αυτό αποτελεί μιά αυτόνομη έννομη τάξη, εντελώς διαχωρισμένη από την έννομη τάξη των χωρών-μελών.

Αυτό σημαίνει ότι όταν τα εθνικά δικαστήρια των χωρών-μελών δικαιοδοτούν βάσει του κοινοτικού δικαίου, δεν ενεργούν πλέον υπό την ιδιότητα τους ως εθνικά δικαστήρια, αλλά αποτελούν δικαστήρια της κοινοτικής έννομης τάξης, τα οποία είναι υποχρεωμένα από το κοινοτικό δίκαιο να προασπίσουν τα δικαιώματα που κέκτηνται οι πολίτες των χωρών-μελών λόγω του κοινοτικού δικαίου. Βάσει των ανωτέρω μπορούμε να ορίσουμε ως κοινοτική δικαιοδοσία, την εξουσία που κέκτηται το ΔΕΚ, το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τα εθνικά δικαστήρια προς εφαρμογή και ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου.

Ετσι μόνο για "αρμοδιότητα του ΔΕΚ" μπορούμε να ομιλούμε η οποία αποτελεί την μερικώτερη εξουσία που κέκτηται αυτό στα πλαίσια της κοινοτικής δικαιοδοσίας προς εξασφάλιση της τήρησης του δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των Συνθηκών ως και κάθε πράξης που εκδίδεται δυνάμει αυτής.

Στα πλαίσια βεβαίως του διεθνούς δικαίου είναι λογικό να ταυτίζει κανείς την έννοια της δικαιοδοσίας και της αρμοδιότητας ενός διεθνούς δικαιοδοτικού οργάνου, όπως είναι π.χ. το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης. Και αυτό όχι γιατί το δικαστήριο αυτό είναι το μοναδικό αρμόδιο για την εφαρμογή και ερμηνεία του διεθνούς δικαίου γενικώς, αλλά διότι αποτελεί το μοναδικό δικαστήριο στα πλαίσια της διεθνούς εννόμου τάξεως.

Τα δικαστήρια βέβαια των κρατών εφαρμόζουν και αυτά το διεθνές δίκαιο. Πλήν όμως το πράττουν ως δικαστήρια της συγκεκριμένης εννόμου

τάξεως των χωρών τους, καθ'όσον το διεθνές δίκαιο αποτελεί μὲν δίκαιο εφαρμοστέο στην επικράτειά τους πλὴν ὅμως σε ἀντίθεση πρὸς το κοινωτικό δίκαιο, δὲν συγκροτεῖ μιὰ ξεχωριστὴ ἄνευνη τάξη, με ἴδια ὄργανα και σκοποὺς χάριν των οποίων τα κράτη - μέλη ἔχουν ἐκχωρήσει σε ορισμένα θέματα τις ἀρμοδιότητές τους.

Σύμφωνα με το ἄρθρο 164 συνθ.ΕΟΚ, το ΔΕΚ ἔχει ως ἀποστολή να εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των συνθηκών.

Η γενική ὅμως αὐτὴ διάταξη δὲν δίνει ἀπεριόριστη ἀρμοδιότητα στο ΔΕΚ ἀναφορικά με τον δικαιολογικό του ρόλο, καθ'όσον ὑπόκειται και περιορίζεται το πεδίο εφαρμογῆς της ἀπο το ἄρθρο.4 συνθ.ΕΟΚ, το οποίο καθορίζει ὅτι το Δικαστήριο ενεργεῖ ἐντὸς των ὁρίων των ἐξουσιῶν τις οποίες του παρέχει η Συνθήκη.

Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οι ἀρμοδιότητες του πηγάζουν μόνο ἀπὸ τις Συνθήκες και προσδιορίζονται ρητὰ και περιοριστικὰ ἀπὸ αὐτές. Πρόκειται για "Competences d' attributions" ὡπως θα ἔλεγαν οι Γάλλοι νομικοί.

Εἶτσι το ΔΕΚ δὲν κέκτηται ἐμφυτῆς (Inherent) ἀρμοδιότητας ὡπως π.χ. το Ἀγγλικὸ High Court, κάθε δε ὑπόθεση η οποία εἰσάγεται ἐνώπιον του ἐκδικάζεται ἀπ'αὐτὸ μόνο εἴν ἀνήκει στα κατ'ἴδιαν κεφάλαια των ἀρμοδιοτήτων του, ὡπως αὐτὰ προσδιορίζονται ἀπο τις Συνθήκες.

Το ἴδιο ἰσχύει και για την Συνθήκη της ΕΚΑΧ, καθ'όσον το ἀντίστοιχο πρὸς το ἄρθρο 164 συνθ.ΕΟΚ, ἄρθρο της 31, σαφέστατα τελεῖ ὑπὸ τον περιορισμὸ του ἄρθρου 3 συνθ.ΕΚΑΧ, ὅπου γίνεται μνεῖα ὅτι τα ὄργανα της Κοινότητας Ἀνθρακα και Χάλυβα δρῶν χάριν του κοινού συμφέροντος ἐντὸς του πλαισίου των ἐξουσιῶν που κέκτηνται. Την παραπάνω ἀποψη ἐνισχύει και η νομολογία του ΔΕΚ.

Στην ὑπόθεση 12/63, η Κα Schlieker ἀσκήσε προσφυγή ἐπὶ παραλείψει σύμφωνα με το ἄρθρο 35 συνθ.ΕΚΑΧ. Ὅμως η προσφυγή αὐτή, σύμφωνα με το ἄρθρο 35 συνθ.ΕΚΑΧ ἐπιτρέπεται να ἀσκηθεῖ μόνο ἀπὸ τα κράτη-μέλη, το Συμβούλιο, και τα νομικά πρόσωπα των χωρῶν-μελών.

Η Κα Schlieker, προκειμένου να θεμελιώσει το παραδεκτὸ της προσφυγῆς της ὑποστήριξε ὅτι κατ'ἀναλογία πρὸς το εσωτερικὸ δίκαιο της Ὁμοσπονδιακῆς Γερμανίας, το ΔΕΚ κέκτηται "συνεχοῦς" (Residual) ἀρμοδιότητας η οποία του ἐπέτρεπε να υπερασπίσει τα συμφέροντα των φυσικῶν προσώπων, σε περιπτώσεις που οι Συνθήκες δὲν ἀναφερόταν ρητὰ.

Το Δικαστήριο ἀπέρριψε τα επιχειρήματα της Κα Schlieker και ἀποφάνθηκε ὅτι οποιὰδήποτε και να ἦταν η συνέπεια μιᾶς πραγματικῆς κατάστασης για την οποία το Δικαστήριο δὲν μπορούσε να ἦταν ἀρμόδιο, το ΔΕΚ δὲν εἶχε δικαίωμα να ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ το νομικὸ σύστημα το οποίο καθόριζε η Συνθήκη.

Ὁ Γενικός Εἰσαγγελεὺς του οποίου την ἀποψη ἀκολούθησε το Δικαστήριο ἦταν πῖὸ ἀναλυτικὸς ὑποστηρίζοντας ὅτι το σύστημα της Συνθήκης δὲν εξασφάλιζε με γενική ρητρά νομική προστασία χωρίς κανένα κενὸ.

Η ἀναφορά στο Σύνταγμα της Ὁμοσπονδιακῆς Δημοκρατίας της Γερμανίας δὲν μπορούσε να ὀδηγήσει σε ἄλλη λύση διότι το Δικαστήριο μπορούσε να καθορίζει τα ὅρια της υπερεθνικῆς του νομικῆς προστασίας μόνο χρησιμοποιώντας το κείμενο της Συνθήκης και ὄχι ἀκολουθώντας το ἐθνικὸ δίκαιο.

2.9.2 Η αρμοδιότητα του δικαστηρίου δυνατόν να είναι:

- 1.- Αποκλειστική ή συντρέχουσα.
- 2.- Περιορισμένη ή απεριόριστη.
- 3.- Αποφασιστική ή γνωμοδοτική.

2.9.2.1. ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Αυτήν κέκτηται το ΔΕΚ εις βάρος:

α.- Άλλων διεθνών δικαστηρίων:

Αναφορικά με την επίλυση διαφορών μεταξύ των κρατών μελών οι οποίες αφορούν την ερμηνεία ή εφαρμογή των συνθηκών (άρθρο 219 ΕΟΚ, 193 συνθ.ΕΚΑΕ 87 συνθ.ΕΚΑΧ σε συνδυασμό με άρθρο 170 συνθ.ΕΟΚ, άρθρ.142 συνθ.ΕΚΑΕ και άρθρ.89 παρ. 1 συνθ.ΕΚΑΧ αντίστοιχα).

β.- Των εθνικών δικαστηρίων των χωρών-μελών:

Αναφορικά με:

1β.- Με την εξωσυμβατική ευθύνη των Κοινοτήτων (άρθρο 151 συνθ.ΕΚΑΕ σε συνδυασμό με άρθρο 188 παρ.2 και 3 συνθ. ΕΚΑΕ και άρθρο 155 συνθ.ΕΚΑΕ, άρθρο 178 συνθ.ΕΟΚ σε συνδυασμό με άρθρα 215 παρ.2 και 3 και 183 συνθ.ΕΟΚ άρθρο 40 παρ.1 και 2 σε συνδυασμό με παρ.3 του ίδιου άρθρου συνθ. ΕΚΑΧ.

2β.- Αναφορικά με την ερμηνεία της Συνθήκης ή την ερμηνεία και το κύρος πράξεων των οργάνων των Κοινοτήτων που ανακύπτουν σε δίκες ενώπιον εθνικών δικαστηρίων των χωρών - μελών, τα οποία δικάζουν σε τελευταίο βαθμό ως προς την συγκεκριμένη υπόθεση (άρθρο 177 συνθ.ΕΟΚ).

γ.- Αποκλειστική αρμοδιότητα επίσης κέκτηται το δικαστήριο σύμφωνα με τις Συνθήκες και στις κάτωθι υποθέσεις:

1γ.- Κατ'άρθρο 169 συνθ.ΕΟΚ (παράβαση της Συνθήκης από κράτος μέλος).

2γ.- Κατ'άρθρο 173 συνθ. ΕΟΚ (έλεγχος νομιμότητας των πράξεων του Συμβουλίου ή της Επιτροπής πλην αυτών για τις οποίες υφίσταται αρμοδιότητα του Πρωτοβαθμίου Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)

3γ.- Κατ'άρθρο 175 συνθ. ΕΟΚ (προσφυγή επι παραλείψει κατά του Συμβουλίου ή της Επιτροπής).

2.9.2.2 ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΙΑ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Αυτήν κέκτηται το δικαστήριο.

α. - Μαζί με άλλα διεθνή δικαστήρια ή διεθνή όργανα διαιτησίας.

1α.- Αναφορικά με την επίλυση οποιασδήποτε διαφοράς μεταξύ των κρατών-μελών συναφούς με το αντικείμενο των Συνθηκών (άρθρ.182 συνθ.ΕΟΚ,άρθρ.154 συνθ.ΕΚΑΕ και άρθρο 89 παρ.2 συνθ.ΕΚΑΧ).

2α.- Αναφορικά με διαφορές που προκύπτουν από σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, η οποία συνάπτεται από την Κοινότητα ή για λογαριασμό της, με τρίτα πρόσωπα ή κράτη (άρθρ.181 συνθ.ΕΟΚ).

2.9.2.3. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ (133) ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Το Δικαστήριο στις περιπτώσεις προσφυγών κατά του κύρους (134) πράξεων οι οποίες εκδόθηκαν από τα όργανα της Κοινότητας εξετάζει την ακυρότητα των πράξεων αυτών αναφορικά μόνον με 4 λόγους ήτοι:

1. Την αρμοδιότητα.
2. Την παράβαση της συνθήκης ή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου σχετικά με την εφαρμογή τους.
3. Την παράβαση ουσιαστικού τύπου.
4. Την κατάχρηση δικαιώματος.

Το Δικαστήριο δεν δύναται να ελέγξει την νομιμότητα των πράξεων των οργάνων της Κοινότητας για άλλους λόγους πέραν των ανωτέρω.

2.9.2.4. ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΗ (135) ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ (136).

Αντίθετα με την περίπτωση του άρθρου 173 συνθ.ΕΟΚ το Δικαστήριο πλάν του ελέγχου νομιμότητας ασκεί και έλεγχο σκοπιμότητας κατά τα κατωτέρω.

Επίσης δύναται να αναζητήσει τον σχετικό νόμο ακόμη και αν οι διάδικοι δεν έχουν επικαλεσθεί συγκεκριμένες διατάξεις.

Αυτά συμβαίνουν στις εξής περιπτώσεις:

1. Στην εξωσυμβατική ευθύνη των Κοινοτήτων (137).
2. Στις διαφορές που προκύπτουν από σύμβαση δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, μεταξύ της Κοινότητας και τρίτων.

Επίσης μέχρι της μεταβίβασης των σχετικών αρμοδιοτήτων στο Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο Ε.Κ. η απεριόριστη αρμοδιότητα του ΔΕΚ εκτεινόταν και:

-- Στις διαφορές μεταξύ της Κοινότητας και των υπαλλήλων της (138).

-- Στα χρηματικά πρόστιμα που είχαν επιβληθεί από την Επιτροπή σε επιχειρήσεις για παραβίαση των διατάξεων περί ανταγωνισμού (139).

2.9.2.5. ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΓΝΩΜΟΔΟΤΙΚΗ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑ

Όταν αναφερόμαστε στην αποφασιστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου και την αντιδιαστέλλουμε με την γνωμοδοτική, φυσικά δεν εννοούμε ότι γνωμοδοτικές αποφάσεις του Δικαστηρίου δεν έχουν αποφασιστική σημασία ή ότι δεν παράγουν έννομες συνέπειες.

Η διαφοροποίηση αφορά καθαρά τους όρους υπό τους οποίους εκδίδονται αποφασιστικές και γνωμοδοτικές αποφάσεις.

Αποφασιστικές αποφάσεις εκδίδονται:

1. Επί της ουσίας της υποθέσεως, σε περιπτώσεις άμεσων προσφυγών (άρθρ. 169, 170, 215, 173 κ.λ.π. συνθ.ΕΟΚ).

2. Επί νομικών ζητημάτων αναφορικά με την ερμηνεία της Συνθήκης και την ερμηνεία και το κύρος πράξεων των οργάνων της Κοινότητας (άρθρο 177 συνθ.ΕΟΚ). Στην περίπτωση αυτή το Δικαστήριο δεν εκδίδει απόφαση επί της ουσίας της υποθέσεως και το καθήκον αυτό επαφίεται στα εθνικά δικαστήρια (140).

Γνωμοδοτικές αποφάσεις εκδίδονται:

1. Σύμφωνα με το άρθρο 95 παρ.4 συνθ.ΕΚΑΧ, γνωστή και ως διαδικασία "μικρής αναθεώρησης" (141).

2. Σύμφωνα με το άρθρο 228 συνθ.ΕΟΚ.

Στην περίπτωση αυτή, το Δικαστήριο κατόπιν αιτήσεως του Συμβουλίου, της Επιτροπής ή ενός κράτους-μέλους γνωμοδοτεί εάν μία συμφωνία η οποία πρόκειται να συναφθεί μεταξύ της Κοινότητας και τρίτων κρατών ή οργανισμών, συμβιβάζεται προς την Συνθήκη της ΕΟΚ.

Εάν η γνωμοδότηση του Δικαστηρίου είναι αρνητική η διεθνής αυτή συμφωνία δύναται να τεθεί σε ισχύ μόνον με αναθεώρηση της Συνθήκης της ΕΟΚ.

Πολλοί συγγραφείς διαχωρίζουν την αρμοδιότητα του Δικαστηρίου αναλόγως της φύσεως των υποθέσεων τις οποίες αυτό καλείται να εκδικάσει.

Έτσι ο Schermers (142) αναφέρει ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάζει διαφορές σαν:

α.- Διεθνές Δικαστήριο (άρθρ.169, 170 συνθ.ΕΟΚ, 88 συνθ.ΕΚΑΧ).

β.- Οικονομικό Δικαστήριο (άρθρ.173, 184 συνθ.ΕΟΚ, 33, 39 συνθ. ΕΚΑΧ)

γ.- Πολιτικό Δικαστήριο (άρθρ.178,215 συνθ.ΕΟΚ, 40 συνθ.ΕΚΑΧ).

δ.- Εσωτερικό Οικονομικό Δικαστήριο (άρθρ.179 συνθ.ΕΟΚ).

Ανάλογη συστηματοποίηση κάνει και ο Peter Hay (143).

Ο καθηγητής Παγτόγλου (144) αναλύοντας τον πολύπλευρο, όπως λέει, χαρακτήρα του Δικαστηρίου αναφέρει ότι αυτό είναι:

α.- Διεθνές Δικαστήριο, διότι ιδρύθηκε βάσει διεθνών συνθηκών.

β.- Συνταγματικό Δικαστήριο.

γ.- Οικονομικό Δικαστήριο.

δ.- Πολιτικό Δικαστήριο.

2.9.2.6. ΤΟ ΔΕΚ ΩΣ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΟ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

Το Δικαστήριο μετά την ίδρυση του Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων είναι αρμόδιο κατ'άρθρο 168Α συνθ. ΕΟΚ να αποφαι- νεται κατ'έφεση, περιορισμένη μόνο σε νομικά θέματα, επί των οριστικών αποφάσεων του Πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου.

Είναι αλήθεια ότι ενώ το άρθρο 168Α συνθ. ΕΟΚ στην ελληνική μετάφραση ομιλεί περι εφέσεως περιορισμένης σε νομικά θέματα, στην ουσία πρόκειται περι ανατρέσεως.

Αυτό επιβεβαιώνεται και από το άρθρο 49 του Οργανισμού του Δικαστηρίου το οποίο αναφέρει ότι κατά των οριστικών αποφάσεων του

Πρωτοδικαίου ασκείται εντός διμήνου από της κοινοποίησης της προβαλλομένης απόφασης αντίθεση.

Κατά την έννοια λοιπόν αυτή το ΔΕΚ λειτουργεί και ως δευτεροβάθμιο δικαστήριο της Κοινότητας, περιορισμένο όμως στην εξέταση μόνο νομικών θεμάτων.

2.10. ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΚ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ

2.10.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Το Δικαστήριο συνήθως συνεδριάζει εν ολομелεία (145) στην συνεδρίαση της οποίας απαιτείται να συμμετέχουν τουλάχιστον 7 δικαστές (146).

Εάν συγκληθέντος του Δικαστηρίου διαπιστωθεί έλλειψη απαρτίας, ο Πρόεδρος αναβάλλει την συνεδρίαση μέχρις ότου επιτευχθεί απαρτία.

Το Δικαστήριο δύναται να συγκροτεί τριμελή και πενταμελή τμήματα, οι αποφάσεις των οποίων για να είναι έγκυρες πρέπει να ληφθούν από 3 δικαστές (147).

Κάθε έτος το Δικαστήριο ορίζει (148) την σύνθεση των τμημάτων, η οποία δημοσιεύεται στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Επίσης, κάθε έτος το Δικαστήριο εκλέγει (149) τους προέδρους των τμημάτων, σύμφωνα με το άρθρο 7 παρ.2 και 3 του κανονισμού του, το οποίο αναλύθηκε ήδη ανωτέρω στην εκλογή του Προέδρου του Δικαστηρίου.

Όμως και στην εκλογή αυτή η τήρηση των ισορροπιών και της παράδοσης, συνδυαζόμενη με την πλήρη ισοτιμία που επικρατεί στις σχέσεις των δικαστών, υπερισχύει των παραπάνω τυπικών ρυθμίσεων.

Όπως μας πληροφορεί ο δικαστής Pierre Pescatore, αλλά και μπορεί να διαπιστώσει κανείς από τα πληροφοριακά δελτία, τα οποία κυκλοφορεί κάθε χρόνο το Δικαστήριο σχετικά με τις δραστηριότητες του, οι Πρόεδροι των τμημάτων διορίζονται εκ περιτροπής από την ολομέλεια για ένα χρόνο.

Η διαδικασία αυτή είναι μια έμπρακτη επισφράγιση της πλήρους ισοτιμίας και αλληλοσεβασμού που επικρατεί μεταξύ των δικαστών.

Ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν τόσο ο ένας τον άλλο όσο και τα τυπικά αξιώματα, στα πλαίσια ενός οργάνου του οποίου σκοπός είναι η προώθηση του κοινοτικού δικαίου της ολοκλήρωσης, αποδεικνύει ότι οι ιεραρχικές σχέσεις μεταξύ των μελών του ΔΕΚ είναι κάτι ξένο προς τη φύση του.

Η εκ περιτροπής ανάθεση της Προεδρίας των τμημάτων, πλὴν του ότι συντελεί αποφασιστικά στην πλήρη ενσωμάτωση των μελών στο θεσμό του Δικαστηρίου, τα εφοδιάζει επι πλέον και με την απαραίτητη πείρα για την μελλοντική ενδεχόμενη τοποθέτησή τους στην Προεδρία του Δικαστηρίου.

Οι υποθέσεις που εκδικάζονται υποχρεωτικά από την Ολομέλεια σύμφωνα με το άρθρο 165 συνθ.ΕΟΚ είναι αυτές στις οποίες διάδικοι είναι

ένα κράτος-μέλος ή ένα από τα όργανα της Κοινότητας και οι υποθέσεις προδικαστικών αποφάσεων του άρθρου 177 συνθ. ΕΟΚ κατά το μέτρο που ο κανονισμός διαδικασίας δεν απονέμει αρμοδιότητα στα τμήματα του Δικαστηρίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 95 του κανονισμού, το Δικαστήριο δύναται να παραπέμψει στα τμήματα τις υποθέσεις προδικαστικών ερωτημάτων του άρθρου 177 συνθ.ΕΟΚ οι οποίες έχουν χαρακτήρα ουσιωδώς τεχνικό ή αφορούν ζητήματα για τα οποία υπάρχει ήδη νομολογία.

Η παραμονή των παραπάνω υποθέσεων δεν μπορεί να γίνει στα τμήματα όταν ένα Κράτος-μέλος κάνει χρήση του δικαιώματός του να καταθέσει ενώπιον του Δικαστηρίου υπόμνημα ή έγγραφες παρατηρήσεις (150) και ζητήσει την εκδίκαση της υπόθεσης από την Ολομέλεια.(151)

Επίσης κατά την εκδίκαση των υποθέσεων του άρθρου 177 ένα όργανο της Κοινότητας δύναται με τις παρατηρήσεις του να ζητήσει την εκδίκαση της συγκεκριμένης υπόθεσης από την Ολομέλεια.(152)

Το Δικαστήριο μπορεί να αναθέσει επίσης στα τμήματα του προσφυγές που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα δυνάμει του άρθρου 173 παρ. 2 συνθ. ΕΟΚ (153) ή άρθρου 175 παρ. 3 συνθ ΕΟΚ (154)

Κάθε τμήμα δύναται να παραπέμψει στην ολομέλεια υποθέσεις οι οποίες παραπέμφθηκαν σ'αυτό δυνάμει του άρθρου 95 παρ.1 και 2, εάν παρουσιάζουν σημαντικά ζητήματα κοινοτικού δικαίου τα οποία δεν έχουν λυθεί από την νομολογία. (155).

2.10.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου περιλαμβάνει δύο φάσεις. Την γραπτή και την προφορική (156).

2.10.2.1. ΓΡΑΠΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Η γραπτή διαδικασία περιλαμβάνει την γνωστοποίηση στους διαδίκους καθώς και στα όργανα της Κοινότητας των οποίων οι αποφάσεις έχουν προσβληθεί, των δικογράφων της προσφυγής, του υπομνήματος αντικρούσεως της προσφυγής και των υπομνημάτων απαντήσεως και ανταπαντήσεως καθώς και όλων των εγγράφων και αποδεικτικών στοιχείων.

Η προφορική διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, περιλαμβάνει την ανάγνωση της εκθέσεως για την επ'ακροατηρίω συζήτηση την οποία συντάσσει ο εισηγητής δικαστής (157), την ακρόαση των αντιπροσώπων, νομικών συμβούλων και δικηγόρων των διαδίκων, και την ανάγνωση των αιτιολογημένων προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέως.

Ενδεχόμενα δε, ανάλογα με την υπόθεση δυνατόν να περιλαμβάνει και την ακρόαση μαρτύρων ή πραγματογνωμόνων (158).

Τα στάδια της διαδικασίας την οποία σε γενικές γραμμές ακολουθεί το ΔΕΚ είναι τα εξής:

Μετά την κατάθεση του δικογράφου της προσφυγής ή της αιτήσεως προς

έκδοση προδικαστικής απόφασης ο Πρόεδρος του Δικαστηρίου αναθέτει την υπόθεση σε ένα τμήμα για ενδεχόμενη διεξαγωγή αποδείξεων και ορίζει ως εισηγητή δικαστή ένα από τα μέλη του τμήματος. Ο πρώτος γενικός εισαγγελέας αναθέτει και αυτός την υπόθεση εις ένα από τους γενικούς εισαγγελεείς. Ο γραμματέας του Δικαστηρίου αφού εγγράφει το εισαγωγικό της δίκης δικόγραφο στο πρωτόκολλο του Δικαστηρίου, μεριμνά για την δημοσίευση στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (159).

Η ανακοίνωση στην εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων περιλαμβάνει τα ονόματα των διαδίκων, το αντικείμενο της διαφοράς και συνοπτική αναφορά των κυριώτερων ισχυρισμών του προσφεύγοντος ως και τα αιτήματά του (160).

Εάν πρόκειται για αίτηση εκδόσεως προδικαστικής απόφασης στην ανακοίνωση (161) αναγράφεται το αιτόν δικαστήριο, και τα τεθέντα ερωτήματα.

Το δικόγραφο της προσφυγής επιδίδεται στον αντίδικο ο οποίος δύναται εντός μηνός να καταθέσει υπόμνημα αντικρούσεως.

Η προσφυγή και το υπόμνημα αντικρούσεως του καθού μπορούν να συμπληρωθούν από απάντηση του προσφεύγοντος και από ανταπάντηση του καθού. (162)

Εάν πρόκειται για υπόθεση εκδόσεως προδικαστικής απόφασης κοινοποιείται τόσον στους διαδίκους της κύριας δίκης ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου το οποίο υπέβαλε την σχετική αίτηση όσο και εις όλα τα κράτη μέλη, την Επιτροπή και το Συμβούλιο (163).

Όταν τελειώσει η έγγραφη διαδικασία ο Πρόεδρος καθορίζει ημερομηνία κατά την οποία ο εισηγητής δικαστής πρέπει να υποβάλει στο Δικαστήριο την προκαταρκτική εισήγηση του (164) οπότε και αρχίζει η διαδικασία της "εσωτερικής εξετάσεως της δικογραφίας" (165).

Ο πλήρης φάκελος της υποθέσεως ο οποίος έχει σχηματισθεί σταδιακά με την ανταλλαγή υπομνημάτων τίθεται στην διάθεση όλων των μελών του Δικαστηρίου και του γενικού εισαγγελέως. (166)

Επακολουθεί διοικητική διάσκεψη (167) του δικαστηρίου κατά την διάρκεια της οποίας ο εισηγητής δικαστής παρουσιάζει την προκαταρκτική έκθεση (168) του, η οποία εκθέτει το ιστορικό της υποθέσεως, συνοψίζει τα επιχειρήματα των διαδίκων επισημαίνει τα νομικά προβλήματα τα οποία τυχόν ανακύπτουν και εκφέρει πρόταση ως προς την κατάσταση που βρίσκεται ο φάκελος (169), την αναγκαιότητα διεξαγωγής αποδείξεων (170) και την αναγκαιότητα να παραμείνει η υπόθεση προς εκδίκαση στην ολομέλεια ή να ανατεθεί σε κάποιο από τα τμήματα του Δικαστηρίου (171).

Εν συνεχεία ο Γενικός Εισαγγελέας εκφέρει την γνώμη του (172) και το Δικαστήριο αποφασίζει αν πρέπει να διεξαχθούν αποδείξεις (173) αν θα κρατήσει την υπόθεση η ολομέλεια (174) και συνήθως ορίζει και την ημερομηνία της επ'ακροατηρίου συζητήσεως (175).

Εάν αποφασισθεί η διεξαγωγή αποδείξεων, αυτή ανατίθεται στο αρμόδιο τμήμα (176).

Αυτή η "διοικητική διάσκεψη" όπως μας πληροφορεί ο Van Houte πρώην γραμματέας του Δικαστηρίου, πραγματοποιείται συνήθως δύο ή τρεις εβδομάδες μετά από την κατάθεση του δικογράφου της ανταπαντήσεως.

Στις υποθέσεις αιτήσεως προδικαστικής απόφασης, η εσωτερική

διαδικασία αρχίζει μετά την εκπνοή της προθεσμίας καταθέσεως των υπομνημάτων των παρατηρήσεων (177) από της υποβολής δε της προκαταρκτικής έκθεσης του εισηγητού δικαστού, η διαδικασία που ακολουθείται είναι ίδια, ως ανωτέρω, με αυτή της ευθείας προσφυγής (178).

2.10.2.2. ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

Οι επ' ακροατηρία συνεδριάσεις του Οικαστηρίου είναι δημόσιες. Την συζήτηση ανοίγει και διευθύνει ο πρόεδρος. Ο εισηγητής δικαστής αναγιγνώσκει την "έκθεση για την επ' ακροατηρία συζήτηση" (179), η οποία αποτελεί δημόσιο έγγραφο που διακρίνεται σαφώς από την προκαταρκτική έκθεση (180).

Στην έκθεση ο εισηγητής δικαστής αναφέρει τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, παρουσιάζει αναλυτικά τους ισχυρισμούς που προέβαλαν οι διάδικοι κατά την γραπτή διαδικασία και συνοψίζει τα νομικά επιχειρήματα (181).

Η "έκθεση για την επ' ακροατηρία συζήτηση", όπως μας πληροφορεί ο Α. Van Houste παρατίθεται αυτούσια στην εκδοθησομένη απόφαση του Οικαστηρίου "ως περιστατικό" (182). Μετά ακολουθούν οι αγορεύσεις των συνηγόρων των διαδίκων με δυνατότητα σύντομης δευτερολογίας (ανταπάντηση).

Συχνά ο Πρόεδρος, τα μέλη του Οικαστηρίου και ο γενικός εισαγγελεύς μετά το τέλος των δευτερολογιών θέτουν στους νομικούς συμβούλους ή δικηγόρους των διαδίκων ερωτήσεις. (184).

Την συνεδρίαση κλείνει ο Πρόεδρος, ο οποίος ενημερώνει τους διαδίκους ότι ο γενικός εισαγγελέας θα αναπτύξει τις αιτιολογημένες προτάσεις του σε δικάσιμο η οποία θα ορισθεί (184).

Σπανιότατα ο γενικός εισαγγελέας, αμέσως μετά το πέρας των αγορεύσεων, αναπτύσσει τις προτάσεις. Συνήθως επιφυλάσσεται να πράξει τούτο σε μεταγενέστερη συνεδρίαση (185).

Μετά την ανάπτυξη επ' ακροατηρία των αιτιολογημένων προτάσεων από τον γενικό εισαγγελέα ο Πρόεδρος αναγγέλλει την περάτωση της προφορικής διαδικασίας (186) και κρατά την υπόθεση για διάσκεψη.

Πάντως είναι δυνατή η επανέναρξη της διαδικασίας, εάν κατά την διάσκεψη το Οικαστήριο κρίνει ότι δεν διαθέτει επαρκή στοιχεία για την έκδοση αποφάσεως (187).

Το Οικαστήριο δύναται να διατάξει διεξαγωγή επιπλέον αποδείξεων (188) να ζητήσει από τους διαδίκους να προβάλλουν εγγράφως νέα επιχειρήματα (189) ή να διατάξει, αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα την επανάληψη της προφορικής διαδικασίας (190) όπου οι διάδικοι ανακοινώνουν τα νέα επιχειρήματά τους (191). Ο γραμματέας συντάσσει πρακτικό κάθε συνεδριάσεως ; το οποίο αποτελεί "επίσημο πράξη" (192) και υπογράφεται απ' αυτόν και τον Πρόεδρο.

2.10.3. Η ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Σύμφωνα με το άρθρο 32 του οργανισμού του ΔΕΚ, οι διασκέψεις είναι και παραμένουν μυστικές. Οι δικαστές οφείλουν να σεβαστούν τη μυστικότητα των διασκέψεων και να μη κοινοποιούν προς τρίτους τα όσα διαμμήθηκαν κατά την διάρκεια τους και για τον λόγο αυτό σε ειδική πανηγυρική συνεδρίαση προ της αναλήψεως καθηκόντων δίνουν τον εξής όρκο: "Ορκίζομαι να ασκώ τα καθήκοντα μου με πάσαν αμεροληψίαν και πάσαν ευσυνειδησίαν. Ορκίζομαι ότι δεν θα αποκαλύψω ουδέν από τα μυστικά των διασκέψεων" (193). Ο τρόπος λειτουργίας των διασκέψεων καθορίζεται από το άρθρο 27 κανονισμού του ΔΕΚ. Μόνο οι δικαστές που παρέστησαν κατά την προφορική συζήτηση λαμβάνουν μέρος στη διάσκεψη (194). Δεν συμμετέχει ο γενικός εισαγγελέας, ούτε ο γραμματέας. Κάθε δικαστής εκφράζει την γνώμη του αιτιολογημένα. Κατόπιν αιτήσεως κάποιου δικαστού, κάθε ζήτημα διατυπώνεται στη γλώσσα της εκλογής του και γνωστοποιείται στο Δικαστήριο πριν τεθεί εις ψηφοφορία.

Τα συμπεράσματα που υιοθετούνται μετά την τελική συζήτηση από την πλειοψηφία του Δικαστηρίου, καθορίζουν και το περιεχόμενο της εκδοθησομένης αποφάσεως.

Σε περίπτωση που κάποιο ζήτημα τεθεί σε ψηφοφορία οι δικαστές ψηφίζουν κατά σειρά, αρχής γενομένης από τον νεώτερο, υπό την έννοια του άρθρου 6 του κανονισμού, δικαστή ακολουθούμενο κατά σειρά από τα λιγότερο νεώτερα μέλη του ΔΕΚ. Τελευταίος ψηφίζει ο παλαιώτερος δικαστής. Αυτό σημαίνει ότι ο Πρόεδρος του ΔΕΚ, ψηφίζει τελευταίος μόνο εάν είναι και παλαιώτερος μεταξύ των δικαστών που συμμετέχουν στη διάσκεψη.

Η ψήφος του Προέδρου δεν λογίζεται διπλή σε περίπτωση ισοψηφίας (Casting). Σε περίπτωση που υπάρχει διαφωνία στη διάσκεψη ως προς το αντικείμενο, το περιεχόμενο και την σειρά των ζητημάτων ή αναφορικά με την ερμηνεία της ψήφου, το Δικαστήριο αποφασίζει επ'αυτών (195).

Στην πράξη καθώς μας πληροφορούν οι ίδιοι δικαστές (196) και ο γραμματέας του (197), η διάσκεψη αρχίζει με " σύσκεψη προσανατολισμού" (198), όπου έναρξη της συζητήσεως κάνει ο εισηγητής δικαστής (199) ο οποίος υποβάλλει γραπτά ή προφορικά τις προτάσεις του. Μετά τα υπόλοιπα μέλη του Δικαστηρίου εκφράζουν τις απόψεις τους και ακολουθεί συζήτηση κατά την οποία διαμορφώνεται η γενική γραμμή της απόφασης.

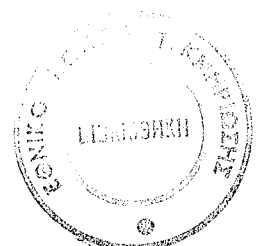
Αρκετές φορές ο εισηγητής δικαστής υποβάλλει κατά την σύσκεψη προσανατολισμού το σχέδιο αποφάσεως (200).

Συνήθως επιφυλάσσεται να παρουσιάσει αυτό σε επόμενη συνάντηση βάσει των συμπερασμάτων που προέκυψαν κατά την συζήτηση στην "Σύσκεψη προσανατολισμού".

Σε δεύτερη φάση ο δικαστής παρουσιάζει σχέδιο απόφασης στα Γαλλικά (201), η οποία είναι γλώσσα εργασίας του ΔΕΚ, το οποίο συζητείται από την διάσκεψη και αποφασίζεται σειρά προς σειρά (202).

Κατά την διάρκεια των διασκέψεων όλα τα μέλη του Δικαστηρίου μπορούν να κάνουν προτάσεις για συμπληρώσεις του σχεδίου, τροποποιήσεις ή και αντι-προτάσεις εάν διαφωνούν ουσιαστικά με τις απόψεις του εισηγητή δικαστή.

Το σχέδιο που υποβάλλει ο εισηγητής δικαστής δύναται να εξετασθεί σε δύο ή περισσότερες διαδοχικές διασκέψεις (203), εάν δε η υπόθεση

παρουσιάζει σοβαρά νομικά προβλήματα τότε η διάσκεψη περιλαμβάνει αρκετές αναγνώσεις του σχεδίου απόφασης και μπορεί να διαρκέσει αρκετές εβδομάδες (204). Οι απόψεις του εισηγητή δικαστή δεν σημαίνει αναγκαία ότι καθορίζουν το περιεχόμενο της απόφασης.

Μάλιστα το ΟΕΚ, έχοντας συστηματικά αποφύγει την οποιαδήποτε τάση εξειδίκευσης μεταξύ των μελών του (205), η οποία θα έθετε σε πλεονεκτική θέση τον ειδικευμένο πλέον, εισηγητή δικαστή, δίδει την δυνατότητα σε όλα τα μέλη του να συμμετέχουν ισότιμα στη διαμόρφωση της νομολογίας του, κατανέμοντας τις υποθέσεις σε εισηγητές δικαστές ανεξαρτήτως ειδικότητας.

Αποτελεί όμως συνηθέστατο φαινόμενο να ορίζονται οι νέοι δικαστές, εισηγητές, σε εύκολες υποθέσεις. Ο Martens de Willmars δήλωσε επ'αυτού "ενθυμούμαι ότι κατά την άφιξή μου στο δικαστήριο, ο Πρόεδρος σοφρώνος ποιών μου εμπιστεύθηκε στις αρχές ορισμένες υποθέσεις όχι πάρα πολύ περίπλοκες μέχρι να αποκτήσω πείρα" (206).

Αρκετές φορές η γραμμή που προτείνει ο εισηγητής δικαστής δεν γίνεται δεκτή από την "σύσκεψη προαναταξισμού" οπότε αυτός είναι υποχρεωμένος να συντάξει σχέδιο απόφασης αντίθετο προς τις απόψεις του. Η εργασία αυτή είναι πολύ πιο δύσκολη καθ'όσον η σύνταξη του σχεδίου απόφασης πρέπει να ανταποκρίνεται πλήρως προς τις αποφάσεις της "σύσκεψης προαναταξισμού", οι οποίες όμως είναι εντελώς αντίθετες από τις απόψεις του συντάσσοντος το σχέδιο, εισηγητή δικαστή. Αυτό είναι ακόμη μιά ένδειξη της τάσης ενσωμάτωσης του συγκεκριμένου δικαστή, ο οποίος διαφωνεί επί της ουσίας κατά την διαδικασία λήψης απόφασης και της απόκτησης με τον τρόπο αυτό ενός *minimum consensus* απ'αυτόν αναφορικά με την εκδοθησομένη απόφαση.

Διαφορετικά θα ανέθετε το Δικαστήριο την σύνταξη του σχεδίου σε κάποιον άλλον δικαστή ο οποίος θα εξέφραζε τις απόψεις της πλειοψηφίας. Επίσης σημαίνει ότι ο μειοψηφών δικαστής θα έχει την ευκαιρία να διατυπώσει τις απόψεις της πλειοψηφίας με πιο πλατύ τρόπο ικανοποιώντας έτσι, έστω και ελάχιστα, τους τυχόν υπόλοιπους μειοψηφίσαντες δικαστές.

Παρ'όλα αυτά όμως πολλές φορές ο εισηγητής δικαστής αναλόγως των γνώσεων του και των γενικότερων προσόντων του παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση καινοτομιών στο κοινοτικό δίκαιο.

Ο Martens de Willmars απευθυνόμενος στον δικαστή Touffait κατά την τελετή αποχώρησης του τελευταίου επεσήμανε "ενθυμούμαι επίσης ευθύς μετά την άφιξή σας, οριστήκατε ως εισηγητής σε μιά σημαντική και λεπτή υπόθεση περιορισμού του ανταγωνισμού.

Ορισμένοι απο μας διερωτηθήκαμε πως θα ανταπεξερχόταν ο νέος δικαστής αλλά μας παρουσιάσατε ένα σχέδιο που αποτέλεσε σημαντικό σταθμό στη νομολογία αυτού του δικαστηρίου, τόσο για την ουσία όσο και για την ποιότητά του από φιλολογικής πλευράς. Τότε θυμηθήκαμε ότι μεταξύ των τόσων άλλων καθηκόντων, συμμετείχατε επίσης στην *Commission Technique des ententes et des positios dominantes*. Πράγματι δεν είχατε ανάγκη να πάρετε μαθήματα μεταξύ μας", (207).

Οι διασκέψεις του ΟΕΚ είναι άτυπες (208) και οι γνώμες των μελών του ως και οι ψηφοφορίες δεν καταγράφονται.

Εάν η διάσκεψη διακοπεί προς επανάληψη της προφορικής συζήτησης ή για λήψη συμπληρωματικών πληροφοριών τότε το Δικαστήριο εκδίδει

προδικαστική απόφαση (209), η δε οριστική εκκρίνεται συνήθως μετά ένα μήνα.

2.10.4. Η ΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ CONSENSUS ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΚΕΨΕΩΣ

Η μακρά και επίπονη πορεία η οποία ακολουθείται από το ΔΕΚ για την έκδοση μιάς απόφασης, αποτελεί ένα προτσές χάρις στο οποίο το Δικαστήριο αποκτά το μεγαλύτερο δυνατό consensus των μελών του αναφορικά με την διαμόρφωση της νομολογίας του.

Έχει γίνει έκδηλο, τόσο από το κλίμα που αναφέρθηκε παραπάνω ότι επικρατεί στο ΔΕΚ, όσο και απ'αυτή καθ'αυτή τη διαδικασία λήψης απόφασης ότι το Δικαστήριο με τις συνεχείς συζητήσεις, ανταλλαγές γνώμων και τις ζημιώσεις μεταξύ των μελών του καταφέρνει να οδηγηθεί στην έκδοση αποφάσεων οι οποίες είναι γενικότερα αποδεκτές στις τάξεις του και οι οποίες αντιμετωπίζουν τις λιγότερο δυνατές διαφωνίες από τους μειωφισσάντες δικαστές.

Αυτό το προτσές σταδιακής οικοδόμησης του μεγίστου δυνατού consensus γύρω από την εκδοθησομένη νομολογία είναι και το ισχυρότερο όπλο που διαθέτει το Δικαστήριο ως δικαιοδοτικό όργανο, το οποίο πρέπει να παρουσιάζεται με μιά σταθερή, για μεγάλο χρονικό διάστημα, νομολογία γύρω από τα βασικά προβλήματα του κοινοτικού δικαίου της ολόκληρωσης.

Η ίδια η ενεργός συμμετοχή όλων των δικαστών επι ίσους όρους στην έκδοση κάθε απόφασης που έχει καθιερωθεί στις διασκέψεις, αποτελεί τον καλύτερο τρόπο ενσωμάτωσης των μελών του Δικαστηρίου (210) στον θεσμό αυτό και βοηθά στην σταδιακή προσέγγιση και ενοποίηση των αντιλήψεων των δικαστών γύρω από τα θεμελιώδη ζητήματα του κοινοτικού δικαίου.

Βοηθά επίσης στην διαμόρφωση ομοιόμορφων απόψεων αναφορικά με τον επιθυμητό ρόλο των δικαστών στα πλαίσια της Κοινότητας. Είναι δε φυσιολογικό οι συζητήσεις γύρω από θεμελιώδη προβλήματα του κοινοτικού δικαίου και των μεθόδων ερμηνείας του να επεκτείνονται αναγκαστικά σε απόψεις και προβληματικές γύρω από από τη φύση και το ρόλο αυτού καθ'αυτού του Δικαστηρίου ως οργάνου επιφορτισμένου με την προώθηση των σκοπών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αυτή η ζύμωση των απόψεων και η δημιουργία διαφόρων προβληματικών, καθώς ανακύπτει συχνότατα στις διασκέψεις βοηθά στην σταδιακή ταξινόμηση των απόψεων και την οικοδόμηση με βασανιστικό τρόπο μιας συναίνεσης στα πλαίσια του Δικαστηρίου, αναφορικά με τις επιθυμητές εκφράσεις του ίδιου του θεσμού.

Όταν ένα δικαιοδοτικό όργανο αφιερώνει αρκετές εβδομάδες στην ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την έκδοση μιάς απόφασης είναι φυσιολογικό ότι το χρονικό αυτό διάστημα βοηθά στην ωρίμανση των σχετικών απόψεων, στο ουσιαστικό καταστάλαγμα τους και στην σύλληψη όλων των συνεπειών που συνεπάγεται η υιοθέτηση της μιάς ή της άλλης γραμμής.

Δεδομένων δε των ουσιαστικών και φιλικών προσωπικών σχέσεων των

δικαστών η ανταλλαγή απόψεων είναι πιθανότατα ότι συνεχίζεται και σε κατ' ιδίαν συναντήσεις τους, εκτός πλαισίου των διασκέψεων.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού, νομοθετικά είναι κατοχυρωμένη η επίλυση των προκύπτουσών διαφορών με την διαδικασία της ψηφοφορίας που περιγράφηκε παραπάνω. Αυτή είναι η τελευταία μέθοδος στην οποία συνήθως προσφεύγει το Δικαστήριο προς επίλυση των σχετικών αντιτιθεμένων απόψεων και είναι λιγότερο αποδοτική μέθοδος, από ουσιαστικής πλευράς, καθώς μία ισχυρή διαμορφωθείσα πλειοψηφία είναι εύκολο να ανατραπεί με σφοδρή την εξέταση μιάς μελλοντικής υποθέσεως.

Εαν παρατηρήσει κανείς προσεκτικά τη νομολογία του ΔΕΚ, θα δει ότι αυτή χαρακτηρίζεται από μιά σχετική σταθερότητα και ότι ουδέποτε μέχρι σήμερα παρουσίασε σημαντικές εναλλαγές και διαφοροποιήσεις, σε αντίθεση με το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής.

Ποτέ οι εναλλαγές της νομολογίας δεν ήταν βίαιες. Βέβαια μετατοπίσεις παρατηρεί κανείς στην νομολογία οι οποίες λαμβάνουν χώρα, δειλά, σταδιακά και πολλές φορές αθόρυβα και διακριτικά, ούτως ώστε πολύ δύσκολα γίνονται αντιληπτές οι αλλαγές.

Απ' αυτό μπορεί να συμπεράνει κανείς εύλογα ότι η οικοδόμηση του μεγαλύτερου δυνατού consensus στα πλαίσια του Δικαστηρίου αποτελεί πλέον εδραιωμένη παράδοση στον τρόπο λειτουργίας του.

Η συνεχής αύξηση του αριθμού των δικαστών του ΔΕΚ, οπωσδήποτε αποτελεί αρνητικό όρο στην δημιουργία ουσιαστικού consensus στις τάξεις του γύρω από θεμελιακά ζητήματα (211).

Οι συζητήσεις και η ανταλλαγή απόψεων είναι συχνότατα εκτενείς (212), όχι μόνο λόγω των σοβαρών ζητημάτων τα οποία συζητούνται αλλά και λόγω του μεγάλου αριθμού των δικαστών που συμμετέχουν στις διασκέψεις. Επίσης η συμμετοχή δικαστών από 10 και τώρα 12 διαφορετικά νομικά συστήματα οπωσδήποτε αδυνατίζει το maximum consensus και την ενότητα αντιλήψεων που είχε οικοδομηθεί στις τάξεις του, όταν συμμετείχαν σ' αυτό 7 δικαστές από 6 διαφορετικά νομικά συστήματα, στις χώρες των οποίων σημειωτέον είχε διαμορφωθεί σταδιακά από το 1952 μία προσέγγιση αντιλήψεων γύρω από την πορεία της Ευρωπαϊκής ενοποίησης και είχαν ληφθεί από κοινού σχετικές πρωτοβουλίες για την οικοδόμηση της Ευρώπης, ταυτίζοντας έτσι σε μεγάλο βαθμό την ιστορική τους πορεία.

Άλλωστε δεν είναι καθόλου παράδοξο ότι κατά το χρονικό διάστημα από τις αρχές της δεκαετίας του '60 έως τις αρχές της δεκαετίας του '70, όταν η σύνθεση του Δικαστηρίου ήταν ακόμη 7 μελές εκδόθησαν οι πιο σημαντικές αποφάσεις από το ΔΕΚ οι οποίες έθεσαν τα θεμέλια του κοινοτικού δικαίου (213).

Το consensus είναι επίσης συνάρτηση του χρόνου παραμονής των δικαστών στο ΔΕΚ. Δικαστές που υπηρετούν σ' αυτό μαζί με άλλους συναδέλφους τους για δέκα και πλέον χρόνια είναι φυσικότατο να ενοποιήσουν στην πορεία τις απόψεις τους στο μέγιστο δυνατό βαθμό.

Είναι άραγε τυχαίο γεγονός και απλή χρονική σύμπτωση ότι στον πυρήνα των Donner, Lecourt και Trabouchi, οι οποίοι συνυπηρέτησαν επί 9 χρόνια και συμμετείχαν στην έκδοση των 2 βασικότερων αποφάσεων (21) Van Gent en Loos και Costa v Enel, προστέθηκαν αργότερα και οι Pescatore, Monaco, Martens de Willmars οι οποίοι επίσης συνυπηρέτησαν επί

9 χρόνια, για να αποτελέσουν την μόνιμη σύνθεση του ΔΕΚ που κητέδωσε τις σημαντικότερες αποφάσεις της 10ετίας 1960-1970 (215).

Η επιδίωξη του maximum consensus μπορεί να οδώνει σε συμβιβασμούς των σχετικών απόψεων, τόσο αναφορικά με τη λύση που θα δοθεί στην εκδοθησόμενη απόφαση, όσο και με την θεμελίωση των λόγων που οδήγησαν στη συγκεκριμένη απόφαση.

Πολλές φορές είναι δυνατόν να υπάρχει μέγιστη δυνατή συμφωνία στις τάξεις του ΔΕΚ, γύρω από την λύση που πρέπει να δοθεί στην συγκεκριμένη υπόθεση, αλλά έντονη διαφωνία ως προς τον τρόπο θεμελίωσής της.

Πιθανές λύσεις είναι είτε να υιοθετηθούν και οι δύο γραμμές θεμελίωσης οι οποίες θα παρουσιάζονται στα διάφορα κεφάλαια της απόφασης, με αποτέλεσμα την εμφάνιση αντιφάσεων, είτε η σχετική υιοθέτηση σημείων μόνον των δύο γραμμών, τα οποία θεωρούνται σημαντικά από κάθε πλευρά.

Πιθανόν όμως να ακολουθηθεί και η λύση αποφυγής μνείας των σημείων εκείνων στα οποία οι δύο πλευρές διαφοροποιούνται και η έκδοση της απόφασης να στηρίζεται μόνο στα minimum σημεία συμφωνίας των δικαστών (216).

Η ύπαρξη διαφωνιών στα πλαίσια του ΔΕΚ είναι δυνατόν να ανιχνευθεί μόνο με προσεκτική μελέτη τόσο του κειμένου των αποφάσεων του, όσο και με παρατήρηση των επιχειρημάτων που έθεσαν κατά την διάρκεια της διαδικασίας οι διάδικοι και ο γενικός εισαγγελέας.

Συχνότατα παρατηρείται η αποφυγή μνείας και απαντήσεως από το ΔΕΚ, σημείων που έθεσαν οι διάδικοι ή ο γενικός εισαγγελέας, λόγω αδυναμίας επιτεύξεως maximum consensus στα πλαίσια του και η τοποθέτηση του ΔΕΚ στα σημεία αυτά μετά από ορισμένους μήνες ή και χρόνια, όταν πλέον το consensus στις τάξεις του έχει επιτευχθεί.

Οι συμβιβασμοί οι οποίοι εκφράζονται στην νομολογία του ΔΕΚ, σαν αναγκαία προϋπόθεση διαφύλαξης του consensus στις τάξεις του, δεν αφορούν μόνο την επιθυμητή γραμμή που θα ακολουθήσει στην υπόθεση αλλά και τον τρόπο διατύπωσης της.

Με δεδομένη την βαρύτητα που έχουν οι αποφάσεις του ΔΕΚ, και τον αποφασιστικό ρόλο που παίζουν στην διαμόρφωση του κοινοτικού δικαίου, η διατύπωση πολλές φορές καθίσταται πιο σημαντική και απ'αυτό καθ'αυτό το θεωρητικό περιεχόμενο της απόφασης.

Στο βαθμό βέβαια που η απόφαση συγκεντρώνει το maximum consensus των δικαστών, η διατύπωσή της δεν αντιμετωπίζει και πολλά προβλήματα.

Όταν όμως χάριν του consensus έχουν γίνει αρκετοί συμβιβασμοί τότε η διατύπωση της απόφασης χρειάζεται μεαστρία και μεγάλη ικανότητα προκειμένου να γίνει κοινά αποδεκτή απ' όλους ή τουλάχιστον από τους περισσότερους δικαστές.

Είναι σ'αυτές τις περιπτώσεις που η διάσκεψη εξετάζει σειρά προς σειρά το σχέδιο απόφασης, με πολλή προσοχή, και αφιερώνει πάρα πολύ χρόνο γύρω από την συζήτηση του τρόπου διατύπωσης μίας πρότασης.

Τα ανωτέρω επιβεβαιώνει και ο πρώην πρόεδρος του ΔΕΚ, Martens de Willmars ο οποίος απευθυνόμενος στον Fernard Grevisse κατά την αποχώρηση του τελευταίου από το ΔΕΚ εξείρε "τις εκφραστικές του ικανότητες, τόσο πολύτιμες όταν ενίοτε χρειάζεται να συμβιβαστούν οι

απόψεις σε μία διάσκεψη, το ξάνοιγμα σε νέες μορφές της δύσκολης τέχνης που είναι η διατύπωση ενός δικαίου το οποίο προκύπτει από την αέναη αντιπαράθεση μεταξύ διαφορετικών νομικών συστημάτων".

2.11.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΕΚ.

2.11.1. ΟΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ.

Οι αποφάσεις που λαμβάνονται από το ΔΕΚ αναφέρουν μόνο την πλειοψηφούσα άποψη χωρίς δυνατότητα εκφράσεως της μειοψηφούσας ή των μειοψηφουσών απόψεων.

Αυτό θεωρείται από τους ίδιους τους δικαστές αλλά και πολλούς συγγραφείς ως εγγύηση της ανεξαρτησίας του Δικαστηρίου, καθ'όσον δεν κοινολογεί σε τρίτους, και κυρίως στα κράτη - μέλη τις προσωπικές απόψεις των δικαστών.

Ετσι η μυστικότητα των διασκέψεων δίνει την δυνατότητα στους δικαστές να εκφράζουν ελεύθερα την γνώμη τους χωρίς να αισθάνονται υπόλογοι για τις αποφάσεις τους στις κυβερνήσεις των χωρών τους οι οποίοι τους διορίζουν, και που ενδεχομένως να διαφωνούν με τις αποφάσεις τους ιδίως όταν διαπιστώνουν παραβάσεις του κοινοτικού δικαίου που έχουν αποτελεστεί από τις χώρες αυτές.

Ο καθηγητής Ραγτόγλου, συμφωνώντας με την άποψη αυτή κάνει την πρόβλεψη ότι πιθανόν στο μέλλον, όταν θα έχει παγιωθεί πλήρως το κοινοτικό δίκαιο και η διαδικασία ενοποίησης θα έχει προχωρήσει, να επιτραπεί και η έκφραση των μειοψηφουσών απόψεων, όπως ίσχυε ανέκαθεν στο Ανώτατο Δικαστήριο των Η.Π.Α. και πρόσφατα στο Συνταγματικό Δικαστήριο της Καρλορούης.

Οι αποφάσεις όπως δημοσιεύονται στην συλλογή νομολογίας του ΔΕΚ (217) παρουσιάζουν την παρακάτω μορφή:

Αρχίζουν με μια μικρή περίληψη των κυριωτέρων σημείων του σκεπτικού, και εν συνεχεία αναφέρουν τα ονόματα των διαδίκων και την σύνθεση του δικαστηρίου κάνοντας μνεία συνήθως και του εισηγητού δικαστού (218) . Εν συνεχεία εκτίθενται τα πραγματικά περιστατικά και τα νομικά επιχειρήματα των διαδίκων. Ουσιαστικά πρόκειται για την "έκθεση για την επ'ακροατήριω ή συζήτηση" που παρουσιάζει ο εισηγητής - δικαστής, συμπληρωμένη με αναφορές στα νέα επιχειρήματα που τυχόν αναπτύχθηκαν κατά την προφορική συζήτηση.

Ακολουθεί το κείμενο του σκεπτικού της απόφασης. Κατά τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια στα πλαίσια του δικαστηρίου να συντάσσεται όσο το δυνατόν εκτενέστερο σκεπτικό και να αποφεύγονται τα πολλά "επειδή". Με αυτό τον τρόπο τα κείμενα του σκεπτικού είναι πιο πειστικό ως προς την

θεμελίωση του. Επίσης "το Δικαστήριο πρόσφατα υιοθέτησε το συνεχές κείμενο το οποίο καθιστά την ανάγνωση ευχερέστερη και ευληπτότερη" (219).

Η απόφαση κλείνει με το διατακτικό στο οποίο περιλαμβάνεται και διάταξη περί των δικαστικών εξόδων (219α).

Υπογράφεται δε από τον Πρόεδρο και τον Γραμματέα (220), και απαγγέλλεται σε δημόσια συνεδρίαση (221), αφού κληθούν οι διάδικοι (222).

Παρακολουθώντας με προσοχή κανείς τη διατύπωση των αποφάσεων παρατηρεί ότι γίνεται προσπάθεια να χρησιμοποιούνται εκφράσεις και ορολογία η οποία έχει ήδη υιοθετηθεί σε παλιότερες αποφάσεις το ακριβές νόημα των οποίων έχει αναλυθεί σε σειρά άρθρων από τους ίδιους τους δικαστές.

Επίσης το Δικαστήριο στο σκεπτικό του αναφέρεται αρκετές φορές σε ρητά προηγούμενη νομολογία του προκειμένου να θεμελιώσει την εκδοθησαμένη απόφαση.

Πάντως εκτενέστατη παρουσίαση και χρήση της νομολογίας του ΔΕΚ κάνει ο γενικός εισαγγελέας στις προτάσεις του.

2.11.2. Η απόφαση του ΔΕΚ είναι οριστική και δεν υπόκειται σε έφεση (223).

Παράγει έννομα αποτελέσματα συνήθως από της δημοσίευσής της (224) και όχι από της κοινοποίησής (225).

Κατά της αποφάσεως επιτρέπονται:

1. Άσκηση ανακοπής ερημοδικείας (226), εντός μηνός από της κοινοποίησής

της αποφάσεως, οπότε το Δικαστήριο δύναται να αναστείλει την εκτέλεση της αποφάσεως (227).

2. Άσκηση τριτανακοπής (228), εντός δύο μηνών από της δημοσιεύ-

σεως της αποφάσεως στην επίσημη εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (229)

3. Αίτηση αναθεωρήσεως (230) της αποφάσεως, εάν μετά την δημ-

μοσίευση της αποκαλύφθηκαν νέα περιστατικά δυνάμενα να ασκήσουν αποφασιστική επιρροή στην εκδοθείσα απόφαση, και τα οποία δεν ήταν γνωστά στο Δικαστήριο και σε κάποιον από τους διαδίκους (231).

4. Επίσης σε περίπτωση αμφισβήτησης της έννοιας και της έκτασης της απόφασης με αίτηση (232) κάποιου από τους διαδίκους, το

δικαστήριο είναι αρμόδιο να ερμηνεύσει την απόφαση.

5. Αίτηση διορθώσεως (233) της αποφάσεως, δύναται να υποβάλλει

κάποιος διάδικος εντός δύο εβδομάδων από της εκδόσεως της αποφάσεως, σε περίπτωση υπάρξεως γραφικών ή λογιστικών σφαλμάτων οπότε το Δικαστήριο δύναται να διορθώσει την απόφαση (234).

6. Προσφυγή εντός μινός από της κοινοποίησης της απόφασης από
τον δυνάμενο να επιφεληθεί διάδικα σε περίπτωση κατά την οποία το
Δικαστήριο παρέλευσε να δικάσει είτε επί ενός μεμονωμένου κεφαλαίου
είτε επί των δικαστικών εξόδων (235).

2.11.3. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΕΚ

2.11.3.1. Κατ'άρθρο 187 (236) οι αποφάσεις του Δικαστηρίου είναι
εκτελεστές κατά τους όρους που καθορίζει το άρθρο 192 (237) συνθ. ΕΟΚ.

Ητοι είναι τίτλος εκτελεστός, η δε αναγκαστική εκτέλεση τους
διέπεται από τις διατάξεις της πολιτικής δικονομίας που ισχύουν στο
κράτος-μέλος όπου γίνεται η εκτέλεση.

Τα κράτη-μέλη ορίζουν κάποια εθνική αρχή, η οποία είναι αρμόδια για
την περιαφή της εκτελεσιμότητας του τίτλου μετά από έλεγχο της γνησιότητας
του.

Η αναγκαστική εκτέλεση αναστέλλεται μόνο με απόφαση του ίδιου του
ΔΕΚ, ενώ τα Εθνικά Δικαστήρια είναι αρμόδια για τον έλεγχο της
νομιμότητας κατά την διαδικασία της αναγκαστικής εκτελέσεως.

2.11.3.2. ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΕΚ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ

Οι Συνθήκες με εξαίρεση το άρθρο 88 (238) συνθ.ΕΚΑΧ δεν
προβλέπουν την επιβολή κυρώσεων κατά των κρατών-μελών τα οποία
παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους οι οποίες απορρέουν από το κοινοτικό
δίκαιο (239).

Οι μόνες ρυθμίσεις οι οποίες υπάρχουν στην συνθήκη ΕΟΚ και ΕΚΑΕ
είναι προσφυγή στο Δικαστήριο (240) το οποίο δύναται απλώς να διαπιστώσει
ότι πράγματι το συγκεκριμένο κράτος-μέλος παρέβει τις υποχρεώσεις του οι
οποίες πηγάζουν από το κοινοτικό δίκαιο.

Αλλά και αυτές οι αποφάσεις του Δικαστηρίου, εκ πρώτης όψεως καθαρά
διαγνωστικές, δεν δύνανται να εκτελεστούν κατά των κρατών-μελών, καθ'όσον
δεν αποτελούν τίτλο εκτελεστόν κατ'αυτών (241).

Απλώς το κράτος-μέλος με την υπογραφή των Συνθηκών έχει αναλάβει την
υποχρέωση να συμμορφώνεται προς αυτές (242).

Σε περίπτωση που το κράτος-μέλος αρνείται να συμμορφωθεί, η Επιτροπή
δύναται να ασκήσει νέα προσφυγή κατ'άρθρο 169 για παράβαση αυτή την φορά
του άρθρου 171 συνθ. ΕΟΚ, όπως συνέβη στην υπόθεση 48/71, Επιτροπή κατά
Ιταλίας.

Μέχρι σήμερα όλες οι αποφάσεις του Δικαστηρίου οι οποίες διεπίστωσαν
συγκεκριμένη παράβαση του κοινοτικού δικαίου απο κράτος-μέλος έχουν γίνει
σεβαστές, και τα κράτη-μέλη έχουν συμμορφωθεί (243) λαμβάνοντας τα

κατάλληλα μέτρα προς εκτέλεσίν τους.

Η ιδιαίτερα δυστροπία που δείχνουν τα κράτη-μέλη προς συμμόρφωση με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου οδήγησαν στην πρόταση συμπλήρωσης του άρθρου 171 συνθ. ΕΟΚ.

Σύμφωνα με το άρθρο 171 συνθ. ΕΟΚ όπως αυτό συμπληρώθηκε από την Συνθήκη του Μάαστριχτ, εάν η Επιτροπή -μετά την κατά το εν λόγω άρθρο διαπίστωση εκ μέρους του ΔΕΚ, ότι κάποιο κράτος-μέλος έχει παραβεί υποχρέωση του εκ της Συνθήκης-, κρίνει ότι το συγκεκριμένο κράτος-μέλος δεν έλαβε τα οφειλόμενα για την εκτέλεση της απόφασης του Δικαστηρίου, μέτρα καλεί το κράτος-μέλος να υποβάλλει στις παρατηρήσεις του. Εν συνεχεία συντάσσει αιτιολογημένη γνώμη διευκρινίζοντας τα σημεία στα οποία το εν λόγω κράτος-μέλος δεν έχει συμμορφωθεί με την απόφαση του Δικαστηρίου.

Εάν το συγκεκριμένο κράτος-μέλος δεν λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της απόφασης του ΔΕΚ μέσα στην προθεσμία που του όρισε η Επιτροπή τότε αυτή μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο, προσδιορίζοντας ταυτόχρονα το ύψος του κατ'αποκοπή ποσού ή της χρηματικής ποινής που οφείλει να καταβάλλει το κράτος-μέλος που η Επιτροπή κρίνει κατάλληλο για την περίπτωση.

Εάν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι το συγκεκριμένο κράτος-μέλος δεν συμμορφώθηκε με την απόφαση του, μπορεί να επιβάλλει την καταβολή κατ'αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής (244).

Πάντως οι ρυθμίσεις αυτές είναι οποσδήποτε πιο επιεικείς από αυτές που είχε προτείνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με το σχέδιο Spinelli, για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Υπάρχουν όμως και έμμεσοι τρόποι (245) με τους οποίους εξασφαλίζονται τόσον οι κυρώσεις κατά των κρατών-μελών όσο και ο σεβασμός των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί από το Δικαστήριο.

Οι τρόποι αυτοί προέκυψαν με την πάροδο του χρόνου μέσα από την δικαστηριακή πρακτική με την ενεργό συνεργασία του ΔΕΚ και των εθνικών δικαστηρίων και στηρίζονται αποφασιστικά στην πρωτοβουλία των πολιτών των χωρών-μελών των οποίων τα συμφέροντα θίγονται από τις παραβιάσεις του κοινοτικού δικαίου.

Οι έμμεσες αυτές κυρώσεις είναι αρκετά δραστικές, με αυξημένο πολιτικό και οικονομικό κόστος για το μη συμμορφούμενο κράτος-μέλος καθώς οδηγούν είτε στην μη εφαρμογή των εθνικών κανόνων δικαίου από τα ίδια τα δικαστήρια του συγκεκριμένου κράτους-μέλους είτε στην επιδίκαση σε βάρος αυτού αυξημένων χρηματικών αποζημιώσεων.

Η πρώτη περίπτωση ανακύπτει σε δίκες μεταξύ ιδιωτών και κράτους-μέλους σε εθνικά πλαίσια και επιτυγχάνεται κυρίως μέσω του μηχανισμού του άρθρου 177 συνθ. ΕΟΚ, στον οποίο προσφεύγουν τα εθνικά δικαστήρια προκειμένου να λάβουν προδικαστικές αποφάσεις από το ΔΕΚ αναφορικά με το κατά πόσο συμβιβάζονται οι κανόνες του εθνικού δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο.

Στην περίπτωση που το ΔΕΚ χαρακτηρίσει τους κανόνες του εθνικού δικαίου ως ασυμβίβαστους με το κοινοτικό δίκαιο (246) τότε τα εθνικά δικαστήρια ακολουθώντας την αρχή της υπεροχής του κοινοτικού δικαίου δεν τους εφαρμόζουν.

Η ανωτέρω διαδικασία έχει απλοποιηθεί ταυτόχρονα και ως ο αποτελεσματικότερος τρόπος εφαρμογής των αποφάσεων του ΔΕΚ οι οποίες εκδόθηκαν κατά την διαδικασία των άρθρων 149 και 170 συνθ. ΕΟΚ, και διαπίστωσαν παράβαση κράτους-μέλους λόγω θέσπισης εθνικών κανόνων δικαίου αντίθετων προς το κοινοτικό δίκαιο.

Στις περιπτώσεις αυτές ακόμη κι αν το συγκεκριμένο κράτος αρνείται να συμμορφωθεί προς την εκδοθείσα απόφαση ή κωλυσιεργεί την λήψη αναγκαίων μέτρων, το ΔΕΚ, σε μεταγενέστερες αποφάσεις του βάσει του άρθρου 177 συνθ. ΕΟΚ αφού στηριχθεί στην ήδη εκδοθείσα απόφασή του, αποφαινεται emphaticά γι'άλλη μια φορά για το ασυμβίβαστο των εθνικών κανόνων δικαίου προς το κοινοτικό δίκαιο, ωθώντας και'αυτό τον τρόπο τα εθνικά δικαστήρια στην μη εφαρμογή των συγκεκριμένων κανόνων δικαίου των κρατών τους.

Ετσι οι κυβερνήσεις της Ιρλανδίας και της Μεγάλης Βρετανίας, οι οποίες δεν συμμορφώθηκαν προς τις αποφάσεις του ΔΕΚ επι των υπ'αριθμ. 61/77 (247) και 804/79 (248) υποθέσεων αντίστοιχα δέχθηκαν ισχυρό ράπισμα από τα δικαστήρια των χωρών τους τα οποία ακολουθώντας τις αποφάσεις του ΔΕΚ επι των υπ'αριθμ 88/77 (249) και 269/80 (250) υποθέσεων αρνήθηκαν να εφαρμόσουν διατάξεις του εθνικού τους δικαίου οι οποίες είχαν ήδη χαρακτηριστεί βάσει των προγενεστέρων, ως άνω, αποφάσεων του ΔΕΚ, ως ασυμβίβαστες προς το κοινοτικό δίκαιο.

Η δεύτερη περίπτωση ανακύπτει με αφορμή την άσκηση ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, αγωγής αποζημιώσεως κατά κράτους-μέλους το οποίο βάσει αποφάσεως του ΔΕΚ έχει διαπιστωθεί ότι παρέβη το κοινοτικό δίκαιο.

Το Βελγικό Δημόσιο οπωσδήποτε συνειδητοποίησε πλήρως τις οικονομικές συνέπειες τις οποίες επάγεται η παράβαση της Συνθήκης της ΕΟΚ, με αφορμή την απόφαση του πρώτου τμήματος του Βελγικού Court de Cassation στην υπόθεση "Le Ski" (251).

2.12 Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΩΣ ΠΗΓΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η νομολογία του Δικαστηρίου σύμφωνα με την γνώμη των περισσότερων συγγραφέων δεν αποτελεί τυπικά τουλάχιστον πηγή του κοινοτικού δικαίου (252).

Αυτή η θέση είναι σύμφωνη με τις νομικές θεωρίες που επικρατούν στην Ηπειρωτική Ευρώπη, κατά τις οποίες τα δικαστήρια εφαρμόζουν το δίκαιο και δεν νομοθετούν (253).

Άλλωστε κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στην συνταγματική αρχή της διάκρισης των εξουσιών και θα αναιρούσε την ουσιαστική λειτουργία της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας.

Σε αντίθεση με τις χώρες του Common Law System (254), όπου για καθαρά ιστορικούς λόγους το εθνικό δίκαιο επικράτησε και τα δικαστήρια αναδείχθηκαν σε συνεπείς υπερασπιστές των δικαιωμάτων της αστικής τάξης κατά της βασιλείας (255), στις χώρες της Ηπειρωτικής Ευρώπης η δικαστική

εξουσία ταυτίστηκε έντονα με την απολυταρχία και αποτέλεσε ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία της.

Δεν είναι λοιπόν παράδοξα ότι στην Γαλλία από τις πρώτες κιόλας ημέρες της επανάστασης του 1789 έγινε μια σαφέστατη προσπάθεια να αποκλεισθεί κάθε παρέμβαση της δικαστικής εξουσίας στον τομέα της νομοθετικής.

Κατ'ακολουθίαν το άρθρο 5 του Γαλλικού Αστικού Κώδικα αποκλείει την νομολογία ως πηγή δικαίου (256).

Στα πλαίσια των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων όπου ο θεσμός του Δικαστηρίου επηρεάστηκε κατά την γένεσή του εντονότατα από το γαλλικό νομικό σύστημα και του ανατέθηκαν αρμοδιότητες ανάλογες του Γαλλικού Conseil d'Etat, το δόγμα του Stare Decisis (257), όπως αυτό εξειδικεύτηκε για να αποτελέσει το δόγμα του Precedent of the Case-Law στις χώρες του Common Law System, δεν έχει εφαρμογή.

Αυτό σημαίνει ότι τυπικά τουλάχιστον το Δικαστήριο δεν έχει νομική υποχρέωση να ακολουθήσει τη γραμμή που υιοθέτησε σε προηγούμενες αποφάσεις του.

Αντίθετα το δόγμα του Res Judicata (βεδικασμένο) (258), σύμφωνα με το οποίο το Δικαστήριο δεσμεύεται από προηγούμενες αποφάσεις του όπου υπάρχει ταυτότητα προσώπων και διαφοράς, έχει εφαρμογή.

Εξετάζοντας κανείς την νομολογία του Δικαστηρίου παρατηρεί ότι αυτή διακρίνεται από μία σχετική σταθερότητα.

Συνήθως, το δικαστήριο, παρ'ότι δεν το εκφράζει ρητά, ακολουθεί με συνέπεια την νομολογία του, την οποία έχει οικοδομήσει μέσα από μία μακροχρόνια βασανιστική πορεία.

Ετσι θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι στην πράξη η νομολογία του Δικαστηρίου αποτελεί ουσιαστική πηγή του κοινοτικού δικαίου (259).

Αλλά και όταν το Δικαστήριο, ελάχιστες φορές βέβαια, αποφασίζει να διαχωρισθεί από την προγενέστερη νομολογία του πάλι δεν αισθάνεται την ανάγκη να εξηγήσει τους λόγους (260) οι οποίοι το οδήγησαν στην νέα του θέση (261) και ποτέ δεν ασκεί αρνητική κριτική σε προηγούμενες αποφάσεις του (262), όπως συχνά πράττει το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών.

Κάτι τέτοιο θα σήμαινε εκ του αντιθέτου αποδοχή του δόγματος του Precedent of the Case-Law και οπωσδήποτε θα υστερούσε το Δικαστήριο από την ευελιξία που διαθέτει κατά την δικαιοδοτική του λειτουργία.

Η δομή των αποφάσεων του Δικαστηρίου, όπως αναλύθηκε παραπάνω, μας επιτρέπει να έχουμε μία σαφέστατη εικόνα του σκεπτικού βάσει του οποίου οδήγηθηκε στην έκδοση μιάς συγκεκριμένης απόφασης.

Ετσι πολλοί συγγραφείς, πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, και ο Γενικός Εισαγγελέας (263) συχνά προσπαθούν μέσα από το σκεπτικό των αποφάσεων του Δικαστηρίου, να αντλήσουν τα γενικά εκείνα συμπεράσματα τα οποία θα μπορούσαν να έχουν εφαρμογή σε παρόμοιες μεταγενέστερες υποθέσεις.

Αυτή η προσπάθεια ανίχνευσης της Ratio Decidendi και η συχνότατη επίκλησή της ενώπιον του Δικαστηρίου κατά την εκδίκαση υποθέσεων, αν και δεν βρίσκει πουθενά έρεισμα στο Κοινοτικό δίκαιο, αποτελεί πλέον μια εδραιωμένη πρακτική.

Το ίδιο το Δικαστήριο δεν αναφέρεται συχνά στις αποφάσεις του, στην

προγενέστερη νομολογία του, αν και διακρίνει κανείς μια αύξουσα τάση μετά την πρώτη διεύρυνση του 1973, οπότε το Common Law System μπόρεσε να εκπροσωπηθεί στις πράξεις του (264).

Αρκετές φορές επαναλαμβάνει ολόκληρες αυτούσιες προτάσεις ή και παραγράφους από προηγούμενες αποφάσεις του χωρίς να μνημονεύει καν ότι προέρχονται από την σχετική νομολογία(265).

Συχνότερες είναι και οι περιπτώσεις κατά τις οποίες το Δικαστήριο ακολουθεί μέσω της νομολογίας του μια σταδιακή διαμόρφωση θέσεων (266) αναφορικά με θεμελιώδη ζητήματα του Κοινοτικού δικαίου, η οποία ορισμένες φορές διαρκεί αρκετά χρόνια μέχρις ότου αποκρυσταλλωθεί πλήρως σε όλες τις εκφάνσεις της. (267).

Εκτός από τα παραπάνω συμπεράσματα τα οποία πηγάζουν έμμεσα από την προσεκτική παρακολούθηση της εξέλιξης της νομολογίας του Δικαστηρίου, το ίδιο το ΔΕΚ έχει τοποθετηθεί μέσα από την νομολογία του, αναφορικά με την σημασία της και την έκταση της δεσμευτικότητάς της.

Στην υπόθεση *Da Costa* (268), το ΔΕΚ, υποστήριξε ότι τα εθνικά δικαστήρια είναι ελεύθερα, εάν το επιθυμούν, να εφαρμόζουν προγενέστερες προδικαστικές του αποφάσεις σχετικές με την επίδικη διαφορά, αντι να υποβάλουν σ'αυτό νέες αιτήσεις εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, ακόμη και αν είναι δικαστήρια που αποφασίζουν σε τελευταίο βαθμό για την συγκεκριμένη υπόθεση, οπότε σύμφωνα με το άρθρο 177 παρ.3 υπέχουν νομική υποχρέωση υποβολής αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως.

Συνέχισε δε, αρκετά διπλωματικά, ότι εάν παρά ταύτα το εθνικό δικαστήριο κρίνει σκόπιμη την υποβολή νέας αιτήσεως εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως, δύναται να πράξει τούτο, καθ'όσον το άρθρο 177 συνθ. ΕΟΚ δίδει πάντοτε το δικαίωμα στα εθνικά δικαστήρια, να υποβάλλουν προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΚ (269).

Καταλήγοντας το Δικαστήριο αφού παρέθεσε τις απαντήσεις που είχε δώσει, αναφορικά με το άρθρο 12 συνθ. ΕΟΚ, στην προγενέστερη απόφασή του επι της αριθμ. 26/62 υποθέσεως αποφάνθηκε:

"Τα ερμηνευτικά ερωτήματα τα οποία ετέθησαν στην προκείμενη υπόθεση (δηλ. 28-30/62) είναι ταυτόσημα με εκείνα τα οποία ρυθμίστηκαν ως ανωτέρω (δηλ. στην υποθ. 26/62) και κανένας νέος παράγοντας δεν παρουσιάστηκε στο Δικαστήριο.

Υπ'αυτές τις συνθήκες το *tariefcommissie* πρέπει να ανατρέξει στην προγενέστερη απόφαση"(270).

Όνδεκα χρόνια αργότερα, το ΔΕΚ, στην υπόθεση *MATISA* (271) αφού παρέθεσε, ομοίως, απόσπασμα προγενέστερης απόφασης (272) κατέληξε:

"Αφού δεν υπάρχει τίποτε στην συγκεκριμένη υπόθεση ικανό να οδηγήσει σε ένα διαφορετικό συμπέρασμα είναι ορθό να απαντήσουμε καθ'όμοιο τρόπο"(273).

Περαιτέρω το Δικαστήριο στην υπόθεση 28/67 (274) υποστήριξε ότι οι προδικαστικές αποφάσεις δεσμεύουν μόνο την συγκεκριμένη υπόθεση οπότε τα εθνικά δικαστήρια εάν διαφωνούν με την νομολογία του ΔΕΚ δύναται να υποβάλλουν ξανά τα προδικαστικά ερωτήματα, αφού είναι αυτά που ασκούν τον κύριο ρόλο στην προκείμενη διαδικασία του άρθρου 177 συνθ. ΕΟΚ.

Ο Γενικός Εισαγγελέας *KARL ROEMER* σε δύο υποθέσεις είχε την ευκαιρία να αναφερθεί στον μη δεσμευτικό χαρακτήρα της νομολογίας του

Δικαστηρίου, αποδίδοντας τον όχι σε γενικές θεωρίες περί παραδοχής ή μη του δόγματος του *Precedent of the Case-Law* ή σε κατάλοιπα της πειρωτικής αντίληψης σχετικά με τον ρόλο της νομολογίας αλλά σε καθαρά λειτουργικούς λόγους που άπτονται της φύσεως και της εξέλιξης των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (275) ως και των συνεπειών τις οποίες δύναται να έχει στην εκδικαζόμενη υπόθεση, η αβίαστη υιοθέτηση της σχετικής νομολογίας του Δικαστηρίου (276).

Παρά τα ανωτέρω, στην Μεγάλη Βρετανία τα δικαστήρια είναι υποχρεωμένα νομικά, να ακολουθούν την νομολογία του ΔΕΚ.

Οι Άγγλοι διατηρώντας την παράδοση που θέλει το δόγμα του *Precedent of the Case-Law* να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια της χώρας τους συμπεριέλαβαν αυτό στις διατάξεις του "νόμου περί Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων" (277), ο οποίος ψηφίστηκε από το Βρετανικό Κοινοβούλιο προκειμένου να υλοποιηθούν οι διεθνείς υποχρεώσεις της χώρας και να ασκηθούν τα δικαιώματα της Συνθήκης Προσχώρησης (278) της Μεγάλης Βρετανίας (279) στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (280).

Ετσι σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.1 του νόμου αυτού για τους σκοπούς όλων των δικαστικών ενεργειών κάθε ζήτημα αναφορικά με το νόημα ή το αποτέλεσμα οιασδήποτε των Συνθηκών ή αναφορικά με το κύρος, το νόημα ή το αποτέλεσμα οιασδήποτε κοινοτικής πράξης, θα αντιμετωπίζεται ως νομικό ζήτημα και εάν δεν παραπέμπεται στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, θα αποφασίζεται σύμφωνα με τις αρχές που έχουν τεθεί στο οιαδήποτε σχετική απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (281).

Σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΔΕΚ, η νομολογία του αποκτά δεσμευτικότητα στις παρακάτω περιπτώσεις.

1.- Όταν το Δικαστήριο ακυρώσει κανονιστική πράξη του Συμβουλίου ή της Επιτροπής, οπότε η δεσμευτικότητα της συγκεκριμένης απόφασης δεν περιορίζεται μόνο στην εκδικαζόμενη υπόθεση αλλά αποκτά κανονιστικό χαρακτήρα (282).

2.- Τα όργανα της Κοινότητας, πρέπει να ακολουθούν την νομολογία του Δικαστηρίου όταν αντιμετωπίζουν παρεμφερείς περιπτώσεις, στις σχέσεις τους με τρίτα πρόσωπα.

Αυτό τουλάχιστον προκύπτει από την υποθεση *Second Srupat* (283) *Case* στην οποία αφού γίνεται μνεία της σχετικής νομολογίας (284) αναφέρεται ότι η ανώτερη νομολογία θα έπρεπε να είχε οδηγήσει την Ανώτατη Αρχή να επανεκτιμήσει την προγενέστερη θέση της και να εξετάσει κατά πόσο οι υπό αμφισβήτηση απαλλαγές θα έπρεπε να διατηρηθούν υπο το φώς των αρχών που καθορίστηκαν από την σχετική απόφαση του ΔΕΚ καθ'όσον απαιτείτο από εκείνη την στιγμή να συμμορφωθεί προς τις εν λόγω αρχές.

3.- Στα πλαίσια της εφαρμογής του άρθρου 95 της ΕΚΑΧ, γνωστής και ως "διαδικασία της μικρής αναθεώρησης".

Σύμφωνα προς τις διατάξεις του άρθρου αυτού, η "μικρή αναθεώρηση" της Συνθήκης της ΕΚΑΧ λαμβάνει χώρα μόνο εάν το Δικαστήριο εκφέρει σύμφωνη γνώμη, μετά από σχετικό έλεγχο του σχεδίου αναθεώρησης των σχετικών διατάξεων.

Στην από 17 Δεκεμβρίου 1959 Γνωμοδότηση του (285), το Δικαστήριο είχε απορρίψει το σχέδιο αναθεώρησης του άρθρου 56 της ΕΚΑΧ το οποίο του είχε υποβληθεί από κοινού από το Συμβούλιο και την Ανώτατη Αρχή, της ΕΚΑΧ,

διότι ερχόταν σε αντίθεση με τα άρθρα 2,3 και 4 της Συνθήκης της ΕΚΑΧ.

Τρεις μήνες αργότερα του υποβλήθηκε νέο σχέδιο αναθεώρησης των ιδίων διατάξεων της ΕΚΑΧ, βελτιωμένο και προσαρμοσμένο προς την προηγούμενη απορριπτική Γνωμοδότηση του της 17ης Δεκεμβρίου 1959, το οποίο έγινε δεκτό από το Δικαστήριο.

Βεβαιώνοντας την νέα του απόφαση το Δικαστήριο αφού διαπίστωσε ότι οι αντιρρήσεις και οι παρατηρήσεις που εκφράσθηκαν στην Γνωμοδότηση της 17ης Δεκεμβρίου 1959 είχαν αντιμετωπισθεί σε όλες τους τις πλευρές (286), από το νέο σχέδιο αναθεώρησης συνέχισε, ότι αναφορικά και με αυτό το σχέδιο αναθεώρησης η ερμηνεία του άρθρου 95 που δόθηκε στο σημείο αυτό στη Γνωμοδότηση της 17ης Δεκεμβρίου 1959, έπρεπε να τηρηθεί (287).

4.- Οι αποφάσεις οι οποίες εκδόθηκαν σύμφωνα με το άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ, είναι νομικά δεσμευτικές σε μεταγενέστερες υποθέσεις που εκδικάζονται κατ' άρθρο 177 συνθ. ΕΟΚ και αφορούν της έννομες συνέπειες των παραβάσεων της Συνθήκης εκ μέρους των κρατών-μελλών, που διαπιστώθηκαν κατ' άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ.

Ετσι στην υπόθεση 88/77 Minister of Fisheries κατά Schonenberg (288) το Δικαστήριο απαντώντας στο προδικαστικό ερώτημα του Περιφερειακού Δικαστηρίου του Cork City της Ιρλανδίας και αναφερόμενο στην προγενέστερη απόφαση του 61/77 (289) επεσήμανε ότι τα νομικά θέματα που εξετάσθηκαν στα πλαίσια της υπόθεσης 61/77 ήταν ταυτόσημα με αυτά τα οποία τεθηκαν από τις ερωτήσεις που αποστάλθηκαν από το Περιφερειακό Δικαστήριο (290) οπότε αρκούσε να αναφερθεί στην απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση 61/77, το κείμενο της οποίας προσορτήθηκε στην προκείμενη απόφαση (291).

Κατ' ακολουθίαν το ΔΕΚ λαμβάνοντας υπόψη το σκεπτικό (292) που εκτέθηκε στην εν λόγω απόφαση του έκρινε ότι ήταν πρόπον να απαντήσει πρώτα στην δεύτερη προδικαστική ερώτηση που του είχε τεθεί (293).

Από την ανωτέρω απόφαση, αλλά και από την εν γένει νομολογία του (294) συμπεραίνουμε ότι όταν το Δικαστήριο έχει ήδη εκδοσει απόφαση κατά την διαδικασία του άρθρου 169 συνθ. ΕΟΚ (και πιθανότατα, αναλογικά και κατά το άρθρο 170 συνθ. ΕΟΚ) αναφορικά με την παράβαση ή μη των υποχρεώσεων ενός κράτους-μέλους οι οποίες πηγάζουν από την εφαρμογή των Συνθηκών, τότε αποδίδοντας δεσμευτικό χαρακτήρα σ' αυτήν, ακολουθεί την ίδια γραμμή και σε μεταγενέστερες υποθέσεις οι οποίες εκδικάζονται ενώπιον του κατά την διαδικασία του άρθρου 177 συνθ. ΕΟΚ και αφορούν τις έννομες συνέπειες της παράβασης των Συνθηκών εκ μέρους του συγκεκριμένου κράτους-μέλους.

Με τον τρόπο αυτό το Δικαστήριο κατάφερε αξιοποιώντας τις αρμοδιότητες που του παρέχουν οι Συνθήκες, να θεσμοθετήσει έμμεσες αλλά ουσιώδεις πιέσεις κατά των χωρών-μελών προς εκτέλεση των υποχρεώσεων τους οι οποίες πηγάζουν όχι μόνο από το Κοινοτικό δίκαιο αλλά και από τις αποφάσεις του ίδιου του Δικαστηρίου.

5.- Αναφορικά με την διατήρηση ενιαίας νομολογίας σχετικά με την ερμηνεία και εφαρμογή των τριών Συνθηκών, το Δικαστήριο προώθησε την θεωρία της λειτουργικής ενότητας και των τριών Κοινοτήτων (295) και διακήρυξε ότι η κάθε ιδρυτική Συνθήκη θα πρέπει να ερμηνεύεται με την βοήθεια των άλλων.

Οι ειδικές όμως ρυθμίσεις κάθε Συνθήκης θα πρέπει να ερμηνεύονται αυτόνομα, χωρίς να ακολουθείται αναγκαία η ίδια λύση ακόμη και για τις

διατάξεις που παρουσιάζουν έντονες αναλογίες στα πλαίσια των Συνθηκών, όπως είναι τα άρθρα 88 ΕΚΑΧ και 169 ΕΟΚ ή τα άρθρα 33(2)ΕΚΑΧ και 173(296) ΕΟΚ (297).

Την τελευταία χρονιά η δεσμευτικότητα των αποφάσεων του Δικαστηρίου απέκτησε νέα νομοθετική και νομολογιακή διάσταση.

Στην Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ιδίως στο άρθρο 8 παρ.5 προβλέπεται ότι στους στόχους της Ένωσης μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνεται και η διατήρηση στο ακέραιο του κοινοτικού κεκτημένου.

Περαιτέρω στο άρθρο Γ παρ.1 προβλέπεται ότι η Ένωση διαθέτει ενιαίο θεσμικό πλαίσιο που εξασφαλίζει την συνέχεια των δράσεων που αναλαμβάνονται για την επίτευξη των στόχων της, ενώ παράλληλα τηρείται και αναπτύσσεται το κοινοτικό κεκτημένο.

Με δεδομένο ότι η νομολογία του Δικαστηρίου αποτελεί ζωτικό τμήμα του κοινοτικού κεκτημένου, διαφαίνεται εν προκειμένω μια έμμεση πρωτογενής νομοθετική παραδοχή ότι η νομολογία του ΔΕΚ, αποτελεί πλέον πηγή του Κοινοτικού Δικαίου.

Οι παραπάνω σκέψεις επιβεβαιώνονται και από το άρθρο 105 της συμφωνίας ΕΟΚ-ΕΖΕΣ για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο (298) όπου αναφέρεται ότι η Μικτή Επιτροπή του ΕΟΧ παρακολουθεί σταθερά την εξέλιξη της νομολογίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και του Δικαστηρίου του ΕΖΕΣ.

Για τον σκοπό αυτό οι αποφάσεις του εν λόγω δικαστηρίου διαβιβάζονται στην Μικτή Επιτροπή του ΕΟΧ που ενεργεί με σκοπό την ομοιογενή ερμηνεία της σύμβασης για τον ΕΟΧ.

Το Δικαστήριο στην γνωμοδότηση του 1/91 επεσήμανε ότι οι αρχές του άμεσου αποτελεσματος και της υπεροχής αποτελούν ουσιώδη στοιχεία της νομολογίας του (299).

Επομένως οι αρχές αυτές πρέπει να τηρούνται από την Μικτή Επιτροπή του ΕΟΧ κατά την ως άνω νομολογία.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ο Τ Ο

(1) COURT OF JUSTICE OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, COUR DE JUSTICE DES COMMUNAUTES EUROPEENNES, GERICHTSHOF DER EUROPAISCHEN GEMEINSCHAFTEN.

(2) Πράξη προσχωρήσεως Ισπανίας & Πορτογαλίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες κυρωθείσα και από το Ελληνικό Κοινοβούλιο. Όλες οι πτέρυγες του Ελληνικού Κοινοβουλίου ψήφισαν υπέρ της προσχωρήσεως της Ισπανίας και Πορτογαλίας πλὴν των Βουλευτῶν του ΚΚΕ.

(3) Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ), Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ), Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ).

(4) Η συνθήκη της ΕΚΑΧ υπογράφηκε στο Παρίσι στις 18 Απριλίου του 1951 και ισχύει σύμφωνα με το άρθρο της 97 για 50 χρόνια.

Σχετικά με το κείμενο της συνθήκης αυτής βλεπ. EUROPEAN YEARBOOK τόμος 1 σελ. 359-453, SWEET AND MAXWELLS EUROPEAN COMMUNITY TREATIES σελ. 3-60, B. RUDDEN. D. WYATT- BASIC COMMUNITY LAWS σελ. 3-19 (αποσπάσματα), A.H. ROBERTSON -EUROPEAN INSTITUTIONS σελ.339-353 (αποσπάσματα) Για την ΕΚΑΕ αναλυτικότερα βλεπ. G. BERBR - THE ECSC:A POLITICAL AND LEGAL INNOVATION, 63 YALE LAW JOURNAL 1953 σελ. 1-43 - του ίδιου PROTECTION OF PRIVATE INTERESTS UNDER THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY, VIRGINIA LAW REVIEW, UNIVERSITY OF VIRGINIA τομ. 42, Νοέμβριος 1956 σελ. 879-925 - FRANZ EIZEL L' ACTION DE LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L' ACIER, EUROPEAN YEARBOOK τομ. I σελ. 81-103 - ΕΚΑΧ ANNUAIRE - MANUEL DE L' ASSEMBLEE COMMUNE, LUXEMBOURG 1956 - ΕΚΑΧ, ANNUAL REPORTS OF THE HIGH AUTHORITY LUXEMBOURG 1953-1957 - JOHN GODRMAGHTIGH, THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY, INTERNATIONAL CONCILIATION Μάιος 1955, σελ. 343-408, - INSTITUT DE RELATIONS INTERNATIONALES DE BRUXELLES, LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L' ACIER, Παρίσι 1953,- HENRY L. MASON, THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY, Χάγη 1955 - JEAN MONNET, LES ETATS-UNIS D' EUROPE ONT COMMENCE: LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L' ACIER, Παρίσι 1955-NEREE TOTBABBERRICH, L' ASSEMBLE COMMUNE DE LA CECA, EUROPEAN YEARBOOK VOL. IV, PAUL REUTER, LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L' ACIER Παρίσι 1953 - ίδιου RECUEIL DES COURS 1952 τομ. II, σελ. 523-629,- ERIC STEIN, THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY: THE BEGINNING OF ITS JUDICIAL PROCESS, COLUMBIA LAW REVIEW Νοέμβριος 1955 σελ. 985-999,- DANIEL VIGNES, LA COMMUNAUTE EUROPEENNE DU CHARBON ET DE L' ACIER: UNE EXAMBLE D' ADMINISTRATION ECONOMIQUE INTERNATIONALE, Παρίσι 1956 - A. H. ROBERTSON LEGAL PROBLEMS OF EUROPEAN INTEGRATION, RECUEIL DES COURS 1957 τομ. I σελ. 109-210 - ίδιου - EUROPEAN INSTITUTIONS σελ. 150-173, - HAUTE AUTORITE, RAPPORT POLITQUE DE LA HAUTE AUTORITE, Λουξεμβούργο Φεβρουάριος 1965, - CECA 1952-1962: RESULTATS-LIMITES - PERSPECTIVES, Λουξεμβούργο 1963.

(4α) B. RUDDEN - D. WYATT σελ.18 σημείωση, A.H. ROBERTSON σελ 152 όπου αναφέρεται ότι για την επικύρωση της Συνθήκης της ΕΚΑΧ, σύμφωνα με το άρθρο 99 αυτής, από τα κοινοβούλια των 6 ιδρυτικών χωρών μελών της, απαιτήθηκε ένας χρόνος.

(5) Η Συνθήκη της ΕΟΚ υπογράφηκε στη Ρώμη στις 25 Μαρτίου 1957 και ισχύει για απεριόριστο χρόνο (άρθρο 240 συνθ.ΕΟΚ) Σχετικά με το κείμενο της συνθήκης βλεπ. EUROPEAN YEARBOOK τόμος IV, σελ. 413-537, SWEET AND MAXWELL σελ. 63-149, B.RUDDEN - D. WYATT, σελ. 20-91, A.H. ROBERTSON σελ.353- 374 (αποσπάσματα). Για το κείμενο της συνθήκης στα Ελληνικά βλεπ. Ε.Α. ΓΙΑΤΑΓΑΝΑ - Ν.Δ. ΡΟΥΪΟΥ, Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας σελ. 153 επομ., ΣΤΕΛΛΙΟΥ ΠΕΡΑΚΗ, Συστηματική ταξινόμηση της νομολογίας του ΟΕΚ 1958-1979, Επιθ. Ευρ. Κοιν. (1982) τομ.3 σελ. 537 επόμενα, Α.Π. ΒΑΣΙΛΑΚΗ Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα σελ. 9-236, Ι.Σπυριδάκη,Ε.Περάκη Η Προσχώρηση της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες

(5α) B. RUDDEN - D. WYATT σελ. 98 σημείωση, A.H. ROBERTSON. σελ.209

(6) Η Συνθήκη της ΕΚΑΕ υπογράφηκε επίσης στις 25 Μαρτίου 1957 στην Ρώμη και ισχύει ομοίως για απεριόριστο χρόνο (άρθρο 208 συνθ. ΕΚΑΕ). Σχετικά με το κείμενο της συνθήκης βλεπ. EUROPEAN YEARBOOK,τομ. V σελ. 445-559, SWEET AND MAXWELL ΣΕΛ. 149-205.

(6α) A.H. ROBERTSON ΣΕΛ. 209.

(7) Σχετικά με το κείμενο του πρωτοκόλλου, το οποίο υπογράφηκε στο Παρίσι, στις 18-4-1951, βλεπ. SWEET AND MAXWELL, σελ. 201-217.

(8) Το Πρωτόκολλο αυτό υπογράφηκε στις Βρυξέλλες, στις 14-7-1957, λίγες μέρες μετά την υπογραφή της Συνθήκης της ΕΟΚ, για το κείμενο του βλεπ. SWEET AND MAXWELL σελ. 217-222, A.H. ΒΑΣΙΛΑΚΗ σελ. 243-253, Ε.Α. ΓΙΑΤΑΓΑΝΑΣ - - Ν.Δ. ΡΟΥΪΟΣ σελ. 389-404, B. RUDDEN - D. WYATT,σελ. 102-109.

(9) Για το πλήρες κείμενο του πρωτοκόλλου που υπογράφηκε ομοίως στις Βρυξέλλες στις 17-4-1957 βλεπ. SWEET AND MAXWELL σελ. 223-229.

(10) Η συμφωνία αυτή (CONVENTION ON CERTAIN INSTITUTIONS COMMON TO THE EUROPEAN COMMUNITIES) υπογράφηκε ταυτόχρονα με τις Συνθήκες ΕΟΚ και ΕΚΑΕ στην Ρώμη στις 25-3-1957. Σχετικά με το κείμενο της βλεπ. EUROPEAN YEARBOOK τόμος V σελ. 587-595, SWEET AND MAXWELL σελ.230-233, B.RUDDEN-D. WYATT σελ. 100-102 (αποσπάσματα).

(11) TREATY ESTABLISHING A SINGLE COUNCIL AND A SINGLE COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, γνωστή και ως MERGER TREATY.

Υπογράφηκε στις Βρυξέλλες στις 8 Απριλίου 1965. Σχετικά με το κείμενο της βλεπ. SWEET AND MAXWELL σελ.233-239, B. RUDDEN-D. WYATT σελ. 100-102, 111-113 (αποσπάσματα).

(12) PROTOCOL ON THE PRIVILEGES AND IMMUNITIES OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, το οποίο υπογράφηκε στις 8-4-1965 στις Βρυξέλλες, βλεπ. SWEET AND MAXWELL σελ. 243-247.

(13) Συνθήκη προσχωρήσεως της Η. Βρετανίας, Δανίας και Ιρλανδίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και Πράξη που αφορά τους όρους προσχωρήσεώς τους, SWEET AND MAXWELL σελ. 270-332, Συνθήκη προσχωρήσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες και Πράξη που αφορά τους όρους προσχωρήσεως της SWEET AND MAXWELL σελ. 335-386, Νόμος 945/1979.

(13α) Σχετικά με το κείμενο της Ενιαίας Πράξης βλεπ. Συνθήκες περί ιδρύσεως των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Υπηρεσία Επίσημων εκδόσεων Ε.Κ., Λουξεμβούργο 1987, σελ. 1005 επομ. και Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αριθ. L 169 της 29ης Ιουνίου 1987.

(14) Rules of Procedure of the Court, Official Journal (O.J.) of the European Communities L 350 της 28.12.1974 σ. 1, όπως τροποποιήθηκε για τελευταία φορά στις 7 Ιουνίου 1989 Ε.Ε. L 241 της 17.8.1989 σελ. 1. Βλεπ. επίσης και σχετικό άρθρο του F. JACOBS στο 5 EUROPEAN LAW REVIEW (1980) σελ. 52. Ο κανονισμός διαδικασίας του ΔΕΚ, συντάσσεται από το ίδιο το Δικαστήριο (άρθρο 44 Οργανισμού Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρ. 8 παρ. 3 της Συνθήκης Συγχωνεύσεως του 1965, άρθρ. 188 συνθ ΕΟΚ άρθρ. 160 συνθ ΕΚΑΕ), και εγκρίνεται με ομόφωνη απόφαση του Συμβουλίου, δημοσιεύεται δε στην επίσημη εφημερίδα των Κοινοτήτων.

Όπως μας πληροφορεί δε ο γραμματέας του ΔΕΚ, VAN HOUTE, το πρωτότυπο που ενέπνευσε το Δικαστήριο της ΕΚΑΧ όταν συνέταξε το 1953 τον κανονισμό του ήταν ο κανονισμός διαδικασίας του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, καθ' όσον "αυτό ήταν αυτονόητο σε μιά εποχή όπου ήταν δυσχερές η πρόβλεψη της Ευρωπαϊκής αναπτύξεως και της λειτουργίας ιδίου Δικαστηρίου στο πλαίσιο υπερεθνικής Συνθήκης ως προς το περιεχόμενο της, αλλά διεθνούς ως προς την μορφή της" (βλεπ. VAN HOUTE, σελ. 6).

(15) Καλούμενο εφ' εξής χάριν συντομίας Δ.Δ.

(16) Ο οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών, Άλκη Παπακώστα, σελ. 107 επομ., Ευσταθιάδη Διεθνές Δίκαιο τόμος β', παράρτημα β' σελ. 20, IAN BROWNLIE BASIC DOCUMENTS ON INTERNATIONAL LAW σελ. I επομ., D.J. Harris Cases and Materials on international law σελ. 776 επομ.

(17) Άρθρο 34 καταστατικού Δ.Δ. Για το κείμενο του καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου βλεπ. Α. Παπακώστα σελ. 153 επομ., IAN BROWNLIE σελ. 267 επομ., D.J. HARRIS σελ. 797 επομ., (II) J.L.M 899 (1972).

Για το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης αναλυτικότερα βλεπ. και ROSSENE THE LAW AND PRACTICE AT THE INTERNATIONAL COURT, 2 VOLS, 1965, - ιδίου THE WORLD COURT : WHAT IT IS AND HOW IT WORKS 1962- DUBISSON, LA COUR INTERNATIONALE DE JUSTICE 1964, - ANARD, COMPULSORY JURISDICTION OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE 1961, και YEARBOOK ON THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE, D.J. HARRIS, σελ. 732 επομ. - GROSS, THE FUTURE OF THE INTERNATIONAL COURT OF JUSTICE - JIMENEZ DE ARECHAGA 67, A.J.I.L. σελ. 1 (1973), ROSSENE, 8 ISRAEL L.R. 197 (1973).

Για το άρθρο 36 παρ. 2 του καταστατικού βλέπ. νομολογία του Δ.Δ. στην υπόθεση U.K. v ALBANIA, ICJ REPORTS 1948, p. 15, για το άρθρο 36 παρ. 2 βλεπ. ANGLO-ITALIAN OIL CO CASE, ICJ REPORTS 1952 σελ. 93, FISHERIES CASES, ICJ REPORTS σελ. 16 1973, TEMPLE CASE, ICJ REPORTS 1961 σελ. 17, PORTUGAL v INDIA, ICL REPORTS 1957 σελ. 125.

(18) Άρθρο 36 παρ. 1 καταστατικού Δ.Δ.

(19) Άρθρο 36 παρ. 2 καταστατικού Δ.Δ.

(20) A.H. ROBERTSON, EUROPEAN INSTITUTIONS σελ. 122 επομ. και 132 επομ..

(21) Το άρθρο 8 παρ. 2 της Συνθήκης "οικονομικής κοινωνικής και πολιτικής συνεργασίας και συλλογικής αυτοάμυνας" προβλέπει ότι κατά την εφαρμογή του θα διατηρηθούν εν ισχύ οποιεσδήποτε επιφυλάξεις έχουν ήδη διατυπώσει τα συμβαλλόμενα μέρη αναφορικά με την εφαρμογή του άρθρου 36

- παρ.2 του Καταστατικού του Ο.Ο.
- (22) CONGRESS OF EUROPE, βλεπ. & A.H. ROBERTSON σελ.10 επομ.
- (23) Μεταξύ των αντιπροσώπων υπήρχαν αρκετοί πρώην πρωθυπουργοί, υπουργοί εξωτερικών και βουλευτές διαφόρων ευρωπαϊκών κρατών βλεπ. & A.H. ROBERTSON σελ.10 επ. (24) Για λεπτομέρειες βλεπ. A.H. ROBERTSON σελ.10 σημείωση 24. (25) Ομοίως σε σημείωση 25.
- (26) Βλεπ. "μήνυμα προς Ευρωπαίους" στο A.H. ROBERTSON σελ.11.
- (27) Για το κείμενο της Συνθήκης βλεπ. IAN BROWNLIE σελ.206 επομ. και Ευσταθιάδη τομ. β' παρ. β'.
- (28) Άρθρο 52 Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- (29) Άρθρο 53 Ευρωπαϊκής Συμβάσεως Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- Για την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων αναλυτικότερα βλεπ. A.H. ROBERTSON, HUMAN RIGHTS IN EUROPE, 1963-ιδίου 27 BRITISH YEAR BOOK OF INTERNATIONAL LAW (1950) σελ. 145-163,-ιδίου EUROPEAN INSTITUTIONS σελ.50 επομ.- WALDAK, 34 BRITISH YEAR BOOK INTERNATIONAL LAW 1958 σελ. 356-363, ιδίου σε INTERNATIONAL AND COMPARATIVE LAW QUARTERLY, SUPPL PUBLIC No 11 (1965),- MONCON DUIT, COMMISSION EUROPEENNE DES DROITS DE L' HOMME 1965,- WELL, THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS 1963 - VASAK, LA CONVENTION EUROPEENNE DES DROITS DE L' HOMME 1964- YEARBOOK OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS 1958 - EISSEN: ANNUAIRE FRANCAIS DE DROIT INTERNATIONAL 1959, σελ.618-658 - FAWCETT, THE APPLICATION OF THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS 1969 - COUNCIL OF EUROPE LEGAL INFORMATION B (71) 25, MARCH 1971, D.J. HARRIS σελ. 500 F. JACOBS, THE EUROPEAN CONVENTION ON HUMAN RIGHTS 1967.
- (30) Σχέδιο SCHUMAN, βλεπ. αναφορικά με το κείμενο του, - Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συλλογή θεσμικών κειμένων της Κοινότητας 1950-1982 σελ. 40-43, DOCUMENTS ON AMERICAN FOREIGN RELATIONS (1951) σελ.165, DOCUMENTS ON INTERNATIONAL AFFAIRS 1949-50 σελ.315-317. Σχετικές αναλύσεις του σχεδίου SCHUMAN είναι και οι παρακάτω,- BERBR, LABOUR AND THE SCHUMAN PLAN, MICHIGAN LAW REVIEW, MAY 1954 σελ. 1007 -1022- MCKESSON J. (A), THE SCHUMAN PLAN, POLITICAL SCIENCE QUARTERLY VOL 68, 1952 σελ. 18-35- SUSAN STRANGE THE SCHUMAN PLAN, YEARBOOK OF WORLD AFFAIRS 1951 σελ. 109-130- RAYMOND VERNON, THE SCHUMAN PLAN 47 AMERICAN JOURNAL OF INTERNATIONAL LAW (1953) σελ. 183-202.
- (31) Βλεπ. σχέδιο SCHUMAN, α.π. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Συλλογή σελ. 43.
- (32) Βλεπ. ομιλία SCHUMAN σε OFFICIAL REPORTS 1950 VOL I σελ. 172-182, ανάλυση του λόγου αυτού υπάρχει στον A.H. ROBERTSON σελ. 18.
- (33) Για το κείμενο της Συνθήκης βλεπ. AMERICAN FOREIGN POLICY 1950-1955 σελ. 1107 επομ. και DOCUMENTS ON INTERNATIONAL AFFAIRS σελ. 105-113, 1952.
- (34) Βλεπ. DOCUMENTS ON AMERICAN FOREIGN RELATIONS (1952) σελ. 246 όπου αναφέρεται ότι οι ΗΠΑ καλωσόριζαν την πρωτοβουλία της Γαλλικής Κυβέρνησης να συγκαλέσει μια διάσκεψη των ενδιαφερομένων Ευρωπαϊκών δυνάμεων για να εξετάσει τους πιθανούς τρόπους και τα μέσα εφαρμογής των Γαλλικών προτάσεων οι οποίες αφορούσαν την δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Στρατού.
- Ιδιαίτερη έμφαση δινόταν στο γεγονός ότι η Κυβέρνηση των ΗΠΑ ήταν ευτυχής να δεχθεί την πρόσκληση να στείλει έναν παρατηρητή στην διάσκεψη.
- (35) Βλεπ. γράμμα Βρετανού Υπουργού Εξωτερικών ACHESON στον SCHUMAN,

27-1-1951, DOCUMENTS ON AMERICAN FOREIGN RELATIONS 1952, σελ. 245.

(36) Προσίμιο Συνθήκης Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας.

(37) Άρθρο 7 παρ.1 συνθ. ΕΑΚ.

(38) Άρθρο 7 παρ.4 συνθ. ΕΑΚ.

(39) Άρθρο 51 παρ. 4 συνθ. ΕΑΚ.

(40) βλεπ. DOCUMENT 19, σε AMERICAN FOREIGN POLICY 1950-1955.

(41) βλεπ. κατωτέρω κεφάλαιο Γ και υποσημείωση 12.

(42) VAN HOUTE σελ. 5.

(43) VAN HOUTE ομοίως σελ.5. Ο VAN HOUTE ήταν γραμματέας του Δικαστηρίου από το 1953 έως το 1982.

(44) Πανηγυρικές συνεδριάσεις του ΔΕΚ, σελ. 12, προσφώνηση του ALBERT VAN HOUTE επ'ευκαιρία της αποχώρησής του.

(45) Ομοίως σε σελ. 12.

(46) Βλέπε υπόθεση Πουξεμβούργο κατά Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ECR 1984, σελ 1945 επομ.

(47) Το άρθρο 95 παρ.4 αντικαταστάθηκε εν συνεχεία από τα άρθρα 13 της Πράξης Προσχώσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, Δανίας και Ιρλανδίας, και από το άρθρο 13 της Πράξης Προσχώσεως της Ελληνικής Δημοκρατίας, βλέπε και SWEET AND MAXWELL, σελ. 42.

(48) Το Δικαστήριο εξέδωσε 3 αποφάσεις βάσει του άρθρου 95 παρ.4 συνθΕΚΑΧ

(49) Περί της συγκροτήσεως της βλεπ. Α.Η. ROBERTSON σελ.20.

(50) Αυτή η Κοινότητα δεν έχει καμία σχέση με την ΕΟΚ, αλλά πρόκειται για την Ευρωπαϊκή Πολιτική Κοινότητα.

(51) βλεπ. άρθρο 3 Συνθήκης ΕΠΚ, ο.π. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, θεσμικά σελ.54 και Α.Η. ROBERTSON σελ.20 σημ. 52.

(52) Άρθρο 38 παρ. 1 Συνθήκης ΕΠΚ.

(53) Η Συνθήκη είχε επικυρωθεί από το Βέλγιο, το Πουξεμβούργο, την Ολλανδία και τη Γερμανία. Δεν έφτασε ποτέ για επικύρωση στο Ιταλικό Κοινοβούλιο. Βλέπε και Α.Η. ROBERTSON σελ. 21 επομ..

(54) Βλέπε OFFICIAL REPORTS 1955 VOL 111 σελ. 610.

(55) Σε Α.Η. ROBERTSON σελ. 26 σημ. 81 (η μετάφραση είναι δική μου).

(56) Convention on certain institutions common to the European Communities, Sweet and Maxwell σελ.230 επομ.

Στα προσίμια της συμφωνίας μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι τα συμβαλλόμενα μέρη προχώρησαν στη συμφωνία αυτή διότι επιθυμούσαν σοβαρά να περιορίσουν τον αριθμό των θεσμικών οργάνων που ήταν αρμόδια για την επιτέλεση παρομοίων καθηκόντων στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες που είχαν ιδρυθεί.

Για τον λόγο αυτό αποφάσισαν την δημιουργία Ενιαίων Θεσμικών Οργάνων.

(57) VAN HOUTE, Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σελ.5

(58) P. PESCATORE, Δικαστήριο των Ε.Κ., Επίσημη Υπηρεσία Ε.Κ. Πουξεμβούργο 1983, σελ. 5

(59) Βλέπε όμως άρθρο 31 οργ.Ο.Ο. και άρθρο 43 Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρώπινων Δικαιωμάτων(Ευρ.ΣΑΘ) όπου υπάρχει τελείως αντίθετη ρύθμιση

(60) Βλέπε όμως άρθρο 10 παρ.1 Συνθήκης συγχωνεύσεως σύμφωνα με το οποίο μόνο υπήκοοι των χωρών-μελών δύνανται να γίνουν μέλη της Επιτροπής.

(61) Βλέπε όμως άρθρο 38 Ευρ.ΣΑΘ. όπου απαγορεύεται η εκλογή ως δικαστών

του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων περισσότερων του ενός προσώπου τα οποία κέκτηνται της αυτής εθνικότητας.

(62) Κατά την ίδρυση των Κοινοτήτων ήσαν 6 κράτη-μέλη, κατά την δεύτερη διεύρυνση 10 και κατά την τρίτη διεύρυνση 12 κράτη - μέλη.

(63) Ποτέ δεν επιλέχθηκε αντίθετη λύση να μην υπάρχει δικαστής από κάποιο κράτος-μέλος προκειμένου ο αριθμός των δικαστών να είναι περιττός, βλέπε και άρθρο 26 καν.ΔΕΚ σύμφωνα προς το οποίο εάν οι δικαστές είναι σε άρτιο αριθμό τότε ο νεώτερος σε αρχαιότητα δικαστής απέχει της διασκέψεως.

(63α) Everling και Bahlmann.

(64) Everling The Court of Justice as a decision making authority, Michigan Law Review Vol 82, σελ.1296.

Αντιθέτως στα πλαίσια του Ο.Δ. και του Ευρ. ΔΑΔ οι διάδικοι έχουν την δυνατότητα να ορίζουν ΑΔ ΗΟC δικαστές της εθνικότητας των οι οποίοι υπερασπίζονται τα συμφέροντα των χωρών τους. Βλέπε άρθρο 31 παρ.3 & 4 οργ. ΔΑ και 43 εδ. 2 Ευρ. ΣΑΔ.

(65) Hartley, The foundations of the European Community σελ.28.

(65α) βλέπ. άρθρ. 2 παρ. Γ Συνθήκης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(66) "Ξαναγουρίζετε σ'αυτό (Γαλλικό Συμβούλιο Επικρατείας) μετά από μία εμπειρία, η οποία, είμαι πεπεισμένος, θα συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση των σχέσεων συνεργασίας που ενώνουν το Δικαστήριο με το ανώτατο αυτό δικαιοδοτικό όργανο". Από τον λόγο του MARTENS DE WILLMARS επ'ευκαιρία της υποχωρήσεως του Γάλλου δικαστή GREVISSE από το ΔΕΚ, βλέπ. Πανηγυρικές Συνεδριάσεις ΔΕΚ 1982 και 1983 σελ.24.

(67) Βλέπε γράμμα του Έλληνα Δικαστή στα ΔΕΚ Κακούρη στον Υπουργό Οικαιοσύνης Γ.Α. Μαγκάκη αναφορικά με την μη χρήση του άρθρου 177 συνθ. ΕΟΚ από τα Ελληνικά Δικαστήρια και την εγκύκλιο του πρώην Υπουργού Οικαιοσύνης Κ. Σταμάτη προς τα ελληνικά Δικαστήρια συνταχθείσα από τον πρώην, Έλληνα Δικαστή Αλέξανδρο Χλωρό.

(68) Βλέπε άρθρο του πρώην εισηγητή σε γραφείο δικαστή, R.M. CHEVALLIER στο οποίο απαντά διεξοδικά στην επίθεση που δέχθηκε το ΔΕΚ απο συμπατριώτη του.

(69) Ομοίως άρθρα 32 ΕΚΑΧ και άρθρα 139 συν. ΕΚΑΕ.

(70) HARTLEY ο.π.σελ. 27.

(71) Ίδια ρύθμιση ισχύει και για τον διορισμό των μελών της Επιτροπής, άρθρο 11 Συνθήκης Συγχυανεύσεως.

(72) HARTLEY ο.π. σελ. 28, JACOBS, The Court of Justice σελ. 27-28.

(73) Βλ. άρθρο 13 οργ. Ο.Δ. όπου ο χρόνος θητείας των δικαστών ορίζεται εννεαετής. Ομοίως 9ετής είναι και η θητεία των δικαστών του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σύμφωνα προς το άρθρο 40 της Ευρ. ΣΑΔ.

(74) Σύμφωνα με το άρθρ.13 οργ. Ο.Δ. και το άρθρ.40 Ευρ. ΣΑΔ οι μερικές ανανεώσεις των δικαστών του Διεθνούς Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων γίνονται δύο φορές, μία ανά τρία χρόνια και μία ανά εξ χρόνια και αφορούν 5 δικαστές του πρώτου και 4 του δεύτερου Δικαστηρίου κάθε φορά.

(75) Οι περιοδικές ανανεώσεις στα πλαίσια του ΔΕΚ λαμβάνουν χώρα πάντοτε στις 6 Οκτωβρίου, καθώς το ΔΕΚ ανέλαβε για πρώτη φορά τα καθήκοντά τους

στις 6-10-1958, βλεπ. και VAN HOUTE σελ.4.

(76) "Είναι πράγματι, η πρώτη φορά από το 1958 που η σύνθεση του Δικαστηρίου θα μεταβληθεί και δια μιάς σε τόσο μεγάλη έκταση", δήλωσε στις 6 Οκτωβρίου 1982 κατά την πανηγυρική συνεδρίαση του Δικαστηρίου ο τότε πρόεδρος του MARTENS DE WILLMARS με αφορμή την αποχώρηση δύο δικαστών, των ADOLPHE TOUFFAIT και του FERNAND GREVISSE και ενός γενικού εισαγγελέως του FRANCESCO CAROTORTI, βλεπ. Πανηγυρικές συνεδριάσεις ΔΕΚ 1982, 1983 σελ. 23.

(77) "Μας αφήνουν τρεις συνάδελφοι, οι οποίοι απολάμβαναν της πλέον μεγάλης εκτιμήσεως μας και εμπιστοσύνης μας και με τους οποίους μας συνδέει εγκάρδια φιλία, που δημιουργήθηκε τόσο από την ευχαρίστηση των προσωπικών επαφών όσον και από την κοινού εκπλήρωση μιάς αποστολής, της οποίας η σπουδαιότητα και η ανάγκη διακρινόταν αδιαλείπτως στα μάτια τους όπως και στα δικά μας", από τον λόγο του MARTENS DE WILLMARS κατά την ανωτέρω πανηγυρική συνεδρίαση βλεπ. σημ.8.

(78) Βλεπ. και Jacobs ο.π. σελ. 28 όπου σε αντίθεση προς τα ισχύοντα στο Διεθνές Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, η έκτης θητεία των δικαστών στα πλαίσια του ΔΕΚ θεωρείται ως μειονέκτημα για την ανεξαρτησία του Δικαστηρίου.

(78α) Ο μόνος δικαστής ο οποίος πέθανε κατά την διάρκεια της θητείας του ήταν ο Έλληνας Αλέξανδρος Χλωρός ο οποίος υπηρέτησε στο ΔΕΚ από 12-1-1982 έως 15-11-1982

(79) Άρθρο 5 οργ. ΔΕΚ.

(80) Ομοια λύση δίνει και το άρθρο 18 οργαν. του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης. Αντιθέτως το άρθρο 6 του οργ. Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ, όπως ίσχυε αρχικά, όριζε ότι την ομόφωνη απόφαση ανακλήσεως κάποιου δικαστού την λάμβαναν μόνον οι υπόλοιποι δικαστές, χωρίς την συμμετοχή των γενικών εισαγγελέων.

(81) Ομοίως και άρθρο 19 οργ. Ω.Ω. όπου τα μέλη του Δικαστηρίου κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους, απολαμβάνουν διπλωματικών προνομίων και ασυλιών.

(82) Παρόμοιες ρυθμίσεις παρουσιάζουν και τα άρθρα 16 και 17 οργ. Ω.Ω.

(83) Βλέπε και Βαλτάγλου Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκαιο σελ. 261-262.

(84) Βλέπε άρθρο 21, Protocol on priveleges and immunities of the European Communities, Sweet and Maxwell σελ. 243-246.

(85) Βλέπε και D.Lasok - S.W. Bridges, Law and Institutions of the European Communities σελ.158.

(86) Το αυτό ισχύει και για τα προστατευόμενα μέλη τους, άρθρο 12 παρ. β' Protocol on priveleges and immunities..

(87) Βλέπε άρθρο 12 παρ. ε' Protocol on Priveleges and immunities.

(88) Άρθρο 167 παρ.5 συνθ.ΕΕΚ, 32 (β) συνθ.ΕΚΑΧ, 139 συν.ΕΚΑΕ ομοίως και άρθρα 21 οργαν. Ω.Ω. και 41 Ευρ. ΣΑΩ, τα οποία προβλέπουν και εκλογή Αντιπροέδρου του Διεθνούς Δικαστηρίου και του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, αντίστοιχα για περίοδο τριών χρόνων.

(89) Άρθρο 7 παρ.1 κανονισμού ΔΕΚ.

(90) Laurange ,La cour de justice des communautes europeennes: du plan Schuman a l'union europeenne,σελ. 1 επομ.

(91) Βλέπε και Pescatore ο.π. σελ. 10.

- (92) Van Gend en Loos υποθ. 26/62 1963 ECR σελ. 1, Costa v Enel υποθ.6/64 1964 ECR σελ.585.
- (93) Άρθρο 166 παρ.2 Συνθ.ΕΟΚ και άρθρο 164 Συνθ.ΕΟΚ.
- (94) Άρθρο 167 Συνθ.ΕΟΚ.
- (95) "Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων", εκδόσεις των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σελ. 7. σε συνδυασμό με άρθρο 167 παρ. 3 συνθ ΕΟΚ
- (96) βλεπ. αρχικό κείμενο ΕΚΑΧ σε Α.Η. Robertson ο.π. σελ. 349.
- (98) βλεπ. αντίθετη ρύθμιση σε άρθρο 167 συνθ.ΕΟΚ, 139 συνθ.ΕΚΑΕ.
- (99) Άρθρο 12 οργανισμού ΕΚΑΧ.
- (100) Άρθρο 12 οργανισμού ΕΚΑΧ.
- (101) Ο Hartley ο.π. σελ. 30 αναφέρει ότι ο γενικός-εισαγγελεύς ομιλεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος (Public Interest).
- (102) Π.Δ. ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο σελ. 258 Αθήνα 1979.
- (103) Άρθρο 7 οργανισμού ΕΚΑΧ.
- (104) Άρθρο 8 οργανισμού Δικαστηρίου ΕΟΚ σε συνδυασμό προς άρθρο 6 οργανισμού ΕΟΚ.
- (105) M. Lagrange ο.π.
- (106) Πιστεύουμε ότι και στο Δικαστήριο αυτό θα υπήρχε μάλλον ρύθμιση για γενικό-εισαγγελέα στον κανονισμό που θα συνέτασσε αυτό σύμφωνα με το άρθ.40 παρ.2 συνθ.ΕΠΚ.Στο συμπέρασμα αυτό καταλήγουμε διότι σύμφωνα με το άρθ.38,παρ.2 ΕΠΚ,το Δικαστήριο της ΕΠΚ θα ήταν και ταυτόχρονα Δικαστήριο ΕΚΑΧ,όπου λειτουργούσε ο θεσμός του γενικού-εισαγγελέα,και θεωρούμε λίγο απίθανο οι πολιτικοί να έφταναν στο σημείο να τον καταργήσουν.
- (107) Hartley ο.π. σελ.32.
- (108) Jacobs ο.π. σελ.64.
- (109) Van Houte ο.π. σελ. 10.
- (110) Van Houte σελ.10 όπου διερωτάται περί αυτού χωρίς να απαντά άμεσα.
- (111) Hartley ο.π. σελ.31
- (112) Βλέπε υπόθεση Compagnie Francaise Commercial et Financiere v Commission, Case 64/69 (1970) ECR 221.
- (113) Υπόθεση Van Gend en Loos, 26/62 (1963) ECR I, (1963), CMLR 105.
- (114) βλεπ. γνώμη γενικού-εισαγγελέα Roemer σε υπόθεση 64/69 (1970) ECR 221, που δεν έγινε δεκτή από το ΔΕΚ. Μεταγενέστερα όμως στην υπόθεση International Fruit Company v Commission 41-44/ 70 (1971) ECR 421 το ΔΕΚ ακολούθησε την γνώμη του γενικού - εισαγγελέα Roemer, που σημειωτέον ήταν επίσης γεν.εισαγγελέας και σ'αυτή την υπόθεση και υποστήριξε ξανά την προγενέστερη άποψη του, η οποία είχε απορριφθεί από το ΔΕΚ.
- (115) Van Houte ο.π. σελ. 12.
- (116) Ο Jacobs σελ.19 λέει ότι επικράτησε ο όρος " Legal secretaries". βλεπ. και Hartley ο.π. σελ. 32-33.
- (117) Δεν έχουν σχέση με τους βοηθούς εισηγητές του άρθρου 24 κανονισμού Δικαστηρίου ΕΟΚ και άρθρο 12 οργαν. Δικαστηρίου ΕΟΚ.
- (118) Van Houte ο.π. σελ.20.
- (119) Van Houte ο.π. σελ. 20.
- (120) Οι εισηγητές του γενικού-εισαγγελέα βοηθούν στην κατάρτιση των προτάσεων του κατ' ανάλογο τρόπο.
- (121) Jacobs ο.π. σελ. 19.
- (122) Jacobs ο.π. σελ. 19 - Hartley ο.π. σελ. 32-33.

- (123) βλεπ. πανηγυρικές συνεδριάσεις ΔΕΚ 1982-1983 σελ. 39.
- (124) Pescatore ο.π. σελ. 11.
- (125) Πανηγυρικές συνεδριάσεις ΔΕΚ 1982-1983 σελ.12. βλεπ. ομοίως και σε σελ. 9 προσφώνηση Martens de Willmars όπου αναφέρει "με μία λέξη κ. γραμματέα το Δικαστήριο φέρει την σφραγίδα της προσωπικότητας σας και θα εξακολουθήσει για πολύ καιρό να την φέρει σαν σήμα ποιότητας".
- (126). Σε αντίθεση με το Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης το οποίο αμέσως μετά την ίδρυση του εγκαταστάθηκε στο μεγαλοπρεπές παλάτι της Ειρήνης, στη Χάγη, ένδειξη του κύρους και της βαρύτητας που προσέδιδαν από την πρώτη στιγμή οι ιδρυτές του, σ' αυτό, αλλά και του καταλυτικού ρόλου τον οποίο αναμενόταν να διαδραματίσει στην διαμόρφωση του διεθνούς δικαίου.
- (127) Βλέπε Πανηγυρικές Συνεδριάσεις του ΔΕΚ 1982-1983 προσφώνηση του Α. Van Houte επ' ευκαιρία της αποχωρήσεώς του, σελ. 11 επομ.
- (128) ο.π. σελ. 12.
- (129) ο.π.
- (130) ο.π. συμ (127) σελ. 12.
- (131) ο.π. σελ. 13.
- (132) βλεπ. και F. Jacobs ο.π. σελ. 10.
- (132α) Για το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο βλεπ. Jose Luis Cruz Vilaca, The Court of the first Instance of the European Communities, European Yearbook 1990 σελ. 1-56, όπου και πλούσια βιβλιογραφία.
- (132β) Εκθεση M.C.VAYSSADE P.E. 200.279/τελ. της 19ης Ιουνίου 1992
- (133) Limited
- (134) Άρθρο 173 συνθ.ΕΟΚ.
- (135) Unlimited (Schermers σελ.256), Plenary (Lasok σελ.183)
- (136) Jurisdiction, Juridiction.
- (137) Άρθρ. 215 συνθ. ΕΟΚ
- (138) Άρθρ. 179 συνθ. ΕΟΚ
- (139) Σχετική η υπόθ.45/69,Boehringer Mannheim GmbH v E.C.Commission, 16 REC 769.
- (140) Hartley σελ. 33 επομ.
- (141) βλεπ. ανωτέρω "Η ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΩΣ ΠΗΓΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ"
- (142) Henry B. Schermers: "The European court of justice: Promoter of European Integration (1974) AJCL σελ.44 επομ.
- (143) Peter Hay: Federal Jurisdiction of the common market court (1963) AJCL σελ. 21 επομ.
- (144) ΔΑΓΤΟΓΛΟΥ σελ.258 επομ.
- (145) Άρθρο 165 συνθ.ΕΟΚ.
- (146) Άρθρα 26 κανονισμού και άρθρο 15 οργανισμού ΔΕΚ, όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 20 πράξης προσχωρήσεως Ηνωμένου Βασιλείου, Οανίας, Ιρλανδίας και Pescatore ο.π. σελ.11
- (147) Άρθρο 15 οργανισμού, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 20 πράξης προσχωρήσεως Ηνωμένου Βασιλείου,Οανίας,Ιρλανδίας και Pescatore ο.π. σ.11.
- (148) Άρθρο 9 Κανονισμού
- (149) Άρθρο 10 Κανονισμού
- (150) άρθρο 20 οργανισμού Δικ.ΕΟΚ και άρθρο 21 Οργανισμού Δικ. ΕΚΑΕ.
- (151) άρθρο 95 παρ.2 κανονισμού ΔΕΚ.

- (152) Άρθρο 95 παρ.2 κανονισμού ΔΕΚ
- (153) Άρθρο 95 Κανονισμού
- (154) ο.π.
- (155) Άρθρο 95 παρ.4 κανονισμού ΔΕΚ.
- (156) Άρθρο 18 οργαν. ΔΕΚ
- (157) Στην πράξη δεν γίνεται λόγω στενότητας χρόνου, η έκθεση υπάρχει έγγραφη λίγες μέρες προ της συνεδριάσεως, δίδεται στους διαδίκους οι οποίοι κατά την διάρκεια της προφορικής διαδικασίας μπορούν να κάνουν παρατηρήσεις επ' αυτής.
- (158) Η εξέταση μαρτύρων και πραγματογνωμόνων δεν είναι συνήθης ενώπιον του ΔΕΚ.
- (159) Σειρά C πληροφορίες, ανακοινώσεις αρθ.16 παρ.6 κανονισμού Pescatore ο.π. σ.22 Van Houte ο.π. σελ.14.
- (160) Η δημοσίευση είναι σημαντική διότι δίδεται έτσι η δυνατότητα σε τρίτους που έχουν έννομο συμφέρον να ασκήσουν παρέμβαση εντός των καθιερωμένων προθεσμιών. Για την παρέμβαση βλεπ. αναλυτικά άρθρο 93 κανονισμού ΔΕΚ Van Houte 35-36.
- (161) Pescatore ο.π. σελ.22.
- (162) Άρθρο 41 Κανονισμού
- (163) Άρθρο 20 οργανισμού ΔΕΚ, Pescatore ο.π. σελ.22.
- (164) Άρθρο 44 Κανονισμού ΔΕΚ
- (165) Van Houte ο.π. σελ.20, Pescatore ο.π. σελ.22.
- (166) Συμπεριλαμβανόμενων και των Referendeurs τους (Van Houte σελ.20).
- (167) Pescatore σελ.22, Van Houte σελ.20.
- (168) Ομοίως Everling ο.π. σελ.1297.
- (169) Van Houte ο.π. σελ.20.
- (170) Pescatore ο.π. σελ. 22.
- (171) Ομοίως ο.π. σελ. 22.
- (172) Van Houte ο.π. σελ. 20.
- (173) Van Houte ο.π. σελ. 20 Pescatore ο.π. σελ. 22.
- (174) Pescatore ομοίως ο.π. σελ. 22, Van Houte ο.π. σελ. 21
- (175) Van Houte ο.π. σελ. 21.
- (176) Pescatore ο.π. 22.
- (177) Van Houte ο.π. σελ. 34.
- (178) Van Houte ο.π. σελ. 34.
- (179) Στην πράξη για λόγους οικονομίας της δίκης δεν αναγιγνώσκεται. Αντίθετα αποστέλλεται στους διαδίκους λίγες μέρες προ της συνεδριάσεως οι οποίοι δύνανται κατά την επ' ακροατηρία διαδικασία να κάνουν παρατηρήσεις επ' αυτής Van Houte σελ. 24.
- (180) Pescatore ο.π. σελ. 23.
- (181) Ομοίως ο.π.
- (182) Van Houte ο.π. σελ. 25.
- (183) Van Houte ο.π. σελ.25 & άρθρο 57 κανονισμού ΔΕΚ.
- (184) Van Houte ο.π. σελ. 25.
- (185) Άρθρο 59 παρ.2 κανονισμού ΔΕΚ.
- (186) Συνήθως μετά από 3 έως 6 εβδομάδες βλεπ. Everling 1298.
- (187) Pescatore ο.π. σελ.23.
- (188) άρθρο 60 κανονισμού ΔΕΚ.

- (189) Ομοίως ο.π. σελ. 23.
(190) Άρθρο 61 κανονισμού ΔΕΚ.
(191) Pescatore ο.π. σελ.23.
(192) Άρθρο 62 κανονισμού ΔΕΚ.
(193) Άρθρο 3 παρ.Ι κανονισμού ΔΕΚ, ομοίως ρύθμιση άρθρο 2 οργ. ΔΕΚ
(194) Άρθρο 27 παρ.2 κανονισμού ΔΕΚ.
(195) Άρθρο 27 παρ.6 κανονισμού ΔΕΚ.
(196) Pescatore ο.π. σελ.23, Everling ο.π. σελ.1298.
(197) Van Houte ο.π. σελ.26.
(198) ο.π.
(199) Pescatore ο.π. 23.
(200) ο.π.
(201) Everling ο.π. 1248.
(202) Hartley ο.π. σελ.56.
(203) Pescatore ο.π. σελ. 23.
(204) Everling ο.π. σελ. 1298.
(205) Pescatore ο.π. 21, Everling ο.π. σελ. 1297, ο οποίος δικαιολογεί την αποφυγή εξειδίκευσης για λόγους ισομερούς συμμετοχής των διαφόρων νομικών συστημάτων των χωρών-μελών και όχι των δικαστών στην διαμόρφωση της νομολογίας.
(206) Πανηγυρικές συνεδριάσεις του ΔΕΚ 1982,1983, σελ.25.
(207) Ομοίως.
(208) Pescatore ο.π. 21.
(209) Van Houte ο.π. σελ.26.
(210) Everling 1298.
(211) Everling ο.π.
(212) Van Houte σελ. 26.
(213) 1. Υποθ.16 & 17/62, Confederation Nationale des Producteurs de fruits et legumes v EEC Council (1962) ECR 471, 8 REC (1962) σελ. 901, (1963) 2 CMLR 160 (απαράδεκτο των προσφυγών των ιδιωτών κατά των κανονιστικών πράξεων).
2. Υποθ. 26/62 Van Gend en Loos (1963) ECR σελ. 1 (1963) cmlr 105 (άμεσο αποτέλεσμα του κοινοτικού δικαίου).
3. Υποθ.6/64 Costa v Enei (1963) ECR 585, 10 REC (1964) 1141, (1964) 3 CMLR 425 (υπερόχη του κοινοτικού δικαίου).
4. Διάταξη της 22-6-1964 στην υπόθεση 9/65 Acciaierie San Michele spa v High Authority of the ECSC (1967) ECR σελ.27 1967 REC 35 (αμετάβλητος χαρακτήρας των κοινοτικών δεσμεύσεων).
5. Υποθ. 9/70 Franz Grad v Finanzamt Traunstein (1970) ecr 837, (1970) REC 825, (1971) CMLR 23 (αποτελέσματα των αποφάσεων της κοινότητας).
6. Υποθ. 11/70 Internationale Handelsgesellschaft (1970) ecr 1125, (1972) CMLR 255, (1970) REC 1125 (προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων).
7. Υποθ. 25/70 Koster Case (1970) ECR 1173, REC (1970) 1161, (1972) CMLR 293.
8. Υποθ. 7/71, Euratom Case (1971) ECR 1003, (1972) CMLR 453, (1971) REC 1003, (αμετάβλητος χαρακτήρας των κοινοτικών δεσμεύσεων).
9. Υποθ. 22/70 Commission v Council (1971) ECR 263, (1971)CMLR 335.

- (214) Στις εκδόσεις των δύο αυτών αποφάσεων συμμετείχαν και οι Hammes Delvaux οι οποίοι συνυπηρέτησαν επί 15 χρόνια.
- (215) Βλεπ. ανωτέρω σημ.(213).
- (216) Βλεπ.Hartley σελ. 359 & 360 και υποθ.64/69, compagnie française commerciale et linanciere v commission (1970) ECR 221.;
- (217) Άρθρο 68 κανονισμού ΔΕΚ.
- (218) Το τελευταίο διάστημα δεν γίνεται μνεία του εισηγητού - δικαστή.
- (219) Van Houte ο.π. σελ. 26, Hartley 55.
- (219α) Άρθρο 35 οργανισμού ΔΙΚ.ΕΟΚ, άρθρο 69 Κανονισμού
- (220) Άρθρο 34 οργανισμού ΔΙΚ.ΕΟΚ. Σύμφωνα προς το άρθρο 31 οργανισμού Δικ. ΕΚΑΧ, όπως ίσχυε τούτο αρχικά, πρό των τροποποιήσεων του, την απόφαση υπέγραφε επί πλέον και ο εισηγητής-δικαστής.
- (221) Άρθρο 34 οργανισμού ΔΙΚ. ΕΟΚ.
- (222) Άρθρο 64 κανονισμού ΔΕΚ.
- (223) Van Houte ο.π. σελ.26.
- (224) Άρθρο 65 κανονισμού ΔΕΚ.
- (225) Αντίθετα προς τις ρυθμίσεις του Ελληνικού Κώδικα Πολιτικής Οικονομίας.
- (226) Άρθρο 94 παρ.4 Κανονισμού ΔΕΚ, άρθρο 38 οργανισμού Δικ. ΕΟΚ, και Lipstein ο.π. σελ. 508, Van Houte ο.π. σελ.37. ,
- (227) Άρθρο 94 παρ.3 κανονισμού ΔΕΚ.
- (228) Άρθρο 39 οργαν. Δικ. ΕΟΚ και άρθρο 97 κανονισμού ΔΕΚ.
- (229) Άρθρο 97 παρ.1 εδ.3 κανονισμού ΔΕΚ.
- (230) Van Houte σελ. 38, βλεπ. και Lipstein σελ. 512, Plouvier, 1971 Cahiers de Droit Europeen σελ. 428, υποθ. Muller v Council of EEC and ECSC, 1967 13 REC 183, Fonderie Acciaierie G. Mandelli V EEC Commission 1971, 17 REC σελ.3 και Acciaierie Ferriera di Roma V H.A., 1960 6 REC 351
- (231) Άρθρο 41 οργ. ΔΙΚ. ΕΟΚ (Revision de l' arret), άρθρα 98-100 κανονισμού ΔΕΚ.
- (232) Άρθρο 40 οργ. ΔΙΚ. ΕΟΚ, άρθρ.102 Κανονισμού ΔΕΚ Van Houte ο.π.38-39, Lipstein ο.π. 511-512, υποθ. Milliamme V European Atomic Energy Commission 1966, 12 REC 411, Reinartz V EEC commission 1970 16 REC 1.
- (233) Με την αίτηση διορθώσεως δεν θα πρέπει να επιδιώκεται με έμμεσο τρόπο ουσιαστικά η άσκηση εφέσεως για τροποποίηση ή διόρθωση ουσιαστικά της αποφάσεως βλεπ. Fines Lille Cail V H.A. (1961) 7 REC 629, σελ. 630, Lipstein ο.π. σελ. 507.
- (234) Άρθρο 66 Κανονισμού ΔΕΚ, δυνατόν το δικαστήριο να πράξει τούτο και αυτεπαγγέλτως, Van Houte ο.π. σελ.38-39.
- (235) Άρθρο 67 Κανονισμού Δεκ, Lipstein ο.π. 518, Van Houte ο.π.38.
- (236) Κατ' άρθρο 44 συνθ. ΕΚΑΧ και άρθρο 159 συνθ. ΕΚΑΕ.
- (237) Κατ' άρθρο 92 συνθ. ΕΚΑΧ και άρθρο 164 συνθ.ΕΚΑΕ.
- (238) Το άρθρο 88 προβλέπει ως κυρώσεις είτε την διακοπή των πληρωμών οιαδήποτε ποσού καταβλητέου, συμφώνως προς την συνθήκη ΕΚΑΧ, στο κράτος το οποίο παραβιάζει την συνθήκη, είτε λήψη μέτρων από την πλευρά της Ανωτάτης Αρχής ή των εξουσιοδοτημένων υπ'αυτής λοιπών κρατών-μελών προς αντιστάθμιση των επιπτώσεων οι οποίες δημιουργήθηκαν με αφορμή την εν λόγω παραβίαση της συνθήκης. Κατά την διαδικασία επιβολής των παραπάνω κυρώσεων το Δικαστήριο παίζει αποφασιστικό ρόλο.

(239) Αντιθέτως το Σχέδιο Συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σχέδιο SPINELLI) στα άρθρα του 4 και 44 προέβλεπε τη δυνατότητα επιβολής κυρώσεων κατά κράτους- μέλους της Ένωσης σε περίπτωση σοβαρής και διαρκούς παραβίασης των διατάξεων της συνθήκης η οποία θα διαπιστωνόταν από το Δικαστήριο μετά από αίτηση του Κοινοβουλίου ή της Επιτροπής.

Τις κυρώσεις θα επέβαλε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με την σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου και αφού το ενδιαφερόμενο κράτος ανέπτυξε τις απόψεις του. Οι κυρώσεις δυνατόν να αφορούσαν μέτρα τα οποία αποσκοπούσαν στην αναστολή των δικαιωμάτων τα οποία απέρρεαν από την εφαρμογή μέρους ή του συνόλου των διατάξεων της συνθήκης στο συγκεκριμένο κράτος ή την αναστολή της συμμετοχής του συγκεκριμένου κράτους στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στο Συμβούλιο της Ένωσης και σε άλλα όργανα αυτής.

Ηταν δε ευνόητο ότι στην ψηφοφορία για τις κυρώσεις δεν θα συμμετείχε το ενδιαφερόμενο κράτος.

(240) Άρθρο 169-170 συνθ.ΕΟΚ.

(241) Άρθρο 187 συνθ. ΕΟΚ σε συνδυασμό με άρθρο 192 συνθ. ΕΟΚ, άρθρ.159 ΕΚΑΕ σε συνδυασμό με άρθρο 92 ΕΚΑΧ.

(242) Άρθρο 171 συνθ. ΕΟΚ, 143 συνθ. ΕΚΑΕ.

(243) Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η Ιταλία συμμορφώθηκε σε δύο περιπτώσεις μετά απο χρονικό διάστημα 43 και 48 μηνών αντίστοιχα (Schermens ο.π. σελ. 245 & ερώτηση Couss E 22/75, 14-3-75, O.J. 1975 C138 σελ. 20, στην περίπτωση μάλιστα της υπόθεση First Art Treasures (υποθ. 7/68, Commission v Italy (1968) ECR 423) η Ιταλία συμμορφώθηκε μόνο λίγες μέρες προ της εκδόσεως αποφάσεως επι της υποθέσεως Second Art Treasures (Commission v Italy υποθ. 48/71 (1972) ECR 529), η οποία αφορούσε νέα προσφυγή της Επιτροπής κατά της Ιταλίας για παράβαση του άρθρου 171 συνθ. ΕΟΚ, λόγω μη συμμορφώσεως της προς την απόφαση της υπόθεσης First Art Treasures.

(244) Για εκτενέστερη ανάλυση επι του θέματος βλεπ. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ειδική έκδοση PE 149.877, κείμενο που διένειμε η Επιτροπή ως έγγραφο εργασίας στην Διακυβερνητική Διάσκεψη, για το θέμα ενδεχομένων κυρώσεων σε περίπτωση μη εκτέλεσης των αποφάσεων του Δικαστηρίου.

(245) Δεν αναφερόμαστε εδώ στις πολιτικές πιέσεις οι οποίες ασκούνται απο την επιτροπή ή τα άλλα κράτη-μέλη στα πλαίσια του πολιτικού παιχνιδιού το οποίο λειτουργεί βάσει συγκεκριμένων άτυπων κανόνων εντός της Κοινότητας.

Εκδηλο αποτελέσμα του φαινομένου αυτού είναι οι γνωστές συμφωνίες-πακέτα στις οποίες καταλήγει το Συμβούλιο και κατά τις οποίες όλοι υποχωρούν, σε κάποιο θέμα, προκειμένου να κερδίσουν αντίστοιχα σε κάποιο άλλο πιο επιθυμητό τομέα.

(246) Σχετική νομολογία είναι η εξής: υποθ. 61/77, 804/79, 88/77, 269/80.

(247) Υποθ. 61/77 Commission v Ireland (1978) ECR 450, (1978) 20MLR 516.

(248) Υποθ. 804/79 Commission v United Kingdom.

(249) Υποθ. 88/77 Minister for Fisheries v Schoenenbery (1978) ECR 473, (1978), 2 OMLR 519.

- (250) Υποθ. 269/80.
- (251) Απόφαση του Βελγικού Cour de Cassation της 21ης Μαΐου 1971 στην υπόθεση *Minister for Economic Affairs v Framagerie Suisse "Le Ski"*, (1972) CMLR 330, CDE 1971 σελ. 561 Plender-Usher σελ. 213-217. Ο Γενικός Εισαγγελέας ((*Procureur General*) M Ganshof Van der Meerch ανέφερε μεταξύ άλλων στην εισήγησή του ότι ο Βελγικός Νόμος της 19ης Μαρτίου 1968 δεν μπορούσε να υπερισχύσει του άρθρου 12 της Συνθήκης της Ρώμης. Το άρθρο 12 της Συνθήκης της Ρώμης, το οποίο αποτελούσε μια άμεσα εφαρμοστέα διάταξη του Κοινοτικού δικαίου παρείχε δικαιώματα στους ιδιώτες και έτσι ο Νόμος της 19ης Μαρτίου 1968 δεν μπορούσε να υπερισχύσει αυτών των δικαιωμάτων ....". Ενώ το Βελγικό Cour de Cassation απεφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι ο εθνικός δικαστής ήταν υποχρεωμένος να αφήσει κατά μέρος την εφαρμογή των διατάξεων του εσωτερικού δικαίου οι οποίες ήταν αντίθετες με τις ρυθμίσεις της Συνθήκης της Ρώμης. Εχοντας επισημάνει ότι στην προκείμενη υπόθεση οι διατάξεις του κοινοτικού δικαίου ήταν αντίθετες με τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου, ορθώς η αναιρεσιβαλλομένη απόφαση δέχθηκε ότι τα αποτελέσματα του νόμου της 19ης Μαρτίου 1968 είχαν διακοπεί στο βαθμό που συγκρουόταν με μια άμεσα εφαρμοστέα διάταξη του διεθνούς συμβατικού δικαίου".
- Βλεπ. επίσης και σχετική ανάλυση της ανωτέρω υποθέσεων ο.π. σελ. 226-228, Schermers ο.π. σελ. 91 και Brinkhorst-Schermers *Judicial Remedies in the European Communities* σελ. 173-175.
- (252) JACOBS, σελ. 230-236, LASOK σελ. 96-100, HARTLEY σελ. 56-58, LIPSTEIN σελ. 63, SCHERMERS σελ. 64-68, Βαλτόγλου σελ. 92 όπου αναφέρεται ότι "κατά τα άλλα και εδώ η νομολογία του ΔΕΚ δεν θέτει δικαιο, αλλά προϋποθέτει δικαιο". Βλέπε όμως και αντίθετη άποψη των DERRICK WYATT-ALLAN DASHWOOD σελ. 25 οι οποίοι υποστηρίζουν ότι στις τυπικές πηγές του κοινοτικού δικαίου συμπεριλαμβάνονται και οι αποφάσεις του ΔΕΚ και AMI Barav "Some aspects of the Preliminary ruling procedure in EEC Law (1977) 2 E.L. REV, σελ.3.
- (253) Για τον κρυπτο-νομοθετικό ρόλο του ΔΕΚ, βλέπε κατωτέρω στην διατριβή κεφ. τρίτο.
- (254) Αγγλία κυρίως αλλά και Η.Π.Α.
- (255) Για μια πολιτικό-νομική ανάλυση του ρόλου των δικαστηρίων του Εθνικού Δικαίου στην Αγγλία βλεπ. Michael E. Tigar-Madeleine R. Kevy "Το Δίκαιο και η άνοδος του καπιταλισμού" ιδίως σελ. 246-255 και 286-304.
- (256) R. David, *Le Droit Francais* 1960, σελ. 161, LASOK σελ. 98, JACOBS σελ. 229-230.
- (257) HARTLEY σελ. 56 επ., JACOBS σελ. 229 επ.
- (258) Βλέπε επίσης και PETER HAY "Res Juticata and Precedent in the Court of Justice of the common market; 12 AJCL 1963, σελ. 404-408 και LASOK σελ. 97.
- (259) Schermers σελ 65
- (260) HARTLEY σελ. 57.

- (261) Ως λόγους αλλαγής θέσης του ΔΕΚ, ο Hartley, σελ. 57, αναφέρει είτε την αλλαγή των συνθηκών είτε την αλλαγή των απόψεων των δικαστών, ιδίως σε περίπτωση που έχει ασκηθεί έντονη κριτική κατά της προγενεστεράς απόφασης από τον Γενικό Εισαγγελέα ή και από διάφορους πανεπιστημιακούς δασκάλους.
- (262) SCHERMERS σελ. 66
- (263) Ποτέ όμως το ΔΕΚ, υποστηρίζει ο Hartley, σελ. 57. Στην παρατήρηση του αυτή του HARTLEY διαφωνούμε πλήρως, καθ'ότι το δικαστήριο ορισμένες φορές προσπαθεί να ανιχνεύσει το Ratio Decidendi της νομολογίας του.
- (264) SCHERMERS σελ. 67 Υποθ. 61/79 ECR 1980, σελ. 124, σκέψεις 19-20.
- (265) HARTLEY σελ. 57.
- (266) HARTLEY σελ. 57, JACOBS ΣΕΛ. 231.
- (267) Βλέπε την περίπτωση της σταδιακής διαμόρφωσης της θεωρίας, της άμεσης αποτελεσματικότητας (direct effect), αρχής γενομένης από την υπόθεση 26/62 Van Gend en Loos (1963), ECR σελ. 1 και την εξέλιξη της μέχρι την υπόθεση 43/75 second Defrenne case (1976) ECR 455.
- (268) Da Costa Case (23-30/62) (1963 ECR 31, 9 RE (1963), CMLR (1963) σελ. 224, R. PLENDER-J. USHER σελ. 163-165.
- (269) Βλεπ. και σχετική απόρριψη επιχειρημάτων της Επιτροπής η οποία υποστήριξε στην υπόθεση DA COSTA ότι το αίτημα για επίδοση προδικαστικής απόφασης έπρεπε να απορριφθεί για έλλειψη ουσίας, αφού τα ζητήματα επί των οποίων εζητείτο ερμηνεία στην προκείμενη υπόθεση είχαν ήδη αποτελέσει αντικείμενο αποφάσεως στην υπόθεση 26/62, η οποία κάλυψε παρόμοιες ερωτήσεις που τέθηκαν σε παρεμφερή υπόθεση.
- (270) Υποθ. DA COSTA, ECR 1963 σελ. 11 επομ.
- (271) MALISA CASE 35/75 1975 ECR 1210.
- (272) BAKELS CASE 14/70, ECR 1970, σελ. 1009, 1971, CMLR 200.
- (273) MALISA CASE 35/75 σκέψη 2 της αποφάσεως βλέπε και JACOBS σελ. 231 και SCHERMERS σελ. 67 όπου αναφέρεται ομοίως το ως άνω απόσπασμα της αποφάσεως του ΔΕΚ.
- (274) ECR 1968, σελ. 146.
- (275) Βλεπ. γνώμη Γενικού Εισαγγελέα στην υποθ. 1/64 S.A. Glucosieries Reunies v EEC Commission REC 811 & (1964) CMLR 596, ίδια σελ. 598 όπου ο Γ. Ε. μεταξύ άλλων αναφέρει "είναι στην φύση της εξέλιξης της Κοινής Αγοράς να εμφανίζονται γεγονότα τα οποία λόγω της πρωτοτυπίας τους και του αδύνατου να προβλεφθούν, μπορούν να οδηγήσουν σε αναθεώρηση γενικά παραδεκτών νομικών απόψεων".
- (276) Βλεπ. γνώμη Γενικού Εισαγγελέα στην υποθ. 23/67 Brasserie de Haecht v Wilkin, 13 REC 525 και (1968) CMLR σελ. 26 επομ. όπου ο Γ.Ε. μεταξύ άλλων αναφέρει ότι είναι πρόπον να ανατρέχουμε στις προγενέστερες αποφάσεις με διακριτικότητα στην περίπτωση που οι γενικοί όροι της υπόθεσης φαίνεται ότι θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε προβλήματα τα οποία δεν είχαν ανακύψει ενώπιον του Δικαστηρίου όταν εκδόθηκαν οι εν λόγω αποφάσεις.

- (277) European Communities Act, Sweet and Maxwell σελ. 389-410, Basic Community Laws σελ. 291-297.
- (278) Treaty of Accession Sweet and Maxwell σελ. 270 επομ.
- (279) Σύμφωνα με το Βρετανικό συνταγματικό δίκαιο οι διεθνείς συνθήκες τις οποίες συνάπτει η εκτελεστική εξουσία δεν έχουν ισχύ εντός της Μεγάλης Βρετανίας παρά μόνο εάν το περιεχόμενό τους περιληφθεί σε τυπικό νόμο. Βλεπ. και υπόθεση *Mc Whinter v Attorney-General* (Court of Appeal) (1972) CMLR 882, *The Times law report* 1 July 1972 & R. PLENDER - J. USHER σελ. 173-175 όπου γίνεται εκτεταμένη ανάλυση του θέματος. Στην εν λόγω απόφαση ο Lord Denning M.R. μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι παρότι η Συνθήκη της Ρώμης είχε υπογραφεί παρά ταύτα δεν είχε κανένα αποτέλεσμα, όσον αφορούσε τα Βρετανικά Δικαστήρια, μέχρις ότου γινόταν νόμος του Κοινοβουλίου. Αναλυτικά για τις ανωτέρω ρυθμίσεις του Βρετανικού Συνταγματικού Δικαίου ιδίως σε σχέση προς την Βρετανική ένταξη στην ΕΟΚ βλέπε Δαλιτόγλου σελ. 76-77 *Shermers* σελ. 82 HARTLEY σελ. 237-245, *Mitchel, Kuipers and Gall "Constitutional aspects of the treaty and Legislation relating to British Membership"* (1972) 9 CMLRev σελ. 134, *Trindade "Parliamentary Sovereignty and the Primacy of Community Law"* 1972 35 MLR 375.
- (280) Δαλιτόγλου σελ. 76.
- (281) Sweet and Maxwell σελ. 391. βλεπ. και D. WYATT-A DASHWOOD σελ. 25 σημείωση 5, όπου υποστηρίζεται ότι οι προδικαστικές αποφάσεις του ΔΕΚ είναι δεσμευτικές για τα Βρετανικά Δικαστήρια.
- (282) Δαλιτόγλου σελ. 92 P.J.G. KARTEYN-P.V. *Van Themaat* 1η έκδοση σελ. 92, ως επίσης και ΔΕΚ, *FEDECHAR Case*, 16/7/1956 8/55, 2 REC σελ. 199
- (283) *SECOND SNUPAT*, Case 42 & 49/59, (1961) ECR 79, 7 REC (1961) σελ. 150, βλεπ. & SCHERMERS σελ. 66-67.
- (284) *Snutat v High Authority* Joint Cases 32 & 33/1958, ECR (1958), σελ. 142.
- (285) Γνωμοδότηση του Δικαστηρίου, 17ης Δεκεμβρίου 1959 (1959) REC σελ. 551.
- (286) Ομοίως γνωμοδότηση 1/60 σελ. 50.
- (287) Βλεπ. επίσης και σημείο Β της αυτής γνωμοδότησης σελ. 50 όπου γίνεται μνεία άλλες δύο φορές της από 17-12-1959 γνωμοδότησεως του Δικαστηρίου.
- (288) (1978) ECR 491, (1978) 2 CMLR 525.
- (289) Υποθ. 61/77 *Sea Fisheries Case*, (1978) ECR 450, (1978) 2 CMLR 516.
- (290) Σκέψη II της υπόθεσης 88/77 ECR 1978, 491 επομ.
- (291) Σκέψη 13 της υπόθεσης 88/77 ECR 1978, 491 επομ.
- (292) Το δικαστήριο εδώ ενεργεί καθαρά σαν δικαστήριο του Common Law System ανιχνεύοντας τα *Ratio Decidendi* της νομολογίας τους. Αυτό ίσως το πράττει διότι εν προκειμένο λίγους μήνες νωρίτερα είχε εκδοθεί απόφαση επί της υπ' αριθμ. 61/77 υποθέσεως, κατ' άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ, όπου είχε ήδη κριθεί ότι οι δύο Ιρλανδικοί νόμοι του 1977, περιών και η υποθ. 88/77, αναφορικά με τα θέματα προστασίας των θαλάσσιων ψαριών ήσαν αντιθετοί προς το κοινοτικό δίκαιο.

- (293) Σκέψη 14 υποθ. 88/77 1978, σελ. 491 επομ. βλεπ. και Σκέψη 16 της εν λόγω απόφασης όπου το δικαστήριο αναφέρεται σε άλλη προγενέστερη απόφαση του στην υποθ. 82/71 *Publico Ministero Della Repubblica Italiana v Societa Agricola Industria Latte (Sail)* (1972) ECR 119, προκειμένου να απαντήσει το τρίτο προδικαστικό ερώτημα που του είχε τεθεί. Ο τρόπος αναφοράς είναι κατηγορηματικός και εδώ δεν ανιχνεύει καν το *Ratio Decidendi* απλώς δέχεται την προγενέστερη απόφαση του *a priori* βλεπ. σημ. 16 της υποθ. 88/77 όπου το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι όπως είχε ήδη αποφασίσει στην υπόθεση 82/71, όπου κατά την διάρκεια ποινικής δίκης λόγω παραβίασης εθνικού νομοθετικού μέτρου που ήταν αντίθετο με το κοινοτικό δίκαιο, μια καταδίκη θα ήταν επίσης αντίθετη προς το κοινοτικό δίκαιο.
- (294) Βλεπ. ομοίως υποθ. 269/80, *Regina κατά Tymen*, συλλογή 1981, σελ. 3079, η οποία στηρίχθηκε αποκλειστικά στην προγενέστερη υποθεση 804/79 Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου, Συλλογή 1981, σελ. 1045, η οποία εκδόθηκε κατά την διαδικασία του άρθρ. 169 συνθ. ΕΟΚ, βλεπ. επίσης και *Pescatore* σελ. 25.
- (295) J.P. Colin Le *Gouvernement des Juges dans les communautes Europeennes*, 1966, σελ. 74 επομ. και *Lasok* σελ. 99.
- (296) *Case 6/60 Humblet v Belgium* 1960 6 REC 1156 και υποθ. 30/59, (1959) 7 REC 60-70 και *Case 9/59*, (1959) 6 REC 27.
- (297) SCHERMERS σελ. 68.
- (298) βλεπ. Επιτροπή Ε.Κ. ΣΕΚ (92) 814 τελικό 28-4-1992, τόμος I σελ. 152.
- (299) Γνωμοδότηση 1/91, ΕΕ.Ε.Κ. C 110, 29-4-1992 σελ. 11 σκέψεις 27-28.

Μ Ε Ρ Ο Σ   Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Π Ρ Ο Τ Ο

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ

1.   ΣΧΕΔΙΟ SCHUMAN

Πριν αναλύσουμε το περιεχόμενο των σκοπών της ΕΚΑΧ, όπως αυτό καθορίστηκε από την συνθήκη και ερμηνεύτηκε περαιτέρω από την νομολογία του Δικαστηρίου, θεωρούμε αναγκαίο να αναλύσουμε τις κυριότερες πτυχές του σχεδίου Schuman το οποίο έθεσε τις βάσεις για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χαλυβα.

Ετσι θα είναι ευκολότερο να κρίνουμε τόσο το περιεχόμενο που προσέδωσε η νομολογία του ΔΕΚ στα "εισαγωγικά άρθρα" της Συνθήκης, όσο και τις επιλογές που ακολούθησε το ίδιο το Δικαστήριο όταν υποχρεώθηκε να ιεραρχήσει τα παραπάνω άρθρα και να χαράξει προτεραιότητες ανάμεσα στους οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς της Συνθήκης.

Σήμερα κανείς πλέον δεν αμφισβητεί ότι το σχέδιο Schuman απέβλεπε στο να συμβάλει στην παγκόσμια ειρήνη και στην διατήρηση του κοινωνικού συστήματος το οποίο επικρατούσε στην μεταπολεμική Δυτική Ευρώπη.

Ο Robert Schuman, παρουσιάζοντας το Σχέδιο του, υποστήριξε ότι η ενοποίηση της Γαλλο-γερμανικής παραγωγής άνθρακα και χάλυβα όχι μόνο θα καθιστούσε αδιανόητο αλλά και υλικά αδύνατο ένα νέο Γαλλο-γερμανικό πόλεμο.[1]

Η ίδρυση και λειτουργία της Κοινότητας Ανθρακα και Χαλυβα, θα επιτύγχανε μία *de facto* αλληλεγγύη στο επίπεδο της οικονομικής υποδομής, θα μείωνε τις μακροχρόνιες εντάσεις μεταξύ των διαφόρων Γαλλο-γερμανικών οικονομικών συμφερόντων και θα έθετε τα κοινά θεμέλια για την οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Με τον τρόπο αυτό θα επιτυγχάνετο η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και θα συντελείτο το πρώτο αποφασιστικό βήμα στην διαδικασία ομοσπονδποίησης.

Αλλωστε όπως πίστευε ο R.Schuman θα γινόταν αντιληπτό με απλό και γρήγορο τρόπο ότι η ενοποίηση των οικονομικών συμφερόντων ήταν απαραίτητη για την εγκαθίδρυση ενός ενιαίου οικονομικού συστήματος που θα αποτελούσε το κύτταρο ανάπτυξης μίας πλατύτερης και βαθύτερης κοινότητας κρατών.

Στους σκοπούς της ΕΚΑΧ, ο R.Schuman, μεταξύ άλλων συμπεριέλαβε τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και την βελτίωση της ποιότητας της, την προμήθεια με ίσους όρους της Γαλλικής και Γερμανικής αγοράς με χάλυβα και άνθρακα και την εξίσωση και καλυτέρευση των συνθηκών εργασίας των

εργαζομένων στις βιομηχανίες των παραπάνω προϊόντων.

Η διακίνηση άνθρακα και χάλυβα θα απελευθερονόταν από την επιβολή δασμών και η Κοινότητα θα εξασφάλιζε την ενοποίηση (fusion) των αγορών και την επέκταση της παραγωγής.

Σταδιακά στα πλαίσια της θα εδημιουργούνται οι συνθήκες εκείνες οι οποίες θα εξασφάλιζαν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας.

2. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ανθρακα και Χάλυβα βασίζεται, σύμφωνα με το πρώτο άρθρο της Συνθήκης, σε μιά κοινή αγορά, σε κοινά όργανα και σε κοινούς σκοπούς.

Οι σκοποί αυτοί σύμφωνα με το επόμενο άρθρο της Συνθήκης συνίστανται στην οικονομική επέκταση των μελών της Κοινότητας, στην ανάπτυξη της απασχόλησης και στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των πληθυσμών της Κοινότητας.

Οι σκοποί αυτοί θα πρέπει, σύμφωνα με τις επιταγές του παραπάνω άρθρου, να επιδιώκονται σε αρμονία με την γενική οικονομία των χωρών-μελών της ΕΚΑΧ.

Σάν μέσο για την πραγμάτωση των παραπάνω σκοπών, η Συνθήκη προβλέπει την δημιουργία μίας κοινής αγοράς, όπως αυτή προσδιορίζεται από το άρθρο 4 συνθ. ΕΚΑΧ.

Περαιτέρω η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ προσδιορίζει ότι η οικονομική επέκταση θα επιτευχθεί από την Κοινότητα με την δημιουργία, προοδευτικά, των προϋποθέσεων που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας.

Ταυτόχρονα όμως η Κοινότητα θα πρέπει να μεριμνά ούτως ώστε κατά την διαδικασία ορθολογικοποίησης της παραγωγής να διαφυλάσσεται συγχρόνως η συνεχής απασχόληση και να αποφεύγεται η πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών-μελών.

Οι εν λόγω τρεις σκοποί της Κοινότητας εξειδικεύονται περαιτέρω από το άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ.

Είναι βέβαια αλήθεια ότι το άρθρο αυτό επικεντρώνει τις ρυθμίσεις του κυρίως στην εξειδίκευση του στόχου της οικονομικής επέκτασης κι αναφέρεται ελάχιστα στην απασχόληση και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Αυτό δεν είναι ιδιαίτερα παράδοξο καθόσον σύμφωνα με τις επικρατούσες την εποχή εκείνη, αλλά και σήμερα, οικονομικές θεωρίες, η οικονομική επέκταση συμβάλλει τουλάχιστον μακροπρόθεσμα τόσο στην εξασφάλιση της απασχόλησης όσο και στην περαιτέρω ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου.

Έτσι οι κοινωνικοί σκοποί της Κοινότητας επικεντρώνονται κυρίως στην βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού των βιομηχανιών χάλυβα και άνθρακα της Κοινότητας

κατά τρόπο που να επιτρέπει την εξίσωση τους.

Στους οικονομικούς σκοπούς της Κοινότητας περιλαμβάνονται ο κανονικός εφοδιασμός της κοινής αγοράς κατά τρόπο που να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες των τρίτων χωρών, η ανάπτυξη των διεθνών συναλλαγών, η διατήρηση εύλογων τιμών στην διεθνή αγορά και η εξασφάλιση σε όλους τους καταναλωτές της Κοινότητας που βρίσκονται σε παρεμφερείς συνθήκες ίσης πρόσβασης στις πηγές παραγωγής.

Η πολιτική τιμών αποτελεί σημαντικό τομέα δράσης της Κοινότητας.

Στα πλαίσια αυτής, οι τιμές των προϊόντων επι των οποίων εφαρμόζεται η Συνθήκη θα πρέπει να καθορίζονται σε χαμηλά επίπεδα χωρίς ταυτόχρονα να επιφέρεται καμία αντιστοιχη άνοδος τόσο των τιμών που εφαρμόζονται από τις ίδιες επιχειρήσεις σε άλλες συναλλαγές, όσο και του συνόλου των τιμών σε άλλη χρονική περίοδο.

Ταυτόχρονα όμως το πεδίο των τιμών θα πρέπει να εξασφαλίζει τόσο τις αναγκαίες αποσβέσεις των κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στη βιομηχανία χάλυβα και άνθρακα, όσο και την δυνατότητα στα επενδυθέντα κεφάλαια να απονέμουν κέρδη.

Από τους οικονομικούς σκοπούς, οι δυναμικότεροι αφορούν την επέκταση και τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, την βελτίωση της ποιότητας σε συνθήκες ανταγωνισμού και αποκλεισμού κάθε προστασίας έναντι των λοιπών κοινοτικών ανταγωνιστικών βιομηχανιών.

Τέλος η Κοινότητα οφείλει να μεριμνά για την διατήρηση συνθηκών, οι οποίες ωθούν τις επιχειρήσεις να αναπτύσσουν και να βελτιώνουν το παραγωγικό τους δυναμικό και να προωθούν μιá πολιτική ορθολογικής εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αποφεύγοντας την αλόγιστη εξάντληση τους.

Όλοι οι παραπάνω εξειδικευμένοι σκοποί επιτυγχάνονται μέσω των μηχανισμών της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα.

Το άρθρο 4 συνθ. ΕΚΑΧ αναφέρεται στον μηχανισμό της λεγόμενης αρνητικής ολοκληρωσης της κοινής αγοράς, δηλαδή προσδιορίζει τις απαγορεύσεις οι οποίες εφαρμόζονται στα πλαίσια της.

Σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη καταργούνται τόσο οι εσωτερικοί, όσο και οι εξωτερικοί δασμοί επί των προϊόντων εφαρμογής της Συνθήκης, οι φορολογικές επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος και οι κάθε είδους ποσοτικοί περιορισμοί στην κυκλοφορία προϊόντων.

Απαγορεύονται τα μέτρα και οι κάθε είδους πρακτικές που εισάγουν διακρίσεις μεταξύ παραγωγών, αγοραστών ή καταναλωτών και οι πρακτικές που εμποδίζουν την ελεύθερη επιλογή του προμηθευτή από τον αγοραστή.

Οι επιδοτήσεις και οι ενισχύσεις που κατά παραδοσιακό τρόπο τα διάφορα κράτη χορηγούσαν επί σειρά ετών στην άκρως προστατευμένη βιομηχανία χάλυβα και άνθρακα καταργούνται και απαγορεύονται από της ενάρξεως εφαρμογής της Συνθήκης. Το αυτό ισχύει και για τις ειδικές επιβαρύνσεις που επιβαλλόταν από τα κράτη-μέλη.

Ομοίως θεωρούνται αντίθετες προς την Συνθήκη οι περιοριστικές πρακτικές των διαφόρων επιχειρήσεων που αποσκοπούσαν τόσο στην κατανομή των αγορών, όσο και στην εκμετάλλευση τους και οι οποίες είχαν προσδώσει ένα ολιγοπωλιακό χαρακτήρα στην Ώντικοευρωπαϊκή βιομηχανία άνθρακα και χάλυβα από τις αρχές του εικοστού αιώνα.

Το άρθρο 5 συνθ. ΕΚΑΧ προσδιορίζει τα μέσα με τα οποία θα επιτευχθεί

η περαιτέρω ολοκλήρωση της αγοράς χάλυβα και άνθρακα.

Σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη η ολοκλήρωση (1α) της κοινής αγοράς επιτυγχάνεται κυρίως με την εξασφάλιση και την διατήρηση της λειτουργίας του "κανονικού" ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

Επικουρικά, η Κοινότητα εκπληρώνει την αποστολή της και με την χρήση ορισμένων εμμέσων ή άμεσων παρεμβατικών πολιτικών και μέτρων (θετική ολοκλήρωση) [1β].

Συγκεκριμένα, η Κοινότητα εξασφαλίζει την διατήρηση των κανονικών όρων ανταγωνισμού και δεν παρεμβαίνει άμεσα στην προσφορά και στην ζήτηση παρά μόνο όταν το απαιτούν οι οικονομικές συγκυρίες.

Περαιτέρω θέτει στην διάθεση των επιχειρήσεων χρηματοδοτικά μέσα για την πραγματοποίηση επενδύσεων και μετέχει στα βάρη της αναπροσαρμογής.

Επίσης διευκολύνει τις επιχειρήσεις συλλέγοντας πληροφορίες και ορίζοντας γενικούς επιθυμητούς στόχους, καθιστά γνωστούς τους λόγους δράσης της και επεμβαίνει κυρίως έμμεσα λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα για την τήρηση των κανόνων που προβλέπει η Συνθήκη.

3. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Ο μεθοδολογικός διαχωρισμός σε μέσα και σκοπούς της ΕΚΑΧ διατυπώθηκε από το Δικαστήριο τέσσερα χρόνια περίπου μετά την έναρξη λειτουργίας του με αφορμή τις υποθέσεις 8/57 και 13/57. [2].

Μέχρι την έκδοση των παραπάνω αποφάσεων το Δικαστήριο στή νομολογία του αναφερόταν κατά γενικό τρόπο στους σκοπούς (objectives) της ΕΚΑΧ τους οποίους μάλιστα με το πέρασμα του χρόνου διεύρυνε.

Έτσι στην πρώτη υπόθεση που εκδίκασε [3], απεφάνθηκε στις 21-12-1954 ότι τα άρθρα 2,3 και 4 της Συνθήκης καθιέρωναν την κοινή αγορά και τους κοινούς αντικειμενικούς σκοπούς της Κοινότητας, ενώ δύο χρόνια περίπου αργότερα, [4], στις υποθέσεις 7 και 9/54, αφού επανέλαβε επακριβώς την παραπάνω διατύπωση, επικέντρωσε την ανάλυση του σε ένα από τα "εισαγωγικά" της Συνθήκης άρθρα, επισημαίνοντας ότι κατά το άρθρο 2 της Συνθήκης ο αντικειμενικός σκοπός της Κοινότητας ήταν να δημιουργήσει προοδευτικά τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής [5].

Στις υποθέσεις 8/57 και 13/57 το Δικαστήριο επέκτεινε τους αντικειμενικούς σκοπούς της Κοινότητας, συμπεριλαμβάνοντας και το άρθρο 5 συνθ.ΕΚΑΧ το οποίο μαζί με τα άρθρα 2,3 και 4 της Συνθήκης καθόριζε τους βασικούς αντικειμενικούς σκοπούς της Κοινότητας [6].

Στη συνέχεια αφού διαφοροποίησε με προσεκτικό τρόπο τις προγενέστερες διατυπώσεις του, επισημαίνοντας ότι τα άρθρα 2,3,4 και 5 καθορίζουν τους αντικειμενικούς σκοπούς και τα καθήκοντα (tasks) της Κοινότητας [7], κατέληξε για πρώτη φορά στην ιστορία του στο μεθοδολογικό

διαχωρισμό σ κ ο π ώ ν και μ έ σ ω ν της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα.

Συγκεκριμένα αποφάνθηκε ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης, η Κοινότητα έχει σαν σκοπό να συμβάλει στην οικονομική επέκταση, στην αύξηση της απασχόλησης και στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών μελών. Τα μ έ σ α που καθορίζονται για την επίτευξη των σ κ ο π ώ ν αυτών συνίσταντο στην εγκαθίδρυση μιάς κοινής αγοράς σύμφωνα με τους όρους που καθορίζονται στο άρθρο 4, σχετικά με την κατάργηση των εμποδίων στο εμπόριο. Σύμφωνα με το άρθρο 2, η Κοινότητα ήταν υποχρεωμένη να δημιουργήσει προσδευτικά τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας, διαφυλάττοντας συγχρόνως την συνεχή απασχόληση και αποφεύγοντας την πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών-μελών. [8]

Χάριν των σκοπών αυτών, συνέχισε το ΔΕΚ, η Κοινότητα πρέπει να εξασφαλίσει στην αγορά, την εγκαθίδρυση και την διατήρηση των κανονικών συνθηκών ανταγωνισμού και σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 5 της Συνθήκης να ασκήσει άμεση επιρροή στην παραγωγή ή στην αγορά μόνο όταν το απαιτούν οι περιστάσεις. [9] .

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα διακρίνονται σε οικονομικούς και σε κοινωνικούς. [10].

Στους κοινωνικούς σκοπούς περιλαμβάνονται όπως ήδη έχουμε αναφέρει, η ανάπτυξη της απασχόλησης και η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. [11]

Το προοίμιο της Συνθήκης, εξειδικεύοντας όσα ήδη αναφέραμε παραπάνω σχετικά με το περιεχόμενο του σχεδίου Schuman, μεταξύ άλλων επισημαίνει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη ενδιαφέρονται να συμβάλλουν δια της επεκτάσεως της βασικής παραγωγής των στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και στην πρόοδο των ειρηνικών έργων.

Σύμφωνα με την παρ.2 του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ, η Κοινότητα οφείλει, κατά την λειτουργία του ανταγωνισμού και των δυνάμεων της αγοράς να λαμβάνει μέτρα ούτως ώστε να διαφυλλάσσεται η συνεχής απασχόληση.

Κατά τον Ernst Steindorff, [12], οι παραπάνω κοινωνικοί σκοποί της Κοινότητας δεν αντικατοπτρίζουν τίποτε περισσότερο από αυτό που ο ελεύθερος κόσμος έχει ήδη αναγνωρίσει ως επιθυμητούς στόχους των οποίων την πραγμάτωση επιδιώκει με διάφορες πολιτικές εδώ και πολλά χρόνια.

Αν και δεν διαφωνούμε ότι οι διακηρυγμένοι, τουλάχιστον λεκτικά, σκοποί του "ελεύθερου κόσμου", από την εποχή του laissez-fair, που πρέσβευε ο Adam Smith μέχρι και την μεταπολεμική παρεμβατική πολιτική που τόσο καλά θεμελίωσε ο John Maynard Keynes, είναι και παραμένουν η άνοδος του βιοτικού επιπέδου και η επέκταση της απασχόλησης, θεωρούμε απαραίτητο να επισημάνουμε, ότι οι εν λόγω κοινωνικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα, δεν αποτελούν υποκριτικές προγραμματικές διακηρύξεις. Αντιθέτως, τυγχάνουν αντικείμενο συγκεκριμένων ρυθμίσεων στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΚΑΧ.

4.1 Α Π Α Σ Χ Ο Ϊ Η Σ Η

Σχετικά με την απασχόληση τα συμβαλλόμενα μέρη, στη Σύμβαση περί των Μεταβατικών Διατάξεων, [13], αφιέρωσαν ολόκληρο το τρίτο μέρος της στα "γενικά μέτρα διασφάλισης".

Ιδίως το άρθρο 23 ΣΜΟ, το οποίο τιτλοφορείται "αναπροσαρμογή" μεταξύ άλλων προβλέπει ότι εάν λόγω της δημιουργίας της κοινής αγοράς ορισμένες επιχειρήσεις ή τμήματα αυτών, αναγκασθούν να παύσουν ή να μεταβάλλουν την δραστηριότητά τους κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, [14], η Ανωτάτη Αρχή, μετά από αίτηση της κυβέρνησεως του ενδιαφερομένου κράτους - μέλους, οφείλει να παρέμβει, προκειμένου να

προστατεύσει το εργατικό δυναμικό από το βάρος της αναπροσαρμογής και να του εξασφαλίσει παραγωγική απασχόληση.

Η παρέμβαση της Ανωτάτης Αρχής, δυνατόν να συνίσταται στην λήψη εμέσων ή άμεσων μέτρων.

Στα έμμεσα μέτρα περιλαμβάνεται η συμμετοχή της Ανωτάτης Αρχής στη μελέτη των δυνατοτήτων επαναπασχολήσεως του εργατικού δυναμικού το οποίο έχασε την εργασία του σαν συνέπεια της δημιουργίας της κοινής αγοράς.

Η επαναπασχόληση του άνεργου-διαθέσιμου εργατικού δυναμικού θα εξασφαλιζόταν, κατά τις ρυθμίσεις της ΣΜΔ, είτε από τις υπάρχουσες επιχειρήσεις, είτε με την δημιουργία νέων δραστηριοτήτων.

Στα άμεσα μέτρα περιλαμβάνονται η χρημάτοδοτηση προγραμμάτων και η χορήγηση μη επιστρεπτέων ενισχύσεων.

Η χρηματοδότηση προγραμμάτων των επιχειρήσεων που οδηγούνται σε παύση των δραστηριοτήτων τους, λόγω της δημιουργίας της κοινής αγοράς, προβλέπεται από την παράγραφο 3 του άρθ. 23 ΣΜΔ

Η Ανωτάτη Αρχή εγκρίνει και χρηματοδοτεί προγράμματα για την μετάρωπή επιχειρήσεων ή για την δημιουργία νέων και οικονομικά υγιών δραστηριοτήτων, ικανών να εξασφαλίσουν την παραγωγική απασχόληση του εργατικού δυναμικού που έχει καταστεί άνεργο, λόγω της δημιουργίας της κοινής αγοράς.

Η χρηματοδότηση δυνατόν να αφορά όχι μόνο βιομηχανίες που υπάγονται στην δικαιοδοσία της Ανωτάτης Αρχής, αλλά και οποιαδήποτε άλλη βιομηχανία, υπό τον όρο ότι το Συμβούλιο θα συναινέσει προς τούτο.

Η μη επιστρεπτέα ενίσχυση χορηγείται για την εξυπηρέτηση των παρακάτω κοινοτικών σκοπών

(α). Για να συμβάλλει, σε περίπτωση ολικής ή μερικής παύσεως των δραστηριοτήτων διαφόρων επιχειρήσεων, στη καταβολή αποζημιώσεων που επιτρέπουν στους απολυθέντες εργαζομένους των παραπάνω επιχειρήσεων να αναμένουν την επαναπρόσληψη. [15]

(β). Για να συμβάλλει με επιδοτήσεις προς τις επιχειρήσεις στην εξασφάλιση της πληρωμής του προσωπικού τους σε περίπτωση προσωρινής θέσεως τους σε αργία η οποία θα οφείλεται στην αλλαγή δραστηριότητας των επιχειρήσεων.

(γ). Για να συμβάλλει στην παροχή επιδομάτων στους εργαζομένους για έξοδα επανεγκατάστασης.

(δ). Για να συμβάλλει στην χρηματοδότηση της επαγγελματικής επανεκπαίδευσής των εργαζομένων οι οποίοι λόγω της ενδεχόμενης κρίσης στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα θα αναγκαζόταν να αλλιάξουν απασχόληση.

Προκειμένου να ελάμβανε μία επιχείρηση μη επιστρεπτέα ενίσχυση θα έπρεπε να οδηγείται σε παύση των δραστηριοτήτων της ακριβώς λόγω της δημιουργίας της κοινής αγοράς.

Η οικονομική δυσπραγία της επιχείρησης, προκειμένου αυτή να ελάμβανε την μη-επιστρεπτέα ενίσχυση, θα έπρεπε επιπροσθέτως να οφειλόταν άμεσα και αποκλειστικά στο γεγονός ότι η λειτουργία της κοινής αγοράς περιοριζόταν μόνο στις βιομηχανίες χάλυβα και άνθρακα, [15α], και ότι επέσυρε σχετική αύξηση της παραγωγής σε άλλες επιχειρήσεις της Κοινότητας.

Το ύψος της ενίσχυσης που θα ελάμβαναν οι π ρ ο β λ η μ α τ ι κ έ ς αυτές κοινοτικές επιχειρήσεις ανερχόταν στο ποσό που ήταν αναγκαίο προκειμένου να επιτρέψει σ' αυτές να αντιμετωπίσουν τις άμεσα απαιτητές υποχρεώσεις τους. Η ενίσχυση χορηγείτο μετά από αίτηση των ενδιαφερομένων προβληματικών επιχειρήσεων μέσω της κυβερνήσεώς τους.

Η Ανωτάτη Αρχή όμως, μπορούσε να αρνηθεί την ενίσχυση επιχειρήσεων, οι οποίες αντιμετώπιζαν προβλήματα που μπορούσαν να τις οδηγήσουν σε παύση των εργασιών τους ή σε αλλαγή των δραστηριοτήτων τους.

Από τις παραπάνω ρυθμίσεις γίνεται αντιληπτό ότι η Ανωτάτη Αρχή, όφειλε να ενισχύσει μόνο εκείνες τις επιχειρήσεις, οι οποίες παρουσίαζαν αυξημένες δυνατότητες να συνεχίσουν τις δραστηριότητες τους στα πλαίσια της βιομηχανίας άνθρακα και χάλυβα, πλην όμως αντιμετώπιζαν πρόσκαιρα, λόγω ακριβώς του μερικού χαρακτήρα ολοκλήρωσης, [16], που προβλέπεται στην συνθ.ΕΚΑΧ, προβλήματα στις ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις τους.

Στην ουσία επρόκειτο για τις β ι ώ σ ι μ ε ς κοινοτικές π ρ ο - μ α τ ι κ έ ς ε π ι χ ε ι ρ ή σ ε ι ς χάλυβα και άνθρακα.

Ανάλογα είναι τα μέτρα αναφορικά με την απασχόληση τα οποία προβλέπει η συνθήκη της ΕΚΑΧ να εφαρμοστούν μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Σε αντίθεση με το άρθρο 23 ΣΜΔ, προϋπόθεση για την εφαρμογή μέτρων τα οποία απασκοπούν στην π ρ ο σ τ α σ ί α της α π α σ χ ό λ η σ η ς των εργαζομένων στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα δεν είναι οι οικονομικές δυσκολίες των επιχειρήσεων που προκύπτουν λόγω ακριβώς της δημιουργίας της κοινής αγοράς αλλά η ε ι σ α γ ω γ ή ν έ ω ν τ ε χ ν ι κ ώ ν μ ε θ ό δ ω ν ή ν έ ο υ ε ξ ο π λ ι σ μ ο ύ. (17)

Σύμφωνα με το άρθρο 56 παρ 1 της Συνθήκης, εαν στα πλαίσια των γενικών στόχων της Ανωτάτης Αρχής, [18], και ιδίως αυτών που συνίστανται στην μέριμνα της για βελτίωση του παραγωγικού δυναμικού των επιχειρήσεων, [19], και εκσυγχρονισμό της παραγωγής τους, [20], η εισαγωγή νέας τεχνολογίας έχει σαν συνέπεια την μείωση των αναγκών σε εργατικό δυναμικό των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα, τότε η Ανωτάτη Αρχή δύναται να λάβει παρεμβατικά μέτρα που θα αποσκοπούν στην π ρ ο σ τ α σ ί α της α π α σ χ ό λ η σ η ς των εργαζομένων.

Θα πρέπει όμως να επισημανθεί ότι προκειμένου να ληφθούν τά μέτρα αυτά, η μείωση των αναγκών των εν λόγω βιομηχανιών σε εργατικό δυναμικό, θα πρέπει να είναι ε ξ α ι ρ ε τ ι κ ή και ταυτόχρονα θα πρέπει λόγω των μαζικών απολύσεων να υφίστανται σε μιά ή περισσότερες περιοχές της Κοινότητας ιδιαιτέρως δυσχέρειες στην ε π α ν α π ρ ό σ λ η ψ η α ν έ ρ γ ω ν.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι ο μηχανισμός προστασίας των εργαζομένων από την ανεργία τον οποίο προβλέπει το άρθρο 56 της Συνθήκης, τίθεται σε κίνηση μόνο όταν οι βιομηχανίες χάλυβα και άνθρακα προχωρήσουν σε πραγματική και σε βάθος αναδιάρθρωση στο επίπεδο της παραγωγικής διαδικασίας, με τον εκσυγχρονισμό του μηχανολογικού τους εξοπλισμού και την εισαγωγή νέων τεχνικών μεθόδων.

Στην ουσία τα μέτρα που προβλέπει το άρθρο 56 της Συνθήκης αποσκοπούν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημά- τ ω ν, τα οποία θα δημιουργήσει η μαζική εισαγωγή ν έ α ς τ ε χ ν ο λ ο γ -

γ ι α ς στις εν λόγω βιομηχανίες.

Αντιθέτα, το άρθρο 56 συνθ.ΕΚΑΧ, όπως αυτό ψηφίστηκε αρχικά και ίσχυσε μέχρι το 1960, οπότε προστέθηκε σ' αυτό η δεύτερη παράγραφος του, δεν προέβλεπε μέτρα για την προστασία της ανεργίας, που θα δημιουργόταν από τα προβλήματα τα οποία θα αντιμετώπιζαν στην λειτουργία τους οι αντιπαραγωγικές, πεπαλαιωμένες και ισχυρά επιδοτούμενες βιομηχανίες, τόσο λόγω της άρσης των προστατευτικών μέτρων στα πλαίσια των οποίων είχαν εθιστεί να λειτουργούν επί σειρά ετών, όσο και λόγω της έκθεσής τους στον ανταγωνισμό τον οποίο συνεπαγόταν η δημιουργία της κοινής αγοράς.

Έτσι οι βιομηχανίες οι οποίες δεν θα μπορούσαν να προσαρμόσουν τις οικονομικές δραστηριότητές τους, κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού που δημιουργούσε η κοινή αγορά, δεν θα ετύγγαναν βοήθειας εάν μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου αντιμετώπιζαν σοβαρά προβλήματα λειτουργίας.

Κατ' ακολουθίαν οι εργαζόμενοι σ' αυτές θα οδηγόταν, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, στην ανεργία χωρίς να τυγχάνουν μέριμνας και προστασίας από την πλευρά της Κοινότητας.

Αυτό άλλωστε ήταν συνεπέστατο με τις κυρίαρχες επιδιώξεις των ιδρυτών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα, οι οποίες συνίσταντο στην ενίσχυση, μέσω του ανταγωνισμού των παραγωγικών βιομηχανιών χάλυβα και άνθρακα σε βάρος των αντιστοιχών εκείνων βιομηχανιών οι οποίες δεν ήταν εκσυγχρονισμένες ή δεν θα φρόντιζαν εγκαίρως να εκσυγχρονίσουν το παραγωγικό τους δυναμικό.

Αναπόφευκτα λοιπόν οι αντιπαραγωγικές βιομηχανίες στο βαθμό που θα έχαναν κάθε δυνατότητα προστατευτισμού και επιδοτήσεων είτε θα έπαυαν τις δραστηριότητές τους είτε θα αναγκαζόταν να μεταβάλλουν αυτές.

Το άρθρο 56 παρ.1 προβλέπει παρεμφερείς με το άρθρο 23 ΣΜΔ τρόπους προστασίας της απασχόλησης.

Αυτοί συνίστανται είτε στην χρηματοδότηση προγραμμάτων για την δημιουργία νέων και οικονομικώς υγιών δραστηριοτήτων, οι οποίες θα επέτρεπαν την παραγωγική επαναπρόσληψη του εργατικού δυναμικού που είχε μείνει άνεργο, είτε την παροχή μη-επιστρεπτών ενισχύσεων.

Οι μη-επιστρεπτές ενισχύσεις στα πλαίσια του άρθρου 56 παρ.γ δεν τελούν εν προκειμένω σε συνάρτησή με τον μερικό χαρακτήρα ολοκλήρωσης που επιδιώκει η ΕΚΑΧ.

Για τον λόγο αυτό άλλωστε δεν συμπεριλαμβάνονται σ' αυτές, επιδοτήσεις προς τις επιχειρήσεις για την εξασφάλιση της πληρωμής του προσωπικού τους σε περίπτωση προσωρινής θέσεως τους σε αργία, λόγω αλλαγής δραστηριοτήτων της επιχείρησης.

Αντιθέτως όπως και στο άρθρο 23 ΣΜΔ, η μη-επιστρεπτέα ενίσχυση συνίσταται στην χορήγηση αποζημιώσεων προς τους ανέργους, προκειμένου να αναμείνουν την επαναπρόσληψή τους, στην παροχή επιδομάτων για έξοδα επανεγκατάστασής τους και στην χρηματοδότηση προγραμμάτων επαγγελματικής επανεκπαίδευσής εκείνων που θα αναγκασθούν να αλλάξουν απασχόληση.

Μετά το 1960, στις παραπάνω ρυθμίσεις του άρθρου 56 συνθ.ΕΚΑΧ προστέθηκε και δεύτερη παράγραφος.

Ακολουθήθηκε εν προκειμένω η διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης

κατ' άρθρο 95, η οποία χαρακτηρίστηκε από πολλές δυσκολίες, καθ' όσον η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο αναγκάσθηκαν να αποτανθούν στο Δικαστήριο δύο φορές προκειμένου να γίνει δεκτή η τροποποίηση της Συνθήκης.

Σαν προϋπόθεση για την παρέμβαση της Ανωτάτης Αρχής, αναφορικά με την προστασία της απασχόλησης, η νέα παράγραφος που προστέθηκε στο άρθρο 56 της Συνθήκης, προβλέπει την δημιουργία θεμελιωδών μεταβολών στις συνθήκες αγοράς του άνθρακα ή του χάλυβα οι οποίες συνδέονται άμεσα με την δημιουργία της κοινής αγοράς.

Οι μεταβολές των συνθηκών αγοράς θα πρέπει επιπροσθέτως να εξαναγκάζουν ορισμένες επιχειρήσεις να περικόψουν ή να αλλάξουν τις δραστηριότητές τους.

Τα μέτρα τα οποία δύνανται να ληφθούν στα πλαίσια του άρθρου 56 παρ. 2 της Συνθήκης αφορούν είτε την χρηματοδότηση προγραμμάτων για την δημιουργία νέων δραστηριοτήτων, [21], είτε την παροχή μη-επιστρεπτέων ενισχύσεων. [22]

4.2 ΑΝΟΔΟΣ ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, πέραν της ενασχολήσεως της με θέματα ανάπτυξης, τα οποία οποσδήποτε επηρεάζουν και καθορίζουν έμμεσα την άνοδο του βιοτικού επιπέδου στα πλαίσια της Κοινότητας, περιέχει και ρυθμίσεις που αφορούν άμεσα το ύψος του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων στις βιομηχανίες της δικαιοδοσίας της.

Το κεφάλαιο VIII της Συνθήκης φέρει τον τίτλο " ΜΙΣΘΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ " και περιέχει ρυθμίσεις, οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία του εισοδήματος των εργαζομένων.

Σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του άρθρου 68 η Συνθήκη κατ' αρχάς δεν βίγει τις μεθόδους καθορισμού των μισθών και των κοινωνικών παροχών που χρησιμοποιούνται στα διάφορα κράτη-μέλη. [23]

Η παραπάνω αρχή κάμπτεται σε δύο περιπτώσεις.

(α). Όταν μία ή περισσότερες επιχειρήσεις καθορίζουν για τα προϊόντα τους ασυνήθως χαμηλές τιμές οι οποίες πρακτύπουν από μισθούς που καθόρισαν αυτές σε ασυνήθως χαμηλό επίπεδο εν σχέσει προς το υφιστάμενο επίπεδο μισθών της ίδιας περιοχής. [24]

Στην περίπτωση αυτή η Ανωτάτη Αρχή απευθύνει προς τις εν λόγω επιχειρήσεις μετά από γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής τις αναγκαίες συστάσεις.

Εάν οι ασυνήθως χαμηλοί μισθοί σφείλονται στην κυβερνητική πολιτική ενός κράτους-μέλους, τότε η Ανωτάτη Αρχή προβαίνει σε συνενοήσεις με την ενδιαφερόμενη κυβέρνηση προς την οποία σε περίπτωση διαφωνίας δύναται να απευθύνει σύσταση μετά από σύμφωνη γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής.

(β). Όταν η μείωση των μισθών επιφέρει υποβιβασμό του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων και χρησιμοποιείται ταυτόχρονα μέσο μόνιμης οικονομικής προσαρμογής των επιχειρήσεων και ανταγωνισμού μεταξύ τους, η Ανωτάτη Αρχή απευθύνει στην επιχείρηση ή στην ενδιαφερόμενη κυβέρνηση, μετά από γνώμη της Συμβουλευτικής Επιτροπής, σύσταση το περιεχόμενο της οποίας εξασφαλίζει εις βάρος των επιχειρήσεων πλεονεκτήματα υπέρ του εργατικού δυναμικού που αντισταθμίζουν την επελθούσα μείωση των μισθών.

Εν προκειμένω πρόκειται για άμεση παρέμβαση της Ανωτάτης Αρχής η οποία προστατεύει τον επελθόντα υποβιβασμό του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων με τη λήψη μέτρων που απασκοπούν στην επαναδιανομή του κοινωνικού προϊόντος, το οποίο είχε αφαιρεθεί, λόγω μείωσης των μισθών, από το εργατικό δυναμικό.

Η παραπάνω ρύθμιση δέν εφαρμόζεται σε τέσσερες περιπτώσεις. [25]

(α). Όταν πρόκειται για κυβερνητικά μέτρα τα οποία απασκοπούν στην αποκατάσταση της εξωτερικής ισορροπίας.

Στην περίπτωση αυτή ενδεχομένως να εφαρμοστούν οι διατάξεις του άρθρου 67 συνθ. ΕΚΑΧ.

(β). Όταν η μείωση των μισθών προκύπτει από την εφαρμογή κινητής κλίμακος, η οποία θεσπίζεται νομοθετικά ή συμβατικά. [25]

(γ). Όταν η μείωση των μισθών προκαλείται από την μείωση του κόστους ζωής. [26]

(δ). Όταν η μείωση των μισθών απασκοπεί στην διόρθωση προγενεστέρων ασυνήθων αυξήσεων των μισθών, οι οποίες προήλθαν λόγω εξαιρετικών περιστάσεων και οι οποίες έπαυσαν να παράγουν αποτελέσματα.

Πάντως στις δύο τελευταίες περιπτώσεις οι επιχειρήσεις οφείλουν να ενημερώνουν την Ανωτάτη Αρχή για κάθε μείωση των μισθών, η οποία θίγει το σύνολο ή σημαντικό τμήμα του εργατικού τους δυναμικού. [27]

Οι συστάσεις τις οποίες δύναται να απευθύνει η Ανωτάτη Αρχή στις παραπάνω περιπτώσεις λαμβάνονται μόνο κατόπιν διαβουλεύσεως με το Συμβούλιο, εκτός αν απευθύνονται σε μικρές επιχειρήσεις. [28]

Στην περίπτωση που οι επιχειρήσεις δεν συμμορφωθούν προς το περιεχόμενο των συστάσεων της Ανωτάτης Αρχής, τους επιβάλλονται πρόστιμα και χρηματικές ποινές το ύψος των οποίων δύναται να φθάσει μέχρι το διπλάσιο των οικονομιών σε έσοδα του εργατικού δυναμικού που πραγματοποιήθηκαν παράνομα.

Όταν σε ένα κράτος-μέλος τροποποιηθούν οι ισχύουσες εθνικές διατάξεις αναφορικά με την χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης, [29], των μέσων για την καταπολέμηση της ανεργίας (επίδομα ανεργίας κλπ) ή μεταβληθεί το ύψος των μισθών με συνέπεια να παραχθούν τα αποτελέσματα του άρθρου 67 παρ. 2 & 3, η Ανωτάτη Αρχή έχει την εξουσία να εφαρμόσει τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου.

Το άρθρο 67 της Συνθήκης αναφέρεται σε μέτρα των κρατών - μελών τα οποία δύναται να έχουν αισθητή επίπτωση στους όρους ανταγωνισμού στις βιομηχανίες χάλυβα και άνθρακα.

Στην εν λόγω περίπτωση περιλαμβάνονται και οι περιπτώσεις μεταβολής των μισθών και των όρων εργασίας που έχουν τα αυτά αποτελέσματα ακόμη και αν δεν προκύπτουν από μέτρο του κράτους. [30]

Απο την παραπάνω ανάλυση των ρυθμίσεων σχετικά με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στα παρακάτω συμπεράσματα.

(α). Οτι απαραίτητη προϋπόθεση για παρέμβαση της Κοινότητας στο θέμα των μισθών αποτελεί η μείωση των μισθών σε ασυνήθως χαμηλό επίπεδο και ο υποβιβασμός του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων.

(β). Οτι οι Κοινοτικές αρμοδιότητες στις παραπάνω περιπτώσεις τελούν υπό ορισμένες σημαντικές και ουσιαστικές επιφυλάξεις και εξαιρέσεις.

(γ). Η Κοινοτική παρέμβαση γίνεται μόνο προς άρση των αρνητικών συνεπειών επί του ύψους των μισθών και δεν υπάρχει καμιά ρύθμιση αναφορικά με την παραγωγή βετικών αποτελεσμάτων και αυξήσεων στο ύψος των μισθών που αυτόματα θα δημιουργούσαν άνοδο του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων.

Κατ' αυτό τον τρόπο η άνοδος του βιοτικού επιπέδου σαν στόχος της Κοινότητας επαφίεται στην "αόρατη χείρα της αγοράς" και είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μόνο στο βαθμό που θα επέλθει ουσιαστική ανάπτυξη και επέκταση της οικονομίας.

Η πραγματοποίηση λοιπόν των κοινωνικών σκοπών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα κατά κύριο λόγο επαφίεται στην λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς και στην γενική οικονομική πολιτική των χωρών μελών της.

Η παρεμβατική δε πολιτική στον εν λόγω τομέα προβλέπεται μόνο κατ' εξαίρεση και υπό σημαντικές προϋποθέσεις με αποκλειστικό σκοπό την αποφυγή εντόνων κοινωνικών κρίσεων που θα προκύψουν από την ενδεχόμενη μείωση των μισθών και την διαμόρφωση χαμηλού βιοτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού.

Τα παραπάνω αποδεικνύουν την έντονη προκατάληψη των ιδρυτών της Συνθήκης υπέρ του οικονομικού φιλελευθερισμού τα αποτελέσματα του οποίου μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις θα πρέπει να διορθώνονται με προσφυγή σε παρεμβατικές πολιτικές.

(δ). Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου σε καμιά περίπτωση δεν συνδυάζεται με άναδιανομή του υφισταμένου κοινωνικού πλούτου στα πλαίσια της Κοινότητας προς όφελος των εργαζομένων.

(ε). Η διατήρηση τουλάχιστον του status-quo του ύψους του βιοτικού επιπέδου και η αποφυγή μείωσης των μισθών των εργαζομένων παρουσιάζεται έντονα συνυφασμένη με την αναγκαιότητα μη διαταραχής του υφισταμένου ανταγωνισμού μεταξύ των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα των διαφόρων χωρών-μελών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Ε. Haas, ο οποίος υπήρξε από τους πιο συστηματικούς μελετητές της Συνθήκης της ΕΚΑΧ, παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι γενικά, η ΕΚΑΧ ανέλαβε να επιφέρει άνοδο των συνθηκών διαβίωσης πλὴν όμως ειδικές εξουσίες επί των μισθών, των συνθηκών απασχόλησης και των συλλογικών διαπραγματεύσεων δεν της είχαν απονεμηθεί με την εξαίρεση των οριακών περιπτώσεων που συνεπαγόταν μία στρέβλωση των συνθηκών ανταγωνισμού. [31]

Τα παραπάνω μας οδηγούν στο αβίαστο συμπέρασμα ότι οι κοινωνικοί σκοποί που επιδιώκει η Κοινότητα δεν κέκτονται αυτοτελών αιτιών αναγομένων στο ουσιαστικό της ενδιαφέρον για άνοδο της ποιότητας ζωής των εργαζομένων αλλά αντίθετα αποτελούν παραπληρωματικές ρυθμίσεις των οικονομικών σκοπών και συγκεκριμένα της οικονομικής επέκτασης, της ορθολογικής ανάπτυξης της παραγωγής και της αύξησης της παραγωγικότητας που προβλέπονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης.

Οι κοινωνικοί σκοποί στην ουσία υιοθετούνται για την καλύτερη προώθηση των οικονομικών σκοπών, υφίστανται χάριν αυτών και ταυτόχρονα επιδιώκονται να επιτευχθούν μόνο μέσω αυτών. Στο βαθμό δε που ενδεχομένως παρέμποδίζουν την επίτευξη των οικονομικών σκοπών, είναι φυσιολογικό να τεθούν σε δεύτερο πλάνο και να αποδυναμωθούν.

Μόνο δε σε σπάνιες και εξαιρετικές περιπτώσεις είναι δυνατόν να υπερισχύσουν των οικονομικών σκοπών και αυτό εντελώς προσωρινά και προς άρση μη επιθυμητών επιζήμιων κοινωνικών αποτελεσμάτων μαζικής κλίμακας. (στ). Ενισχύονται οι κατά καιρούς εκφρασθείσες απόψεις ότι η υιοθέτηση από την Συνθήκη των κοινωνικών σκοπών αποτελούσαν το ανάλογο ισολογικό διάνθισμα με σκοπό την καλύτερη και αποτελεσματικότερη νομιμοποίηση της ΕΚΑΧ.

Πάντως αυτό που θα μπορούσαμε να επισημάνουμε είναι ότι το περιορισμένο εύρος των κοινωνικών σκοπών και των διαθέσιμων Κοινοτικών μέσων επίτευξης τους, οποσδήποτε αποδυναμώνει τις νεο-φονκτιο-ναλιστικές θέσεις περί σταδιακής νομιμοποίησης της Κοινότητας μέσω παροχής και εξασφάλισης των υλικών όρων αυτής καθ' αυτής της νομιμοποιητικής διαδικασίας. [32] (ζ). Οι παραπάνω σκέψεις δεν αναιρούνται ούτε από τα μέτρα που υιοθετήθηκαν στα πλαίσια των ρυθμίσεων αναπροσαρμογής [33], ούτε από τα λοιπά επιμέρους μέτρα όπως το στεγαστικό κοινοτικό πρόγραμμα. [34]

Θιότι πολλά κοινοτικά μέτρα που υιοθετήθηκαν από την Ανωτάτη Αρχή, παρ' ότι η Συνθήκη δεν της παρείχε, τουλάχιστον ρητά, σχετικές εξουσίες, [35], οφειλόταν στις έντονες πιέσεις που ασκήθηκαν κυρίως από τα εργατικά συνδικάτα, την Συμβουλευτική Συνέλευση και την έντονη κριτική της Σοσιαλιστικής Ομάδας που λειτουργούσε στα πλαίσια της. [36]

Ταυτόχρονα τα παραπάνω μέτρα παρά τις θετικές τους πλευρές ήταν ανίκανα να ανατρέψουν τις συγκεκριμένες πολιτικές επιλογές οι οποίες εμπριείχοντο στις διατάξεις των κοινωνικών και οικονομικών σκοπών της Συνθήκης που αναλύθηκαν παραπάνω.

4.2.1. ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/59

Οι παραπάνω διατάξεις αναφορικά με τους κοινωνικούς σκοπούς της ΕΚΑΧ απασχόλησαν κατά καιρούς εκτενώς την νομολογία του Δικαστηρίου.

Στο τμήμα αυτό της διατριβής μας δεν θα ανφερθούμε στη νομολογία του Δικαστηρίου αναφορικά με την σχέση οικονομικών και κοινωνικών σκοπών της Κοινότητας, το πλέγμα των αμοιβαίων αλληλεπιδράσεων, την μεταξύ τους ιεράρχηση κλπ.

Τα προβλήματα αυτά θα εξετασθούν αυτοτελώς σε άλλο κεφάλαιο της διατριβής. Προς στιγμήν θα προσπαθήσουμε να απομονώσουμε κατά το δυνατόν τους κοινωνικούς σκοπούς από τις επιδράσεις που υφίστανται από την προώθηση των οικονομικών σκοπών για να μπορέσουμε να ασχοληθούμε εκτεταμένα με το "καθαρό" περιεχόμενο των κοινωνικών σκοπών, όπως αυτό έγινε δεκτό τόσο από την νομολογία του Δικαστηρίου, όσο και από τις θέσεις που προέβαλαν ενώπιον του η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο.

Τα τέλη της δεκαετίας του '50 και οι αρχές της δεκαετίας του '60 σημαδεύτηκαν από τις προσπάθειες της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου να τροποποιήσουν το άρθρο 56 της Συνθήκης της ΕΚΑΧ, το οποίο περιέχεται στο κεφάλαιο ΙΙΙ αυτής υπό τον τίτλο "ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ".

Συγκεκριμένα, λόγω των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων που είχαν σωρευτεί στις βιοχηχανίες άνθρακα και χάλυβα της Κοινότητας, η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο ανέλαβαν πρωτοβουλίες για την προσθήκη μιάς δεύτερης παραγράφου στο αρχικό κείμενο του άρθρου 56 της Συνθήκης. [37]

Οι διαδικασίες εξελίχθηκαν ταχύτατα, αποδεικνύοντας εν προκειμένω ότι όταν η πολιτική βούληση είναι δεδομένη και τα προβλήματα πιεστικά, τα όργανα της Κοινότητας μπορούν να αντιδράσουν αμεσάτα ακόμα και μέσω ρυθμίσεων πολύπλοκων, όπως αυτές που καθορίζει το άρθρο 95 της Συνθήκης. Η τελική θέση του Ειδικού Συμβουλίου Υπουργών της ΕΚΑΧ υιοθετήθηκε στις 17 Νοεμβρίου 1959, στο Λουξεμβούργο και η απόφαση του Δικαστηρίου εκδόθηκε μόλις ένα μήνα αργότερα.

Σύμφωνα με το άρθρο 95 παρ3 συνθ. ΕΚΑΧ, εάν μετά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου προκύπτουν στην πράξη απρόβλεπτες δυσχέρειες κατά την εφαρμογή της Συνθήκης ή λαμβάνουν χώρα βαθείες μεταβολές των οικονομικών ή τεχνικών συνθηκών, οι οποίες επηρεάζουν άμεσα την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα και καθιστούν έτσι αναγκαία μια προσαρμογή των κανόνων, περί ασκήσεως από την Ανωτάτη Αρχή των εξουσιών που της έχουν μεταβιβαστεί, οι κανόνες αυτοί δύναται να τροποποιηθούν καταλλήλως, υπό τον όρο να μη θιγούν οι σκοποί και τα μέσα της Κοινότητας που προβλέπονται από τα άρθρα 2,3 και 4 της Συνθήκης όπως και ο συσχετισμός των εξουσιών που παρέχονται στην Ανωτάτη Αρχή και στα άλλα όργανα της Κοινότητας.

Οι τροποποιήσεις των παραπάνω κανόνων προτείνονται με κοινή συμφωνία της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου, το οποίο εν προκειμένω αποφασίζει κατά πλειοψηφία των δέκα δωδεκάτων των μελών του [38].

Το υπόμνημα με τις τροποποιήσεις υποβάλλεται για γνώμοδοτηση στο Δικαστήριο.

Εαν το Δικαστήριο διαπιστώσει ότι οι προταθείσες τροποήσεις συμφωνούν με τους όρους του άρθρου 95 παρ.3 αυτές διαβιβάζονται στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και αρχίζουν να ισχύουν εαν εγκριθούν με την πλειοψηφία των τριών τετάρτων των ψηφισάντων και των δύο τρίτων των μελών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

4.2.1.1. ΙΣΧΥΡΙΣΜΟΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Το περιεχόμενο της παραγράφου 2 του άρθρου 56, που προτάθηκε από κοινού από την Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο, διαφέρει από το τελικό κείμενο που υιοθετήθηκε και ισχύει σήμερα.

Οι διαφορές συνίστανται:

(α). Στην χρονική διάρκεια εφαρμογής της παρ. 2 του άρθρου 56 η οποία στην κοινή πρόταση τροποποίησης περιοριζόταν χρονικά μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 1963.

(β). Στην έκταση εφαρμογής της, καθ' όσον η τροποποιητική πρόταση περιόριζε την εφαρμογή του άρθρου 56 παρ.2 μόνο στη βιομηχανία άνθρακα.

(γ). Στις προϋποθέσεις εφαρμογής, καθ' όσον δεν αποσυνέδεε ρητά κάθε άμεση αιτιώδη συνάφεια της δημιουργίας θεμελεισικών μεταβολών στις συνθήκες αγοράς άνθρακα από την δημιουργία της κοινής αγοράς.

Κατά τα λοιπά το περιεχόμενο του προταθέντος άρθρου 56 παρ.2 δεν διαφέρει καθόλου από αυτό που υιοθετήθηκε τελικά. [39]

Στην από κοινού υπαβληθείσα προς το Δικαστήριο αίτηση της Ανωτάτης Αρχής και του Ειδικού Συμβουλίου Υπουργών της ΕΚΑΧ, με την οποία τα παραπάνω όργανα έθεσαν σε εφαρμογή την διαδικασία της "μικρής αναθεώρησης" της Συνθήκης σύμφωνα με το άρθρο 95, γινόταν αρκετά συχνά μνεία του διαχωρισμού των σκοπών της Κοινότητας σε οικονομικούς και κοινωνικούς, [40], και επιχειρείτο μια εκτεταμένη ανάλυση της μέριμνας της Κοινότητας αναφορικά με την διατήρηση και εξασφάλιση της απασχόλησης.

Ευγκεκριμένα στην παραπάνω κοινή αίτηση, αφού τα δύο όργανα αναφέρθηκαν στο άρθρο 23 ΣΜΟ σκοπός του οποίου ήταν να εξασφαλίσει ότι οι εργαζόμενοι δεν θα έφεραν το βάρος της αναπροσαρμογής, εξασφαλίζοντας σ' αυτούς παραγωγική απασχόληση, εαν λόγω της ίδρυσης της κοινής αγοράς μερικές επιχειρήσεις ή τμήματα επιχειρήσεων αναγκαζόταν να διακόψουν ή να αλλάξουν τις δραστηριότητες τους κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, [41], στην συνέχεια επισήμαναν ότι η Ανωτάτη Αρχή έκανε χρήση του άρθρου αυτού σε 78 επιχειρήσεις.

Ο αριθμός των εργαζομένων, ο οποίος εκτιμάτο ότι θα επηρεαζόταν από την διακοπή λειτουργίας των επιχειρήσεων ανερχόταν σε 43.000 από τους οποίους 31.000 θα επωφελούντο από την βοήθεια αναπροσαρμογής ύψους 17.630.000 Ε.Μ.Α. u.a που χορήγησε υπο μορφή πιστώσεων η Ανωτάτη Αρχή. [42]

Κατά την γνώμη των παραπάνω οργάνων η εμπειρία είχε δείξει ότι οι ρυθμίσεις βοήθειας που προβλέπονται από το άρθρο 23 ΣΜΟ αποτελούσαν σειρά μέτρων που ήταν αρκετά ικανά να εξασφαλίσουν ότι οι εργαζόμενοι δεν θα υποστούν τις συνέπειες της αναπροσαρμογής και θα εξασφαλιστεί σ' αυτούς παραγωγική εργασία.

Στην περίπτωση δε που οι επιχειρήσεις άλλαζαν δραστηριότητες, συνέχισε η αίτηση, το άρθρο 23 προέβλεπε την καταβολή βοηθημάτων προκειμένου να εξασφαλιστεί η συνεχής πληρωμή εκείνων των εργαζομένων οι οποίοι προσωρινά θα απολύοντο (laid off) [43].

Η εφαρμογή δε των παραπάνω ρυθμίσεων είχε δείξει ότι το πεδίο δράσεως ήταν ιδιαίτερα πλατύ, ούτως ώστε να δύνανται να λυθούν τα δύσκολα προβλήματα της επαναπασχόλησης των εργαζομένων ιδίως με το να διευκολύνουν την επαναπασχόληση στο ίδιο μέρος ή σε περιοχές πλησίον [44].

Κατά την γνώμη της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου η πλατιά χρήση των ρυθμίσεων του άρθρου 23 ΣΜΟ είχε οπωσδήποτε υπογραμμίσει την ουσιαστική σημασία που διατάξεις αυτής της φύσης μπορούσαν να έχουν για τη συνδυασμένη επιδίωξη των κοινωνικών και οικονομικών σκοπών της Κοινότητας με το να επιτρέπουν σ' αυτήν να δημιουργήσει προοδευτικά τις προϋποθέσεις που εξασφάλιζαν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας χωρίς επιζήμιες συνέπειες για τους εργαζόμενους [45].

Πίγο πριν το τέλος της μεταβατικής περιόδου διαπιστώθηκε ότι είχαν διαμορφωθεί ουσιαστικές οικονομικές αλλαγές που επηρέαζαν την κοινή αγορά άνθρακα και οι οποίες δεν αποτελούσαν γεγονός που είχε να κάνει με τις συνέπειες από την ίδρυση της κοινής αγοράς, [46], για να δύναται να γίνει χρήση του άρθρου 23 ΣΜΟ, ούτε ήταν συνέπειες τεχνολογικών αλλαγών στις βιομηχανίες της ΕΚΑΧ, [47], οπότε θα ετύγγανε εφαρμογής το άρθρο 56 συνθ. ΕΚΑΧ, αλλά αντίθετα αφορούσαν ουσιαστικά μια αλλαγή στις συνθήκες αγοράς άνθρακα. [48]

Η παραπάνω ουσιαστικές αλλαγές των συνθηκών αγοράς του άνθρακα οφειλόταν στην επέκταση των δραστηριοτήτων της βιομηχανίας πετρελαίου, η οποία είχε υποβάλλει σε ένα συνεχή ανταγωνισμό την βιομηχανία άνθρακα και περιοριζε συνεχώς το πεδίο δραστηριότητας της. [49]

Έτσι ενώ ο άνθρακας το 1955 κάλυπτε το 65% των κύριων ενεργειακών αναγκών και το πετρέλαιο μόνο το 19%, το 1959 τα ποσοστά είχαν μειωθεί για τον άνθρακα στο 55% ενώ είχαν αυξηθεί για το πετρέλαιο στο 26%. [50]

Ταυτόχρονα ο Κοινοτικός άνθρακας αντιμετώπιζε ένα εξουθενωτικό ανταγωνισμό από τις αντίστοιχες βιομηχανίες των ΗΠΑ. Και τούτο διότι οι συνθήκες λειτουργίας των ανθρακορυχείων των ΗΠΑ ήταν τέτοιες ώστε το κόστος παραγωγής του άνθρακα τον οποίον παράγαν ήταν αισθητά χαμηλότερο από το μέσο κόστος παραγωγής στα Κοινοτικά ανθρακορυχεία [51].

Προβλήματα επίσης δημιουργούσε και ο περιορισμένος ανταγωνισμός από την πλευρά του φυσικού αερίου. Τα παραπάνω είχαν σαν αποτέλεσμα να δημιουργηθεί μιά νέα κατάσταση στην διεθνή αγορά ενέργειας σε σύγκριση με αυτή που οι ιδρυτές της Συνθήκης μπορούσαν να λάβουν υπόψη [52].

Κατ' ακολουθίαν οι εξελίξεις στην αγορά χάλυβα τα προηγούμενα δύο χρόνια είχαν επιπροσθέτως υπογραμμίσει την ανάγκη για ένα κατάλληλο μέσο με σκοπό να ασχοληθεί με τις κοινωνικές συνέπειες της

προσαρμογής που απαιτείται να γίνει λόγω των θεμελιακών αλλαγών στις συνθήκες της αγοράς [53].

Οι απαιτούμενες προσαρμογές τις οποίες έπρεπε να πραγματοποιήσει η Κοινότητα για να παραμείνει ανταγωνιστική δεν μπορούσαν να περιοριστούν στην βελτίωση της απόδοσης των διαφόρων ανθρακωρυχείων και θα έπρεπε οποσδήποτε να συνεπαγόταν την *ε γ κ α τ ά λ ε ι ψ η των λ ι γ ό τ ε ρ ο κ ε ρ δ ο φ ό ρ ω ν* κοιτασμάτων "[54]

Η λήψη όμως των μέτρων προσαρμογής της βιομηχανίας άνθρακα στις νέες θεμελειώδεις αλλαγές που είχαν συντελεστεί στις συνθήκες της αγοράς θα έπρεπε να συνοδευόταν ταυτόχρονα από μέτρα απορρόφησης των απολυμένων εργατών σε εργασία. [55]

Το σχέδιο κειμένου, συνεχίσε η αίτηση, που υποβλήθηκε στο Οικαστήριο σύμφωνα με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 95 της Συνθήκης είχε σχεδιαστεί για να εξασφαλίσει ότι οι εργάτες δεν θα αναγκαζόταν να φέρουν το βάρος της αναπροσαρμογής που θα προέκυπτε από διακοπές, περικοπές ή αλλαγές της δραστηριότητας των επιχειρήσεων λόγω μίας θεμελειώδους αλλαγής στις συνθήκες αγοράς [56].

Η προτεινόμενη τροποποίηση ουδόλως μπορούσε να θεωρηθεί ότι συγκρουόταν με τις ρυθμίσεις των άρθρων 2,3 και 4 της Συνθήκης. Αντιθέτα ο κύριος σκοπός των προβλεπομένων μέτρων ήταν η εξασφάλιση της επίτευξης των βασικών σκοπών της Συνθήκης ιδίως αυτών που καθόριζε η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 2 και το άρθρο 3 παρ.ε [57].

Λόγω ακριβώς δε του περιεχομένου της προτεινόμενης τροποποίησης, που ήδη αναλύσαμε παραπάνω, καθίστατο σαφές ότι οι βασικοί σκοποί της Συνθήκης που θεωρούσαν οι αιτούντες, στην προηγούμενη σκέψη τους, ότι εξασφαλιζόταν, ήταν η διαφύλαξη της συνεχούς απασχόλησης, [58], και η βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού [59].

Αναφορικά με την παραπάνω σκέψη της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου θα θέλαμε να παρατηρήσουμε ότι η προτεινόμενη τροποποίηση συνέβαλε μερικώς και όχι αλοσχερώς στην προώθηση των βασικών *κ ο ι ν ω ν ι κ ώ ν* σκοπών της Κοινότητας.

Οιότι συντελούσε στην διατήρηση του υπάρχοντος status-quo των όρων διαβίωσης και εργασίας των εργαζομένων χωρίς να καταφέρνει όμως να "προάγει την βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού" όπως καθορίζει το άρθρο 3 παρ.ε' της Συνθήκης.

Ταυτόχρονα δεν διαφυλλασόταν η συνεχής απασχόληση των εργαζομένων, όπως καθόριζε το άρθρο 2 παρ.2 συνθ. ΕΚΑΧ, αλλά μόνο η πιθανή *ε π α ν α π ρ ό σ λ η ψ η* όσων η απασχόληση είχε *δ ι α κ ο π ε ι*.

Επρόκειτο στην ουσία για *α μ υ ν τ ι κ ά* μέτρα, προκειμένου βραχυπρόθεσμα να αποκατασταθούν οι όροι διαβίωσης και απασχόλησης που επικρατούσαν στον χώρο των εργαζομένων στις βιομηχανίες άνθρακα πριν την εκδήλωση των θεμελιακών αλλαγών στην αγορά ενέργειας.

Απέχουν δε πολύ από τις λεκτικές προσδοκίες των ιδρυτών της ΕΚΑΧ περί *θ ε τ ι κ ή ς* συμβολής της Κοινότητας στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου και την συνέχιση της απασχόλησης, που θα συντελούσαν στα πλαίσια μίας *ε π ι θ ε τ ι κ ή ς* και *ε π ε κ τ α τ ι κ ή ς* λειτουργίας της οικονομίας και των δυνάμεων της αγοράς εν γένει.

4.2.1.2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Το Δικαστήριο στην γνωμοδότηση του αρχικά ανέλυσε το άρθρο 95 παρ.3 της Συνθήκης.

Αφού ανέφερε τις προϋποθέσεις υπο τις οποίες ήταν δυνατόν να εφαρμοστεί η παραπάνω διάταξη, στάθηκε ιδιαίτερα στον περιορισμό ότι οι προτεινόμενες τροποποιήσεις δεν θα έπρεπε να θίγουν τον συσχετισμό των εξουσιών που παρείχοντο αντιστοίχως στην Ανωτάτη Αρχή και στα άλλα όργανα της Κοινότητας.

Επεσήμανε εν προκειμένω, ότι οι διάφορες τροποποιήσεις ήταν επιτρεπτές όχι μόνο όταν δεν έθιγαν τον συσχετισμό των εξουσιών που παρείχοντο στα κοινοτικά όργανα αλλά και όταν δεν έθιγαν την σχέση μεταξύ Κοινότητας και κρατών-μελών, όπως αυτή καθορίστηκε από την Συνθήκη.

Αποφάνθηκε ιδίως ότι οι τροποποιήσεις θα ήταν σύννομες μόνο εάν δεν έθιγαν την σχέση μεταξύ των εξουσιών που μεταβιβάστηκαν στην Κοινότητα και των εξουσιών που επιφυλάχθηκαν υπέρ των κρατών-μελών. [60]

Η άποψη αυτή του Δικαστηρίου ήταν σημαντικότερη, καθόσον η τελευταία αυτή προϋπόθεση ουδόλως αναφέρεται ρητά στο άρθρο 95 παρ.3 της Συνθήκης.

Δεν θα σταθούμε περαιτέρω όμως στο σημείο αυτό.

Εν προκειμένω το επισημαίνουμε αυτό γιατί αποτέλεσε βάση των αντιρρήσεων που προέβαλλε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κατά την υποβολή της νέας αιτήσεως αναθεώρησης του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ, η οποία υποβλήθηκε λίγους μήνες αργότερα και η οποία εξετάζεται και αυτή στα πλαίσια του παρόντος κεφαλαίου της διατριβής μας.

Στη συνέχεια, το Δικαστήριο αφού διαπίστωσε ότι η προταθείσα τροποποίηση δεν επέφερε καμία δομική αλλαγή της Συνθήκης και δεν μεταβίβαζε εξουσίες από τα κράτη-μέλη στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. [61],

επεσήμανε ότι η πρόταση τροποποίησης του άρθρου 56 έγινε δεκτή από το Ειδικό Συμβούλιο των Υπουργών με πλειοψηφία πέντε έκτων [62].

Μειοψήφισε εν προκειμένω η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Είναι χαρακτηριστικό δε ότι η διαφορετική αυτή άποψη της Ο.Δ. Γερμανίας δεν περιελάμβανε στην παραπάνω κοινή αίτηση της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου που αναλύσαμε ήδη.

Το Δικαστήριο δε στην απόφαση του επεσήμανε ότι αυτό α υ τ ε π ά γ γ ε λ τ α εξήτησε τα πρακτικά της συνεδρίασης του Ειδικού Συμβουλίου Υπουργών και ότι πληροφορήθηκε με γράμμα του Γενικού Γραμματέα του Συμβουλίου ότι η απόφαση λήφθηκε με πλειοψηφία 5/6.

Η παρατήρηση αυτή είναι σημαντική διότι ν ο μ ι μ ο σ ο ί η σ ε πλέον την Ο.Δ. Γερμανίας να εκφράσει τις αντιρρήσεις της κατά την συζήτηση της δεύτερης αίτησης αναθεώρησης του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ ενώπιον του Δικαστηρίου μέσω ενός παραρτήματος που προστέθηκε στην δεύτερη κοινή αίτηση Ανωτάτης Αρχής και Συμβουλίου.

Με τον τρόπο αυτό αν και δεν προβλεπόταν ρητά από την Συνθήκη η αυτοτελής, έστω και με έμμεσο τρόπο, έκφραση των αντιρρήσεων του μειοψηφούντος κράτους-μέλους στην περίπτωση του άρθρου 95 παρ.3, το Δικαστήριο έδειξε την προτίμηση του προς τον πλουραλισμό, την ελεύθερη

έκφραση των εκατέρωθεν απόψεων και την στάθμιση των αντιτιθεμένων συμφερόντων.

Ταυτόχρονα βοηθούσε το μειωπηφούν κράτος-μέλος, το οποίο είχε προφανώς απομονωθεί στα πλαίσια του Συμβουλίου να συμμετάσχει στην διαδικασία αναθεώρησης της Συνθήκης, να εκφράσει τις απόψεις του και να νομιμοποιηθεί μέσω της παρουσίας των αντιρρήσεων του, την διαδικασία αναθεώρησης και το περιεχόμενο των υιοθετιθέντων τροποποιήσεων.

Κατ' αυτό τον τρόπο εξασφαλιζόταν η μέγιστη δυνατή σιγουριά σε περίπτωση θετικής γνωμοδότησης καθ' όσον το μειωπηφούν κράτος είχε τουλάχιστον την αίσθηση και την ικανοποίηση ότι εξέφρασε τις απόψεις του ενώπιον του Δικαστηρίου, πριν αυτό αποφανθεί σφαιρικά επί όλων των ζητημάτων που του ετέθησαν.

Κατά την γνώμη του Δικαστηρίου, η Ανωτάτη Αρχή και το Ειδικό Συμβούλιο Υπουργών υποστήριξαν ότι η προτεινόμενη τροποποίηση ήταν αναγκαία λόγω τόσο των θεμελιακών αλλαγών που είχαν επέλθει, όσο και λόγω των απρόβλεπτων δυσκολιών που η εφαρμογή της Συνθήκης είχε δημιουργήσει. [63]

Εξετάζοντας τις αιτίες της τροποποιητικής πρότασης το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι οι απρόβλεπτες δυσκολίες που ισχυρίσθηκαν τα δύο Κοινοτικά όργανα, ότι προήλθαν κατά την εφαρμογή της Συνθήκης, είχαν άμεση σχέση με τις δυσκολίες που παρουσιάστηκαν από την λήξη εφαρμογής της Σύμβασης Μεταβατικών Διατάξεων και ιδίως του άρθρου 23, μέσω του οποίου ήταν δυνατόν να δοθούν επιχορηγήσεις και ενισχύσεις σε επιχειρήσεις και ανέργους προς αντιστάθμιση των αποτελεσμάτων από την δημιουργία της κοινής αγοράς. [64]

Κατ' ακολουθίαν των παραπάνω παρατηρήσεων το Δικαστήριο αφού διαπίστωσε ότι η προταθείσα τροποποίηση τουλάχιστον εν μέρει αποσκοπούσε να παρατείνει πέραν της μεταβατικής περιόδου τις εξουσίες που έχουν δοθεί στην Ανωτάτη Αρχή από την Σύμβαση Μεταβατικών Διατάξεων, [65], επεσήμανε ότι όλες οι τροποποιήσεις που αφορούσαν τις διατάξεις της μεταβατικής περιόδου και ιδίως κάθε γενική ή επιμέρους παράταση αυτής της περιόδου αποκλείοντο, [66], διότι οι τροποποιήσεις που προέβλεπε το άρθρο 95 παρ.3 συνθ ΕΚΑΧ ήταν επιτρεπτές μόνο αναφορικά με την περίοδο η οποία άρχιζε με την λήξη της μεταβατικής περιόδου. [67]

Αφού λοιπόν απέρριψε τους ισχυρισμούς της αίτησης περί απρόβλεπτων δυσκολιών που έλαβαν χώρα λόγω της δημιουργίας της κοινής αγοράς και οι οποίες ήταν ικανές να θεμελιώσουν την αίτηση τροποποίησης του άρθρου 56 της Συνθήκης, το Δικαστήριο εξετάζοντας το δεύτερο επιχείρημα των αιτούντων περί θεμελιωδών αλλαγών, δέχτηκε την ορθότητα του και αποφάνθηκε ότι πράγματι θεωρούσε ότι η επικρατούσα κατάσταση στην αγορά άνθρακα και χάλυβα έδειχνε μία τέτοια αλλαγή στις οικονομικές συνθήκες, ασχέτως των αιτιών που την προκάλεσαν, ώστε να απαιτείται μια προσαρμογή της Συνθήκης. [68]

Στην συνέχεια το Δικαστήριο ασχολήθηκε με την ερμηνεία της έννοιας θεμελιωδείς αλλαγές στις συνθήκες αγοράς που αποτελούσε μία από τις προϋποθέσεις εφαρμογής της προταθείσης τροποποίησης. Κατά την γνώμη του Δικαστηρίου η παραπάνω έννοια ήταν διατυπωμένη αρκετά πλατιά με αποτέλεσ-

μα να μπορούσαν οι υπό εξέταση εξουσίες της Ανωτάτης Αρχής να χρησιμοποιηθούν ακόμη και προκειμένου να αντιμετωπιστούν δυσκολίες που θα προέκυπταν από την δημιουργία της κοινής αγοράς [69].

Μιά τέτοια όμως πιθανότητα, συνέχισε το Δικαστήριο, θα ξεπερνούσε οποσδήποτε τα όρια που ετίθεντο στις εξουσίες αναθεώρησης από το άρθρο 95 συνθ. ΕΚΑΧ. Επίσης ο περιορισμός ισχύος της προτεινομένης τροποποίησης μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 1963, δεν ήταν σύμφωνος με την δομή της Συνθήκης, οι συντάκτες της οποίας ενδιαφερόταν να διακρίνουν προσεκτικά τις θετικές διατάξεις, οι οποίες εσκοπεύετο να ισχύσουν για πενήντα χρόνια, από τις μεταβατικές διατάξεις [70].

Κατ' ακολουθίαν το Δικαστήριο θεώρησε ότι η προταθείσα τροποποίηση δεν παρουσίαζε τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα μιας τροποποίησης όπως αυτή προβλεπόταν από το άρθρο 95 συνθ. ΕΚΑΧ αλλά αντιθέτως προσιδίαζε προς μια παράταση της ισχύος της Σύμβασης Μεταβατικών Διατάξεων [71].

Επιφυλάξεις επίσης διατύπωσε το Δικαστήριο και σε σχέση με την παροχή μη επιστρεπτέων ενισχύσεων των οποίων το ύψος ήταν απεριόριστο [72]

Σε σχέση με την πιθανή παραβίαση των βασικών άρθρων της Συνθήκης, ήτοι των άρθρων 2, 3 και 4, το Δικαστήριο αφού έκανε την διαπίστωση ότι η προτεινόμενη τροποποίηση αφορούσε μόνο τον άνθρακα αποφάνθηκε ότι αν και η ανάγκη για μια τροποποίηση γινόταν μόνο αισθητή στην βιομηχανία άνθρακα, αυτό το γεγονός δεν αποτελούσε ένα βάσιμο λόγο για να περιοριστεί η τροποποίηση μόνο στις βιομηχανίες που απειλούντο άμεσα, ενώ οι κανόνες για την άσκηση των εξουσιών, που εδίδοντο από το νέο άρθρο 56, ετροποποιούνται στην ολότητα τους. [73]

Για τον λόγο αυτό συνέχισε το Δικαστήριο στην γνωμοδότηση του ήταν αντίθετο προς τα προαναφερθέντα άρθρα και ιδίως το άρθρο 4, να προτείνεται μιά τροποποίηση αναφορικά με την βιομηχανία άνθρακα, αφήνοντας ταυτόχρονα τις βιομηχανίες σιδήρου και χάλυβα σε μια κατάσταση αβεβαιότητας αναφορικά με την θέση τους σε περίπτωση που θα πληρούσαν τις προϋποθέσεις που ετίθεντο από το νέο άρθρο 56. [74]

Τέλος το Δικαστήριο λόγω του περιορισμένου χρονικού διαστήματος που προβλεπόταν να εφαρμοστεί η προτεινόμενη τροποποίηση έκρινε ότι σε περίπτωση που θα απαιτείτο νέα χρονική επέκταση της εφαρμογής του η Ανωτάτη Αρχή θα ήταν υποχρεωμένη περιοδικά να ζητά την σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου και της Συνέλευσης με αποτέλεσμα να αδυνατίζει η ελευθερία δράσης και εκτίμησης, [75], που διέθετε.

Ως εκ τούτου θα ανατρεπόταν η θεσμική ισορροπία την οποία προέβλεπε η Συνθήκη. [76]

Βάσει, λοιπόν, όλων των παραπάνω σκέψεων το Δικαστήριο εξέδωσε αρνητική γνωμοδότηση διότι η προταθείσα τροποποίηση δεν ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις της τρίτης και τέταρτης παραγράφου του άρθρου 95 συνθ, ΕΚΑΧ καθ' όσον:

(α). Η εφαρμογή της περιοριζόταν στην βιομηχανία άνθρακα.

(β). Ισχύε μόνο μέχρι τις 10 Φεβρουαρίου 1963

(γ). Οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του προταθέντος άρθρου ήταν πολύ πλατιές σε έκταση " [77]

4.2.2. ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/60

Στις 4 Φεβρουαρίου 1960 η Ανωτάτη Αρχή και το Ειδικό Συμβούλιο επανήλθαν επί του θέματος υποβάλλοντας στο Δικαστήριο νέα πρόταση τροποποίησης του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ.

Αυτή τη φορά η επαναδιατύπωση του άρθρου 56 ελάμβανε υπόψη τις τις διαφορετικές παρατηρήσεις που εκφράστηκαν από το Δικαστήριο στη Γνωμοδότηση του της 17ης Δεκεμβρίου 1959 [78].

Η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο από κοινού είχαν εξασφαλίσει ότι οι διατάξεις σχετικά με τα μέτρα αναπροσαρμογής θα εφαρμοζόταν τόσο στις βιομηχανίες άνθρακα όσο και στις βιομηχανίες χάλυβα [79].

Επειδή δε το Δικαστήριο άσκησε κριτική στον περιορισμένο χρόνο εφαρμογής της προταθείσας τροποποίησης η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο δεν επανέλαβαν αυτό τον περιορισμό [80].

Τέλος εφόσον το Δικαστήριο είχε θεώρησει ότι η διατύπωση των προϋποθέσεων της προταθείσας τροποποίησης ήταν αρκετά πλατιά σε έκταση με αποτέλεσμα να μπορούσε να χρησιμοποιηθεί προς αντιμετώπιση και των αποτελεσμάτων που προερχόταν από την λειτουργία της κοινής αγοράς η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο όρισαν ρητά ότι οι νέες διατάξεις θα εφαρμοζόταν μόνο στις συνέπειες των θεμελιωδών αλλαγών στις συνθήκες αγοράς που δεν συνδέοντο άμεσα με την δημιουργία της κοινής αγοράς [81].

Ακολουθώς η κοινή αίτηση περιελάμβανε σε παράρτημα τις διαφορετικές εκτιμήσεις και απόψεις της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας η οποία μειοψήφισε για δεύτερη φορά.

Η Ο.Δ.Γερμανία ισχυρίστηκε ότι σύμφωνα με το άρθρο 95 συνθ. ΕΚΑΧ μόνο οι διατάξεις που αφορούσαν την ενάσκηση, [82], ήδη υφισταμένων εξουσιών μπορούσαν να τροποποιηθούν. Επειδή δε μέχρι την στιγμή εκείνη η Ανωτάτη Αρχή δεν είχε εξουσίες αναφορικά με την κατάσταση που προβλεπόταν στο σχέδιο του άρθρου 56α συνθ. ΕΚΑΧ οι εν λόγω διατάξεις δεν μπορούσαν να τροποποιηθούν [83].

Υπήρχαν αρκετοί λόγοι, συνέχισε η Γερμανική πλευρά για τον περιορισμό της βοήθειας αναπροσαρμογής μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου μόνο σε αλλαγές που προερχόταν από τεχνικές αιτίες καθ' όσον η εξουσία να δίδεται τέτοια βοήθεια αποτελούσε επιπλέον ένα π ε ρ ι ο ρ ι - σ μ ό των ε ξ ο υ σ ι ώ ν που επιφυλάχθηκαν υπέρ των κρατών-μελών σε κ ο ι ν ω ν ι κ ά θέματα. [84]

Ενας από αυτούς ήταν το γεγονός ότι το άρθρο 56 της Συνθήκης σχετιζόταν άμεσα με το άρθρο 46 παρ.3 & 4 συνθ. ΕΚΑΧ το δε άρθρο 23 ΣΜΟ ήταν επίσης στενά συνδεδεμένο με άλλες διατάξεις της Συνθήκης.

Σκοπός του άρθρου αυτού, [85], επεσήμανε η Ο.Δ. Γερμανίας ήταν να απαλύνει τις κ ο ι ν ω ν ι κ έ ς σ υ ν έ π ε ι ε ς, που επέφερε η κατάργηση των εθνικών αγορών μέσω των περιορισμών του ανταγωνισμού και των προστατευτικών μηχανισμών και για τον λόγο αυτό η χορήγηση τέτοιας βοήθειας ήταν περιορισμένη σε μία μεταβατική περίοδο. Αυτή η στενή σχέση με άλλες διατάξεις της Συνθήκης δεν υφίστατο όμως όσον αφορούσε την βοήθεια που προβλεπόταν από το σχέδιο του άρθρου 56α " [86]

Επίσης οι προϋποθέσεις εφαρμογής τόσο του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ όσο και του άρθρου 23 ΣΜΟ αναφερόταν σε καταστάσεις εντός της ακτίνας δράσεως της Συνθήκης, της ΕΚΑΧ.

Απο την άλλη πλευρά οι διατάξεις του άρθρου 56α θα επέτρεπαν επίσης η βοήθεια αναπροσαρμογής να χορηγηθεί σε περιπτώσεις αλλαγών οφειλομένων σε αιτίες εξωτερικές προς την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα [87]

Κατ' ακολουθίαν η τροποποιητική πρόταση δεν μετέβαλε απλώς τους όρους ενάσκησης μιάς απο τις εξουσίες της Ανωτάτης Αρχής αλλά αντίθετα έβετε νέες προϋποθέσεις υπο τις οποίες η Ανωτάτη Αρχή μπορούσε να αναλάβει δράση. [88]

Επομένως παρατήρησε η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση ο καθορισμός νέων συνθηκών υπο τις οποίες συγκεκριμένες εξουσίες μπορούσαν να ενασκηθούν δεν τροποποιούσε τους κανόνες για την ενάσκηση μιάς δεδομένης εξουσίας αλλά δημιουργούσε εντελώς νέες εξουσίες. [89]

Και η Γερμανική πλευρά κατέληξε ότι η δημιουργία νέων εξουσιών χάριν της Ανωτάτης Αρχής δεν ήταν δυνατόν να γίνει μέσω της τρίτης παραγράφου του άρθρου 95 συνθ. ΕΚΑΧ καθόσον δεν ήταν πρόθεση των συμβαλλομένων μερών να επιτρέψουν τέτοια επέκταση των εξουσιών της Ανωτάτης Αρχής μέσω μιάς μικρής αναθεώρησης της Συνθήκης κατ' άρθρον 95παρ.3,συνεπαγομένη ανυπολόγιστης σημασίας οικονομικές συνέπειες. [90]

Η δεύτερη αντίρρηση της Ο.Δ.Γερμανίας αφορούσε τα όρια των εξουσιών που θα μπορούσαν να μεταβιβαστούν στην Ανωτάτη Αρχή.

Κατά την γνώμη της τα συμβαλλόμενα μέρη είχαν περιορίσει την χορήγηση της βοήθειας αναπροσαρμογής και των μετατρέψιμων πιστώσεων σε δύο ειδικές περιπτώσεις. [91]

Η προβλεπόμενη με τ α φ ο ρ ά εξουσιών στην Ανωτάτη Αρχή [92] έπρεπε να λάβει μιά στενή ερμηνεία λόγω ακριβώς της νομικής φύσης της Συνθήκης. [93] διότι διαφορετικά η μεταβίβαση και άλλων εξουσιών στην Ανωτάτη Αρχή προκειμένου να χορηγεί βοήθειες αναπροσαρμογής και σε άλλες περιπτώσεις θα ανέτρεπε τη σχέση μεταξύ των εξουσιών της Ανωτάτης Αρχής και των εξουσιών των άλλων θεσμικών οργάνων της Κοινότητας όπως επίσης και των κρατών-μελών. Επομένως συνέχισε η Ο.Δ. Γερμανίας δεν θα έπρεπε να επιδιώκεται η μεταβίβαση εξουσιών μέσω μιάς μικρής αναθεώρησης της Συνθήκη [94].

Στην παρούσα περίπτωση κατέληξε μόνο η χρήση του άρθρου 96 συνθ. ΕΚΑΧ ήταν ενδεδειγμένη.

Η τρίτη Γερμανική αντίρρηση αφορούσε το γεγονός ότι οι νέες υπο μεταβίβαση εξουσίες της Ανωτάτης Αρχής θα οδηγούσαν αναγκαστικά σε μια σημαντική αύξηση των εισφορών τις οποίες οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα θα υποχρεούντο να πληρώσουν,αφού προβλεπόταν ότι οι νέες εξουσίες θα διαρκούσαν καθ' όλο το διάστημα εφαρμογής της Συνθήκης." [95]

Ετσι οι ισχύουσες εισφορές που αντιστοιχούσαν στο 0,35% της αξίας της παραγωγής θα τριπλασιαζόταν φθάνοντας στο 1%,ενω δεν αποκλειόταν και περαιτέρω αύξηση τους μετά απο εξουσιοδότηση του Συμβουλίου ενεργούντος με πλειοψηφία 2/3.

Σε μιά φάση που μειωνόταν η παραγωγή, συνέχισε η Γερμανική πλευρά μέτρα αναπροσαρμογής σύμφωνα με το άρθρο 56α, μαζί με τον

περιορισμό της παραγωγής είχαν, εξ' αιτίας των εισφορών, περισσότερο αισθητές επιπτώσεις στην εναπομένουσα παραγωγή. Επιπροσθέτως οι εξωτερικές επιδράσεις, καθιστούσαν τις ευκαιρίες για ανταγωνισμό ακόμη πιο δύσκολες, ιδίως στην βιομηχανία χάλυβα. [96]

Οι παραπάνω επιπτώσεις ερχόταν σε αντίθεση με τις διατάξεις του άρθρου 3 παρ. δ της Συνθήκης, η οποία προέβλεπε ότι τα όργανα της Κοινότητας θα εξασφάλιζαν την διατήρηση συνθηκών που θα ενθάρρυναν τις επιχειρήσεις να αυξήσουν και να βελτιώσουν το παραγωγικό τους δυναμικό. [97]

Το Δικαστήριο στην γνωμοδότηση του 1/60, που εκδόθηκε στις 4 Μαρτίου 1960, αφού εξέτασε την νέα τροποποιητική πρόταση της Ανωτάτης Αρχής και του Ειδικού Συμβουλίου κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αντιρρήσεις και επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν στην Γνωμοδότηση της 17-12-1959 ικανοποιήθηκαν από πάσης πλευράς. [98]

Δεν περιορίστηκε όμως, όπως θα μπορούσε, στην εξέταση του περιεχομένου της νέας τροποποιητικής πρότασης, αλλά αφιέρωσε αρκετές σκέψεις στις αντιρρήσεις της Γερμανικής πλευράς που περιείχε το παράρτημα που είχε επισυναφθεί στην νέα αίτηση.

Αφού διαπίστωσε ότι ο πρώτος ισχυρισμός του παραρτήματος [99] ουσιαστικά έβαλε κατά της προγενέστερης γνωμοδότησης του, [100] η οποία έκρινε ότι η τροποποιητική πρόταση επέκτασης των ουσιαστικών όρων για την εφαρμογή του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ έπρεπε να θεωρηθεί ως τροποποίηση των κανόνων περί ασκήσεως των εξουσιών που είχαν απονεμηθεί στην Ανώτατη Αρχή, [10], εξέτασε την Γερμανική αντίρρηση που θεωρούσε την σχεδιαζόμενη επέκταση ως απονομή καινούργιας εξουσίας, η οποία θα ήταν αναμφίβολα αντίθετη προς το άρθρο 94. [102]

Κατά την γνώμη του Δικαστηρίου, η Γερμανική θέση είχε σαν συνέπεια στην πράξη το άρθρο 95 συνθ. ΕΚΑΧ να μπορούσε να χρησιμοποιηθεί μόνο για την τροποποίηση διαδικαστικών κανόνων και διατυπώσεων, προς τους οποίους θα συμμορφωνόταν η Ανώτατη Αρχή κατά την ενάσκηση των εξουσιών της [103]

Μιά τέτοια όμως ερμηνεία της φράσης κανόνες για την ενάσκηση εξουσιών συνέχισε το ΔΕΚ περιορίζε την έκταση της τροποποίησης της Συνθήκης σε τόσο στενά όρια, ώστε δεν ήταν δυνατόν να γίνει κατανοητό πως οι συντάκτες της θα μπορούσαν να θεωρήσουν την προβλεπόμενη από το άρθρο 95 διαδικασία σαν ένα κατάλληλο μέσο που επέτρεπε στην Κοινότητα να αντιμετωπίζει θεμελιώδεις οικονομικές και τεχνικές αλλαγές [104].

Εξάλλου το Δικαστήριο ερμήνευσε ότι το προαναφερθέν κείμενο του άρθρου 95, σήμαινε ότι τροποποιήσεις μπορούσαν να γίνουν επίσης στον ορισμό των όρων, άσκησης των απονεμηθεισών εξουσιών. [105]

Περαιτέρω το Δικαστήριο απέρριψε τον Γερμανικό ισχυρισμό ότι οι εξουσίες της Ανωτάτης Αρχής, που προέβλεπε το άρθρο 56 έπρεπε να ερμηνεύονται στενά και ότι αποτελούσαν σχεδόν εξαίρεση, διότι το εν λόγω άρθρο αποτελούσε συμπλήρωμα του άρθρου 46 και αυτό αποδείκνυε ότι οι συντάκτες της Συνθήκης ήθελαν να προβλέψουν "την ενίσχυση αναπροσαρμογής" μόνο σε καταστάσεις εντός της ακτίνας δράσεως της Συνθήκης. [106]

Εν προκειμένω αφού κατ' αρχάς δέχθηκε ότι η Συνθήκη απένεμε

πράγματι ρητά στην Ανωτάτη Αρχή εξουσία περί αναπροσαρμογής ,[107],στις περιπτώσεις των άρθρων 56 συνθ. ΕΚΑΧ και 23 ΣΜΔ αποφάνθηκε στην συνέχεια ότι ήταν γεγονός ότι η Συνθήκη δεν απένεμε ρητά στην Ανωτάτη Αρχή εξουσία όσον αφορούσε την αναπροσαρμογή εαν προέκυπταν νέες οικονομικές συνθήκες που θα είχαν ως αποτέλεσμα την διατάραξη της δομής της Κοινής Αγοράς σε ένα κοινοτικό προϊόν.Όμως έρεισμα για την τροποποίηση προβλέφθηκε στα άρθρο 95 παρ.3 ακριβώς προς αντιμετώπιση θεμελιωδών οικονομικών ή τεχνικών μεταβολών που επηρέαζαν άμεσα την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα. [108]

Κατ' ακολουθία η εισαγωγή νέων όρων αναφορικά με την ενάσκηση εξουσίας που αφορούσε την αναπροσαρμογή σε περιπτώσεις άλλες απο αυτές που προέβλεπε το άρθρο 56 συνθ. ΕΚΑΧ δεν συνιστούσε χορήγηση καινούργιας εξουσίας,αλλά μόνο προσαρμογή των κανόνων για την άσκηση εξουσίας που είχε ήδη απονεμηθεί στην Ανωτάτη Αρχή. [109]

Συνεπώς κατέληξε το Δικαστήριο,το γεγονός ότι οι νέοι όροι της πρότασης δεν μπορούσαν να συνδεθούν με τις εξουσίες που είχαν απονεμηθεί με το άρθρο 56 στην Ανωτάτη Αρχή δεν αποτελούσε εμπόδιο για την προτεινομένη τροποποίηση,διότι σκοπός της τροποποίησης αυτής ήταν ακριβώς η αντιμετώπιση των συνεπειών μιας θεμελιώδους μεταβολής,η οποία δεν προβλέφθηκε κατά τη σύνταξη της Συνθήκης και εμφανίσθηκε μόλις εκ των υστέρων. [110]

Αναφορικά με την δεύτερη Γερμανική αντίρρηση,το Δικαστήριο κατ' αρχάς παρατήρησε ότι το άρθρο 95 αναφερόταν μόνο στη σχέση μεταξύ των εξουσιών της Κοινότητας και των κρατών μελών.

Στη συνέχεια παρατήρησε ότι έπρεπε να γίνει δεκτό [111] ότι, από το άρθρο 95 παρ.3 προέκυπτε ότι δεν μπορούσε να γίνει επίκληση της εν λόγω διάταξης για να τροποποιηθεί η σχέση μεταξύ των εξουσιών της Κοινότητας και των κρατών-μελών όπως αυτή είχε καθορισθεί από την Συνθήκη .[112]

Παρά ταύτα όμως, σημείωσε το Δικαστήριο, υπενθυμίζοντας και στην Γνωμοδότηση 1/59,δεν υπήρχε εν προκειμένω θέμα μεταβίβασης εξουσιών,διότι η προταθείσα τροποποίηση δεν περιόριζε κατ' ουδένα τρόπο τις εξουσίες των κρατών-μελών.[113]

Σχετικά με την τρίτη Γερμανική αντίρρηση το Δικαστήριο,αφού παρατήρησε ότι πράγματι η εξουσία της Ανωτάτης Αρχής αναφορικά με την επιβολή εισφορών περιοριζόταν στις περιπτώσεις που ανέφερε το άρθρο 50 συνθ. ΕΚΑΧ,μεταξύ των οποίων περιλαμβανόταν και το άρθρο 56 συνθ. ΕΚΑΧ,επεσήμανε ότι παρά ταύτα η προταθείσα τροποποίηση δεν αποτελούσε χορήγηση νέας εξουσίας στα πλαίσια του άρθρου 50 συνθ. ΕΚΑΧ,διότι σύμφωνα με τις προηγούμενες σκέψεις του δεν συνεπαγόταν την απονομή οποιασδήποτε νέας εξουσίας.[114]

Ορθόντος δε ,συνέχισε το Δικαστήριο, ότι η νέα πρόταση είχε λάβει υπ' όψη της την εισήγηση του Δικαστηρίου που προέβλεπε μόνο εξουσία και όχι υποχρέωση της Ανωτάτης Αρχής προς παρέμβαση,δεν υπήρχε κανένας φόβος ενδεχόμενης συγκρούσης με την έννοια και την έκταση εφαρμογής του άρθρου 50 παρ.2 [115]

Και το ΔΕΚ κατέληξε ότι τέλος η εκτίμηση οποιουδήποτε μειονεκτήματος μιάς ενδεχόμενης, αλλά όχι αναπόφευκτης αύξησης του συντελεστή της εισφοράς ήταν πολιτικό και όχι νομικό θέμα. [116]

Επομένως δεν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η προτεινόμενη τροποποίηση ήταν αντίθετη με το άρθρο 3 εδ.(δ), διότι παρότι ήταν ενδεχόμενο να επιφέρει αύξηση του ποσού της εισφοράς, απέβλεπε στην βελτίωση της ορθολογικοποίησης της αγοράς που υπαγόρευαν οι μεταβολές, οι οποίες είχαν συμβεί στις οικονομικές συνθήκες. [117]

Βάσει λοιπόν όλων των παραπάνω σκέψεων, το Δικαστήριο απέρριψε όλες τις Γερμανικές αντιρρήσεις και κατέληξε ότι η εκ νέου προταθείσα τροποποίηση ήταν σύμφωνη με τις διατάξεις του άρθρου 95 παρ.3 & 4 συνθ. ΕΚΑΧ.

4.2.3. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Μετά την παραπάνω λεπτομερή παράθεση τόσο της νομολογίας του Δικαστηρίου, όσο και των θέσεων της Ανωτάτης Αρχής, του Συμβουλίου και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, θα μπορούσαμε να καταλήξουμε στα παρακάτω συμπεράσματα. [118]

1. Από την νομολογία του Δικαστηρίου και ιδίως από την πρώτη γνωμοδότηση του, έγινε σαφές ότι το Δικαστήριο ενδιαφέρθηκε κατ' αρχάς να διασφαλίσει την ομαλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς.

Η γνωμοδότηση του εκδόθηκε μόλις δύο μήνες πριν από το τέλος της μεταβατικής περιόδου και την έναρξη της ανεπιφύλακτης λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα.

Για τον λόγο αυτό το Δικαστήριο στάθηκε αντίθετο σε κάθε προσπάθεια της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου να επιμηκύνουν, μέσω της διαδικασίας της μικρής αναθεώρησης, την χρονική διάρκεια εφαρμογής της μεταβατικής περιόδου.

Κάτι τέτοιο θα μπορούσαν τα συμβαλλόμενα μέρη να το πράξουν μέσω του άρθρου 96 συνθ. ΕΚΑΧ, γεγονός που θα είχε σαν συνέπεια την ενεργό συμμετοχή όλων των κρατών μελών δια των κυβερνήσεών τους και των εθνικών τους κοινοβουλίων, της Ανωτάτης Αρχής και του Συμβουλίου.

Ταυτόχρονα ο διάλογος θα ήταν πιο ουσιαστικός και η συναίνεση πιο πλατιά. [119]

Μιά έμμεση παράταση της μεταβατικής περιόδου εκτός του ότι αποτελούσε πολιτικό πλήγμα για την ιδέα της Ευρωπαϊκής ενοποίησης, θα είχε και σημαντικές οικονομικές επιπτώσεις.

Θα στρέβλωνε την ομαλή λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς και του ανταγωνισμού στα πλαίσια της Κοινότητας, όπως είχαν καθοριστεί από την Συνθήκη και θα επέτρεπε την τεχνητή διατήρηση των μη - βιώσιμων βιομηχανιών άνθρακα των διαφόρων κρατών μελών.

Αυτό αποτελούσε ανατροπή της βασικής ιδέας και του σκοπού ίδρυσης της κοινής αγοράς, η οποία ήταν η σταδιακή εξαφάνιση μέσω της λειτουργίας του ανταγωνισμού, των διαφόρων αντιπαραγωγικών βιομηχανιών άνθρακα. [119α]

Ταυτόχρονα θα δημιουργούσε έντονα αντικίνητρα προς τις υπόλοιπες βιώσιμες επιχειρήσεις άνθρακα να εκσυγχρονισθούν και να προσαρμοστούν

προς τις ανάγκες μιας μεγάλης ενιαίας Ευρωπαϊκής αγοράς άνθρακα.

Η διατήρηση της μεταβατικής περιόδου για τρία χρόνια επιπλέον όπως ουσιαστικά πρότειναν η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο θα συνέβαλλε στην τεχνητή μετάγγιση πιστώσεων και οικονομικών ενισχύσεων προς επιχειρήσεις αναμφιβόλου οικονομικής και παραγωγικής αξίας. Περαιτέρω θα συνέβαλε, ουσιαστικά, στην διατήρηση της καρτελοποίησης της βιομηχανίας άνθρακα η οποία προυπήρχε από τις αρχές του εικοστού αιώνα.

Το Δικαστήριο επίσης δεν φάνηκε διατεθειμένο να επιτρέψει το "ατιμώρητο" από οικονομικής πλευράς, των διαφόρων επιχειρήσεων οι οποίες δεν φρόντισαν κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου να εκσυγχρονιστούν με την εισαγωγή νέας τεχνολογίας και νέων μεθόδων διοίκησης, να ορθολογικοποιήσουν την παραγωγή τους και να γίνουν παραγωγικές, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις ανταγωνισμού που συνεπαγόταν η λειτουργία της κοινής αγοράς άνθρακα.

Για τον λόγο αυτό, το Δικαστήριο διακήρυξε ότι χρονική επέκταση των διατάξεων που αφορούσαν την ΣΜΔ δεν ήταν νόμιμη υπό το φώς του άρθρου 95 συνθ. ΕΚΑΧ. Με το ίδιο σκεπτικό απέρριψε τόσο την περιορισμένη χρονική διάρκεια της προτεινόμενης τροποποίησης, όσο και ένα από τους δύο λόγους που προέβαλλαν τα κοινοτικά όργανα για να νομιμοποιήσουν την υποβληθείσα τροποποιητική τους πρόταση. [120]

2. Αφού εξασφάλισε κατ' αρχάς το Δικαστήριο, ότι δεν θα μπορούσε με κανένα νόμιμο τρόπο να επεκταθεί η χρονική ισχύ της μεταβατικής περιόδου, διατύπωσε την αντίρρηση ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής του προταθέντος άρθρου ήταν πολύ πλατιές σε έκταση.

Και αυτό το έπραξε διότι ήθελε να διασφαλίσει ότι το προτεινόμενο άρθρο 56 παρ.2 συνθ. ΕΚΑΧ δεν θα αποτελούσε στο διηνεκές, μέσο προς ενίσχυση των διαφόρων επιχειρήσεων οι οποίες έχοντας εξασφαλίσει την βιωσιμότητα τους κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της κοινής αγοράς, θα αντιμετώπιζαν στην πορεία νέα οικονομικά προβλήματα λόγω ακριβώς της δημιουργίας και της λειτουργίας της κοινής αγοράς.

Στην ουσία ήθελε να αποκλείσει για τους ίδιους λόγους που αναφέραμε παραπάνω κάθε περίπτωση επιβίωσης επιδοτούμενων βιομηχανιών άνθρακα, οι οποίες είχαν αποδειχθεί ανίκανες κατά τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της κοινής αγοράς, να αξιοποιήσουν παραγωγικά τις οικονομικές κλίμακας που είχε δημιουργήσει η ΕΚΑΧ. [121].

Η λειτουργία των παραπάνω επιχειρήσεων θα συνεπαγόταν υψηλότατο οικονομικό βάρος, θα αύξανε το κόστος παραγωγής θα καθιστούσε μη ανταγωνιστική την κοινοτική βιομηχανία χάλυβα και θα την καθιστούσε ευάλωτη σε μια ενδεχόμενη οικονομική κρίση. [121α].

3. Την παραπάνω αντίρρηση του Δικαστηρίου, θα πρέπει επίσης να την αποδόσουμε και στην άρνηση του να δοθεί η δυνατότητα να χρηματοδοτηθούν με μη - επιστρεπτές οικονομικές ενισχύσεις οι διάφορες επιχειρήσεις προκειμένου να καταβάλλουν τους μισθούς στους εργαζομένους τους.

Πράγματι, σύμφωνα με όσα αναλύσαμε παραπάνω, στις προτεινόμενες ρυθμίσεις του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ, περιλαμβανόταν και η καταβολή μη επιστρεπτέων ενισχύσεων σε επιχειρήσεις προκειμένου να δυνηθούν αυτές να συνεχίσουν να καταβάλλουν αμοιβές στο προσωπικό τους σε περίπτωση προσωρινής θέσεως τους σε αργία, η οποία οφειλόταν στην αλλαγή δραστηριότητας των επιχειρήσεων.

Οι προϋποθέσεις λήψης των παραπάνω μη-επιστρεπτέων ενισχύσεων δεν αποσυνδεόταν ρητά απ' αυτή καθ'αυτή την δημιουργία της κοινής αγοράς.

Αυτό θα είχε σαν αποτέλεσμα οι διάφορες επιχειρήσεις να θέσουν σε διαθεσιμότητα μεγάλο μέρος του εργατικού τους δυναμικού και ταυτόχρονα να απαλλαγούν ουσιαστικά από την πληρωμή των αμοιβών τους, [122], προκειμένου να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα οικονομικά προβλήματα που συνεπαγόταν αυτή καθ'αυτή η δημιουργία της κοινής αγοράς άνθρακα και χάλυβα.

Με τον τρόπο αυτό θα μπορούσαν οι διάφορες κοινοτικές επιχειρήσεις με τεχνητό τρόπο να μειώσουν σημαντικά το κόστος προσωπικού και κατ'επέκταση και το κόστος παραγωγή τους, να κατανήμουν πιο ορθολογικά την παραγωγή του και να καταστούν ανταγωνιστικότερες.

Η ορθολογικοποίηση όμως αυτή της παραγωγής τους, που βασίζεται στην παραπάνω μειωμένη σύνθεση του κόστους δεν απορρέει από την απόδοση, ήτοι από τους φυσικούς και τεχνικούς όρους που προσιδιάζουν στους ποικίλους παραγωγούς [123]

Αντίθετα στηρίζεται σε ενισχύσεις, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 4 της Συνθήκης, θεωρούνται ότι δεν συμβιβάζονται με την κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα.

Μια άλλη συνέπεια της προτεινόμενης εν λόγω τροποποίησης θα ήταν η άνιση μείωση του κόστους προσωπικού μεταξύ των επιχειρήσεων των διαφόρων κρατών-μελών, καθώς, όπως έχει ήδη προαναφερθεί το ύψος της αμοιβής του υπο διαθεσιμότητα εργατικού δυναμικού καθορίζεται από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες οι οποίες ρυθμίζουν το ζήτημα με διαφορετικό τρόπο.

Κατ'ακολουθίαν το Δικαστήριο με την απορριπτική γνωμοδότηση του 1/59, όχι μόνο απέκλεισε κάθε περίπτωση καθορισμού του κόστους παραγωγής μέσω διαφόρων ενισχύσεων, αλλά ταυτόχρονα έδειξε την προτίμηση του στην υιοθέτηση ρυθμίσεων οι οποίες θα ήταν ενισχίες για όλες τις κοινοτικές επιχειρήσεις και δεν θα εξαρτόταν από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες.

4. Το Δικαστήριο με την πρώτη γνωμοδότηση του, στάθηκε με αποφασιστικό τρόπο αντίθετο σε οποιαδήποτε διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των επιχειρήσεων χάλυβα και άνθρακα.

Με τον τρόπο αυτό διατήρησε το ενιαίο των ρυθμίσεων της Συνθήκης αναφορικά και με τα δύο προϊόντα που καλύπτονται απ'αυτήν.

Ταυτόχρονα έδεινε δείγματα γραφής της ωριμότητας και της διορατικότητας που χαρακτήριζαν τα μέλη του.

Η αλλαγή των οικονομικών συνθηκών στη βιομηχανία άνθρακα και οι έντονες κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις που είχε επιφέρει, σε συνδυασμό με τα γεγονότα της μη πρόβλεψής τους από τους ιδρυτές της Συνθήκης, όχι μόνο προβλημάτισαν βετικά το Δικαστήριο αλλά το ώθησαν

ταυτόχρονα σε επισημάνσεις σχετικά με την αντιμετώπιση ενδεχόμενων παρεμφερών περιπτώσεων που θα αφορούσαν την βιομηχανία χάλυβα.

5. Διατήρησε τη θεσμική ισορροπία που προβλέπεται από την Συνθήκη μεταξύ αφ' ενός της Ανωτάτης Αρχής και αφ' ετέρου του Συμβουλίου και της Συνελεύσεως (νυν Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου).

Με τον τρόπο αυτό ουσιαστικά προφύλαξε την Ανωτάτη Αρχή από οποιαδήποτε ενδεχόμενη εξάρτηση της από το Συμβούλιο και την Συνέλευση.

Είναι αλήθεια ότι το περιορισμένο χρονικό διάστημα εφαρμογής της προτεινόμενης τροποποίησης πιθανόν να οδηγούσε σε περιορισμό των εξουσιών της Ανωτάτης Αρχής προς όφελος κυρίως του Συμβουλίου.

Αυτό ενδεχομένως να συνέβαινε σε περίπτωση που απαιτείτο νέα χρονική επέκταση εφαρμογής του άρθρου 56 συνθ. ΕΚΑΧ, η οποία θα ήταν εν προκειμένω εφικτή μόνο με νέα τροποποίηση της Συνθήκης κατ' άρθρο 95 συνθ. ΕΚΑΧ, και άρα μόνο με την σύμφωνη γνώμη του Συμβουλίου.

Κατ' αυτό τον τρόπο ενδεχομένως θα περιοριζόταν οι υπερεθνικές εξουσίες, που είχε η Ανωτάτη Αρχή εν προκειμένω, προς όφελος του Συμβουλίου.

Προβληματισμένο το Δικαστήριο από τις αντιρροήσεις της Ο.Ο.Γερμανίας σχετικά με την αναγκαιότητα λήψης κοινοτικών μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης που είχε διαμορφωθεί στον χώρο των βιομηχανιών άνθρακα, ήθελε να αποκόψει κάθε δυνατότητα παρέμβασης των κρατών - μελών, μέσω του Συμβουλίου, σε θέματα που η Συνθήκη είχε δώσει αρμοδιότητα στην Ανωτάτη Αρχή να χειρίζεται με γνώμονα τα κοινά κοινοτικά συμφέροντα.

Και επαληθεύτηκε πράγματι η διορατικότητα του Δικαστηρίου τόσο με αφορμή την στάση της Ο.Ο.Γερμανίας στην γνωμοδότηση 1/60, όσο και με αφορμή την στάση της Ολλανδίας στην υποθέση 28/66.

Τόσο στην γνωμοδότηση 1/59, όσο και κυρίως στην γνωμοδότηση 1/60, το Δικαστήριο διακήρυξε με πανηγυρικό τρόπο ότι η Κοινότητα δεν έχει σαν αποστολή την επίτευξη μόνο συγκεκριμένων οικονομικών σκοπών, όπως ουσιαστικά υποστήριζε η Ο.Ο.Γερμανίας, αλλά αντίθετα συμπεριλαμβάνει και κοινωνικούς σκοπούς.

Με την θέση του αυτή το Δικαστήριο απέρριπτε κάθε μορφή "κοιναγορευτισμού", [124], και θεμελιώνει τη λειτουργία μίας ο υ σ ι α σ τ ι κ ή ς Κ Ο Ι Ν Ο Τ Η Τ Α ς των συμβαλλουσών μερών.

Κατά την γνώμη του Δικαστηρίου, η Κοινότητα ήταν επιφορτισμένη να συμβάλλει στην ανάπτυξη της απασχόλησης και στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των πληθυσμών των κρατών - μελών της. [125]

Προκειμένου να επιτύχει τους σκοπούς αυτούς μεταξύ άλλων ήταν αρμόδια να λάβει μέτρα σχετικά με την αναπροσαρμογή. [126].

Η αρμοδιότητα αυτή προβλέπεται ρ η τ ἄ από το άρθρο 56 της Συνθήκης και το άρθρο 23 ΣΜΟ. Τα άρθρα αυτά αποσκοπούσαν στην αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών που επιφέρουν η εισαγωγή νέας τεχνολογίας και η δημιουργία της Κοινής Αγοράς αντίστοιχα.

Ταυτόχρονα η Συνθήκη δεν παρείχε ρητή αρμοδιότητα στην Κοινότητα να λάβει μέτρα σχετικά με την αναπροσαρμογή σε περίπτωση που θα προέκυπταν νέες οικονομικές συνθήκες οι οποίες θα είχαν σαν αποτέλεσμα

την διατάραξη της δομής της Κοινής Αγοράς.

Έτσι το Δικαστήριο βρέθηκε στο εξής δίλημμα.

Η θα δεχόταν ότι η Συνθήκη δεν παρείχε αρμοδιότητα στην Κοινότητα να λάβει μέτρα σχετικά με την αναπροσαρμογή στην προκειμένη περίπτωση ή ότι της παρείχε μεν, αλλά με έμμεσο τρόπο.

Το πρόβλημα εν προκειμένω δεν ήταν στενά νομικό αλλά είχε ευρύτετες πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και ιδεολογικές πτυχές. Η οποιαδήποτε νομική ερμηνεία την οποία ενδεχομένως θα υιοθετούσε το Δικαστήριο, οδηγούσε σε διαφορετικά αποτελέσματα.

Ταυτόχρονα το πρόβλημα λόγω της φύσης του, για να αντιμετωπιστεί με σοβαρότητα, προϋπόθετε τουλάχιστον έμμεσα την ιεράρχηση των συγκεκριμένων πολιτικών επιλογών, την υιοθέτηση μίας από αυτές και την αντίστοιχη απόρριψη των υπολοίπων.

Επειδή όμως η Συνθήκη δεν καθόριζε πρωτεριότητες μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών σκοπών, το Δικαστήριο διατηρούσε εν προκειμένω το προνόμιο να επιλέξει αναλόγως.

Η επιλογή όμως αυτή δεν μπορούσε να γίνει αυθαίρετα, ούτε με πολιτικό τρόπο. Η μόνη θεμιτή διαδικασία ήταν η προσφυγή στην νομική ερμηνεία, μια ερμηνεία η οποία θα υιοθετούσε εκείνα τα θεωρητικά ερμηνευτικά μοντέλα που προσidiaζαν περισσότερο στην φύση της Συνθήκης.

Και το Δικαστήριο εν προκειμένω, αφού απέρριψε κάθε σκέψη για συσταλτική ερμηνεία της Συνθήκης προσέφυγε στην διασταλτική μέθοδο και υιοθέτησε την θεωρία των έμμεσων εξουσιών [126].

Την θεωρία που θεμελίωσε ο Αρχιδικαστής του Ανωτάτου Δικαστηρίου των Η.Π.Α., John Marshall, στην υπόθεση McCulloch v Maryland το 1819. [127]

"Ας είναι ο σκοπός νόμιμος", αποφάνθηκε εν προκειμένω το Ανώτατο Δικαστήριο των Η.Π.Α., "ας είναι εντός του αντικείμενου του Συντάγματος, και όλα τα μέσα που είναι προσήκοντα, τα οποία είναι τελείως προσαρμοσμένα στον σκοπό αυτό, τα οποία δεν απαγορεύονται αλλά συμφωνούν με το γράμμα και το πνεύμα του Συντάγματος, είναι συνταγματικά." [128]

7. Το Δικαστήριο με την υιοθέτηση της θεωρίας των εμμέσων εξουσιών, κατοχύρωσε στα πλαίσια της Κοινότητας την πολιτική επιλογή σύμφωνα με την οποία τα κοινωνικά προβλήματα των διαφόρων χωρών μελών που είχαν προκληθεί από τους παραπάνω τρεις λόγους, [129], θα έπρεπε να αντιμετωπιστούν με ενιαίες κοινοτικές λύσεις.

Αυτό σήμαινε ότι το βάρος της αναπροσαρμογής θα έφερε εν προκειμένω η Κοινότητα, η οποία δια της Ανωτάτης Αρχής, θα καθόριζε τα αναγκαία προς λήψη μέτρα.

Η Ο.Δ. Γερμανίας αντίθετα θεωρούσε ότι τα κοινωνικά προβλήματα έπρεπε να αντιμετωπιστούν σε εθνικά πλαίσια με την λήψη διαφόρων μέτρων.

Κατ' αυτό τον τρόπο τα βάρη της αναπροσαρμογής, εξ αιτίας της διατάραξης της δομής της αγοράς άνθρακα, θα τα έφερε κάθε συμβαλλόμενο μέρος χωριστά.

Στην ουσία η Γερμανία δεν φαινόταν διατεθειμένη να συμβάλει στην χρηματοδότηση, είτε σαν χώρα, είτε μέσω των επιχειρήσεων της, των κοινοτικών μέτρων για την αναπροσαρμογή, γιατί θεωρούσε ότι αυτή θα έφερε δυσανάλογο βάρος της αναπροσαρμογής και στην ουσία θα προμοδοτούσε την

αντιπαραγωγική Γαλλική και Βελγική βιομηχανία [129α].

Γι' αυτό τον λόγο και έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην παράγραφο (δ) του άρθρου 3 της Συνθήκης το οποίο αφορούσε την ορθολογικοποίηση της παραγωγής. Κατ' αυτό τον τρόπο όμως υποτιμούσε τους κοινωνικούς σκοπούς της Κοινότητας και ιδίως το άρθρο 3 παρ. (ε) συνθ. ΕΚΑΧ.

Ταυτόχρονα έδινε μια έντονη ιδεολογική φόρτωση στην Κοινότητα υπέρ των απόψεων του Γερμανικού λιμπεραλισμού τόσο σε μακροοικονομικά ζητήματα, όσο και σε ζητήματα οικονομικής ολοκλήρωσης [130]

Στις θέσεις της Γερμανίας διακρίνει κανείς μια μονοδιάστατη κοινοτική(;) αντίληψη σύμφωνα με την οποία σκοπός των συμβαλλομένων μερών και των οργάνων της Κοινότητας είναι η ανάπτυξη κοινών προσπαθειών προκειμένου να ορθολογικοποιηθεί η παραγωγή και να δημιουργηθούν οικονομίες κλίμακος στο χώρο της βιομηχανίας άνθρακα και χάλυβα.

Αυτή την "ήπια μορφή κοιναγορισμοῦ" το Δικαστήριο με τις δύο γνωμοδοτήσεις του την έθεσε, από θεωρητικής τουλάχιστον πλευράς, στο περιθώριο. [131]

8. Το Δικαστήριο με την δεύτερη κυρίως γνωμοδότηση του, στην οποία εκφράστηκε η ευαισθησία του σε θέματα κοινωνικής πολιτικής, συνετέλεσε σημαντικά στην νομιμοποίηση της Κοινότητας.

Κατάφερε να εμπλουτίσει την υλική βάση νομιμοποίησης της Κοινότητας και να περιορίσει στο ελάχιστο δυνατό τις δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες που θα επέφερε στους εργαζομένους η διατάραξη της δομής της διεθνούς αγοράς χάλυβα. [132]

Αυτό ήταν ιδιαίτερα σημαντικό καθώς η ανεργία και η πτώση του βιοτικού επιπέδου των κοινοτικών ανθρακωρύχων θα αποδιδόταν από πρώτη σκοπιά στην δημιουργία της κοινής αγοράς αυτής καθ' αυτής και όχι στην διεθνή οικονομική συγκυρία, θα είχε δε σαν συνέπεια την δημιουργία έντονων κοινωνικών αντιδράσεων, των οποίων αποδέκτης σε μέγιστο βαθμό θα ήταν η Κοινότητα.

Εν προκειμένω δηλαδή το Δικαστήριο ενήργησε σαν ένας καθαρά διηθητικός δομο-οργανωτικός μηχανισμός (θυροφύλακας) του ευρύτερου Πολιτικού συστήματος της Κοινότητας.

Οεχόμενα αυξημένα αιτήματα (demands) από το ενδοκοινωνικό περιβάλλον (intrasocietal environment), τα οποία είχαν ως ουσιαστική γενουσιουργό αιτία την διεθνή κοινωνία (extra-societal environment), απέδειξε σημαντική επικοινωνιακή ικανότητα και προφύλαξε το κοινοτικό σύστημα από εντάσεις (stress) και φαινόμενα υπερφόρτωσης (demand overload). [133]

9. Ταυτόχρονα το Δικαστήριο συνετέλεσε με έμμεσο τρόπο, κυρίως με την δεύτερη γνωμοδότηση του, στην νομιμοποίηση του κοινωνικού συστήματος των κρατών-μελών της Κοινότητας.

Απορρίπτοντας την ακραία Γερμανική θέση, η οποία αδιαφορούσε για την αντιμετώπιση των βραχυχρόνιων κοινωνικών προβλημάτων τα οποία δημιουργούσε η διατάραξη της δομής της διεθνούς αγοράς, άμβλυνε μέσω της

αναπροσαρμογής τους κοινωνικούς κραδασμούς που ενδεχόμενα θα δημιουργόταν σε κάθε χώρα μέλος χωριστά αποδέκτης των οποίων θα ήταν σε κάποιο βαθμό οι διάφορες κυβερνήσεις και το κοινωνικό σύστημα που επικρατούσε στα κράτη-μέλη.

Αλλωστε το Δικαστήριο δεν ήταν καθόλου βέβαιο, σε περίπτωση που απορριπτόταν εν προκειμένω η λήψη κοινοτικών μέτρων, κατά πόσο οι διάφορες χώρες μέλη θα ελάμβαναν εθνικά μέτρα για την αναπροσαρμογή.

Αυτό θα εξαρτόταν από πολλούς παράγοντες μεταξύ των οποίων ήταν ο συσχετισμός των κοινωνικών δυνάμεων στα διάφορα κράτη - μέλη, η οικονομική κατάσταση της συγκεκριμένης χώρας, οι ιδεολογικές και οικονομικές επιλογές των συγκεκριμένων κυβερνήσεων, η ύπαρξη παράδοσης παρεμβατισμού κλπ.

Ταυτόχρονα το Δικαστήριο με έμμεσο αλλά σαφή τρόπο επέβαλλε στις διάφορες χώρες-μέλη κενσιανές παρεμβατικές πολιτικές, διαμόρφωνοντας ανάλογο πολιτικό κλίμα.

Η διακήρυξη του δε, ότι η προταθείσα τροποποίηση κατ' ουδένα τρόπο δεν περιορίζει τις εξουσίες των κρατών-μελών σε θέματα κοινωνικής πολιτικής κατά την γνώμη μας μπορεί να εκληφθεί τόσο σαν μια προσπάθεια εφσυχασμού των κρατών-μελών ότι η Κοινότητα δεν παρεμβαίνει σε θέματα εκτός αρμοδιότητας της, όσο και σαν επισήμανση ότι υφίσταται χάριν των πληθυσμών των κρατών-μελών μια *m i p i m u m* κοινή κοινοτική κοινωνική πολιτική σε θέματα αρμοδιότητας της Κοινότητας, την οποία τα συμβαλλόμενα μέρη δύνανται να εμπλουτίσουν ασκώντας μια παράλληλη εθνική κοινωνική πολιτική σε θέματα της αρμοδιότητας τους.

10. Η επισήμανση του Δικαστηρίου ότι η τροποποιητική πρόταση προβλέπει μόνο εξουσία και όχι υποχρέωση της Ανωτάτης Αρχής να παρέμβει λαμβάνοντας μέτρα για την αναπροσαρμογή είναι σημαντική.

Κατ' αρχάς ενισχύει άνευ όρων τις εξουσίες της Ανωτάτης Αρχής, καθ' όσον προβλέπει χάριν αυτής εν προκειμένω μόνο δικαίωμα παρέμβασης όχι δε και αντίστοιχη υποχρέωση.

Πιευκολύνει την ευελιξία της Ανωτάτης Αρχής καθ' όσον αυτή δύναται να ελεγχθεί δικαστικά μόνο για ενδεχόμενη υπερβαση εξουσίας στη λήψη κοινωνικών μέτρων για την αντιμετώπιση της αναπροσαρμογής, όχι όμως και για παράβαση υποχρέωσης σε περίπτωση μη λήψης αντίστοιχων μέτρων.

Η θέση αυτή του Δικαστηρίου κατά την γνώμη μας δεν είναι ορθή διότι τόσο η Συνθήκη, [134], όσο και η ίδια η νομολογία του Δικαστηρίου [135], έχει καθορίσει ότι τα όργανα της Κοινότητας έχουν δικαίωμα αλλά και υποχρέωση στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους να λάβουν συγκεκριμένα μέτρα για την προώθηση των σκοπών της Κοινότητας.

Πιερωτάται δε κανείς γιατί άραγε να υφίσταται υποχρέωση της Ανωτάτης Αρχής προς λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση της αναπροσαρμογής τόσο στην περίπτωση της δημιουργίας της κοινής αγοράς, [136], όσο και στην περίπτωση εισαγωγής νέας τεχνολογίας, [137], και να μην υφίσταται στην περίπτωση διατάραξης της δομής της αγοράς, δεδομένου δε ότι οι δύο τελευταίες περιπτώσεις προβλέπονται από το ίδιο άρθρο της Συνθήκης. [138]

11. Τέλος σημαντική είναι η τοποθέτηση του Δικαστηρίου σχετικά με την τρίτη Γερμανική αντίρρηση που διατυπώθηκε στην συζήτηση της γνωμοδότησης 1/60.

Η θέση του Δικαστηρίου ότι η εκτίμηση των δυσμενών επιπτώσεων που ενδεχομένως να έχει μια πιθανή αύξηση των εισφορών που καταβάλλουν οι βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα, αποτελεί πολιτικό και όχι νομικό ζήτημα μας οδηγεί στις παρακάτω σκέψεις.

α) Ότι στα πλαίσια των υποθέσεων επί των οποίων έχει αρμοδιότητα να αποφανθεί, αναφύονται ζητήματα τα οποία πιθανόν να μην είναι νομικά αλλά πολιτικά. Ότι το Δικαστήριο δεν προβαίνει σε εκτιμήσεις ζητημάτων που κατά την γνώμη του δεν είναι νομικά, αλλά πολιτικά.

β) Για τον λόγο αυτό και στην γνωμοδότηση 1/60 δεν εξέφρασε άμεσα την άποψη του επί του θέματος.

Ότι στα πλαίσια της δικαιοδοτικής του λειτουργίας εξετάζει τις απόψεις των παραγόντων της δίκης που πιθανόν να είναι πολιτικές μόνο σε αναφορά με την Συνθήκη, αποφεύγοντας κάθε μη-νομική τοποθέτηση επί του ζητήματος.

Για τον λόγο αυτό ουσιαστικά απάντησε στο θέμα της ενδεχόμενης αύξησης των εισφορών με το να εξετάσει κατά πόσο η συγκεκριμένη αύξηση συμβιβάζεται με το άρθρο 3(δ) συνθ ΕΚΑΧ.

Η όλη τοποθέτηση του Δικαστηρίου επί της συγκεκριμένης Γερμανικής αντίρρησης αναλύθηκε παραπάνω. [139] Αν και σε έκταση δεν ξεπερνά στο Αγγλικό κείμενο τις 6 γραμμές εν τούτοις περιέχει πληθώρα σημείων και απόψεων. [140]

Προσπαθώντας να διαβάσει κανείς "πίσω" από τις γραμμές, που ομολογουμένως έχουν διατυπωθεί με μεστό αλλά και συνάμα προσεκτικό τρόπο, βρίσκεται αντιμέτωπος με την όλη φιλοσοφία του Δικαστηρίου, τόσο σχετικά με τα "διαδικαστικά" θέματα ενάσκησης της δικαιοδοτικής του λειτουργίας, όσο και με τις "θεωρητικές" του απόψεις αναφορικά με ευρύτερα οικονομικά ζητήματα.

Κατ' αρχάς είναι προφανές ότι το Δικαστήριο μιλώντας για πολιτικά ζητήματα δεν αναφέρεται σ' αυτά με την στενή έννοια του όρου.

Συμπεριλαμβάνει σ' αυτά τα ευρύτερα Πολιτικά, Οικονομικά και Ιδεολογικά ζητήματα. Ιδιαίτερα δε στην προκειμένη υπόθεση με την έννοια πολιτικά ζητήματα εννοεί τις πολιτικές εκείνες επιλογές που έχουν πραγματοποιήσει η Ανωτάτη Αρχή και το Συμβούλιο για την αντιμετώπιση του προβλήματος της αναπροσαρμογής.

Και οι επιλογές βεβαίως αυτές δεν είναι στενά πολιτικές αλλά εμπεριέχουν και σε μεγάλο βαθμό προυποθέτουν ευρύτερες οικονομικές επιλογές για την αντιμετώπιση της κρίσης προς μια συγκεκριμένη ιδεολογική και κοινωνική κατεύθυνση.

Αυτή της διατήρησης του υπάρχοντος κοινωνικού συστήματος, που εν προκειμένω θεωρείται δεδομένο και δεν αμφισβητείται από κανένα μέρος της δίκης.

Η όλη διαφορά έγκειται στα μέτρα που πρέπει να ληφθούν προκειμένου να γίνει η καλύτερη διαχείριση της επερχόμενης κρίσης ούτως ώστε να μην τεθούν ζητήματα αμφισβήτησης του συστήματος.

Οι απόψεις ουσιαστικά είναι δύο:

Η πρώτη συνίσταται στην λήψη μέτρων προς μια ν ε ο - φ ι λ ε λ ε ύ - θ ε ρ η κ α τ ε ύ θ υ ν σ η, στα πλαίσια της οποίας δίδεται έμφαση μόνο στην ορθολογικοποίηση της παραγωγής, την μείωση του κόστους της, την αύξηση της παραγωγικότητας και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των βιομηχανιών οι οποίες δεν θα πρέπει να συμμετάσχουν στο ελάχιστο στην χρηματοδότηση των μέτρων αναπροσαρμογής.

Μια ενδεχόμενη συμμετοχή των επιχειρήσεων στο βάρος της κρίσης μέσω της χρηματοδότησης των μέτρων για την αντιμετώπιση της αναπροσαρμογής και ειδικότερα μέσω του τριπλασιασμού των εισφορών τους, αυξάνει το κόστος παραγωγής και συρρικνώνει τις δυνατότητες ανταγωνισμού της βιομηχανίας χάλυβα και άνθρακα. [141]

Κατ' ακολουθίαν η έξοδος από την κρίση καθίσταται δυσκολότερη και ενδεχομένως αβέβαιη.

Το βάρος της αναπροσαρμογής σε κάποιο βαθμό θα πρέπει να το φέρει το κράτος, γι' αυτό και η Γερμανία διαμαρτύρεται για περιορισμό των εθνικών δικαιοδοσιών σε θέματα κοινωνικής πολιτικής. [142]

Εν προκειμένω λοιπόν η νεο-φιλελεύθερη κατεύθυνση φιλτράρεται μέσα από τις ευρύτερες θεωρητικές απόψεις του Γ ε ρ μ α ν ι κ ο ύ ν ε ο - λ ι μ π ε ρ α λ ι σ μ ο ύ ο οποίος διαφέρει τόσο από τον κλασσικό φιλελευθερισμό όσο και από τον σύγχρονο νεο-φιλελευθερισμό και τον μ ο ν ε τ α ρ ι σ μ ό. [143]

Η δεύτερη άποψη συνίσταται στην λήψη μέτρων προς μια κ ε ν σ υ α ν ή κατεύθυνση στα πλαίσια της οποίας δεν δίνεται έμφαση μόνο στην ορθολογικοποίηση της παραγωγής αλλά αντίθετα λαμβάνονται σοβαρά υπόψη και οι κοινωνικές παράμετροι.

Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική ανάκαμψη δεν στηρίζεται στην λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς, αλλά στην προγραμματισμένη παρέμβαση του κράτους.

Στα πλαίσια αυτά λαμβάνονται συγκεκριμένα οικονομικά μέτρα το βάρος των οποίων μοιράζονται, όχι συμμετρως βέβαια, αλλά πάντως μοιράζονται, το κράτος, οι επιχειρήσεις και οι εργαζόμενοι.

Στην προκειμένη λοιπόν περίπτωση, μια επιλογή της κενσuvanής πολιτικής θα σήμαινε ότι η Κοινότητα έπρεπε να παρέμβει λαμβάνοντας μέτρα, η χρηματοδότηση των οποίων δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να είναι μονομερής.

Το βάρος της κρίσης λοιπόν θα έπρεπε να μοιραστεί ανάμεσα στην Κοινότητα, τις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα και τους εργαζομένους τους.

Την Πολιτική αυτή επιλογή ανάμεσα στον γερμανικό νεο-λιμπεραλισμό και τον Κενσuvanισμό το Δικαστήριο έκρινε ότι σαν όργανο δεν μπορούσε να την κάνει από άποψη αρχής.

Κατά την γνώμη του ένα δικαιοδοτικό όργανο δεν μπορούσε κατά την ενάσκηση της λειτουργίας του αυτής, να τοποθετείται άμεσα και ευθέως επί ευρύτερων θεωρητικών ζητημάτων της σύγχρονης οικονομικής επιστήμης.

Ούτε επίσης μπορούσε με αυθαίρετο τρόπο να διακηρύξει την προτίμηση της Συνθήκης προς μια συγκεκριμένη οικονομική θεωρία, τη στιγμή που κάτι τέτοιο δεν αναφερόταν πανηγυρικά στο κείμενο της. [144]

Είναι δε χαρακτηριστικό ότι δύο μήνες αργότερα παρατήρησε ότι παρόμοια αρμοδιότητα δεν είχε ούτε η Ανωτάτη Αρχή. [145] Για τον λόγο αυτό

λοιπόν διακήρυξε ότι το ζήτημα εν προκειμένω που έθετε η Γερμανία ήταν πολιτικό και όχι νομικό, και δεν απάντησε ευθέως επ' αυτού.

Αυτό βέβαια που ήταν θεμιτό να κάνει ως δικαιοδοτικό όργανο ήταν μέσω μιας νομικής διαδικασίας και εν προκειμένω της νομικής ερμηνείας της Συνθήκης να προσπαθήσει να διαπιστώσει την έμμεση ή σιωπηρά προτίμηση της Συνθήκης προς μια συγκεκριμένη οικονομική θεωρία.

Αλλωστε τα περισσότερα Συντάγματα των διαφόρων χωρών - μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων εμμέσως κλείνουν υπέρ αυτής ή της άλλης οικονομικής θεώρησης του υπάρχοντος καπιταλιστικού συστήματος [146].

Όμως και αυτή την καθ' όλα θεμιτή λύση απέφυγε εν προκειμένω το Δικαστήριο, προφανώς για να αποκλείσει οποιαδήποτε ενδεχόμενη κριτική ότι ενεργεί βάσει πολιτικών και όχι νομικών κριτηρίων.

Κατ' ακολουθίαν επικέντρωσε την προσοχή του επί του κατά πόσο η προτεινόμενη τροποποίηση και οι επιπτώσεις της συμφωνούσαν με τους σκοπούς της Συνθήκης.

Το Δικαστήριο λοιπόν αφού εξέφρασε τις επιμέρους αντιρροήσεις του επί του κατά πόσο πράγματι η προτεινόμενη τροποποίηση θα αύξανε το κόστος παραγωγής κατέληξε στην διαπίστωση ότι ακόμη και αν συνέβαινε αυτό δεν υφίστατο παραβίαση των σκοπών της Συνθήκης και ιδίως του άρθρου 3 (δ), καθόσον η προτεινόμενη τροποποίηση αποσκοπούσε στο να συμβάλει στην ορθολογικοποίηση της αγοράς.

Ετσι το κυρίαρχο στοιχείο εν προκειμένω κατά την γνώμη του Δικαστηρίου ήταν ότι η προτεινόμενη τροποποίηση αποσκοπούσε στην ορθολογικοποίηση της αγοράς, η οποία επιβαλλόταν από τις αλλαγές που είχαν επέλθει στις οικονομικές συνθήκες, γεγονός το οποίο ήταν σύμφωνο με το άρθρο 3 παρ. δ της Συνθήκης.

Με την θέση του αυτή όμως το Δικαστήριο έμμεσα προδιέγραψε την προτίμηση της Συνθήκης προς τις κεντρικές πολιτικές επιλογές σύμφωνα με τις οποίες το βάρος της αναπροσαρμογής θα πρέπει να φέρουν όλοι οι συμμετοχοί της παραγωγικής διαδικασίας.

Η αναπροσαρμογή λοιπόν εν προκειμένω θα έπρεπε να επιτευχθεί με την ενεργό παρέμβαση της Κοινότητας, το οικονομικό βάρος δε των μέτρων θα έφεραν μεταξύ άλλων και οι υγιείς κοινοτικές επιχειρήσεις, ακόμα και αν το γεγονός αυτό οδηγούσε σε μια ενδεχόμενη αύξηση του κόστους παραγωγής τους.

Όπως ήδη έχει αναλυθεί ο κύριος οικονομικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα είναι η οικονομική επέκτασή, η οποία θα επιτευχθεί σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 της συνθήκης μέσω της ορθολογικότερης κατανομής της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας.

Με βάση τα παραπάνω η έννοια "ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας" αποκτά κεφαλαιώδη σημασία προκειμένου να προσδιορισθεί επακριβώς το περιεχόμενο του παραπάνω κύριου οικονομικού σκοπού της Κοινότητας.

Καθ' όμοιο τρόπο σημαντική αξία αποκτά εν προκειμένω και το περιεχόμενο της έννοιας "προυποθέσεις που απο μόνες τους" θα εξασφαλίσουν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας. [147]

Τις παραπάνω προϋποθέσεις τα όργανα της Κοινότητας έχουν την νομική υποχρέωση, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, [148], να τις δημιουργήσουν. [149] Ομοίως ενδιαφέρον τόσο απο πολιτικο-οικονομικής πλευράς, όσο και απο νομικής παρουσιάζουν και οι επτά τομείς εξειδικευμένης οικονομικής δραστηριότητας που απασκοπούν στην πραγματοποίηση της οικονομικής επέκτασης. [150]

Οι παραπάνω δραστηριότητες πρέπει να πραγματοποιούνται χάριν του κοινοτικού συμφέροντος [151], μέσω του μηχανισμού της κοινής αγοράς [152], όπως αυτή προσδιορίζεται τόσο απο την τετραπλή απαγόρευση διακρίσεων, [153], όσο και απο την λειτουργία του ανταγωνισμού [154] και του περιορισμένου παρεμβαστισμού [155], στα πλαίσια της.

Απο τα παραπάνω καθίσταται σαφές οτι το Δικαστήριο απο την πρώτη στιγμή λειτουργίας του βρέθηκε βαρβαρισμένο με ένα κυκεώνα οικονομικών εννοιών, το ακριβές περιεχόμενο των οποίων ήταν υποχρεωμένο να αναλύσει και να ερμηνεύσει προκειμένου να μπορέσει να ασκήσει την δικαιοδοτική του λειτουργία.

Το φαινόμενο αυτό δεν είναι συνηθισμένο στα δικαιοδοτικά όργανα τα οποία κατά κύριο λόγο ασχολούνται με την επεξεργασία και ερμηνεία νομικών εννοιών.

Ετσι το Δικαστήριο πλησίασε αρκετά απο πλευράς ενασχολήσεως το Ανώτατο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής, το οποίο αποφάνθηκε με πληθώρα αποφάσεων του επι θεμάτων οικονομικού δικαίου και επιθυμητών οικονομικών πολιτικών. [156]

Θα μπορούσαμε λοιπόν να καταλήξουμε οτι το Δικαστήριο με την σε βάθος ενασχόληση του με τα παραπάνω θέματα απέβει στην πορεία ο μόνον δικός αυθεντικός και έγκυρος θεσμός του Κοινοτικού πολιτικού Συστήματος σε θέματα πολιτικής οικονομίας.

5.1 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ

Η οικονομική επέκταση αποτελεί μετά την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και την ανάπτυξη της απασχόλησης (κοινωνικοί σκοποί), [157], τον τρίτο σκοπό της Κοινότητας.

Κατά τον Γεν. Εισαγγελέα M.Lagrange οι παραπάνω σκοποί είναι εξαιρετικά πλατιάς φύσεως και δεν περικλείουν τίποτε λιγότερο από την προαγωγή της ευημερίας των λαών των χωρών-μελών. [158].

Παρ' ότι στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 της Συνθήκης, η οικονομική επέκταση, νομικά τουλάχιστον τίθεται σαν αυθύπαρκτος σκοπός, ισότιμος με τους άλλους δύο κοινωνικούς σκοπούς της Κοινότητας, από το προοίμιο της Συνθήκης αντιλαμβανόμαστε ότι τα Συμβαλλόμενα μέρη της αποδίδουν τρεις λειτουργίες.

Αυτές συνίστανται στην αποφασιστική συμβολή της:

(α). Στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. [159]

(β). Στην πρόοδο των ειρηνικών έργων. [160]

(γ). Στην πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης. [161]

Το Δικαστήριο θεωρώντας προφανές το περιεχόμενο της έννοιας "οικονομική επέκταση", δεν έκρινε αναγκαίο να προχωρήσει σε σχετική ανάλυση της.

Μνεία της οικονομικής επέκτασης έκανε σε αρκετές υποθέσεις είτε άμεσα. [162], είτε έμμεσα, [163], επισημαίνοντας ότι αποτελεί ένα γενικό σκοπό που τίθεται με σαφήνεια. [164]

Η "οικονομική επέκταση" αποτελεί αυτόνομο κοινοτικό σκοπό ο οποίος επιδιώκεται να επιτευχθεί σε αρμονία με την γενική οικονομία των κρατών-μελών, [165], και δεν αναιρεί τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των κρατών μελών απ' την πλευρά τους να προάγουν την ευημερία της γενικής τους οικονομίας σε εθνικό επίπεδο [166].

Μόνο δε σε ορισμένες περιπτώσεις η Ανωτάτη Αρχή έχει την εξουσία, σύμφωνα με το άρθρο 67 συνθ. ΕΚΑΧ, να επανορθώνει συγκεκριμένες επιπτώσεις της εθνικής οικονομικής πολιτικής πάνω στην Κοινή Αγορά. [167]

Κατά την κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας η Συνθήκη θέτει μόνο κανόνες σχετικά με ένα είδος οικονομικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου 2 της Συνθήκης η Κοινότητα έχει σαν αποστολή να επιτύχει τους αντικειμενικούς της σκοπούς σε αρμονία με την γενική οικονομία των κρατών - μελών. [168]

Υπάρχουν διάφορες διατάξεις στα πλαίσια της Συνθήκης οι οποίες περιέχουν εγγυήσεις που αποσκοπούν στα να εξασφαλίσουν ότι η ανεξαρτησία των εθνικών οικονομιών θα είναι σεβαστή. [169]

Από την νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η λήψη κοινοτικών μέτρων τα οποία δυνατόν να επιφέρουν προσωρινή μείωση της απασχόλησης και κλείσιμο ορισμένων επιχειρήσεων δεν είναι αντίθετη προς την επιδίωξη της οικονομικής επέκτασης. [170]

Αντίθετα τέτοια μέτρα είναι απαραίτητα προκειμένου να επιτρέψουν στην Κοινή Αγορά να επιτύχει την οικονομική επέκταση καθ' όσον η εξαφάνιση επιχειρήσεων οι οποίες δεν θα μπορούσαν να συνεχίσουν να υφίστανται χάριν των δικών τους προσπαθειών, αλλά μόνο με την

βοήθεια συνεχών και μαζικών επιδοτήσεων,θα αύξανε την αντίσταση τους στις οικονομικές κρίσεις.[171]

Είναι αλήθεια ότι η έννοια "οικονομική επέκταση" αυτή καθ' αυτή είναι πολλή ευρεία και πλατιά.

Η "οικονομική επέκταση" λαμβάνει συγκεκριμένο ιδεολογικό περιεχόμενο και συνεπάγεται εξειδικευμένα οικονομικά και πολιτικά μέτρα στα πλαίσια των δεδομένων κοινωνικών συστημάτων.

Είναι μια έννοια η οποία ορίζεται πάντοτε από χωρο-χρονικές και κοινωνικές παραμέτρους.

Βεβαίως το Δικαστήριο - και δεν θα μπορούσε να κατηγορηθεί γι' αυτό - σαν όργανο της ΕΚΑΧ,η οποία αποτελεί μία Κοινότητα χωρών με δεδομένο κοινωνικό σύστημα, οπωσδήποτε θα μπορούσε να προσδώσει με την νομολογία του συγκεκριμένο περιεχόμενο στην έννοια της "οικονομικής επέκτασης", το οποίο να ανταποκρίνεται, τουλάχιστον σε μεγάλο μέρος του,στις οικονομικές θεωρίες του Δυτικο-ευρωπαϊκού καπιταλισμού, που κυριαρχούσαν στην τότε Δυτική Ευρώπη.

Παρά ταύτα όμως στα πλαίσια όχι μόνο του δικαστικού α υ τ ο π ε ρ ι ο ρ ι σ μ ο ύ, [172], αλλά λόγω ακριβώς της έλλειψης συγκεκριμένων ρυθμίσεων στο κείμενο της Συνθήκης, προτίμησε να αποφύγει μια άμεσα κοινωνικά προσδιορισμένη τοποθέτηση, στο επίμαχο θέμα, η οποία με την ευθύτητα της θα μπορούσε να δημιουργήσει έντονα προβλήματα κοινωνικής συνοχής και νομιμοποίησης της ΕΚΑΧ, την στιγμή που ο κοινοτικός υ π ε ρ ε θ ν ι σ μ ό ς παρουσιαζόταν με ένα απολίτικο-τεχνοκρατικό προφίλ.

Πώς ενήργησε λοιπόν εν προκειμένω το Δικαστήριο;

Επιδεικνύοντας ιδιαίτερη φρόνιση,απέφυγε την άμεση τοποθέτηση σχετικά με το περιεχόμενο της έννοιας της "οικονομικής επέκτασης" και επικέντρωσε την ερμηνευτική του λειτουργία στους οικονομικούς εκείνους παράγοντες οι οποίοι στην ουσία καθορίζουν αυτή καθ' αυτή την "οικονομική επέκταση".

Τοποθέτησε δηλαδή με έμμεσο τρόπο,πλὴν όμως με αρκετή σαφήνεια χωρο-χρονικά την "οικονομική επέκταση" και της απέδωσε ταυτόχρονα συγκεκριμένο κοινωνικό περιεχόμενο.

Και αυτό δεν το έπραξε εντελώς αυθαίρετα.

Στηρίχθηκε στις διατάξεις της ίδιας της Συνθήκης.

Λειτουργησε δηλαδή σαν κατ' εξοχή κοινοτικό δικαστικό όργανο επιφορτισμένο με την προώθηση των σκοπών της Κοινότητας,[173], μέσω της ερμηνείας και της τήρησης της Συνθήκης.[174]

Οι οικονομικοί παράγοντες μέσω των οποίων προσδιορίζεται η επιθυμητή οικονομική επέκταση της ΕΚΑΧ,καθορίζονται από την παράγραφο 2 του άρθρου 2 της Συνθήκης,κατά κύριο λόγο και από τα άρθρα 3α,3β,3γ,3δ,3ε,4,5,6β,6γ και 83 συνθ. ΕΚΑΧ.

Τα άρθρα 2 παρ.2, (ανταγωνισμός, δυνάμεις της αγοράς,ορθολογικοποίηση της παραγωγής,παραγωγικότητα), 3γ(κέρδος), 3δ(ανταγωνισμός,δυνάμεις της αγοράς), 4(ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, δυνάμεις της αγοράς), 6γ(ελεύθερη κυκλοφορία ενός εκ των δύο συντελεστών παραγωγής), 83(ουδετερότητα των μορφών ιδιοκτησίας), θεσμοθετούν τα ευρύτερα πλαίσια λειτουργίας της οικονομίας της ΕΚΑΧ,ενώ τα

υπόλοιπα άρθρα 3α (οργανωμένος εφοδιασμός της αγοράς), 3β (ισή πρόσβαση παρεμφερών καταναλωτών στις πηγές παραγωγής), 3ζ (περιορισμένος και επιλεκτικός παρεμβατισμός), 5 (περιορισμένο παρεμβατισμός σχεδιοποίηση, χρηματοδοτήσεις), 6β (κράτος πρόνοιας), εξασφαλίζουν ότι η συγκεκριμένη δομή της οικονομίας της ΕΚΑΧ θα έχει έντονη κενουανή φόρτιση.

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ η Κοινότητα οφείλει να δημιουργήσει προσδευτικώς τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας, διαφυλάττοντας συγχρόνως την συνεχή απασχόληση και αποφεύγοντας την πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινομένων διαταραχών της οικονομίας των κρατών-μελών.

Η "ορθολογικοποίηση της παραγωγής", η "παραγωγικότητα" οι "προϋποθέσεις που απο μόνες τους" εξασφαλίζουν τα δύο παραπάνω, η "διαφύλαξη της συνεχούς απασχόλησης" και η "αποφυγή πρόκλησης θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών-μελών", αποτελούν σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου "θεμελιώδεις αρχές της Κοινής Αγοράς" [175]

Απο τις παραπάνω αρχές αυτή που απασχόλησε εντονότατα την νομολογία του Δικαστηρίου και η οποία άπτεται έντονα των οικονομικών σκοπών της Κοινότητας είναι η "ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής".

5.2 ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΟΤΕΡΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η πρώτη φορά που το Δικαστήριο προσπάθησε να προσεγγίσει ερμηνευτικά την έννοια της "ορθολογικότερης κατανομής της παραγωγής" ήταν το 1956 στις υποθέσεις 7 & 9/54 (Groupement des Industries Siderurgiques Luxembourgeoises v High Authority)

Κατά το άρθρο 2 της Συνθήκης, αποφάνθηκε το Δικαστήριο ο σκοπός της Κοινότητας ήταν ιδίως να δημιουργήσει προσδευτικώς τις συνθήκες που εξασφάλιζαν αφ' εαυτών την πλέον ορθολογική κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας, προστατεύοντας συγχρόνως την συνέχεια της απασχόλησης και φροντίζοντας να μην προκαλούνται θεμελιώδεις και επίμονες διαταραχές στις οικονομίες των κρατών-μελών [176]

Η απαίτηση αυτή γίνεται πιο ακριβής απο το άρθρο 67 της Συνθήκης που παρείχε στην Ανωτάτη Αρχή την εξουσία να αντισταθμίζει τα επιζήμια αποτελέσματα μιάς ενέργειας των κρατών-μελών, όπου μια τέτοια ενέργεια ήταν δυνατόν να προκαλέσει σοβαρή διαταραχή της ισορροπίας, ιδίως μέσω της αύξησης ουσιωδώς των διαφορών κόστους παραγωγής κατά άλλο τρόπο, παρά δια της μεταβολής της παραγωγικότητας.

Απ' αυτό προέκυψε ότι η Συνθήκη επέτρεπε ενέργειες των κρατών-μελών, όταν δεν αύξαναν ουσιωδώς τις διαφορές

κόστους παραγωγής ή τις αύξαναν με μεταβολές της παραγωγικότητας. [177]

Υπο το πρίσμα λοιπόν της διατάξεως αυτής, συνέχισε το Δικαστήριο η πλέον ορθολογική κατανομή της παραγωγής, σύμφωνα με το άρθρο 2, ήταν εκείνη που βασιζόταν ιδίως στην σύνθεση του κόστους παραγωγής που απέρρεε από την απόδοση (outr put), ήτοι από τους φυσικούς και τεχνικούς όρους που προσιδιάζαν στους ποικίλους παραγωγούς [178]

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι από την Συνθήκη απαγορευόταν κάθε επιβάρυνση που επηρέαζε άνισα το κόστος παραγωγής παρεμφερών παραγωγών και εισήγαγε στην κατανομή της παραγωγής νοθεύσεις οι οποίες δεν απέρρεαν από μεταβολές της παραγωγικότητας" [179]

Ο Γεν. Εισαγγελέας K. Roemer στην συγκεκριμένη υπόθεση αναφερόμενος στην ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής επικαλέσθηκε ένα τμήμα της έκθεσης της Γαλλικής Αντιπροσωπίας που υποβλήθηκε κατά τις διαπραγματεύσεις της Συνθήκης της ΕΚΑΧ.

Σύμφωνα μ'αυτήν προκειμένου ο ανταγωνισμός μεταξύ των προμηθευτών να οδηγήσει στην ανάπτυξη της πιο οικονομικής παραγωγής, επιβαλλόταν να καταργηθούν οι επιδοτήσεις, οι οποίες επέτρεπαν στις αδυναμίες ορισμένων παραγωγών να μην διαφοροποιούνται από εκείνες οι οποίες ίσως ήταν απαραίτητες προσωρινά ή εκείνες οι οποίες σκόπευαν να διορθώσουν συγκεκριμένες αντικανονικές επιβαρύνσεις. Αντίστροφα οι ειδικές επιβαρύνσεις, οι οποίες επιβαλλόταν σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις θα έπρεπε να καταργηθούν. [180]

Σκοπός της κατάργησης των επιδοτήσεων και των επιχορηγήσεων συνέχισε ο K. Roemer ήταν συνεπώς να μειώσουν τα τεχνητά πλεονεκτήματα στον ανταγωνισμό. Αντίστροφα ο σκοπός της απαγόρευσης των ειδικών επιβαρύνσεων ήταν να επιτρέψει στα φυσικά πλεονεκτήματα να παράγουν όλες τις επιρροές τους. Μόνο με αυτό τον τρόπο ήταν δυνατόν να επιτευχθεί μία κατάσταση στην οποία η παραγωγή θα εκτελείτο με τον πιο οικονομικό τρόπο.

Και ο Γεν. Εισαγγελέας κατέληξε ότι στην προκείμενη υπόθεση η κριτική αρχή της επιδότησης των εσωτερικών καυσίμων δεν προδικάζει τον αντικειμενικό σκοπό ο οποίος ήταν η πιο οικονομική παραγωγή χωρίς τεχνητή παραμόρφωση, αφού σε τελική ανάλυση αυτός ήταν ο σημαντικός παράγοντας κατά την γνώμη του [181]

Καθίσταται λοιπόν προφανές ότι κατά τον K. Roemer η ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στην ουσία ταυτίζεται με την πιο οικονομική παραγωγή.

Εχοντας αποδώσει το παραπάνω περιεχόμενο στην έννοια της "ορθολογικότερης παραγωγής", το Δικαστήριο δύο χρόνια αργότερα στις υποθέσεις 8/57 και 13/57 προχώρησε στον προσδιορισμό του πλέγματος των σχέσεων της με τον ανταγωνισμό και τον παρεμβατισμό.

Συγκεκριμένα αποφάνθηκε με ταυτόσημη ορολογία και στις δύο υποθέσεις ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης η Κοινότητα ήταν υποχρεωμένη να δημιουργήσει προσδευτικά τις προϋποθέσεις που εξασφάλιζαν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας διαφυλάσσοντας συγχρόνως την συνεχή απασχόληση και αποφεύγοντας την πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών

της οικονομίας των κρατών-μελών. Για τους λόγους αυτούς έπρεπε να εξασφαλίσει την θέσπιση, την διατήρηση και την τήρηση των κανονικών συνθηκών ανταγωνισμού στην αγορά και σύμφωνα με τις επιταγές του άρθρου 5 να ασκήσει άμεση επιρροή στην παραγωγή ή στην αγορά μόνο όταν οι περιστάσεις το απαιτούσαν. [182]

Στις υποθέσεις 3, 18, 25 & 26/58, 19/58, 27 & 29/58 και 24 & 34/58, αναπτύχθηκαν σημαντικές απόψεις από τους παράγοντες της δίκης, τους Γεν. Εισαγγελείς και το Δικαστήριο αναφορικά με την σχέση της "ορθολογικότερης κατανομής της παραγωγής" και:

- (α). Το κόστος των μεταφορών
- (β). Τον μερικό χαρακτήρα ολοκλήρωσης της ΕΚΑΧ
- (γ). Την περιφερειακή πολιτική της Κοινότητας

Το θέμα του κόστους των μεταφορών απασχόλησε έντονα την Κοινότητα στα τέλη της δεκαετίας του '50.

Η τελική τιμή πώλησης άνθρακα και χάλυβα των βιομηχανιών των διαφόρων χωρών-μελών της Κοινότητας ήταν άμεσα συνυφασμένη με το κόστος των μεταφορών. Κάθε κράτος-μέλος εφάρμοζε δική του τιμολογιακή πολιτική μεταφορών με προφανή σκοπό την ενίσχυση των εθνικών του βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα η τελική τιμή πώλησης των εν λόγω προϊόντων να μην καθορίζεται άμεσα από τους φυσικούς και τεχνικούς όρους παραγωγής, δηλαδή από το πραγματικό κόστος παραγωγής, αλλά από ένα συγκεκριμένο του κόστους παραγωγής και του κόστους μεταφορών.

Ο M. Lagrange περιγράφοντας ανάγλυφα την πραγματική κατάσταση που επικρατούσε στον τομέα των μεταφορών μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι τα συστήματα μεταφορών και οι οικονομίες των διαφόρων κρατών-μελών δεν είχαν ακόμη συγχωνευθεί ούτε και η οικονομική τους πολιτική.

Οι καθαρά οικονομικοί όροι που προσδιόριζαν την τιμή των υπηρεσιών μεταφοράς διέφεραν από το ένα κράτος στο άλλο αναφορικά με τις γενικές οικονομικές συνθήκες (μισθοί κλπ) και επίσης με τις συνθήκες που προσδιόριζαν στις μεταφορές αυτές καθ'αυτές (κόστος εξοπλισμού, προορισμός συναλλαγών, ύπαρξη ανταγωνιστικών μέσων μεταφοράς κλπ). Επιπλέον η πολιτική η οποία ακολουθείτο σχετικά με τις μεταφορές ήταν πολλή διαφορετική από το ένα κράτος στο άλλο. Έτσι, για παράδειγμα, η Ολλανδία ήταν παραδοσιακά προσκολλημένη στην εμπορική έννοια των μεταφορών, ενώ η Γερμανία είχε μια εξίσου ισχυρή παράδοση τιμολογιακής πολιτικής η οποία ασκείτο χάριν των συμφερόντων της γενικής οικονομικής πολιτικής. Στην Γαλλία όπου η έννοια της δημόσιας υπηρεσίας είχε πάντοτε κυριαρχήσει, μια συνεχής προσπάθεια έγινε για πολλά χρόνια για να ληφθούν υπόψη το περισσότερο δυνατόν οι οικονομικές και τεχνικές συνθήκες λειτουργίας. [183]

Ο τρόπος που το Δικαστήριο χειρίστηκε τις παραπάνω υποθέσεις παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς τα οικονομικά συμφέροντα που εμπλέκοντο εν προκειμένω ήταν πολύ σοβαρά οι δε επιπτώσεις των αποφάσεων του σε θέματα απασχόλησης των εργαζομένων σημαντικότερες.

Την σχέση οικονομικών και κοινωνικών σκοπών της Κοινότητας την εξετάζουμε παρακάτω σε άλλο κεφάλαιο της διατριβής μας.

Στο παρόν σημείο θα επικεντρωθούμε μόνο στην ερμηνεία που έδωσε το Δικαστήριο στην ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής και στις απόψεις

που εξέφρασαν οι Γεν.Εισαγγελείς και οι διάφοροι παράγοντες της δίκης αναφορικά με το εν λόγω θέμα.

Απο τις παραπάνω υποθέσεις όλες εκδόθηκαν στις 10 Μαΐου 1960 εκτός απο τις υποθέσεις 24 & 34/58, που εκδόθηκαν στις 15 Ιουλίου 1960.

Σταχιολογώντας τις σημαντικότερες απόψεις των παραγόντων της δίκης σε όλες τις παραπάνω υποθέσεις θα μπορούσαμε να επισημάνουμε τα παρακάτω:

Κατά την άποψη της Ανωτάτης Αρχής η εγκαθίδρυση της Ευρωπαϊκής κοινής αγοράς στον άνθρακα και τον χάλυβα, σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 της Συνθήκης, ήταν δυνατή μόνο με την προσδευτική δημιουργία σ υ ν θ η κ ώ ν α γ ο ρ ά ς οι οποίες θα εξασφάλιζαν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής μαζί με την υψηλότερη δυνατή παραγωγικότητα. Αυτός ο θ ε μ ε λ ι ώ δ η ς αντικειμενικός σκοπός της Κοινότητας δεν μπορούσε να επιτευχθεί χωρίς την αλλαγή της δομής των βιομηχανιών που συνασπίζοντο σε υ π ε ρ ε θ ν ι κ ό ε π ί π ε δ ο [183α].

Ασκώντας δε κριτική στις απόψεις των προσφευγουσών Γερμανικών εταιρειών τις επέκρινε ότι δεν κατανοούσαν τον σκοπό ο οποίος καθοριζόταν απο την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 της Συνθήκης.

Σύμφωνα με την Συνθήκη, συνέχισε η Ανωτάτη Αρχή, η ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής θα έπρεπε να εξασφαλιζόταν λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες της Κοινής Αγοράς, όπως αυτές πραγματικά υφίσταντο. Η ο ι κ ο - ν ο μ ι κ ή α ρ χ ή της Συνθήκης απέκλειε εντελώς την παραποίηση της γεωγραφικής θέσης και των φυσικών συνθηκών που επηρέαζαν τις επιχειρήσεις, μέσω της επέμβασης στις τιμές μεταφοράς και στις συνθήκες μεταφοράς. [184]

Και συνέχισε στην υπόθεση 27-29/58 ότι ο αντικειμενικός σκοπός που είχε τεθεί από το άρθρο 2 παρ. 2 της Συνθήκης έπρεπε αφ' ενός μεν να επιτευχθεί με την ελεύθερη δράση των δ υ ν ά μ ε ω ν της α γ ο ρ ά ς ήτοι από τις συνθήκες που απο μόνες τους θα εξασφάλιζαν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής και αφ'ετέρου να μην εκτιμηθεί στη βάση μιάς συγκεκριμένης επιχείρησης αλλά στην βάση της Κοινότητας γενικά [185]

Αναφερόμενη στα ενδεχόμενα προβλήματα που έθετε η ορθολογικοποίηση της παραγωγής στην συνέχιση της απασχόλησης, [186], η Ανωτάτη Αρχή επεσήμανε ότι αυτή η συνέχιση της απασχόλησης, κατά την γνώμη της, σήμαινε μόνο, ότι εαν η προσδευτική προσαρμογή των επιχειρήσεων στις νέες συνθήκες καθιστούσε αναγκαίες τις απολύσεις πλεονάζοντος προσωπικού, η Ανωτάτη Αρχή έπρεπε να εξασφαλίσει ότι οι απολύσεις αυτές δεν θα ήταν αιφνιδιαστικές και μεγάλες σε έκταση και ότι δεν θα διακύβευαν τις δυνατότητες επαναπασχόλησης και κατάλληλης αναπροσαρμογής [187].

Σχετικά δε με το ενδεχόμενο πρόκλησης θεμελειωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών κατά την διαδικασία ορθολογικοποίησης της παραγωγής, [188], η Ανωτάτη Αρχή παρατήρησε ότι η αρχή αυτή, [189], δεν θα έπρεπε να ερμηνευθεί σαν να εσήμαινε ότι η ύπαρξη τέτοιων διαταραχών ήταν αρκετή απο μόνη της να καταστήσει παράνομο κάθε μέτρο που έχει ληφθεί απο την ίδια. [190]

Σύμφωνα με την άποψη διαφόρων προσφευγουσών Γερμανικών επιχειρήσεων, [191], η ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής υφίστατο όταν λογικές οικονομικές προϋποθέσεις δικαιολογούσαν την αρχική εισαγωγή και την διατήρηση της παραγωγής σε δασμένες συνθήκες. [192]

Η άρνηση δε της Ανωτάτης Αρχής να επιτρέψει ειδικές τιμές και συνθήκες μεταφοράς των προϊόντων στα οποία εφαρμοζόταν η συνθήκη της ΕΚΑΧ, σήμαινε ότι, είτε άμεσα είτε μακροπρόθεσμα θα ήταν ουσιαστικά αδύνατο στις προσφεύγουσες επιχειρήσεις να παραμείνουν ανταγωνιστικές λόγω των βαρύτερων επιβαρύνσεων που προέκυπταν από την εφαρμογή των γενικών τιμών και συνθηκών, [193], μεταφοράς των εν λόγω προϊόντων.

Επειδή δε αρκετές επιχειρήσεις της ίδιας περιφέρειας θα επηρεαζόταν με τον ίδιο τρόπο, σοβαρές και θεμελειώδεις διαταραχές θα μπορούσαν να προκύψουν [194].

Στις υποθέσεις 27 & 29/58 οι Γαλλικές προσφεύγουσες επιχειρήσεις, [195], μεταξύ άλλων άσκησαν κριτική στην ουσία της παρεμβατικής πολιτικής της Ανωτάτης Αρχής σχετικά με την λήψη μέτρων στον τομέα των τιμών μεταφοράς των προϊόντων της Συνθήκης, υποστηρίζοντας ότι αυτά ήταν αντίθετα με το άρθρο 2 παρ.2 της Συνθήκης της ΕΚΑΧ καθώς δεν επέφεραν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας διαφυλάττοντας ταυτόχρονα την συνέχεια της απασχόλησης και φροντίζοντας να μην προκληθούν θεμελειώδεις και παρατεινόμενες διαταραχές της οικονομίας των κρατών-μελών. [196]

Ο Γεν. Εισαγγελέας M.Lagranghe στις κοινές αιτιολογικές προτάσεις του αναφορικά με τις υποθέσεις 19/58 και 3,18,25 και 26/58, [197], μεταξύ άλλων επεσήμανε αναφορικά με την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής ότι μία από τις θεμελειώδεις αρχές η οποία κατά την γνώμη των συντακτών της Συνθήκης έπρεπε να διέπει την κοινή αγορά βασιζόταν στην γενική ιδέα της ισότητας ενώπιον των φυσικών συνθηκών και ιδιαίτερα αναφορικά με αυτό που αποκαλείτο γεωγραφική προστασία. [198]

Για τον λόγο αυτό, συνέχισε, οι μεταφορές αποτελούσαν ένα δεδομένο γεγονός στο οποίο οι επιχειρήσεις όφειλαν να προσαρμόζονται με τέτοιο τρόπο που να μην ήταν διακριτικός. Η κατάργηση των διακρίσεων, δυνατόν να συνεπαγόταν δομικές αλλαγές και μεταφορά και εγκατάσταση της παραγωγής σε άλλο μέρος και όλα τα προληπτικά μέτρα έπρεπε φυσικά να ληφθούν για να προστατεύσουν τις συνέπειες τέτοιων ενεργειών οι οποίες διαφορετικά θα ήταν πολύ διαλυτικές. [199]

Και κατέληξε ότι αυτή ήταν η προϋπόθεση που κρινόταν αναγκαία από την Συνθήκη προκειμένου να δημιουργηθούν προοδευτικά οι συνθήκες που από μόνες τους θα εξασφαλίζουν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας. Κατά τον M. Lagranghe ορολογία του άρθρου 2, εννοούσε μια πραγματικά κοινή αγορά των βασικών προϊόντων σε Ευρωπαϊκή κλίμακα. [200]

Ο Γεν. Εισαγγελέας K.Roemer στις αιτιολογικές προτάσεις στις υποθέσεις 27 & 29/58, [201], αφού επεσήμανε ότι το άρθρο 2 της Συνθήκης προέβλεπε ότι θα έπρεπε να λαμβάνεται φροντίδα για να μην προκληθούν θεμελειώδεις και παρατεινόμενες διαταραχές, [202], παρατήρησε με έμφαση

οτι το βασικό σημείο για την εξέταση των αρχών της Συνθήκης ήταν το άρθρο 2 [203].

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε στις αποφάσεις επί των κοινών υποθέσεων 7 & 9/54 οτι η πλέον ορθολογική κατανομή της παραγωγής σύμφωνα με το άρθρο 2 ήταν εκείνη η οποία βασιζόταν στην σύνθεση του κόστους παραγωγής που απέρρεε από την απόδοση, δηλαδή από τους φυσικούς και τεχνικούς όρους στους οποίους λειτουργούσαν οι διάφοροι παραγωγοί. Με τον τρόπο αυτό καθαρά εδήλωσε οτι τα τεχνητά μέτρα που επηρέαζαν την παραγωγικότητα, ιδίως εκείνα τα οποία θεσπιζοντο από ένα κράτος ήταν ασυμβίβαστα με την αρχή αυτή της Συνθήκης .[204]

Μόνο επιχειρήσεις, οι οποίες από μόνες τους ήταν σε θέση να λάβουν μέρος στον ανταγωνισμό στα πλαίσια της κοινής αγοράς, ήταν ικανές να συμμετέχουν στην επίτευξη του σκοπού της ορθολογικοποίησης που καθοριζόταν από το άρθρο 2. Τεχνητά μέτρα υποστήριξης εξαντλούσαν την γενική οικονομία των πόρων και έτσι περιόριζαν τις ευκαιρίες ανάπτυξης των επιχειρήσεων που ήταν ορθολογικά οργανωμένες .[205]

Περαιτέρω υπήρχε κίνδυνος εξουδετέρωσης του σκοπού του άρθρου 2 εάν ήταν δυνατόν να αντισταθμίζονται οι ειδικές δυσκολίες μιας επιχείρησης μέσω ειδικών πλεονεκτημάτων και η κατάσταση να παραμένει αμετάβλητη σε σχέση με αυτήν που προϋπήρχε της ιδρύσεως της κοινής αγοράς. Αντίθετα αποτελούσε εκπεφρασμένο σκοπό της Συνθήκης να λαμβάνει υπόψη αλλαγές στη δομή της κοινής αγοράς προς το συμφέρον μιας ορθολογικότερης κατανομής της παραγωγής .[206]

Και λίγους μήνες αργότερα στις προτάσεις του επί των υποθέσεων 24 & 34/58 επεσήμανε οτι οι αρχές της Συνθήκης δεν επέτρεπαν την παροχή τακτικών επιχορηγήσεων στις επιχειρήσεις οι οποίες δεν μπορούσαν με τις δικές τους προσπάθειες να ανταγωνιστούν στην κοινή αγορά .[207]

Εν όψει αυτών των απόψεων που εκφράστηκαν στις παραπάνω υποθέσεις το Δικαστήριο αφού παρέθεσε επί λέξει το άρθρο 2 παρ.2 της Συνθήκης αποφάνθηκε οτι η εν λόγω διάταξη αν και εξέφραζε δύο επιφυλάξεις [208], ρητά καθόριζε οτι ο βασικός σκοπός της Κοινής Αγοράς, σύμφωνα με τον οποίο η γενική πολιτική της Ανωτάτης Αρχής έπρεπε να προωθείται, συνίστατο στην προσδευτική δημιουργία των προνοιθέσεων που μόνες τους μπορούσαν να εξασφαλίσουν την πλέον ορθολογική κατανομή της παραγωγής [209].

Οι συντάκτες της Συνθήκης κατανόησαν οτι αυτή η πολιτική θα μπορούσε να είχε σαν αποτέλεσμα οτι ορισμένες επιχειρήσεις θα εξαναγκαζόταν να σταματήσουν ή να αλλάξουν τις δραστηριότητες τους. Αυτό φαινόταν ιδιαίτερα από την Σύμβαση περί Μεταβατικών Διατάξεων, της οποίας η έβδομη παράγραφος του άρθρου 10 είχε εφαρμοστεί στην προκείμενη περίπτωση .[210]

Η Σύμβαση αυτή προέβλεπε τόσο την δημιουργία της κοινής αγοράς, με το να θέσει ένα τέλος σε καταστάσεις που ήταν ασυμβίβαστες με τις αρχές αυτής της αγοράς και ήταν τριαιύτης φύσεως ώστε να διακυβεύουν την επίτευξη των σκοπών που καθοριζόταν κυρίως από τα άρθρα 2 και 3, όσο και την διάρθρωση των μειονεκτικών συνεπειών τις οποίες η δημιουργία της Κοινής Αγοράς θα επέφερε σε συγκεκριμένες περιπτώσεις [211].

Το γεγονός, συνέχισε το ΔΕΚ, ότι οι υπο αμφισβήτηση αποφάσεις θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε μια π ρ ο σ ω ρ ι ν ή μ ε ί ω σ η της α π α σ χ ό λ η σ η ς και στο κ λ ε ί σ ι μ ο ορισμένων ε π ι χ ε ι ρ ή σ ε ω ν δεν ήταν δυνατόν να καταστήσει παράνομες τις αποφάσεις λόγω παραβίασης των άρθρων 2 και 3. Θα μπορούσε αντιθέτως να ισχυρισθεί κανείς ότι τέτοια μέτρα ήταν απαραίτητα προκειμένου να επιτρέψουν στην Κοινή Αγορά να επιτύχει τους σκοπούς της, καθόσον η εξαφάνιση επιχειρήσεων οι οποίες δεν θα μπορούσαν να συνεχίσουν να υφίστανται χάριν των δικών τους προσπαθειών, αλλά μόνο με την βοήθεια συνεχών και μαζικών επιδοτήσεων, θα αύξανε την αντίσταση τους στις οικονομικές κρίσεις .[212]

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι παρά ταύτα τα στοιχεία και οι λογαριασμοί που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο δεν προέβαλλαν σαφείς σύννομες αποδείξεις που να υποστηρίζουν ότι η πλήρης απασχόληση και η επικερδής λειτουργία των επιχειρήσεων απειλούντο σοβαρά από τις υπο αμφισβήτηση αποφάσεις [213].

Θα ήταν δε εν πάσει περιπτώσει αντίθετο προς το νόημα της Συνθήκης να εγκρίνονται υπάρχουσες ειδικές τιμές επειδή θα ήταν δύσκολο ή αδύνατο για τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να προσαρμοστούν στην Κοινή Αγορά [214].

Κατ'ακολουθίαν οι προσφεύγουσες δεν μπορούσαν να επικληθούν, ούτε το άρθρο 2, ούτε το άρθρο 3 της Συνθήκης για να υποστηρίξουν την πρόταση ότι, κατά την εφαρμογή της τέταρτης παραγράφου του άρθρου 70, η Ανωτάτη Αρχή ήταν υποχρεωμένη, να εγκρίνει ειδικές τιμές όταν η επικερδής λειτουργία των επιχειρήσεων θα μπορούσε να θιγεί δυσμενώς, εάν οι συγκεκριμένες τιμές δεν υπήρχαν .[215]

Αναφορικά δε με την σχέση της ορθολογικοποίησης της παραγωγής και του καθορισμού χαμηλότερων τιμών το Δικαστήριο επεσήμανε ότι εν όψει της δευτέρας παραγράφου του άρθρου 2, ο καθορισμός χαμηλότερων τιμών έπρεπε να συμμορφώνεται με την θεμελιώδη αρχή του ανταγωνισμού ο οποίος βρισκόταν στην βάση της κοινής αγοράς και οι κατώτερες τιμές έπρεπε να προέρχονται από τις φυσικές συνθήκες παραγωγής στις οποίες υπόκειντο οι παραγωγοί. Οι υπο αμφισβήτηση τιμές και συνθήκες μεταφοράς είχαν ακριβώς το αποτέλεσμα να παραμορφώνουν εκείνες τις συνθήκες παραγωγής ούτως ώστε η τιμή η οποία ήταν δυνατόν να καθορισθεί μέσω αυτών δεν ήταν η κατώτερη την οποία ο ανταγωνισμός θα μπορούσε να επιτρέψει .[216]

5.3. ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί παραπάνω η επιθυμητή οικονομική επέκταση της ΕΚΑΧ, προσδιορίζεται μεταξύ των άλλων αφ' ενός μεν από τις τέσσερες πρώτες και αφετέρου από την τελευταία παράγραφο του άρθρου 3 της συνθήκης.

Στο άρθρο αυτό εξειδικεύονται οι σκοποί της Κοινότητας και κατά κύριο λόγο ο οικονομικός της σκοπός.

Ο Γεν.Εισαγγελέας M.Laqranghe στις αιτιολογημένες προτάσεις του στην υπόθεση 13/57, [217], επεσήμανε ένα απόσπασμα του P.Reuter [218], το οποίο μεταξύ άλλων ανέφερε ότι το άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ σε καμία περίπτωση δεν αφορούσε συνήθειες λειτουργίες. Απένειμε στην Κοινότητα ένα ιδιαίτερα ενεργό ρόλο καθόσον αυτή όφειλε να επιτύχει επτά αντικειμενικούς σκοπούς σχετικά με τους οποίους η δραστηριότητα της προσδιοριζόταν τρεις φορές με την λέξη "προάγει" (promouvoir), και μια φορά από την λέξη "εξασφαλίζει" (assurer) οι οποίες ήταν ιδιαίτερα ενεργητικές .[219]

Οι εξειδικευμένοι οικονομικοί σκοποί του άρθρου 3 συνθ. ΕΚΑΧ, τους οποίους θα αναλύσουμε παρακάτω, πρέπει να προωθούνται από όλα τα όργανα της Κοινότητας, [220], και όχι μόνο από την Ανωτάτη Αρχή, [221], στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και χάριν του κοινού συμφέροντος.

Η έννοια του κοινού συμφέροντος που αναφερόταν στο άρθρο 3 της συνθήκης απασχόλησε σε αρκετές υποθέσεις τα Δικαστήρια, καθ' όσον πολλές Κοινοτικές επιχειρήσεις άνθρακα και χάλυβα προσέβαλλαν διάφορα παρεμβατικά μέτρα της Ανωτάτης Αρχής με το επιχείρημα ότι αυτά δεν συνέδραμαν το κοινό συμφέρον.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 της Συνθήκης, υποστήριξε η Γαλλική επιχείρηση Hauts Fourneaux de Chasse στην προσφυγή της κατά υπ' αριθμ. 2/57 Απόφασης της Ανωτάτης Αρχής, [222], τα όργανα της Κοινότητας όφειλαν να ενεργούν χάριν του κοινού συμφέροντος δηλαδή έπρεπε να ενεργούν προς το συμφέρον όλων και όχι προς εξυπηρέτηση του γενικού συμφέροντος το οποίο σημαίνει να εκδηλώνεται προτίμηση στα συμφέροντα μερικών και να θυσιάζονται τα συμφέροντα άλλων, γεγονός το οποίο ήταν αντίθετο με τον ουσιαστικό σκοπό του καθήκοντος τους .

Διαφωνώντας με την θέση αυτή η Ανωτάτη Αρχή επεσήμανε ότι το κοινό συμφέρον δεν συνίστατο στο απλό άθροισμα των ατομικών συμφερόντων που εμπλέκοντο .Η Ανωτάτη Αρχή ήταν ένα δημόσιο όργανο το οποίο είχε σαν καθήκον της να επιτύχει την καλύτερη δυνατή ισορροπία μεταξύ των διαφόρων ατομικών συμφερόντων που εμπλέκοντο, ενεργώντας ταυτόχρονα χάριν του γενικού ή του κοινού συμφέροντος, καθ' όσον οι δύο έννοιες ήταν αδιαχώριστες .[223]

Στην απόφαση του το ΔΕΚ αποφάνθηκε ότι απορρίπτει την ερμηνεία της προσφεύγουσας αναφορικά με την έκφραση κοινό συμφέρον. Κατά το ΔΕΚ ο ρόλος της Ανωτάτης Αρχής ως δημοσίας εξουσίας δεν εμπεριείχε την υποχρέωση να χρησιμοποιεί τις εξουσίες της έκδοσης κανονισμών μόνο υπο τον όρο ότι κανένα συμφέρον δεν θα εθίγετο δυσμενώς.

Αυτό δεν σήμαινε ότι η Ανωτάτη Αρχή μπορούσε να αγνοεί τα ειδικά συμφέροντα των ενδιαφερομένων και να ενεργεί τόσο σκληρά ούτως ώστε αυτά τα συμφέροντα να διακυβεύονται".[224]

Αντίθετα, συνέχισε, η Ανωτάτη Αρχή ήταν υποχρεωμένη να ενεργεί με ολη την περίσκεψη και την φροντίδα που απαιτείτο για να ισορροπήσει και να εκτιμήσει τα διάφορα, συχνά αντικρουόμενα, συμφέροντα που εμπλέκοντο και να αποφύγει κατά το δυνατόν δυσμενείς συνέπειες.

Η Ανωτάτη Αρχή : για το κοινό συμφέρον μπορούσε να χρησιμοποιήσει την εξουσία της να εκδώσει κανονισμούς, όπως το απαιτούσαν οι περιστάσεις, έστω και σε βάρος συγκεκριμένων ατομικών συμφερόντων .[225]

Πάντως η πιο ολοκληρωμένη θέση του Δικαστηρίου σχετικά με το πρόβλημα του κοινού συμφέροντος δεν εκφράστηκε στις παραπάνω υποθέσεις αλλά εννέα μέρες αργότερα σε παρεμφερείς υποθέσεις.[226].

Η έννοια του κοινού συμφέροντος, παρατήρησε το Δικαστήριο,[227], δεν περιοριζόταν στο άθροισμα των ατομικών συμφερόντων των επιχειρήσεων άνθρακα και χάλυβα που υπόκειντο στην δικαιοδοσία της Κοινότητας και ξεπερνούσε κατά πολύ τα όρια τέτοιων συμφερόντων, προσδιοριζόταν δε σε σχέση με τους γενικούς σκοπούς που καθορίζοντο με σαφήνεια στο άρθρο 2 .

Κατά συνέπεια η επιδίωξη των σκοπών που περιγράφοντο στο άρθρο 3 δεν απέκλειαν επιλεκτικά μέτρα τα οποία βασιζόταν ιδίως στην φύση των μέσων παραγωγής που αναπτύσσοντο ή δημιουργούντο εαν φαινόταν ότι οι οικονομικές περιστάσεις και η λογικά δυνάμενη να προβλεφθεί τάση των συνθηκών αγοράς απαιτούσαν την λήψη τέτοιων μέτρων .[228]

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι έτσι ήταν βεβαίως τα πράγματα όταν υφίσταντο κίνδυνοι σοβαρής έλλειψης μιάς απο τις βασικές πρώτες ύλες της βιομηχανίας χάλυβα ή όταν παρουσιαζόταν ανάγκη να ληφθεί μια πολιτική χρησιμοποίησης των πόρων ορθολογικά προκειμένου να αποφευχθεί η αλόγιστη εξάντληση τους. Οι διακρίσεις, οι οποίες ίσως ήταν αναγκαίες για να διατηρηθούν συνθήκες οι οποίες θα ενθαρρύναν τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν και να βελτιώσουν το παραγωγικό τους δυναμικό και να προωθήσουν την κανονική ανάπτυξη του έπρεπε ωστόσο να βασίζονται σε καθαρά αντικειμενικά κριτήρια σύμφωνα με την αρχή της ισότητας που καθορίζεται απο την Συνθήκη .[229]

5.3.1. ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 3 της Συνθήκης τα όργανα της Κοινότητας οφείλουν να μεριμνούν για τον κανονικό εφοδιασμό της Κοινής Αγοράς λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες των τρίτων χωρών.

Προς επίτευξη του σκοπού αυτού η Ανωτάτη Αρχή δύναται να δημιουργήσει διάφορους χρηματοδοτικούς μηχανισμούς, [230], να παρέμβει στον τομέα των τιμών, [231], να καθορίσει συστήματα ποσοτώσεων της παραγωγής, [232], να καταρτίσει προγράμματα παραγωγής και να επιβάλλει περιορισμούς στις εξαγωγές, [233], να καθορίσει ανώτατες ή κατώτατες τιμές ή και τα δύο ταυτόχρονα. [234]

Κατά ρητή επιταγή της Συνθήκης η Ανωτάτη Αρχή οφείλει όταν υφίσταται ανάγκη λήψης παρεμβατικών μέτρων να προτιμά τους διαφόρους τρόπους εμμέσου δράσεως και να ενεργεί απ' ευθείας επι της παραγωγής ή της αγοράς μόνο όταν οι περιστάσεις το απαιτούν. [235].

Στα τέλη του 1952 έγινε αντιληπτό ότι η Κοινότητα επρόκειτο να αντιμετωπίσει έλλειψη παλαιοσιδήρου (scrap), καθόσον μόνο η Γαλλία, η Γερμανία και η Ολλανδία αυτοικανοποιούσαν τις ανάγκες τους ενώ το Βέλγιο και η Ιταλία πραγματοποιούσαν εισαγωγές. Η τελευταία μάλιστα εξαρτόταν έντονα από τρίτες χώρες αφού τα 2/3 των εισαγωγών της προερχόταν από μη μέλη της Κοινότητας. [236]

Το πρόβλημα της αναμενόμενης έλλειψης παλαιοσιδήρου επιδεινονόταν από το γεγονός ότι η διεθνής κατανάλωση του παλαιοσιδήρου συνεχώς αύξανε και τα εξαγωγικά πλεονάσματα των κατ' εξοχήν εξαγωγικών χωρών, όπως οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν εξαιρετικά ευμετάβλητα, όχι μόνο σαν αποτέλεσμα των δυνάμεων της αγοράς αλλά επίσης λόγω των οικονομικών πολιτικών και ιδίως της πολιτικής αυτής καθ' αυτής, και είχαν την τάση να εξαντληθούν. [237]

Τοιούτοτρόπος μέρος των εξαγωγών του παλαιοσιδήρου από τις Ηνωμένες Πολιτείες προοριζόταν για την Ιαπωνική βιομηχανία χάλυβα σε διαφορετικές τιμές από εκείνες οι οποίες ζητούντο από την Ευρώπη. Ετσι δεν υφίστατο στην πραγματικότητα πραγματική διεθνής αγορά παλαιοσιδήρου με παγκόσμιες τιμές που να καθορίζονται από την προσφορά και την ζήτηση. [238]

Επίσης όταν η αγορά βρισκόταν σε ανάκαμψη ή σε σταθερότητα υπήρχε σημαντική διαφορά μεταξύ των τιμών εισαγωγής και των Κοινοτικών τιμών παλαιοσιδήρου. [239]

Για τους λόγους αυτούς η Ανωτάτη Αρχή τον Μάρτιο του 1953 καθόρισε ανώτατες τιμές αγοράς παλαιοσιδήρου ενώ οι βιομηχανίες χάλυβα των έξι ίδρυσαν ένα εξισωτικό σύστημα σκοπός του οποίου ήταν να εξισώσει τις τιμές του εισαγόμενου παλαιοσιδήρου με τις τιμές του παλαιοσιδήρου που παράγονταν στην Κοινότητα. [240]

Η εφαρμογή του εξισωτικού αυτού συστήματος ανατέθηκε στο Κοινό Γραφείο Καταγαλιτών Παλαιοσιδήρου και στο Εξισωτικό Ταμείο Εισαγομένου Παλαιοσιδήρου, δύο νομικά πρόσωπα που ιδρύθηκαν σύμφωνα με το εταιρικό δίκαιο του Βελγίου. [241]

Το εξισωτικό αυτό σύστημα εγκρίθηκε στην συνέχεια με απόφαση της Ανωτάτης Αρχής, [242], η οποία επεσήμανε μεταξύ άλλων ότι η ίδρυση ενός Ταμείου για την εξίσωση της τιμής του εισαγόμενου παλαιοσιδήρου ήταν αναγκαία προκειμένου να εξασφαλισθεί η κανονική προσφορά στην Κοινότητα [243]

Έτσι το εξισωτικό σύστημα αποδείχθηκε πράγματι ένα είδος αμοιβαίου ασφαλιστικού συστήματος ικανού να εγγυάται σε κάθε καταναλωτή παλαιοσιδήρου μια λογική και συγκρίσιμη τιμή προσφοράς και να αποφεύγει τις ξαφνικές περιοδικές διακυμάνσεις των τιμών της αγοράς. [244]

Επειδή στις αρχές του 1954 έγινε φανερό ότι το εξισωτικό σύστημα το οποίο λειτουργούσε σε έθελοντική βάση, λόγω ακριβώς του μη αναγκαστικού του χαρακτήρα, δεν ήταν πλέον αποδοτικό, η Ανωτάτη Αρχή το αντικατέστησε με ένα υποχρωτικό εξισωτικό σύστημα, [245] και ανέθεσε στα παραπάνω δύο νομικά πρόσωπα την τήρηση του.

Έτσι όλες οι επιχειρήσεις που ήταν καταναλωτές παλαιοσιδήρου ήταν υποχρεωμένες να πληρώσουν την αρμόζουσα εισφορά. Το Ταμείο καθόριζε το ποσό των εισφορών. Σε περίπτωση αθέτησης των πληρωμών, η Ανωτάτη Αρχή μετά από αίτηση του Ταμείου εξέδιδε εκτελεστή απόφαση. [246]

Το 1955 η Ανωτάτη Αρχή καθόρισε ορισμένες προϋποθέσεις υπο τις οποίες οι διάφορες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να επωφεληθούν από το εξισωτικό σύστημα, μεταξύ των οποίων ήταν και η χρήση του εισαγόμενου παλαιοσιδήρου μόνο σε ορισμένες περιοχές της Κοινότητας. [247]

Ταυτόχρονα το Κοινό Γραφείο απέκτησε την εξουσία να πραγματοποιεί κοινές αγορές από τρίτες χώρες, [248], ενώ η Ανωτάτη Αρχή εξέδωσε μέτρα προκειμένου να μειωθεί η κατανάλωση παλαιοσιδήρου με την αντικατάσταση του από χυτοσίδηρο (pig-iron). Στα εν λόγω μέτρα συμπεριλαμβανόταν η καταβολή επιχορηγήσεων στους καταναλωτές παλαιοσιδήρου που χρησιμοποιούσαν αντ' αυτού χυτοσίδηρο και η επιβολή αυξημένων εισφορών σε περίπτωση μεγαλύτερης κατανάλωσης παλαιοσιδήρου εν συγκρίσει με προγενέστερες χρονικές περιόδους τις οποίες επέλεγε κατά την κρίση του ο καταναλωτής. [249]

Τα παραπάνω παρεμβατικά μέτρα της Ανωτάτης Αρχής όπως και οι διάφορες αποφάσεις της που εκδόθηκαν σε εκτέλεση τους έγιναν αντικείμενο πολλών προσφυγών από διάφορες Κοινοτικές επιχειρήσεις παραγωγής χάλυβα. [250]

Τα κυριότερα επιχειρήματα των προσφευγουσών επιχειρήσεων ήταν ότι τα μέτρα που η Ανωτάτη Αρχή είχε λάβει σύμφωνα με το άρθρο 53(β) συνθ. ΕΚΑΧ, είχαν ως αποτέλεσμα τον έλεγχο και την τιμωρία των επενδύσεων, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 3 της Συνθήκης και αυτού τούτου του άρθρου 53, [251], ότι διατάραζαν τον κανονικό ανταγωνισμό, [252], ή ότι βοηθούσαν μόνο τους καταναλωτές Αμερικανικού παλαιοσιδήρου, [253].

Η Ανωτάτη Αρχή αντέταξε ότι η παρεμβατική της πολιτική αποσκοπούσε στην κανονική προσφορά παλαιοσιδήρου σε λογική τιμή σε όλη την Κοινή Αγορά, [254] και στην λήψη σειράς μέτρων που απαιτούντο από την οικονομική ανάκαμψη η οποία αναμενόταν [255], και τα οποία αφορούσαν μόνο τις τιμές [256]

Ο Γεν. Εισαγγελέας H. Lagrange μεταξύ άλλων παρατήρησε τα εξής αναφορικά με την παραπάνω παρεμβατική πολιτική της Ανωτάτης Αρχής.

Οι περισσότεροι από τις προσφεύγουσες σημείωσε ο γεν. Εισαγγελέας, θεωρούσαν ότι ο πρώτος αντικειμενικός σκοπός της Κοινότητας που καθοριζόταν στο άρθρο 3 ήταν τολιαύτης γενικής φύσεως ούτως ώστε να στερείται κάθε νομικής σημασίας. Αυτό αναμφίβολα ήταν πολύ ακραίο, καθόσον η διάταξη είχε ένα καθαρό νόημα και πράγματι περιπτώσεις παράβασης του άρθρου 3(α) ήταν εύκολο να συλληφθούν. Ήταν αληθές ότι το εξισωτικό σύστημα του εισαγόμενου παλαιοσιδήρου σαν σύνολο είχε σαν σκοπό του τον κανονικό εφοδιασμό της Κοινής Αγοράς με παλαιοσίδηρο. [257]

Βέβαια ο κανονικός εφοδιασμός με μια σπάνια πρώτη ύλη συνήθως απαιτούσε προσπάθειες να γίνουν οικονομίες σ' αυτό. [258]

Στα πλαίσια αυτά ο εξισωτικός μηχανισμός ήταν το αληθινό αρχέτυπο μιας δημοσιονομικής επινόησης προκειμένου να ελεγχθεί η α γ ο ρ ά με έ μ με σ ο πα ρ ε μ β α τ ι σ μ ό που να επηρεάζει την δ η μ ι ο υ ρ γ ί α των τ ι μ ώ ν.

Ήταν αδιανόητο λοιπόν ότι θα έπρεπε να εφαρμοσθεί στην αναλογία των πρώτων υλών που απλώς κυκλοφορούν στα εργοστάσια.

Μόνο η π ρ ο σ φ ο ρ ά και η ζ ή τ η σ η των πρώτων υλών στην α γ ο ρ ά ήταν ικανές να αναμειχθούν στην λειτουργία αυτής της επινόησης για έ λ ε γ χ ο των τ ι μ ώ ν [259]

Το Δικαστήριο αφού συνεδρίασε σε πλήρη σύνθεση και άκουσε τις απόψεις των τριών εισηγητών δικαστών, [260], που είχε ορίσει στις παραπάνω εξι υποθέσεις, [261], εξέδωσε τις αποφάσεις του επ' αυτών τον Ιούνιο του 1958, και μάλιστα με χρονική διαφορά 9 ημερών. [262]

Όμως στις υποθέσεις 9/56 & 10/56 δεν αναφέρθηκε ειδικά στο περιεχόμενο του άρθρου 3 παρ. α, αλλά περιορίστηκε σε γενικές παρατηρήσεις για τους σκοπούς που καθορίζει το άρθρο 3 της Συνθήκης και τις αμοιβαίες τους σχέσεις. [263]

Επιλέγοντας τα σημαντικότερα σημεία των υπόλοιπων τεσσάρων αποφάσεων του Δικαστηρίου αναφορικά με τον κανονικό εφοδιασμό της Κοινής Αγοράς θα μπορούσαμε να επισημάνουμε ότι κατά την γνώμη του ΔΕΚ, η Ανωτάτη Αρχή επέλεξε το άρθρο 53 σαν νομική βάση για το εξισωτικό σύστημα του παλαιοσιδήρου που ίδρυσε.

Το άρθρο αυτό επέτρεπε σ' αυτήν να πα ρ έ μ β ε ι σε σχέση με τα καθήκοντα που της ανατέθηκαν από την Συνθήκη και ειδικότερα από το άρθρο 3 επομ. [264]

Οι εξισωτικές ρυθμίσεις δεν επηρέαζαν ά μ ε σ α τ ι ς τ ι μ έ ς αλλά μάλλον τους πα ρ ά γ ο ν τ ε ς που σ υ μ β ά λ λ ο υ ν στην δ ι α μ ό ρ φ ω σ η των τ ι μ ώ ν.

Με τον τρόπο αυτό, οι εν λόγω παράγοντες, χωρίς να αποτρέπουν τις τιμές από το να διαμορφωθούν ε λ ε ύ θ ε ρ α , τροποποιούσαν το επίπεδο στο οποίο αυτές καθορίζοντο. Οι δημοσιονομικές ρυθμίσεις που προβλέποντο από το άρθρο 53 επηρέαζαν με τέτοιες μεταβολές στο επίπεδο των τιμών, τα άλλα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της κατάστασης της α γ ο ρ ά ς και ειδικότερα την π ρ ο σ φ ο ρ ά και την ζ ή τ η σ η των σχετικών προϊόντων.

Ετσι αυτές οι ρυθμίσεις αποτελούσαν ισχυρές και αποτελεσματικές δ ι α - δ ι κ α σ ί ε ς π α ρ έ μ β α σ η ς στην διάθεση της Ανωτάτης Αρχής, αλλά ήταν παρά ταύτα έ μ μ ε σ ε ς με την έννοια του άρθρου 57 σε αντίθεση με τους ά μ ε σ ο υ ς τ ρ ό π ο υ ς δ ρ ά σ η ς μέσω της καθιέρωσης ποσοστόσεων παραγωγής (άρθρο 58) ή της κατανομής πόρων (άρθρο 59).[265]

Ετσι η Ανωτάτη Αρχή χρησιμοποιώντας τους δημοσιονομικούς διακανονισμούς που προβλέποντο απο το άρθρο 53, ήταν σε θέση να εξασκήσει μια πλατιά επιρροή στην αγορά άνθρακα και χάλυβα, ενώ θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη οτι το άρθρο 53 περιόριζε την εφαρμογή τέτοιων διακανονισμών στις διαδικασίες που ήταν απαραίτητες για την εκπλήρωση των σκοπών που καθορίζοντο στο άρθρο 3 και συμβιβαζόταν με την Συνθήκη αυτή, ιδιαίτερα δε με το άρθρο 65 .[266]

Οι προηγούμενες αποφάσεις, συνέχισε το Δικαστήριο, είχαν σαν σκοπό να εξισώσουν τις τιμές του εισαγομένου παλαιοσιδήρου με τις τιμές του παλαιοσιδήρου που παράγεται στην Κοινότητα.[267]

Η απόφαση 2/57, δεν συνέχιζε το σύστημα αυτό, αλλά μόνο το προσαρμοζε και το συμπλήρωνε με νέες ρυθμίσεις οι οποίες απασκοπούσαν να επηρεάσουν ταυτόχρονα την τ ι μ ή του παλαιοσιδήρου και τον συνολικό όγκο των α γ ο ρ ώ ν με σκοπό να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να πραγματοποιήσουν ο ι κ ο ν ο μ ί ε ς στον παλαιοσίδηρο χάριν της ομαλής π ρ ο σ φ ο ρ ά ς στην α γ ο ρ ά .

Εάν η ζ ή τ η σ η είχε για μακρά χρονική περίοδο υ π ε ρ β ε ί την π ρ ο σ φ ο ρ ά παλαιοσιδήρου θα μπορούσε να οδηγήσει σε σοβαρή έλλειψη για την οποία οι διαδικασίες που καθορίζονται στο άρθρο 59 ήταν οι αρμόζουσες. Στο βαθμό που η Ανωτάτη Αρχή επιθυμούσε να αποφύγει να ακολουθήσει τέτοιες διαδικασίες δεν θα μπορούσε να αποφύγει την ανάγκη και το καθήκον να εφαρμόσει την διαδικασία που οριζόταν στο άρθρο 53(β) τηρώντας τις προϋποθέσεις εφαρμογής του .[268]

Σκοπός λοιπόν της παραπάνω απόφασης της Ανωτάτης Αρχής ήταν να καθιερώσει λογικές τιμές για τον παλαιοσίδηρο με σκοπό να εξασφαλίσει μια ομαλή π ρ ο σ φ ο ρ ά στον τομέα αυτό και μια αύξηση της ικανότητας παραγωγής χυτοσιδήρου .[269]

Αλλωστε οσο η π ρ ο σ φ ο ρ ά του εσωτερικά παραγομένου παλαιοσιδήρου ήταν ανεπαρκής να εκπληρώσει τις ανάγκες της Κοινής Αγοράς, οι τιμές του θα είχαν την τάση να ευθυγραμμισθούν με τις ανώτερες τιμές του εισαγομένου παλαιοσιδήρου .[270]

Κατά τον χρόνο λήψης των προσβαλλομένων αποφάσεων η α γ ο ρ ά παλαιοσιδήρου κατά γενική ομολογία χαρακτηριζόταν απο μια σ ο β α ρ ή έ λ λ ε ι ψ η κοινοτικών αποθεμάτων απο αυξημένες δυσκολίες στις ε ι σ α γ ω γ έ ς και απο μεγάλης κλίμακας και ταχύτατες αυξήσεις των τιμών του ξένου παλαιοσιδήρου .[271]

Σύμφωνα λοιπόν με το άρθρο 57 της Συνθήκης στον τομέα της παραγωγής η Ανωτάτη Αρχή όφειλει να προτιμά τους έμμεσους τρόπους δράσης που είχε στην διάθεση της, ιδίως την π α ρ έ μ β α σ η σ τ ι ς τ ι μ έ ς. Σύμφωνα με την νομολογία του ΔΕΚ, τέτοια μέσα δράσης έπρεπε να θεωρούνται οτι περιλαμβάνουν και τις δημοσιονομικές ρυθμίσεις που καθορίζονται απο το άρθρο 53 καθόσον αυτές ε π η ρ ε ά ζ ο υ ν τις τ ι μ έ ς ιδίως μέσω της αντιστάθμισης και της διόρθωσης των

παραγώντων οι οποίοι συμβάλλουν στην διαμόρφωσή τους. Αφού λοιπόν αυτές οι ρυθμίσεις συνέβαλαν στην διαμόρφωση των τιμών και' ακολουθία μετέβαλλαν το επίπεδο των τιμών στην αγορά και έτσι επηρέαζαν τα αποτελέσματα που το επίπεδο των τιμών επέφερε στην κατεύθυνση της παραγωγής και και' επέκταση στην δομή των μέσων παραγωγής.

Τέτοιες ρυθμίσεις λοιπόν εφοδίαζαν την Ανωτάτη Αρχή με μέσα να τροποποιεί τις συνέπειες των κανονικών συνθηκών αγώνισμοϋ ενώ εξασφάλιζαν σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 5 της Συνθήκης την διατήρηση και τήρηση των συνθηκών αυτών .[272]

5.3.2 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΗΓΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 3 τα όργανα της Κοινότητας οφείλουν, στα πλαίσια των αντιστοιχών αρμοδιοτήτων τους και προς το κοινό συμφέρον, να εξασφαλίζουν σε όλους τους καταναλωτές της κοινής αγοράς, που βρίσκονται σε παρεμφερείς συνθήκες, ίση πρόσβαση στις πηγές παραγωγής.

Απο τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι το άρθρο 3(β) καθιερώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης των καταναλωτών και μάλιστα με θετικό τρόπο, σε αντίθεση με το άρθρο 4(β), το οποίο ουσιαστικά προβλέπει το ίδιο αλλά με τρόπο αρνητικό μέσω της απαγόρευσης μέτρων που επιβάλλουν διακρίσεις μεταξύ παραγωγών ή μεταξύ αγροστών ή καταναλωτών. [273]

Κατά την γνώμη του Γεν. Εισαγγελέα Lagrange τα όρια του άρθρου 3(β) καλύπτουν πλήρως αυτά του άρθρου 4, συμπεριλαμβανομένης και της παραγράφου (β) του άρθρου αυτού, [274], άποψη την οποία θεμελιώνει παραθέτοντας ένα απόσπασμα από την Έκθεση της Γαλλικής Αντιπροσωπία σύμφωνα με την οποία, προκειμένου να εξασφαλισθεί ότι όλες οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη των εξι, θα διέθεταν θεμέλια για κοινή ανάπτυξη, ήταν απαραίτητο ολοι οι καταναλωτές που ευρίσκοντο σε παρεμφερείς συνθήκες να εξασφάλιζαν προμήθειες σε παρεμφερείς τιμές. Αυτό θα επιτυγχάνετο καταργώντας τις ποσοτώσεις και τους δασμούς και προσαρμόζοντας τις τιμές μεταφορών, με λίγα λόγια εφαρμόζοντας στους πωλητές την πρόνοια των μη-διακρίσεων [275].

Παρά ταύτα δεν ήταν σίγουρο ότι τα νομικά όρια των άρθρων 3(β) και 4(β) ήταν τα ίδια, συνέχισε ο M. Lagrange, [276].

Επεσήμανε δε σχετικά τις διαφορετικές απόψεις που εκφράστηκαν από τον P. Reuter και τον Demaria στο Συνέδριο της Στρέσσα.

Εν προκειμένω, παρατήρησε ο Γεν. Εισαγγελεύς, ο μιν P. Reuter θεωρούσε ότι το άρθρο 3(β) δεν αφορούσε διαφορές βαθμού, αφού επαναβεβαίωνε ένα πολύ σημαντικό παράδειγμα μη-διακρίσεων, ο δε Demaria δεχόταν άρθρο 4(β) καθιέρωνε την αρχή των μη-διακρίσεων αντίθετα με το άρθρο 3(β) που καθιέρωνε την αρχή της αναλογικότητας. [277]

Ανεξάρτητα όμως από την γνώμη που ασπαζόταν οι διάφοροι νομικοί, συνέχισε ο M.Lagrange, το μεν άρθρο 4 αφορούσε τον κανόνα αυτό καθ' αυτό καθόσον επέβαλε μια απαγόρευση, ενώ το άρθρο 3(β) περιέγραφε τον κανόνα σαν ένα από τους σκοπούς που όφειλαν να επιδιώξουν τα όργανα της Κοινότητας.[278]

Το άρθρο 3 παρ. β αποτέλεσε αντικείμενο της νομολογίας του Δικαστηρίου κατά κύριο λόγο στις υποθέσεις 8/57 και 13/58, δευτερευόντως δε στις υποθέσεις 27-29/58.[279]

Το ιστορικό των υποθέσεων 8/57 και 13/57 έχει ήδη αναλυθεί εκτεταμένα παραπάνω, όπως και οι απόψεις των διαδίκων.

Αυτή που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, εκτός βέβαια από την απόφαση του Δικαστηρίου είναι η γνώμη που εξέφρασε ο M.Lagrange

Ο κανόνας της απαγόρευσης των διακρίσεων, παρατήρησε ο M.Lagrange, έπρεπε να αντιμετωπίζεται διαφορετικά ανάλογα με το εάν είχε σχέση με την συμπεριφορά επιχειρήσεων ή επισήμων αρχών και επιπλέον ανάλογα με το κατά πόσο οι αρχές παρενέβαιναν στην αγορά.[280]

Στην περίπτωση που διάφορες επιχειρήσεις επέβαλαν ν διακρίσεις αναφορικά με τις τιμές η Συνθήκη προέβλεπε ρυθμίσεις στο άρθρο 60. Συγκεκριμένα το άρθρο αυτό απαγόρευε την αθέμιτη πρακτική ανταγωνισμού και κάθε πρακτική που εισήγαγε διακρίσεις και συνεπαγόταν εντός της κοινής αγοράς την εφαρμογή από τον πωλητή ανίσων όρων επι συγκρισίμων συναλλαγών βάσει της ιθαγένειας των αγοραστών.[281]

Αφού λοιπόν οι σχέσεις εν προκειμένω ήταν μεταξύ ιδιωτών ήταν η αναλογικότητα των συναλλαγών που έπρεπε να εξετασθεί και αυτή ήταν μια πιο συγκεκριμένη έννοια από την αναλογικότητα των καταστάσεων.[282]

Απ' ότι φαινόταν η αρχή της αναλογικότητας των καταστάσεων είχε σχέση με αυτό που συχνά στο εσωτερικό δίκαιο αναφέρεται ως αρχή της ισότητας.

Η αρχή αυτή αποτελούσε μια από τις γενικές αρχές του δικαίου τις οποίες το Δικαστήριο μπορούσε και όφειλε να λάβει υπόψη.[283]

Και αφού παρέθεσε και ανέλυσε τέσσερες αποφάσεις του Γαλλικού Συμβουλίου Επικρατίας, σχετικά με την αρχή της ισότητας, [284], σαν κλασσικά παραδείγματα περιπτώσεων που η παραπάνω αρχή περιοριζόταν από την πολιτική οικονομικού παρεμβατισμού, [285], παρατήρησε ότι το γενικό συμφέρον αποτελούσε ένα άλλο λόγο χάριν του οποίου ήταν δυνατόν πάντοτε να θεωρείται δικαιολογημένη η λήψη μέτρων που περιορίζαν την αρχή της ισότητας.[286]

Πράγματι τέτοιοι περιορισμοί, οι οποίοι με απόλυτη κατανόηση πδύναντο να επιβληθούν από ένα κυρίαρχο κράτος, ήταν ακατάλληλοι κατά την Συνθήκη, οι κανόνες της οποίας δεσμεύουν την Κοινότητα .[287]

Αναφορικά με το Γερμανικό Δίκαιο παρέθεσε αποσπάσματα του Huber, [288], που κατά την γνώμη του, ήταν σχετικά με το πρόβλημα του παρεμβατισμού σε οικονομικά ζητήματα και την αρχή της ισότητας.

Ήταν σχεδόν παγκόσμια παραδεκτό , αναφερόταν στα παραπάνω αποσπάσματα, ότι η αρχή της ισότητας ενώπιον του νόμου, όπως καθοριζόταν από το άρθρο 3 του Βασικού Νόμου, [289], δέσμευε επίσης την νομοθετική εξουσία.

Οι νόμοι έπρεπε να προσφέρουν όμοια μεταχείριση σε ακριβώς ίδια γεγονότα και διαφορετική μεταχείριση σε διαφορετικά γεγονότα. Παρά ταύτα αναγνωριζόταν ότι διαφορετική μεταχείριση ήταν δυνατόν να εφαρμοσθεί σε καταστάσεις οι οποίες αν και θεωρούντο συγκρίσιμες από μια καθαρά τυπική πλευρά, όταν εξετάζονταν, παρουσίαζαν διαφορές στην ουσία. Οι διακρίσεις οι οποίες πράγματι απαιτούντο από την όμοια φύση των καταστάσεων οι οποίες δεν ήταν συγκρίσιμες σε τελευταία ανάλυση συνιστούσαν ένα καθήκον για τη νομοθετική εξουσία. [290]

Ο παρεμβατισμός σε οικονομικά θέματα που επέβαλε διακρίσεις παρέμενε σύμφωνος με την αρχή της ισότητας στον βαθμό που ο συντάκτης του μέτρου καθοδηγείται από λογικούς παράγοντες και απέφευγε την καθιέρωση αυθαίρετων προνομίων ή διακρίσεων. Στην οικονομική νομοθεσία η νομοθετική εξουσία κανονικά υποχρεούτο να εξετάσει την έκταση στην οποία οι σχετικές καταστάσεις ήταν συγκρίσιμες και να μεταχειρισθεί αυτές ανάλογα.

Μεταγενέστεροι παράγοντες μπορούσαν στην φυσική πορεία των πραγμάτων να οδηγήσουν σε αξιολογώτερες διακρίσεις αναφορικά με ποσοτώσεις, σε διαφορές στον βαθμό σπουδαιότητας που αποδιδόταν ή καθοριζόταν ανάμεσα στις απαιτήσεις της εσωτερικής κατανάλωσης και πώλησης στο εξωτερικό, χωρίς οι δημόσιες αρχές να εκτίθενται στην κατηγορία ότι είχαν αποτύχει να σεβαστούν την αρχή της ισότητας. [291]

Δεν υπήρχε αμφιβολία ότι μια προσεκτική διαφοροποίηση θα έπρεπε να γίνει μεταξύ της διαφορετικής μεταχείρισης και της διάκρισης ή με άλλα λόγια μεταξύ μιας εκτίμησης για την οποία υπήρχαν αντικειμενικοί λόγοι και μιας εκτίμησης η οποία ήταν πολύ αυθαίρετα υποκειμενική. Δεν μπορούσε να στηριχθεί κανείς στο άρθρο 3 του Βασικού Νόμου σαν βάση για καταγγελία ότι η οικονομική νομοθεσία εμπειρείχε διακρίσεις στο βαθμό που η νομοθετική εξουσία απέφευγε να καθορίσει αυθαίρετα προνόμια ή κωλύματα. [292]

Συνεπώς κατέληξε ο M. Lagrange όταν η αρχή της μη διακρίσεως είχε σχέση με μια απόφαση της Ανωτάτης Αρχής που συνιστούσε παρέμβαση στην αγορά, το πεδίο αυτού του κανόνα θα έπρεπε να εκτιμηθεί πρώτα και κύρια στο γενικό πλαίσιο αυτής της έννοιας της αυθαιρεσίας. [293]

Το Δικαστήριο, αφού έλαβε υπόψη του τις απόψεις του Γεν. Εισαγγελέα και των διαδίκων αποφάνθηκε μεταξύ των άλλων ότι σύμφωνα με το άρθρο 3(β) της Συνθήκης, τα όργανα της Κοινότητας υποχρεούνται, στα πλαίσια των ορίων των αρμοδιοτήτων τους, να εξασφαλίσουν προς το κοινό συμφέρον ότι όλοι οι καταναλωτές που ευρίσκοντο σε παρεμφερείς συνθήκες θα είχαν ίση πρόσβαση στις πηγές παραγωγής. Αυτή η διάταξη αποτελούσε ένα αναγκαίο αντικειμενικό σκοπό για τις ενέργειες της Ανωτάτης Αρχής κατά την ενάσκηση των εξουσιών που της έχουν απονεμηθεί από την Συνθήκη. Αποτυχία τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης των καταναλωτών στο θέμα των οικονομικών κανόνων, όπως η αρχή αυτή είχε περιγραφεί παραπάνω, δυνατόν να συνιστούσε κατάχρηση εξουσίας επηρεάζουσα τα άτομα ή τις τάξεις ατόμων που σκόπιμα θυσιάζοντο. [294]

Και το Δικαστήριο συνέχισε σύμφωνα με μια αρχή η οποία ήταν γενικά παραδεκτή από τα νομικά συστήματα των κρατών-μελών, η ίση μεταχείριση στο θέμα των οικονομικών κανόνων δεν εμπόδιζε να καθορισθούν διαφορετικές

τιμές σύμφωνα με την ιδιαίτερη κατάσταση των καταναλωτών ή κατηγοριών καταναλωτών, υπό τον όρο ότι οι διαφορές στην μεταχείριση αντιστοιχούσαν σε μια διαφορά στις καταστάσεις αυτών των ατόμων.

Εάν δεν υφίστατο, αντικειμενικά καθορισμένη βάση οι διακρίσεις στην μεταχείριση ήταν αυθαίρετες, μεροληπτικές και παράνομες. Δεν μπορούσε κανείς να ισχυρισθεί ότι οι οικονομικοί κανόνες ήταν άδικοι, με την πρόφαση ότι συνεπαγόταν διαφορετικά αποτελέσματα ή ανόμοια μειονεκτήματα για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα όταν αυτό ήταν καθαρά το αποτέλεσμα των διαφορετικών λειτουργικών συνθηκών .[295]

Στις υποθέσεις 27-29/58, [296], το Δικαστήριο επεσήμανε ότι η εφαρμογή του άρθρου 3(β), όφειλε να συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις που καθορίζονται από την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 σύμφωνα με την οποία η ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας έπρεπε να βασίζεται στην σύνθεση του κόστους παραγωγής που απέρρεε από τους φυσικούς και τεχνικούς όρους που προσιδιάζε στους ποικίλους παραγωγούς .[297]

Αυτό εσήμαινε ότι ήταν νόμιμες οποιεσδήποτε αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής οι οποίες καταργούσαν τις διάφορες προμοδοτήσεις των επιχειρήσεων που είχαν σαν αποτέλεσμα να επηρεάζουν την σύνθεση του κόστους παραγωγής και να εξισώνουν τεχνητά τις συνθήκες παραγωγής των εν λόγω επιχειρήσεων με εκείνες των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν χωρίς προμοδοτήσεις.[297α].

5.3.3. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΩΝ ΤΙΜΩΝ

Σύμφωνα με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 3 τα όργανα της Κοινότητας οφείλουν στο πλαίσιο των αντιστοιχών αρμοδιοτήτων τους και προς το κοινό συμφέρον να μεριμνούν για τον καθορισμό χαμηλότερων τιμών υπο συνθήκες που οι τιμές αυτές να μην επισύρουν καμμία αντιστοιχη άνοδο των τιμών των εφαρμοζομένων από τις ίδιες επιχειρήσεις σε άλλες συναλλαγές ούτε του συνόλου των τιμών σε άλλη χρονική περίοδο, επιτρέποντας συγχρόνως τις αναγκαίες αποσβέσεις και παρέχοντας στα τοποθετημένα κεφάλαια κανονικές δυνατότητες αποδόσεως.[298]

Κατά την άποψη του Γεν. Εισαγγελέα Karl Roemer το άρθρο 3(γ) δεν επιβάλλει απλώς τις κατώτερες τιμές αλλά καθορίζει δύο προϋποθέσεις:

Οι τιμές που καθορίζονται δεν θα πρέπει να είναι τόσο χαμηλές ούτως ώστε να οδηγήσουν σε επιβολή υψηλότερων τιμών από τις ίδιες επιχειρήσεις σε άλλες συναλλαγές ή σε υψηλότερο γενικό επίπεδο τιμών σε άλλη χρονική περίοδο. Επιπλέον οι τιμές που καθορίζονται θα πρέπει να επιτρέπουν αποσβέσεις και κανονικές δυνατότητες απόδοσης στα τοποθετημένα κεφάλαια.[299] Σύμφωνα με το άρθρο 61 συνθ. ΕΚΑΧ, η Ανωτάτη Αρχή δύναται τηρώντας μια συγκεκριμένη διαδικασία, [300], να καθορίζει, για ένα ή περισσότερα προϊόντα της αρμοδιότητάς της, αν ώ τ ε ρ ε ς τ ι μ έ ς εντός της κοινής αγοράς, αν διαπιστώνει ότι μια τέτοια απόφαση είναι

αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών που ορίζονται στο άρθρο 3, ιδίως στην περίπτωση γ. [301]

Κατά τον καθορισμό των ανωτάτων αυτών τιμών η Ανωτάτη Αρχή οφείλει να λαμβάνει υπόψη την ανάγκη εξασφάλισης της ανταγωνιστικότητας τόσο των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα όσο και των καταναλωτριών βιομηχανιών σύμφωνα με τις αρχές που ορίζονται στην τρίτη παράγραφο του άρθρου 3. [302]

Οι αρχές που καθορίζονται στο άρθρο 3(γ), επισημαίνει ο M. Lagrange εξασφαλίζουν προστασία στα ατομικά δικαιώματα και συμφέροντα των επιχειρήσεων. [303]

Το άρθρο 3(γ), συνιστά μια απο τις εξαιρέσεις που επιτρέπονται τόσο στην αρχή του ανταγωνισμού που καθορίζει το άρθρο 2 όσο και στην απαγόρευση των επιδοτήσεων που καθορίζει το άρθρο 4 της Συνθήκης. [304]

Αναλύοντας την γνώμη του αυτή ο K. Roemer, επισήμανε ότι σύμφωνα με το άρθρο 62 της Συνθήκης η Ανωτάτη Αρχή μπορούσε να εγκρίνει αντισταθμιστικές καταβολές μεταξύ διαφόρων επιχειρήσεων εάν αυτά θα είχε σαν αποτέλεσμα να αποτρέψει την διαμόρφωση της τιμής του άνθρακα στο επίπεδο του κόστους παραγωγής των ορυχείων των δαπανηρότερων στην εκμετάλλευση, των οποίων η διατήρηση σε λειτουργία αναγνωριζόταν προσωρινώς αναγκαία για την επίτευξη των σκοπών που ορίζονται στο άρθρο 3 [305].

Η διάταξη αυτή, συνέχιζε ο K. Roemer, απέδεικνε ότι η Συνθήκη δεν αγνοούσε την επιρροή που ασκείται στις τιμές απο τις επιδοτήσεις. Αυτό όμως που θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ήταν τόσο η φύση των μέτρων που ελάμβανοντο για την ενίσχυση των εν λόγω επιχειρήσεων, δηλαδή οι αντισταθμιστικές καταβολές, όσο και η προσωρινότητα των μέτρων αυτών καθ' αυτών. Αυτές οι ρυθμίσεις ταιριάζουν χωρίς δυσκολία στο σύστημα της Συνθήκης σχετικά με τις επιδοτήσεις. [306], παρατήρησε ο K. Roemer.

Κατ' ακολουθίαν ήταν αδύνατο να δικαιολογηθούν, εν όψει των σκοπών του άρθρου 3(γ), οι ειδικές τιμές και συνθήκες μεταφοράς για συγκεκριμένες επιχειρήσεις, [307], παρά τα αντίθετα επιχειρήματα των προσφευγουσών, σύμφωνα με τα οποία η κατάργηση των ειδικών τιμών μεταφοράς και η επακόλουθη αύξηση του κόστους μεταφοράς ήταν αντίθετη με το άρθρο 3(γ), διότι είτε δεν επέτρεπε τον καθορισμό χαμηλότερων τιμών, είτε παρεμπόδιζε τις αναγκαίες αποσβέσεις και απέκλειε κάθε κανονική απόδοση των τοποθετημένων κεφαλαίων. [308]

Άλλωστε όπως τόνισε και η Ανωτάτη Αρχή, [309], οι προστατευτικές τιμές μεταφοράς δεν ήταν ένα μέτρο που προβλεπόταν απο την Συνθήκη προκειμένου να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να προσφέρουν τις κατώτερες τιμές, αφού ένα τέτοιο μέτρο τεχνητά διαστρέβλωνε τις φυσικές και κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού, ενώ η Συνθήκη επεδίωκε τους σκοπούς του άρθρου 3(γ) μόνο στην βάση των συνθηκών ανταγωνισμού και σύμφωνα με αυτές.

Καθίστατο λοιπόν προφανές ότι η εφαρμογή του άρθρου 3(γ) ήταν δυνατόν να επιβάλλει ορισμένους περιορισμούς στην λειτουργία του ανταγωνισμού που προβλεπόταν απο το άρθρο 2 της Συνθήκης. Αυτό συνέβαινε στις περιπτώσεις που προβλεπόταν ρητά απο τα ειδικά άρθρα της Συνθήκης.

Σε περίπτωση δε μη ρητής μνείας κανείς δεν δύνατο να επικαλεσθεί τον καθορισμό χαμηλότερων τιμών προκειμένου να παρακάμψει διάφορες απαγορεύσεις που ετίθεντο με γενικό μεν τρόπο, πάντως όμως ρητά από την ίδια την Συνθήκη.

Αυτό ιδιαίτερα συνέβαινε με την περίπτωση των κάθε μορφής ενισχύσεων και επιδοτήσεων οι οποίες σύμφωνα με την ρητή διατύπωση του Δικαστηρίου παραμόρφωναν τις συνθήκες παραγωγής με αποτέλεσμα η τιμή η οποία ήταν δυνατόν να καθορισθεί μέσω των ενισχύσεων δεν ήταν η κ α τ ὴ τ ε ρ η την οποία ο α ν τ α γ ω ν ι σ μ ὸ ς θα μπορούσε να επιτρέψει [310]

Συνεπώς ο καθορισμός των χ α μ η λ ὠ τ ᾶ τ ὼ ν τιμών έπρεπε να συμμορφώνεται με την θεμελιώδη αρχή του α ν τ α γ ω ν ι σ μ ο ὗ ο οποίος βρισκόταν στην βάση της αγοράς και οι χ α μ η λ ὠ τ ᾶ τ ε ς τιμές έπρεπε να προέρχονται από τις φ υ σ ι κ ῆ ς σ υ ν θ ῆ κ ε ς π α ρ α γ ω γ ῆ ς στις οποίες υπόκειντο οι παραγωγοί .[311]

Με βάση λοιπόν τα οσα αναλύσαμε παραπάνω θα μπορούσαμε να παρατηρήσουμε ότι το Δικαστήριο με την νομολογία του στις υποθέσεις 27-29/58 αποφάνθηκε ότι η χαμηλότερες τιμές, όπως αυτές προσδιορίζονται από το άρθρο 3(γ), θα πρέπει να επιτυγχάνονται κατά κύριο λόγο μέσω του ανταγωνισμού και της ελεύθερης οικονομίας και κατ' εξαίρεση μόνο μέσω των διαφόρων παρεμβατικών πολιτικών.

Πόσο χ α μ η λ ῆ ς είναι άραγε οι χ α μ η λ ὠ τ ᾶ τ ε ς τ ι μ ῆ ς;

Είναι τόσο χαμηλές όσο ο α ν τ α γ ω ν ι σ μ ὸ ς επιτυγχάνει να τις συμπιέσει και υπο τον όρο ότι τα επενδυθέντα κεφάλαια δύναται να αποσβεστούν και να αποδώσουν κ α ν ο ν ι κ ᾶ κ ἔ ρ ῏ η.

Οι υποθέσεις 27-29/58, δεν ήταν βεβαίως οι μοναδικές στις οποίες το Δικαστήριο αναφέρθηκε στο άρθρο 3(γ).

Αρκετά χρόνια πιο πριν είχε ασχοληθεί με την ερμηνεία του εν λόγω άρθρου στην υπόθεση 6/54, Ολλανδία κατά Ανωτάτης Αρχής, σχετικά με τον καθορισμό ανωτάτων τιμών του κοινοτικού άνθρακα.[313]

Όπως έχει ήδη αναφερθεί οι εθνικές αγορές άνθρακα των διαφόρων κρατών-μελών της Κοινότητας ήταν λίγο εως πολύ αυστηρά οργανωμένες. Επισειρά δεκαετιών οι τιμές του άνθρακα καθοριζόταν από τις αρμόδιες εθνικές αρχές, ο δε ανταγωνισμός, στο βαθμό που υφίστατο δεν λειτουργούσε ανάμεσα σε κάθε ένα ορυχείο αλλά μεταξύ διαφόρων ενώσεων ορυχείων που είχαν ιδρυθεί με αποκλειστικό σκοπό την απο κοινού πραγματοποίηση των πωλήσεων. Το κόστος παραγωγής άνθρακα στις διάφορες χώρες της Κοινότητας διέφερε σημαντικά.[314]

Προκειμένου να ομαλοποιηθεί η αγορά, να δημιουργηθούν ανταγωνιστικές συνθήκες και να προετοιμαστούν οι διάφορες επιχειρήσεις να λειτουργήσουν υπο τις νέες συνθήκες που διαμόρφωνε η ίδρυση της Κοινής Αγοράς άνθρακα και χάλυβα, τα συμβαλλόμενα μέρη υιοθέτησαν την Σύμβαση Μεταβατικών Διατάξεων, [315], και καθόρισαν μεταβατική περίοδο πέντε ετών μετά το πέρας της οποίας θα άρχιζε η εφαρμογή της Συνθήκης της ΕΚΑΧ.[316]

Οι αποφάσεις τις οποίες έλαβε η Ανωτάτη Αρχή κατά την έναρξη λειτουργίας της πενταετούς μεταβατικής περιόδου αφορούσαν την επιβολή αντισταθμιστικών εισφορών προς οφελος των βιομηχανιών άνθρακα της Ιταλίας και του Βελγίου, των οποίων η ανταγωνιστικότητα είχε ιδιαίτερα εξασθενήσει, [317], και τον καθορισμό ανωτάτων τιμών πώλησης του κοινοτικού άνθρακα. [318]. Κατά τον δεύτερο χρόνο εφαρμογής της μεταβατικής περιόδου ελήφθησαν συγκεκριμένα μέτρα για την σταδιακή ολοκλήρωση των Βελγικών ανθρακωρυχείων στην Κοινή Αγορά, [319], και καταργήθηκαν οι ανώτατες τιμές για όλα τα ανθρακωρυχεία της Κοινότητας εκτός από τα ανθρακωρυχεία του Ruhr και του Nord et du Pas-de-Calais τα οποία λόγω της υφισταμένης δομής της κοινής αγοράς θα μπορούσαν ουσιαστικά να καθορίσουν τις τιμές του κοινοτικού άνθρακα. [320]

Επομένως προκειμένου να επιτευχθούν οι αντικειμενικοί σκοποί του άρθρου 3 της Συνθήκης ήταν αναγκαίο να διατηρηθούν ανώτατες τιμές για αυτά τα δύο ανθρακωρυχεία. [321]

Τις τρεις αυτές Αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής που καθόριζαν ανώτερες τιμές για τα εν λόγω δύο ανθρακωρυχεία, [322], προσέβαλλε η κυβέρνηση της Ολλανδίας αιτουμένη την ακύρωση τους καθόσον οι τιμές θα έπρεπε να είχαν απελευθερωθεί τελείως και η Ανωτάτη Αρχή να μην λάβει καθόλου υπόψη της την δομή της αγοράς η οποία λόγω της ύπαρξης των παραπάνω δύο δεσποζόντων ανθρακωρυχείων ήταν παράνομη. [323]

Απαντώντας η Ανωτάτη Αρχή ισχυρίσθηκε ότι σύμφωνα με μελέτες της αλλά και με συζητήσεις με τους παραγωγούς κατέληξε στο συμπέρασμα ότι εάν απελευθερωνόταν οι τιμές, δεν θα ήταν οι κατώτατες δυνατές όπως επιβάλλει το άρθρο 3(γ) και για τον λόγο αυτό αναγκάσθηκε να καθορίσει ανώτατες τιμές. [324]

Ειδικότερα σχετικά με τα ανθρακωρυχεία του Ruhr παρατήρησε ότι η πτώση των τιμών που επιδιωκόταν από το άρθρο 3(γ) της Συνθήκης δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί χωρίς παρεμβασισμό, ενώ για τα ανθρακωρυχεία του Calais επεσήμανε ότι απολάμβαναν προστασίας και για τον λόγο αυτό ήταν αναγκαίο να καθορίσει τις χαμηλότερες δυνατές τιμές σαν ανώτατες τιμές. [325]

Ο Γεν. Εισαγγελέας K. Roemer εκθέτοντας την γνώμη του παρατήρησε ότι μέσω των διαδικασιών που καθόριζε το άρθρο 61 της Συνθήκης η Ανωτάτη Αρχή δύνατο να καθορίσει ανώτατες τιμές προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί που καθορίζονται στο άρθρο 3 και ιδίως στην τρίτη παράγραφο του. [326]

Το άρθρο 61 της Συνθήκης, συνέχισε υπέβαλε τον καθορισμό ανώτατων τιμών μόνο σε μια προϋπόθεση, ότι δηλαδή αυτές θα έπρεπε να ήταν απαραίτητες προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί του άρθρου 3 και ιδίως της τρίτης παραγράφου του. Δεν επέμενε όμως σε κάποια ιδιαίτερη κατάσταση της αγοράς ή του ανταγωνισμού. [327]

Κατά την δημιουργία της Κοινής Αγοράς ο καθορισμός ανώτατων τιμών θεωρήθηκε αναγκαίος. Ειδικότερα κρίθηκε ότι προκειμένου να αποφευχθούν διαταραχές στις οικονομίες των χωρών-μελών το επίπεδο των τιμών του άνθρακα στην Κοινότητα έπρεπε να εξισωθεί στο επίπεδο που προερχόταν από τις ανώτατες τιμές που καθορίζοντο από όλα τα κράτη-μέλη [328].

Όταν θα έχει επιτευχθεί η Κοινή Αγορά, κατέληξε ο K. Roemer, και θα έχουν εγκαθιδρυθεί κανονικές συνθήκες ανταγωνισμού η πλήρης απελευθέρωση των τιμών ίσως γίνει ο γενικός κανόνας και ο καθορισμός των ορίων των τιμών θα περιορισθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις. [329]

Το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι το άρθρο 61(α) αφ' ενός μεν θα έπρεπε να συνδυαστεί με το άρθρο 5 το οποίο προνοούσε για περιορισμένα παρεμβατικά μέτρα όπως ήταν αυτά στην προκείμενη περίπτωση. Αφ'ετέρου προνοώντας για τον καθορισμό ανωτάτων τιμών στην Κοινή Αγορά η Συνθήκη απλώς διαχώριζε την Κοινή Αγορά από την εξωτερική αγορά αλλά δεν είχε πρόθεση να απαγορεύσει ένα μέτρο ή μετρα τα οποία επηρέαζαν μόνο συγκεκριμένους τομείς της Κοινής Αγοράς. Επιπλέον το εν λόγω μέτρο έμμεσα επηρέαζε όλη αυτή την αγορά [330].

Η δήλωση στην πρόσβαλλομένη Απόφαση της Ανωτάτης Αρχής, συνέχισε το Δικαστήριο, ότι ο καθορισμός ανωτάτων τιμών ήταν αναγκαίος προκειμένου να εξυπηρετήσει τους αντικειμενικούς σκοπούς που καθορίζονται από το άρθρο 3 της Συνθήκης για λόγους που είχαν σχέση με την δομή της αγοράς, δεν ερχόταν σε σύγκρουση κατ' ανάγκη με το κείμενο ή το πνεύμα της παραγράφου (α) του άρθρου 61, η οποία αντίθετα με την παράγραφο (β) δεν αφορούσε καμία περίπτωση που να έχει σχέση με τον οικονομικό κύκλο. [331]

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι έχοντας υπόψη τους αντικειμενικούς σκοπούς του άρθρου 3 της Συνθήκης η έλλειψη αναγκαιότητας του μέτρου δεν ήταν εμφανής αμέσως από το ύψος των τιμών που είχαν καθορισθεί.

Αυτό το άρθρο της Συνθήκης υποχρέωνε την Ανωτάτη Αρχή να εξασφαλίσει την εγκαθίδρυση συγκεκριμένων οικονομικών συνθηκών και αυτό θα μπορούσε να δικαιολογηθεί προληπτικώς παρεμβατισμό ακόμη και αν είχαν γίνει συγκεκριμένες καθυσταστικές δηλώσεις οι οποίες δεν περιείχαν καμία δέσμευση σχετικά με την έκταση της εγκυρότητας τους.

Στα πλαίσια αυτά η παράγραφος (γ) ακόμη ειδικότερα προνοούσε την εγκαθίδρυση των χαμηλότερων τιμών αλλά δεν απαιτούσε μια προσπάθεια να φθάσουν στην απολύτως ελάχιστη αλλά μόνο σε μια τιμή η οποία, ενώ θα ήταν η χαμηλότερη με την έννοια του άρθρου 3(γ), θα ελάμβανε υπόψη τους άλλους αντικειμενικούς σκοπούς που επιβάλλονται από το άρθρο αυτό στις ενέργειες της Ανωτάτης Αρχής. [332]

Η τελευταία παρατήρηση του Δικαστηρίου ότι η χαμηλότερη τιμή που καθορίζει το άρθρο 3(γ) θα πρέπει να κινείται σε τέτοιο υψος ούτως ώστε να λαμβάνει υπόψη και τους άλλους αντικειμενικούς σκοπούς του άρθρου 3 της Συνθήκης παρουσιάζει ορισμένες λεπτές διαφοροποιήσεις από την μεταγενέστερη άποψη που διατύπωσε στις υποθέσεις 27-29/58, [333], σύμφωνα με την οποία η χαμηλότερη τιμή είναι αυτή που συμμορφώνεται με την θεμελιώδη αρχή του ανταγωνισμού και πρέπει να προέρχεται από τις φυσικές συνθήκες παραγωγής στις οποίες υπόκεινται οι παραγωγοί. [334]

5.3.4. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΕΠΕΚΤΑΣΗ
ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Σύμφωνα με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 3 της Συνθήκης τα όργανα της Κοινότητας οφείλουν στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους και προς το κοινό συμφέρον να μεριμνούν για την διατήρηση των συνθηκών οι οποίες ωθούν τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν και να βελτιώνουν το παραγωγικό τους δυναμικό και να προωθήσουν μια πολιτική ορθολογικής εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων αποφεύγοντας την αλόγιστη εξάντληση τους. [335]

Επίσης σύμφωνα με την έκτη παράγραφο του αυτού άρθρου τα όργανα της Κοινότητας οφείλουν στο πλαίσιο των αντιστοιχών αρμοδιοτήτων τους και χάριν του κοινού συμφέροντος να προάγουν την κανονική επέκταση και τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής, καθώς και την βελτίωση της ποιότητας υπο συνθήκες που αποκλείουν έναντι των ανταγωνιστικών βιομηχανιών κάθε προστασία η οποία δεν θα δικαιολογούσε μη νόμιμη ενέργεια από μέρους τους ή προς όφελος τους. [336]

Το περιεχόμενο αυτών των δύο εξειδικευμένων οικονομικών στόχων το εξετάζουμε ενιαία στο τμήμα αυτό της διατριβής μας επειδή όχι μόνο δεν υφίσταται εκτενής νομολογία του Δικαστηρίου, αλλά και αυτή που υπάρχει αναφέρεται ενιαία και στους δύο αυτούς οικονομικούς στόχους.

Πρόκειται για τις αποφάσεις 8/57, 13/57 και 27-29/58 στις οποίες έχουμε ήδη αναφερθεί αναφορικά με τους υπόλοιπους εξειδικευμένους οικονομικούς στόχους της Κοινότητας.

Στις υποθέσεις 27-29/58 οι προσφεύγουσες Γαλλικές επιχειρήσεις μεταξύ άλλων υποστήριξαν ότι η κατάργηση των προστατευτικών τιμών και συνθηκών μεταφοράς των προϊόντων που παράγουν θα είχε σαν αποτέλεσμα να μην δύνανται οι προσφεύγουσες να αναπτύξουν και να βελτιώσουν το παραγωγικό τους δυναμικό και να προωθήσουν μια πολιτική ορθολογικής εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων.

Ταυτόχρονα η παραγωγή της κανονικής επέκτασης ο εκσυγχρονισμός της παραγωγής και η βελτίωση της ποιότητας καθίσταντο, εν όψει των παραπάνω, αδύνατα. [337]

Απαντώντας η Ανωτάτη Αρχή επεσήμανε ότι σύμφωνα με την θεμελιώδη λογική που διέπει την κοινή αγορά ήταν αδύνατον για τους αντικειμενικούς σκοπούς που καθορίζονται από το άρθρο 3 (δ) και (στ), να επιτευχθούν μέσω προστατευτικών τιμών όπως ήταν οι απαγορευθείσες τιμές μεταφοράς. [338]

Το Δικαστήριο στην απόφαση του επί των παραπάνω υποθέσεων παρατήρησε ότι οι προσφεύγουσες λανθασμένα ισχυρίζοντο ότι η κατάργηση των εν λόγω τιμών και συνθηκών, [339], διακύβευε την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών που καθορίζονταν από το άρθρο 3 (δ) και (στ). [340]

Στην πραγματικότητα, συνέχισε το Δικαστήριο, από τις παραπάνω παρατηρήσεις προέκυπτε ότι η επίτευξη των σκοπών του άρθρου 3(δ) και (στ), βασιζόταν στην συμμόρφωση με τις φυσικές και αστρέβλωτες

συνθήκες παραγωγής στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα και απέκλειε κάθε βοήθεια. [341]

Ιδιαίτερα δε σχετικά με τον αντικειμενικό σκοπό που καθοριζόταν από το άρθρο 3(στ) ,συνέχισε το Δικαστήριο, ήταν απαραίτητο να υπενθυμηθεί ότι η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 54 απαγόρευε την χρηματοδότηση ενός προγράμματος ή την εκμετάλλευση των εγκαταστάσεων που προβλεπόταν απ' αυτό , εάν συνεπαγόταν επιχορηγήσεις, ενισχύσεις, προστατευτικά μέτρα ή διακρίσεις αντίθετες προς την Συνθήκη [342].

Κατ'ακολουθίαν κατέληξε το Δικαστήριο, ήταν απαραίτητο να απαγορευθεί η διατήρηση των εν λόγω τιμών και συνθηκών διότι αποτελούσαν βοήθεια αντίθετη με την Συνθήκη αφού δεν συμβιβαζόταν με τις συνθήκες που ήταν απαραίτητες για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών που καθοριζόταν στο άρθρο 3(δ) και (στ) . [343]

Ενώ στις παραπάνω υποθέσεις το Δικαστήριο αποφάνθηκε για την σχέση της κατάργησης των προστατευτικών τιμών και συνθηκών μεταφοράς με τους εν λόγω δύο εξειδικευμένους οικονομικούς σκοπούς της Κοινότητας, στις υποθέσεις 8/57 και 13/57 εξέτασε την σχέση των παρεμβατικών μέτρων που έλαβε η Ανωτάτη Αρχή, προκειμένου να εξασφαλίσει τον κανονικό εφοδιασμό της αγοράς, με τους σκοπούς του άρθρου 3(δ) και (στ).

Στην πρώτη περίπτωση δηλαδή εξετάσθηκε η σχέση των εν λόγω σκοπών με α ρ ν η τ ι κ ά - α π α γ ο ρ ε υ τ ι κ ά μέτρα που ελήφθησαν από την Ανωτάτη Αρχή εις εκτέλεση των διατάξεων που καθορίζονται από το άρθρο 4 της Συνθήκης, ενώ στην δεύτερη περίπτωση που εξετάζεται παρακάτω η απόφαση του Δικαστηρίου αφορούσε την σχέση των εν λόγω εξειδικευμένων οικονομικών σκοπών του άρθρου 3(δ) και (στ), με τα θ ε τ ι κ ά π α ρ ε μ β α τ ι κ ά μέτρα που έλαβε η Ανωτάτη Αρχή προς επίτευξη ενός από τους υπόλοιπους σκοπούς που καθορίζονται από το άρθρο 3.

Εν προκειμένω λοιπόν το Δικαστήριο επεσήμανε ότι σύμφωνα με το άρθρο 3(δ) και (στ) της Συνθήκης, τα όργανα της Κοινότητας και ιδιαίτερα η Ανωτάτη Αρχή, ασκώντας τις εξουσίες που τις είχαν απονεμηθεί από το άρθρο 53(δ), υποχρεούνται να εξασφαλίσει την διατήρηση των συνθηκών οι οποίες θα ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να αναπτύξουν και να βελτιώσουν το παραγωγικό τους δυναμικό και να προωθήσουν την κανονική επέκταση και τον εκσυγχρονισμό της παραγωγής και την βελτίωση της ποιότητας [344]

Η Ανωτάτη Αρχή παρατήρησε το ΔΕΚ, αναφερόταν σε αυτούς τους νομικούς σκοπούς στην αρχή της προσβληθείσας αποφάσεως, ο διακηρυγμένος σκοπός των οποίων ήταν να εξασφαλίσει κανονικές προμήθειες της αγοράς σε παλαιοσίδηρο και να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις να εξοικονομήσουν παλαιοσίδηρο χωρίς παρά ταύτα να καταστήσουν πιο δύσκολη την αύξηση της ικανότητας παραγωγής [345].

Οι προσφεύγουσες συνέχισε το Δικαστήριο στις παραπάνω δυο υποθέσεις ισχυριζόταν ότι η Ανωτάτη Αρχή παρέβλεψε σοβαρά τους παραπάνω σκοπούς με το να παρεμποδίζει, μέσω των προσβαλλομένων αποφάσεων, την ανάπτυξη συγκεκριμένων μεθόδων παραγωγής. [346]

Θα έπρεπε λοιπόν να εξετασθεί κατά πόσο οι εν λόγω αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής υποδήλωναν ένα παράνομο κίνητρο ή μια σοβαρή έλλειψη προσοχής ισοδυναμούσα με αποτυχία σεβασμού των νόμιμων κινήτρων των σκοπών και κατά πόσο αναφορικά με αυτό δόθηκε πιθανόν προτεραιότητα σε

συγκεκριμένους νόμιμους σκοπούς εις βάρος συγκεκριμένων άλλων σκοπών σε τέτοιο βαθμό ο οποίος δεν εδικαιολογείτο από τις περιστάσεις.[347]

Η επίτευξη των σκοπών που καθορίζονται στο άρθρο 3(5) και (στ) της Συνθήκης, κατέληξε το Δικαστήριο, δεν μπορούσαν να επιδιωχθούν απομονωμένα και χωρίς να ληφθούν υπόψη οι άλλοι σκοποί του εν λόγω άρθρου

Η πραγματοποίηση της κανονικής επέκτασης και του εκσυγχρονισμού της παραγωγής μπορούσαν να επιδιωχθούν νόμιμα μέσα στο πλαίσιο μιας γενικής δράσης στην βάση μιας εναρμόνισης των σκοπών του άρθρου 3,σε περίπτωση δε ανάγκης δίνοντας τέτοια προτεραιότητα στον ένα ή στον άλλο από αυτούς όπως παρουσιαζόταν αναγκαίο λαμβάνοντας υπόψη την κατάσταση η οποία προέκυπτε από τα οικονομικά δεδομένα ή τις καταστάσεις που επικρατούσαν κατά τον χρόνο της παρέμβασης.[348]

Υ Π Ο Σ Η Μ Ε Ι Θ Σ Ε Ι Σ

Μ Ε Ρ Ο Σ   Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Π Ρ Ο Τ Ο

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ   ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΧΑΛΥΒΑ

- [1] Για το σχέδιο Schuman βλεπ. Diebold, W: The Schuman Plan N.Y. 1959 και Raymond Vernon The Schuman Plan στην A.J.I.L. 1955, σελ. 183 - 202.
- [1α] Σχετικά με τις θεωρίες ολοκλήρωσης βλεπ. Χριστοδουλιδη Β.Α., "Εισαγωγή εις την γενικήν θεωρίαν των διεθνών Οργανισμών" Τ.Α. 2η Εκδοση 1979, σελ. 37-56
Κ.Α. Στεφάνου "Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση", σελ. 1-50.
Mitrany D. A Working Peace System, E. Haas The Uniting of Europe
Pentland C. International theory and European Integration.
P. Taylor The limits of European Integration.
- [1β] Για την θετική και αρνητική ολοκλήρωση βλεπ. Κ. Α. Στεφάνου, ο.π. σελ. 47-51, όπου και αναλυτική βιβλιογραφία μεταξύ της οποίας:
Pinder J., Positive Integration and negative integration, some problems of Economic Union in the EEC στο Wills F.R. European Integration, σελ. 53.
Pelkmans J. Επαναθεώρηση των θεωριών Οικονομικής Ολοκλήρωσης ΕΕυρ 1980, σελ. 271.
Tinbergen J. International Economic Integration.
Για τις θεωρίες οικονομικής ολοκλήρωσης βλεπ. επίσης
T. Scitovsky T. Economic Theory and Western European Integation,
B. Balassa The Theory of Economic Integration.
- [2] Βλεπ. υποθέσεις 8/57 Acieries Belges v High Authority ECR 1958 σελ. 245, και 13/57 Wirtschaftsvereinigung Eisen κλπ v High Authority, ECR 1958 σελ. 265, αμφότερες εκδοθείσες την 21 Ιουνίου 1958
- [3] Βλεπ. υποθ. 1/54, France v High Authority, ECR 1954, σελ. 1, ιδίως σελ. 9.
- [4] Στις 23-4-1956
- [5] Βλεπ. υποθ. 7 & 9/54, Groupement des Industries Sidirurgiques Luxembourgeoises v High Authority, ECR 1956, σελ. 195.
- [6] Βλεπ. ECR. 1958 σελ. 253 και 278.
- [7] Βλεπ. υποθ. 8/57, ECR Σελ. 253
- [8] Βλεπ. υποθ. 8/57 & 13/57 ECR σελ. 254 και 278-279.
- [9] ο.π. σελ. 254 & 279

- [10] Βλεπ. υπόθεση 28/66 Netherlands v High Authority (14 Rec 1,1968), όπου το Δικαστήριο για πρώτη φορά προχώρησε σε ένα τόσο σαφή διαχωρισμό των σκοπών της Κοινότητας, σε οικονομικούς και σε κοινωνικούς - πολιτικούς.
- [11] Βλεπ. άρθρο 2 παρ.1 συνθ. ΕΚΑΧ.
- [12] Βλεπ. Steindorff Ernst "Die vertragsziele des EGKS als Rechtsvorschriften und Richtlinien", 2 Ber. deutsch Ges VR 94 (1957).
- [13]. Βλεπ. Convention on the transitional provisions, αρθρ.23, Sweet & Maxwell σελ. 56 επομ. και Σύμβαση περί των Μεταβατικών Διατάξεων(ΣΜΔ), Σπυριδάκης τ.Β. σελ. 1192 επομ.
- [14]. Σύμφωνα με το άρθρο 1παρ.4 της ΣΜΔ, η μεταβατική περίοδος αρχίζει από την ημερομηνία δημιουργίας της κοινής αγοράς και λήγει πέντε έτη μετά την ίδρυση της κοινής αγοράς για τον άνθρακα. Πάντως η παραπάνω Σύμβαση,εφαρμόζεται και κατά την προπαρασκευαστική περίοδο(αρθ.1 παρ.2 ΣΜΔ) η οποία εκτείνεται από την ημερομηνία ενάρξεως της Συνθήκης μέχρι την ημερομηνία της δημιουργίας της κοινής αγοράς(αρθρ.1 παρ.3 ΣΜΔ).
- [15]. Βλεπ. αρθρ. 23 παρ.4
- [15α] Πρόκειται στην ουσία για τον λεγόμενο μερικώς χαρακτήρι-
 ρ α ο λ ο κ λ ή ρ ω σ η ς της ΕΚΑΧ για τον οποίο γίνεται
 εκτενής αναφορά στην υπόθεση 7 και 9/54, ECR 1954-1956, σελ. 175.
- [16]. Για τις συνέπειες του μερικού χαρακτήρα ολοκλήρωσης της ΕΚΑΧ
 βλεπ. υποθ. 7 και 9/54 ο.π. αλλά και Α. Βλάχο, Νομολογία
 ΔΕΚ. τομ. Ι, ιδίως σελ. 39 - 43.
- [17] βλεπ. σχετικά και γνωμ. 1/59 ECR 1959.
- [18]. Βλεπ. αρθ.9 συνθ.ΕΚΑΧ σε συνδιασμό με αρθ.3 συνθ. ΕΚΑΧ.
- [19]. Γεγονός το οποίο συμβαίνει,όπως αναλύσαμε παραπάνω αναφορικά με το
 άρθρο 23 ΣΜΔ.
- [20]. Βλεπ.γνωμοδότηση ΔΕΚ 1/59,ECR 1959,σελ.261 επομ. & γνωμοδότηση ΔΕΚ
 1/60,ECR 1960,σελ. 41 επομ.
 Για τους λόγους αναθεώρησης που προέβαλλαν η Ανωτάτη Αρχή και το
 Συμβούλιο,βλεπ. παρακάτω.
- [21]. Βλεπ. αναλυτικότερα ανωτέρω αρθρο 56 παρ.1 συνθ. ΕΚΑΧ
- [22]. Βλεπ. ομοίως άρθρο 23 ΣΜΔ.
- [23]. Βλεπ. αρθρ. 68 παρ. 1 συνθ. ΕΚΑΧ
- [24]. Ομοίως άρθρ. 68 παρ. 2 συνθ. ΕΚΑΧ
- [25]. Ομοίως αρθρ. 68 παρ. 3α,3β,3γ,3δ.
- [25]. Όπλαδή στα πλαίσια Εθνικών Συλλογικών Συμβάσεων ή ΣΣΕ που
 συνάπτονται στον χώρο των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα.
- [26]. Η περίπτωση αυτή αφορά στην μείωση του πληθωρισμού στα διάφορα
 κράτη-μέλη.
- [27]. Βλεπ. άρθρο 68 παρ. 4
- [28]. Βλεπ. άρθρο 68 παρ. 5. Το μέγεθος των επιχειρήσεων αυτών
 καθορίζεται από την Ανωτάτη Αρχή σε συμφωνία με το Συμβούλιο.

[29]. Ο τρόπος χρηματοδότησης των κοινωνικών ασφαλίσεων επηρεάζει άμεσα τις συνθήκες ανταγωνισμού που επικρατούν σε μία συγκεκριμένη αγορά.

Συνήθως οι κοινωνικές ασφαλίσεις χρηματοδοτούνται από τρεις πηγές. Το κράτος, τους εργοδότες και τους εργαζόμενους.

Κάθε ενδεχόμενη νομοθετική ρύθμιση με την οποία μειώνεται η εργοδοτική εισφορά, στην ουσία αποτελεί μέτρο έμμεσης ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων διότι μειώνει τεχνικά το κόστος παραγωγής.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό καθ' όσον το ύψος της εργοδοτικής εισφοράς διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Σύμφωνα με στοιχεία που παραθέτει ο D. Swann στο βιβλίο του "The Economics of the Common Market" σελ.247 επομ.το 1968 τα ποσά που κατέβαλαν οι εργοδότες για εισφορές αναλογούσαν σε ποσοστά επί των μισθών ως εξής.

Στην Ιταλία 91,9% ,στην Γαλλία 70%,στο Βέλγιο 54,5%,στην Ολλανδία 49,9%,στη Γερμανία 44,5%,στο Λουξεμβούργο 40,8% και στη Μεγ.Βρετανία μόνο 22,2%. (Για περισσότερη ανάλυση επί του θέματος βλεπ. D.Swann ό.π. σελ.245 επομ.)

Πάντως το γεγονός της ύπαρξης διαφορετικού ύψους εργοδοτικής εισφοράς στα διάφορα κράτη μέλη και τα μειονεκτήματα που αυτό δημιουργεί στην ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών με αυξημένο κοινωνικό κόστος παραγωγής, οδήγησαν σε ανεπιτυχείς προσπάθειες της Γαλλικής Αντιπροσωπίας, κατά τις διαπραγματεύσεις της ΕΚΑΧ να υιοθετηθούν διατάξεις αναφορικά με την άμεση εναρμόνιση του υφισταμένου στα κράτη-μέλη, κοινωνικού κόστους παραγωγής. (βλεπ. και D.Swann, ό.π. σελ.247)

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί ότι αρκετοί οικονομολόγοι διαφωνούν με την αναγκαιότητα εξίσωσης του κοινωνικού κόστους παραγωγής στα πλαίσια μίας οικονομικής ένωσης. (βλεπ. B.Balassa, 1962, European Economic Integration. σελ. 224 και ILO, Ohlin Report 1956).

[30]. Βλεπ. άρθρο 67 παρ. 2 εδ.2 συνθ. ΕΚΑΧ

[31]. Ernst Haas " The Uniting of Europe "σελ. 88 Ενδιαφέρον παρουσιάζει εν προκειμένω η περίπτωση της εισαγωγής της 45ωρης εβδομαδιαίας απασχόλησης στην Βελγική βιομηχανία χάλυβα.

Ο Βέλγος εκπρόσωπος στο Συμβούλιο των Υπουργών της ΕΚΑΧ, λόγω των ανταγωνιστικών μειονεκτημάτων τα οποία συνεπαγόταν η μείωση του ωραρίου για την Βελγική βιομηχανία χάλυβα, ζήτησε να εξουσιοδοτηθεί η Ανωτάτη Αρχή να λάβει μέτρα για την εναρμόνιση του ωραρίου εργασίας σε όλες τις βιομηχανίες χάλυβα των χωρών-μελών της Κοινότητας. (βλεπ. Haas ό.π.σελ.90).

[32]. P. Pescatore, Exposé Introductif sur les exigences de la démocratie et la légitimité de la Communauté Européenne στην Session Jointe 1974 "Le parlement et les pouvoirs parlementaires" της Faculte Internationale de droit compare Luxembourg, και Cahiers de droit Europeen (1974).σελ. 499.

[33]. Άρθρο 56 ΕΚΑΧ & 23 ΣΜΟ.

Στα πλαίσια των μέτρων αναπροσαρμογής μέχρι το 1956 η Γαλλία έλαβε 2.450.000 \$, η Ιταλία 5.990.000 \$ & το Βέλγιο 1.400.000 \$ και επωφελήθηκαν αντίστοιχα 2000, 10.000, και 1.100 εργαζόμενοι

- αντίστοιχα στις παραπάνω χώρες (βλεπ. Haas ό.π. σελ.93).
- [34]. Για λεπτομέρειες σχετικά με το στεγαστικό κοινοτικό πρόγραμμα, βλεπ. ομοίως Haas ό.π. σελ.93 επόμ.
- [35]. Στεγαστικά προγράμματα, ασφάλεια συνθηκών εργασίας κλπ.
- [36]. Βλεπ. Haas ό.π. σελ.89.
Αναφορικά με την επίθεση της Σοσιαλιστικής Ομάδας κατά των Κυβερνήσεων των χωρών-μελών της ΕΚΑΧ βλεπ. δήλωση G.M.Nederhorst, Common Assembly Debats May 9, 1956 σελ. 422-426 και Haas ό.π. σελ.89, σμ.12
- [37]. Τα κυριότερα σημεία του περιεχομένου της παραγράφου 2 του άρθρου 56 της Συνθήκης, που προστέθηκε μετά την σχετική τροποποίηση, αναλύθηκαν παραπάνω.
- [38]. Βλεπ. άρθρο 95 παρ.3 συνθ. ΕΚΑΧ, όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις του από τα άρθρα 13 της Πράξης Προσχώρησης 1972 την Πράξη Προσχώρησης της Ελληνικής Δημοκρατίας, και το άρθρο 13 της Πράξης Προσχώρησης Ισπανίας - Πορτογαλίας.
- [39]. Σχετικά με το περιεχόμενο του άρθρου 56 συνθ. βλεπ. παραπάνω παρον υποκεφάλαια.
- [40]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59 ECR 1959 σελ. 262.
- [41]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59 ό.π. σελ. 261.
- [42]. Ο Haas αναφέρει ότι η εφαρμογή της Συνθήκης της ΕΚΑΧ επηρέαζε άμεσα τον Δεκέμβριο του 1955, 1.615.400 εργαζόμενους στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα, από τους οποίους 1.112.700 ήσαν ανθρακωρύχοι. (βλεπ. Haas The Uniting of Europe σελ.88).
- [43]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59, ό.π. σελ. 262.
- [44]. ό.π. γνωμ. 1/59.
- [45]. ό.π. σελ. 263
- [46]. ό.π. σελ. 264
- [47]. ό.π. σελ. 264
- [48]. ό.π. σελ. 263 & 264
- [49]. ό.π. σελ. 263
- [50]. ό.π. σελ. 263
- [51]. ό.π. σελ. 263
- [52]. ό.π. σελ. 263
- [53]. ό.π. σελ. 262
- [54]. ό.π. σελ. 264
- [55]. ό.π. σελ. 264
- [56]. ό.π. σελ. 264
- [57]. ό.π. σελ. 265
- [58]. Βλεπ. άρθρο 2 παρ.2 συνθ. ΕΚΑΧ
- [59]. Βλεπ. άρθρο 3 παρ.ε συνθ. ΕΚΑΧ
- [60]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59 ECR 1960 σελ. 268
- [61]. ό.π. σελ. 269
- [62]. ό.π. σελ. 269.
- [62]. Επίσης μέσω των απόψεων του μειοψηφίσαντος κράτους-μέλους ετίθεντο ενώπιον του Δικαστηρίου όλες οι ενδεχόμενες πλευρές του ζητήματος και αυξανόταν ο αριθμός των δυνάμενων να υιοθετηθούν λύσεων.

Και' αυτό τον τρόπο το Δικαστήριο διεύρυνε τα πλαίσια μέσα στα οποία ήταν αναγκασμένο να κινηθεί και εξασφάλισε σε σημαντικό βαθμό την απαραίτητη ε υ ε λ η ξ ι α κατά την διαδικασία λήψης απόφασης.

[63]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59, ECR 1960 σελ. 270

[64]. ο.π. σελ. 270

[65]. ο.π. σελ. 270

[66]. ο.π. σελ. 271

[67]. ο.π. σελ. 271

[69]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59 ECR 1960, σελ. 272

[70]. ο.π. σελ. 272

[71]. ο.π. σελ. 272

[72]. ο.π. σελ. 272

[73]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59, ECR 1960, σελ. 273

[74]. ο.π. σελ. 273

[75]. ο.π. σελ. 273

[76]. ο.π. σελ. 273

Για την θεσμική ισορροπία μεταξύ των οργάνων της Κοινότητας βλεπ. και τελευταία κεφάλαια παρούσης.

[77]. ο.π. σελ. 274

[78]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60, ECR 1960 Σελ. 41

[79]. ο.π. σελ. 42

[80]. ο.π. σελ. 42

[81]. ο.π. σελ. 42

[82]. ο.π. σελ. 42.

[83]. ο.π. σελ. 44

[84]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60 ECR 1960 ο.π.

[85]. Όπλοδή του άρθρου 23 ΣΜΔ

[86]. ο.π. σελ. 44.

[87]. ο.π. σελ. 44.

[88]. ο.π. σελ. 44

[89]. ο.π. σελ. 44.

[90]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60, ECR 1960 σελ. 45.

[91]. Όπλοδή σύμφωνα με τα άρθρα 23 ΣΜΔ και 56 συνθ. ΕΚΑΧ

[92]. Όπλοδή από τα άρθρα 23 ΣΜΔ και 56 συνθ. ΕΚΑΧ

[93]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60, ECR 1960, σελ. 45

[94]. ο.π. σελ. 45

[95]. ο.π. σελ. 45

[96]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60, ECR 1960 σελ. 45

[97]. ο.π. σελ. 45

[98]. Βλεπ. Αρ. Βλάχος Νομολογία ΔΕΚ Τ.1 σελ. 231 και ECR 1960, σελ. 48

[99]. Είναι χαρακτηριστικό ότι το Δικαστήριο δεν αναφέρεται απ' ευθείας στην Ομοσπονδιακή Γερμανία που προέβαλλε τις αντιρρήσεις, αλλά σε νομικές σκέψεις που περιέχει το επισυναφθέν στην αίτηση παράρτημα.

Αυτό κατά την γνώμη μας οφείλεται στο γεγονός ότι στο άρθρο 95 συνθ. ΕΚΑΧ δεν αναφέρεται πουθενά η δυνατότητα υποβολής, μέσω της αιτήσεως αναθεωρήσεως, των απόψεων που θα εκφραστούν τυχόν από την μειωθηφόρα πλευρά του Συμβουλίου.

- [100]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/59, ECR 1959 σελ. 259 επομ.
- [101]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60 Αρ. Βλάχος, Νομολογία ΔΕΚ τ.1, σελ. 232
- [102]. ο.π. σελ. 232
- [103]. ο.π. σελ. 232
- [104]. βλεπ. ECR 1969, σελ. 49 και Α. Βλάχος τ.1 σελ. 232
- [105]. Βλεπ. Αρ. Βλάχος τ.1 σελ. 232 και ECR 1960 σελ. 49
- [106]. ο.π. σελ. 232 & 49 αντίστοιχα.
- [108]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60 Αρ. Βλάχος, Νομολογία ΔΕΚ τ.1, σελ. 233 και ECR 1960 σελ. 50
- [109]. ο.π. σελ. 233 και 50 αντίστοιχα.
- [110]. ο.π. σελ. 233 και 50 αντίστοιχα
- [111]. Βλεπ. και γνωμοδότηση 1/59.
- [112]. ο.π. σελ. 233 και 50 αντίστοιχα
- [113]. Βλεπ. γνωμοδότηση 1/60 Αρ. Βλάχος, Νομολογία ΔΕΚ τ.1, σελ. 232 & 233 και ECR 1960 σελ. 5
- [114]. ο.π. σελ. 234 και 51 αντίστοιχα.
- [115]. ο.π.
- [116]. βλεπ. επ' αυτού τελευταίο κεφάλαιο παρούσης
- [117]. ο.π. σελ. 234 και 51 αντίστοιχα.
Αντί της λέξης "αναδιοργάνωση" που χρησιμοποιεί ο Βλάχος, θεωρώ ορθότερη την λέξη "ορθολογικοποίηση". Και αυτό γιατί είναι και σύμφωνα με το Αγγλικό κείμενο της απόφασης (rationalization) και γιατί χρησιμοποιείται και στο επίσημο Ελληνικό κείμενο της Συνθήκης ΕΚΑΧ, άρθρο 2 παρ.2, όπου η Αγγλική έννοια (the most rational distribution of production) μεταφράζεται σαν "ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής".
Βλεπ. Σπυριδάκη Η προσχώρηση της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, τ.2, σελ. 1107.
- [118]. Κατ' αρχάς δεν θα αναφερθούμε αναλυτικά στα θεσμικά ζητήματα που έθεσαν οι παραπάνω δύο γνωμοδοτήσεις του Δικαστηρίου.
θα αναφερθούμε σ' αυτά μόνο στο βαθμό που έχουν σχέση με τους κοινωνικούς σκοπούς της Συνθήκης, που επεξεργαζόμαστε εν προκειμένω.
- [119]. Για να τεθούν σε ισχύ οι τροποτήσεις της Συνθήκης απαιτείται σύμφωνα με το άρθρο 96 συνθ. ΕΚΑΧ ομοφωνία.
- [119α] βλεπ. ιδίως υποθ. 27 και 29/58 ECR 1960, σελ. 257 και υποθ. 3-18, 25 και 26/58, ECR 1960, σελ. 194.
- [120]. Δηλ. τη δημιουργία απρόβλεπτων δυσκολιών που είχαν άμεση σχέση με τη λήξη εφαρμογής του άρθρου 23 ΣΜΟ. Βλ. γνωμοδότηση 1/59, ECR 1959, σελ. 270.
- [120]. Δηλ. την δημιουργία απρόβλεπτων δυσκολιών που είχαν άμεση σχέση με τη λήξη εφαρμογής του άρθρου 23 ΣΜΟ. Βλ. γνωμοδότηση 1/59, ECR 1959, σελ. 270.

- [121] Για τις οικονομίες κλίμακος και την σημασία τους στα πλαίσια της ΕΟΚ, βλεπ. Έκθεση Spaak παρακάτω και D.L. Mc Lachlan - D.Swann Competition policy in the European Community σελ. 6-15 και T. Scitovsky ο.π. σημ. [12a], μέρος Β'.
- [121a] βλεπ. επ'αυτού ειδικά, ως άνω υποθέσεις υποσημ. [119a].
- [122]. Η αμοιβή που καταβάλλεται στους εργαζόμενους σε περίπτωση θέσεως τους σε διαθεσιμότητα είναι χαμηλότερη από τον συμβατικό ή νόμιμο μισθό που λαμβάνουν αυτοί.
Το ύψος της διαφέρει στις διάφορες χώρες-μέλη της Κοινότητας καθώς ρυθμίζεται από τις διάφορες εθνικές εργατικές νομοθεσίες. Σύμφωνα με την Ελληνική εργατική νομοθεσία σε περίπτωση διαθεσιμότητας, η οποία δεν μπορεί να υπερβεί τους τέσσερες μήνες τον χρόνο, ο εργαζόμενος λαμβάνει το ήμισυ του συμβατικού ή του νομίμου μισθού του αντιστοιχώς.
Για περισσότερες λεπτομέρειες βλεπ. Ε. Δημητρακόπουλου, Εργατική Νομοθεσία σελ. 210 και Π. Παναρά, Εργατικό και Ασφαλιστικό Δίκαιο, σελ. 230 [123].
βλεπ. υπόθεση 7 & 9/54 όπου και ο παραπάνω ορισμός της έννοιας "πλέον ορθολογική κατανομή της παραγωγής".
Για λεπτομέρειες επί του θέματος βλεπ. παρακάτω στην παρούσα διατριβή.
- [124]. Ο όρος "κοιναγοριτισμός" είναι δικός μου Με αυτόν χαρακτηρίζουμε κάθε οικονομιστική αντίληψη σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, η οποία συνίσταται στο να τις αντιμετωπίζει σαν απλές εμπορικές κοινοπραξίες.
Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με το ζήτημα αυτό όπως και με τις απόψεις περί ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (Gemeinschaft) βλεπ. παρακάτω "κοινωνικοί σκοποί της ΕΟΚ".
- [125]. βλεπ. άρθρο 2 συνθ. ΕΚΑΧ.
Είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρον ότι η Συνθήκη αναφέρεται στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των "πληθυσμών" των κρατών μελών της Κοινότητας και όχι των "λαών" Αυτό σημαίνει ότι οι κοινωνικοί στόχοι αφορούν όχι μόνο τους υπηκόους των χωρών μελών αλλά και κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που ασκεί οικονομικές δραστηριότητες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας.
- [126] Θεωρία των εμμέσων εξουσιών (doctrine of implied powers)
- [127] βλεπ. McCulloch v Maryland ,4 Wheat 316, & 4 L.Ed. 379 (1819).
- [128] ο.π. Η μετάφραση είναι δική μου.
- [129] Δηλαδή την εισαγωγή νέας τεχνολογίας, την δημιουργία της κοινής αγοράς και την διατάραξη της δομής της αγοράς.
- [129a] Ειδικότερα για τα προβλήματα της Βελγικής βιομηχανίας άνθρακα βλεπ. υπόθ. 8/55, ECR 1956, σελ. 245 επομ.
- [130]. Για τον Γερμανικό λιμπεραλισμό βλεπ. παρακάτω.
- [131]. Πέγοντας από θεωρητικής πλευράς, δεν εννοούμε ότι οι γνωμοδοτήσεις του Δικαστηρίου δεν είχαν κανένα πρακτικό αποτέλεσμα. Το αντίθετο. Εννοούμε ότι τα διάφορα κράτη μέλη ουδέποτε έπαψαν να προσφεύγουν στον κοιναγοριτισμό, όποτε το έκριναν σκόπιμο.

- [132]. Για την διαδικασία νομιμοποίησης της Κοινότητας, την υλική βάση αυτής κλπ, βλεπ. αναλυτικά Pescatore ο.π. σημ. [32].
- [133]. Είναι εμφανές ότι εν προκειμένω κάνουμε χρήση της συστημικής ανάλυσης αξιοποιώντας το θεωρητικό πρότυπο ανάλυσης του D. Easton. Για περισσότερες λεπτομέρειες επί του θέματος αυτού όσο και για ιδιαίτερη ανάλυση των ως άνω ειδικών όρων βλεπ. D. Easton, A. Framework for political analysis. Βλεπ. επίσης και Κ. Στεφάνου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση σελ. 15-18, όπου γίνεται ανάλυση της συστημικής θεωρίας και κριτική.
- [134]. Βλεπ. ιδίως άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ
- [135]. Βλεπ. υποθ. 8/57 & 13/57 ECR 1958, σελ. 256, 257 και 280, 281 αντίστοιχα. Στις εν λόγω περιπτώσεις είχαμε προσφυγές νομικών προσώπων κατά αποφάσεων της Ανωτάτης Αρχής σύμφωνα με το άρθρο 33 της Συνθήκης.
- [136]. Άρθρο 23 ΣΜΟ
- [137]. Άρθρο 56 συνθ. ΕΚΑΧ
- [138]. Άρθρο 56 συνθ. ΕΚΑΧ
- [139]. Βλεπ. παρούσα διατριβή
- [140]. Βλεπ. Ορίσιον 1/60, ECR 1960 σελ. 51
- [141]. Βλεπ. θέση της Γερμανίας στην γνωμοδότηση 1/60 ECR 1960 σελ. 45, και ανάλυση μας παραπάνω.
- [142]. ο.π. σελ. 44.
- [143]. Για τον γερμανικό νεο-λιμπεραλισμό βλεπ. H. Oliver German neo-liberalism Q.J. Econ Ιχκιν 1960, σελ. 117-149 αλλά και D. Swann ο.π. σημ. [121α], σελ. 71-77.
- [144]. Βλεπ. όμως το Σύνταγμα του 1977 της πρώην ΕΣΣΔ, όπου στην παρ. 2 του κεφαλαίου 1 γινόταν ρητή αναφορά στο οικονομικό σύστημα της χώρας, και μάλιστα με εκτεταμένο τρόπο αφού εν προκειμένω αφιερωνόταν 8 μακροσκελή άρθρα. (W.E. Butler The Soviet Legal System σελ. 6 & 7.
- [145]. Βλεπ. υποθ. 3, 18, 25 & 26/58, Barbara Erzbergbau v High Authority, ECR 1960, σελ. 197.
- [146]. Βλεπ. άρθρο 106 Ελληνικού Συντάγματος 1975 το οποίο τάσσεται υπέρ του ριζοσπαστικού φιλελευθερισμού δηλαδή του κρατικού παρεμβατισμού κενουανού τύπου (Α. Μάνεσης, Ατομικές ελευθερίες σελ. 154 - 156. Επίσης βλεπ. και Σύνταγμα Ο.Δ. Γερμανίας το οποίο τάσσεται υπέρ της αγοραίας οικονομίας, και ειδικότερα υπέρ του γερμανικού νεο-λιμπεραλισμού P. Ipsen Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο.
- [147]. Βλεπ. άρθρο 2 παρ. 2 συνθ. ΕΚΑΧ
- [148]. Βλεπ. άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ
- [149]. Βλεπ. άρθρο 3 παρ. δ συνθ. ΕΚΑΧ
- [150]. Βλεπ. άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ
- [151]. ο.π.
- [152]. Βλεπ. άρθρα 1, 2 παρ. 2, 3 παρ. δ, συνθ. ΕΚΑΧ
- [153]. Βλεπ. άρθρο 4 συνθ. ΕΚΑΧ
- [154]. Βλεπ. άρθρα 2 παρ. 2 & 5 συνθ. ΕΚΑΧ
- [155]. Βλεπ. άρθρα 3 παρ. ζ & 5 συνθ. ΕΚΑΧ

- [156]. Για το Ανώτατο Δικαστήριο ΗΠΑ βλεπ. Dahl Decision - making in a Democracy: The Supreme Court as a national policy - maker 6.J. Pub L 279, (1957).
Martin Shapiro Law and politics in the Supreme Court.
- [157]. Βλεπ. παραπάνω αναλυτικότερα στην παρούσα διατριβή.
- [158]. Βλεπ. γνώμη Γεν. Εισαγγελέα υπόθεση 13/57 ECR 1958, σελ. 302.
- [159]. Βλεπ. προσέμιο συνθήκης ΕΚΑΧ παράγραφος 5, Sweet and Maxwell's European Community Treaties σελ. 3 & Σπυρι δάκης "Η προσχώρηση της Ελλάδος στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες τ.2 σελ. 1106.
- [160]. ο.π. παράγραφος 4
- [161]. ο.π. βλεπ. ιδίως M. Lagrange στην υπόθεση 1/54 ο οποίος επισημαίνει υπό την ιδιότητα του γεν. Εισαγγελέα ότι απότερος σκοπός της ΕΚΑΧ ήταν η έναρξη της Πολιτικής Ενοποίησης της Ευρώπης, ECR 1954, σελ. 26.
- [162]. Βλεπ. υποθέσεις 8/57, ECR 1958 σελ. 254 & 13/57 ECR 1958 σελ. 278
- [163]. Βλεπ. υποθέσεις 19/58, Germany v High Authority ECR 1960 σελ. 236 & 237, 27 & 29/58, Compagnie des Hautes Fourneux et Fonderies de Sivons and others v High Authority, ECR 1960 σελ.256 & 257, 3, 18, 25, 26/58 Barbara Erzebergbau AG and others v High Authority ECR 1960, σελ.194 & 195, 1/54, France v High Authority ECR 1954 σελ.9, 7 & 9/54, Groupement des Industries Sideryrgiques Luxembourgeois v High Authority ECR 1956, σελ 195
- [164]. Βλεπ. υποθ. 8 & 13/57 ECR 1958, σελ.258 & 282 αντίστοιχα
- [165]. Βλεπ. άρθρο 2 παρ.1 συνθ. ΕΚΑΧ
- [166]. Βλεπ. ισχυρισμούς διαφόρων προσφευγουσών Γερμανικών επιχειρήσεων στις υποθέσεις 3,18,25 & 26/58, ECR 1960, σελ. 181
- [167]. Βλεπ. ο.π. σελ. 181
- [168]. Βλεπ. θέση Ο.Δ. Γερμανίας στην υπόθεση 19/58, Germany v High Authority ECR 1960 σελ.231
- [169]. ο.π. σελ. 231
- [170]. Βλεπ. υποθ. 3,18,25,26/58 ECR 1960, σελ.194, 19/58 ECR 1960, σελ.237, 27-29, ECR 1960, σελ.257
- [171]. ο.π.
- [172]. Για τον δικαστικό-αυτοπεριορισμό βλεπ. ανάλυση μας παρακάτω
- [173]. Βλεπ. άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ.
- [174]. Βλεπ. άρθρο 31 συνθ. ΕΚΑΧ.
- [175]. Βλεπ. υποθέσεις 7 & 9/54 ECR 1956 σελ.201
- [176]. Βλεπ. υποθ. 7 & 9/54 Α.Βλάχος τ.1 σελ.37
- [177]. ο.π. σελ.37
- [178]. ο.π. σελ.38
- [179]. ο.π. σελ.38. Εισηγητής Δικαστής στην προκείμενη υπόθεση ήταν ο Γάλλος Jaques Rueff, γνωστός οικονομολόγος.
- [180]. Βλεπ. υποθ. 7 & 9/54 ECR 1956 σελ. 220 και Report of the French Delegation σελ. 80
- [181]. Βλεπ. γνώμη Γεν. Εισαγγελέα υποθ. 7 & 9/54 ο.π. σελ.221
- [182]. Βλεπ. υποθ. 8/57 & 13/57 ECR 1958 σελ.254, 278 και 279 αντίστοιχα.

- [183]. Βλ. γνώμη Γεν.Εισαγγελέα στις υποθ.3,18,25 & 26/58 ECR 1960 σελ.206
- [183α]. Βλεπ. υποθ. 3-18,25 & 26/58 ECR 1960 σελ. 180
- [184]. ο.π. σελ.183
- [185]. Βλεπ. υποθ. 27-29/58 ECR 1960 σελ. 248
- [186]. Βλεπ. άρθρο 2 παρ.2 συνθ. ΕΚΑΧ
- [187]. Βλεπ. υποθ. 27 & 29/58 ECR 1960 σελ. 248
- [188]. Βλεπ. ο.π. σημ. [186]
- [189]. Όπιαδή η αρχή που καθορίζει το άρθρο 2 παρ.2 συνθ. ΕΚΑΧ σχετικά με την μη πρόκληση θεμελειωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών μελών της Κοινότητας.
- [190]. Βλεπ. ο.π. σημ. [187].
- [191]. Βλεπ. υποθ. 3,18,25 & 26/58 ECR 1960 σελ. 173 επομ.
- [192]. Βλεπ. ο.π. σελ. 182,183.
- [193]. ο.π. σελ. 183.
- [194]. ο.π. σελ. 183.
- [195]. Βλεπ. υποθ. 27 & 29/58 ECR 1960 σελ. 248
- [196]. ο.π.
- [197]. Βλεπ. υποθ. 19/58, ECR 1960 σελ. 225 επομ. και υποθ. 3,18,25 & 26/58, ECR 1960 σελ. 173 επομ.
- [198]. Βλεπ. υποθ. 3,18,25 & 26/58 ECR 1960 σελ. 211
- [199]. ο.π.
- [200]. ο.π.
- [201]. Βλεπ. υποθ. 27 & 29/58 ECR 1960 σελ. 260-279
- [202]. ο.π. σελ. 266
- [203]. ο.π. σελ. 273. Εν προκειμένο ο Κ. Roemer επαναλαμβάνει το περιεχόμενο του άρθρου 2 παρ. 2 της Συνθήκης.
- [204]. ο.π. σελ. 273
- [205]. ο.π.
- [206]. ο.π. σελ. 274
- [207]. Βλεπ. υποθ. 24 & 34/58 ECR 1960 σελ. 317
- [208]. Όπιαδή την διαφύλαξη της συνεχούς απασχολήσεως και την μη πρόκληση θεμελειωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών - μελών.
- [209]. Βλεπ. υποθ. 3,18,25 & 26/58, ECR 1960 σελ. 194 υπόθ. 19/58 ECR 1960 σελ. 236 και υποθ. 27 & 29/58, ECR 1960 σελ. 257.
- [210]. ο.π. σελ. 194,236 και 257 αντίστοιχα.
- [211]. ο.π.
- [212]. ο.π. σελ. 194,237 και 257 αντίστοιχα.
- [213]. ο.π. σελ. 194,237 και 257 αντίστοιχα
- [214]. ο.π. σελ. 194,237 και 258 αντίστοιχα
- [215]. ο.π. σελ. 195 και 237 αντίστοιχα.
- [216]. ο.π. σελ. 259.
- [217]. Βλεπ. υποθ. 13/57 ECR 1958 σελ. 303
- [218] Βλεπ. έκθεση Paul Reuter στη Στρέσσα της Ιταλίας Centro Italiano di Studi Giuridici, Atti Ufficiali Congresso di studi sulla CECA, Milan p.41.

- [219]. Η λέξη "προάγει" (promouvoir) που χρησιμοποιείται στο Γαλλικό κείμενο της Συνθήκης αποδόθηκε στο Αγγλικό κείμενο σαν "promote". Τόσο το Ελληνικό κείμενο, όσο και το Γαλλικό στις τέσσερες πρώτες παραγράφους του άρθρου 3 χρησιμοποιούν είτε την λέξη "μεριμνούν" (veiller), είτε την λέξη "εξασφαλίζουν" (assurer), αντίθετα με το Αγγλικό κείμενο στο οποίο χρησιμοποιείται ενιαία η λέξη (ensure).
- [220]. Βλεπ. άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ και υποθ. 13/57 ECR 1958 σελ. 280.
- [221]. Βλεπ. υποθ. 13/57, ο.π. σελ. 281 και υποθ. 9/56 & 10/56, ECR 1958 σελ. 152 & 173.
- [222]. Βλεπ. υποθ. 2/57, εκδοθείσα την 12/6/58 ECR 1958 σελ. 203 και υποθ. 15/57, ECR 1958 σελ. 219 & 221
- [223]. Βλεπ. υποθ. 15/57 ECR 1958 σελ. 219
- [224]. ο.π. σελ. 228
- [225]. ο.π.
- [226]. Βλεπ. υποθ. 8/57 & 13/57 ECR 1958 σελ. 245 & 211 αντίστοιχα, εκδοθείσες την 21/6/1958
- [227]. ο.π. σελ. 258 & 282 αντίστοιχα
- [228]. ο.π.
- [229]. ο.π.
- [230]. Βλεπ. άρθρο 53 συνθ. ΕΚΑΧ
- [231]. Βλεπ. άρθρο 57 συνθ. ΕΚΑΧ
- [232]. Βλεπ. άρθρο 58 συνθ. ΕΚΑΧ
- [233]. Βλεπ. άρθρο 59 συνθ. ΕΚΑΧ
- [234]. Βλεπ. άρθρο 61 συνθ. ΕΚΑΧ
- [235]. Βλεπ. άρθρα 5 & 57 συνθ. ΕΚΑΧ και υποθ. 13/57 ECR 1958 σελ. 279
- [236]. Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα M. Lagrange στις υποθέσεις 8 & 13/57 ECR 1958 σελ. 289.
- [237]. ο.π.
- [238]. ο.π.
- [239]. ο.π. Οι Κοινοτικές τιμές ήταν εν προκειμένω χαμηλότερες.
- [240]. ο.π. σελ 290
- [241]. ο.π.
- [242]. Βλεπ. απόφαση Ανωτάτης Αρχής 33/53 της 19/5/53
- [243]. Βλεπ. υποθ. 8 & 13/57 ECR 1958 σελ. 290, προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα.
- [244]. Βλεπ. Deuxieme Rapport General sur l' Activite de la Communaute, 11-4-1954, No 75, p. 104
- [245]. Βλεπ. απόφαση Ανωτάτης Αρχής 22/54, O.J. N 4 30.3.54
- [246]. Βλεπ. υποθ. 2/57 ECR 1958 σελ. 201, 202
- [247]. ο.π. σελ. 202
- [248]. ο.π.
- [249]. ο.π.
- [250]. Βλεπ. μεταξύ άλλων:
Υποθ. 9 & 10/56 Meroni v High Authority, ECR 1958 σελ. 133 επομ. και 157 επομ. αντίστοιχα.
Υποθ. 2/57, Compagnie des Hauts Fourneaux de Chasse v High Authority, ECR 1958 σελ. 199 επομ.

- Υποθ. 8/57, *Groupement des Hautes Fourneaux et Acieries Belges v High Authority*, ECR 1958 σελ. 245 επομ.
- Υποθ. 13/57, *Eisen v High Authority* ECR 1958, σελ. 265 επομ.
- Υποθ. 15/57, *Compagnie des Hautes Fourneaux de Chasse v High Authority*, ECR 1958 σελ. 211 επομ. 53
- Στις παραπάνω δίκες έλαβαν μέρος ως δικηγόροι και δύο μετέπειτα μέλη του Οικαστηρίου. ο.π. σελ. 290, γνώμη. Ο καθηγητής Alberto Trabucchi, δικηγόρος της Ανωτάτης Αρχής στις υποθ. 9 & 10/56 και J. Martens de Wilmars δικηγόρος της προσφεύγουσας στην υποθ. 8/57.
- [251]. Βλεπ. υποθ. 8/57 ECR 1958 σελ. 251
- [252]. Βλεπ. υποθ. 2/57, ECR 1958 σελ. 203
- [253]. Βλεπ. υποθ. 15/57, ECR 1958 σελ. 242
- [254]. ο.π. σελ. 220 & 222
- [255]. Βλεπ. υποθ. 2/57, ECR 1958 σελ. 204
- [256]. Βλεπ. υποθ. 8/57, ECR σελ. 249.
- [257]. Βλεπ. υποθ. 13/57 ECR 1958 σελ. 307, 308
- [258]. ο.π. σελ. 308
- [259]. Βλεπ. προτάσεις M. Lagrange στην υποθ. 15/57, ECR 1958 σελ. 242
- [260]. Εισαγγητής στις υποθέσεις 2/57 & 15/57 ήταν ο van Kieffens, στις υποθέσεις 9/56 & 10/56 ο Jacques Rueff και στις υποθέσεις 8/57 & 13/57 ο L. Delvaux
- [261]. Βλεπ. παραπάνω σημείωση υπ' αριθμ. 250
- [262]. Οι υποθ. 2/57 & 15/57 εκδόθηκαν στις 12-6-58, οι υποθ. 9/56 & 10/56 στις 13-6-58 και οι υποθ. 8/57 & 13/57 στις 21-6-58.
- [263]. Σχετικά με το θέμα αυτό βλεπ. παρακάτω Κεφάλαιο Πέμπτο παρούσης.
- [264]. Βλεπ. υποθ. 8/57 ECR 1958 σελ. 252
- [265]. ο.π. σελ. 252, 253
- [266]. ο.π. σελ. 253
- [267]. ο.π.
- [268]. ο.π.
- [269]. Βλεπ. υποθ. 2/57 ECR 1958 σελ. 207
- [270]. Βλεπ. υποθ. 15/57 ECR 1958 σελ. 229
- [271]. Βλεπ. υποθ. 13/57 & 8/57 ECR 1958 σελ. 279, 280 και 255 αντίστοιχα.
- [272]. ο.π. σελ. 279 & 255 αντίστοιχα
- [273]. Βλεπ. άρθρο 4(β) συνθ. ΕΚΑΧ
- [274]. Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα σε υποθέσεις 8/57 & 13/57 ECR 1958 σελ. 309 & 315.
- [275]. Βλεπ. Έκθεση της Γαλλικής Αντιπροσωπίας κατά τις διαπραγματεύσεις για την Συνθήκη της ΕΚΑΧ, σελ. 103 και ECR 1958 σελ. 309.
- [276]. Βλεπ. ο.π. σημ. [274] σελ. 315
- [277]. ο.π. σελ. 315, 316.
- [278]. ο.π. σελ. 309
- [279]. Για τις υποθέσεις 8/57 και 13/57 βλέπ. παραπάνω ενώ για τις υποθ. 27-29/58 βλέπ. ECR 1960 σελ. 241 επόμενα, *Hautes Fourneaux de Givors v High Authority*.
- [280]. Βλεπ. ο.π. σημείωση [274], σελ. 309
- [281]. ο.π.
- [282]. ο.π.

- [283]. ο.π. σελ. 310
- [284]. ο.π. Από τις αποφάσεις αυτές η σημαντικότερη είναι η Societe des Ciments Francais (22-3-1950, Recueil des Decisions du Conseil d'Etat, p.175), στην οποία επισημαίνεται ότι η αρχή της ισότητας αναφέρεται στην ισότητα ενώπιον του νόμου και όχι στην ισότητα στην πράξη.
- [285]. ο.π.
- [286]. ο.π.
- [287]. ο.π.
- [288]. Βλεπ. Huber, Wirtschafts - Verwaltungsrecht, Tubingen, 1954 Τα αποσπάσματα αυτά τα παρουσιάζουμε και εμείς όχι απλά για καλύτερη παρουσίαση των απόψεων του Γεν.Εισαγγελέα, Κατά την γνώμη μας θα βοηθήσουν να γίνει κατανοητή η ερμηνεία την οποία επέλεξε εν προκειμένω το Δικαστήριο, η οποία συνεπαγόταν συγκεκριμένες λύσεις στο εν λόγω πρόβλημα προς μια εξ ίσου συγκεκριμένη ιδεολογική κατεύθυνση.
- [289]. Πρόκειται για το Σύνταγμα της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας.
- [290]. ο.π. σημ. [287], σελ. 310, 311
- [291]. ο.π. σελ. 311
- [292]. ο.π.
- [293]. ο.π.
- [294]. Βλεπ. υποθέσεις 8/57 & 13/57 ECR 1958 σελ. 256 & 280, 281 αντίστοιχα.
- [295]. ο.π. σελ. 257 & 281 αντίστοιχα.
- [296]. Βλεπ. υποθ. 27-29/28, Hauts Fourneaux de Givors v High Authority, ECR 1960, σελ. 258
- [297]. ο.π.
- [297α] ο.π.
- [298]. Βλεπ. άρθρο 3(γ) συνθ. ΕΚΑΧ
- [299]. Βλεπ. υποθ. 6/54, Netherlands v High Authority ECR 1955 σελ. 128
- [300]. Ο καθορισμός των ανωτάτων ή και κατωτάτων τιμών πραγματοποιείται από την Ανωτάτη Αρχή βάσει μελετών που γίνονται με την συμμετοχή των επιχειρήσεων και των ενώσεων των επιχειρήσεων, σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθορίζουν τα άρθρα 46(α) και 48, και μετά από διαβουλεύσεις με την Συμβουλευτική Επιτροπή και το Συμβούλιο Υπουργών.
- [301]. Βλεπ. άρθρο 61(α) συνθ. ΕΚΑΧ
- [302]. Βλεπ. άρθρο 61 συνθ. ΕΚΑΧ
- [303]. Βλεπ. γνώμη M.Laqrache, στην υπόθεση 13/57, ECR 1958 σελ. 304.
- [304]. Βλεπ. γνώμη Γεν.Εισαγγελέα K.Roemer, στις υποθ. 27-29/58, ECR 1960, σελ. 275.
- [305]. ο.π.
- [306]. ο.π.
- [307]. ο.π.
- [308]. ο.π. σελ. 249.
- [309]. ο.π.
- [310]. ο.π. σελ. 259

- [311]. ο.π.
- [312]. ο.π.
- [313]. Βλεπ. υποθ. 6/54, Netherlands v High Authority ECR 1955,σελ.103 επ
- [314]. Βλεπ. γνώμη Γεν.Εισαγγελέα Κ. Roemer, στην υπόθεση 6/54, ECR 1955
σελ. 119.
- [315] Για την Σύμβαση Μεταβατικών Διατάξεων (ΣΜΟ) βλέπ. παραπάνω
παρούσα διατριβή.
- [316]. ο.π. σημ [314].
- [317]. ο.π.
- [318]. ο.π. σελ. 107 και 119 αντίστοιχα, και Αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής
6/53,7-24/53 Σχετικά με το περιεχόμενο των παραπάνω
Αποφάσεων βλέπ. ο.π. σελ. 107,121,122,123.
- [319]. ο.π. σελ. 120
- [320]. ο.π. σελ. 108 & 120
Πρόκειται για τις Αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής 18/54,19/54 και
20/54 της 20ης Μαρτίου 1954 Βλεπ. Journal Officiel de la
Communaute pp. 267 επομ.
- [321]. ο.π. σημ. [319], σελ. 120
- [322]. Από τις τρεις παραπάνω Αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής οι υπ' αριθμ.
18/54 & 19/54 αφορούσαν τα ανθρακωρυχεία του Ruhr
- [323]. ο.π. σημ. [319],σελ. 108
- [324]. ο.π. σελ. 109
- [325]. ο.π.
- [326]. ο.π. σελ. 121
- [327]. ο.π. σελ. 124
- [328]. ο.π.
- [329]. ο.π. σελ. 127
- [330]. ο.π. σελ. 113
- [331]. ο.π. σελ. 115
- [332]. ο.π. σελ. 116
- [333]. Βλεπ. παραπάνω παρούσα διατριβή.
- [334]. Βλεπ. υποθ. 27-29/58 ECR 1960 σελ. 259
- [335]. Βλεπ. άρθρο 3(δ) συνθ. ΕΚΑΧ
- [336]. Βλεπ. άρθρο 3(ζ) συνθ. ΕΚΑΧ
- [337]. Βλεπ. υποθ. 27-29/58, ECR 1960 σελ. 249
- [338]. ο.π.
- [339]. Πρόκειται περί των προστατευτικών τιμών και συνθηκών μεταφοράς
στις οποίες έχουμε ήδη αναφερθεί παραπάνω.
- [340]. ο.π. σημ. [337],σελ. 259
- [341]. ο.π.
- [342]. ο.π.
- [343]. ο.π.
- [344]. Βλεπ. υποθ. 8/57 & 13/57 ECR 1958 σελ. 257 και 281,282 αντίστοιχα.
- [345]. ο.π. σελ. 257 & 282
- [346]. ο.π.
- [347]. ο.π.
- [348]. ο.π. σημ.[344], σελ. 257,258 & 282 αντίστοιχα.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

---

1.   ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΑΤΟΜΙΚΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Η ΕΚΑΕ ιδρύθηκε ταυτόχρονα με την ΕΟΚ. Στο άρθρο 1 της Συνθήκης αναφέρεται ότι η Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας έχει σαν αποστολή να συμβάλλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών-μελών και στην ανάπτυξη των συναλλαγών με τις άλλες χώρες.

Πρός επίτευξη των δύο αυτών σκοπών η Κοινότητα δημιουργεί τις αναγκαίες προϋποθέσεις στην ταχεία ίδρυση και ανάπτυξη πυρηνικών βιομηχανιών.

Οι παραπάνω σκοποί της Κοινότητας είναι προφανές ότι διαχωρίζονται σε κοινωνικούς και οικονομικούς.

---

2.   Κ Ο Ι Ν Ω Ν Ι Κ Ο Ι   Σ Κ Ο Π Ο Ι

Στους κοινωνικούς σκοπούς ανήκει η άνοδος του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών-μελών της Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

Η διατύπωση του εν λόγω κοινωνικού σκοπού είναι παρεμφερής με αυτήν του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ όπου ομοίως γίνεται μνεία για ανύψωση του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών-μελών.

Διαφέρει όμως ως προς την διατύπωση απ'αυτήν της Συνθήκης της ΕΟΚ.

Και αυτό προξενεί ορισμένα ερωτήματα διότι η Συνθήκη της ΕΚΑΕ γενικώς προσομοιάζει περισσότερο με αυτήν της ΕΟΚ - άλλωστε συντάχθηκαν σχεδόν παράλληλα - απ'ότι με την Συνθήκη της ΕΚΑΧ.

Ειδικότερα στην προκειμένη Συνθήκη της ΕΚΑΕ τα συμβαλλόμενα μέρη αποσκοπούν στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου ενώ στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΟΚ στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου η οποία όμως πρέπει να είναι επιταχυνόμενη.

Επίσης στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΚΑΕ προσδιορίζεται ότι η επιδιωκόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου θα λάβει χώρα εντός των κρατών-μελών της, ενώ στην ΕΟΚ δεν προσδιορίζεται επ'ακριβώς αν η πραγμάτωση του κοινωνικού σκοπού της ανόδου του βιοτικού επιπέδου θα λάβει χώρα σε επίπεδο Κοινότητας ή κρατών-μελών.

Η σκοπούμενη άνοδος του βιοτικού επιπέδου σύμφωνα με το Προοίμιο της Συνθήκης νοείται πέραν των άλλων και ως συμβολή στην ευημερία των λαών της Κοινότητας [349].

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης για την εκπλήρωση της αποστολής της, η Κοινότητα οφείλει να θεσπίζει ομοιόμορφους κανόνες ασφαλείας για την προστασία της υγείας του πληθυσμού και των εργαζομένων και να μεριμνά για την εφαρμογή της [350].

Ομοίως η Κοινότητα οφείλει να διασφαλίσει την ελεύθερη απασχόληση του ειδικευμένου δυναμικού στα πλαίσια της [351].

Στον τομέα της προστασίας της υγείας των εργαζομένων και ολόκληρου του πληθυσμού η Κοινότητα θεσπίζει βασικούς κανόνες προστασίας [352].

Προκειμένου να εξασφαλιστεί η τήρηση των ως άνω βασικών κανόνων κάθε κράτος - μέλος υποχρεούται να λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα για την εκπαίδευση, την διαπαιδαγώγηση και την επαγγελματική κατάρτιση [353].

Στα πλαίσια της Κοινής Πυρηνικής Αγοράς τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να καταργήσουν έναντι των υπηκόων των άλλων κρατών-μελών κάθε περιορισμό λόγω ιθαγένειας για την κατάληψη θέσεων ειδικευμένου προσωπικού στον πυρηνικό τομέα [354].

Η ενάσκηση της παραπάνω ελευθερίας δύναται να περιοριστεί για λόγους δημοσίας τάξεως, δημοσίας ασφαλείας και δημοσίας υγείας [355].

3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Στους οικονομικούς σκοπούς της ΕΚΑΕ περιλαμβάνεται η ανάπτυξη συναλλαγών με τις άλλες χώρες.

Στα πλαίσια αυτά συνάπτεται με τις άλλες χώρες και με τους διεθνείς οργανισμούς κάθε σχέση ικανή να προωθή την πρόοδο κατά την ειρηνική χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας [356].

Η Κοινότητα δύναται στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της να αναλαμβάνει δεσμεύσεις με την σύναψη συμβάσεων με τρίτα κράτη, διεθνείς οργανισμούς ή με υπηκόους τρίτων κρατών [357].

Το Δικαστήριο στις ελαχίστες αποφάσεις του που εξέδωσε αναφορικά με την ΕΚΑΕ [358] δεν προχώρησε σε ειδικότερη ανάλυση των παραπάνω κοινωνικών και οικονομικών σκοπών της Συνθήκης.

Η έλλειψη νομολογιακής επεξεργασίας των σκοπών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας φυσικά δεν είναι ευθύνη του Δικαστηρίου.

Οφείλεται στις ελάχιστες υποθέσεις οι οποίες ήλθαν ενώπιον του για εκδίκαση στα πλαίσια της συνθήκης της ΕΚΑΕ.

Η νομολογιακή αυτή πενία κατά την γνώμη μας είχε αρνητικά αποτελέσματα και κατά την διαμορφωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Ενώ με το άρθρο θ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση τα κράτη-μέλη της Κοινότητας προχώρησαν σε τροποποιήσεις της Συνθήκης της ΕΚΑΕ, παρά ταύτα αντίθετα με τα όσα έπραξαν για την Συνθήκη της ΕΟΚ, δεν τροποποίησαν ούτε συμπλήρωσαν τους σκοπούς της ΕΚΑΕ.

Είναι χαρακτηριστικό ότι ενώ στο άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ προσέθεσαν ως νέους κοινωνικούς σκοπούς την επιδίωξη υψηλού επιπέδου απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας όπως επίσης και την άνοδο της ποιότητας ζωής, άφησαν αμετάβλητους τους κοινωνικούς σκοπούς της ΕΚΑΕ.

Το ίδιο έπραξαν και για τους οικονομικούς σκοπούς της.

Βέβαια η ΕΚΑΕ παρά ταύτα αναμένεται στα επόμενα χρόνια να αποκτήσει σημαντικό ρόλο.

Αυτό θα συμβεί κυρίως:

- 1) λόγω των πρόσδων που έχουν γίνει στον τομέα της πυρηνικής σύντηξης [359] κυρίως από την πλευρά της Κοινότητας.
Σύμφωνα με αναλύσεις ειδικών η επιστημονική και τεχνική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της πυρηνικής σύντηξης θα οδηγήσει σε αλματώδη οικονομική ανάπτυξη, σε όλη της Κοινότητα, η οποία θα συμβάλλει αποφασιστικά στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου.
- 2) λόγω των προσπαθειών της Κοινότητας να αξιοποιήσει την πυρηνική ενέργεια εις βάρος της χρήσης του πετρελαίου. [360].

Στα πλαίσια αυτά αναμένεται σημαντική δικαστηριακή ενεργοποίηση κυρίως αναφορικά με την νομιμότητα κρατικών επιδοτήσεων σε πυρηνικές βιομηχανίες [361].

Επομένως η νομολογιακή επεξεργασία των σκοπών της Συνθήκης της ΕΚΑΕ αναμένεται - εν όψει της αύξησης των υποθέσεων που έχουν αντικείμενο τις ρυθμίσεις της Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας - να εμπλουτισθεί.

Υ Π Ο Σ Η Η Ε Ι Θ Σ Ε Ι Σ

Μ Ε Ρ Ο Σ Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

Σ Κ Ο Π Ο Ι Τ Η Σ Ε Υ Ρ Ω Π Α Ι Κ Η Σ Κ Ο Ι Ν Ο Τ Η Τ Α Σ Α Τ Ο Μ Ι Κ Η Σ Ε Ν Ε Ρ Γ Ε Ι Α Σ

- [349] βλεπ. προοίμιο συνθήκης ΕΚΑΕ, γ' αιτιολογική σκέψη.
[350] Άρθρο 2 παρ. β' συνθ. ΕΚΑΕ.
[351] Άρθρο 2 παρ. ζ' συνθ. ΕΚΑΕ.
[352] Άρθρο 30 συνθ. ΕΚΑΕ
[353] Άρθρο 33 παρ. Ι συνθ. ΕΚΑΕ.
[354] Άρθρο 96 παρ. Ι συνθ. ΕΚΑΕ
[355] Άρθρο 96 παρ. Ι εδ. β' συνθ. ΕΚΑΕ.
[356] Άρθρο 2 παρ. η συνθ. ΕΚΑΕ.
[357] Άρθρο 101 παρ. Ι συνθ. ΕΚΑΕ.
[358] Εξ αυτών βλεπ. κυρίως υποθ. 7/71 Commission v France ECR 1971, σελ. 1003 και Ruling 1/78, ECR 1978, σελ. 2151.
[359] βλεπ. πρόγραμμα Jet.
[360] Σχετική υπόθεση μετά την πετρελαιοκή κρίση της δεκαετίας του 1970 η υποθ. 77/77, Benzine en Petroleum Handdelsmatschappij BV et al v Commission ECR 1978, σελ. 1513 επομ.
[361] βλεπ. υποθ. 213/85 Commission v Netherlands 1988, ECR, και υποθ. 67, 68 και 70/85, Kooy BV v Commission ECR 1988.

Μ Ε Ρ Ο Σ Τ Ρ Τ Ο

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ο Τ Ο

---

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης η Κοινότητα έχει σαν αποστολή:

- α. Να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της.
- β. Να επιτύχει την συνεχή και ισορροπη επέκταση της οικονομίας
- γ. Να διασφαλίσει την αυξημένη σταθερότητα.
- δ. Να επιφέρει επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.
- ε. Να διαμορφώσει σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει.

Απο τα παραπάνω προκύπτει ότι οι σκοποί της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας επιμερίζονται:

1. Σε ο ι κ ο ν ο μ ι κ ο ύ ς που περιλαμβάνουν τους τρεις πρώτους προεκτεθέντες σκοπούς καθώς επίσης και την διαμόρφωση στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των χωρών - μελών της.
2. Σε κ ο ι ν ω ν ι κ ο ύ ς που περιλαμβάνουν την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και
3. Σε π ο λ ι τ ι κ ο ύ ς (1) που περιλαμβάνουν την διαμόρφωση στενών πολιτικών σχέσεων μεταξύ των κρατών - μελών.

Περαιτέρω οι σκοποί (2) μπορούν να διαχωριστούν σε στατικούς και δυναμικούς.

Σ τ α τ ι κ ο ί σκοποί είναι η ισορροπη επέκταση και η αυξημένη σταθερότητα ενώ δ υ ν α μ ι κ ο ί είναι η ανάπτυξη, η συνεχής επέκταση η επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και η διαμόρφωση περισσότερο στενών σχέσεων μεταξύ των κρατών - μελών.

Είναι αλήθεια ότι οι σκοποί αυτοί διαφέρουν κάπως από τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Κοινής Αγοράς που έθεσε η έκθεση Σπάακ (3) και οι οποίοι συνίστατο :

- α. Στην συνεχή επέκταση.
- β. Στην αυξανόμενη σταθερότητα.
- γ. Στην επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.
- δ. Στην αρμονική ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των κρατών που συνένωνε.

Οι Οικονομικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης είναι οι εξής:

- α.- Η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας.
- β.- Η συνεχής και ισορροπη επέκταση της οικονομίας.
- γ.- Η διαμόρφωση στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας.

Από τους παραπάνω τέσσερις οικονομικούς σκοπούς θα επικεντρωθούμε κυρίως στον πρώτο και στον τρίτο καθώς η σχετική νομολογία του Δικαστηρίου είναι ιδιαίτερα πλούσια.

Ο οικονομικός σκοπός της συνεχούς και ισορροπη επέκτασης της οικονομίας δεν αντιμετωπίστηκε νομολογιακά από το ΔΕΚ στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΟΚ ενώ ο τέταρτος οικονομικός σκοπός έτυχε μόνο περιορισμένων νομολογιακών αναφορών εκ μέρους του ΔΕΚ.

Κατά την έννοια αυτή η επεξεργασία του δεύτερου και τέταρτου εκ των ως άνω οικονομικών σκοπών της Κοινότητας θα είναι περιορισμένη στα πλαίσια της παρούσης διατριβής.

2.1. ΑΡΜΟΝΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.

2.1.1. Σύμφωνα με το προοίμιο της Συνθήκης τα κράτη - μέλη διακήρυξαν ότι μεριμνούν για την προώθηση της αρμονικής τους ανάπτυξης, μειώνοντας τις υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών και την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων περιοχών.

Στην ουσία ο εν λόγω σκοπός αφορά την διαμόρφωση και εφαρμογή μιας περιφερειακής πολιτικής στα πλαίσια της Κοινότητας, η οποία έχει ως σκοπό να μειώσει τις υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιφερειών της Κοινότητας και να ξεπεράσει την καθυστέρηση των λιγότερο ευνοημένων περιοχών της (4).

Πρέπει να παρατηρήσουμε ότι το κείμενο του προοιμίου ομιλεί για μείωση ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων π ε ρ ι ο χ ώ ν της Κοινότητας και όχι μεταξύ των χωρών - μελών της (5).

Αυτό θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ευρύτερη διατύπωση η οποία καλύπτει τόσο την ύπαρξη διαφορών στο επίπεδο ανάπτυξης των χωρών - μελών της Κοινότητας υπο την προϋπόθεση ότι η επικράτεια κάθε χώρας - μέλους

θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ιδιαίτερη περιοχή της Κοινότητας (6), όσο και την ύπαρξη διαφορών στο επίπεδο ανάπτυξης των διαφόρων περιοχών μιας χώρας - μέλους (7).

Επίσης η εν λόγω μείωση καταλαμβάνει και τις διαφορές μεταξύ διαφόρων αναπτυγμένων περιοχών διαφορετικών χωρών - μελών της Κοινότητας, από τη μια, και των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών διαφορετικών ομοίως χωρών - μελών από την άλλη .

Με οποιονδήποτε τρόπο και αν αντιμετωπιστεί η έννοια των περιοχών της Κοινότητας, το βέβαιο είναι ότι η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων εκτείνεται στο σύνολό της Κοινότητας (8).

2.1.2. Η ΕΚΘΕΣΗ ΣΠΑΑΚ.

Ο PAYL HENRI SPAAK, παρουσιάζοντας την Έκθεση του προς τους Υπουργούς Εξωτερικών των εξι, επεσήμανε για την κοινοτική περιφερειακή πολιτική ότι μεταξύ περιοχών άνισα ανεπτυγμένων η αιφνίδια επικοινωνία τους δεν επιτρέπει από μόνη της στις λιγότερο ευνοημένες περιοχές να ξεπεράσουν την καθυστέρηση (9).

Καθ' όμοιο τρόπο μόνη η αιφνίδια σύνδεση των άνισα ανεπτυγμένων περιοχών, το μικρότερο κόστος εργατικού δυναμικού και η μεγαλύτερη παραγωγικότητα των επενδύσεων, συνέχισε ο P.H.SPAAK δεν θα εξασφάλιζαν αυτόματα ταχύτερη πρόοδο της αρχικά λιγότερο ευνοημένης περιοχής και επομένως προσέγγιση των επιπέδων ανάπτυξεως (10).

Αντίθετα, όπως αποδείχθηκε τόσο από την Ιταλική ενοποίηση μετά το 1860 όσο και από την ενοποίηση των Ηνωμένων Πολιτειών μετά τον εμφύλιο πόλεμο, η διαφορά μεταξύ των άνισα ανεπτυγμένων περιοχών, μπορούσε να μεγαλώσει σωρευτικά αν δεν εδημιουργούντο πρώτα οι θεμελιώδεις προϋποθέσεις της παραγωγής με δημόσια μέσα δηλαδή μια υποδομή οδικού δικτύου, λιμένων, μέσων επικοινωνίας, έργων αποξήρανσης, άρδευσης και βελτίωσης της γης, η δημιουργία σχολείων και νοσοκομείων. (11)

Μόνο σε περίπτωση που θα διέθεταν λόγω μιας συγκεκριμένης πολιτικής, την υποδομή που ήταν αναγκαία για την ανάπτυξη τους μπορούσαν να επωφεληθούν πλήρως από τις διαφορές κόστους του εργατικού δυναμικού ή μιας μεγαλύτερης παραγωγικότητας των επενδύσεων (12).

Γι' αυτό είχαν σημασία οι ενέργειες περιφερειακής ανάπτυξεως και δημιουργίας απασχολήσεως στις διάφορες περιοχές που θα εμπόδιζαν να αυξηθεί σωρευτικά η διαφορά μεταξύ επιπέδων παραγωγής και μεταξύ βιοτικού επιπέδου των διαφόρων περιοχών (13).

Ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών, η πραγματοποίηση των επενδύσεων υποδομής στις υποανάπτυκτες περιοχές, η απορρόφηση της μαζικής ανεργείας, θα διασφάλιζαν τους όρους μιας ελεύθερης κυκλοφορίας που δεν θα επηρέαζαν μόνο τα προϊόντα και τις υπηρεσίες αλλά θα εφαρμοζόταν προοδευτικά στους ίδιους τους συντελεστές της παραγωγής : τα κεφάλαια και τους ανθρώπους.

Η γεωργία ειδικότερα, παρατήρησε ο P.H. SPAAK, αναμένονταν να ευνοηθεί με προγράμματα περιφερειακής ανάπτυξης που θα της εξασφάλιζαν ορους αυξανόμενης αποδοτικότητας (14), ενώ το πρόβλημα του συντονισμού μεταξύ της πραγματοποίησης αυτών των σχεδίων περιφερειακής ανάπτυξης και της προσδευτικής εγκαθίδρυσης της Κοινής Αγοράς έπρεπε να ρυθμιστεί ώστε οι διάφορες προσπάθειες να μην αντιστρατεύονται η μια την άλλη και αντίθετα τα σχέδια περιφερειακής ανάπτυξης να προαγόταν ευνοικά στο πλαίσιο μιας οικονομικής ευρωπαϊκής συνεργασίας και ενότητας (15).

Και ο P.H.SPAAK κατέληξε ότι η χρηματοδότηση της περιφερειακής πολιτικής θα ανατίθετο σε ένα Ταμείο Επενδύσεων, το οποίο θα έπρεπε να διαθέτει εξασφαλισμένους πόρους και θα ήταν δυνατό να αποβεί πιστωτής πρωταρχικής σημασίας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε διεθνές επίπεδο (16).

2.1.3. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ.

Παρά τις τόσο εκτεταμένες αναφορές του PAUL HENRI SPAAK στην αναγκαιότητα θεσμοθέτησης μιας κοινής κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, με μεγάλη έκπληξη διαπιστώνει κανείς ότι στο κείμενο της Συνθήκης της Ρώμης τελικά δεν συμπεριλήφθηκε τέτοια ολοκληρωμένη κοινή πολιτική.

Η επικράτηση των απόψεων του γερμανικού νεολιμπεραλισμού ήταν καθοριστική και η Συνθήκη οριοθετήθηκε κυρίως προς μια μικρο-οικονομική ολοκλήρωση, δηλαδή προς μια συσσωμάτωση των αγορών (17) και όχι προς μια μακρο-οικονομική ολοκλήρωση, δηλαδή προς μια ολοκλήρωση των οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών (18).

Στα πλαίσια αυτά οι μόνες αναφορές, στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας, νοσημένη κατά τα ανωτέρω ως κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, η οποία συνίσταται στην μείωση των υφισταμένων ανισοτήτων μεταξύ των διαφόρων περιοχών και της καθυστέρησης των λιγότερο ευνοημένων, οι οποίες έλαβαν τον χαρακτήρα δεσμευτικών διατάξεων της Συνθήκης, ήταν οι παρακάτω :

1. Το άρθρο 3 παρ.ι της Συνθήκης το οποίο προβλέπει την ίδρυση Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων η οποία μεταξύ άλλων διευκολύνει με την παροχή δανείων και ιεγγυήσεων τη χρηματοδότηση σχεδίων που αποβλέπουν στην αξιοποίηση των λιγότερο ανεπτυγμένων περιοχών (19).

2. Το άρθρο 39 παρ.2α σύμφωνα με το οποίο κατά την εκπόνηση της κοινής γεωργικής πολιτικής και των ειδικών μεθόδων που συνεπάγεται η εφαρμογή της λαμβάνεται υπόψη ο ιδιαίτερος χαρακτήρας της γεωργικής δραστηριότητας, που απορρέει από την κοινωνική δομή της γεωργίας και από τις διαρθρωτικές και φυσικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων γεωργικών περιοχών.

3. Το άρθρο 49 παρ.4 σύμφωνα με το οποίο στα πλαίσια της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων που ορίζεται από το άρθρο 48 της Συνθήκης, το Συμβούλιο αποφασίζοντας με ειδική πλειοψηφία (20) σε συνεργασία (21) με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, λαμβάνει με οδηγίες ή κανονισμούς τα αναγκαία μέτρα για να πραγματοποιηθεί προοδευτικά η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, ιδίως με την δημιουργία μηχανισμών κατάλληλων να φέρουν σε επαφή την προσφορά και την ζήτηση εργασίας και να διευκολύνουν την εξισορρόπηση τους με όρους που να αποτρέπουν σοβαρούς κινδύνους για το επίπεδο απασχολήσεως στις διάφορες περιφέρειες.

4. Το άρθρο 75παρ.3 σύμφωνα με το οποίο κατά παρέκκλιση του άρθρου 75 παρ.1 της Συνθήκης το Συμβούλιο θεσπίζει ομόφωνα διατάξεις που αφορούν τις αρχές του καθεστώτος των μεταφορών, η εφαρμογή των οποίων θα ήταν δυνατόν να επηρεάσει σοβαρά το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές.

5. Το άρθρο 80 παρ.2 σύμφωνα με το οποίο η Επιτροπή, με δική της πρωτοβουλία ή μετά από αίτηση κράτους - μέλους εξετάζει τα κόμιστρα και τους όρους μεταφορών στα πλαίσια της Κοινότητας, που προβλέπονται από την πρώτη παράγραφο του εν λόγω άρθρου, αφού λάβει υπόψη της ιδίως τις απαιτήσεις μιας κατάλληλης περιφερειακής οικονομικής πολιτικής και τις ανάγκες των υποανάπτυκτων περιοχών.

6. Το άρθρο 92 σύμφωνα με το οποίο δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την κοινή αγορά οι κρατικές ενισχύσεις (22) που χορηγούνται για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση (23) καθώς και εκείνες που χορηγούνται για την προώθηση της ανάπτυξης ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφ' όσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον (24).

2.1.4. Η Νομολογία του Δ.Ε.Κ.

Το Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και οι διάφοροι παράγοντες της δίκης, αναφέρθηκαν στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας σε αρκετές υποθέσεις (25).

Από τις αποφάσεις που εξέδωσε επ' αυτών το Δ.Ε.Κ. διαπιστώνουμε ότι το Δικαστήριο κατά κύριο λόγο προσέδωσε στον παραπάνω οικονομικό σκοπό της Κοινότητας τελείως διαφορετικό περιεχόμενο, από αυτό που ήδη αναλύσαμε, δηλαδή της κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής, και ο οποίος είναι κοινά αποδεκτός απ' όλους σχεδόν τους σύγχρονους μελετητές του κοινοτικού δικαίου μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και ο πρώην

Γενικός Εισαγγελέας του Ρ.Υ. VAN THEMAAT και ο νυν Δικαστής Paul Karstyn (26)

Οι εν λόγω αποφάσεις μπορούν να κατανεμηθούν στις εξής επιμέρους κατηγορίες, που αφορούν :

1. Στον ελεύθερο ανταγωνισμό.
2. Στην κοινή γεωργική πολιτική.
3. Στην ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων.
4. Στην πολιτική κρίση σε κράτος μέλος
5. Στην πολιτική κρίση ως λόγο ανωτέρας βίας
6. Στην περιφερειακή πολιτική

2.1.4.1. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

Το Δικαστήριο στις υποθέσεις: 14/64, 7/68, 6 & 7/73 και 85/76 (27) έδωσε την ερμηνεία ότι η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, μεταξύ άλλων συνίσταται και στην εγκαθίδρυση καθεστώτος που να διασφαλίζει ανόθευτο ανταγωνισμό εντός της Κοινότητας όπως προσδιορίζεται από τα άρθρα 3(στ), 85 και 86 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ.

A. Υπόθεση W. WILHELM.

Στην υπόθεση 14/68, W. WILHELM, το KARTELLSENAT του Βερολίνου απύθνε προδικαστικό ερώτημα στο Ο.Ε.Κ. σχετικά με την ερμηνεία των άρθρων 3(στ), 5, 7 και 85(1) και (3) της Συνθήκης (28).

Το Δικαστήριο, αν και από κανένα διάδικο δεν τέθηκε, κατά την διάρκεια της διαδικασίας, θέμα ερμηνείας του άρθρου 2 της Συνθήκης, προσπαθώντας να ερμηνεύσει τα άρθρα 85 και 87(2) της Συνθήκης (29), σχετικά με τη νομιμότητα της παράλληλης εφαρμογής κοινοτικών και εθνικών μέτρων προστασίας του ανταγωνισμού σε μια και την αυτή επιχειρηματική δραστηριότητα, αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η παράλληλη εφαρμογή του εθνικού συστήματος προστασίας του ανταγωνισμού μπορούσε να επιτραπεί μόνο στο βαθμό που δεν προδικάζει την ενιαία εφαρμογή, τόσο των κοινοτικών κανόνων για τα καρτέλ στα πλαίσια της Κοινής Αγοράς, όσο και των κοινοτικών κανόνων δευτερογενούς δικαίου που ελήφθησαν προς εκτέλεση τους (30).

Κάθε άλλη λύση, συνέχισε το Δικαστήριο, θα ήταν αντίθετη προς τους αντικειμενικούς σκοπούς της Συνθήκης και τον χαρακτήρα των διατάξεων της για τον ανταγωνισμό (31).

Το άρθρο 85 της Συνθήκης εφαρμοζόταν σε όλες τις επιχειρήσεις της Κοινότητας διέποντας την συμπεριφορά τους είτε με απαγορεύσεις, είτε με απαλλαγές συμφωνιών οι οποίες συνέβαλαν στην βελτίωση της παραγωγής ή στην προώθηση της τεχνικής ή οικονομικής πρόοδου (32).

Και το ΔΕΚ κατέληξε ότι ενώ ο πρωτεύων σκοπός της Συνθήκης ήταν να καταργήσει δια του μέσου αυτού τα εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων εντός της Κοινής Αγοράς και να ελέγξει και να διαφυλάσσει την ενότητα της εν λόγω αγοράς, επιτρέπονταν επίσης στις κοινοτικές αρχές να ενεργούν ορισμένες θετικές, έστω έμμεσες, πράξεις με σκοπό την προαγωγή μιας αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων εντός του συνόλου της Κοινότητας, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης.

Το άρθρο 87 παρ.2(ε), που ανένεμε σε ένα κοινοτικό όργανο την εξουσία προσδιορισμού της σχέσεως μεταξύ εθνικών δικαιών και κοινοτικών κανόνων περί ανταγωνισμού, επιβεβαίωσε την υπεροχή του Κοινοτικού Δικαίου (33).

B.Υπόθεση CONTINENTAL CAN

Στην υπόθεση CONTINENTAL CAN, η Επιτροπή ερμηνεύοντας το άρθρο 86 της Συνθήκης παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι επειδή η έννοια της κατάχρησης δεν προσδιοριζόταν από το άρθρο 86, ήταν απαραίτητο κατά την γνώμη της Επιτροπής να ληφθούν υπόψη κατ' αρχάς οι αντικειμενικοί σκοποί και οι στόχοι της Συνθήκης (34).

Ήταν εμφανές από το άρθρο 2 της Συνθήκης ότι η Κοινότητα, με την εγκαθίδρυση της Κοινής Αγοράς, είχε σαν σκοπό μεταξύ άλλων να προάγει στο σύνολο της μια αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων και για τον σκοπό αυτό τα συμβαλλόμενα μέρη θεώρησαν απολύτως αναγκαίο να κατοχυρώσουν την διατήρηση ενός αποτελεσματικού συστήματος ανταγωνισμού (35).

Στα πλαίσια ενός τέτοιου συστήματος η έννοια της κατάχρησης συνδέεται με την ύπαρξη συμπεριφοράς εκ μέρους μιας επιχείρησης η οποία είναι αντικειμενικά αθέμιτη σε σχέση με τους σκοπούς της Συνθήκης.

Αφού η αντικειμενική ύπαρξη μιας τέτοιας συμπεριφοράς ήταν αρκετή να θεμελιώσει μια κατάχρηση αντίθετη προς την Συνθήκη, η έννοια της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης στο άρθρο 86 δεν προϋπόθετε έμμεσα ότι υπήρχε επίσης ένα σφάλμα με την έννοια μιας έλλειψης καλής συμπεριφοράς ή ηθικής (36).

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τους ισχυρισμούς των διαδίκων και την γνώμη του Γενικού Εισαγγελέα ROEMER (37), δέχθηκε ουσιαστικά την θέση αυτή της Επιτροπής και έχοντας σαν αφετηρία τις θέσεις που διατύπωσε τέσσερα χρόνια πριν στην υπόθεση WILHELM (38) αναφορικά με την σχέση του άρθρου 85 περί ανταγωνισμού (39) και της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας (40), προχώρησε στην σύνδεση και αλληλεξάρτηση των άρθρων 2 και 3(στ) και αποφάνθηκε ότι

Εφόσον το άρθρο 3(στ) προέβλεπε την καθιέρωση ενός συστήματος το οποίο εξασφάλιζε ότι ο ανταγωνισμός στην Κοινή Αγορά δεν νοθεύεται, τότε αυτό απαιτούσε κατά μείζονα λόγο ότι ο ανταγωνισμός δεν θα έπρεπε να εξαφανισθεί (41).

Αυτή η απαίτηση ήταν τόσο ουσιώδης ούτως ώστε χωρίς αυτή πολλές διατάξεις της Συνθήκης θα ήταν άνευ σημασίας.

Επι πλέον η απαίτηση αυτή ανταποκρίνονταν στην επιταγή του άρθρου 2 της Συνθήκης σύμφωνα με την οποία ένας από τους σκοπούς της Κοινότητας ήταν να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας (42).

Ετσι οι περιορισμοί στον ανταγωνισμό που η Συνθήκη επέτρεπε κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες, λόγω της ανάγκης εναρμόνισης των διαφόρων σκοπών της Συνθήκης οριοθετούντο από τις απαιτήσεις των άρθρων 2 και 3.

Η υπέρβαση του ορίου αυτού εμπεριείχε τον κίνδυνο ότι η εξασθένιση του ανταγωνισμού θα συγκρούετο με τους σκοπούς της Κοινής Αγοράς (43).

Και το Ο.Ε.Κ. κατέληξε ότι προκειμένου να προστατεύσει τις αρχές (44) και να επιτύχει τους αντικειμενικούς σκοπούς (45) που ετίθεντο από τα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης, τα άρθρα 85 έως 90 έθεταν γενικούς κανόνες εφαρμόσιμους στις επι- χειρήσεις (46).

Γ. Υπόθεση COMMERCIAL SOLVENTS

Στην υπόθεση COMMERCIAL SOLVENTS (47) το Δικαστήριο στην προσπάθεια του να ερμηνεύσει στα πλαίσια του άρθρου 86 της Συνθήκης την επίδραση που επιφέρει η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης στο εμπόριο μεταξύ των κρατών - μελών (48), έκρινε σκόπιμο να προσφύγει και στην συνδρομή του άρθρου 2 της Συνθήκης, παρότι κάτι τέτοιο δεν τέθηκε από κανέναν διάδικο ή τον Γενικό Εισαγγελέα (49).

Η καταχρηστική εκμετάλλευση δεσπόζουσας θέσεως παρατήρησε το Δικαστήριο ακόμη και εάν αποδεικνύετο ότι έλαβε χώρα, δεν θα ενέπιπτε στην έκταση εφαρμογής του άρθρου 86, το οποίο απαγόρευε μια τέτοια κατάχρηση μόνο στο βαθμό που ήταν δυνατόν να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών - μελών (50).

Αυτή η έκφραση είχε ως σκοπό να καθορίσει την σφαίρα εφαρμογής των κοινοτικών διατάξεων σε σχέση με τους εθνικούς νόμους (51).

Δεν θα έπρεπε λοιπόν να ερμηνευθεί σαν να περιόριζε το πεδίο εφαρμογής της απαγορεύσεως, που εμπεριείχε, μόνο στις βιομηχανικές και εμπορικές δραστηριότητες εφοδιασμού των κρατών - μελών.

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι οι απαγορεύσεις των άρθρων 85 και 86 έπρεπε πράγματι να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν (52) υπο το φως του άρθρου 3(στ) της Συνθήκης το οποίο καθόριζε ότι οι δραστηριότητες της Κοινότητας θα περιελάμβαναν την καθιέρωση ενός συστήματος που θα διασφάλιζε ότι ο ανταγωνισμός στην Κοινή Αγορά δεν θα νοθεύονταν και του άρθρου 2 της Συνθήκης το οποίο ανέθετε στην Κοινότητα την αποστολή να

προάγει στο σύνολο της την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων (53).

Εν προκειμένω θέλουμε να επισημάνουμε ότι αντίθετα με την υπόθεση CONTINENTAL CAN (54), το Δ.Ε.Κ. στην εν λόγω υπόθεση δεν στήριξε την απόφαση που εξέδωσε και στο άρθρο 2 της Συνθήκης (55), ακολουθώντας έτσι την τακτική που χάραξε στην υπόθεση W. WILHELM (56).

Δ. Υπόθεση HOFFMAN LA ROCHE

Στην υπόθεση HOFFMAN LA ROCHE (57) το Δ.Ε.Κ. αξιοποίησε με παρόμοιο τρόπο το άρθρο 2 της Συνθήκης και αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι αφού η υπό εξέταση δραστηριότητα ήταν μιάς επιχείρησης που κατείχε δεσπόζουσα θέση στην αγορά όπου, για τον λόγο αυτό η δομή του ανταγωνισμού είχε ήδη εξασθενήσει, μέσα στην σφαίρα εφαρμογής του άρθρου 86 κάθε επιπλέον εξασθένιση της δομής του ανταγωνισμού μπορούσε να συνιστά μια καταχρηστική άσκηση δεσπόζουσας θέσης (58).

Όσον αφορούσε το ζήτημα κατά πόσο είχε επηρεαστεί το εμπόριο μεταξύ των κρατών - μελών, το Δικαστήριο επεσήμανε ότι αποτελούσε αποδεδειγμένο γεγονός ότι η αγορά για κάθε μία από τις υπό εξέταση βιταμίνες περιελάμβανε όλη την κοινοτική επικράτεια, η οποία κάλυπτε κατ'αρχήν τα έξι και εν συνεχεία τα εννέα κράτη - μέλη της.

Και το Δ.Ε.Κ. κατέληξε ότι οι απαγορεύσεις που εμπεριείχοντο στα άρθρα 85 και 86 έπρεπε να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν υπο το φως των άρθρων 3(στ) και 2 της Συνθήκης, το οποίο ανέθετε στην Κοινότητα την αποστολή να προάγει στο σύνολο της την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων (59).

2.1.4.2. ΚΟΙΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να κρίνει την σχέση της κοινής γεωργικής πολιτικής με την υποχρέωση της Κοινότητας να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της, σε δύο περιπτώσεις: στις υποθέσεις 72/72 EINFUHR (60) και 80-81/77 RENNIS (61).

A. Υπόθεση EINFUHR

Στην υπόθεση EINFUHR, το Δ.Ε.Κ. αντιμετώπισε μια περίπτωση που πράγματι αφορούσε την αρμονική εξέλιξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στην Κοινότητα, με όλη της την πραγματική σημασία, καθώς όταν κατά την διάρκεια του έτους 1969 εμφανίστηκε σαν πολύ πιθανό το ενδεχόμενο υποτίμησης του γαλλικού φράγκου διάφοροι κερδοσκόποι προσέφεραν σημαντικά μεγάλες ποσότητες γαλλικών δημητριακών στους Γερμανικούς, Βελγικούς και Ολλανδικούς Οργανισμούς Παρέμβασης με σκοπό να αποκομίσουν κέρδη από την επικαταλλαγή που θα προέκυπτε αφ' ενός μεν λόγω της διαφοράς μεταξύ της επίσημης ισοτιμίας του γαλλικού φράγκου και αυτής που θα επικρατούσε μελλοντικά στις αγορές δημητριακών και αφ' ετέρου λόγω του προτιμησιακού επιτοκίου προεξοφλήσεως για τις εξαγωγές, που ίσχυε τότε στην Γαλλία (62)

Ειδικότερα όπως παρατήρησε εύστοχα ο Γενικός Εισαγγελέας ROEMER, (63) την άνοιξη του 1969 λόγω της αναμενόμενης υποτίμησης του Γαλλικού φράγκου η ισοτιμία του νομίσματος αυτού μειώθηκε. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, εισαγωγείς από άλλες χώρες, κυρίως επιχειρήσεις της Δυτικής Γερμανίας, να δύνανται να αγοράζουν Γαλλικά δημητριακά στην Γαλλία στην τιμή της παρέμβασης και παρά τα έξοδα μεταφοράς να μπορούσαν να τα πωλούν με κέρδος στον Γερμανικό Οργανισμό Παρέμβασης.

Για τον λόγο αυτό ο Γερμανικός Οργανισμός Παρέμβασης βρέθηκε σε δύσκολη θέση καθόσον δεν διέθετε χώρους αποθήκευσης των τεράστιων πλέον ποσοτήτων των δημητριακών. Έτσι η κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, μετά από αίτηση της (64), έλαβε άδεια από την Επιτροπή (65) να προχωρήσει στη λήψη προστατευτικών μέτρων κατ' άρθρο 226 της Συνθήκης (66).

Κατ' ακολουθία ο Γερμανικός Οργανισμός Παρέμβασης, EINFURT UND VORRATSSTELLE FUR GETREIDE UND FUTTERMITTEL, της Φραγκφούρτης εξέδωσε στις 8-5-1969 επίσημη ανακοίνωση (67) σύμφωνα με την οποία δεν θα δεχόταν πλέον παρεμβατικές προσφορές για αγορά εκ μέρους του κοινού σίτου και κριθής, παρά μόνο εάν αυτά ανήκαν στην συγκομιδή της Ο.Ο. της Γερμανίας (68)

Στις 22-5-1969 η γερμανική εταιρεία εισαγωγών-εξαγωγών BAER-GETREIDE ζήτησε από τον Γερμανικό Οργανισμό Παρέμβασης να προβεί στην παρεμβατική αγορά γαλλικών δημητριακών.

Η αίτηση αυτή της BAER-GETREIDE απορρίφθηκε για τους παραπάνω λόγους και έτσι αυτή προσέφυγε στο αρμόδιο Διοικητικό Δικαστήριο (69) το οποίο έκρινε ότι μόνο από 17-6-1969, ημέρα δηλαδή δημοσίευσης του διατάγματος, ίσχυε η κοινοτική άδεια λήψης περιοριστικών μέτρων και ότι η παράγραφος 3 του εν λόγω διατάγματος που όριζε ότι τα μέτρα αυτά ίσχυαν αναδρομικά από 9-5-1969 ήταν παράνομη διότι ο Γερμανός νομοθέτης δεν είχε εξουσιοδοτήσει την εκτελεστική εξουσία να θεσπίσει αναδρομικά μέτρα (70).

Ο Γερμανικός Οργανισμός Παρέμβασης, κατόπιν άσκησης, αναιρέση (71) στο BUNDESVERWALTUNGSGERICHT, το οποίο εν συνεχεία έθεσε δύο προδικαστικά ερωτήματα στο Δ.Ε.Κ. (72).

Το Δικαστήριο ερμηνεύοντας το άρθρο 226 της Συνθήκης αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η απόφαση της Επιτροπής αφορούσε κυρίως την μη κανονική αύξηση των συναλλαγών των δημητριακών στην Κοινότητα κατά το έτος 1968-69 που προκλήθηκε από την προσφορά Γαλλικών δημητριακών στην Γερμανική αγορά σε τιμές χαμηλότερες της τιμής παρέμβασης επί της αγοράς αυτής και η οποία είχε ως αποτέλεσμα να αντικατασταθούν σχεδόν εντελώς τα εγχώρια δημητριακά στο συνηθισμένο δίκτυο διανομής, καθώς επίσης και μια σημαντική αύξηση των παρεμβάσεων (73).

Αν και η ανεπάρκεια των αποθηκευτικών μέσων είχε προκαλέσει την αίτηση αδείας εκ μέρους της κυβέρνησης της Ο.Δ. της Γερμανίας και την έκδοση της επιδικίου αποφάσεως, αυτή παρουσιάστηκε και λήφθηκε υπόψη μόνο σαν συνέπεια μιας αντικανονικής εξέλιξης της αγοράς (74).

Κατ' ακολουθία η εξέταση της νομιμότητας των προστατευτικών μέτρων που επιτράπηκαν θα έπρεπε να γίνει όχι κυρίως στο περιορισμένο πλαίσιο μιας περισσότερο ή λιγότερο σημαντικής έλλειψης αποθηκευτικών μέσων, αλλά στο γενικότερο πλαίσιο μιας μη κανονικής αύξησης της προσφοράς Γαλλικών δημητριακών στο Γερμανικό εμπορικό δίκτυο σαν συνέπεια της νομισματικής κατάστασης (75).

Και το Δικαστήριο συνέχισε ότι η προσφεύγουσα στην κύρια δίκη (76), δεν αμφισβητούσε ότι η ασυνήθης αύξηση των εισαγωγών την Άνοιξη του 1969 ήταν αποτέλεσμα της νομισματικής κατάστασης και ότι είχε σχεδόν εξ ολοκλήρου αντικαταστήσει τα εγχώρια δημητριακά που σχεδόν προσφερόταν εξ ολοκλήρου στην παρέμβαση.

Η εξαιρετική φύση της κατάστασης υπογραμμιζόταν από το γεγονός ότι μεγάλες ποσότητες Γαλλικών δημητριακών είχαν αγοραστεί και μεταφερθεί στην Γερμανία, όπου αμέσως προσφερόταν για παρέμβαση (77).

Λαμβάνοντας υπόψη τις νομισματικές συνθήκες ήταν αδύνατο να προβλεφθεί ένα τέλος σε αυτή την κατάσταση, με αποτέλεσμα να υπάρχουν φόβοι μήπως συνεχιζόταν καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 1969-1970 με την ίδια διαταρακτική επίδραση στο εμπόριο εντός της Κοινότητας (78).

Μια τέτοια κατάσταση ήταν εξίσου σε αντίθεση τόσο με τους σκοπούς που καθόριζε το άρθρο 2 της Συνθήκης, το οποίο ανέφερε ότι η Κοινότητα είχε ως αποστολή να προάγει στο σύνολο της μια αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων όσο και με τον σκοπό της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής που περιγραφόταν στο άρθρο 39 της Συνθήκης και ιδίως με αυτόν της σταθεροποίησης των αγορών (79).

Από την άποψη αυτή, η οργάνωση της αγοράς δημητριακών, όπως ιδρύθηκε από τον Κανονισμό της 120/67 της Ε.Ο.Κ., ανταποκρίνοταν σε αυτούς τους αντικειμενικούς σκοπούς καθόσον η έκτη αιτιολογική σκέψη του Κανονισμού αυτού διακήρυττε ότι η ελεύθερη κυκλοφορία δημητριακών στα πλαίσια της Κοινότητας θα επέτρεπε μια αντιστάθμιση ανάμεσα στα πλεονάσματα των περιοχών παραγωγής και στις ανάγκες των ελλειμματικών περιοχών (80).

Και το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του μεταξύ άλλων τα άρθρα 2, 39, 177 και 226 (81) της Συνθήκης αποφάνθηκε ότι η απόφαση 138/69 της επιτροπής της 8ης Μαΐου 1969 ήταν καθόλα έγκυρη.

Θα πρέπει βέβαια να παρατηρήσουμε ότι το Δικαστήριο για άλλη μια φορά έκρινε αναγκαία την προσφυγή του στο άρθρο 2 της Συνθήκης για ερμηνευτικούς καθαρά λόγους παρότι κανένας διάδικος αλλά ούτε και ο Γενικός Εισαγγελέας δεν έπραξε το ίδιο (82).

B. Υπόθεση REUNIS

Πέντε χρόνια αργότερα (583) το Δ.Ε.Κ. εξέδωσε την απόφαση του στην υπόθεση REUNIS (84)

Στην προκειμένη υπόθεση το Δικαστήριο κλήθηκε να εκδόσει απόφαση επί δύο προδικαστικών ερωτημάτων τα οποία του έθεσε το Πρωτοδικείο της BOURG - EN - BRESSE σχετικά με την νομιμότητα εφαρμογής του άρθρου 31 του Κανονισμού 816/70 του Συμβουλίου (85), μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου (86).

Τα πραγματικά περιστατικά της εν λόγω υπόθεσης παρουσιάζαν αρκετές ομοιότητες με την υπόθεση EINFURT που μόλις αναλύσαμε. Το 1975 παρουσιάστηκε μια αυξημένη εισροή ιταλικών κρασιών στην Γαλλική αγορά. Η εισροή αυτή οφειλόταν αφενός μεν στις καιρικές συνθήκες που επεκράτησαν τα προηγούμενα δύο χρόνια με αποτέλεσμα να αυξηθεί η παραγωγή κρασιού στην Ιταλία και αφ'ετέρου λόγω των συνεχών υποτιμήσεων της ιταλικής λιρέτας (87).

Προκειμένου να ανακόψει την εισροή των ιταλικών κρασιών, η Γαλλική κυβέρνηση εξέδωσε ένα διάταγμα (88) με το οποίο επέβαλλε δασμό στα επιτραπέζια κρασιά που προερχόταν από την Ιταλία. Το ύψος του δασμού υπολογιζόταν ανάλογα με τους βαθμούς σε αλκοόλ των εν λόγω κρασιών.

Όπως αναφερόταν στο ίδιο το προοίμιο του διατάγματος, η Γαλλική κυβέρνηση το εξέδωσε στηριζόμενη στο άρθρο 31 του Κανονισμού του Συμβουλίου υπ' αριθμ. 816/70.

Κατά του Γαλλικού διατάγματος ασκήθηκαν περί τις 40 προσφυγές στα διάφορα Γαλλικά Δικαστήρια μεταξύ των οποίων και αυτές των εταιρειών LES COMMISSIONNAIRES REUNIS SARL και SARL LES FILS DE H. RAMEL, οι οποίες είχαν καταβάλει ήδη στις Γαλλικές τελωνειακές αρχές 81.614,40 και 2.009.494,14 γαλλικά φράγκα αντίστοιχα για δασμούς σε εκτέλεση του προσβληθέντος διατάγματος (89).

Το Δικαστήριο αφού προέβει σε μια κατ' αρχήν ανάλυση του Κανονισμού 816/70, παρατήρησε ότι προκειμένου να απαντήσει στην ερώτηση κατά πόσο το άρθρο 31(2) του εν λόγω Κανονισμού που επιτρέπει την επιβολή επιβαρύνσεων εκ μέρους των παραγωγών κρατών - μελών σε αντίστοιχα προϊόντα άλλων χωρών μελών, ίσχυε και μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου, ήταν αναγκαίο να προβεί στην έρμηνεία του άρθρου 38(2) της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο, πλύν αντιθέτων διατάξεων των άρθρων 39 μέχρι και 46, οι κανόνες που προβλεπόταν για την εγκαθίδρυση της Κοινής Αγοράς εφαρμοζόταν στα γεωργικά προϊόντα (90).

Για τον λόγο αυτό έκρινε αναγκαίο να προσφύγει ξανά στο άρθρο 2 της Συνθήκης και να αποφανθεί εν προκειμένω ότι το εν λόγω άρθρο καθόριζε ότι με την δημιουργία μιας Κοινής Αγοράς και την προσδευτική προσέγγιση των

οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών η Κοινότητα έπρεπε να προάγει στο σύνολο της την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και στενότερες σχέσεις μεταξύ των χωρών - μελών (91).

Όπως καθοριζόταν από το άρθρο 38(1) της Συνθήκης, που τέθηκε στην αρχή του τίτλου που ήταν αφιερωμένος στην Κοινή Αγροτική Πολιτική, η Κοινή Αγορά θα εκτεινόταν στην γεωργία και το εμπόριο των γεωργικών προϊόντων (92).

Η κατάργηση των δασμών και των επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος μεταξύ των κρατών - μελών, συνιστούσε μια θεμελιώδη αρχή της Κοινής Αγοράς η οποία εφαρμοζόταν σε όλα τα προϊόντα και τα αγαθά με αποτέλεσμα, όπως καθόρισε το Δ.Ε.Κ. με την απόφαση του στις 13/11/1964 (υποθ. 90-91/63) κάθε πιθανή εξαίρεση, να έπρεπε να καθορίζεται ρητά και σε κάθε περίπτωση να ερμηνεύεται στενά (93).

Και το Δ.Ε.Κ. αφού παρέθεσε αυτούσιο το άρθρο 38(2) της Συνθήκης επεσήμανε ότι προκειμένου να εφαρμοστεί η εξαίρεση του άρθρου 38(2) στην επιβολή επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος, προς δασμούς, στο διακοινοτικό εμπόριο μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου ήταν απαραίτητο να εξευρεθεί στα άρθρα 39 έως 46 μία διάταξη η οποία, είτε ρητά είτε καθ' αναγκασία επαγωγή, να προέβλεπε ή να δίδει την άδεια λήψης τέτοιων επιβαρύνσεων πλην όμως, κατέληξε το ΔΕΚ, τα άρθρα 39 έως 46 δεν περιείχαν καμιά τέτοια διάταξη τέτοιας φύσεως (94).

Αλλά το Δικαστήριο δεν περιορίστηκε μόνο εκεί. Προχώρησε στην εξέταση της νομιμότητας των εν λόγω μέτρων ακόμη και κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και αποφάνθηκε ότι ακόμη και κατά την αυτή την περίοδο, εμπόδια στο εμπόριο, διαφορετικά από την επιβολή εκ μέρους των κρατών - μελών ελάχιστων τιμών μη διακριτικού χαρακτήρα, απαγορευόταν ρητά από την Συνθήκη (95)..

Θα ήταν λοιπόν προδήλως αντίθετο με την Συνθήκη να επιτρεπόταν μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου άλλα εμπόδια στο εμπόριο περισσότερο περιοριστικά από εκείνα που επιτρεπόταν μόνο κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου (96).

Για τους λόγους αυτούς θα έπρεπε να απαντηθεί στο Εθνικό Δικαστήριο, επεσήμανε το Δ.Ε.Κ., ότι το άρθρο 31 παρ.2 του Κανονισμού 816/70 στο βαθμό που έδινε άδεια στα κράτη - μέλη παραγωγούς να επιβάλλουν, στο διακοινοτικό εμπόριο, στα προϊόντα που καλυπτόταν από αυτή την αγορά (97), επιβαρύνσεις ισοδυνάμου αποτελέσματος ήταν ΑΝΤΙΘΕΤΟ προς το άρθρο 13 και ιδίως την δεύτερη παράγραφο και των άρθρων 38 έως 46 της Συνθήκης και κατ' ακολουθίαν ήταν ΑΚΥΡΟ (98).

2.1.4.3. ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Η Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων ως συστατικό στοιχείο της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας εξετάστηκε από το Δικαστήριο στις υποθέσεις *Commission v French Republic* και *Levin*

A. Υπόθεση *COMMISSION v FRENCH REPUBLIC*

Στην υπόθεση *COMMISSION v FRENCH REPUBLIC* (99) το Δικαστήριο εξέτασε την εφαρμογή των άρθρων 48 έως 51 της Συνθήκης, σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, στην σφαίρα των θαλάσσιων μεταφορών.

Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.2 του Γαλλικού Ναυτεργατικού Κώδικα της 13ης Δεκεμβρίου 1926, ο Υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας καθόριζε με απόφαση του την αναλογία του πληρώματος πλοίου που έπρεπε να κέκτηται την Γαλλική ιθαγένεια.

Σε εκτέλεση του εν λόγω άρθρου εκδόθηκαν δύο υπουργικές αποφάσεις (100) οι οποίες επιφύλασσαν τις απασχολήσεις εις την γέφυρα, το μηχανοστάσιο και τον ασύρματο των Γαλλικών πλοίων μόνο σε πρόσωπα Γαλλικής ιθαγένειας, την δε γενική εργασία στο πλοίο την καθόριζαν σε αναλογία τρεις Γάλλοι προς ένα μη Γάλλο (101).

Κατά την γνώμη της Επιτροπής το εν λόγω άρθρο του Γαλλικού Ναυτεργατικού Κώδικα ήταν αντίθετο προς τα άρθρα 1,4 και 7 του Κανονισμού 1612/68 Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου (102) και μετά την ανταλλαγή αλληλογραφίας με την Γαλλική κυβέρνηση, η Επιτροπή κάλεσε την Γαλλική Δημοκρατία κατ' άρθρο 169 της Συνθήκης (103) να τροποποιήσει την νομοθεσία της και να συμμορφωθεί προς τις κοινοτικές διατάξεις.

Τελικά επειδή το θέμα δεν ρυθμίστηκε νομοθετικά, η Επιτροπή άσκησε κατ' άρθρο 169 Συνθήκης Ε.Ο.Κ. προσφυγή κατά της Γαλλικής Δημοκρατίας.

Η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι οι κανόνες της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων δεν εφαρμοζόταν στον τομέα των μεταφορών και ιδίως των θαλάσσιων καθόσον το Συμβούλιο δεν είχε εκδόσει σχετικές αποφάσεις κατ' άρθρο 84 παρ.2 της Συνθήκης (604).

Και συνέχισε ότι από τα άρθρα 3(ε) και 74 της Συνθήκης προέκυπτε ότι οι κανόνες της που σχετιζόταν με περίπλοκες οικονομικές δραστηριότητες που καλύπτονται απ' αυτήν και ιδίως από τα άρθρα 48-51 εφαρμοζόταν επί των μεταφορών μόνο στο πλαίσιο μιας κοινής πολιτικής (105). Κατ' ακολουθίαν εναπόκειτο στο Συμβούλιο να αποφασίσει να θέσει σε εφαρμογή την πολιτική αυτή σύμφωνα με την διαδικασία που προβλεπόταν στο άρθρο 75 (106).

Ιδίως δε όσον αφορούσε τις θαλάσσιες μεταφορές αυτό ίσχυε κατά μείζονα λόγο, δεδομένου ότι αυτές εξαιρούντο από την εφαρμογή των άρθρων 74-84, λόγω της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 84, η οποία όριζε ότι μόνο το Συμβούλιο μπορούσε ομόφωνα να αποφασίσει κατά πόσο, σε ποια έκταση και με ποια διαδικασία θα θεσπιστούν κατάλληλες διατάξεις για αεροπορικές και θαλάσσιες μεταφορές (107).

Και η Γαλλική Κυβέρνηση κατέληξε ότι οι ιδιάζουσες πλευρές των μεταφορών που το άρθρο 75 απαιτούσε ληφθούν υπόψη, καθιστούσαν αδύνατη

την εφαρμογή ενός μεγάλου αριθμού διατάξεων της Συνθήκης που είχαν σχέση με το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων των μεταφορών και πολύ περισσότερο των θαλασσιών και αεροπορικών μεταφορών (108).

Το Δικαστήριο, προκειμένου να απαντήσει στα επιχειρήματα της Γαλλικής πλευράς, τα οποία κατά την γνώμη μας, αν και δεν τα ασαζόμεθα, οπωσδήποτε ήσαν αρκετά σοβαρά από νομικής απόψεως, έκρινε σκόπιμο να προβεί κατ' αρχάς στην ερμηνεία του άρθρου 84 παρ.2 της Συνθήκης.

Το ΔΕΚ παρατήρησε ότι προκειμένου να προσδιοριστεί κατά πόσο στον τομέα των μεταφορών τα κράτη - μέλη δεσμευόταν από τις υποχρεώσεις που καθοριζόταν από τα άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης, έπρεπε να εξετασθεί η θέση του τίτλου IV του δευτέρου μέρους της Συνθήκης και η θέση του άρθρου 84 παρ.2 μέσα στον τίτλο IV (109).

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης, το οποίο είχε τοποθετηθεί επικεφαλής των γενικών αρχών που την διέπουν, η Κοινότητα είχε σαν αποστολή να προαγάγει σε ολόκληρη την επικράτεια της μια αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, με την ίδρυση μιας Κοινής Αγοράς και την προοδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών - μελών (110)

Η ίδρυση της Κοινής Αγοράς λοιπόν, αναφερόταν στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων εντός της Κοινότητας (111).

Ο βασικός σκοπός του δευτέρου μέρους της Συνθήκης, ο οποίος είχε αφιερωθεί στα θεμέλια της Κοινότητας, ήταν να δημιουργήσει τις β α σ ε ι ς της Κοινής Αγοράς, δηλαδή την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών (τίτλος I) και την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων, υπηρεσιών και των κεφαλαίων (τίτλος III) (112).

Αυτοί οι βασικοί κανόνες, οι οποίοι εννοούντο ως εφαρμοστέοι στο σύνολο του πλέγματος των οικονομικών δραστηριοτήτων, ήταν δυνατόν να καταστούν ανεφάρμοστοι μόνο δυνάμει ρητής διατάξεως της Συνθήκης (113).

Μια τέτοια εξαίρεση προβλεπόταν ιδίως από το άρθρο 38 παρ.2, σύμφωνα με το οποίο, οι κανόνες που ετίθεντο για την ίδρυση της Κοινής Αγοράς θα εφαρμοζόταν στα γεωργικά προϊόντα εκτός εάν οριζόταν διαφορετικά στον τίτλο II του μέρους αυτού της Συνθήκης.

Όσον αφορούσε τις μεταφορές που ήταν το αντικείμενο του τίτλου IV του εν λόγω μέρους της Συνθήκης ήταν απαραίτητο να ερευνηθεί, κατά πόσο οι διατάξεις του τίτλου περιείχαν μια παρόμοια εξαίρεση (114).

Όταν το άρθρο 74 αναφερόταν στους αντικειμενικούς σκοπούς της Συνθήκης εννοούσε τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 για την επίτευξη των οποίων οι θεμελιώδεις διατάξεις που εφαρμοζόταν στο σύνολο του πλέγματος των οικονομικών δραστηριοτήτων ήταν πρωταρχικής σημασίας (115).

Κατ' ακολουθίαν ο σκοπός των κανόνων που είχαν σχέση με την κοινή πολιτική μεταφορών όχι μόνο δεν εμπεριείχε απομάκρυνση από αυτούς τους βασικούς κανόνες, αλλά αντίθετα απέβλεπε στην εφαρμογή και συμπλήρωση αυτών με μέσα κοινής δράσεως (116).

Επομένως οι εν λόγω γενικοί κανόνες έπρεπε να εφαρμόζονται στο βαθμό που μπορούσαν να επιτύχουν αυτούς τους σκοπούς (117). Και το Δ.Ε.Κ. , αφού εξήτησε το περιεχόμενο των άρθρων 61 παρ.1 και 84 παρ.1 (118) κατέληξε ότι το άρθρο 84 παρ.2 όριζε ότι σχετικά με τις θαλάσσιες μεταφορές το Συμβούλιο μπορούσε να αποφασίσει κατά πόσο, σε ποιο βαθμό και με ποια διαδικασία μπορούσαν να τεθούν κατάλληλες διατάξεις (119).

Δέν εξαιρούσε την εφαρμογή της Συνθήκης στα ζητήματα αυτά, αλλά καθόριζε μόνο ότι οι ειδικές διατάξεις του τίτλου που αφορούσαν τις μεταφορές δεν θα εφαρμόζονται αυτοδίκαια σε αυτές (120).

Ενώ λοιπόν σύμφωνα με το άρθρο 84 (2) οι θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές, στο βαθμό που το Συμβούλιο δεν είχε αποφασίσει διαφορετικά, εξαιρούντο από τους κανόνες του τίτλου IV του μέρους 2 της Συνθήκης σχετικά με την Κοινή Πολιτική Μεταφορών, εν τούτοις εξακολουθούσαν να υπόκεινται στους γενικούς κανόνες της Συνθήκης όπως και οι άλλοι τρόποι μεταφοράς. (121)

Επομένως, η εφαρμογή των άρθρων 48 έως 51 στην σφαίρα των θαλασσιών μεταφορών, δεν ήταν προαιρετική αλλά υποχρεωτική για τα κράτη-μέλη (122) και η διατήρηση σε ισχύ του άρθρου 3 παρ.2 του Γαλλικού Ναυτεργατικού Κώδικα όσον αφορούσε τους υπηκόους των άλλων χωρών - μελών, είχε ως αποτέλεσμα η Γαλλική Δημοκρατία να αποτύχει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που καθοριζόταν από το άρθρο 48 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. και το άρθρο 4 του Κανονισμού 1612/68 του Συμβουλίου (123).

Από την παραπάνω αναλυτική παράθεση του σκεπτικού της απόφασης του Ο.Ε.Κ. προκύπτει η κεφαλαιώδης σημασία του άρθρου 2 της Συνθήκης, στον τρόπο ορθολογισμού αυτού που πολλοί συγγραφείς ονομάζουν συστηματική ερμηνευτική μέθοδος του Ο.Ε.Κ.

Διερωτάται δε κανείς, εάν το Ο.Ε.Κ. δεν προσέφευγε στην βοήθεια του άρθρου 2 της Συνθήκης, κατά πόσο θα ήτο δυνατό να απορρίψει και μάλιστα πειστικά τα επιχειρήματα της Γαλλικής Κυβέρνησης, τα οποία ομολογουμένως τέθηκαν αρκετά έξυπνα κατά την διάρκεια της διαδικασίας συζήτησης της υπόθεσης (124).

B. Υπόθεση LEVIN

Στην υπόθεση LEVIN (125), την οποία θα αναλύσουμε εκτενέστερα παρακάτω, το Δικαστήριο απαντώντας σε προδικαστικό ερώτημα που του τέθηκε, σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 48 της Συνθήκης, αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι οι όροι εργαζόμενος και αμοιβομένη δραστηριότητα αποτελούν κοινοτικές έννοιες (126).

Επομένως η έκταση των όρων αυτών έπρεπε να αποσαφηνισθεί υπό το φώς των αρχών της κοινοτικής εννόμου τάξεως (127).

Και το Δικαστήριο αφού υπογράμμισε ότι οι εν λόγω όροι ορίζουν το πεδίο εφαρμογής μιας από τις θεμελιώδεις ελευθερίες που εξασφάλιζε η Συνθήκη, και ως εκ τούτου δεν μπορούσαν να ερμηνευθούν συσταλτικά (128), παρατήρησε ότι σύμφωνα με την αντίληψη αυτή, οι αιτιολογικές σκέψεις του Κανονισμού 1612/1968 αναγνώριζαν γενικώς το δικαίωμα όλων των εργαζομένων των κρατών - μελών να ασκούν την δραστηριότητα της εκλογής τους στο εσωτερικό της Κοινότητας, ανεξάρτητα αν επρόκειτο για μόνιμους, εποχιακούς ή μεθοριακούς εργαζομένους οι οποίοι ασκούσαν την δραστηριότητα τους επ' ευκαιρία παροχής υπηρεσιών (129).

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι μία ερμηνεία που απέδιδε στους όρους αυτούς ολη τους την έκταση ήταν σύμφωνη και με τους σκοπούς της Συνθήκης μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβανόταν στα άρθρα 2 και 3, η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων μεταξύ των κρατών - μελών με σκοπό μεταξύ άλλων την προαγωγή της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου (130).

2.1.4.4. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΕ ΚΡΑΤΟΣ-ΜΕΛΟΣ

Η Πολιτική κρίση σε ένα κράτος μέλος της Κοινότητας ως παράγοντας ικανός να ανατρέψει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στην επικράτεια της εξετάστηκε στα πλαίσια αρκετών υποθέσεων μεταξύ της Επιτροπής και της Ιταλίας η οποία άλλωστε προέβαλε και τον σχετικό ισχυρισμό.

Επρόκειτο για υποθέσεις οι οποίες εκδικάστηκαν στα πλαίσια του άρθρου 169 της Συνθήκης, και εξελίχθηκαν χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία για την Ιταλική πλευρά.

A. Υπόθεση 7/68

Η πρώτη περίπτωση, έλαβε χώρα το 1968 και αφορούσε την υπόθεση 7/68 COMMISSION V ITALY (131).

Η Ιταλία λόγω του τεράστιου αρχαιολογικού πλούτου που διαθέτει θεσπίσε το 1939 ένα ειδικό νόμο περί προστασίας των ειδών τέχνης και ιστορικού ενδιαφέροντος (132).

Το άρθρο 35 του εν λόγω νόμου προέβλεπε υπο ορισμένες προϋποθέσεις την πλήρη απαγόρευση εξαγωγής των εν λόγω ειδών, το άρθρο 36 την υποχρέωση λήψης αδείας, το άρθρο 39 το δικαίωμα προαγοράς υπέρ του Ιταλικού Δημοσίου και το άρθρο 37 την επιβολή ενός προσθετικού φόρου επί της αξίας των εν λόγω ειδών τέχνης και ιστορικού ενδιαφέροντος, ο οποίος κειμενόταν από 8% έως 30% (133).

Τον Ιανουάριο του 1960 η Επιτροπή ζήτησε από την Ιταλία να προβεί στην κατάργηση του εν λόγω φόρου όσον αφορούσε τα λοιπά κράτη - μέλη πριν από το τέλος του πρώτου σταδίου της μεταβατικής περιόδου (134). Επακολούθησε σχετική αλληλογραφία μεταξύ των δύο μερών και τελικά στις 25-2-1964 η Επιτροπή έθεσε σε κίνηση την διαδικασία του άρθρου 169 και κάλεσε την Ιταλική Κυβέρνηση να υποβάλλει τις παρατηρήσεις της.

Επειδή οι παρατηρήσεις της Ιταλικής Κυβέρνησης δεν κρίθηκαν πειστικές από την Επιτροπή, εκδόθηκε στις 24-7-1969 (135) αιτιολογημένη γνώμη (136).

Στην εν λόγω αιτιολογημένη γνώμη της η Επιτροπή υποστήριξε ότι η Ιταλική Δημοκρατία είχε παραλείψει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της κατ' άρθρο 16 της Συνθήκης και χορήγησε στην καθής δίμηνη προθεσμία συμμόρφωσης.

Η προθεσμία αυτή παρατάθηκε μέχρι τις 31-12-1965 διότι η Ιταλική Κυβέρνηση συνέστησε μια Κοινοβουλευτική Επιτροπή προκειμένου να μελετήσει ολόκληρο το σύστημα προστασίας των ειδών τέχνης και ιστορικού ενδιαφέροντος υπό το φως των παρατηρήσεων της Επιτροπής (137).

Η Ιταλική Κυβέρνηση εν συνεχεία ζήτησε νέα παράταση την οποία αρνήθηκε η Επιτροπή στις 16-5-1966 με το αιτιολογικό ότι η ήδη παρασχεθείσα

ήταν αρκετά προκειμένου να δυνηθεί η Ιταλική Δημοκρατία, ακολουθώντας τις αναγκαίες κοινοβουλευτικές διαδικασίες, όπως αυτές καθοριζόταν από το εθνικό της δίκαιο, να καταργήσει τον ως άνω φόρο (138).

Στις 26-7-1967 το νομοσχέδιο της Κυβέρνησης εγκρίθηκε από την Ιταλική Γερουσία (139) και διαβιβάστηκε στην Ιταλική Βουλή, η οποία όμως δεν μπόρεσε να το ψηφίσει διότι διαλύθηκε στις 11-3-1968.

Η Επιτροπή εν τω μεταξύ τέσσερις μέρες πιο πριν στις 7-3-1968 (140) είχε καταθέσει προσφυγή κατ' άρθρο 169 κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Αν και κατά την συζήτηση της υπόθεσης η Ιταλική Δημοκρατία δεν έθεσε άμεσα θέμα παραδεκτού της αιτήσεως (141), ο P. PESCATORE, στην εισηγητική του έκθεση προς το Δ.Ε.Κ. υπό τον τίτλο Ισχυρισμοί και Επιχειρήματα των διαδίκων, αφιέρωσε το πρώτο υποκεφάλαιο υπό τον τίτλο ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ στις συναφείς απόψεις των διαδίκων και παρατήρησε μεταξύ των άλλων (142) ότι

η καθής παραπονείτο ότι η Επιτροπή κατέθεσε την αίτηση της λίγες μέρες πριν από την διάλυση του Ιταλικού Κοινοβουλίου σε μια χρονική στιγμή που ήταν σίγουρα γνωστό ότι αυτή ήταν επικείμενη, χωρίς όμως να υποβάλλει τυπικά, ένσταση απαραδέκτου.

Κατά την γνώμη της Ιταλικής Δημοκρατίας η Επιτροπή θα έπρεπε να διαβλέψει ότι ήταν φρόνιμο να αποφύγει την έναρξη των διαδικασιών που μόνο η νομοθεσία (143) θα μπορούσε να επιλύσει με τον επιθυμητό τρόπο (144).

Με το να μην το πράξει απέτυχε να συμμορφωθεί με το άρθρο 2 της Συνθήκης, το οποίο απαγόρευε κάθε μέτρο ικανό να προκαλέσει μία διαταραχή η οποία θα μπορούσε να προδικάσει την αρμονική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων των κρατών - μελών, παραβλέποντας τις πρακτικές δυσκολίες που αντιμετώπιζε η Ιταλική Δημοκρατία στην προκειμένη περίπτωση (145).

Η Επιτροπή, συνέχισε ο P. PESCATORE, επεσήμανε ότι η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αρνείται ότι το άρθρο 169 της Συνθήκης επέτρεπε στην αιτούσα να αποφασίσει πότε θα κάνει έναρξη των διαδικασιών στο Δικαστήριο όταν το ενδιαφερόμενο κράτος δεν είχε απαντήσει στην αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής εντός της προθεσμίας που του τέθηκε (146).

Στην παρούσα περίπτωση η αίτηση υποβλήθηκε σχεδόν τέσσερα χρόνια μετά την κοινοποίηση της αιτιολογημένης γνώμης και περισσότερο από οκτώ χρόνια μετά τις πρώτες επαφές με την καθής.

Το άρθρο 155 της Συνθήκης κατά την γνώμη της Επιτροπής, καθόριζε ότι η Επιτροπή διασφάλιζε ότι οι διατάξεις της Συνθήκης θα εφαρμοζόταν και ήταν κατ' ακολουθίαν υποχρεωμένη και νομικά δεσμευμένη, εν οψει της χρονικής διάρκειας η οποία είχε ήδη παρέλθει και της παύσης της ισχύος του κυβερνητικού νομοσχεδίου λόγω της διάλυσης του Κοινοβουλίου, να φέρει το ζήτημα ενώπιον του Δικαστηρίου, κατά την χρονική στιγμή που το έπραξε (147).

Ο Γενικός Εισαγγελέας BAND στις αιτιολογημένες προτάσεις του (148) επεσήμανε ότι η Ιταλική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι η αίτηση έγινε σε μία χρονική στιγμή κατά την οποία η διάλυση του Ιταλικού Κοινοβουλίου θεωρείτο σίγουρη. Περαιτέρω παρ'ότι η εν λόγω Κυβέρνηση θεωρούσε ότι η Επιτροπή δικαιούτο να επιλέξει κατά την κρίση της τον χρόνο κατά τον οποίο θα έφερε το ζήτημα ενώπιον του Δικαστηρίου σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 169, παρ'ότι παραπονείτο ότι στην προκειμένη υπόθεση η Επιτροπή δεν έδρασε σύμφωνα με το πνεύμα της Συνθήκης, όπως αυτό εμπεριείχετο στο άρθρο 2 (149).

Και ότι αυτή η παράλειψη υπο ορισμένες περιστάσεις δυνατόν να εμπεριέχει θέμα απαραδέκτου της αιτήσεως το οποίο το Δικαστήριο θα μπορούσε να εξετάσει αυτεπαγγέλτως.

Και ο Γενικός Εισαγγελέας BAND αφού παρατήρησε (150) ότι διαφωνούσε με τους Ιταλικούς ισχυρισμούς διότι κατά την γνώμη του το άρθρο 2 περιοριζόταν σε γενικές διακηρύξεις, οι οποίες αποτελούσαν αντικείμενο περαιτέρω επεξεργασίας από άλλα άρθρα της Συνθήκης (151), συνέχισε ότι η καρδιά του ζητήματος σχετικά με τον ρόλο της Επιτροπής βρισκόταν στα άρθρα 155 και 169. Στην αρμοδιότητα της Επιτροπής, ανήκε η επιβλεψη της εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης και αυτό ακριβώς έπραξε όταν έθεσε σε εφαρμογή την διαδικασία που προέβλεπε το άρθρο 169. Οι πρώτες συζητήσεις χρονολογούνται από το 1960, η αιτιολογημένη γνώμη εκδόθηκε τον Ιούλιο του 1964 και ο χρόνος που δόθηκε στην Ιταλική Δημοκρατία προκειμένου να προσαρμόσει την νομοθεσία της στις απαιτήσεις της Συνθήκης παρατάθηκε μέχρι 31 Οκτωβρίου 1965 (152).

Επρεπε να γίνει δεκτό κατέληξε ο BAND ότι αυτή η χρονοτριβή δεν απέδωσε αποτελέσματα. Με το να αρνηθεί να αναμένει άλλο χρόνο πριν να φέρει το ζήτημα ενώπιον του Δικαστηρίου, η Επιτροπή δεν παρέβλεψε καμία διάταξη της Συνθήκης και το παραδεκτό της αιτήσεως ήταν πέραν πάσης αμφισβήτησεως (153).

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τους παραπάνω ισχυρισμούς των παραγόντων της δίκης αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η καθής αμφισβητώντας το παραδεκτό της αιτήσεως, υποστήριζε ότι η Επιτροπή με το να φέρει το ζήτημα ενώπιον του Δικαστηρίου κατά τον χρόνο κατά τον οποίο το Ιταλικό Κοινοβούλιο, το οποίο είχε ενώπιον του ένα νομοσχέδιο προς τροποποίηση της επίδικης διάταξης, τελούσε υπό διάλυση, παρέβλεψε την υποχρέωση που ετίθετο στα Κοινοτικά Όργανα από το άρθρο 2 της Συνθήκης προκειμένου να προωθήσουν σε ολόκληρη την Κοινότητα μία αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων (154).

Εναπόκειται στην Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 169 της Συνθήκης να κρίνει σε ποια χρονική στιγμή θα προσφύγει στο Δικαστήριο. Οι σκέψεις που καθόριζαν την χρονική της επιλογή δεν μπορούσαν να επιρρεάσουν το παραδεκτό της προσφυγής, το οποίο ακολουθούσε μόνο αντικειμενικούς κανόνες (155)

Στην προκείμενη περίπτωση, κατέληξε το Δικαστήριο, πριν από την άσκηση της προσφυγής της Επιτροπής, προηγήθηκε μία παραταμένη ανταλλαγή απόψεων με την Ιταλική Κυβέρνηση, η οποία ξεκίνησε πριν την λήξη του δεύτερου σταδίου της μεταβατικής περιόδου προκειμένου να πεισθούν οι αρμόδιες αρχές της Δημοκρατίας της Ιταλίας να πράξουν αυτό που ήταν αναγκαίο προκειμένου να τροποποιήσουν τις διατάξεις που τελούσαν υπό την κριτική της Επιτροπής (156).

Μετά από τις σκέψεις αυτές το Δικαστήριο, αφού έλαβε υπόψη του τα άρθρα 2, 3(α), 5, 9, 16, 36, 169 και 171 έκρινε την προσφυγή παραδεκτή και δέχθηκε ότι, η Ιταλική Δημοκρατία με το να συνεχίσει να επιβάλλει μετά την 1-1-1962 τον προσθετικό φόρο που προέβλεπε ο εν λόγω ιταλικός νόμος σχετικά με την εξαγωγή στις λοιπές χώρες - μέλη ειδών τέχνης και ιστορικού, αρχαιολογικού και εθνολογικού ενδιαφέροντος, παραβίασε τις υποχρεώσεις της που επήγαζαν από το άρθρο 16 της Συνθήκης (157).

B. Υπόθεση 30/72

Η δεύτερη περίπτωση έλαβε χώρα πέντε χρόνια αργότερα, το 1973 και αφορούσε την υπόθεση 30/72 (158).

Το 1969 επειδή υπήρχε δυσαναλογία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην κοινοτική αγορά μήλων, αχλαδιών και ροδακίνων το Συμβούλιο υιοθέτησε τον Κανονισμό 2517/69 (159), ο οποίος καθιέρωσε ένα σύστημα πριμοδοτήσεων για την εκρίζωση των οπωροφόρων δένδρων.

Εν συνεχεία σε εκτέλεση του άνω Κανονισμού εκδόθηκε από την Επιτροπή στις 24-12-1969 ο Κανονισμός 2657/69 (160) σχετικά με την ρύθμιση των μέτρων εφαρμογής του Κ. 2517/69 (161).

Μετά από σχετική επιστολή της προς την Ιταλική Δημοκρατία (162), στην οποία δεν έλαβε απάντηση, η Επιτροπή με νέα τοιαύτη (163) έκανε έναρξη της διαδικασίας που προβλεπόταν από το άρθρο 169 της Συνθήκης και ζήτησε από την Ιταλική Κυβέρνηση να της υποβάλλει παρατηρήσεις αναφορικά με την μη θέσπιση εκ μέρους της των αναγκαίων διατάξεων για την αποτελεσματική εφαρμογή των παραπάνω Κανονισμών στα πλαίσια της επικράτειας της (164).

Καθώς η Επιτροπή δεν έλαβε επίσης απάντηση ούτε στην νέα επιστολή της, εξέδωσε στις 14-10-1971 κατ' άρθρο 169 της Συνθήκης αιτιολογημένη γνώμη, σύμφωνα με την οποία η Ιταλική Δημοκρατία είχε αποτύχει να συμμορφωθεί με τις υποχρεώσεις της που πηγάζαν από τους Κανονισμούς 2517/69 και 2657/69 και την κάλεσε να λάβει τα απαραίτητα προς συμμόρφωση μέτρα.

Κατά την εκδίκαση της υποθέσεως στο Δικαστήριο η Ιταλία προέβαλε μεταξύ άλλων και τους παρακάτω ισχυρισμούς:

Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση, στα πλαίσια της διαδικασίας του άρθρου 169 της Συνθήκης, θα έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες συνθήκες οι οποίες δικαιολογούν ή τουλάχιστον εξηγούν την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων. Μόνο τότε το Δικαστήριο μπορούσε να κρίνει κατά πόσο είχε λάβει χώρα μια πραγματική αποτυχία συμμόρφωσης ή εάν επρόκειτο μόνο για ένα θέμα καθυστέρησης κατά την εκτέλεση των υποχρεώσεων (165).

Στην εν λόγω υπόθεση, η συμπεριφορά της Ιταλικής Δημοκρατίας, δεν οφειλόταν σε μια πεποίθηση της να μην ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της, αλλά σε συγκεκριμένες δυσκολίες οι οποίες ανέκυψαν κατά την προσπάθεια ανεύρεσης των οικονομικών μέσων χρηματοδότησης των επιδοτήσεων (166).

Περαιτέρω την ίδια περίοδο το Ιταλικό Δημόσιο αντιμετώπιζε οικονομικά προβλήματα στην προσπάθεια του να βρει λύσεις προσαρμογής των κοινωνικών και οικονομικών δομών της χώρας, στις νέες μεθόδους παραγωγής και στα νέα κοινωνικά πειράματα (167).

Για τους λόγους αυτούς μόνο μετά το Νοέμβριο του 1971 κατέστη δυνατόν να συνταχθεί ένα νομοσχέδιο από το Υπουργείο Γεωργίας και το Υπουργείο Οικονομικών (168).

Ήταν όμως κοινώς γνωστό, συνέχισε η Ιταλική Κυβέρνηση, ότι ήταν αδύνατο να περατωθεί η νομοθετική εργασία λόγω των πολιτικών περιπετειών οι οποίες συγκλόνισαν την χώρα στα τέλη του 1971 και στις αρχές του 1972, καθώς το Κοινοβούλιο και η Κυβέρνηση ήταν αναγκαστικά

απασχολημένες κατ' αρχάς με την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας και κατόπιν με μία πολιτική κρίση εξαιρετικής σημασίας που οδήγησε στην πρόωπη διάλυση του Κοινοβουλίου και σε διενέργεια νέων εκλογών, και η οποία περατώθηκε μόλις πρόσφατα (169).

Σ' αυτή την συγκυρία η Επιτροπή έδειξε υπερβάλλοντα ζήλο στο να προβεί σε έναρξη των διαδικασιών υπο το άρθρο 169 της Συνθήκης, χωρίς να αναμένει το τέλος της κρίσης, κατά την διάρκεια μιας περιόδου διακοπής των συνεδριάσεων του Κοινοβουλίου, σε μια χρονική δηλαδή στιγμή που ήταν αδύνατο για την Κυβέρνηση να αντιμετωπίσει την παραβίαση για την οποία κατηγορείτο (170).

Τα Κοινοτικά Όργανα, κατέληξε η Ιταλία, έπρεπε να παρακολουθούν κάθε δυσκολία των κρατών - μελών με κατανόηση και όχι απλά μόνο με φερμαλισμό (171).

Η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 169 εμπιστευόταν στην Επιτροπή το καθήκον της επιλογής της πιο κατάλληλης στιγμής κάθε προσφυγής (172).

Όταν έπραττε αυτό, έπρεπε να προσφύγει στο πνεύμα της Συνθήκης η οποία βασιζόταν στην αναγκαιότητα αποφυγής μέτρων ικανών να προκαλέσουν διαταραχές και να θέσουν σε κίνδυνο την αρμονική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στα κράτη - μέλη (173).

Η Επιτροπή απάντησε στους παραπάνω ιταλικούς ισχυρισμούς ότι ήταν πράγματι αλήθεια ότι τα κράτη - μέλη δεν μπορούσαν να θεωρηθούν υπεύθυνα για παραλείψεις που οφείλονταν σε εξαιρετικές περιστάσεις πέραν του ελέγχου τους.

Αλλά τα γεγονότα που εξέθετε η Ιταλική Κυβέρνηση (174) δεν έδειχναν ότι η εν λόγω αρχή ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθεί στην προκειμένη υπόθεση (175), αν και προς απόδειξη των ισχυρισμών της παρέθετε διάφορα πραγματικά περιστατικά (176).

Οι πολιτικές δυσκολίες που επικαλείτο η Ιταλική Κυβέρνηση, κατέληξε η Επιτροπή, δεν εξηγούσαν γιατί δεν κατέθεσε το νομοσχέδιο στο Κοινοβούλιο από της δημοσίευσής των υπο εξέταση Κανονισμών (177).

Αν η πρακτική των AD HOC οικονομικών νόμων γινόταν δεκτή επίσης και από τα υπόλοιπα κράτη - μέλη κάθε ένα από τα οποία με τη σειρά του ήταν απασχολημένο με εκλογές, δυσκολίες και κρίσεις, η εφαρμογή των Κοινοτικών Κανονισμών θα ετίθετο σε σοβαρό κίνδυνο (178).

Ο Γενικός Εισαγγελέας MAYRAS, στις προτάσεις του (179) αφού προχώρησε σε μια ανάλυση της νομολογίας του Δ.Ε.Κ. αναφορικά με το άρθρο 169 της Συνθήκης (180) παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι η παράλειψη ενέργειας εκ μέρους του Κοινοβουλίου δεν μπορούσε να προβληθεί νομίμως ως περίπτωση ανωτέρας βίας προκειμένου να δικαιολογήσει την μη εκπλήρωση των κοινοτικών υποχρεώσεων (181).

Η Ιταλική Κυβέρνηση όμως, αν και τυπικά δεν ζητούσε την απόρριψη της προσφυγής της Επιτροπής, προέβαλε σαν δικαιολογία της την κατάσταση στην οποία βρέθηκε τόσο αυτή, όσο και το Κοινοβούλιο, προκειμένου να ολοκληρώσουν την νομοθετική διαδικασία (182), που αποσκοπούσε στο άνοιγμα πιστώσεων για την πληρωμή των προμοδοτήσεων για την εκρίζωση, εξαιτίας της σοβαρής πολιτικής κρίσεως η οποία επηρέασε την λειτουργία των Ιταλικών Συνταγματικών Οργάνων μεταξύ του τέλους του 1971 και των πρώτων μηνών του 1972 (183).

Μετά την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, συνέχισε ο Η. MAYRAS, η πρόωγη διάλυση του Κοινοβουλίου και η αναγκαία προσφυγή σε εκλογές για το νομοθετικό σώμα, παρουσίασε ένα ανυπέρβλητο εμπόδιο στην κατάθεση και εξέταση ενός νομοσχεδίου (184).

Ενα τέτοιο επιχείρημα δεν μπορούσε να γίνει δεκτό, παρατήρησε ο MAYRAS. Ήδη το Δικαστήριο επεσήμανε ο Γενικός Εισαγγελέας, είχε απορρίψει ένα παρεμφερή ισχυρισμό στην υπόθεση 8/70 Επιτροπή κατά της Ιταλίας, με το να αποφασίσει ότι ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε να επικαλεστεί, προς δικαιολόγηση του εμπόδια, όπως ήταν σε εκείνη την υπόθεση, μια κυβερνητική κρίση, τα οποία δεν έλαβαν χώρα παρά μόνο σε χρόνο πολύ μεταγενέστερο από εκείνο τον οποίο δημιουργήθηκαν υποχρεώσεις, για τις οποίες κατηγορείται (185).

Οι Κοινοτικοί Κανονισμοί σχετικά με τις προμοδοτήσεις, συνέχισε, τέθηκαν σε ισχύ στις 1-1-1970, ενώ τα επικληθέντα εμπόδια παρουσιάστηκαν κατά τους ισχυρισμούς της ίδιας της καθής, 18 μήνες αργότερα (186).

Οποιοσδήποτε και εάν ήταν οι υποτιθέμενες δυσκολίες στην απελευθέρωση των αναγκών πιστώσεων, λόγω των βαριών υποχρεώσεων του κράτους προκειμένου να φέρει σε πέρας την προσαρμογή των οικονομικών και κοινωνικών δομών της χώρας, ήταν αδύνατο να γίνει δεκτό ότι αυτές οι δυσκολίες θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν μια τόσο μακρά καθυστέρηση στην προετοιμασία, παρουσίαση και ψήφιση ενός νόμου (187).

Και ο Η. MAYRAS κατέληξε ότι η αμέλεια ενός κράτους - μέλους αποτελούσε μια αντικειμενική έννοια.

Στην προκείμενη περίπτωση η αμέλεια αυτή επήγαζε από το γεγονός ότι κατά την ημερομηνία έναρξης των ενεργειών της Επιτροπής, το σύστημα των προμοδοτήσεων για την εκρίζωση των σποροφόρων δένδρων δεν εφαρμοζόταν αποτελεσματικά (188) κυρίως λόγω της απουσίας νομοθετικών ρυθμίσεων που θα έδιδε στην Διοίκηση τις αναγκαίες οικονομικές πιστώσεις (189).

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τους παραπάνω ισχυρισμούς των διαδίκων και τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η Ιταλική Κυβέρνηση δεν αμφισβητούσε την αλήθεια του ισχυρισμού αυτού (190) πλην όμως ισχυριζόταν ότι π ο λ ι τ ι κ έ ς σ υ ν θ ή κ ε ς είχαν καταστήσει αδύνατη για τις αρμόδιες αρχές, παρά τις καλές τους προθέσεις, την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους με την επιθυμητή ταχύτητα (191).

Αφ'ενός μεν η ιταλική νομοθεσία απαιτούσε ότι οι κρατικές δαπάνες έπρεπε να εγκρίνονται με νόμο και αφ'ετέρου η π ο λ ι τ ι κ ή κ ρ ί σ η στην Ιταλία κατά το τέλος του 1971 και τις αρχές του 1972 π α ρ έ λ υ - σ α ν την λ ε ι τ ο υ ρ γ ί α των νομοθετικών αρχών σε σημείο που να καταστήσουν αδύνατη τη θέσπιση εντός του ταχθέντος χρόνου ενός νόμου ο οποίος να κάλυπτε την πληρωμή των επιδοτήσεων (192).

Και το Δικαστήριο συνέχισε ότι ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε να επικαλείται τις διατάξεις ή τις π ρ α κ τ ι κ έ ς (193) της εσωτερικής του τάξεως προκειμένου να δικαιολογήσει παράλειψη τήρησης υποχρεώσεων και προθεσμιών που προέκυπταν από Κοινοτικούς Κανονισμούς (194).

Εναπόκειται σε ένα κράτος - μέλος, σύμφωνα με τις γενικές υποχρεώσεις που επιβάλλονται στα κράτη - μέλη από το άρθρο 5 της Συνθήκης, να αναγνωρίσει τις συνέπειες που είχε στην εσωτερική έννομη τάξη του, η ένταξη του στην Κοινότητα και εν ανάγκη να προσαρμόσει τις διαδικασίες του που αφορούσαν τις διατάξεις του περί προϋπολογισμού, κατά τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να μην συνιστούσαν εμπόδιο στην εφαρμογή, εντός των τασσομένων προθεσμιών, των υποχρεώσεων του που επήγαζαν από την Συνθήκη (195).

Κατ' ακολουθίαν παρατήρησε το Ο.Ε.Κ., η Ιταλική Δημοκρατία δεν μπορούσε να επικαλείται την νομοθεσία της ή τις πρακτικές επι του προϋπολογισμού της προκειμένου να δικαιολογήσει την καθυστέρηση στην πληρωμή των υπό εξέταση επιδοτήσεων (196).

Επίσης τα κράτη - μέλη λόγω της συμμετοχής των εις τις διασκέψεις του Συμβουλίου, ήταν πληροφορημένα για την έκταση των δαπανών που πιθανόν να συνεπαγόταν η εφαρμογή πράξεων που υιοθετήθηκαν από το εν λόγω θεσμικό όργανο και μπορούσαν επομένως εγκαίρως να θεσπίσουν τις κατάλληλες διατάξεις προκειμένου να εκπληρώσουν τις οικονομικές υποχρεώσεις που υπείχαν (197).

Για τους λόγους αυτούς κατέληξε το Ο.Ε.Κ., η Ιταλική Δημοκρατία, παρέβει τις υποχρεώσεις της που επήγαζαν από τους Κανονισμούς 2517/69 του Συμβουλίου και 2637/69 της Επιτροπής, αφού δεν νομοθέτησε διατάξεις που να επιτρέπουν την αποτελεσματική εφαρμογή στην επικράτεια της ενός συστήματος επιδοτήσεων που προβλέπονται από τους εν λόγω Κανονισμούς, για την εκρίζωση σπυροφόρων δένδρων (198).

Γ. Υπόθεση 79/72

Στην υπόθεση 79/72 (199) η Ιταλική Δημοκρατία κλήθηκε με επιστολή στις 24-3-1971 από την Επιτροπή, να απαντήσει γιατί δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα μετά την λήξη της σχετικής προθεσμίας, προς εφαρμογή της οδηγίας 66/404/Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου, όπως αυτή τροποποιήθηκε από την υπ' αριθμ. 69/64/Ε.Ο.Κ. οδηγία του Συμβουλίου (200), σχετικά με την εμπορία δασονομικών υλικών αναπαραγωγής (201).

Καθώς η Επιτροπή δεν έλαβε απάντηση στην εν λόγω επιστολή της στις 14-9-1971 διατύπωσε κατ' άρθρο 169 Συνθ. Ε.Ο.Κ. αιτιολογημένη γνώμη και κάλεσε την Ιταλία να συμμορφωθεί εντός 30 ημερών (202).

Με τέλεξ στις 20-1-1972 η Μόνιμη Αντιπροσωπία της Ιταλίας πληροφόρησε την Επιτροπή ότι το νομοσχέδιο με το οποίο ετίθετο σε εφαρμογή η εν λόγω οδηγία είχε εγκριθεί από την VIII Επιτροπή της Γερουσίας, χωρίς όμως να έχει εγκριθεί και από το σώμα και ότι η Ιταλική Κυβέρνηση θα παρενέβαινε προκειμένου το εν λόγω νομοσχέδιο να ψηφιστεί το συντομότερο δυνατό (203).

Με γράμμα της η Επιτροπή στις 20-4-72 δήλωσε στην Ιταλική Δημοκρατία ότι αναστέλει τις διαδικασίες που ξεκίνησε και κάλεσε την Ιταλική Κυβέρ-

νηση να λάβει τα αναγκαία μέτρα συμμόρφωσης εντός 3 μηνών (204).

Πλην όμως λόγω της πρόωρης διάλυσης της Vης Βουλής, το νομοσχέδιο δεν υιοθετήθηκε εντός της ως άνω προθεσμίας και έτσι η Επιτροπή προσέφυγε στις 8-12-1972 στο Δικαστήριο (205).

Κατά την συζήτηση η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη ξανά από τον GIORGIO ZACCARI (206) προέβαλε περίπου τα ίδια επιχειρήματα.

Είναι αλήθεια ότι και τα δύο μέρη είχαν την δυνατότητα κατά την προφορική συζήτηση της εν λόγω υπόθεσης που έλαβε χώρα στις 16-5-1973 (207) να λάβουν υπόψη τόσο τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα H. MAYRAS στην παρεμφερή υπόθεση 30/72 που παρουσιάστηκαν επί ακροατηρίου στις 24-1-1973 (208) όσο και την απόφαση του Δ.Ε.Κ. στην εν λόγω υπόθεση η οποία εκδόθηκε στις 8-2-1973 (209).

Η Ιταλική Κυβέρνηση κατ' αρχάς επεσήμανε ότι μετά την θέσπιση της εν λόγω οδηγίας έλαβε όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της με αποτέλεσμα να καταθέσει στο Κοινοβούλιο σχετικό νομοσχέδιο (210).

Πλην όμως η Ιταλική Δημοκρατία δεν κατέστη δυνατό να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της που επήγαζαν από την ως άνω οδηγία λόγω της πρόωρης διάλυσης του νομοθετικού σώματος (211).

Η Ιταλική Κυβέρνηση επίσης παρατήρησε ότι μετά την συγκρότηση σε σώμα του νέου Κοινοβουλίου έκανε προσπάθειες προκειμένου να διασφαλίσει ότι το παραπάνω νομοσχέδιο θα ψηφιστεί στον συντομότερο δυνατό χρόνο.

Τέλος η Ιταλική Κυβέρνηση εδήλωσε ότι ήταν απαραίτητο να ληφθούν υπόψη οι περιστάσεις, πολιτικές φύσεως, που εμπόδισαν τα αρμόδια Ιταλικά Θεσμικά Όργανα να θέσουν σε εφαρμογή τα μέτρα που απαιτούντο από το Κοινοτικό Δίκαιο (212).

Η Επιτροπή με την σειρά της επεσήμανε ότι ήδη είχαν παρέλθει περισσότερα από τρία χρόνια από την λήξη της προθεσμίας που έθετε η οδηγία χωρίς να έχουν ληφθεί τα απαραίτητα μέτρα προς εκτέλεση της από την Ιταλική Δημοκρατία.

Περαιτέρω η Ιταλία δεν συμμορφώθηκε ούτε εντός της προθεσμίας που της τέθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής και επειδή οποιαδήποτε ομαλοποίηση της κατάστασης εντός ευλόγου χρόνου φαινόταν σχεδόν απίθανη, η προσφυγή στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 169 της Συνθήκης ήταν αναγκαία (213).

Και η Επιτροπή συνέχισε ότι η Ιταλική Κυβέρνηση δεν είχε το δικαίωμα να επικαλείται την πρόωρη διάλυση της Vης Βουλής προκειμένου να δικαιολογήσει την μη συμμόρφωση της.

Προς επίρρωση των ισχυρισμών της αναφέρθηκε στην νομολογία του Δικαστηρίου και ιδίως στην υπόθεση 30/72, σύμφωνα με την οποία ένα κράτος μέλος δεν μπορούσε να επικαλείται διατάξεις ή πρακτικές της εσωτερικής εννόμου τάξεως του προκειμένου να δικαιολογήσει την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του και των προθεσμιών που επήγαζαν από το Κοινοτικό Δίκαιο (214).

Ο Γενικός Εισαγγελέας K. ROEMER, στις προτάσεις του (215) μεταξύ άλλων ανέφερε ότι η Ιταλική Κυβέρνηση στηριζόταν στην αρχή του άρθρου 2 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ., δηλαδή στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας και ισχυριζόταν ότι αυτή δικαιολογούσε την αποφυγή ιδιαίτερα βιαστικών βημάτων κατά την πραγματοποίηση της επίτευξης της Κοινής Αγροτικής και της Ολοκληρω-

ω σ η ς α' αυτών των εθνικών αγορών (216).

Περαιτέρω παρατήρησε ο Κ. ROEMER η Ιταλική Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι μια απόφαση σύμφωνα με το άρθρο 169 ήταν μόνο κατάλληλη στην περίπτωση μιας εκ προθέσεως μη συμμορφώσεως προς τις υποχρεώσεις της Συνθήκης και ότι αυτό το στοιχείο έλλειπε στην παρούσα περίπτωση αφού η μη ψήφιση του ιταλικού νομοσχεδίου που έθετε σε εφαρμογή την οδηγία του Συμβουλίου δεν ψηφίστηκε λόγω της π ο λ ι τ ι κ ή ς κ ρ ί σ ε ω ς που συνέβη στην Ιταλία και στις αρχές του 1972 (217).

Και ο Κ. ROEMER συνέχισε ότι σχετικά με την αναφορά της Ιταλικής Κυβερνήσεως στο άρθρο 2 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ., και ιδίως στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας, θα μπορούσε κανείς χωρίς ιδιαίτερη δυσκολία να αναγνωρίσει ότι εις την π ρ ο κ ε ι μ έ ν η δ ι α δ ι κ α σ ί α ήταν άνευ σημασίας (218).

Σε σχέση με την εν λόγω διαδικασία ήταν σημαντικό ότι η οδηγία του Συμβουλίου έθετε με καθαρό και δεσμευτικό τρόπο μια καταληκτική ημερομηνία για την εφαρμογή των εθνικών εκτελεστικών μέτρων (219).

Επομένως εύλογα θα μπορούσε κανείς να υποθέσει ότι δόθηκε η οφειλόμενη προσοχή τόσο στις βασικές απαιτήσεις της Συνθήκης όσο και στις αρχές του άρθρου 2 (220).

Εάν παρά ταύτα σε σχέση με αυτό ένα κράτος - μέλος δεν επεχείρησε να πετύχει μία παράταση της προθεσμίας σε κοινοτικό επίπεδο ή να προσβάλλει εμπρόθεσμα την εγκυρότητα της σχετικής διάταξης, βασιζόμενο στις κοινοτικές διατάξεις που υποτίθεται ότι είχαν παραβιαστεί, τότε το ενδιαφερόμενο κράτος έπρεπε χωρίς αμφιβολία να εμποδιστεί να χρησιμοποιήσει τις αρχές της Συνθήκης προς δικαίωση του στο στάδιο των διαδικασιών που αφορούσαν την συμμόρφωση με μία οδηγία του Συμβουλίου (221).

Κατόπιν ο Κ. Roemer παρατήρησε ότι έπρεπε να απορριφθεί η αναφορά της Ιταλικής Κυβερνήσεως στην π ο λ ι τ ι κ ή κ ρ ί σ η που υπήρχε στην Ιταλία στο τέλος του 1971 και στην αρχή του 1972 και η οποία, λόγω της πρόωρης διάλυσης του Κοινοβουλίου, υποστήριχθηκε ότι εμπόδιζε

το πρώτο νομοσχέδιο να φθάσει στην Γερουσία πριν από την Ανοίξη του 1972 (222).

Κατά την γνώμη του το εν λόγω επιχείρημα δεν φαινόταν να αποτελεί μία κατάλληλη δικαιολογία.

Αλλωστε ο Κ. Roemer όφειλε πέραν των άλλων να λάβει αυτή την θέση εξαιτίας προγενέστερων αποφάσεων του Δικαστηρίου σε παρόμοιους ισχυρισμούς.

Στα πλαίσια αυτά αναφέρθηκε κατ'αρχήν στην υπόθεση 8/70 η οποία αποφάνθηκε ότι ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να δικαιλογηθεί, επικαλούμενο εμπόδια τα οποία εμφανίσθηκαν όχι μόνο αρκετά μεταγενέστερα από την γέννηση των υποχρεώσεων για την παραβίαση των οποίων υφίσταται κριτική αλλά αφού είχε παρέλθει η προθεσμία που τέθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη (223).

Αυτό ακριβώς συνέβει και στην παρούσα περίπτωση παρατήρησε ο Κ. ROEMER, καθόσον η προθεσμία εφαρμογής που έθετε η οδηγία έληξε στην 1η Ιουλίου 1969 (224) ενώ η Ιταλική π ο λ ι τ ι κ ή κ ρ ί σ η έλαβε

χώρα στο τέλος του 1971 (225).

Περαιτέρω ο Κ. Roemer αναφέρθηκε στις υποθέσεις 77/69 και 8/70 (226) σύμφωνα με τις οποίες η ευθύνη ενός κράτους - μέλους κατ' άρθρο 169 απέρρεε ανεξαρτήτως του ποίου κρατικού οργάνου η πράξη ή η παράλειψη προκάλεσε την παράβαση έστω και αν επρόκειτο για ένα ανεξάρτητο συνταγματικά όργανο (227).

Τέλος, ο Κ. ROEMER, υπενθύμισε στο Δικαστήριο την απόφαση που εξέδωσε στην υπόθεση 30/72 σύμφωνα με την οποία ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε να επικαλεσθεί διατάξεις ή πρακτικές της εσωτερικής του έννομης τάξης προκειμένου να δικαιολογήσει την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων του και των προθεσμιών που επήγαζαν από Κοινοτικούς Κανονισμούς. Εναπόκειται σε κάθε κράτος - μέλος να αναγνωρίσει τις συνέπειες στην εσωτερική του έννομη τάξη, από την προσχώρηση του στην Κοινότητα (228).

Και ο Κ. ROEMER κατέληξε ότι όρθα παρατήρησε η Επιτροπή ότι τα παραπάνω θα έπρεπε να κατανοηθούν με την έννοια ότι τα κράτη - μέλη ήταν υποχρεωμένα να διασφαλίζουν, ακόμη και σε περιόδους κρίσεως ότι ήταν ικανά να εκπληρώσουν επείγοντες κοινοτικούς σκοπούς και ότι σε περίπτωση που παρέλειπαν να πράξουν δεν μπορούσαν μεταγενέστερα να αποφύγουν μία κατηγορία παραβίασης της Συνθήκης (229).

Τα παραπάνω συμπεράσματα ακούσαν για να απορρίψουν τους ισχυρισμούς της Ιταλικής Κυβέρνησης ότι δεν υπήρχε πρόθεση παραβίασης της Συνθήκης.

Κατ' ακολουθίαν η προσφυγή της Επιτροπής ήταν βάσιμη και το Δικαστήριο έπρεπε να αποφανθεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία παραβίασε τις υποχρεώσεις της που επήγαζαν από την Συνθήκη (230).

Το Δικαστήριο στην απόφαση του που εξέδωσε στις 21-6-1973 αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η καθής παραδεχόταν ότι δεν ετήρησε τις προθεσμίες που έθετε η οδηγία.

Παρά ταύτα, η καθής ισχυριζόταν ότι έχοντας υπόψη την κατάσταση της Ιταλικής Νομοθεσίας σχετικά με το εμπόριο σπόρων και δασονομικών φυτωρίων απαιτείτο νόμος για την προσαρμογή της εν λόγω νομοθεσίας προς τις διατάξεις της οδηγίας (231).

Για τον σκοπό αυτό ένα πρώτο νομοσχέδιο κατατέθηκε στο Κοινοβούλιο αλλά η πρόωπη διάλυση του νομοθετικού σώματος δεν επέτρεψε την ψήφιση του εντός του ταχθέντος χρόνου (232).

Ένα άλλο νομοσχέδιο κατατέθηκε τον Σεπτέμβριο του 1972, αλλά αποδείχθηκε ότι ήταν δυνατόν να ψηφιστεί μόνο κατά την διάρκεια του Μαΐου 1973.

Κατ' ακολουθίαν η καθυστέρηση στην εφαρμογή των επιδικών υποχρεώσεων οφειλόταν κατά κύριο λόγο σε α πρό β λ ε π τ ι ε ς π ο λ ι τ ι κ έ ς κ α τ α σ τ ά σ ε ι ς που συνέβησαν στο τέλος του 1971 και στις αρχές του 1972 (233).

Το Ο.Ε.Κ. απαντώντας επ' αυτών των ισχυρισμών, επεσήμανε ότι από την εποχή που εκδόθηκε η οδηγία 66/404/Ε.Ο.Κ., όλα τα κράτη - μέλη γνώριζαν ότι για την πρώτη ομάδα σπόρων και φυτωρίων ήταν υποχρεωμένα να θέσουν σε ισχύ τα αναγκαία μέτρα το αργότερο μέχρι την 1η Ιουλίου 1967 (234).

Καθώς ορισμένα κράτη - μέλη δεν κατάφεραν να συμμορφωθούν μέχρι την 1η Ιουλίου 1967 με τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας, η οδηγία 69/64/Ε.Ο.Κ. τους χορήγησε μία επιπλέον προθεσμία, υπενθυμίζοντας έτσι

στα κράτη - μέλη που καθυστερούσαν να συμμορφωθούν την υποχρέωση τους να θεσπίζουν τα προβλεπόμενα μέτρα (235).

Κατ' ακολουθίαν, έχοντας αποτύχει να εφαρμόσει τις απαιτούμενες από την οδηγία 66/404/Ε.Ο.Κ., διατάξεις πριν την 1η Ιουλίου 1969, η καθής είχε από εκείνη την ημερομηνία παραλείψει τις υποχρεώσεις της που επηγάζον από την εν λόγω οδηγία (236).

Η καθής δεν εδικοιούτο, προκειμένου να δικαιολογήσει την συμπεριφορά της, να επικαλεσθεί εμπόδια ή καταστάσεις οι οποίες ανέκυψαν σε χρόνο πολύ μεταγενέστερο από αυτόν της εκπλήρωσης της υποχρέωσης για την οποία κατηγορείται ότι δεν εκπλήρωσε (237).

Επομένως, κατέληξε το Ο.Ε.Κ., η επικαλούμενη πολιτική ή κατάσταση, σε κάθε περίπτωση, δεν μπορούσε να γίνει δεκτή σαν δικαιολογία καθυστέρησης (238).

2.1.4.5. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΒΙΑΣ

Όπως ήδη παρατηρήσαμε παραπάνω η ύπαρξη πολιτικών κρίσεων κυρίως στην Ιταλία χρησιμοποιήθηκε ως δικαιολογητική βάση της μη εκπλήρωσης των κοινοτικών της υποχρεώσεων. Η Υπεράσπιση της Ιταλικής Κυβέρνησης απέδωσε δύο διαστάσεις στην ύπαρξη των πολιτικών κρίσεων. Πρώτη διάσταση ήταν ότι η ύπαρξη πολιτικής ή και οικονομικής κρίσεως σε ένα κράτος - μέλος έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη από τα Κοινοτικά Όργανα κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους συμπεριλαμβανομένων και αυτών της Επιτροπής κατ' άρθρα 155 και 169 της Συνθήκης. Και αυτό διότι κατ' άρθρο 2 της Συνθήκης στους σκοπούς της Κοινότητας συμπεριλαμβανόταν μεταξύ άλλων και η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της, σκοπός ο οποίος εμπεριείχε τόσο την υποχρέωση αποτροπής των πολιτικών κρίσεων στα κράτη - μέλη, όσο και την υποχρέωση αρωγής των κρατών - μελών σε περίπτωση ύπαρξης πολιτικής κρίσης.

Η δεύτερη διάσταση συνίστατο στο ότι η ύπαρξη πολιτικής κρίσης αποτελούσε ανωτέρα βία, η οποία δικαιολογούσε την μη εκπλήρωση των κοινοτικών υποχρεώσεων.

Οι δύο αυτές νομικές διαστάσεις της πολιτικής κρίσης παρουσιάζουν αρκετές διαφορές μεταξύ τους.

Εδράζονται βεβαίως στο αυτό πραγματικό γεγονός, την ύπαρξη πολιτικής κρίσεως, πλην όμως υπαγάγουν το εν λόγω πραγματικό γεγονός η μιν πρώτη στο άρθρο 2 της Συνθήκης, η δε δεύτερη στην αρχή της ανωτέρας βίας.

Αυτό σημαίνει ότι η υπαγωγή, της πολιτικής κρίσης ως πραγματικό γεγονός, στην πρώτη περίπτωση, γίνεται σε κάποιο κανόνα δικαίου, ενώ στην

δεύτερη περίπτωση σε μια αρχή, και μάλιστα άγραφη, του κοινοτικού δικαίου

Κατ' ακολουθίαν στην πρώτη περίπτωση εαν τα Κοινοτικά Όργανα δεν λάβουν υπόψη τους την ύπαρξη πολιτικής κρίσεως κατά την ενάσκηση των εξουσιών τους είναι δυνατόν να ασκηθεί προσφυγή για ευθεία παράβαση του άρθρου 2 της Συνθήκης και το δευτερογενές κοινοτικό δίκαιο που θεσπίστηκε, πιθανό να κριθεί άκυρο κατ' άρθρο 173 της Συνθήκης.

Στην δεύτερη περίπτωση η ανωτέρα βία δύναται να προβληθεί μόνο κατ' ένσταση ως γεγονός το οποίο επιτρέπει την μη συμμόρφωση των κρατών - μελών προς τις κοινοτικές τους υποχρεώσεις.

Τι είναι όμως ανωτέρα βία κατά το κοινοτικό δίκαιο;

Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία σε διάφορες υποθέσεις να αποφανθεί επ' αυτού.

Σε σχέση με την αναφορά στην ύπαρξη μιας γενικής νομικής αρχής η οποία καθόριζε τις περιπτώσεις ανωτέρας βίας, παρατήρησε το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 68/77 (239), ήταν αληθές ότι τα νομικά συστήματα των κρατών - μελών προνοούσαν σε συγκεκριμένα πλαίσια και σε συγκεκριμένες νομικές σχέσεις, για την πιθανότητα εξαιρέσεως από τις αυστηρές απαιτήσεις του νόμου, ιδίως από τις νομικές συνέπειες που προέκυπταν από την μη συμμόρφωση σε μια απαίτηση για λόγους ανωτέρας βίας(240).

Η αναγνώριση μιας περίπτωσης ανωτέρας βίας προϋπόθετε κατά το Δικαστήριο όχι μόνο την εμφάνιση ενός ασυνήθους γεγονότος αλλά επίσης ότι οι συνέπειες αυτού του γεγονότος δεν θα μπορούσαν να αποφευχθούν (241).

Επίσης η έννοια της ανωτέρας βίας δεν περιοριζόταν σε απόλυτη αδυναμία αλλά έπρεπε να εννοηθεί ως μία ασυνήθιστη κατάσταση εκτός ελέγχου, οι συνέπειες της οποίας παρά την επιδειχθείσα προσήκουσα προσοχή, δεν θα ήταν δυνατόν να αποφευχθούν παρά μόνο με μία υπέρμετρη θυσία (242).

A. ΥΠΟΘΕΣΗ COMMISSION v BELGIUM

Είναι αλήθεια ότι η πρώτη φορά κατά την οποία προεβλήθηκε κατ' ένσταση στα πλαίσια του άρθρου 169, η πολιτική κρίση ως λόγος ανωτέρας βίας ο οποίος δεν επέτρεψε την εκπλήρωση των κοινοτικών υποχρεώσεων ενός κράτους μέλους ήταν το 1970 στην υπόθεση 77/69 COMMISSION V BELGIUM (243).

Στην προκειμένη υπόθεση η Επιτροπή προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυριζόμενη ότι το Βέλγιο είχε παραλείψει να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις του που επήγαζαν από τα άρθρα 95 και 97 της Συνθήκης, καθόσον είχε επιβάλλει με σχετικό διάταγμα (744) ένα ενιαίο κατ' αποκοπή φόρο 14% επί της μεταβιβάσεως της εγχώριας παραγόμενης ξυλείας που επωλείτο τεμαχισμένη ή μη καθώς επίσης και επί ορισμένων προϊόντων που προέκυπτον από μεταποιημένη ξυλεία και τα οποία εισαγόταν στο Βέλγιο (245).

Κατά την συζήτηση της υπόθεσης η κυβέρνηση του Βελγίου ισχυρίστηκε ότι στις 27-6-1967 κατέθεσε στην Βουλή των Αντιπροσώπων σχετικό

νομοσχέδιο προκειμένου να προσαρμόσει την φορολογία της στα προϊόντα ξυλείας, στις απαιτήσεις του άρθρου 95 της Συνθήκης (246).

Το νομοσχέδιο όμως δεν ψηφίστηκε λόγω της διάλυσης του Κοινοβουλίου και επανακατατέθηκε στις 20-12-1968 χωρίς όμως να έχει ψηφισθεί κατά την εκδίκαση της υποθέσεως (247).

Κατά την προφορική διαδικασία ενώπιον του Ο.Ε.Κ. ο εκπρόσωπος της Βελγικής Κυβέρνησης (248) έδωσε έμφαση στο γεγονός ότι είχε επιστείσει την προσοχή του Προέδρου της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων, δύο φορές, στο εν λόγω ζήτημα και του είχε ζητήσει να μεριμνήσει στην ψήφιση του εν λόγω νομοσχεδίου το συντομότερο δυνατό (249)

Πλην όμως η συνταγματική αρχή της διάκρισης των εξουσιών δεν επέτρεψε στην Βελγική Κυβέρνηση να πράξει περισσότερα (250) καθώς δεν διέθετε πλέον κανένα άλλο μέσο ενέργειας και ως εκ τούτου αντιμετώπιζε μία κατάσταση ανωτέρας βίας (251).

Εν προκειμένω λοιπόν η πολιτική κρίση είχε λάβει δύο εκφάνσεις: Πρώτον της διάλυσης του Κοινοβουλίου και δεύτερον της μη ομαλής λειτουργίας του βελγικού πολιτικού συστήματος συνισταμένης στην έλλειψη συνεργασίας δύο βασικών συνταγματικών θεσμικών οργάνων του Βελγίου, της Κυβέρνησης και της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Ο Γενικός Εισαγγελέας BAND στις προτάσεις του (252) που παρουσίασε δημόσια στις 14-4-1970 παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι η καθής έθεσε λόγω ανωτέρας βίας ισχυριζόμενη ότι η παράβαση του άρθρου 95, την οποία συνομολογούσε, μπορούσε να παύσει μόνο με την συνεργασία του Κοινοβουλίου το οποίο συνταγματικά ήταν διαχωρισμένο από την εκτελεστική εξουσία και καθώς η εκτελεστική εξουσία είχε χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που είχε στην διάθεση της, δεν μπορούσε να αποφασισθεί από το Δικαστήριο ότι έλαβε χώρα παράβαση κατ'άρθρο 169 άλλως τουλάχιστον δεν υπήρχε κανένας λόγος προκειμένου να μπορέσει να αποφασίσει το Δικαστήριο ότι πράγματι έλαβε χώρα τέτοια παράβαση (253).

Μια τέτοια επιχειρηματολογία, συνέχισε ο J. BAND παραγνώριζε το γεγονός ότι υποκείμενα δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων ήταν τα κράτη - μέλη της Κοινότητας (254) τα οποία σύμφωνα με το άρθρο 5 όφειλαν να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα είτε γενικά είτε ειδικά που ήταν απαραίτητα για να εξασφαλίσουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απέρρεαν από την Συνθήκη (255).

Η εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων συνίστατο, ανάλογα με το ζήτημα, στην λήψη ή τροποποίηση της νομοθεσίας ή στην λήψη αποφάσεων που αποσκοπούσαν στην εκτέλεση της Συνθήκης (256).

Το να γνωρίζει κανείς σε κάθε περίπτωση το κατά πόσο η εν λόγω εκτέλεση της Συνθήκης απαιτούσε την συμφωνία ενός ή περισσότερων εξουσιών που συνιστούσαν την δομή ενός κράτους, ήταν ένα θέμα η λύση του οποίου εξαρτάτο από το συνταγματικό σύστημα κάθε κράτους-μέλους, αλλά αυτό δεν μπορούσε να τροποποιήσει την έκταση των υποχρεώσεων οι οποίες έπρεπε να εφαρμόζονται ισότιμα απ'όλους. (257).

Αν και δεν υπήρχε καμία αμφιβολία συνέχισε ο J. BAND ότι σύμφωνα με την παραδοσιακή πρακτική των διεθνών σχέσεων μόνο οι Κυβερνήσεις ήταν υπόλογες, αυτό δεν σήμαινε ότι μόνο οι πράξεις ή οι παραλείψεις της εκτελεστικής εξουσίας μπορούσαν να συνιστούν μη εκπλήρωση υποχρεώσεων

κατά την έννοια του άρθρου 169 της Συνθήκης.

Αυτή μπορούσε να προκύψει στο βαθμό που το κράτος - μέλος δεν εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις που είχε αναλάβει, χωρίς να χρειάζεται να εξεταστεί ποια από τα όργανα του ήταν υπεύθυνα για την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων (258).

Η υποχρέωση της Βελγικής Κυβέρνησης να απευθυνθεί στο Κοινοβούλιο, το οποίο είχε αυξημένα καθήκοντα, μπορούσε να περιπλέξει και να καθυστερήσει την αποκατάσταση μιας καταστάσεως, η οποία ήταν αντίθετη με την Συνθήκη.

Αυτό ήταν ένα στοιχείο το οποίο η Επιτροπή δεν μπορούσε να αγνοήσει καθόσον το άρθρο 169 αναφερόταν σε αυτό (259).

Ετσι στην προκειμένη υπόθεση, όπως και σε όλες τις άλλες οι οποίες έθεταν ένα παρόμοιο πρόβλημα (260), η Επιτροπή, όταν έθεσε με την αιτιολογημένη γνώμη της, μία προθεσμία συμμορφώσεως στο Βασίλειο του Βελγίου, προσέθεσε ότι σε περίπτωση που θα της εξητείτο, προ της λήξεως της άνω προθεσμίας, αυτή θα μπορούσε να επιμκυνθεί τόσο όσο ήταν αναγκαίο προκειμένου να τηρηθούν οι κοινοβουλευτικές διαδικασίες που απαιτούντο από το εθνικό δίκαιο (261).

Και ο J. BAND κατέληξε ότι η απόφαση του Δικαστηρίου θα μπορούσε να δώσει στις διάφορες ενδιαφερόμενες εξουσίες μία καλύτερη εικόνα της έκτασης των υποχρεώσεων τους αναφορικά με την Κοινότητα και να επιτρέψει τον τερματισμό μιας διαδικασίας, η οποία καθυστερούσε όχι εξαιτίας μιας κακής θέλησης αλλά λόγω αργοπορίας των πολιτικών μηχανισμών (262).

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τα παραπάνω και την Έκθεση του Εισηγητή Δικαστή ο οποίος όπως και στην υπόθεση 7/68, ήταν ο P. PESCATORE (763), αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η καθής δεν αμφισβητούσε την ύπαρξη διακρίσεως η οποία απέρρεε από τις διατάξεις που αποτελούσαν το αντικείμενο αυτής της δίκης.

Μετά από σειρά μέτρων που έλαβε η Επιτροπή το πρώτο από τα οποία χρονολογείτο από το 1963, η Βελγική Κυβέρνηση επέδειξε την προθυμία της να λάβει τα αναγκαία μέτρα προκειμένου να καταργήσει την επίδικο διάκριση (264).

Ενα νομοσχέδιο το οποίο απέβλεπε στο να καταστήσει δυνατή την αναθεώρηση του επίδικου συστήματος προτάθηκε στο Κοινοβούλιο το 1967, και αργότερα υιοθετήθηκαν διατάξεις, για να αναβιώσει το εν λόγω νομοσχέδιο το οποίο είχε εκπέσει λόγω της εν τω μεταξύ διαλύσεως του Βελγικού Κοινοβουλίου (265).

Υπο τις συνθήκες αυτές η Βελγική Κυβέρνηση θεώρησε ότι η καθυστέρηση ψήφισης του νόμου ισοδυναμούσε, όσον την αφορά, με περίπτωση ανωτέρας βίας (266).

Και το Δ.Ε.Κ. κατέληξε στί οι υποχρεώσεις οι οποίες επήγαζαν από το άρθρο 95 της Συνθήκης επιβάλλονταν στα κράτη αυτά καθ' αυτά, και η ευθύνη ενός κράτους - μέλους κατ' άρθρο 169, επήγαζε ανεξαρτήτως του κρατικού οργάνου του οποίου η πράξη ή η παράλειψη ήταν η αιτία της παράλειψης εκπληρώσεως των υποχρεώσεων του, ακόμη και στην περίπτωση ενός ανεξαρτήτου συνταγματικώς οργάνου (267).

Επομένως η προβληθείσα ένσταση της καθής έπρεπε να απορριφθεί (268) και να γίνει δεκτό ότι το Βασίλειο του Βελγίου παρέλειψε να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του που επήγαζαν από το άρθρο 95 της Συνθήκης (269)

B. ΥΠΟΘΕΣΗ COMMISSION v ITALIAN REPUBLIC (8/70).

Η πρώτη φορά που ο PIETRO PERONACI έθεσε κατ'ένσταση λόγω ανατέρας βίας για λογαριασμό της Ιταλίας, ήταν στην υπόθεση 8/70 (270), παρότι είχε ήδη εκδοθεί απόφαση στην υπόθεση 77/69, επί παρομοίας ενστάσεως του Βελγίου (271).

Στην προκειμένη υπόθεση η Επιτροπή είχε ασκήσει κατ' άρθρο 169 Συνθ. Ε.Ο.Κ., προσφυγή κατά της Ιταλίας για παραβίαση της Συνθήκης και ιδίως των άρθρων 189 και 13 αντίστοιχα.

Ειδικότερα με τον Ιταλικό Νόμο 330 της 15ης Ιουνίου 1950 (272) θεσπίστηκε μια επιβάρυνση φορολογικής φύσεως για τις διοικητικές υπηρεσίες, η οποία επιβαλλόταν σε όλα τα εισαγόμενα εμπορεύματα εξωτερικού με συντελεστή 0,50% επί της αξίας του (273).

Η Επιτροπή θεώρησε ότι ο παραπάνω φόρος αποτελούσε επιβάρυνση έχουσα ισοδύναμο αποτέλεσμα προς τελωνιακό δασμό επί των εισαγωγών και κατ' ακολουθίαν ήταν αντίθετη με την Συνθήκη διότι για μεν τα προϊόντα που ενέπιπταν στην κοινή οργάνωση αγροτικών αγορών οι επιβαρύνσεις και οι δασμοί είχαν αντικατασταθεί από το σύστημα των εισφορών, για δε τα υπόλοιπα προϊόντα απαγορευόταν από το άρθρο 13 παρ. 2 Συνθ. Ε.Ο.Κ. (274).

Στις 28-12-1967 η Επιτροπή κοινοποίησε στην Ιταλική Δημοκρατία την υπ' αριθμό 31/22-12-1968 Οδηγία (275) που καθόριζε χρονοδιάγραμμα για την κατάργηση της εν λόγω επιβάρυνσης (276).

Σύμφωνα με την οδηγία αυτή η επιβάρυνση έπρεπε να καταργηθεί σταδιακά μέχρι την 1-7-1968.

Η Ιταλική Κυβέρνηση δεν προσέβαλλε την οδηγία αυτή, αλλά ούτε έλαβε κανένα μέτρο συμμόρφωσης προς αυτή με αποτέλεσμα η παραπάνω επιβάρυνση να συνεχίζει να εισπράττεται (277).

Μετά από αυτά η Επιτροπή αφού περίμενε μέχρι της 7-3-1970 τελικά άσκησε προσφυγή κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας για μη συμμόρφωση προς τις επιταγές της άνω οδηγίας και για παράβαση του άρθρου 13 παρ.2 της Συνθήκης.

Τελικά ο νόμος περί καταργήσεως του εν λόγω φόρου εγκρίθηκε στις 29-4-1970 από την Ιταλική Γερουσία, πλην όμως μέχρι την συζήτηση της υπόθεσης δεν είχε ολοκληρωθεί η ψήφισή του και από την Ιταλική Βουλή (278).

Η Ιταλική Κυβέρνηση κατά τη συζήτηση της υπόθεσης επεσήμανε ότι έκανε ότι ήταν δυνατό σύμφωνα με το Σύνταγμα του κράτους προκειμένου να περιορίσει την επίδικη διάκριση, κατέθεσε νομοσχέδιο στη Γερουσία το οποίο εν τω μεταξύ ψηφίστηκε (279) και διαβιβάστηκε στη Βουλή των Αντιπροσώπων.

Ο λόγος για τον οποίο αργοπόρησε η εξέταση του από την Βουλή των Αντιπροσώπων οφειλόταν σε μία κυβερνητική κρίση που έλαβε

χώρα και στο γεγονός ότι διακόπηκαν οι εργασίες του Κοινοβουλίου κατά τους καλοκαιρινούς μήνες (280).

Επρόκειτο λοιπόν κατέληξε η Ιταλική Κυβέρνηση για μια αναπόφευκτη περίπτωση ανωτέρας βίας η οποία ήταν συνδεδεμένη με το κοινοβουλευτικό συνταγματικό σύστημα ενός κράτους - μέλους και αυτό εσήμαινε ότι δεν ήταν δυνατόν να γίνει δεκτό από το Δικαστήριο ότι το κράτος - μέλος είχε παραβιάσει την Συνθήκη (281).

Ο Γενικός Εισαγγελέας Κ. ROEMER, ήταν ιδιαίτερα αναλυτικός στις προτάσεις του σχετικά με το κατά πόσο μία κυβερνητική κρίση συνιστούσε λόγο ανωτέρας βίας ικανό να επικληθεί κατ' ένσταση στα πλαίσια της διαδικασίας του άρθρου 169 της Συνθήκης (282).

Αφού επεσήμανε ότι η Ιταλική Γερουσία ψήφισε στις 29-4-1970 το παραπάνω νομοσχέδιο, το οποίο είχε αναδρομική ισχύ από 1-7-1968 καθ' ο μέρος αφορούσε το ενδοκοινοτικό εμπόριο, παρατήρησε ότι στάλθηκε αυτό στον Πρόεδρο της Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων και Προυπολογισμού της Βουλής των Αντιπροσώπων για επείγουσα εξέταση (283).

Καθορίστηκε, συνέχισε ο Κ. ROEMER, να εξετασθεί το νομοσχέδιο από το Κοινοβούλιο στις 8 Ιουλίου 1970, αλλά λόγω της κυβερνητικής κρίσης η οποία έλαβε χώρα εν τω μεταξύ και εξαιτίας των θερινών διακοπών του Κοινοβουλίου, η εξέταση του έπρεπε να αναβληθεί (284).

Η Ιταλική Κυβέρνηση κατά συνέπεια ισχυριζόταν ότι είχε αρχίσει να επιλύει το ζήτημα εντός των πλαισίων του εθνικού της Συντάγματος, όπως της είχε ζητηθεί να το πράξει και είχε ενεργήσει ταχύτατα. Επεσήμανε δε ότι τα γεγονότα τα οποία είχαν εμποδίσει την τελική επίλυση του ζητήματος έπρεπε να θεωρηθούν ως περιπτώσεις ανωτέρας βίας, οι οποίες οφείλοντο στο εθνικό της συνταγματικό σύστημα (285).

Και ο Κ. ROEMER επεσήμανε ότι θα έπρεπε κατ' αρχάς να αναφερθεί στην διαδικασία του άρθρου 169 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. Ήταν πεπεισμένος, συνέχισε, ότι αποτελούσε μία αντικειμενική διαδικασία η οποία απασκοπούσε στο να εξετάσει κατά πόσο μία εθνική νομική κατάσταση ή μία διοικητική πρακτική βρισκόταν σε αρμονία με το κοινοτικό δίκαιο, δηλαδή επρόκειτο για μία διαδικασία η οποία από άποψη αρχής απέκλειε κάθε εξέταση υπαιτιότητας (286).

Κατ' ακολουθίαν υπο το σύστημα της Συνθήκης μία αίτηση με αυτό τον σκοπό ήταν παραδεκτή από άποψη αρχής εάν δεν υπήρχε συμμόρφωση στην αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής μέσα στην προθεσμία που ετίθετο απ' αυτήν (287).

Αυτά ίσχυαν για τις δύο αιτιολογημένες γνώμες που εξέδωσε η Επιτροπή στην προκειμένη υπόθεση και για τις προθεσμίες που τέθηκαν με αυτές.

Επιπλέον δεν μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι προθεσμίες που είχαν τεθεί δεν ήταν οι αρμόζουσες (288).

Σε σχέση με αυτό ήταν σημαντικό το γεγονός ότι η νομική κατάσταση ήταν ήδη βασικά ξεκαθαρισμένη από την έκδοση της απόφασης στις υποθέσεις 52 και 55/65 της 16ης Ιουνίου 1966 και παρ' ότι ένα νομοσχέδιο που συνέταξε η Ιταλική Κυβέρνηση προς το σκοπό αυτό είχε ήδη εγκριθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο τον Μάιο του 1969, η επίδικη νομική κατάσταση ήδη υφίστατο κατά τον χρόνο που κατατέθηκε η προσφυγή, δηλαδή περίπου επτά μήνες μετά την λήξη της προθεσμίας που είχε τεθεί με την δεύτερη

αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής (289)

Επομένως δεν μπορούσε να τεθεί καμία αντίρρηση σχετικά με το παραδεκτό της προσφυγής υπό τις περιστάσεις αυτές.

Οι υποχρεώσεις που επιβαλλόταν από την Συνθήκη δεν εκπληρωνόταν απλά λόγω του γεγονότος ότι η Κυβέρνηση είχε πράξει κάθε τι που ήταν αναγκαίο για να θέσει σε κίνηση την νομοθετική διαδικασία (290).

Τέτοιες συνθήκες μπορούσαν κατά κύριο λόγο να δικαιολογούν αυτές τις προσδοκίες. Παρά ταύτα δεν υπήρχε καμία εγγύηση ότι κατά την διάρκεια των διαδικασιών στο Κοινοβούλιο δεν θα ετίθεντο και άλλα εμπόδια κατά την ψήφιση των νομοσχεδίων που κατατέθηκαν προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι απαιτήσεις της Συνθήκης (291).

Επιπλέον υπό την διαδικασία του άρθρου 169 δεν εξετάζονταν ούτε η συμπεριφορά μιας Κυβέρνησης ή οι διαδικασίες του νομοθετικού σώματος αλλά η συμπεριφορά του ενδιαφερομένου κράτους μέλους το οποίο εκπροσωπείτο ενώπιον του Δικαστηρίου από την Κυβέρνηση του (292).

Αυτό τονίστηκε με έμφαση στην απόφαση του ΔΕΚ επι της υποθέσεως 77/69 σύμφωνα με την οποία η ευθύνη του κράτους - μέλους υπό το άρθρο 169 προκύπτει ανεξαρτήτως του κυβερνητικού οργάνου του οποίου η πράξη ή η παράλειψη ήταν η αιτία της μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του συμπεριλαμβανομένης και της περιπτώσεως ενός συνταγματικώς ανεξαρτήτου θεσμικού οργάνου (293).

Και ο Κ. ROEMER κατέληξε ότι ακόμη και αν λαμβάνονταν υπόψη συγκεκριμένες δυσκολίες για τις οποίες η Κυβέρνηση ισχυριζόταν ότι δεν διέθετε καμία εξουσία προς αντιμετώπιση τους, ήταν αδύνατο να γίνεται λόγος για ανωτέρα βία και έτσι να προσβάλλει την νομιμοποίηση της Επιτροπής να προβεί σε διαδικασίες λόγω παραβάσεως της Συνθήκης (294).

Παρ'οτι ο Κ. Roemer δεν επιθυμούσε να αναφερθεί με λεπτομέρειες στο Ιταλικό Συνταγματικό Δίκαιο και στην πιθανότητα της εκδόσεως Πράξεων Νομοθετικού Περιεχομένου, τόνισε ότι λαμβανομένων υπόψη των υπο κρίση προθεσμιών, ήταν μετά βεβαιότητα αδύνατο να υποστηριχθεί ότι δεν ήταν δυνατό σε κάποια χρονική στιγμή η Ιταλική Κυβέρνηση να προβεί εγκαίρως σε αλλαγή της ιταλικής νομικής κατάστασης (295).

Στο βαθμό λοιπόν που δεν μπορούσε να τεθεί καμία ουσιαστική ένσταση στην αίτηση της Επιτροπής για διαπίστωση ότι είχε λάβει χώρα παράβαση υποχρέωσης και εφόσον επιπλέον το Δικαστήριο δεν μπορούσε από άποψη αρχής να εκδόσει απόφαση επι της ορθότητας (296) της έναρξης και συνέχισης των διαδικασιών, δεν υπήρχε άλλη επιλογή από το να γίνουν δεκτά τα αιτήματα της Επιτροπής και να αποφανθεί το Δικαστήριο ότι η Ιταλική Δημοκρατία παραβίασε το άρθρο 189 της Συνθήκης και την υπ'αριθμ. 68/31 οδηγία (297).

Το Δικαστήριο αφού διαπίστωσε ότι η επίδικη επιβάρυνση απαγορευόταν από το άρθρο 13 παρ.2 της Συνθήκης σε συνδυασμό με την οδηγία 68/31 της 22ας Δεκεμβρίου 1967 (298) παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι η καθής δεν αμφισβητούσε ότι η επίδικη επιβάρυνση ήταν αντίθετη με τις διατάξεις του κοινοτικού δικαίου. Προς άμυνα της επικαλείτο το γεγονός ότι είχε επιδείξει προθυμία να υιοθετήσει τους απαραίτητους κανόνες προς κατάργηση της επίδικης επιβάρυνσης.

Για τον σκοπό αυτό η Ιταλική Κυβέρνηση εισήγαγε ένα νομοσχέδιο το οποίο εγκρίθηκε από την Γερουσία στις 20 Απριλίου 1970 και το οποίο εκκρεμούσε στην Βουλή των Αντιπροσώπων. Σύμφωνα με την καθής η καθυστέρηση εξέτασης του εν λόγω νομοσχεδίου οφειλόταν σε ανωτέρα βία η οποία εμπόδιζε το Κοινοβούλιο να το ψηφίσει εγκαίρως παρά τις προσπάθειες που κατεβλήθησαν από την Ιταλική Κυβέρνηση (299).

Οι υποχρεώσεις που επήγαζαν από την Συνθήκη, παρατήρησε το Δικαστήριο επαγόντιαν στα κράτη - μέλη αυτά καθ' αυτά, και η ευθύνη ενός κράτους μέλους κατ' άρθρο 169 απέρρεε ανεξάρτητα του ποίου κρατικού οργάνου οι πράξεις ή παραλείψεις ήταν η αιτία της μη εκπλήρωσης των υποχρεώσεων συμπεριλαμβανομένης και της περιπτώσεως ενός συνταγματικώς ανεξαρτήτου θεσμικού οργάνου (300).

Σε κάθε περίπτωση ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί στηριζόμενο σε εμπόδια τα οποία όχι μόνο προέκυψαν επι πολύ χρόνο μετά την γέννεση των υποχρεώσεων που εφέρετο ότι παρέλειψε να εκπληρώσει, αλλά εμφανίστηκαν αφού είχε λήξει η προθεσμία που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη (301).

Η παράλειψη οφειλόταν ουσιαστικά στην πραγματική είσπραξη της επίδικης επιβάρυνσης.

Υπο αυτές τις περιστάσεις, κατέληξε το Δ.Ε.Κ., η Ιταλική Δημοκρατία με το να συνεχίζει να εισπράττει μια επιβάρυνση της τάξης του 0,50% για τις διοικητικές υπηρεσίες στα εισαγόμενα προϊόντα στα οποία εφαρμοζόταν οι κανονισμοί της οργάνωσης των αγροτικών αγορών μετά την έναρξη ισχύος των εν λόγω κανονισμών και στα υπόλοιπα προϊόντα που εισήγοντο από κάποιο κράτος - μέλος μετά την 1η Ιουλίου 1968, παραβίασε την υποχρέωση της εκ της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. ιδίως αφ' ενός μεν αυτές του άρθρου 189 σε συνδιασμό με τους εν λόγω κανονισμούς και αφ' ετέρου του άρθρου 13 σε συνδιασμό με την οδηγία 68/31 Ε.Ο.Κ. (302).

Γ. ΥΠΟΘΕΣΗ COMMISSION v ITALIAN REPUBLIC (48/71)

Στην υπόθεση 48/71, Επιτροπή κατά Ιταλίας (303) η Επιτροπή άσκησε προσφυγή κατά της Ιταλικής Δημοκρατίας για παραβίαση του άρθρου 171 της Συνθήκης, αφού η εν λόγω χώρα - μέλος δεν προέβει σε εκτέλεση και εφαρμογή της απόφασης που εξέδωσε το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 7/68 (304).

Στην προκειμένη υπόθεση είχαμε επίκληση από την πλευρά της Ιταλίας λόγω ανωτέρας βίας οι οποίοι συνίσταντο σε κυβερνητική κρίση, παραίτηση της Κυβέρνησης, διάλυση του Κοινοβουλίου αλλά και στα προβλήματα κατά την εκλογή Προέδρου της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Εκτός όμως από τα παραπάνω, η Ιταλία έθεσε και το πρόβλημα της αδυναμίας ταχύτατης συνεργασίας των Υπουργείων μεταξύ τους αλλά και της επίτευξης συμφωνίας επί του περιεχομένου των υπο κατάρτιση νομοσχεδίων και της εν συνεχεία εγκρίσεως τους από το Υπουργικό Συμβούλιο, ιδίως σε

κεφαλαιώδη πολιτικά ζητήματα, όπως ήταν οι ρυθμίσεις της πολιτιστικής κληρονομιάς των Ιταλών.

Στην ουσία ετίθεντο ως γραμμή άμυνας τα προβλήματα και οι λεπτές ισορροπίες του ιταλικού πολυκομματικού πολιτικού συστήματος και των πολυκομματικών ιταλικών κυβερνήσεων συνεργασίας, οι οποίες χαρακτηρίζονται ως γνωστόν από την χαλαρή τους συνοχή και τη συνεχή τους εσωτερική αντιπαλότητα η οποία οδηγεί μοιραία σε λεπτούς πολιτικούς συμβιβασμούς και εύθραυστες πολιτικές ισορροπίες.

Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά του ιταλικού πολιτικού συστήματος παρουσιάστηκαν με νομικό μανδύα από τον PIETRO PERONACI, ο οποίος ανέλαβε για άλλη μια φορά να σκώσει το βάρος διεξαγωγής της δίκης (305).

Το χρονικό της υπόθεσης μετά την έκδοση της απόφασης του Δ.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 7/68 με την οποία ανεγνωρίζοταν ότι η Ιταλική Δημοκρατία είχε παραβεί τις κοινοτικές της υποχρεώσεις καθόσον συνέχιζε κατά παράβαση του άρθρου 16 της Συνθήκης, να επιβάλλει την προοδευτική επιβάρυνση του Νόμου 1089/39 σε όλες τις εξαγωγές έργων τέχνης και ιστορικού, αρχαιολογικού ή εθνολογικού ενδιαφέροντος που γινόταν στα άλλα κράτη μέλη, εκτιλήχθηκε ως εξής:

Εξι μήνες μετά την έκδοση της παραπάνω απόφασης, η Επιτροπή με επιστολή της κάλεσε την Ιταλική Κυβέρνηση να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα για την κατάργηση του παραπάνω φόρου και την συμμόρφωση της με την εν λόγω απόφαση.

Επειδή όμως δεν λήφθηκε καμμία σχετική πρόνοια εκ μέρους της Ιταλικής Κυβερνήσεως η Επιτροπή με επιστολή της, της 21ης Δεκεμβρίου 1970 κάλεσε την Ιταλική Δημοκρατία κατ' άρθρο 169 να εκφράσει τις απόψεις της και εν συνεχεία στις 18-6-1971 εξέδωσε αιτιολογημένη γνώμη (306).

Καθώς η Ιταλική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε με την παραπάνω αιτιολογημένη γνώμη της Επιτροπής, η τελευταία προσέφυγε στο Δικαστήριο στις 29-8-1971 (307).

Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικά τις απόψεις τους στις 17-5-1972 και ένα μήνα αργότερα (22-6-1972) ο Γενικός Εισαγγελέας Κ. ROEMER παρουσίασε τις προτάσεις του (308).

Πέντε μέρες μετά (309) με τηλεγράφημα προς το Δικαστήριο, το οποίο επικυρώθηκε με επιστολή της Ιταλικής Κυβερνήσεως, η Ιταλία πληροφόρησε το Δ.Ε.Κ. ότι εξέδωσε σχετική Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (310) με την οποία συμμορφωνόταν προς την απόφαση του Δ.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 7/68 και καταργούσε αναδρομικά από 1-1-1962 τον σχετικό επίδικο φόρο (311).

Κατά την διεξαγωγή της δίκης, η ιταλική πλευρά παρατήρησε κατ' αρχάς ότι η Επιτροπή παρέβλεψε το γεγονός ότι η κατάργηση του επιδικού φόρου (312) ήταν στενά σύνδεσμένη με την έγκριση της από το Ιταλικό Κοινοβούλιο και την εφαρμογή κανόνων σχετικών με την διασφάλιση της προσήκουσας προστασίας των ειδών καλλιτεχνικής, ιστορικής, αρχαιολογικής, λαογραφικής αξίας, η οποία μέχρι τότε παρείχεται από τον νόμο 1089/39 (313).

Εν συνεχεία ισχυρίστηκε ότι η Ιταλική Κυβέρνηση συμμορφώθηκε ήδη προς την απόφαση του Δ.Ε.Κ. της 10ης Δεκεμβρίου 1968 καθόσον κατέθεσε στο Ιταλικό Κοινοβούλιο σχετικό νομοσχέδιο το οποίο προέβλεπε την κατάργηση του Ν. 1089/39.

Επειδή όμως με τον τρόπο αυτό στην ουσία ετίθετο επί τάπητος ολό το πρόβλημα προστασίας της ιταλικής πολιτιστικής κληρονομιάς έπρεπε να γίνει η κατάργηση του επιδικού φόρου υπό το φως των δυσκολιών που παρουσίαζε η αντιμετώπιση του όλου ζητήματος (314).

Απαντώντας δε με την προσθήκη της στις επικρίσεις της Επιτροπής, στις οποίες θα αναφερθούμε παρακάτω, επεσήμανε ότι ήταν ορθή η σύνδεση της κατάργησης του φόρου με την συνολική επίλυση του προβλήματος προστασίας της ιταλικής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η ανάγκη προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, επεσήμανε, απαιτούσε η κατάργηση του επιδικού φόρου να γίνει ως μέρος ενός διακανονισμού που θα ελάμβανε τα κατάλληλα μέτρα για να τον αντικαταστήσουν (315).

Σε ερώτηση του Δικαστηρίου η Ιταλική Κυβέρνηση παρατήρησε για άλλη μια φορά, ότι ήταν αδύνατο να επανυποβάλλει για ψήφιση τον νόμο 4341/67 (316) ο οποίος έπαψε να υπάρχει με το τέλος της IV ης νομοθετικής περιόδου (317).

Ήταν αναγκαίο να διαμορφωθεί μία νέα συμφωνία ανάμεσα στα ενδιαφερόμενα Υπουργεία η οποία θα ελάμβανε υπόψη της τις αντιρρήσεις που διατυπώθηκαν σχετικά με την αναποτελεσματικότητα του προγενέστερου νομοσχεδίου το οποίο προέβλεπε μόνο την κατάργηση του επιδικού φόρου (318).

Περαιτέρω δε η υποβολή μιας Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου θα συναντούσε την αποδοκιμασία του Ιταλικού Κοινοβουλίου (319), καθόσον η προσφυγή σ' αυτό το εξαιρετικό μέσο επιτρεπόταν μόνο σε περιπτώσεις ανάγκης, στις οποίες δεν συμπεριλαμβανόταν η προκειμένη περίπτωση συμμόρφωσης με τις αποφάσεις του Δ.Ε.Κ.

Η Επιτροπή ζήτησε την απόρριψη των ιταλικών ισχυρισμών περί ανωτέρας βίας και αναφέρθηκε στην νομολογία του Δ.Ε.Κ. (320) σύμφωνα με την οποία η ευθύνη ενός κράτους - μέλους για μη εφαρμογή της Συνθήκης θεμελιωνόταν αντικειμενικά και δεν επηρεαζόταν από την φύση του κρατικού οργάνου που προέβει στην παράνομη πράξη ή παράλειψη.

Περαιτέρω προέβει σε κριτική της Ιταλικής Κυβέρνησης επισημαινοντας ότι μετά την διάλυση της Ιταλικής Βουλής στις 11-3-1968 και την μη εξέταση του πρώτου νομοσχεδίου, η Ιταλική Κυβέρνηση, εν οψει και της καταδίκης της από το Δ.Ε.Κ. στις 10-12-1968, μπορούσε να αντιμετωπίσει το πρόβλημα με τρεις τρόπους και είτε να εισάγει προς ψήφιση με την διαδικασία του επείγοντος το εκπέσαν νομοσχέδιο, είτε να εκδώσει Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, είτε να αποστείλει τις κατάλληλες οδηγίες στα αρμόδια τμήματα της Διοικήσεως (321). Αντ' αυτού όμως η Ιταλική Κυβέρνηση κατέθεσε στο Κοινοβούλιο ένα μη αναγκαίο, δαιδαλώδες νομοσχέδιο με αποτέλεσμα να συνεχίζεται η είσπραξη του εν λόγω φόρου και μετά την καταδικαστική απόφαση του Δ.Ε.Κ. (322).

Ο Γενικός Εισαγγελέας ROEMER, που είχε παραστεί και στις τρεις σχετικές ιταλικές υποθέσεις (323) κατέβαλλε ιδιαίτερη προσπάθεια, όπως άλλωστε και η Επιτροπή, και για λόγους που θα αναλύσουμε παρακάτω στα συμπεράσματα του κεφαλαίου αυτού, στο να αποδείξει ότι βάσει των πραγματικών περιστατικών δεν υφίσταντο λόγοι ανωτέρας βίας στην προκειμένη υπόθεση που να δικαιολογούν την μη εφαρμογή του άρθρου 171 της Συνθήκης (324).

Το ίδιο άλλωστε είχε ήδη πράξει εν μέρει και στην υπόθεση 8/70 δύο χρόνια ενωρίτερα (325).

Μόνο που εδώ επρόκειτο για παράβαση του άρθρου 171 της Συνθήκης για δήθεν λόγους ανωτέρας βίας, δηλαδή για μη συμμόρφωση σε απόφαση του Δ.Ε.Κ., ενώ στην υποθ. 8/70 για παράβαση των άρθρων 169 και 13(2) της Συνθήκης.

Το ερώτημα δηλαδή στην προκειμένη περίπτωση ήταν αρκετά πιο σοβαρό.

Ήταν δυνατόν άραγε για λόγους ανωτέρας βίας να μην εφαρμόζονται οι αποφάσεις του ίδιου του Δ.Ε.Κ.;

Και μάλιστα αυτές οι οποίες διαπιστώνουν ότι το καθού κράτος - μέλος έχει ήδη παραβιάσει άλλες διατάξεις της Συνθήκης και του κοινοτικού κεκτημένου;

Ο Κ. ROEMER κατ' αρχάς αναφέρθηκε στην απόφαση του Δ.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 8/70 σχετικά με την ευθύνη των κρατών - μελών κατ' άρθρο 169 της Συνθήκης και την μη εξάρτηση της από το είδος του κρατικού οργάνου που διέπραξε την αποδιδόμενη πράξη ή παράλειψη (326).

Επομένως, συνέχισε, στην προκειμένη περίπτωση δεν αρκούσε για την ιταλική πλευρά να αποδείξει ότι η Ιταλική Κυβέρνηση είχε κάνει κάθε τι απαραίτητο για να βάλει σε τάξη την νομική κατάσταση και ότι τα γεγονότα σε κοινοβουλευτικό επίπεδο ήταν δήθεν η αιτία της διατήρησης σε ισχύ της επίδικης νομικής κατάστασης (327).

Εξετάζοντας ο Κ. Roemer κατά πόσο η Ιταλική Κυβέρνηση είχε προβεί σε κάθε απαραίτητη ενέργεια προκειμένου να συμμορφωθεί ταχύτατα προς την απόφαση του Δικαστηρίου επισήμανε ότι κατά την ιταλική πλευρά μετά την έκδοση της απόφασης 7/68 έγιναν ενέργειες με την συμμετοχή των διαφόρων ενδιαφερομένων Υπουργείων προκειμένου να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα για την αλλαγή της κατάστασης (328), και απεστάλει στο Κοινοβούλιο σχετικό νομοσχέδιο χωρίς την επισήμανση ότι ήταν επείγον.

Υπο αυτές τις περιστάσεις ανέκυψαν κατά τον γεν. Εισαγγελέα ορισμένες παρατηρήσεις.

Πρώτα απ' όλα δεν ήταν εύλογος ο μακρός χρόνος που διήρκεσε η προετοιμασία του νομοσχεδίου, ενώ μπορούσε να χρησιμοποιηθεί το νομοσχέδιο που είχε ήδη εγκριθεί από την Νομική Υπηρεσία της Γερουσίας το 1967, χωρίς όμως να κατορθωθεί τότε να γίνει νόμος (329).

Κατ' ακολουθίαν στην Ιταλική Κυβέρνηση θα μπορούσε να γίνει δικαιολογημένη κριτική τόσο για την προετοιμασία της νομοθετικής διαδικασίας, όσο και για την μη επισήμανση προς το Κοινοβούλιο ότι επρόκειτο για ζήτημα επείγουσας φύσεως (330).

Ανεπαρκές όμως θεώρησε ο Κ. ROEMER και το επιχείρημα της Ιταλικής Κυβέρνησης ότι δεν κατέφυγε σε Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου διότι από προηγούμενη εμπειρία της αυτό δεν ήταν αρεστό στο Κοινοβούλιο και υπήρχε κίνδυνος μη εγκρίσεως του οπότε θα επόρχετο γενικώτερη νομοθετική εμπλοκή του εν λόγω θέματος (331).

Και αφού εξέτασε και το πρόβλημα της μη έκδοσης σχετικής εγκυκλίου με οδηγίες προς την Ιταλική Διοίκηση ο Κ. ROEMER παρατήρησε ότι ακόμη και αν ήταν επιθυμητό να περιοριστεί μόνο στην συμπεριφορά της Ιταλικής Κυβέρνησης και πάλι θα ήταν δύσκολο να αποφύγει το εν λόγω κράτος την κριτική περί παραβιάσεως της Συνθήκης (332).

Αλλά ο Κ. ROEMER δεν σταμάτησε την κριτική του εδώ. Την επεξέτεινε και κατά του Ιταλικού Νομοθετικού και κυρίως της Ιταλικής Γερουσίας (333).

Αφού παρατήρησε ότι το νομοσχέδιο κατατέθηκε στο Κοινοβούλιο τον Οκτώβριο του 1970, εγκρίθηκε από την αρμόδια Επιτροπή της Γερουσίας στις 3 Μαρτίου 1971, χωρίς όμως να εγκριθεί από την Βουλή των Αντιπροσώπων λόγω της διάλυσης του Κοινοβουλίου στις 28-2-1972, κατέληξε ότι λαμβάνοντας υπόψη α) τα επείγον των μέτρων που έπρεπε να ληφθούν και β) την απλότητα των υπο ψήφισα διατάξεων δεν υπήρχε καμιά δικαιολογία για τον χρόνο που χρειάστηκε μόνο η Γερουσία να εξετάσει το νομοσχέδιο (334). Και για να μην παρεξηγηθεί προσέθεσε ότι σε κάθε περίπτωση τα επιχειρήματα της Ιταλικής Κυβέρνησης σχετικά με αυτό δεν έδωσαν καμιά σαφή εξήγηση (335).

Όσον αφορούσε δε, την τύχη του νομοσχεδίου στο Κοινοβούλιο το οποίο από το τέλος του 1971 ήταν απασχολημένο με την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας και το οποίο μετά την παραίτηση της Κυβερνήσεως και τον σχηματισμό νέας έπρεπε να διαλυθεί, ο Κ. ROEMER αναφέρθηκε στην απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως 8/70 σύμφωνα με την οποία επ' ουδενί λόγω δεν μπορούσε ένα κράτος - μέλος να δικαιολογηθεί στηριζόμενο σε εμπόδια τα οποία όχι μόνο προέκυψαν επι πολύ χρόνο μετά την γέννηση των υποχρεώσεων που φερόταν ότι παρέλειψε να εκπληρώσει, αλλά εμφανίστηκαν αφού είχε λήξει η προθεσμία που είχε ταχθεί με την αιτιολογημένη γνώμη (336).

Εφ' όσον αυτό ισχύει στην υπόθεση εκείνη συνέχισε ο Κ. ROEMER τότε δεν μπορούσε να μην ισχύσει και στην προκείμενη διαδικασία προκειμένου να δικαιολογήσει την καθυστέρηση συμμόρφωσης της καθής, στην απόφαση επί της υποθέσεως (337).

Διερωτάται βέβαια κανείς για το κατά πόσο είναι ορθό και πρέπον η υψίστη συνταγματική λειτουργία της προσέγγισης του διαλόγου και των διαπραγματεύσεων των πολιτικών κομμάτων στην προσπάθειά τους να συγκλίνουν σε κοινούς υποψηφίους Προέδρους της Δημοκρατίας, όπως και η διαδικασία της εκλογής του ανωτάτου άρχοντος, να χαρακτηρίζεται ως εμπόδιο και μάλιστα από ένα Γενικό Εισαγγελέα του Δ.Ε.Κ. (338).

Οι οποιεσδήποτε καταβολές λόγω καταγωγής από μία χώρα - μέλος που διαθέτει ένα σταθερό σχετικά πολιτικό σύστημα, δεν δικαιολογεί οπωσδήποτε την σκληρή αυτή κριτική (339).

Είναι αλήθεια πάντως ότι το Δ.Ε.Κ. δεν ακολούθησε τον Κ. ROEMER στην κριτική του κατά του ιταλικού πολιτικού συστήματος, χωρίς να το αποφύγει όμως εντελώς, ένα χρόνο αργότερα (340), και μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι η Ιταλική Δημοκρατία ενώ αναγνώριζε ότι υποχρεούτο να λάβει μέτρα συμμόρφωσης προς την απόφαση επί της υποθέσεως 7/68 παρέθετε τις δυσκολίες που συνάντησε αναφορικά με τις κοινοβουλευτικές διαδικασίες που αποσκοπούσαν στην κατάργηση του φόρου και στην μεταρρύθμιση του συστήματος προστασίας της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς (341).

Τα εν λόγω μέτρα έπρεπε απαραίτητως να ληφθούν κατά τον τύπο και σύμφωνα με τις διαδικασίες που προέβλεπε το συνταγματικό της δίκαιο.

Στο βαθμό που η είσπραξη του φόρου μπορούσε να παύσει μόνο με την τυπική του αναθεώρηση και στο βαθμό που οι καθυστερήσεις στην πραγμάτωση αυτής της αναθεώρησης οφειλόταν σε καταστάσεις εκτός ελέγχου των

αρμοδίων αρχών, δεν υπήρχαν λόγοι καταδίκης για παραβίαση υποχρεώσεων που απέρρεαν από το άρθρο 171 της Συνθήκης (342). Η Επιτροπή ισχυριζόταν ότι οι εθνικές διατάξεις θα μπορούσαν να είχαν αναθεωρηθεί με μέσα πιο συνοπτικά (343).

Χωρίς να χρειασθεί να εξετασθεί η βασιμότητα αυτών των ισχυρισμών, αρκούσε συνέχισε το ΔΕΚ να παρατηρήσουμε ότι με την απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 1968 το Δικαστήριο απάντησε καταφατικά στο επίδικο ερώτημα μεταξύ της Επιτροπής και της Ιταλικής Κυβέρνησης για το κατά πόσο ο επίδικος φόρος θα έπρεπε να θεωρηθεί ως φόρος ισοδυναμίου αποτελέσματος προς τους δασμούς κατά την έννοια του άρθρου 16 της Συνθήκης (344).

Περαιτέρω, παρατήρησε το ΔΕΚ, με άλλη απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1971 εκδοθείσα επί της υποθέσεως 18/71, EUNOMIA V ITALIAN REPUBLIC, το Δικαστήριο ρητά αποφάνθηκε ότι η απαγόρευση που περιείχεται στο άρθρο 16 παρήγαγε άμεσα αποτελέσματα στο εθνικό δίκαιο όλων των κρατών-μελών (345).

Εφόσον επρόκειτο για ένα ζήτημα μιας άμεσου εφαρμοστέας κοινοτικής διατάξεως, το επιχείρημα ότι η παραβίαση μπορούσε να τερματιστεί μόνο με λήψη των κατάλληλων συνταγματικών μέτρων που να αναθεωρούν την διάταξη που επέβαλλε τον φόρο, θα ισοδυναμούσε με την παραδοχή ότι η εφαρμογή των κοινοτικών κανόνων εξαρτάτο από τον νόμο κάθε κράτους - μέλους και ειδικότερα ότι αυτή η εφαρμογή (346) ήταν αδύνατη όπου ήταν αντίθετη με ένα εθνικό νόμο (347).

Στην παρούσα περίπτωση, το αποτέλεσμα του κοινοτικού δικαίου που καθορίστηκε ως RES JUDICATA αναφορικά με την Ιταλική Δημοκρατία, ήταν μια απαγόρευση, η οποία είχε την πλήρη ισχύ νόμου επί των αρμοδίων εθνικών αρχών, κατά της εφαρμογής ενός εθνικού κανόνα που αναγνωρίστηκε σαν αντίθετος προς την Συνθήκη. Στο βαθμό δε που οι περιστάσεις το απαιτούσαν, οι εν λόγω αρχές υποχρεούνται να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να επιτρέψουν την πλήρη εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου (348).

Η επίτευξη των σκοπών της Συνθήκης, συνέχισε το Δικαστήριο, απαιτούσε κανόνες δικαίου που καθορίστηκαν από την Συνθήκη αυτή καθ' αυτή ή που επήγαζαν από διαδικασίες που αυτή καθόρισε, να ήταν πλήρως εφαρμοστέοι ταυτόχρονα και με τα ίδια αποτελέσματα σε ολη την επικράτεια της Κοινότητας, χωρίς τα κράτη - μέλη να μπορούσαν να θέσουν εμπόδια στο δρόμο τους (349).

Η μεταφορά δίκαιωμάτων και εξουσιών που έγινε από τα κράτη - μέλη στην Κοινότητα εμπεριείχε ένα οριστικό περιορισμό των κυριαρχικών δικαιωμάτων και καμιά απολύτως διάταξη του εθνικού δικαίου δεν μπορούσε να επικληθεί προκειμένου να υπερκεραστεί αυτός ο περιορισμός (350).

Ήταν λοιπόν απαραίτητο, κατέληξε το Δ.Ε.Κ., να διακριβωθεί ότι μη συμμορφούμενη προς την απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1968 επί της υποθέσεως 7/68, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβει τις υποχρεώσεις της που της επιβαλλόταν από το άρθρο 171 της Συνθήκης (351).

Η επίκληση της περιφερειακής πολιτικής ως σκοπού της Κοινότητας που απορρέει απ' ευθείας απο το άρθρο 2 της Συνθήκης, έγινε για πρώτη και μοναδική φορά στην υπόθεση 1/69, GOVERNMENT OF THE ITALIAN REPUBLIC V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (352).

Σε ολη την υπόλοιπη νομολογία του Ο.Ε.Κ., η περιφερειακή πολιτική αναφέρεται και συνδέεται, όχι με τα φιλοσοφικά ή κατ' άλλους με τα εισαγωγικά άρθρα της Συνθήκης (353), αλλά με άλλα επιμέρους άρθρα του πρωτογενούς κοινοτικού δικαίου και ιδίως τα άρθρα 75 παρ.3, 80 παρ.2, 92 Συνθ. Ε.Ο.Κ., τα οποία αυτά καθ' αυτά δεν αποτελούν το αντικείμενο της παρούσης διατριβής. Για τον λόγο αυτό θα γίνει συνοπτική αναφορά σ' αυτά και μόνο στο βαθμό που η νομολογία του Ο.Ε.Κ. τα συνέδεσε άμεσα ή έμμεσα με τους σκοπούς της Συνθήκης και ιδίως το άρθρο 2.

Παρ' ότι βέβαια η υπόθεση 1/69 είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την οριοθέτηση της έννοιας και του περιεχομένου της περιφερειακής πολιτικής ως σκοπού της Κοινότητας, είναι αναγκαίο να μνημονεύσουμε τις απόψεις των Γενικών Εισαγγελέων Μ. LAGRANGE και Κ. ROEMER οι οποίοι σε υποθέσεις που είχαν ως αντικείμενο την περιφερειακή πολιτική στα πλαίσια της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ., είχαν την δυνατότητα να αναφερθούν και στην περιφερειακή πολιτική στα πλαίσια της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. γενικά, και ειδικότερα κατ' άρθρο 80 παρ.2 (354).

A. M. L A G R A N G E

Ο Μ. LAGRANGE στις προτάσεις του στις υποθέσεις 3-18, 25, 26 /58 (355) επιχείρησε μια θεωρητική ανάλυση της περιφερειακής πολιτικής η οποία σπάνια συναντάται σε προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα.

Είναι όμως σημαντικώτατη τόσο λόγω της ιδιότητος του, ως Γενικού Εισαγγελέως, όσο και λόγω του ρόλου που διαδραμάτισε κατά τις διαπραγματεύσεις της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ. (356).

Κατά τον Μ. LAGRANGE ο περιφερισμός (REGIONALISM) ήταν ένα λεπτό πρόβλημα και εάν το Οικαστήριο τον ελάμβανε πλήρως υπόψη του θα οδηγείτο στο να τοποθετηθεί επί οικονομικών θεμάτων τα οποία ήταν απο τα πιο λεπτά και πολυσυζητημένα μεταξύ των ειδικών (357).

Αλλωστε στα πλαίσια των υποθέσεων 3-18, 25 και 26 /58 τέθηκαν απο τους διαδίκους ζητήματα που αφορούσαν τον οικονομικό περιφερισμό (ECONOMIC REGIONALISM).

Τα εν λόγω ζητήματα ήταν δύο κατηγοριών:

Αυτά που εδραζόταν σε μόνιμους παράγοντες που είχαν σχέση με την οικονομία της περιφέρειας και αυτών που σχετιζόταν με τις πολιτικές καταστάσεις, της εποχής εκείνης, κυρίως τις οικονομικές συνέπειες

της δημιουργίας των ζωνών, στην Γερμανία, στις συνθήκες λειτουργίας των επιχειρήσεων που είχαν κοντά στα σύνορα με την Ανατολική Γερμανία (358).

Για μια μεγάλη χρονική περίοδο, παρατήρησε ο M. LAGRANGE, οι οικονομολόγοι θεωρούσαν τον οικονομικό περιφερισμό, ο οποίος οδηγεί στη λήψη λίγο έως πολύ τεχνητών μέτρων παρέμβασης, σαν αντίθετο με τους νόμους της οικονομίας και ότι αντιστάθμιζε τα θετικά αποτελέσματα τα οποία αναμενόταν από την εφαρμογή αυτών των νόμων (359).

Το μόνο που γινόταν αποδεκτό ήταν η παρέμβαση του κράτους προκειμένου να απαλύνει τις πολύ βίαιες συνέπειες της φυσικής λειτουργίας των δυνάμεων της αγοράς σε σχέση με τις απειλούμενες περιοχές και να εναρμονίσει τις αναγκαίες αλλαγές, κυρίως για κοινωνικούς λόγους (360).

Στην εποχή του όμως (361), συνέχισε ο M. LAGRANGE, πολλοί οικονομολόγοι δεν ασπαζόταν την άποψη αυτή και διακήρυσσαν ότι υφίστατο ένας περιφερισμός ο οποίος ήταν οικονομικά υγιής και ότι η δημιουργία ή η εξέλιξη του θα έπρεπε να ενισχύεται από τις κρατικές αρχές (362).

Ετσι προσπαθούσαν να λύσουν το πρόβλημα των επονομαζόμενων υποανάπτυκτων περιοχών με μέσα τα οποία ήταν θετικά τόσο για το σύνολο της χώρας όσο και για την ενδιαφερόμενη περιοχή. Θα έπρεπε όμως να υπήρχαν στην περιοχή ικανές ποσότητες πρώτων υλών προκειμένου να προωθηθεί η ορθολογική οικονομική ανάπτυξη.

Στην περίπτωση αυτή ο κυριότερος σκοπός της βοήθειας που χορηγείται στην περιοχή ήταν να υποβοηθηθεί να κάνει μια αρχή ενισχύοντας για παράδειγμα τις επενδύσεις σε βασικές βιομηχανίες γύρω από τις οποίες νέες δραστηριότητες θα αναπτυσσόταν ή παλαιές θα αναπροσαρμοζόταν (363).

Πάνω απ' όλα θα έπρεπε να αποφευχθεί αυτό που ονομαζόταν (POINTILISM), δηλαδή η διασπορά της βοήθειας με ένα αυθαίρετα ίσο τρόπο, ο οποίος προσπαθώντας να ικανοποιήσει τον κάθε ένα, είχε τελικά μόνο ως αποτέλεσμα την σπατάλη των πόρων (364).

Με άλλα λόγια, συνέχισε ο M. LAGRANGE, θα έπρεπε να γίνει αποδεκτό ότι μέσα στα πλαίσια της περιοχής οι νόμοι της οικονομίας έπρεπε να παίξουν επίσης ρόλο, επιφέροντας τις αναγκαίες συγχωνεύσεις και τον επαναπροσδιορισμό της παραγωγής (365).

Επί πλέον η όλη επιχείρηση θα έπρεπε να θεωρηθεί ότι είχε προσωρινο χαρακτήρα και η βοήθεια θα έπρεπε να σταματήσει όταν η περιοχή επιτύγχανε τις φυσικές συνθήκες που ήταν απαραίτητες για την ομαλή οικονομική ανάπτυξη (366).

Και ο M. LAGRANGE αφού παρατήρησε ότι με αυτό τον τρόπο σκιαγραφείτο κατά την γνώμη του η σύγχρονη οικονομική θεωρία του περιφερισμού, επεσήμανε ότι έπρεπε να λαμβάνεται υπόψη και η βιομηχανική αποκέντρωση που ήταν ένα από τα μεγάλα προβλήματα των δυτικών χωρών. Σε σχέση με αυτό οι οικονομολόγοι είχαν τις απόψεις τους σύμφωνα με τις οποίες από καθαρά οικονομικής απόψεως υπήρχαν όρια στα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής συγκέντρωσης, καθόσον υπήρχε ένα συγκεκριμένο σημείο κορεσμού πέρα από το οποίο δεν ήταν προς το συμφέρον των επιχειρήσεων να εγκατασταθούν σε πολύ κοντινή απόσταση από μεγάλα κέντρα παραγωγής (367).

B. KARL ROEMER

Σχεδόν ένα μήνα αργότερα (368) ο K. ROEMER, παρουσίασε τις προτάσεις του στην παρεμφερή υπόθεση 27-29 /58, HAUTS FOURNEAUX DE GIVORS (369).

Δεν ακολούθησε όμως την τακτική του M. LABRANDE καθώς απέφυγε κάθε θεωρητική τοποθέτηση επί του προβλήματος της περιφερειακής πολιτικής και περιορίστηκε μόνο στα νομικά θέματα. Μεταξύ άλλων συνέκρινε τις Συνθήκες της Ε.Ο.Κ. και της Ε.Κ.Α.Χ. αναφορικά με την περιφερειακή πολιτική και παρατήρησε ότι αντίθετα με το άρθρο 70 της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ., με το άρθρο 80 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ., η Επιτροπή ρητά εντέλειον να λαμβάνει υπόψη τις απαιτήσεις μιας κατάλληλης περιφερειακής πολιτικής και τις ανάγκες των υποανάπτυκτων περιοχών, κατά τον έλεγχο των κομίστρων ενισχύσεως (370).

Η διαφορά αυτή μεταξύ των Συνθηκών της Ε.Κ.Α.Χ. και της Ε.Ο.Κ., κατέληξε ο K. ROEMER, οφειλόταν στο γεγονός ότι καθώς η τελευταία είχε ως αντικειμενικό σκοπό την πλήρη ενσωμάτωση του συνόλου της οικονομικής ζωής των κρατών - μελών, θα έπρεπε αναπόφευκτα να λάβει υπόψη τις απαιτήσεις της περιφερειακής πολιτικής που αποτελούσε συστατικό στοιχείο της οικονομικής πολιτικής κάθε κράτους - μέλους (371).

Γ. ΥΠΟΘΕΣΗ 1 /69.

Αντικείμενο της εν λόγω υποθέσεως, GOVERNMENT OF THE ITALIAN REPUBLIC V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES (372), ήταν μια προσφυγή που άσκησε η Ιταλική Δημοκρατία κατ' άρθρο 173 της Συνθήκης κατά της απο 31-10-1968 αποφάσεως της Επιτροπής σχετικά με το ύψος των κομίστρων των ιταλικών σιδηροδρόμων (373).

Το ιστορικό της προκειμένης υποθέσεως είχε ως εξής:

Πριν από την ψήφιση της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. η Ιταλία εφάρμοζε ειδικά κόμιστρα μεταφοράς των ειδών διατροφής με τους κρατικούς σιδηροδρόμους.

Κατ' αρχάς υπήρχε το Ειδικό Κόμιστρο υπ' αριθμ. 201, το οποίο καθόριζε διάφορες εκπτώσεις για την Νότιο Ιταλία σε οποιοδήποτε σιδηροδρομικό σταθμό. Υπήρχαν επίσης μειωμένα κόμιστρα για τις εξαγωγές συγκεκριμένων προϊόντων σε άλλα κράτη - μέλη ή τρίτες χώρες (374).

Όταν η Επιτροπή κατ' άρθρο 80 της Συνθήκης, ανέλαβε μια συστηματική εξέταση των κομίστρων που εμπεριείχαν στοιχεία βοήθειας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Ειδικό Κόμιστρο 205 θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μέτρο περιφερειακής βοήθειας (375).

Με απόφαση της όμως ενέκρινε τόσο τα εν λόγω κόμιστρα, όσο και το κόμιστρο εξαγωγών υπ' αριθμ. 251, το οποίο εφαρμοζόταν στην εξαγωγή αγροτικών προϊόντων από τη Νότιο Ιταλία στις άλλες χώρες - μέλη, προσωρινά και μάλιστα το δεύτερο μέχρι την 31η Μαρτίου 1967.

Μετά την λήξη της προσωρινής εγκρίσεως του παραπάνω εξαγωγικού κομιστρου η Επιτροπή με τέλεξ ζήτησε από την Ιταλία δύο φορές να παύσει την εφαρμογή του. Τον Σεπτέμβριο του 1967 η Ιταλική Κυβέρνηση υπέβαλλε στην Επιτροπή για έγκριση ένα σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος το οποίο καταργούσε τα κομιστρα 251 και 252 και μείωνε το ύψος του Ειδικού Κομιστρου 201. (376).

Η Επιτροπή όμως έκρινε ότι το εν λόγω Ειδικό Κομιστρο συνιστούσε βοήθεια υπέρ των παραγωγών αγροτικών προϊόντων της Νοτίου Ιταλίας που ενέπιπε στις απαγορεύσεις του άρθρου 80 παρ.1 της Συνθήκης και για τον λόγο αυτό ενέκρινε τα εν προταθέντα μέτρα μέχρι την 31 Δεκεμβρίου 1969 ενώ από 1-1-1971 θα έπρεπε να καταργηθούν εντελώς (377).

Την εν λόγω απόφαση της Επιτροπής προσέβαλλε η Ιταλική Κυβέρνηση για παράβαση των άρθρων 2, 3 και 80 παρ.2 της Συνθήκης.

Ο P. PERONACI ανάπτυσσοντας τους ισχυρισμούς της Ιταλικής Κυβέρνησης παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι η Επιτροπή δέχθηκε ότι οι τροποποιήσεις του Ειδικού Κομιστρου 201, ικανοποιούσαν τους όρους της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 80 και ιδίως τις απαιτήσεις μιάς κατάλληλης περιφερειακής πολιτικής και τις ανάγκες των υποανάπτυκτων περιοχών και ότι δεύτερον δεν επιφρέαζαν τον ανταγωνισμό (378).

Επί τη βάσει αυτών των υπολογισμών η Επιτροπή έπρεπε να διατηρήσει την ήδη χορηγηθείσα έγκριση για τόσο χρονικό διάστημα, όσο υπήρχαν οι αιτίες οι οποίες οδήγησαν στην έγκριση και δεν μπορούσαν να περιοριστούν χρονικά (379).

Πράγματι δεν υπήρχε κανένας λόγος που να αναμένεται να αλλάξει η κατάσταση εντός του χρονικού περιορισμού που έθεσε η Επιτροπή, παρατήρησε η Ιταλική Κυβέρνηση, ενώ στην προσθήκη - αντίκρουση της επεσήμανε τις διαφορές μεταξύ των άρθρων 80 παρ.2 και 70 των Συνθηκών Ε.Ο.Κ. και Ε.Κ.Α.Χ. αντίστοιχα.

Ειδικότερα παρατήρησε ότι η έγκριση που προβλεπόταν στην τέταρτη παράγραφο του άρθρου 70 της Συνθήκης αναφερόταν μόνο σε μία βοήθεια που αποσκοπούσε στο να δώσει την δυνατότητα σε ορισμένες επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν προσωρινές δυσκολίες που προέρχονταν από απρόβλεπτες περιστάσεις (380).

Το πεδίο του άρθρου 80 (2) της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. ήταν διαφορετικό και πλατύτερο καθώς αναφερόταν λιγώτερο στην θέση κάθε επιχειρήσεως απ' ότι σε ολοκληρωμένους τομείς σε συνδυασμό με τις απαιτήσεις μίας περιφερειακής οικονομικής πολιτικής και τις ανάγκες των υποανάπτυκτων περιοχών (381).

Κατ'ακολουθίαν σκοπός του άρθρου 80 παρ.2 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. δεν ήταν να ενθαρρύνει τους δικαιούχους τέτοιων εγκρίσεων να προσαρμοστούν σε μια νέα ανταγωνιστική κατάσταση, αλλά κυρίως να βοηθήσει την αντικειμενική κατάσταση του υπο εξέταση περιφερειακού τομέα, μια κατάσταση την οποία οι επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν να αντιμετωπίσουν με την δική τους πρωτοβουλία (382).

Ετσι το άρθρο 80 παρ.2. συνιστούσε ένα νομικό κανόνα που αποσκοπούσε στην έγκριση μέτρων γενικής φύσεως τα οποία ήταν κατά μείζονα λόγο απαραίτητα και δικαιολογημένα αφού αποτελούσαν μέρος ενός κυβερνητικού προγράμματος για την ανάπτυξη των υποανάπτυκτων περιοχών (383).

Επίσης, συνέχισε η Ιταλική Κυβέρνηση, ενώ το άρθρο 70(4) της Ε.Κ.Α.Χ προέβλεπε μια εξαίρεση η οποία ήταν και γενική και ξεκάθαρη, η λειτουργία του άρθρου 80(2) της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. συνίστατο μάλλον στην εναρμόνιση της πολιτικής μεταφορών με τους άλλους σκοπούς της Συνθήκης, όπως ήταν η περιφερειακή ανάπτυξη (384).

Η Επιτροπή από την πλευρά της υπεστήριξε ότι εφόσον το άρθρο 80 παρ. 2 συνιστούσε εξαίρεση από τον γενικό κανόνα της πρώτης παραγράφου του ίδιου άρθρου οι εγκρίσεις τις οποίες προέβλεπε έπρεπε να ήταν προσωρινού και εξαιρετικού χαρακτήρα (385).

Προκειμένου δε να στηρίξει την άποψη της αυτή αναφέρθηκε στην νομολογία του Δ.Ε.Κ. σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 70 (4) της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ. (386) για το οποίο υποστήριξε ότι αποτελούσε μια παράλληλη ρύθμιση με αυτή του άρθρου 80 (2) της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ.

Την θέση αυτή η Επιτροπή την ανέλυσε ειδικότερα στην προσθήκη - αντίκρουση της.

Κατά την Επιτροπή το άρθρο 80 της Συνθήκης εμπειρείχε κατά πρώτον μια απαγόρευση και κατά δεύτερο την διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής να εγκρίνει εξαιρέσεις αυτής της απαγόρευσης. Σε σχέση με αυτό η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 70 της Ε.Κ.Α.Χ. δεν εμπειρείχε μια ρητή απαγόρευση, αλλά προέβλεπε μια προγενέστερη έγκριση η οποία ήταν μόνο δεδομένη αφού εξεταζόταν κατά πόσο ήταν σύμφωνη με τις αρχές της Συνθήκης. Από αυτά προέκυπτε ότι, όχι μόνο υφίστατο παραλληλότητα μεταξύ των δύο κειμένων αλλά ότι το άρθρο 80 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. ήταν ακόμη πιο σκληρό αφού προέβλεπε όχι μόνο ένα έλεγχο συμβατότητας με την Συνθήκη αλλά επίσης την καταλληλότητα της επιδιωκόμενης έγκρισεως (387).

Ο Γενικός Εισαγγελέας Κ. ROEMER, παρουσιάζοντας στις 19-6-1969 τις προτάσεις του (388) υπεστήριζε μεταξύ άλλων ότι συμεριζόταν την γνώμη της Ιταλικής Κυβερνήσεως σχετικά με την μη ύπαρξη παραλληλότητας των διατάξεων 80 (2) και 70 (4) αντίστοιχα (389).

Ήταν αναμφισβήτητο παρατήρησε ο Κ. ROEMER ότι και τα δύο υπο εξέταση κείμενα συμφωνούσαν σε ένα αριθμό σημαντικών σημείων. Και τα δύο επέβαλλαν μία απαγόρευση αρχής αναφορικά με τα ειδικά κόμιστρα η οποία μπορούσε να καμφθεί κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες (390).

Σύμφωνα με τους γενικούς ερμηνευτικούς κανόνες το ΔΕΚ ήταν υποχρεωμένο να αντιλήσει από ένα τέτοιο σύστημα ότι οι συνθήκες υπο τις οποίες χορηγούνται οι εγκρίσεις εξαιρέσεως έπρεπε να ερμηνεύονται στενά.

Παρά ταύτα υπήρχαν σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο άρθρων.

Πρώτα απ' όλα υπήρχε διαφορά αναφορικά με την κατηγορία των επιχειρήσεων που ωφελούνται από αυτές τις διατάξεις. Η κατηγορία αυτή ήταν ευρύτερη υπο το άρθρο 80 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. το οποίο αναφερόταν όχι μόνο σε μία ή περισσότερες ειδικότερες επιχειρήσεις, οιαδήποτε χαρακτήρα, αλλά επίσης σε ολόκληρες βιομηχανίες, απ' ότι υπο το άρθρο 70 παράγραφος 4 της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ. η οποία αφορούσε μόνο μία ή περισσότερες επιχειρήσεις παραγωγής σιδήρου ή χάλυβα (391).

Περαιτέρω επιπλέον διαφορές εμφανιζόταν στους όρους με τους οποίους εγκρίνοντο τα Ειδικά Κόμιστρα.

Σύμφωνα με το άρθρο 70 (4) το αποφασιστικότερο κριτήριο ήταν το κατά πόσο τα κόμιστρα ήταν σε συμφωνία με τις αρχές της Συνθήκης (392).

Ήταν σαφές από την νομολογία του Δικαστηρίου ότι αυτή η προϋπόθεση κυρίως αναφερόταν στην αρχή του άρθρου 2, σύμφωνα με την οποία η Κοινότητα θα δημιουργούσε προοδευτικά τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας και αυτή η κατανομή ήταν εκείνη που βασιζόταν ειδικότερα στην σύνθεση του κόστους παραγωγής που απέρριβε από την απόδοση, δηλαδή από τις φυσικές και τεχνικές συνθήκες μέσα στις οποίες λειτουργούσαν οι διάφοροι παραγωγοί και από τις προσπάθειες τους (393).

Σύμφωνα με την αρχή αυτή η έγκριση επιβοηθητικών κομίστρων έπρεπε να δίδεται προκειμένου να επιτρέψει στις επιχειρήσεις χάριν των οποίων χορηγείται, να αντιμετωπίσουν εξαιρετικές και προσωρινές δυσκολίες οι οποίες προέκυψαν από απρόβλεπτες περιστάσεις (394).

Κατά την νομολογία του Δικαστηρίου η εφαρμογή εξαιρετικών κομίστρων ήταν επιτρεπτή μόνο στα βαθμύ που καθιστούσαν δυνατή την επαναεγκαθίδρυση, εντός ευλόγου προθεσμίας, συνθηκών οι οποίες αφ' εαυτών εξασφάλιζαν την κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας (395).

Στα πλαίσια αυτά ο ρόλος του περιορισμού της διάρκειας των εν λόγω εξαιρέσεων ήταν να ενθαρρύνει τις επιχειρήσεις χάριν των οποίων χορηγήθηκαν αυτές προκειμένου να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες ανταγωνισμού και να αποτρέψει να θεωρήσουν τα εν λόγω μέτρα σαν μόνιμη βοήθεια που αποσκοπούσε να απαλύνει τις δυσκολίες που αντιμετώπιζαν (396).

Αυτοί ήταν και οι λόγοι για τους οποίους στην απόφαση του επί της υποθέσεως 28 /66 το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο χρονικός περιορισμός που τέθηκε στην έγκριση, ήταν ένας ουσιαστικός παράγοντας παρότι η τέταρτη παράγραφος του άρθρου 70 ανέφερε μόνο ότι η Ανωτάτη Αρχή μπορούσε να δώσει την έγκριση της προσωρινά.

Σε σύγκριση με αυτό το σύστημα που καθιέρωνε η Ε.Κ.Α.Χ., συνέχισε ο Κ. ROEMER, ήταν αδιαμφισβήτητο ότι οι διατάξεις του άρθρου 80 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. ήταν ευρύτερες καθόσον καθόριζαν μεταξύ των στοιχείων που θα έπρεπε να λαμβάνουν υπόψη, τις απαιτήσεις μιας κατάλληλης περιφερειακής οικονομικής πολιτικής και τις ανάγκες των υποανάπτυκτων περιοχών (397).

Κατ' ακολουθίαν προέκυπτε από το εν λόγω άρθρο ότι παράγοντες περιφερειακής πολιτικής μπορούσαν να παίξουν ρόλο στην απόφαση της Επιτροπής, μια πιθανότητα που σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου ήταν αδύνατη όσον αφορούσε την εφαρμογή του άρθρου 70 (4) της Ε.Κ.Α.Χ. (398).

Αυτό σήμαινε ότι κατά το άρθρο 80 η πρωτοβουλία των επιχειρήσεων, χάριν των οποίων χορηγείται μια έγκριση εξαίρεσης, και η οποία έπρεπε να ενισχυθεί, δεν αποτελούσε ούτε τον μοναδικό, ούτε τον κύριο παράγοντα τον οποίο η Επιτροπή σφειλε να λάβει υπόψη.

Επίσης σήμαινε ότι η φύση και το πεδίο της περιφερειακής πολιτικής ήταν πιθανό να αποτρέψουν κάθε συγκεκριμένη πρόβλεψη της χρονικής διάρκειας της περιόδου κατά τη διάρκεια της οποίας ήταν αναγκαίο να διατηρηθούν σε ισχύ τα μέτρα εξαίρεσης (399).

Κατά συνέπεια η ανάγκη καθορισμού ενός συγκεκριμένου χρονικού περιορισμού σε κάθε έγκριση δεν ήταν τόσο επιτακτική υπό το άρθρο 80 της Συν-

θήκης της Ε.Ο.Κ. όσο ήταν υπό το άρθρο 70 της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ., παρότι βέβαια ήταν πολύ πιθανό να είναι συχνά αναγκαίος ο καθορισμός χρονικού περιορισμού υπό το φως των απαιτήσεων ενός κατάλληλου προγραμματισμού.

Και ο Κ. ROEMER κατέληξε ότι ήταν κρίσιμο το κατά πόσο στην προκείμενη επίδικη περίπτωση δικαιολογείται η Επιτροπή να επιβάλλει χρονικό περιορισμό στην έγκριση της.

Σε σχέση με αυτό δεν θεώρησε αποφασιστικό το επιχείρημα της Ιταλικής Κυβέρνησης ότι το εγκριθέν Ειδικό Κόμιστρο αποτελούσε ένα ουσιώδες στοιχείο του αναπτυξιακού της προγράμματος αναφορικά με την υποανάπτυκτη περιοχή της Νότιας Ιταλίας (400).

Τα κράτη - μέλη έπρεπε να αποδεχθούν ότι οι περιφερειακές τους πολιτικές έπρεπε να αναθεωρηθούν βάσει των αρχών της Συνθήκης (401).

Ειδικότερα, ήταν πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η Επιτροπή είχε το δικαίωμα να ασκήσει την επιρροή της στον καθορισμό των Ειδικών Κομίστρων σε περίπτωση που αυτά αποτελούσαν μέρος μιας περιφερειακής πολιτικής (402).

Θα ήταν λοιπόν σφάλμα να ισχυρίζεται κανείς ότι ένα μέτρο κομίστρων έπρεπε σε όλες τις περιπτώσεις να επιτρέπεται να συνεχίζει να ισχύει για όσο χρονικό διάστημα εξυπηρετούσε ένα σκοπό στα πλαίσια του αναπτυξιακού προγράμματος το οποίο κάποιο κράτος - μέλος θεωρούσε αναγκαίο να εφαρμόσει (403).

Αλλά από την στιγμή που θεωρείτο δικαιολογημένο για τα κοινοτικά όργανα να ασκούν κάποια επιρροή σε εθνικά μέτρα κομίστρων, θα ήταν καθαρά συμφερότερο να εγκρίνονται αυτά για μια περιορισμένη χρονική περίοδο μόνο.

Και ο Κ. ROEMER, αφού αναφέρθηκε σε ορισμένα ειδικότερα περιστατικά της υπόθεσης όπως ήταν η εν τω μεταξύ έναρξη λειτουργίας της κοινής γεωργικής οργάνωσης και ιδίως της κοινής οργάνωσης αγρών φρούτων και λαχανικών, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ορθώς η Επιτροπή επέβαλλε καταληκτική προθεσμία στην χορηγηθείσα έγκριση της και ζήτησε την απόρριψη της αίτησης της Ιταλίας.

Το Δικαστήριο στην απόφαση του (404) μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι η προσφεύγουσα κυβέρνηση έβαλλε ειδικότερα κατά των χρονικών περιορισμών που έθεσε η Επιτροπή στην υπό εξέταση έγκριση και ισχυρίζεται ότι άπαξ και έγινε δεκτό ότι τα εγκριθέντα κόμιστρα ήταν σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 80 (2), η ανάκληση ή η λήξη της εγκρίσεως θα μπορούσε να δικαιολογηθεί μόνο με μια αλλαγή των Συνθηκών επί των οποίων στηριζόταν η ίδια η έγκριση (405).

Ετσι κατά την προσφεύγουσα, το να καθοριστεί εκ των προτέρων ιδιαίτερα βραχύς χρονικός περιορισμός για τη λήξη της εγκρίσεως, χωρίς να συντρέχουν εξαιρετικές περιστάσεις, θα ήταν αντίθετο με τους σκοπούς και τις διατυπώσεις του άρθρου 80. Προς υποστήριξη της ερμηνείας της, ως προς αυτό το άρθρο, σημείωσε το ΔΕΚ η Ιταλική Κυβέρνηση αναφέρθηκε επίσης στους γενικούς αντικειμενικούς σκοπούς της Συνθήκης, όπως καθορίζονται από το άρθρο 2 (406).

Και το Δ.Ε.Κ. συνέχισε ότι με το να χορηγήσει εξουσία στην Επιτροπή να ενεργεί αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν αιτήσεως ενός κράτους - μέλους για να εξετάζει τα κόμιστρα και τους σρους που εμπειρείχαν ένα στοιχείο υποστήριξης και με το να την εντέλλει να λαμβάνει υπόψη της κατά την εν λόγω εξέταση τις προϋποθέσεις, ανάγκες, προβλήματα και συνέπειες που αναφερόταν στο άρθρο 80 (2), η Συνθήκη απένειμε στην Επιτροπή μεγάλη διακριτική εξουσία, όχι μόνο σχετικά με τα κόμιστρα που θα έπρεπε να εγκριθούν, αλλά επίσης σχετικά με τις λεπτομέρειες της εγκρίσεως που θα χορηγείτο (407).

Δεν μπορούσε να ερμηνευθεί αυτή η διάταξη έτσι ώστε να σήμαινε ότι η Επιτροπή υποχρεούτο να χορηγεί την έγκριση της άπαξ και συνέτρεχαν συγκεκριμένες περιστάσεις ή ότι ήταν υποχρεωμένη να διατηρεί μια τέτοια έγκριση σε ισχύ καθ' όσον χρόνο οι Συνθήκες που έδωσαν αφορμή για την χορήγηση της, δεν μεταβλήθηκαν (408).

Επιπλέον η χρησιμοποίηση της φράσης ιδίως στο άρθρο 80 (2) αποδεικνύει ότι η Επιτροπή μπορούσε να λάβει υπόψη της και άλλους παράγοντες οι οποίοι πιθανό να συγκρούοντο με αυτούς που ρητά αναφερόταν σε αυτό το άρθρο. Η αναφορά στο άρθρο 80 στις απαιτήσεις μιας κατάλληλης περιφερειακής οικονομικής πολιτικής τόνιζε την σημασία που απέδιδε η Συνθήκη σ' αυτό τον παράγοντα μέσα σε ένα κοινοτικό πλαίσιο (409).

Εξεταζόμενες σ' αυτό το πλαίσιο τέτοιες απαιτήσεις δεν οδηγούσαν αναγκαία στην επιβεβαίωση των προτεινομένων μέτρων, αλλά υποχρέωναν την Επιτροπή να εξασκήσει την διακριτική της εξουσία σύμφωνα με τους σκοπούς της Κοινότητας. Εφαρμόζοντας λοιπόν το άρθρο 80 (2), η Επιτροπή όφειλε να συμβιβάζει τις ο υ σ ι ώ δ ε ι ς απαιτήσεις της Κοινής Αγοράς προς τις ι δ ι ά ζ ο υ σ ε ς απαιτήσεις της περιφερειακής ανάπτυξης (410).

Περαιτέρω επεσήμανε το ΔΕΚ, η προσφεύγουσα κυβέρνηση υποστήριξε ότι η Επιτροπή με το να καθορίσει τόσο βραχείς χρονικούς περιορισμούς όσο στην παρούσα περίπτωση και με το να καθορίσει περι μιας πιθανής τροποποίησεως ή μιας αναμενόμενης ανακλήσεως, χωρίς να αναφερθεί στην δυνατότητα μιας παρατάσεως, αποτελεί IPSO FACTO παραβίαση του άρθρου 80 (411).

Όπως προέκυπτε από τα παραπάνω οι ισχυρισμοί αυτοί έπρεπε να απορριφθούν.

Με το να καθορίσει σχετικώς βραχείς χρονικούς περιορισμούς, η Επιτροπή δεν υπερέβει την διακριτική εξουσία που της απένειμε το άρθρο 80 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ.

Η προειδοποίηση προς το πρόσωπο στο οποίο απευθυνόταν η έγκριση, ότι εάν μεταβληθεί η κατάσταση αυτή η έγκριση πιθανόν να τροποποιηθεί ή να ανακληθεί δεν εμπειρείχε μια υποχρέωση να πληροφορήσει αυτόν επίσης για την πιθανότητα, η ο π ο ί α υ φ ί σ τ α τ ο π ά ν τ ο τ ε , μιας παρατάσεως ή ανανέωσης της άδειας (412).

Τέλος, κατέληξε το Δ.Ε.Κ., η προσφεύγουσα κυβέρνηση προέβαλε ισχυρισμούς που βασιζόταν στην παραβίαση της Συνθήκης, στην παράβαση ουσιώδους τύπου και στην κατάχρηση εξουσίας καθόσον το προσβαλλόμενο μέτρο βασιζόταν στην έναρξη ισχύος του Κανονισμού 159 /66 /Ε.Ο.Κ. που αφορούσε την κοινή οργάνωση των αγορών φρούτων και λαχανικών.

Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση εφαρμογή των μέτρων που αφορούσαν την κοινή αγροτική πολιτική δεν είχε καμία σχέση με το άρθρο 80, το οποίο έπρεπε να εφαρμόζεται με ανεξάρτητο τρόπο στις καταστάσεις που προέβλεπε (413).

Και αυτός ο ταχυρισμός έπρεπε να απορριφθεί παρατήρησε το ΟΕΚ καθώς η Επιτροπή δεν είχε καμία υποχρέωση, εκτιμώντας τις ανάγκες μιας περιφερειακής οικονομικής πολιτικής, να απομονώσει τον τομέα των μεταφορών από τους άλλους παράγοντες ανάπτυξης και ειδικότερα από την επίδραση των μέτρων που αφορούσαν την αγροτική πολιτική (414).

Πλέον ειδικότερα, η προσφεύγουσα κυβέρνηση, η οποία δεν αρνήθηκε την ύπαρξη ενός τέτοιου αποτελέσματος, αναφέρθηκε σε μια παράγραφο της αιτιολογίας η οποία δεχόταν ότι η αλλαγή των γεωργικών δομών δεν είχε ακόμη επιτευχθεί, όταν χορηγήθηκε η επίδικη έγκριση (415).

Ο σκοπός όμως αυτής της παραγράφου της αιτιολογίας κατέληξε το ΟΕΚ ήταν μόνο να επιτραπεί η συναγωγή του συμπεράσματος ότι, καθό μέτρο περιοριζόταν χρονικά ορισμένες προσωρινές ενισχύσεις μπορούσαν ακόμη να χορηγηθούν χωρίς να επηρεάζουν δυσμενώς την ομαλή λειτουργία της κοινής οργάνωσης αγοράς φρούτων και λαχανικών (416).

Επομένως η προσφεύγουσα δεν μπορούσε να επικαλεσθεί τους λόγους προσωρινής εγκρίσεως προκειμένου να συναγάγει την ύπαρξη υποχρέωσης προς χορήγηση εγκρίσεως αορίστου διάρκειας (417).

Για τους λόγους αυτούς, συμπλήρωσε το Ο.Ε.Κ., δεν έπρεπε να γίνουν δεκτοί οι προβληθέντες λόγοι ακυρώσεως και έπρεπε να απορριφθεί η προσφυγή (418).

2.1.4.7.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Το Δικαστήριο ερμηνεύοντας την έννοια της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας απομακρύνθηκε από την βούληση των ιδρυτών της Κοινότητας, οι οποίοι με την έννοια αυτή κατά κύριο λόγο προσέβλεπαν στην διαμόρφωση μίας κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής.

Οι βάσεις αυτές της περιφερειακής πολιτικής είχαν κυρίως τεθεί με τις ειδικές ρυθμίσεις που προέβλεπε η Συνθήκη για τις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές της Κοινότητας.

Οι ρυθμίσεις αυτές είχαν εφαρμογή στον τομέα της γεωργίας, στον τομέα της διακίνησης των εργαζομένων, στον τομέα των μεταφορών και στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων.

2.- Αντίθετα το Δικαστήριο θεώρησε ότι ο ανταγωνισμός, η ελεύθερη διακίνηση προϊόντων και η ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων αποτελούσαν τα συστατικά στοιχεία μίας αρμονικής ανάπτυξης οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας.

Στην ουσία το Δικαστήριο έδειξε να προσανατολίζεται στην άποψη των κλασικών οικονομικών θεωριών σύμφωνα με τις οποίες ο ανταγωνισμός και η ελεύθερη κίνηση των συντελεστών παραγωγής αποτελούν τους απαραίτητους όρους για την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια μιας Κοινής Αγοράς.

Η θέση αυτή βρίσκεται αρκετά κοντά στις απόψεις του γερμανικού λιμπεραλισμού και του Ερτχαρτ και αποκλείει έντονα από τις θέσεις της γαλλικής σχολής η οποία επιθυμούσε την διαμόρφωση ολοκληρωμένων παρεμβατικών κοινοτικών πολιτικών, στα πλαίσια των οποίων η περιφερειακή πολιτική διεκδικούσε σημαντικό ρόλο.

3.- Ειδικότερα στον τομέα του ανταγωνισμού το Δικαστήριο θεώρησε ότι στην έννοια της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων περιλαμβανόταν η απαγόρευση των συμπράξεων και των εναρμονισμένων πρακτικών των επιχειρήσεων, οι οποίες περιορίζαν τον ελεύθερο ανταγωνισμό και την λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς.

Περαιτέρω το Δικαστήριο θεώρησε ότι η καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσπόζουσας θέσης τους στην αγορά εκ μέρους ορισμένων μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων, δεν συμβιβάζόταν με τις απαιτήσεις της Συνθήκης και δεν συντελούσε στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας.

Η χρήση της έννοιας αυτής του άρθρου 2 της Συνθήκης προκειμένου να νομιμοποιήσει τον έλεγχο των συγχωνεύσεων των επιχειρήσεων εκ μέρους της Επιτροπής αποτέλεσε απαραίτητο παράγοντα στην ενάσκηση του κρυπτονομοθετικού (quasi-legislative) ρόλου του Δικαστηρίου.

Στην ουσία το Δικαστήριο μέσω του άρθρου 2 της Συνθήκης θεμελίωσε την αρμοδιότητα της Κοινότητας να ασκεί έλεγχο στις συγχωνεύσεις επιχειρήσεων που λαμβάνουν χώρα στην επικράτεια της.

Σε αντίθεση με την Συνθήκη της ΕΚΑΧ, η οποία προέβλεπε στο άρθρο 66, ότι υπόκειται σε προηγούμενη άδεια της Ανωτάτης Αρχής κάθε πράξη η οποία είχε σαν αποτέλεσμα μια συγκέντρωση επιχειρήσεων, η Συνθήκη της ΕΟΚ δεν μεταβίβασε ρητά παρόμοια αρμοδιότητα στην Επιτροπή.

Το κενό αυτό καλύφθηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Continental Can, 6/72*.

Η Απόφαση αυτή δέχθηκε ιδιαίτερη κριτική κυρίως από βρετανούς και Αμερικανούς μελετητές του Κοινοτικού Δικαίου, οι οποίοι πέραν των άλλων θεώρησαν ότι ισοδυναμούσε με νομοθετική θέσπιση κοινοτικής αρμοδιότητας ελέγχου των συγχωνεύσεων.

Περαιτέρω αποτελεί αξιοσημείωτο στοιχείο η χρησιμοποίηση του άρθρου 2 ως νομιμοποιητικής βάσης για τον περιορισμό των επεκτατικών οικονομικών δραστηριοτήτων διαφόρων μη κοινοτικών και κυρίως αμερικανικών πολυεθνικών επιχειρήσεων στον κοινοτικό χώρο.

Αυτό προκύπτει από την υπόθεση *6/72 Continental Can* όσο και από τις υποθέσεις *6-7/73 Commercial Solvents* και *85/76, Hofman la Roche*.

Στις υποθέσεις Continental Can και Commercial Solvents, το Δικαστήριο αρνήθηκε να δικαιώσει τις επιχειρηματικές πρακτικές αυτών των δύο αμερικανικών πολυεθνικών επιχειρήσεων οι οποίες επιχειρούσαν μια εντονότατη οικονομική διείσδυση στην οικονομία διαφόρων κρατών-μελών της Κοινότητας. [418α]

4.- Στον τομέα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, το Δικαστήριο θεώρησε ότι στην έννοια της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων περιλαμβάνεται η σταθεροποίηση των αγορών, η αποφυγή διαταραχών στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και η ελεύθερη κυκλοφορία των αγροτικών προϊόντων.

Η λήψη κοινοτικών παρεμβατικών μέτρων προς διασφάλιση των ως άνω επιμέρους εκφάνσεων της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων εντός της Κοινότητας σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση EINFURT συμβιβάζεται με τις απαιτήσεις της Συνθήκης.

Αντίθετα η λήψη εθνικών μέτρων τα οποία παρεμποδίζουν την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στον τομέα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής, ακόμη και εάν τα μέτρα αυτά εκδίδονται σε εκτέλεση Κοινοτικού Κανονισμού, ~~δεν συμβιβάζονται με την Συνθήκη.~~

5.- Σύμφωνα με το Δικαστήριο, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συμβάλλει αποφασιστικά στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της Κοινότητας.

Το συμπέρασμα αυτό ισχύει τόσο όταν η εν λόγω κοινοτική ελευθερία πραγματώνεται στα πλαίσια μιας κοινής κοινοτικής πολιτικής (υποθ. 163/73) όσο και όταν εκδηλώνεται στο υπόλοιπο πεδίο ευθύνης της Συνθήκης (υποθ. Levin).

Τα ανωτέρω δεν περιορίζονται μόνο αναφορικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων αλλά εκτείνονται σε όλες τις υπόλοιπες βασικές κοινοτικές ελευθερίες (418β) ήτοι την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών (418γ), υπηρεσιών και κεφαλαίων.

Ειδικότερα για την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι σχετικές επιφυλάξεις του Δικαστηρίου (418δ).

Περαιτέρω στην υπόθεση Continental Can το Δικαστήριο έδειξε ιδιαίτερη προθυμία να ακολουθήσει τις θέσεις της Επιτροπής σχετικά με τον έλεγχο των συγχωνεύσεων, οι οποίες είχαν διαμορφωθεί από το 1966 (418ε).

6.- Οι Ιταλικοί ισχυρισμοί ότι το άρθρο 2 της Συνθήκης (και ιδίως η επιταγή του, περί αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της Κοινότητας), υπερισχύει παντός ετέρου άρθρου της Συνθήκης παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς αυτούς τα κοινοτικά όργανα όφειλαν κατά την εφαρμογή τόσο των ουσιαστικών διατάξεων της Συνθήκης όσο και των διαδικαστικών διατάξεων, να λαμβάνουν υπόψη τις επιταγές του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ.

Όπου δε η εφαρμογή των άνω διατάξεων έθετε σε κίνδυνο τις επιταγές του άρθρου 2 συνθ.ΕΟΚ, τότε τα κοινοτικά όργανα όφειλαν να δίδουν προτεραιότητα στα άρθρα 2 συνθ. ΕΟΚ.

Σύμφωνα με την θέση αυτή το όλο πλαίσιο λειτουργίας της Επιτροπής ήτοι τουλάχιστον τα άρθρα 115 και 169 συνθ. ΕΟΚ υπόκειντο στις δεσμευτικές διατάξεις του άρθρου 2 συνθ.ΕΟΚ.

Η προσέκταση των Ιταλικών αυτών ισχυρισμών περαιτέρω θα σήμαινε ότι το Συμβούλιο ενεργώντας κατ'άρθρο 145 συνθ.ΕΟΚ όφειλε να διασφαλίζει ότι με τις αποφάσεις του δεν θα ετίθετο σε κίνδυνο η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας και κατ'επέκταση σε κάθε κράτος-μέλος χωριστά.

Η θέση αυτή βρίσκει ενδεχόμενα έρεισμα στα ίδιο το άρθρο 145 το οποίο καθορίζει ότι το Συμβούλιο ασκεί τις απονεμηθείσες σ'αυτό εξουσίες για την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης .

Το ίδιο ισχύει περαιτέρω και για την Επιτροπή η οποία όφειλε κατ'άρθρο 155 συνθ.ΕΟΚ να διασφαλίσει την λειτουργία και ανάπτυξη της Κοινής Αγοράς.

Περαιτέρω όλα τα Κοινοτικά Όργανα υποχρεούνται κατ'άρθρο 4 συνθ.ΕΟΚ να πραγματοποιούν το έργο που έχει ανατεθεί στην Κοινότητα ήτοι να μεριμνούν μεταξύ των άλλων ότι προάγεται η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας.

Θα πρέπει βέβαια να επισημάνουμε ότι οι ως άνω Ιταλικοί ισχυρισμοί παρουσίαζαν κάποια απόκλιση από την διατύπωση της Συνθήκης.

Πρώτον διότι η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων παρουσιάστηκε από την Ιταλία ως ανάπτυξη των δραστηριοτήτων και αποκόπηκε ο άμεσα οικονομικός χαρακτήρας της υπο κρίση δραστηριότητας και

Δεύτερον διότι η αρμονική ανάπτυξη των δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας περιορίστηκε από την Ιταλία στο επίπεδο μόνο ενός κράτους-μέλους.

Παρα ταύτα όμως η άρνηση του Δικαστηρίου να αποδεχθεί τους Ιταλικούς ισχυρισμούς δεν οφειλόταν στους δύο αυτούς λόγους.

Οφειλόταν στην συνολική άρνηση του Δικαστηρίου να υποβάλλει την διαδικαστική λειτουργία των Κοινοτικών Οργάνων στις απαιτήσεις του άρθρου 2 της Συνθήκης.

Κατ'αυτό τον τρόπο χορηγούσε μεγαλύτερη ελευθερία στα πολιτικά όργανα της Κοινότητας να αναλάβουν στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους τις πολιτικές εκείνες πρωτοβουλίες που αυτά θεωρούσαν ως περισσότερο κατάλληλες.

Αποσύνδεσε την λειτουργία της Κοινότητας από τα επι μέρους προβλήματα που υπήρχαν στα διάφορα κράτη-μέλη.

Συνέβαλε στην ομοιόμορφη εφαρμογή του Κοινοτικού δικαίου.

Επίσης με την λύση αυτή το Δικαστήριο αρνήθηκε να υποβάλλει και τον ίδιο τον τρόπο ενάσκησης της δικαιοδοτικής του λειτουργίας υπό την κρίση των σκοπών του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ.

Τό αντίθετο θα σήμαινε ότι ο τρόπος απονομής δικαιοσύνης στα πλαίσια της Κοινότητας, ήταν δυνατόν να δημιουργήσει προβλήματα στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της.

7.- Παρα ταύτα η εν λόγω θέση που εξέφρασε το Δικαστήριο και οι γεν. Εισαγγελείς δεν νομίζουμε ότι ήταν τόσο απόλυτη.

Στηριζόταν κατ'αρχάς στο γεγονός ότι αυσιαστικά η Ιταλία δεν είχε δικαίο επικαλούμενη τις διάφορες πολιτικές κρίσεις ως λόγο μη εκτέλεσης των υποχρεώσεων της αφού:

- α) Στην υπόθεση 7/68 προ της ασκήσεως της επίδικης προσφυγής προηγήθηκε παρατεταμένη ανταλλαγή απόψεων μεταξύ Επιτροπής και Ιταλικής Κυβέρνησης.
  - β) Στην υπόθεση 30/72 τα επικληθέντα εμπόδια και η πολιτική κρίση ήταν μεταγενέστερα του χρόνου υποχρέωσης συμμόρφωσης της Ιταλίας προς τις κοινοτικές απαιτήσεις.
  - γ) Ομοίως στην υπόθεση 30/72 η Ιταλία θα μπορούσε να είχε ασκήσει προσφυγή κατ'άρθρου 173 συνθ. ΕΟΚ κατά του επίδικου Κοινοτικού Κανονισμού.
  - δ) Στην υπόθεση 79/72 η Ιταλία δεν επεχείρησε να πετύχει παράταση της προθεσμίας εφαρμογής του επίδικου κοινοτικού μέτρου ούτε προσέβαλε εμπρόθεσμα την εγκυρότητα της επίδικης διάταξης ενώπιον του Δικαστηρίου.
- Επίσης στην ίδια υπόθεση η πολιτική κρίση έλαβε χώρα μετά την λήξη της προθεσμίας εφαρμογής της επίδικης Κοινοτικής Οδηγίας.
- ε) Στην ίδια υπόθεση 79/72 χορηγήθηκε στην Ιταλία από την Επιτροπή επιπλέον προθεσμία συμμορφώσεως προς την επίδικη Οδηγία.

Πιερωτάται όμως εύλογα κανείς ποια θα είναι η θέση του Δικαστηρίου εάν κάποια χώρα-μέλος έχουσα συμμορφωθεί προς τις παραπάνω θετικές και αρνητικές προϋποθέσεις που πηγάζουν από τις εν λόγω παρατηρήσεις μας επικαλεσθεί ενώπιον του ΔΕΚ την ύπαρξη πολιτικής κρίσεως προκειμένου να κριθεί ως απαράδεκτη ενδεχόμενη προσφυγή της Επιτροπής κατ'άρθρο 169.

Κατά την γνώμη μας το δικαίωμα της Επιτροπής να ασκήσει προσφυγή κατ'άρθρο 169 συνθ.ΕΟΚ δεν είναι απόλυτο.

Πρέπει να ελέγχεται από το Δικαστήριο.

Ιδίως πρέπει να ελέγχεται κατά πόσο η Επιτροπή ασκώντας προσφυγή κατ'άρθρο 169 συνθ.ΕΟΚ θέτει σε κίνδυνο την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών και πολιτικών δραστηριοτήτων σε ένα κράτος-μέλος.

Αυτό μπορεί να συμβεί ιδίως όταν σε κάποιο κράτος-μέλος έχει λάβει χώρα μια πολιτική, οικονομική ή κοινωνική κρίση η οποία δεν επέτρεψε σ'αυτό να συμμορφωθεί προς τις κοινοτικές ~~τα~~ υποχρεώσεις.

Με την θέση μας αυτή δεν αμφισβητούμε αυτό καθ'αυτό το δικαίωμα της Επιτροπής να ασκήσει προσφυγή κατ'άρθρο 169 αλλά τον χρόνο ενάσκησης του εν λόγω δικαιώματος της.

Περαιτέρω θεωρούμε ότι η θέση του ΔΕΚ για τον αντικειμενικό χαρακτήρα της διαδικασίας του άρθρου 169 συνθ.ΕΟΚ είναι απόλυτη. Στην εν λόγω διαδικασία απαιτείται να ληφθούν υπόψη δυο υποκειμενικά στοιχεία.

- α) Η καταλληλότητα της επιλογής του χρόνου άσκησης της προσφυγής κατ'άρθρο 169 από την Επιτροπή και
- β) Η ύπαρξη πταίσματος "υποκειμενικής ευθύνης" εκ μέρους του κράτους-μέλους.

Ειδικότερα προκειμένου ένα κράτος-μέλος να δυνηθεί να ασκήσει νομίμως ένσταση απαραδέκτου της κατ'άρθρο 169 συνθ.ΕΟΚ ασκήσεως προσφυγής της Επιτροπής λόγω επιγενομένης πολιτικής και οικονομικής ή κοινωνικής κρίσεως στην Επικράτεια του πρέπει να τηρηθούν σωρευτικά οι παραπάνω προϋποθέσεις.

- 1.- Να γίνει επίκληση του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ
- 2.- Να ζητήσει εγγράφως από την Επιτροπή να το συνδράμει προκειμένου να διερευνηθούν οι τρόποι εφαρμογής του επίδικου κοινοτικού μέτρου.
- 3.- Να έχει ζητήσει παράταση της προθεσμίας εκτελέσεως του επίδικου κοινοτικού μέτρου.
- 4.- Να έχει ήδη ασκήσει κατ'άρθρο 173 συνθ. ΕΟΚ αίτηση ακυρώσεως κατά του επίδικου κοινοτικού μέτρου.
- 5.- Η πολιτική, οικονομική και κοινωνική κρίση να λάβει χώρα προ της ενάρξεως της προθεσμίας συμμορφώσεως προς το επίδικο κοινοτικό πεδίο
- 6.- Η μη εκπλήρωση των κοινοτικών υποχρεώσεων να ευρίσκεται σε αιτιώδη συνάφεια με την προγενέστερη ύπαρξη της πολιτικής κρίσης.

8.- Σχετικά με την δυνατότητα των κρατών-μελών να επικαλεσθούν την ύπαρξη πολιτικής κρίσης ως λόγο ανωτέρας βίας δικαιολογούντα την μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων που υπέχουν κατά το Κοινοτικό δίκαιο θα θέλαμε να παρατηρήσουμε τα εξής:

Η πρώτη αίσθηση που δημιουργείται από την προπαρατεθείσα νομολογία του ΔΕΚ είναι ότι κατ'αρχάς τα κράτη-μέλη διαθέτουν περισσότερη τύχη εάν προβάλλουν κατ'ένσταση την ύπαρξη πολιτικής κρίσης ως λόγον ανωτέρας βίας παρά εάν την προβάλλουν ως ένσταση βασισμένη στο άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ.

Η εκτεταμένη προσπάθεια των γενικών Εισαγγελέων να απαντήσουν στις σχετικές ενστάσεις που προέβαλαν το Βέλγιο και η Ιταλία για ανωτέρα βία ενισχύει την παραπάνω παρατήρησή μας (ιδίως οι θέσεις του J.Band στην υπόθεση 77/69 καταδεικνύουν ότι στο βαθμό που υπάρχει πραγματική πολιτική κρίση σε ένα κράτος-μέλος, τότε είναι δυνατόν υπο προϋποθέσεις να θεωρηθεί ότι αποτελεί λόγο ανωτέρας βίας ο οποίος επιτρέπει την μη συμμόρφωση στις υποχρεώσεις που πηγάζουν από την Συνθήκη.

Βεβαίως μέχρι σήμερα δεν υπάρχει σχετική θετική απόφαση του ΔΕΚ η δε αρνητική νομολογία του που παρουσιάσαμε αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα.

Παρα ταύτα δεν θα έπρεπε να αποκλειστεί στο μέλλον μια τέτοια εξέλιξη εν όψει και της στροφής του ΔΕΚ κατά την τελευταία περίοδο υπέρ των δικαιωμάτων των κρατών-μελών.

9.- Η πολιτική κρίση σε κάποιο κράτος-μέλος δυντόν κατά την νομολογία του ΔΕΚ, να λάβει τις εξής μορφές:

- α) Αδυναμία συγκροτήσεως κυβέρνησης
- β) Αδυναμία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας
- γ) Πρόωρη διάλυση του Κοινοβουλίου
- δ) Αδυναμία συνεννοήσεως και συμφωνίας στα πλαίσια πολυκομματικών συμμαχικών κυβερνήσεων.
- ε) Συνεχείς εκλογικές αναμετρήσεις.

στ) Επιρρεασμός της λειτουργίας των Συνταγματικών Οργάνων ενός κράτους-μέλους.

10.- Η θέση του Δικαστηρίου ότι το κράτος-μέλος ευθύνεται για την μη εκτέλεση των υποχρεώσεων που υπέχει επί της Συνθήκης ανεξαρτήτως της αιτίας παράλειψης εκπληρώσεως παρότι είναι δικαιολογημένη δεν μας βρίσκει σύμφωνους. Διότι δεν επιδεικνύει ευαισθησία απέναντι των ενδεχομένων προβλημάτων τα οποία ανακύπτουν κατά την λειτουργία του πολιτικού συστήματος των κρατών-μελών.

Βεβαίως αντιλαμβανόμεθα ότι μια διαφορετική αντιμετώπιση του Δικαστηρίου θα δημιουργούσε ενδεχόμενα, διάφορα άλλοθι και θα θεμελιώνει δικαιολογίες των κρατών-μελών να μην εκτελέσουν τις υποχρεώσεις τους εκ της Συνθήκης.

Όμως η στάση του ΔΕΚ και των γεν. Εισαγγελέων έναντι των αδυναμιών λειτουργίας του Ιταλικού Πολιτικού συστήματος, στάση η οποία κλιμακώθηκε από την απλή αδιαφορία στην εντονότερη κριτική προσβλητίζει ιδιαίτερα.

Καταδεικνύει έλλειψη στοιχείων μιας ουσιαστικής ΚΟΙΝΩΤΗΤΑΣ (Gemeinschaft) η οποία πέραν των άλλων εμφανίζει στοιχεία ιδιαίτερης ευαισθησίας για τις τυχόν αδυναμίες λειτουργίας του πολιτικού συστήματος μιας χώρας-μέλους.

Περαιτέρω ιδιαίτερη αίσθηση προκαλεί η έντονη κριτική εκ μέρους του Δικαστηρίου και του Κ. Roemer, στην Ιταλική Γερουσία, η οποία αποτελεί ένα από τα δύο νομοθετικά σώματα της Ιταλικής Δημοκρατίας.

Όμοιως οι προτροπές του Κ. Roemer προς την Ιταλική Κυβέρνηση να εκπληρώνει τις υποχρεώσεις της καταφεύγοντας σε πράξεις νομοθετικού περιεχομένου οι οποίες δεν ήταν αρεστές στο Ιταλικό Κοινοβούλιο, εάν γινόταν αποδεκτές θα ενέτειναν τα πολιτικά αδιέξοδα στην Ιταλία, και θα αύξαναν τις πιθανότητες άρσης της εμπιστοσύνης προς τις διάφορες πολυκομματικές Ιταλικές κυβερνήσεις που διέθεταν πάντοτε ισχνή πλειοψηφία.

11.- Το Δικαστήριο στην υπόθεση 1/69 αρνήθηκε να δεχθεί ρητά, τους Ιταλικούς ισχυρισμούς ότι η περιφερειακή πολιτική αποτελεί τμήμα των σκοπών του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ, πηγάζουσα ιδίως από την αποστολή της Κοινότητας να προάγει την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολό της.

Αν και έγινε ζεκτό από τον γεν. Εισαγγελέα Κ. Roemer ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη κατ'άρθρο 80 συνθ. ΕΟΚ να λαμβάνει υπόψη της απαιτήσεις περιφερειακής πολιτικής παρά ταύτα ούτε ο γεν. Εισαγγελέας ούτε το ΔΕΚ προχώρησαν σε σύνδεση της περιφερειακής πολιτικής με το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ.

Περαιτέρω το Δικαστήριο θεώρησε ότι οι ιδιόζουσες απαιτήσεις της περιφερειακής ανάπτυξης έπρεπε να συμβιβάζονται προς τις ουσιώδεις απαιτήσεις της Κοινής Αγοράς.

Η αρμοδιότητα αυτή ανήκε κατά το ΔΕΚ, εξ ολοκλήρου στην διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής.

Επίσης οι ανάγκες μιας περιφερειακής οικονομικής πολιτικής δεν έπρεπε να εκτιμώνται εν αναφορά μόνο με τον τομέα μεταφορών αποκλείοντας έτσι άλλους παράγοντες που συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη.

Τέλος οι ενισχύσεις περιφερειακής πολιτικής έπρεπε να χορηγούνται μόνο στο βαθμό που δεν προδίκάζαν την ομαλή λειτουργία κάποιας κοινής πολιτικής της Κοινότητας, και εν προκειμένω της ΚΑΠ.

Η συνεχής και ισορροπη επέκταση ως οικονομικός σκοπός της Συνθήκης δεν αντιμετωπίστηκε νομολογιακά από το ΔΕΚ.

Αυτό έγινε κατά την γνώμη μας για δύο λόγους:

Πρώτον διότι το Δικαστήριο θεωρώντας ότι η ίδια η οικονομική επέκταση της

Κοινότητας εξαρτάτο από την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολό της έδωσε μεγάλη νομολογιακή έμφαση σ' αυτό τον πρώτο οικονομικό σκοπό της Συνθήκης.

Δεύτερον διότι τυχόν αναφορά στην οικονομική επέκταση της Κοινότητας

μοιραία έπρεπε να συνοδευτεί και από αξιολογικές κρίσεις για τον επιθυμητό τρόπο οικονομικής ανάπτυξης της Κοινότητας.

Τρίτον διότι οι κυριότερες δικαστικές υποθέσεις που αντιμετώπισε το

Δικαστήριο είχαν σχέση περισσότερο με τις στατικές πλευρές της οικονομικής λειτουργίας της Κοινότητας ήτοι την οικονομική σταθερότητα και λιγώτερο με τις δυναμικές της πλευρές δηλαδή την ανάπτυξη.

Βέβαια από το κείμενο της Συνθήκης προκύπτει ότι η επέκταση της οικονομίας πρέπει να είναι:

α) συνεχής και

β) ισορροπη

Αυτό σημαίνει ότι η Κοινότητα έπρεπε να διαθέτει δείκτες συνεχούς ανόδου της οικονομίας της, σταθερότητα στην επέκταση της και ισορροπία στις συναλλαγές της (418στ).

Η εν λόγω όμως οικονομική επέκταση δεν θα έπρεπε να προκαλεί ανισορροπίες και κυρίως θα έπρεπε να αποφύγει την πρόκληση ανισοτήτων τόσο μεταξύ των διαφόρων χωρών-μελών της Κοινότητας, όσο και μεταξύ των διαφόρων περιοχών των ίδιων των κρατών-μελών.

Τους κινδύνους για μια μη-ισορροπη οικονομική ανάπτυξη της Κοινότητας είχε επισημάνει ιδιαίτερα και ο P.H. Spaak στην σχετική του έκθεση.

Όπως ήδη αναλύσαμε πιο πάνω σχετικά με την Συνθήκη της ΕΚΑΧ, η οικονομική επέκταση κατά το Δικαστήριο αποτελεί ένα γενικό σκοπό ο οποίος τίθεται με σαφήνεια (418ζ).

Αυτό θα πρέπει να ισχύει κατά μείζονα λόγο και για την Συνθήκη της ΕΟΚ όπου πέραν των άλλων η οικονομική επέκταση αντίθετα με την Συνθήκη της ΕΚΑΧ προσδιορίζεται περαιτέρω ως ισορροπη και συνεχής.

Κατά την έννοια αυτή δεν θα επαναλάβουμε όσα αναφέραμε ήδη αρκετά αναλυτικά για την οικονομική επέκταση στο οικείο κεφάλαιο περι της Συνθήκης της ΕΚΑΧ.

Οι οικονομικοί παράγοντες οι οποίοι προσδιορίζουν την οικονομική επέκταση στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας καθορίζονται από τα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης.

Συνίστανται στην ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων, υπηρεσιών και κεφαλαίων, στον ελεύθερο ανταγωνισμό και την λειτουργία της προσφοράς και της ζήτησης εντός της Κοινής Αγοράς (άρθρα 3 παρ. α', γ' και στ').

Περαιτέρω προσδιορίζεται σε ειδικούς τομείς από τους κανόνες εφαρμογής των κοινών πολιτικών (άρθρο 3 παρ. δ', ε' και β').

Οφείλει να διασφαλίζει την άρση των διαταραχών στην ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών-μελών (άρθρο 3 παρ. ζ'), να εγγυάται την βελτίωση της απασχόλησης των εργαζομένων, να συμβάλλει στην αύξηση του βιοτικού τους επιπέδου (άρθρα 2 και 3 παρ. θ' και 104) και να εξασφαλίζει την σταθερότητα του επιπέδου των τιμών (άρθρο 104) και την εμπιστοσύνη στο νόμισμα των κρατών-μελών (άρθρο 104).

Τέλος θα πρέπει να ενισχύει την οικονομική και κοινωνική συνοχή στα πλαίσια της Κοινότητας (άρθρο 130 Α') και να συμβάλλει στην προστασία του περιβάλλοντος (άρθρο 130 Π').

Με την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως ήδη προαναφέρθηκε το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ τροποποιήθηκε.

Στο νέο αυτό τροποποιημένο άρθρο ο σκοπός της συνεχούς και ισορροπής οικονομικής επέκτασης προσδιορίζεται ακριβέστερα.

Λαμβάνει την μορφή της ανάπτυξης η οποία είναι σταθερή και διαρκής, μη πληθωριστική και σεβόμενη το περιβάλλον.

Ταυτόχρονα η απασχόληση και η οικονομική και κοινωνική συνοχή αυτονομούνται σε ιδιαίτερους σκοπούς της Κοινότητας.

Το χαρακτηριστικό της ισορροπής επέκτασης εντάσσεται πλέον στον οικονομικό σκοπό της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομιών δραστηριοτήτων η οποία οφείλει πλέον να είναι και ισορροπη.

Με δεδομένη δε την απάλειψη του οικονομικού σκοπού της αυξημένης σταθερότητας (άρθρο 2 και 6 συνθ. ΕΟΚ) διερωτάται κανείς αν η έννοια της σταθερότητας εμπεριέχεται πλέον στην σταθερή ανάπτυξη που προσδοκά το τροποποιημένο άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ.

Πιστεύουμε κατ'αρχάς ότι η απάντηση θα πρέπει να είναι καταφατική.

Όπως ήδη προκύπτει από την νομολογιακή επεξεργασία του σκοπού της αυξημένης σταθερότητας αυτή εμπεριέχει τις τέσσερες βασικές πλευρές του μαγικού τετραγώνου δηλαδή

- α) την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών-μελών.
- β) την διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών-μελών.
- γ) την σταθερότητα του επιπέδου των τιμών και
- δ) την εξασφάλιση υψηλού βαθμού απασχόλησης.

Από τις παραπάνω πέντε πλευρές του μαγικού τετραγώνου η απασχόληση ήδη έχει αυτονομηθεί σε ιδιαίτερο κοινωνικό σκοπό της Συνθήκης, μέσω του τροποποιημένου άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ.

Οι υπόλοιπες όμως τρεις πλευρές αποτελούν μελημα της ανάπτυξης, η οποία πρέπει να είναι μη-πληθωριστική, να εγγυάται (418η) σταθερές τιμές (418θ) υγιείς νομισματικές συνθήκες (418ι) και σταθερό ισοζύγιο πληρωμών (418κ).

Κατά ταύτα ο σκοπός της αυξημένης σταθερότητας εμπεριέχεται πλέον στον νέο σκοπό της σταθερής, διαρκούς μη πληθωριστικής και σεβόμενης το περιβάλλον ανάπτυξης.

Κατά την έννοια αυτή οι σταθεροποιητικές πλευρές της οικονομίας θα πρέπει σε περίπτωση σύγκρουσης με τους αναπτυξιακούς σκοπούς της οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, να υποτάσσονται σ'αυτούς.

Αυτό προκύπτει πέραν των άλλων και από την κατάργηση του άρθρου 6 συνθ. ΕΟΚ.

2.3.1. Ο τρίτος οικονομικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας είναι σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης η αυξημένη σταθερότητα.

Κατά το προσέμιο της Συνθήκης τα συμβαλλόμενα μέρη διακήρυξαν ότι ήταν αποφασισμένα να συμβάλλουν στην σταθερή βελτίωση των όρων απασχόλησης των λαών τους (419) και να συντονίσουν την δράση τους προκειμένου να εξασφαλιστεί ισορροπία στις συναλλαγές (420).

Εν προκειμένω η Κοινότητα θέτοντας ως ένα από τους σκοπούς της την οικονομική σταθερότητα και κατ' επέκταση την πολιτική σταθερότητα των χωρών - μελών της, στην οποία θα αναφερθούμε παρακάτω, απέβλεπε στην επίτευξη των επιμέρους στόχων του αποκαλούμενου μαγικού τριγώνου δηλαδή της πλήρους απασχόλησης, της σταθερότητας των τιμών και της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών (421).

Οι στόχοι αυτοί προσιδιάζουν με αυτούς της δεύτερης παραγράφου του άρθρου 2 της Συνθήκης της Ε.Κ.Α.Χ. σύμφωνα με την οποία η Κοινότητα οφείλει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας, διαφυλάττοντας συγχρόνως την συνεχή απασχόληση και αποφεύγοντας την πρόκληση θεμελιωδών και παρατεινόμενων διαταραχών της οικονομίας των κρατών - μελών.

Πάντως κατά την Συνθήκη η επιδιωκόμενη σταθερότητα θα πρέπει να είναι αυξημένη.

Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει να διαθέτει το αναγκαίο εύρος και βάθος και να είναι πάρα πολύ δύσκολα ανατρέψιμη.

Κατ' ακολουθίαν η έκταση της πρέπει να διαλαμβάνει όχι μόνο την ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών αλλά και την απασχόληση, την καταπολέμηση του πληθωρισμού με την διαμόρφωση σταθερών τιμών και την αντιμετώπιση των οικονομικών κρίσεων.

Είναι αλήθεια ότι ορισμένοι σύγχρονοι μελετητές περιορίζουν την επιδίωξη της σταθερότητας είτε στην επιδιωκόμενη από το άρθρο 104 της Συνθήκης ισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών (422) είτε εξαιρούν την απασχόληση από το πεδίο δράσης της έννοιας της σταθερότητας (423).

2.3.2. Η ΕΚΘΕΣΗ ΣΠΑΑΚ.

Ο Ρ. Η. ΣΠΑΑΚ στην έκθεση του (424) ανέφερε μεταξύ άλλων ότι η δημιουργία της Κοινής Ευρωπαϊκής Αγοράς έπρεπε να αποσκοπεί στην αυξημένη σταθερότητα (425).

Η δημιουργία, όμως μιας Κοινής Αγοράς, συνέχισε ο Ρ.Η.ΣΠΑΑΚ, απαιτούσε συγκλίνουσα δράση για την άρση των δυσχερειών του ισοζυγίου πληρωμών που υπήρχε κίνδυνος να εμποδίσει την οικονομική επέκταση (426).

Ενας παράγοντας που έπρεπε να ληφθεί υπόψη, παρατήρησε ο Ρ.Η. SPAAK, ήταν η συμμετοχή των κρατών στην σύγχρονη οικονομία και οι διαφορές που προκαλούντο από την συμμετοχή αυτή τόσο στο επίπεδο της οικονομικής δραστηριότητας όσο και των τιμών (427).

Οι διαφορές αυτές αποτελούσαν τις πρωταρχικές αιτίες των διαταραχών στα ισοζύγια πληρωμών που σήμαινε ότι τα κράτη χωριστά κινδύνευαν το καθένα να σταματήσει την οικονομική επέκταση του άλλου. Τέτοιες διαφορές θα μπορούσαν να μεταβάλουν αιφνίδια τους όρους ανταγωνισμού σε μια Κοινή Αγορά. Έπρεπε να τεθούν σε εφαρμογή όλα τα μέσα για να αποφευχθούν οι διαφορές ή να ξεπεραστούν οι συνέπειες τους (428).

Αλλά η κοινή αυτή δράση, παρατήρησε ο Ρ.Η. SPAAK, που θα γινόταν σταθερά πιο κανονική και πιο αναγκαία όσο θα αναπτυσσόταν η Κοινή Αγορά, αποτελούσε μία από τις πιο σημαντικές συνέπειες που έπρεπε να αναμένονται.

Αρκεί, για να υπολογιστεί η επίδραση του ισοζυγίου πληρωμών επί των δυνατοτήτων οικονομικής επέκτασης, να συγκριθεί ο βαθμός αυτονομίας που διέθεταν σχετικά οι Ηνωμένες Πολιτείες με την ευρύτετη εσωτερική αγορά τους, αντίθετα με την Μεγάλη Βρετανία, παρ' όλα την ευρύτητα της νομισματικής ζώνης που μπόρεσε να δημιουργήσει γύρω της. Ο συντονισμός των οικονομικών πολιτικών που απαιτούσε η Κοινή Αγορά έπρεπε να διευκολύνει την υπερπήδηση των εμποδίων που τα προβλήματα του ισοζυγίου πληρωμών δημιουργούσαν στην συνέχεια της επέκτασης (429).

Κατ' ακολουθία η γενική αυτή θεώρηση των όρων ιδρύσεως και λειτουργίας της Κοινής Αγοράς επέτρεπε να προσδιοριστεί η φύση των αναγκών ενεργειών στις οποίες συμπεριλαμβανόταν μεταξύ άλλων και η σύγκλιση των προσπαθειών για την διατήρηση της νομισματικής σταθερότητας, υψηλού βαθμού απασχολήσεως και υψηλού επιπέδου δραστηριότητας (430).

Ειδικότερα αναφορικά με την γεωργία, έπρεπε να υπογραμμισθούν τα ειδικά προβλήματα που προέκυπταν από την κοινωνική δομή της γεωργίας με εκμετάλλευση βασικώς οικογενειακή, από την πρωταρχική ανάγκη σταθερότητας στους εφοδιασμούς, από την αστάθεια της αγοράς και την ανελαστικότητα της ζήτησεως ορισμένων προϊόντων (431).

Ετσι τα χαρακτηριστικά της αγοράς και οι συνθήκες αναπτύξεως ορισμένων γεωργικών παραγωγών καθιστούσαν αναγκαίους ορισμένους εξισορροπτικούς μηχανισμούς όπως ήταν η αποθήκευση ή οι εγγυήσεις των (432).

Και ο Ρ.Η. SPAAK επεσήμανε ότι οι στόχοι με τους οποίους θα πρέπει να επιφορτισθεί η αγροτική πολιτική ήταν η σταθερότητα των αγορών, η ασφάλεια στον εφοδιασμό, η διατήρηση ενός ικανοποιητικού επιπέδου εισοδήματος για τις αγροτικές επιχειρήσεις κανονικής παραγωγικότητας και ένας προοδευτικός χαρακτήρας των αναγκών προσαρμογών ως προς την δομή της γεωργίας και των εκμεταλλεύσεων (433).

Ειδικότερα για το ισοζύγιο πληρωμών η έκθεση παρατηρούσε ότι η δημιουργία και η λειτουργία μιας Κοινής Αγοράς προϋπόθεταν ότι ετίθετο σε εφαρμογή η κατάλληλη πολιτική για την αποφυγή διαταραχών στο ισοζύγιο πληρωμών διατηρώντας υψηλό επίπεδο απασχολήσεως (434).

Η ισορροπία του γενικού εξωτερικού ισοζυγίου κάθε χώρας ενδιέφερε την λειτουργία της Κοινής Αγοράς. Δεν υπήρχε λόγος κάποια χώρα να

εξισορροπεί απόλυτα τις συναλλαγές της με τους εταίρους της εντός της Κοινής Αγοράς. Οφείλε αντίθετα σε περίπτωση ανάγκης να ήταν σε θέση να αποδεσμεύει διαθέσιμα ή ελλείματα στην ζώνη αυτή, που να αντισταθμίζουν τα ελλείματα ή τα περισσεύματα που υφίσταντο με τον υπόλοιπο κόσμο.

Η ισορροπία του γενικού ισοζυγίου ήταν εκείνη που έδιδε το μέτρο του ορθού επιπέδου κόστους και τιμών, που συνέτεινε στο να αποφευχθεί η εύνοια ή η ζημία μιας εθνικής οικονομίας από μια γενική στρέβλωση του ανταγωνισμού στην αγορά (435).

Όταν ελλείπει γενικής ισορροπίας μέσω του συναλλάγματος ή άλλων μέσων νομισματικής πολιτικής, η ισορροπία πληρωμών εξασφαλιζόταν με παρεμβάσεις που αφορούσαν το κόστος παραγωγής, τις εισαγωγές ή τις εξαγωγές ο κίνδυνος των μέτρων αυτών ήταν να παρεμβάλλουν στην γενική στρέβλωση που τροφοδοτούσαν νέα στοιχεία ιδιαιτέρων στρεβλώσεων τόσο στο εσωτερικό των ενδιαφερομένων οικονομιών όσο και στον ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων χωρών (436).

Και ο P.H. SPAAK κατέληξε ότι αναμφισβήτητα η προσδευτική δημιουργία της Κοινής Αγοράς και η εξέλιξη των συναλλαγών που θα προέκυπτε ήταν δυνατόν να αλλάζαν κατά τρόπο απρόβλεπτο τις συνθήκες ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών (437).

Θα χρειαζόταν κυρίως να αντιμετωπιστεί ο κίνδυνος που θα προέκυπτε από τις υποτιμήσεις των νομισμάτων των χωρών - μελών που θα πραγματοποιούντο με μοναδικό στόχο τον προσπορισμό ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος (438).

Κάτι τέτοιο θα μπορούσε αποφευχθεί εάν η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε το δικαίωμα να παρέχει στα λοιπά κράτη ρητρες διασφάλισης για την αντιστάθμιση των αποτελεσμάτων μιας μονομερούς ενεργείας. Μια συστηματική αντιπληθωριστική πολιτική κόστους και τιμών θα είχε τις ίδιες δυσμενείς συνέπειες αλλά αποτελούσε μια δυνατότητα που εμφανιζόταν πολύ λιγότερο πιθανή (439).

Σε κάθε περίπτωση όμως η παραχώρηση ρητρών διασφάλισης ή η πρόταση για αμοιβαία συνδρομή των κρατών - μελών, με οποιαδήποτε μορφή και αν γινόταν προϋπόθετε ότι το ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος θα καταβάλλει από την πλευρά του κάθε προσπάθεια στο πλαίσιο των εξουσιών του και ότι η Επιτροπή είχε το δικαίωμα να προβαίνει μαζί του σε εξέταση της κατάστασης του και να του απευθύνει προτάσεις για τα κατά την κρίση της πρόσφορα μέτρα (440).

Τέλος οι προϋποθέσεις ισορροπίας της Κοινής Αγοράς μπορούσαν να διασφαλιστούν με την δημιουργία ενός Ταμείου Επενδύσεων που θα διέθετε συγχρόνως και εξασφαλισμένους πόρους και το οποίο να ενεργούσε σε συνεργασία με άλλους διεθνείς χρηματοδοτικούς οργανισμούς (441).

Απο τις εκτεταμένες αυτές αναφορές του P.H. SPAAK στο πρόβλημα της σταθερότητας και των μέτρων για την επίτευξη της θα θέλαμε κυρίως να επισημάνουμε ότι η σταθερότητα δεν επιδιώκεται μόνο ως σκοπός με αυτοτελή οικονομική, κοινωνική και πολιτική αξία, αλλά και λόγω της στενής της σχέσης με την οικονομική επέκταση, τον άλλο οικονομικό σκοπό της Κοινότητας, την τύχη της οποίας κατά γενικό κανόνα προκαθορίζει ευθέως ανάλογα.

2.3.3. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ

Η αυξημένη οικονομική σταθερότητα ως αυτοτελής σκοπός της Κοινότητας επιδιώκεται με τον παρακάτω τρόπο από την Συνθήκη.

α. Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ.ζ της Συνθήκης η δράση της Κοινότητας περιλαμβάνει την εφαρμογή διαδικασιών που επιτρέπουν την άρση των διαταραχών στην ισορροπία των ισοζυγίων πληρωμών των κρατών - μελών.

β. Κατά την παράγραφο θ του άρθρου 3 η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου έχει ως σκοπό την βελτίωση των δυνατοτήτων απασχολήσεως των εργαζομένων.

γ. Το άρθρο 6 της Συνθήκης, το οποίο μαζί με τα άρθρα 5 και 7 αποτελούν διατάξεις καθορισμού των βασικών αρχών της Κοινότητας (441) καθορίζει ότι τα όργανα της Κοινότητας φροντίζουν ώστε να μη θέτουν σε κίνδυνο την εσωτερική και εξωτερική οικονομική σταθερότητα των κρατών - μελών (442).

δ. Σύμφωνα με το άρθρο 39 παράγραφος 1 γ στους στόχους της κοινής γεωργικής πολιτικής περιλαμβάνεται η σταθερότητα των αγορών (443) ενώ ε. κατά την παράγραφο 1 δ του ίδιου άρθρου η εξασφάλιση του εφοδιασμού αποτελεί ένα από τους στόχους της κοινής γεωργικής πολιτικής (444).

στ. Στο άρθρο 49 παράγραφος 4 το οποίο καθορίζει ότι προκειμένου να πραγματοποιηθεί προσδευτικά η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων εκδίδονται από τα αρμόδια κοινοτικά όργανα οδηγίες ή κανονισμοί σχετικά με την δημιουργία μηχανισμών κατάλληλων να φέρουν σε επαφή την προσφορά με την ζήτηση εργασίας και να διευκολύνουν την εξισορρόπηση τους με όρους που να αποτρέπουν σοβαρούς κινδύνους για το επίπεδο απασχολήσεως στις διάφορες περιφερειακές βιομηχανίες (445).

ζ. Το άρθρο 75 παρ.3 το οποίο ορίζει ότι κατά παρέκλιση της διαδικασίας του άρθρου 75 παρ.1 το Συμβούλιο θεσπίζει ομόφωνα διατάξεις που αφορούν τις αρχές του καθεστώτος των μεταφορών και των οποίων η εφαρμογή θα ήταν δυνατόν να επηρεάσει σοβαρά την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές (446).

η. Το άρθρο 92 παρ.3α σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις (447) το οποίο καθορίζει ότι δύναται να θεωρηθεί ότι συμβιβάζονται με την Κοινή Αγορά οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση (448).

θ. Το άρθρο 92 παρ.3β το οποίο ορίζει ότι δύναται να θεωρηθεί ότι συμβιβάζονται με την Κοινή Αγορά οι ενισχύσεις για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας ενός κράτους - μέλους.

ι. Το άρθρο 104 της Συνθήκης αναφέρει ότι κάθε κράτος - μέλος ασκεί την αναγκαία οικονομική πολιτική για να εξασφαλίσει την εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών του και να διατηρήσει την εμπιστοσύνη στο νόμισμα του, μεριμνώντας συγχρόνως να εξασφαλίσει υψηλό βαθμό απασχολήσεως και σταθερότητα του επιπέδου των τιμών (449).

ια. Το άρθρο 108 της Συνθήκης καθορίζει ότι σε περίπτωση δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών ενός κράτους - μέλους οι οποίες οφείλονται σε ολική διατάραξη του ισοζυγίου του είτε στο είδος των συναλλαγμάτων που διαθέτει και οι οποίες είναι σε θέση ιδίως να θέσουν σε κίνδυνο την λειτουργία της Κοινής Αγοράς ή την προσδευτική πραγματοποίηση

της κοινής εμπορικής πολιτικής η Επιτροπή εξετάζει αμελλητί την κατάσταση αυτού του κράτους καθώς και τα μέτρα που αυτό έλαβε ή δύναται να λάβει σύμφωνα με το άρθρο 104.

Η Επιτροπή χρησιμοποιεί εν προκειμένω όλα τα μέσα που διαθέτει και υποδεικνύει στα ενδιαφερόμενα κράτος - μέλος τα μέτρα που συνιστά να ληφθούν.

ιβ Το άρθρο 123 το οποίο προβλέπει ότι για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχολήσεως των εργαζομένων εντός της Κοινής Αγοράς και για την κατ' αυτόν τον τρόπο συμβολή στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου ιδρύεται στα πλαίσια της Συνθήκης το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο το οποίο έχει σαν αποστολή να προωθεί εντός της Κοινότητας τις δυνατότητες απασχολήσεως και την γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων (450).

Το Δικαστήριο ασχολήθηκε με την αυξημένη σταθερότητα ως νομικά δεσμευτικό σκοπό της Κοινότητας σε αρκετές υποθέσεις (451).

Αυτές καλύπτουν κυρίως όλες τις πλευρές του επανομαζόμενου μαγικού τριγώνου ή τετραγώνου (452) δηλαδή:

- α. Την εξισσορόπηση του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών - μελών.
- β. Την διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών - μελών.
- γ. Την σταθερότητα του επιπέδου των τιμών.
- δ. Την εξασφάλιση υψηλού βαθμού απασχολήσεως.

Απο τις παραπάνω πλευρές του μαγικού τετραγώνου οι δύο πρώτες αφορούν στην ε ξ ω τ ε ρ ι κ ή οικονομική σταθερότητα των κρατών - μελών (453) ενώ οι δύο τελευταίες στην ε σ ω τ ε ρ ι κ ή οικονομική σταθερότητα τους (454).

Πρόκειται λοιπόν για μια σταθερότητα η οποία αφορά κατά κύριο λόγο την οικονομία των κρατών - μελών της Κοινότητας και αυτό επιβεβαιώνεται κυρίως από το άρθρο 6 παρ.2 της Συνθήκης το οποίο εξειδικεύοντας την απροσδιόριστη έννοια της αυξημένης σταθερότητας του άρθρου 2 Συνθ. Ε.Ο.Κ. την προσδιορίζει και την συγκεκριμενοποιεί ως ο ι κ ο ν ο μ ι κ ή .

Θιρωτάται βεβαίως κανείς κατά πόσον στην έννοια της σταθερότητας θα μπορούσε να δοθεί και άλλη μη οικονομική διάσταση όπως είναι η κοινωνική σταθερότητα ή η πολιτική σταθερότητα σε κάποιο κράτος - μέλος.

Οι πτυχές αυτές του προβλήματος τέθηκαν στο Δικαστήριο κατά την εκδίκαση δύο υποθέσεων από τις οποίες η μία αφορούσε την ανατροπή της κοινωνικής σταθερότητας στη Γαλλία λόγω των φοιτητικών και εργατικών εξεγέρσεων τον Μάιο του 1968 (455).

Περαιτέρω ενώπιον του Δικαστηρίου τέθηκαν από τους διαδίκους και άλλα ζητήματα τα οποία καταδεικνύουν ότι η έννοια της αυξημένης σταθερότητας παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς καλύπτει ένα ευρύτατο πεδίο εφαρμογής και αφορά πέραν των ανωτέρω και άλλους παράγοντες οι οποίοι είναι δυνατόν να την επηρεάσουν αρνητικά.

Σ' αυτούς περιλαμβάνονται:

1. Το οικονομικό κόστος των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων σαν παράγοντας μη σταθερότητας.
- 2.- Η κοινωνική κρίση ως παράγοντας μη σταθερότητας
3. Η νομισματική κρίση.
4. Η ανατροπή της εξωτερική δημοσιονομική σταθερότητα ενός κράτους - μέλους.
5. Η αύξηση του ελλείματος του εθνικού προϋπολογισμού.
- 6.- Το κόστος του εκσυγχρονισμού ως απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως αποφάσεως της Επιτροπής.

Απο τις παραπάνω περιπτώσεις οι δύο τελευταίες θα εξεταστούν στα πλαίσια αποφάσεων που εκδόθηκαν από το Ο.Ε.Κ. όχι κατά την τακτική διαδικασία αλλά κατά την διαδικασία λήψης ασφαλιστικών μέτρων (456).

Για καθαρά οικονομολογικούς λόγους θα εξετάσουμε στο παρόν κεφάλαιο μόνο τρεις πλευρές του μαγικού τετραγώνου ήτοι:

- 1) την σταθερότητα των τιμών
- 2) την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών και
- 3) την εμπιστοσύνη στο νόμισμα των κρατών-μελών.

Η εξασφάλιση της απασχόλησης θα εξεταστεί στα πλαίσια των κοινωνικών σκοπών της Συνθήκης.

Όταν η Συνθήκη αναφέρεται στο άρθρο 104 στην μέριμνα για εξασφάλιση σταθερότητας του επιπέδου τιμών (457), είναι προφανές ότι εννοεί την λήψη α ν τ ι - π λ η θ ω ρ ι σ τ ι κ ώ ν μέτρων σε κάθε κράτος - μέλος (458).

Όπως έχει γίνει αποδεκτό από την πλειοψηφία των πιο σημαντικών οικονομολόγων η αποτελεσματική αντιμετώπιση του π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ύ συνίσταται στην λήψη παρεμβατικών μέτρων στην αγορά που αφορούν την απορρόφηση της υπερβάλλουσας ζήτησης (459).

Κατά τον Διον. Καράγιωργα, οι πλέον συνήθεις αντιπληθωριστικοί μέθοδοι που χρησιμοποιούνται είναι:

1. Η μείωση των δημοσίων δαπανών ή και η αύξηση των φόρων.
2. Τα μέσα νομισματικής πολιτικής όπως είναι η αύξηση του προεξοφλητικού τόκου, η επιβολή ποσοτικών πιστωτικών ελέγχων κ.λ.π.
3. Η χρήση μέσων ά μ ε σ ό υ ελέγχου όπως είναι η καθήλωση ή και η μείωση των κατωτάτων ορίων μισθών και ημερομισθίων, οι διατιμήσεις, η μείωση των τιμών ασφαλείας των αγροτικών προϊόντων κ.λ.π. (460)

Από τα παραπάνω μέσα αντιπληθωριστικής πολιτικής των κρατών - μελών, θα ασχοληθούμε με τον άμεσο έλεγχο των τιμών των προϊόντων και με την αύξηση των φόρων, μέθοδοι οι οποίες τέθηκαν υπο την κρίση του Δικαστηρίου προ- κειμένου να αποφανθεί κατά πόσο συμβιβάζονται με τις διατάξεις της Συνθήκης.

Ο έλεγχος των τιμών των προϊόντων αποτελεί άμεσο μέτρο αντι- πληθωριστικής κρατικής πολιτικής ο οποίος λαμβάνει διάφορες μορφές μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνονται:

1. Ο καθορισμός ανωτάτων τιμών πωλήσεως των προϊόντων στο στάδιο της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου.
2. Ο καθορισμός ανωτάτων τιμών πωλήσεως των προϊόντων στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης.
3. Η λήψη μέτρων έλέγχου των τιμών σε εκτέλεση κοινοτικών αποφάσεων
4. Ο καθορισμός ανωτάτων περιθωρίων κέρδους.
5. Το πάγωμα των τιμών.

Η νομολογία του Δ.Ε.Κ. σχετικά με την λήψη μέτρων εκ μέρους των κρατών - μελών που αποσκοπούσαν στον έλεγχο των τιμών είναι πλούσια και συμπεριλαμβάνει και τις πέντε παραπάνω περιπτώσεις.

2.3.4.1.1.1. ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΑΝΩΤΑΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΠΩΛΗΣΕΩΣ ΣΤΟ ΣΤΑΘΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΟΝΔΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Τον Ιούλιο του 1973 η Ιταλική Κυβέρνηση έλαβε σειρά μέτρων ελέγχου των εγχωρίων τιμών στα οποία συμπεριλαμβανόταν η υποχρέωση των μεγάλων επιχειρήσεων παραγωγής ή διανομής αγαθών να υποβάλλουν στις αρμόδιες αρχές τιμοκαταλόγους και κάθε αλλαγή των τιμών των εν λόγω τιμοκαταλόγων (462).

Περαιτέρω με το Ν.Ο. 427 /24-7-1973 θέσπισε την δυνατότητα καθορισμού ανωτάτων τιμών των αγαθών ευρείας καταναλώσεως (463).

Τα μέτρα αυτά ελήφθησαν σαν μέτρα έκτακτης ανάγκης κατ'άρθρο 77 του Ιταλικού Συντάγματος λόγω της ανόδου των τιμών που έλαβε χώρα παγκοσμίως το καλοκαίρι του 1973 (464) και συμπεριελάμβαναν πέραν των ανωτέρω και τον έλεγχο των ενοικίων των αστικών κατοικιών (465).

Θα πρέπει βέβαια να επισημανθεί ότι ο πληθωρισμός υπήρξε αντικείμενο ενδιαφέροντος και σε κοινοτικό επίπεδο και για τον λόγο αυτό είχαν εκδοθεί αρκετές αποφάσεις (RESOLUTIONS) του Συμβουλίου (466) με τις οποίες εκδηλωνόταν η ανησυχία του για την αύξηση του πληθωρισμού που κατά τον Γεν. Εισαγγελέα J.P. WARNER αποτελούσε κυρίαρχο πρόβλημα στην Κοινότητα (467).

Ο GALLI παραπέμφθηκε στον PRETORA UNIFICATA της Ρώμης γιατί δεν τήρησε τις διατάξεις του Ν.Ο. 425 εμπορευόμενος δημητριακά και άλευρα παραγόμενα από ελαιόσπορους.

Ο κατηγορούμενος ισχυρίστηκε ότι ενήργησε βάσει νομικών συμβουλών οι οποίες είχαν γίνει αποδεκτές με σειρά αποφάσεων των Ιταλικών Δικαστηρίων της Φλωρεντίας, Νάπολης, Βερόνας και αλλαχού (468), και παρατήρησε ότι το εν λόγω Ν.Ο. δεν είχε εφαρμογή τόσο διότι τα επίδικα προϊόντα υπόκειντο σε κανόνες τιμών που ετίθεντο σε Κοινοτικό επίπεδο όσο και διότι οι εθνικές κανονιστικές διατάξεις καθορισμού τιμών των γεωργικών προϊόντων ήταν ασυμβίβαστες προς την Συνθήκη κυρίως δε προς τους Κανονισμούς περί κοινής οργάνωσης γεωργικών αγορών (469).

Ειδικότερα ο κατηγορούμενος επεσήμανε ότι τα δημητριακά υπόκεινται στον Κοινοτικό Κανονισμό 120/67 περί κοινής οργάνωσης αγοράς δημητριακών που καθόριζε κοινοτικό τιμολογιακό σύστημα σταθερού τύπου, δηλαδή ενδεικτική τιμή, τιμή κατωφλίου και τιμή παρέμβασης, ενώ τα παραγόμενα από ελαιόσπορους άλευρα υπόκειντο στον Κανονισμό 136/66 (470).

Εν όψει των ισχυρισμών αυτών του κατηγορουμένου ο PRETORE της Ρώμης υπέβαλε 6 προδικαστικά ερωτήματα (471) τα οποία επικεντρωνόταν στην νομιμότητα των εθνικών παρεμβατικών μέτρων ελέγχου των τιμών εν όψει των κοινοτικών ρυθμίσεων και ιδίως των άρθρων 2, 3 στ, 5, 40 (3) και 30.

Στην ουσία ετίθετο το ερώτημα κατά πόσο συμβιβάζεται η λήψη εθνικών παρεμβατικών μέτρων καθορισμού ανωτάτων τιμών πώλησεως αγαθών με τις κοινοτικές διατάξεις περί ανταγωνισμού, ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και κοινής αγροτικής πολιτικής.

Η Επιτροπή αναφερόμενη στην οικονομική κατάσταση που επικρατούσε τον Ιούλιο του 1973 στην Ιταλία επεσήμανε ότι χαρακτηριζόταν από πολύ μεγάλες αυξήσεις τιμών οι οποίες δικαιολογούσαν την επιβολή ελέγχου στις τιμές (472).

Επομένως τα μέτρα της Ιταλικής Κυβέρνησης ήταν εντός του πλαισίου των μέτρων που είχε συστήσει το Συμβούλιο (473).

Περαιτέρω επεσήμανε η Επιτροπή σε όλα τα κράτη - μέλη υφίστατο παρόμοιο σύστημα ελέγχου των τιμών, ο δε ισχυρισμός ότι το εν λόγω σύστημα ελέγχου των τιμών ήταν αντίθετο με το κοινοτικό δίκαιο είχε απορριφθεί από διάφορα εθνικά δικαστήρια τα οποία όμως ουδέποτε έκαναν χρήση του άρθρου 177 της Συνθήκης (474).

Κατά την γνώμη της Επιτροπής το πρόβλημα ανέκυπτε μόνο σε σχέση με τις τιμές εκείνων των αγροτικών προϊόντων που υπήγοντο στην κοινή οργάνωση της αγοράς η οποία καθόριζε τις τιμές τους (475).

Στην προκείμενη περίπτωση, αυτό αφορούσε δημητριακά όχι όμως και τα παραγόμενα από ελαιόσπορας άλευρα (476).

Το σημείο εκκίνησης κάθε σχετικής ανάλυσης, παρατήρησε η Επιτροπή, ήταν η διαπίστωση ότι η εφαρμογή μιας κοινής αγροτικής πολιτικής στερούσε τα κράτη - μέλη από κάθε εξουσία νομοθετήσεως μέτρων τα οποία είτε αναπαράγουν κοινοτικές διατάξεις είτε αποκλείουν από αυτές (477).

Παρά ταύτα όμως το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει ρητά στα κράτη-μέλη να εισαγάγουν ανώτατες τιμές (478).

Κατ'ακολουθίαν έπρεπε να γίνει δεκτό, κατέληξε η Επιτροπή, ότι η δράση των κρατών - μελών ήταν αντίθετη με την Συνθήκη όταν έθετε σε κίνδυνο, παρακώλυε ή καθιστούσε δύσκολη την κανονική λειτουργία της οργάνωσης της αγοράς αγροτικών προϊόντων (479).

Εάν δεν συνέβαινε κάτι τέτοιο τότε μια παρόμοια δράση ήταν επιτρεπτή (480).

Σχετικά με το συμβατό του καθορισμού ανωτάτων τιμών με τις ρυθμίσεις του άρθρου 30 περί ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων η Επιτροπή παρατήρησε ότι δεν υφίστατο πρόβλημα διότι οι ανώτατες τιμές αποτελούσαν επιβάρυνση που εφαρμοζόταν αδιακρίτως τόσο στα εθνικά όσο και στα εισαγόμενα προϊόντα (481).

Πρόβλημα βεβαίως θα υπήρχε κατά την Επιτροπή εάν ο καθορισμός ανωτάτων τιμών γινόταν με τέτοιο τρόπο ο οποίος θα είχε ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση των εισαγωγών (482).

Επομένως κατέληξε η Επιτροπή η λήψη άμεσων οικονομικών μέτρων στα οποία συμπεριλαμβανόταν και ο έλεγχος των τιμών αφορούσαν στην σταθεροποίηση της εθνικής αγοράς (483), και επιτρεπόταν στο βαθμό που δεν αποτελούσαν εμπόδιο στην αποτελεσματική επίτευξη στην αγορά της ενδεικτικής τιμής, όπου αυτή υπάρχει (484) και εφόσον δεν καθιστούσαν δυσκολότερες τις πωλήσεις των εισαγομένων προϊόντων των άλλων κρατών - μελών σε σχέση με τα εθνικά προϊόντα (485).

Η Ιταλική Κυβέρνηση από την πλευρά της παρατήρησε ότι επιτρεπόταν η λήψη νομοθετικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο ακόμη και όταν υφίστατο μια κοινοτική οργάνωση αγοράς εφόσον τα εν λόγω μέτρα υποβοηθούσαν την εγκαθίδρυση αυτής της κοινής οργάνωσης της αγοράς ή περιόριζαν τα εμπόδια τα οποία πιθανό να έθεταν σε κίνδυνο την πρόοδο της (486).

Επομένως τα διοικητικά μέτρα ελέγχου των τιμών ανέκαθεν θεωρήθηκαν επιτρεπτά αφού επιδίωκαν την πραγμάτωση των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής, όπως αυτοί καθορίζονται από το άρθρο 39 της Συνθήκης (487).

Εν προκειμένω τα επίδικα μέτρα δικαιολογούνται κατά την Ιταλική Κυβέρνηση από την αναγκαιότητα αναχαίτισης των τιμών σημαντικών καταναλωτικών προϊόντων (488).

Η σταθεροποίηση αυτή των τιμών που αναφερόταν στους τιμοκαταλόγους των κυριότερων επιχειρήσεων παραγωγής και διανομής αγαθών ήταν απαραίτητη λόγω της επιρροής που ασκούσαν οι επιχειρήσεις αυτές στην αγορά (489).

Και η Ιταλική Κυβέρνηση αφού επεσήμανε ότι τα επίδικα μέτρα αποτελούν μέτρα περιορισμού και συντονισμού που αποσκοπούσαν στην διασφάλιση μιας ισορροπημένης εθνικής οικονομίας, στην οποία το επίπεδο των τιμών δεν θα διέφερε σημαντικά από την ενδεικτική τιμή που καθόριζαν τα Κοινοτικά Όργανα, κατέληξε παρατηρώντας ότι η δράση των Ιταλικών Αρχών όχι μόνο δεν ήταν σε αντίθεση με τις εξουσίες της Κοινότητας αλλά αντίθετα έπρεπε να θεωρηθεί ότι αποτελούσε μέρος μιας μορφής συνεργασίας και συντονισμού με την Κοινότητα στην οποία τα κράτη - μέλη όφειλαν να συμμετέχουν δυνάμει ορισμένων διατάξεων της Συνθήκης (490).

Ο Γενικός Εισαγγελέας J.P. WARNER στις αιτιολογημένες προτάσεις του (491) παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι το κυριότερο σημείο το οποίο έπρεπε να διερευνηθεί αφορούσε την εξουσία των κρατών-μελών να ελέγχουν τις τιμές των αγροτικών προϊόντων τα οποία υπόκειντο στην κοινή οργάνωση της αγοράς (492).

Κατά την νομολογία του Δικαστηρίου, συνέχισε ο J.P. WARNER, εφόσον τα κράτη - μέλη είχαν μεταβιβάσει στην Κοινότητα την εξουσία να νομοθετεί σε ένα συγκεκριμένο τομέα, δεν κέκτονται πλέον νομοθετικών εξουσιών στον εν λόγω τομέα (493).

Η βασική αρχή που προέκυπτε από την εν λόγω νομολογία συνίστατο στο ότι τα κράτη - μέλη δεν πδύναντο να θεσπίζουν διατάξεις που αποσκοπούν στην συμπλήρωση ή την τροποποίηση των αποτελεσμάτων της κοινοτικής νομοθεσίας (494).

Η εν λόγω αρχή είχε γίνει ήδη αποδεκτή με τρεις αποφάσεις του Ο.Ε.Κ. (495).

Όμως το Δικαστήριο, επεσήμανε ο J.P. WARNER, δεν είχε φθάσει ουδέποτε τόσο μακριά ώστε να δεχθεί ότι άπαξ και είχε ιδρυθεί μια κοινή οργάνωση αγοράς ενός συγκεκριμένου προϊόντος, τα κράτη - μέλη είχαν χάσει κάθε εξουσία παρεμβάσεως μέσω της νομοθεσίας τους, στην αγορά του εν λόγω προϊόντος (496).

Αντιθέτως στην υπόθεση 2 /73 (497) το Δικαστήριο είχε δεχθεί ότι η ύπαρξη της κοινής οργάνωσης αγοράς ρυζιού δεν απέκλειε σε κάποιο κράτος - μέλος να επιβάλλει στις συναλλαγές του εν λόγω προϊόντος ένα εσωτερικό φόρο που αποσκοπούσε στην δημιουργία ενός Ταμείου για την προαγωγή της εθνικής παραγωγής του ρυζιού (498), ενώ στην υπόθεση 190 /73 (499) είχε εγκρίνει ότι έπρεπε να γίνεται αναλυτική εξέταση των διατάξεων ενός Κανονισμού που εγκαθίδρυε μια κοινή οργάνωση αγοράς, προκειμένου να κριθεί το κατά πόσο συμβιβαζόταν μια εθνική ρύθμιση με αυτές (500).

Για τον λόγο αυτό κατέληξε ο J.P. WARNER έπρεπε να προβεί σε ανάλυση

του Κανονισμού 120 /67/ Ε.Ο.Κ.

Το επιχείρημα ότι κάθε εθνικός έλεγχος των τιμών των δημητριακών αποτελούσε ενδυνάμει παρέμβαση στο μηχανισμό του Κανονισμού 120 /67 /Ε.Ο.Κ. η οποία απαγορευόταν, συνέχισε ο J.P. WARNER, έπρεπε να απορριφθεί καθόσον θα οδηγούσε στο λογικό συμπέρασμα ότι τα κράτη - μέλη αποκλυόταν από κάθε έλεγχο των τιμών των προϊόντων που παράγονται από τα δημητριακά όπως ήταν η τιμή του ψωμιού, η οποία τελούσε υπό έλεγχο στην πλειοψηφία των κρατών - μελών της Κοινότητας (501).

Και ο Γεν. Εισαγγελέας αφού ανέλυσε τον παραπάνω Κανονισμό συμπέρανε ότι τα κράτη - μέλη απαγορευόταν να εισάγουν νομοθετικά μέτρα ελέγχου των τιμών πώλησης των δημητριακών σε τιμές χαμηλότερες της τιμής παρέμβασης που καθοριζόταν από τα Κοινοτικά Όργανα (502).

Ερευνώντας εν συνεχεία ο Γεν. Εισαγγελέας, το κατά πόσο συμβιβαζόταν τα επίδικα μέτρα με το άρθρο 30 της Συνθήκης, παρατήρησε ότι οι έλεγχοι των τιμών δεν αποτελούσαν ποιοτικούς περιορισμούς με την στενή έννοια του όρου (503).

Το ερώτημα ήταν , συνέχισε, σε ποιό βαθμό ήταν δυνατόν να συνιστούν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς (504).

Κατά τον J.P. WARNER, σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου επί της υποθέσεως Β /74 (505) όλες οι σχετικές με το εμπόριο εθνικές ρυθμίσεις οι οποίες ήταν ικανές να εμποδίσουν άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά το ενδοκοινοτικό εμπόριο, έπρεπε να θεωρούνται σαν μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς (506).

Από τα παραπάνω, επεσήμανε ο J.P. WARNER, προέκυπτε η αρχή ότι απαγορευόταν κάθε διάκριση κατά των εισαγωγών.

Κανείς όμως δεν θα μπορούσε να ισχυρισθεί επί παραδείγματι ότι ένα κράτος - μέλος, το οποίο επεδίωκε τον έ λ ε γ χ ο τ ο υ π λ η θ ω ρ ι - σ μ ο ύ με μέτρα νομισματικής και προϋπολογιστικής φύσεως, ότι εισήγαγε κατ'αυτό τον τρόπο μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικού περιορισμούς παρότι, τα εν λόγω μέτρα αναμφίβολα σχεδιάστηκαν προκειμένου να π ε ρ ι ο ρ ι σ ο υ ν τ η ν ζ ή τ η σ η και έτσι δυνητικά τις εισαγωγές (507).

Και ο J.P. WARNER κατέληξε προτείνοντας στο Δικαστήριο να υιοθετήσει μεταξύ άλλων τις εξής απαντήσεις στα τεθέντα προδικαστικά ερωτήματα.

1. Ο Κανονισμός 120 /67 /Ε.Ο.Κ. δεν είχε στερήσει στα κράτη - μέλη την εξουσία να νομοθετούν σχετικά με τις τιμές των δημητριακών, όμως κάθε σχετική τιαύτη νομοθεσία έπρεπε να ήταν σύμφωνη με τον εν λόγω Κανονισμό και επομένως οι εθνικά καθορισμένες ανώτατες τιμές δεν θα έπρεπε να ήταν χαμηλότερες από τις τιμές παρέμβασης (508).

2.- Ότι η λήψη εθνικών νομοθετικών μέτρων που απαγόρευαν την αύξηση των τιμών χωρίς υπουργική έγκριση δεν εμπεριείχαν την επιβολή εκ μέρους του κράτους - μέλους μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς των εισαγωγών των θιγόμενων αγαθών εκτός εάν τα εν λόγω νομοθετικά μέτρα επέβαλαν διακρίσεις κατά των εισαγωγών (509).

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τα παραπάνω αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι ο Κανονισμός 120 /67 για τα δημητριακά, που εκδόθηκε στα πλαίσια της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αποσκοπούσε με την σειρά του στην καθιέρωση μίας κοινής οργάνωσης της αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 40

της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. (510).

Αυτή η κοινή οργάνωση της αγοράς αποσκοπούσε στην δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς σιτηρών για την Κοινότητα, υποκείμενη σε κοινή διαχείριση (511).

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτή η ενιαία αγορά, ο Κανονισμός θέσπισε ένα σύστημα που περιελάμβανε ένα σύνολο ουσιαστικών κανόνων και εξουσιών, συμπεριλαμβανομένου ενός πλαισίου οργάνωσης το οποίο επέτρεπε την αντιμετώπιση καταστάσεων δυναμένων να προβλεφθούν (512).

Κεντρική θέση στο σύστημα αυτό του Κανονισμού, κατείχε το σύστημα τιμών όπως καθοριζόταν από το άρθρο 1 αυτού (513).

Σκοπός αυτού του συστήματος τιμών ήταν να καταστήσει δυνατή την πλήρη απελευθέρωση του εμπορίου στα πλαίσια της Κοινότητας και να ρυθμίσει το εξαγωγικό εμπόριο αναλόγως, σύμφωνα με τους σκοπούς που επεδίωκε η κοινή αγροτική πολιτική (514).

Προς εξασφάλιση της ελευθερίας του εσωτερικού εμπορίου ο Κανονισμός εμπειρείχε ένα σύνολο διατάξεων που επεδίωκαν να εξαφανίσουν τόσο τα εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών όσο και κάθε νόθευση στο ενδοκοινοτικό εμπόριο που οφειλόταν σε παρεμβάσεις των κρατών - μελών στην αγορά, διαφορετικές από εκείνες που προέβλεπε ο Κανονισμός (515).

Σκοπός των άρθρων του Κανονισμού ήταν να εφαρμόσει στον τομέα αυτό της αγοράς, τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 (ιδίως των παραγράφων α), δ) και στ)), 9 και 30 της Συνθήκης που αποσκοπούν να δημιουργήσουν μια ενιαία αγορά δια της απαλείφωσης όλων των εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση των αγαθών (516).

Ένα τέτοιο σύστημα απέκλειε κάθε εθνικό σύστημα ρυθμίσεων που εμπόδιζε άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά το εμπόριο εντός της Κοινότητας (517).

Επομένως όσον αφορά ειδικότερα το σύστημα τιμών, οποιεσδήποτε εθνικές διατάξεις που είχαν ως αποτέλεσμα να νοθεύουν την διαμόρφωση των τιμών, όπως αυτή πραγματοποιείται στα πλαίσια των εφαρμοστέων κοινοτικών διατάξεων, ήταν ασυμβίβαστες με τον Κανονισμό (518).

Πέραν των ουσιαστικών διατάξεων που είχαν σχέση με την λειτουργία της κοινής οργάνωσης της αγοράς του επιδικίου τομέα, ο Κανονισμός 120 /67, συνέχισε το Ο.Ε.Κ., περιείχε ένα πλαίσιο οργάνωσης που σχεδιάστηκε με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να επιτρέπει στην Κοινότητα και τα κράτη - μέλη να αντιμετωπίζουν κάθε είδους διατάραξη (519).

Στα πλαίσια αυτά, έπρεπε να επισημανθεί κατ'αρχάς ότι ένας από τους σκοπούς του άρθρου 39 παρ.1 της Συνθήκης ήταν η διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές (520).

Και αφού προχώρησε σε ανάλυση των επιμέρους διατάξεων του εν λόγω Κανονισμού το Δικαστήριο παρατήρησε ότι το πλαίσιο οργάνωσης του Κανονισμού επεφύλασσε για κάθε κράτος - μέλος την εξουσία σε συνεννόηση με τα Κοινοτικά Όργανα, να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα, στον συντομότερο δυνατό χρόνο, όπου η κανονική λειτουργία του μηχανισμού τιμών που είχε θεσπιστεί από τον Κανονισμό, ήταν αναποτελεσματική εν όψει των ανεπιθύμητων τάσεων στην εξέλιξη των τιμών εντός της επικρατείας του (521).

Δεν μπορούσε όμως, επεσήμανε το Ο.Ε.Κ., ένα κράτος - μέλος να δικαιολογήσει την λήψη μονομερών παρεμβατικών μέτρων στην εξέλιξη των τιμών στον

εν λόγω τομέα, στηριζόμενο στο άρθρο 103 της Συνθήκης σχετικά με την πολιτική συγκυρίας (522), αφού το άρθρο 103 το οποίο αναφερόταν στην πολιτική συγκυρίας δεν αφορούσε εκείνους τους τομείς που υπόκειντο ήδη σε κοινούς κανόνες όπως ήταν η οργάνωση των γεωργικών αγορών (523).

Και το Δικαστήριο αφού εξέτασε τις επιμέρους διατάξεις και του Κανονισμού 136 /66, κατέληξε στην γενική διαπίστωση ότι στους τομείς που καλυπτόταν από κοινή οργάνωση αγοράς τα κράτη - μέλη δεν μπορούσαν πλέον να παρεμβαίνουν μέσω εθνικών μονομερών διατάξεων που αφορούσαν την διαμόρφωση των τιμών όπως αυτή απέρρεε από την κοινή οργάνωση της αγοράς (524).

Επομένως κατά την γνώμη του Δικαστηρίου ένα εθνικό σύστημα παγώματος των τιμών και υποβολής της μεταβολής τους σε διοικητική άδεια, είχε ως αποτέλεσμα την τροποποίηση του σχηματισμού των τιμών, όπως αυτός καθοριζόταν στο πλαίσιο της κοινής οργάνωσης της αγοράς και ήταν ασυμβίβαστο τόσο με τις διατάξεις των υπό κρίση Κανονισμών όσο και με την γενική διάταξη του άρθρου 5 παρ.2 της Συνθήκης σύμφωνα με την οποία τα κράτη - μέλη έπρεπε να απέχουν από κάθε μέτρο που μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών της Κοινότητας (525).

Στο βαθμό λοιπόν που η εξουσία λήψης μέτρων αναγκαίων για την καταπολέμηση της αύξησης των τιμών στις επίδικες αγορές είχε επιφυλαχθεί στα Όργανα της Κοινότητας, κατά την γνώμη του Δ.Ε.Κ. κανένα μονομερές εθνικό μέτρο στον εν λόγω τομέα δεν μπορούσε να επιβληθεί στους ιδιώτες που υπόκειντο στους Κοινοτικούς Κανονισμούς (526).

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι η μόνη οδός που συμβιβαζόταν με το Κοινοτικό Δίκαιο και επέτρεπε στα κράτη - μέλη να επιτύχουν, στον καλυπτόμενο από κοινή οργάνωση της αγοράς τομέα, τους σκοπούς της εθνικής τους νομοθεσίας για την καταπολέμηση της ανόδου των τιμών, είναι η ανάληψη των αναγκαίων πρωτοβουλιών σε κοινοτικό επίπεδο, ώστε να υποκινηθεί η αρμόδια κοινοτική αρχή να αναλάβει ή να εγκρίνει μέτρα που συμφωνούν με τις απαιτήσεις της ενιαίας αγοράς που είχε οργανωθεί από τους παραπάνω Κανονισμούς (527).

Πάντως το σύστημα των εν λόγω Κανονισμών, κατέληξε το Δ.Ε.Κ., εφαρμόζοταν αποκλειστικά στο στάδιο της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου, με αποτέλεσμα τα κράτη - μέλη να ήταν ελεύθερα, υπό την επιφύλαξη των λοιπών διατάξεων της Συνθήκης, να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα που έχουν σχέση με την διαμόρφωση των τιμών στα στάδια του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης υπό τον όρο ότι δεν θα έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς της κοινής οργάνωσης της αγοράς στον εν λόγω τομέα (528).

Ένα χρόνο μετά την έκδοση της απόφασης GALLI (529) το Δικαστήριο εξέδωσε τις αποφάσεις του επί των υποθέσεων TASKA (530) και SADAM (531).

Ουσιαστικά συνέχισε από εκεί που σταμάτησε στην υπόθεση GALLI, δηλαδή εξετάσε το κατά πόσο συμβιβαζόταν με το κοινοτικό δίκαιο η λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού ανωτάτων τιμών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης, ζήτημα το οποίο είχε εξετάσει μόνο στα πλαίσια των Κανονισμών 120 /67 και 136 /66, χωρίς να δώσει μια ιδιαίτερη σαφή απάντηση (532).

Περαιτέρω στις εν λόγω υποθέσεις ετίθετο και το ερώτημα κατά πόσο ήταν σύμφωνη με το κοινοτικό δίκαιο η λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού ανωτάτου περιθωρίου κέρδους κατά την πώληση αγαθών για τα οποία λειτουργούσε ήδη κοινή οργάνωση της αγοράς στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Η αφετηρία των δύο υποθέσεων ήταν διαφορετική, πλην όμως τα προδικαστικά ερωτήματα που τέθηκαν ήταν σχεδόν ταυτόσημα.

Η υπόθεση TASKA αφορούσε την ποινική δίωξη του εν λόγω εμπόρου διότι επώλησε 500 σάκκους ζάχαρης, συσκευασμένους σε σάκκους των 50 κιλών σε τιμές μεγαλύτερες της ανώτατης τιμής πώλησεως ζάχαρης που είχε καθοριστεί από το Ιταλικό COMITATO INTERMINISTERIALE DEI PREZZI καλούμενο εφ'εξής CIP, ένα όργανο ανάλογο με την Επιτροπή Τιμών και Εισοδημάτων που λειτουργεί στην χώρα μας.

Αντίθετα η υπόθεση SADAM αφορούσε την άσκηση προσφυγών στα διοικητικά δικαστήρια εκ μέρους διαφόρων ιταλικών εταιρειών εμπορίας ζάχαρης με τις οποίες ζητούσαν την ακύρωση αφ'ενός μεν των υπ'αριθμ.39 /74 (533) και 28 /74 (534) αποφάσεων της CIP σχετικά με την τιμή της ζάχαρης και αφ'ετέρου την απόφαση 9 /74 (535) ομοίως της CIP σχετικά με τον καθορισμό ανωτάτων τιμών πώλησεως της ζάχαρης (536).

Και τα δύο δικαστήρια έθεσαν προδικαστικά ερωτήματα στο Δ.Ε.Κ. το περιεχόμενο των οποίων ήταν παρόμοιο (537).

Τα ερωτήματα αφορούσαν:

1. Το κατά πόσο επιτρεπόταν στα κράτη - μέλη να καθορίζουν μονομερώς ανώτατες τιμές πώλησεως της ζάχαρης μετά την θέσπιση του Κοινοτικού Κανονισμού 1009 /67 /Ε.Ο.Κ. σχετικά με την ίδρυση κοινής οργάνωσης της αγοράς στον τομέα της ζάχαρης.
2. Το κατά πόσο ήταν δυνατόν να επιτραπούν τα παραπάνω εθνικά μέτρα στα πλαίσια του άρθρου 103 της Συνθήκης περί πολιτικής συγκυρίας.
3. Το κατά πόσο τα εν λόγω εθνικά μέτρα ήταν σύμφωνα με το άρθρο 30 της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη διακίνηση προϊόντων στα πλαίσια της Κοινότητας.

Επειδή οι υποθέσεις παρουσίαζαν ιδιαίτερο ενδιαφέρον πλην της Επιτροπής και της Ιταλίας, άσκησαν παρέμβαση το Συμβούλιο και η Βρετανική Κυβέρνηση την οποία εκπροσώπησε ο μετέπειτα Γενικός Εισαγγελέας και νυν δικαστής SIR GORDON SLYNN (538).

Κατά την συζήτηση των υποθέσεων η Βρετανική Κυβέρνηση έθεσε με μεγάλη νομική σαφήνεια την σχέση των άρθρων 6 παρ.2 και 104 της Συνθήκης και τα ενέταξε στην ευρύτερη αποστολή τους ως μηχανισμών καταπολέμησης του πληθωρισμού και διατήρησης της σταθερότητας της οικονομίας των κρατών - μελών αλλά και της Κοινότητας.

Ειδικότερα ο SIR GORDON SLYNN παρατήρησε ότι τα προδικαστικά ερωτήματα έπρεπε να αντιμετωπιστούν λαμβάνοντας υπόψη ότι οι αποφάσεις της CIP ελήφθησαν στα πλαίσια της μάχης κατά της αύξησης των τιμών, μιάς μάχης η οποία ήταν ιδιαίτερος επειγούσα καθόσον αφορούσε μεγάλο αριθμό τροφίμων (539).

Κατά την Μεγ. Βρετανία αν και όλα τα κράτη - μέλη συμφώνησαν για την αναγκαιότητα καταπολέμησης του π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ύ παρά ταύτα δεν είχαν επιτύχει ένα ικανοποιητικό στενό συντονισμό των οικονομιών τους ο οποίος θα επέτρεπε την λήψη παρόμοιων α ν τ ι - π λ η θ ω ρ ι σ τ ι κ ώ ν μέτρων (540).

Το Συμβούλιο με μια σειρά αποφάσεων του (RESOLUTIONS) είχε δηλώσει ότι ήταν καθήκον των κρατών - μελών να διασφαλίσουν ότι οι προσπάθειες τους θα ήταν συντονισμένες.

Εάν δεν υπήρχε καμιά πιθανότητα παρέμβασης των κρατών - μελών στην διαμόρφωση των τιμών επεσήμανε ο SIR GORDON SLYNN, αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση τους να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους υπό το άρθρο 104 της Συνθήκης δηλαδή να εξασφαλίσουν την εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών τους και να διατηρήσουν την εμπιστοσύνη στο νόμισμα τους, μεριμνώντας συγχρόνως να εξασφαλίσουν υψηλό επίπεδο απασχόλησης και σταθερότητα του επιπέδου των τιμών (541).

Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να τεθεί σε κίνδυνο η ο ι κ ο ν ο μ ι κ ή σταθερότητα των κρατών - μελών την οποία το άρθρο 6 παρ.2 της Συνθήκης επέβαλλε στα Κοινοτικά Όργανα να μην θέτουν σε κίνδυνο (542).

Ειδικότερα αναφορικά με το πρώτο ερώτημα η Μεγ. Βρετανία παρατήρησε ότι από την νομολογία του Δικαστηρίου προέκυπτε ότι προκειμένου να κριθεί το κατά πόσο συμβιβαζόταν με το κοινοτικό δίκαιο τα εθνικά μονομερή μέτρα ελέγχου των τιμών θα έπρεπε να ερευνάται το πλαίσιο και ο σκοπός των σχετικών Κανονισμών εν συνδιασμό προς τα άρθρα 38-40 της Συνθήκης (543).

Περαιτέρω τόσο οι σκοποί όσο και τα αποτελέσματα των εθνικών μέτρων θα έπρεπε να συμβιβάζονται με τους κοινοτικούς σκοπούς (544).

Ενα εθνικό μέτρο καθορισμού ανωτάτων τιμών πωλήσεως θα μπορούσε να ήταν σύμφωνο με τους σκοπούς του Κανονισμού 1009/67 δηλαδή την σταθεροποίηση της αγοράς και την εξασφάλιση απασχόλησης και δικαίου βιοτικού επιπέδου στους παραγωγούς (545).

Η Επιτροπή αφού επεσήμανε ότι όλα τα κράτη - μέλη, πλην της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, είχαν λάβει μέτρα καθορισμού ανωτάτων τιμών καταναλωτή σχετικά με τα διάφορα αγροτικά προϊόντα, ισχυρίστηκε ότι κατά την νομολογία του Δ.Ε.Κ. η λήψη εθνικών μέτρων που αφορούν τις τιμές λιανικού εμπορίου και κατανάλωσης ήταν δυνατόν να συμβιβάζεται με το κοινοτικό δίκαιο υπό την προϋπόθεση ότι δεν έθετε σε κίνδυνο τους σκοπούς της εν λόγω κοινής οργάνωσης αγοράς (546).

Επειδή δε οι τιμές EX-FACTORI (547) που καθόριζαν τα εθνικά μέτρα ήταν ανώτερες τόσο από την ενδεικτική τιμή όσο και από την τιμή παρέμβασης, οι εν λόγω εθνικά καθοριζόμενες τιμές δεν έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς της κοινής αγοράς ζάχαρης (548).

Τέλος κατά την Επιτροπή η απόφαση του Οικαστηρίου στην υπόθεση GALLI δεν οδηγούσε στην άρνηση κάθε εξουσίας των κρατών - μελών αναφορικά με τον καθορισμό τιμών των αγροτικών προϊόντων, τόσο διότι η Κοινότητα ουδέποτε είχε διεκδικήσει στον τομέα αυτό αποκλειστικές αρμοδιότητες, όσο και διότι κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε σοβαρές εμπλοκές τόσο σε πολιτικό όσο και σε οικονομικό επίπεδο (549).

Η Ιταλική Κυβέρνηση παρατήρησε ότι σύμφωνα με την απόφαση του Οικαστηρίου στην υπόθεση GALLI είχε δικαίωμα να καθορίσει μονομερώς ανώτατες τιμές λιανικού εμπορίου και καταναλώσεως. Τα εθνικά μέτρα καθορισμού των τιμών, θα ήταν αντίθετα με τον Κανονισμό 1009/67 μόνο στο βαθμό που θα καθόριζαν ανώτατες τιμές σε ύψος χαμηλότερο της τιμής παρέμβασης (550).

Κάτι τέτοιο όμως κατέληξε η Ιταλική Κυβέρνηση δεν συνέβαινε εν προκειμένω με τα ληφθέντα εθνικά μέτρα. Το Συμβούλιο παρατήρησε με την σειρά του ότι όλο το πρόβλημα έγγυε στον διαχωρισμό εξουσιών μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών-μελών σε θέματα γενικής οικονομικής πολιτικής (551)

Στο βαθμό δε που δεν πραγματοποιείται πρόσδος προς την οικονομική και νομισματική ένωση θα υφίστατο πάντοτε πρόβλημα χάραξης διαχωριστικής γραμμής μεταξύ γενικής οικονομικής πολιτικής που ασκείται από τα κράτη - μέλη και κοινής γεωργικής πολιτικής (552), επεσήμανε το Συμβούλιο (553).

Το πρόβλημα αυτό συνέχισε το Συμβούλιο έπρεπε να λυθεί με την διευθέτηση ανάμεσα στον απαραίτητο σεβασμό προς τους Κοινοτικούς μηχανισμούς οργάνωσης της αγοράς και στην αναγκαιότητα να μην στερηθούν τα κράτη - μέλη των απαραίτητων μέσων προκειμένου να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους στην σφαίρα της γενικής οικονομικής ισορροπίας. Και αυτό ήταν ιδιαίτερα σημαντικό σε περίοδο κρίσεως (554).

Και το Συμβούλιο κατέληξε ότι εάν γινόταν δεκτά τα επιχειρήματα του κατηγορουμένου στην κύρια διαδικασία K. TASKA, η Κοινότητα θα ήταν υποχρεωμένη να συμπληρώσει τους κανόνες της περί τιμών με μέτρα καταπολέμησης του π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ύ, γεγονός το οποίο θα δημιουργούσε σημαντικές δυσκολίες (555).

Σχετικά με το δεύτερο ερώτημα το Συμβούλιο επεσήμανε με κριτικό πνεύμα ότι η απόφαση του Οικαστηρίου στην υπόθεση GALLI περιόρισε σημαντικά το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 103 (556).

Αυτό είχε ως συνέπεια να απαιτείται πλέον εκτεταμένη χρήση των άρθρων 39-43 της Συνθήκης αφού η Κοινότητα δεν μπορούσε πλέον να παρέμβει στον τομέα της γεωργίας, ακόμη και σε περίπτωση συγκυριακών δυσκολιών, παρά μόνο επί τη βάσει των άνω άρθρων 39-43 της Συνθήκης (557).

Γεγονός το οποίο σήμαινε κατέληξε το Συμβούλιο, ότι τα όρια λειτουργίας του άρθρου 39 έπρεπε να αυξηθούν αφού η εν λόγω διάταξη δεν θεωρούσε την πολιτική συγκυρίας ως σκοπό της κοινής γεωργικής πολιτικής (558).

Η Κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας παρατήρησε με την σειρά της ότι η παρέμβαση στην διαδικασία σχηματισμού των τιμών μπορούσε συχνά να αποτελέσει για τα κράτη - μέλη στοιχείο της πολιτικής τους συγκυρίας κατ'

άρθρο 103 της Συνθήκης το οποίο ενώ δεν εφαρμοζόταν στον τομέα της κοινής οργάνωσης της αγοράς γεωργικών προϊόντων εφαρμοζόταν οποσδήποτε στην σφαίρα λειτουργίας του άρθρου 30 της Συνθήκης (559).

Τέλος η εταιρεία SADAM μεταξύ άλλων παρατήρησε ότι τα υπό κρίση μέτρα ήταν πιο αυστηρά από εκείνα στην υπόθεση GALLI, καθόσον οι τιμές καθοριζόταν σε επίπεδο σημαντικά χαμηλότερο από το επίπεδο των τιμών της αγοράς που προϋπήρχαν της λήψης των εθνικών μέτρων τόσο σε κοινοτικό όσο και σε διεθνές επίπεδο με αποτέλεσμα να επιρρεάζονται σημαντικά οι εισαγωγές (510α).

Ο καθορισμός εμπορικών, περιθωρίων (ητοι ανωτάτων εξόδων συσκευασίας και διανομής), και ανωτάτων τιμών κατανάλωσης από τις προσβαλλόμενες αποφάσεις της CIF, πάγωναν τις τιμές παραγωγής, και κατ'αυτό τον τρόπο επιρρεάζαν γεγονός το οποίο δεν επιτρέπεται από την απόφαση του Ο.Ε.Κ. στην υπόθεση GALLI (512α).

Πέραν δε αυτών κατέληξε η SADAM ο καθορισμός των τιμών κατανάλωσης αναπόφευκτα επιρρεάζει τις τιμές παραγωγής (513α).

Ο Γεν. Εισαγγελέας REISCHL στις κοινές προτάσεις του επί των άνω υποθέσεων (514α) ξεκίνησε με την παρατήρηση ότι κατά την γνώμη του συναδέλφου του Γεν. Εισαγγελέα MAYRAS (515α) η κοινή οργάνωση της αγοράς ζάχαρης εν συγκρίσει με τις άλλες κοινές οργανώσεις αγοράς χαρακτηριζόταν από μια γρήγορη κλιμάκωση του ορίου τιμών που εκτεινόταν από το τελικό προϊόν ως την πρώτη ύλη (516α) και συνέχισε αναλύοντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Κανονισμού 1009/67 σχετικά με την κοινή οργάνωση της αγοράς ζάχαρης (517α).

Η προκείμενη περίπτωση παρατήρησε ο G. REISCHL αφορούσε τον εθνικό καθορισμό της τιμής πώλησης των προϊόντων παρότι υφίστανται κοινοτικοί κανόνες που ρυθμίζουν την τιμή παραγωγής και την χονδρική τιμή του εν λόγω προϊόντος (518α).

Τα επιχειρήματα του Οικαστηρίου στην υπόθεση GALLI, επεσήμανε ο Γεν. Εισαγγελέας, έπρεπε να γίνουν δεκτά και εν προκειμένω τόσο λόγω της ύψιστης απαίτησης της ελεύθερης διακίνησης των προϊόντων όσο και διότι όλα τα απαραίτητα μέτρα για την πρόληψη ανεπιθύμητων διακυμάνσεων των τιμών λαμβανόταν στα πλαίσια της κοινής οργάνωσης της αγοράς (519α).

Επομένως κάθε εθνική ρύθμιση των τιμών παραγωγής και χονδρικού εμπορίου δεν ήταν πλέον δυνατή λόγω της ύπαρξης της κοινής οργάνωσης της αγοράς ζάχαρης (520α). Ομως σχετικά με τον καθορισμό ανωτάτων τιμών κατανάλωσης η απάντηση δεν ήταν και τόσο καθαρή, παρατήρησε ο G. REISCHL.

Σύμφωνα με την απόφαση του Ο.Ε.Κ. στην υπόθεση GALLI τα κράτη - μέλη ήταν ελεύθερα να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα σε σχέση με τις τιμές λιανικού εμπορίου και κατανάλωσης υπό τον όρο ότι δεν θα έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς της κοινής οργάνωσης της αγοράς (521α). Η γενομένη διάκριση μεταξύ τιμών παραγωγής και κατανάλωσης ήταν κρίσιμη κατά τον Γεν. Εισαγγελέα, καθόσον τα κράτη - μέλη είχαν ήδη πιστεί για την σημασία και αποτελεσματικότητα του ελέγχου των τιμών κατανάλωσης κυρίως δε καθώς στο παρόν στάδιο ο λ ο κ λ ή ρ ω σ η ς έλειπε ο αναγκαίος αντίστοιχος κοινοτικός μηχανισμός (522α).

Επομένως κατέληξε ο G. REISCHL ήταν αναγκαίο όταν εξετάζονται οι ανώτατες τιμές κατανάλωσης να ελέγχεται κατά πόσο ίσχυαν οι όροι που

έθεσε το Δικαστήριο στην υπόθεση GALLI (523α). Από την ανάλυση της κατάστασης προέκυπτε ότι η τιμή κατοφλίου και η ενδεικτική τιμή αποτελούσαν μόνο θεωρητικές αξίες εν όψει της έλλειψης του προϊόντος και του διπλασιασμού των παγκοσμίων τιμών (524α).

Επιπλέον η Κοινότητα είχε δημιουργήσει ένα γνήσιο σύστημα ανωτάτων τιμών σε κοινοτικό επίπεδο ειδικά για την Ιταλία. Η ανώτατη κοινοτική τιμή που καθορίστηκε από τις κοινοτικές αρχές είχε αντικαταστήσει την ενδεικτική τιμή της Κοινότητας για τις απαιτήσεις της Ιταλίας που δεν μπορούσαν να καλυφθούν από την Κοινότητα (525α).

Επειδή όμως οι ιταλικές ανώτατες τιμές ήταν χαμηλότερες από τις τιμές στις οποίες εισαγόταν η ζάχαρη από τρίτες χώρες με τη βοήθεια των κοινοτικών επιδοτήσεων, τα ιταλικά εργοστάσια εξευγενισμού ζάχαρης και οι Ιταλοί εισαγωγείς δεν ήσαν σε θέση να ανταποκριθούν στις προσκλήσεις δημοπρασίας των οργανισμών παρέμβασης των διαφόρων χωρών - μελών (526α). Εάν, λοιπόν αντιμετωπιζόταν από αυτό το πρίσμα οι εθνικές ρυθμίσεις των τιμών τότε αυτές ήταν αντίθετες με τις διατάξεις περί κοινής οργάνωσης της αγοράς ζάχαρης, κατέληξε ο G. REISCHL.

Σχετικά με το άρθρο 103 της Συνθήκης, ο Γεν. Εισαγγελέας παρατήρησε ότι αυτό δεν εφαρμόζοταν, σύμφωνα και με την νομολογία του Δ.Ε.Κ (527α) σε περιπτώσεις οι οποίες υπόκειντο ήδη σε κοινούς κανόνες όπως ήταν η οργάνωση των γεωργικών αγορών (528α).

Το γεγονός ότι το άρθρο 103 παρ.1 καθόριζε ότι τα κράτη-μέλη όφειλαν να θεωρούν την πολιτική τους συγκυρία ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος δεν απέκλειε τα Κοινοτικά Όργανα να λάβουν μέτρα πολιτικής συγκυρίας στην σφαίρα των αρμοδιοτήτων τους (529α).

Αυτό συνέβαινε ιδίως με το Συμβούλιο το οποίο μπορούσε αλλά δεν υποχρεούτο να λάβει τα κατάλληλα για την κατάσταση μέτρα (530α).

Τέλος επεσήμανε ο G. REISCHL ένα κράτος-μέλος δεν πδύνατο να στηριχθεί στο άρθρο 103 για να δικαιολογήσει την λήψη μέτρων ελέγχου των τιμών (531α).

Συνοπώς στον τομέα της πολιτικής της συγκυρίας, εάν κάτι τέτοιο απαιτείτο για την προστασία των καταναλωτών, το Συμβούλιο μπορούσε να λάβει κοινά μέτρα στο πεδίο της διαμόρφωσης των τιμών τα οποία να εφαρμόζονται σε όλη την Κοινότητα χωρίς να παρεμβάλουν εμπόδια στο διακοινοτικό εμπόριο (532α).

Αντιθέτως εάν τέτοια μέτρα λαμβάνονταν σε εθνικό επίπεδο χωριστά από τα κράτη - μέλη και χωρίς προγενέστερη συμφωνία υπήρχε κίνδυνος να επηρεαστούν αρνητικά ουσιαστικά κοινοτικά συμφέροντα (533α).

Το αποτέλεσμα λοιπόν αυτών των αποφάσεων κατέληξε ο G. REISCHL ήταν να μην γίνει δεκτό α) ότι τα κράτη - μέλη παρέμεναν ελεύθερα προκειμένου να προωθήσουν τις πολιτικές τους να καταπολεμήσουν τον π λ η θ ω ρ ι σ μ ό και β) ότι οι δυσκολίες της ζ ή τ η σ η ς σε σχέση με κάποιο προϊόν επέτρεπαν στα κράτη - μέλη να παρέμβουν με μονομερή μέτρα στο κοινοτικό σύστημα τιμών (534α).

Μια τέτοια δράση θα ήταν νόμιμη μόνο εάν η Κοινότητα δεν είχε λάβει τέτοια μέτρα (535α) Όμως η Κοινότητα έλαβε ειδικά μέτρα στα πλαίσια της κοινής οργάνωσης της αγοράς ζάχαρης.

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι ο Κανονισμός 1009/67

που θεσπίστηκε στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής αποσκοπούσε στην δημιουργία μιας κοινής οργάνωσης της αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 40 της Συνθήκης. Αυτή η κοινή οργάνωση της αγοράς είχε ως σκοπό να δημιουργήσει χάριν της Κοινότητας μια ενιαία αγορά στον τομέα της ζάχαρης υποκειμένη σε κοινή διοίκηση και βασισμένη σε ένα σύστημα κοινών τιμών (536).

Και το Δικαστήριο αφού παρέθεσε εκτενή αποσπάσματα της αποφάσεως του επί της υποθέσεως GALLI, σχετικά με το συμβιβαστο λήψης εθνικών μέτρων ελέγχου των τιμών παραγωγής και χονδρικού εμπορίου και την υπό όρους δυνατότητα των κρατών - μελών να λαμβάνουν μονομερή μέτρα ρύθμισης των τιμών λιανικού εμπορίου και κατανάλωσης, τα οποία έχουμε ήδη αναλύσει παραπάνω, κατέληξε ότι οι σκέψεις του στην άνω υπόθεση ίσχυαν εν προκειμένω, εν όψει της ομοιότητας των ρυθμίσεων του Κανονισμού 1009/67 με αυτές των Κανονισμών 120/67 και 136/66 (537α).

Και το Δ.Ε.Κ. συνέχισε ότι όσον αφορά το κατά πόσο συμβιβαζόταν με το Κοινοτικό Δίκαιο ο καθορισμός των τιμών από τις εθνικές αρχές ήταν δύσκολο να πραγματοποιηθεί μια σαφής διάκριση μεταξύ ανωτάτων τιμών κατανάλωσης και ανωτάτων τιμών εφαρμοστέων σε προγενέστερα εμπορικά στάδια διότι αφ'ενός μεν η ρύθμιση των τιμών στα στάδια κατανάλωσης θα μπορούσε να έχει σημαντικές επιπτώσεις στα προηγούμενα στάδια και αφ'ετέρου οι τιμές που καθοριζόταν από την Κοινότητα στον τομέα της ζάχαρης δεν ήταν τιμές που εφαρμοζόταν σε διαφορετικές πωλήσεις προς εμπορικούς αντιπροσώπους, βιομηχανικούς χρήστες και καταναλωτές (538α).

Επρεπε να γίνει δεκτό ότι στον τομέα των γεωργικών τιμών, οι εθνικοί κανόνες για τα ίδια εμπορικά στάδια με αυτά του συστήματος κοινοτικών τιμών ήταν φυσιολογικό να κινδυνεύουν να συγκρουστούν με το εν λόγω σύστημα απ'ότι άλλοι εθνικοί κανόνες αποκλειστικά εφαρμοστέοι σε άλλα στάδια (539α).

Θα έπρεπε λοιπόν να γίνει δεκτό, κατέληξε το Δικαστήριο, ότι ο μονομερής καθορισμός εκ μέρους ενός κράτους - μέλους ανωτάτων τιμών για την πώληση ζάχαρης, οποιαδήποτε και αν ήταν το υπό κρίση εμπορικό στάδιο, ήταν αντίθετος με τον Κανονισμό 1009/67 στο βαθμό που έθετε σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία αυτής της οργάνωσης και ιδίως του συστήματος τιμών (540α).

Και το Δ.Ε.Κ. αφού προχώρησε σε μια λεπτομερή ανάλυση του Κ. 1009/67 συνέχισε ότι οι κοινοτικοί κανόνες αποσκοπούσαν στο να διασφαλίσουν όσο το δυνατόν περισσότερο ότι οι εργοστασιάρχες ζάχαρης, θα μπορούσαν να επιτυγχάνουν, στις πωλήσεις τους στην περιοχή στην οποία είχε καθοριστεί τιμή παρέμβασης, μια EX-FACTORY τιμή τουλάχιστον ίση με την τιμή παρέμβασης (541α).

Διαφορετικά οι εργοστασιάρχες θα ήταν αδύνατο να πληρώσουν τους παραγωγούς ζαχαροτεύτλων την κατώτατη τιμή που οι κοινοτικοί κανόνες τους εγγυώντο (542α).

Επομένως ένα κράτος - μέλος για το οποίο η τιμή παρέμβασης καθορίστηκε σε υψηλότερη κλίμακα από την ενδεικτική τιμή έθετε σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία των αγορών ζάχαρης εάν καθόριζε τις τιμές με τέτοιο τρόπο, άμεσα ή έμμεσα, που να καθιστούσε δύσκολο στους εργοστασιάρχες ζάχαρης να επιτύχουν μια EX-FACTORY τιμή τουλάχιστον ίση

με την προαναφερθείσα τιμή παρέμβασης (543α).

Μια τέτοια έμμεση παρεμπόδιση υπήρχε όταν το εν λόγω κράτος - μέλος, χωρίς να καθορίζει τις τιμές στο στάδιο της παραγωγής, καθόριζε ανώτατες τιμές πώλησως για τα στάδια του χονδρικού και λιανικού εμπορίου σε τόσο χαμηλά επίπεδα με αποτέλεσμα ο παραγωγός να ήταν πρακτικά αδύνατο να πωλήσει στην τιμή παρέμβασης αφού, στο βαθμό που θα έπραττε κάτι τέτοιο, θα ωθούσε τους χονδρεμπόρους ή λιανεμπόρους, οι οποίοι δεσμευόταν από τις εν λόγω ανώτατες τιμές, να πωλούν επί ζήμια (544α).

Στην υπόθεση SADAM, η πρώτη προδικαστική ερώτηση προέβλεπε πέραν των άνω σημείων και ένα ερώτημα σχετικά με το άρθρο 103 της Συνθήκης, δηλαδή σχετικά με το κατά πόσο, στο βαθμό που ο μονομερής εθνικός καθορισμός ανωτάτων τιμών ήταν αντίθετος με τις κοινοτικές διατάξεις περί γεωργίας, μπορούσε ένα κράτος - μέλος να στηριχθεί στην πολιτική της συγκυρίας του άρθρου 103 της Συνθήκης και να δικαιολογήσει τον καθορισμό των εν λόγω τιμών λαμβανομένου υπόψη και του γεγονότος ότι ο Κανονισμός 1009/67 περιελάμβανε ένα πλαίσιο οργάνωσης που επέτρεπε στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη να αντιμετωπίζουν τέτοιες διαταραχές (545α).

Στα πλαίσια αυτά παρατήρησε το Δικαστήριο, έπρεπε να τονιστεί κατ' αρχάς ότι ένας από τους σκοπούς του άρθρου 39 παρ.1 της Συνθήκης ήταν η διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές (546α).

Το άρθρο 21 παρ.1 του Κανονισμού 1009/67 παρείχε την δυνατότητα στο Συμβούλιο να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα όταν η κοινοτική αγορά διαταρασσόταν ή κινδύνευε από διαταραχές εξαιτίας των εξαγωγών ή των εισαγωγών (547α).

Και το Δικαστήριο αφού ανέλυσε τους ιδιαίτερους μηχανισμούς και διαδικασίες διασφάλισης του εν λόγω Κανονισμού παρατήρησε ότι αφ' ενός μεν και η ίδια η Συνθήκη εμπιστευόταν στην Επιτροπή το γενικό καθήκον λήψης μέτρων, αφ' ετέρου το άρθρο 41 της Συνθήκης, επεφύλασσε ιδιαίτερο ρόλο σε σχέση με την λήψη μέτρων διασφάλισης στην Επιτροπή Διαχείρισης.

Προέκυπτε λοιπόν από τις διατάξεις του Κανονισμού 1009/67, κατέληξε το Δ.Ε.Κ., ότι το σύστημα οργάνωσης αυτού του Κανονισμού επέτρεπε σε κάθε κράτος - μέλος σε συνεργασία με τα όργανα της Κοινότητας, να αναλάβουν την απαραίτητη δράση στον συντομότερο δυνατό χρόνο, στις περιπτώσεις που η κανονική λειτουργία του θεσπισθέντος μηχανισμού τιμών, αποδεικνυόταν αναποτελεσματική εν όψει της επικράτησης ανεπιθυμητών τάσεων στην εξέλιξη των τιμών (548α).

Τέλος το Δικαστήριο ασχολήθηκε με το κατά πόσο το άρθρο 30 της Συνθήκης περί απαγόρευσης των ποσοτικών περιορισμών επί των εισαγωγών και των μέτρων ισοδυνάμου αποτελέσματος απαγόρευε τον καθορισμό ανωτάτων τιμών ισχυρούς μόνο στην επικράτεια ενός κράτους - μέλους (549α).

Το άρθρο 30 της Συνθήκης παρατήρησε το Δικαστήριο απαγόρευε στο εμπόριο μεταξύ των χωρών - μελών όλα τα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς και η εν λόγω απαγόρευση επαναλαμβανόταν και από το άρθρο 35 του Κανονισμού 1009/67 αναφορικά με την αγορά ζάχαρης (550α).

Για τους σκοπούς της απαγόρευσης αυτής αρκούσε τα επίδικα μέτρα να συνιστούν εμπόδιο, άμεσο ή έμμεσο, πραγματικό ή δυνητικό στις εισαγωγές

μεταξύ των κρατών - μελών (551α).

Αν και μια ανώτατη τιμή εφαρμοστέα χωρίς διάκριση σε εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα δεν συνιστούσε από μόνη της μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς, ήταν δυνατόν να είχε τέτοιο αποτέλεσμα όμως, όταν καθοριζόταν σε τέτοιο επίπεδο που η πώληση εισαγόμενων προϊόντων γινόταν, αν όχι αδύνατη, πιο δύσκολη από αυτή των εγχωρίων προϊόντων (552α).

Επομένως μία ανώτατη τιμή σε κάθε περίπτωση στο βαθμό που εφαρμοζόταν στα εισαγόμενα προϊόντα, συνιστούσε μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς ειδικά όταν καθοριζόταν σε τόσο χαμηλό επίπεδο που, λαμβανομένης υπόψη της γενικής κατάστασης των εισαγόμενων προϊόντων σε σχέση με τα εγχώρια, αντιπρόσωποι οι οποίοι επιθυμούσαν να εισάγουν το εν λόγω προϊόν στο ενδιαφερόμενο κράτος - μέλος μπορούσαν να το πράξουν μόνο επί ζήμια. (553α)

2.3.4.1.1.3. ΔΗΨΗ ΕΘΝΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ ΣΕ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Η υπόθεση GROSOLI παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αφορούσε τον συνδυασμό εθνικών και κοινοτικών προσπαθειών για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού και τα όρια εντός των οποίων τα εθνικά κράτη μπορούσαν να λάβουν μέτρα σε εκτέλεση κοινοτικών Κανονισμών.

Το Συμβούλιο με τον υπ' αριθμ. 2453 /76 Κανονισμό του της 5ης Οκτωβρίου 1976 (554α) αποφάσισε την μεταφορά στον Ιταλικό Οργανισμό Παρέμβασης 40.000 τόννων κατεψυγμένου βοδινού και μοσχαρίσιου κρέατος το οποίο θα έπρεπε να διατεθεί στην ιταλική αγορά πριν την 1-4-1977 (555α)

Η ενέργεια αυτή απηχούσε την προσπάθεια της Κοινότητας να συνδράμει στην σταθεροποίηση των τιμών κρέατος στην Ιταλία, λόγω της δύσκολης οικονομικής κατάστασης της εν λόγω χώρας η οποία χαρακτηριζόταν κυρίως από ένα υψηλό δείκτη π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ύ (556α).

Τον επόμενο μήνα η Επιτροπή εξέδωσε σε εκτέλεση τον άνω Κανονισμού, τον Κ. 2697 /76 (557α) ο οποίος καθόριζε ότι η πώληση του άνω κατεψυγμένου κρέατος θα εγένετο σε τιμές εκ των προτέρων καθορισμένες.

Οι τιμές αυτές καθορίστηκαν με τον Κανονισμό 2793 /76 (558α) της Επιτροπής ο οποίος επιπλέον προέβλεπε ότι το εν λόγω κρέας πδύνατο να αγοράσουν μόνο έμποροι λιανικής πωλήσεως (559α)

Στις 26 Ιουλίου 1977 η Ιταλική Επιτροπή Τιμών με την υπ' αριθμ. 35 /1977 σχετική απόφαση της (560) στο προσήμιο της οποίας μνημονευόταν ο Κανονισμός 2453 /76, καθόρισε τις τιμές πωλήσεως κατεψυγμένου κρέατος στην Ιταλία που θα ίσχυαν αναδρομικά από 29-7-1977 και οι οποίες

αφορούσαν όχι μόνο τις άνω 40.000 τόννους κρέατος αλλά επεκτείνοντο και στην εμπορία όλου του κατεψυγμένου κρέατος στην Ιταλία.

Ο Κ. GROSOLI, νόμιμος εκπρόσωπος της εταιρείας SPA GROSOLI παραπέμφθηκε Πραίτωρα της ΡΑΔΙΑ διότι η άνω εταιρεία του πωλούσε κατεψυγμένο κρέας σε τιμές υψηλότερες των ανωτέρων τιμών που καθόρισε η άνω 35 /1977 απόφαση της Ιταλικής Επιτροπής Τιμών (561).

Στα πλαίσια της εν λόγω δίκης ο Πραίτωρας της ΡΑΔΙΑ απύθνησε προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων με το οποίο έθετε το ερώτημα κατά πόσο συμβιβαζόταν με το κοινοτικό σύστημα ο καθορισμός λιανικών τιμών πώλησης κρέατος (562).

Κατά την άποψη του Κ. GROSOLI σε τομείς οι οποίοι καλύπτοντο από μια κοινή οργάνωση της αγοράς βασισμένη σε κοινό σύστημα τιμών τα κράτη - μέλη δεν μπορούσαν μονομερώς να παρεμβαίνουν στην διαδικασία διαμόρφωσης των τιμών. Το μόνο μέσο που διέθεταν κατά το κοινοτικό δίκαιο για να δράσουν κατά της ανόδου των τιμών ήταν να προκαλέσουν την λήψη μέτρων από τις αρμόδιες κοινοτικές αρχές (563).

Η Ιταλική Κυβέρνηση αφού αναφέρθηκε στην νομολογία του Δικαστηρίου και στις προγενέστερες παρατηρήσεις της στις υποθέσεις TASKA και SADAM (564) παρατήρησε ότι η εν λόγω νομολογία δεν ανέτρεπε την αρχή ότι η ύπαρξη μιας κοινής οργάνωσης της αγοράς δεν σήμαινε αυτόματα ότι τα κράτη - μέλη είχαν απωλέσει κάθε εξουσία να καθορίζουν τις τιμές των γεωργικών προϊόντων σε ένα συγκεκριμένο στάδιο της εμπορίας και ότι εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια κάθε φορά να κρίνουν εάν η ενάσκηση της εθνικής εξουσίας ήταν αντίθετη με το εν λόγω κοινό σύστημα οργάνωσης της αγοράς (565).

Η Επιτροπή κατ' αρχήν εξέτασε την συμβατότητα της απόφασης της Ιταλικής Επιτροπής Τιμών με τους σκοπούς και τη λειτουργία του συστήματος διάθεσης προϊόντων παρέμβασης για εγχώρια κατανάλωση.

Επ' αυτού παρατήρησε ότι στο βαθμό που τα εθνικά μέτρα περιορίζονταν στον καθορισμό ανωτάτων τιμών καταναλωτών μόνο των προϊόντων της παρέμβασης για τα οποία είχε αποφασιστεί η πώληση και οι τιμές διάθεσης από τους εθνικούς Οργανισμούς Παρέμβασης και εφ' όσον τα ύψος των ανωτάτων τιμών καταναλωτού επέτρεπε σε όλα τα επόμενα εμπορικά στάδια μέχρι αυτό της πώλησης στον εγχώριο καταναλωτή, ένα ικανό περιθώριο κέρδους στους εμπόρους, τότε τα εθνικά μέτρα δεν δημιουργούν τις δυσκολίες στην εκτέλεση των κοινοτικών μέτρων διάθεσης (566).

Σε αντίθετη περίπτωση πρόσθεσε η Επιτροπή, οι έμποροι θα υποχρεούντο είτε να εργασθούν επι ζημία τους σε σχέση με τα προϊόντα που ήδη αγόρασαν είτε να μην αγοράσουν από την παρέμβαση (567).

Στο βαθμό που τα εθνικά μέτρα εκτεινόταν σε όλα τα εμπορευόμενα κατεψυγμένα κρέατα (βοδινά ή μοσχαρίσια) τότε αυτά ήταν αντίθετα προς το κοινοτικό δίκαιο διότι διετάρσσαν την διαμόρφωση των τιμών προσφοράς των προϊόντων που η Κοινότητα σκόπευε να διαθέσει (568).

Γενικώς δε παρατήρησε η Επιτροπή, κάθε εθνικό μέτρο παγώματος των τιμών ήταν αντίθετο προς τους σκοπούς και την καλή λειτουργία της κοινής οργάνωσης της αγοράς στο βαθμό που είχε ως άμεσο ή έμμεσο αποτέλεσμα την παρεμπόδιση ευθυγράμμισης των τιμών της αγοράς με την κοινοτική ενδεικτική τιμή (569).

Και η Επιτροπή κατέληξε, αναφορικά με το ενδοκοινοτικό εμπόριο ότι οι τιμές καταναλωτή που καθορίστηκαν για το κατεψυγμένο κρέας θα μπορούσαν να διαμορφωθούν σε τέτοιο ύψος που λαμβανομένης υπόψη της γενικής κατάστασης των εισαγομένων προϊόντων σε σχέση με τα εθνικά προϊόντα, θα αποτρέποντο οι εισαγωγές εκτός εάν οι έμποροι εργαζόταν επί ζημία (570).

Ο Γενικός Εισαγγελέας F. CAPOTORTI στις αιτιολογημένες προτάσεις του (571) αναλύοντας την νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με το πάγωμα των τιμών παρατήρησε ότι στην υπόθεση GALLI τέθηκε η αρχή ότι σε τομείς που καλύπτοντο από κοινή οργάνωση της αγοράς με κοινό σύστημα τιμών, τα κράτη - μέλη δεν μπορούσαν πλέον να αναλαμβάνουν δράση και να εκδίδουν μονομερώς εθνικά μέτρα τα οποία επηρέαζαν τον μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών που καθορίστηκε από την κοινή οργάνωση της αγοράς (572).

Η αρχή αυτή οριοθετήθηκε περαιτέρω από την επισήμανση του Δικαστηρίου ότι όπου οι Κοινοτικοί Κανόνες περιορίζοντο στον καθορισμό χονδρεμπορικών τιμών, τα κράτη - μέλη μπορούσαν να ελέγχουν την διαμόρφωση των τιμών του λιανικού εμπορίου με την προϋπόθεση ότι δεν έβηταν σε κίνδυνο τους σκοπούς και τις λειτουργίες της κοινής οργάνωσης της αγοράς (573).

Οι μεταγενέστερες αποφάσεις του Δ.Ε.Κ. (574), συνέχισε ο F. CAPOTORTI εξέλιξαν την τελευταία αυτή παράμετρο της απόφασης GALLI η οποία μετατράπηκε για το Δικαστήριο σε βασικό κριτήριο εκτίμησης του βαθμού διατηρήσεως των εξουσιών των κρατών να παρεμβαίνουν στον τομέα των τιμών (575).

Ενας παράγοντας στον οποίο θα έπρεπε να δοθεί έμφαση προκειμένου να απαντηθεί το προδικαστικό ερώτημα ήταν κατά του F. CAPOTORTI, η ειδική φύση των μέτρων που συνέβηταν κάθε οργάνωση γεωργικής αγοράς, αφού δεν υφίστατο ενιαίο είδος οργάνωσης κοινοτικών αγορών. Αντίθετα κάθε τομέας αντανακλούσε τα δικά του τεχνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά σε μια οργάνωση η οποία ανταποκρινόταν στις δικές του απαιτήσεις (576).

Βεβαίως τα μέτρα που συγκροτούσαν μια κοινή οργάνωση της αγοράς παρουσίαζαν το κοινό χαρακτηριστικό ότι αποτελούσαν μέσα για την επίτευξη των σκοπών της γεωργικής πολιτικής που καθορίζονται στο άρθρο 39 της Συνθήκης (577).

Όμως και αυτοί οι σκοποί ήταν διαφορετικοί και δεν υπήρχε καμία ιδιαίτερη ιεραρχία μεταξύ τους.

Μεταξύ των μέτρων το άρθρο 40 παρ.3 καθόριζε ιδιαίτερα, αλλά μόνο ως παράδειγμα, τις ρυθμίσεις των τιμών, ενισχύσεις τόσο για την παραγωγή όσο και για την εμπορία των διαφόρων προϊόντων, μέτρα αποθήκευσης και λογιστικής μεταφοράς και κοινούς μηχανισμούς σταθεροποιήσεως των εισαγωγών και εξαγωγών (578).

Απο όλα αυτά λοιπόν προέκυπτε ότι οι τεχνικές μέθοδοι με τις οποίες πραγματοποιείται η κοινή οργάνωση της αγοράς μπορούσαν να ποικίλουν αρκετά και να έχουν μια λιγότερο ή περισσότερο άμεση και εξαντλητική επιρροή επί του συστήματος της αγοράς αναλόγως της εκτάσεως και του περιεχομένου τους (579).

Και ο F. CAPOTORTI επισήμανε ότι εάν γινόταν δεκτός ο ισχυρισμός ότι τα εθνικά μέτρα για τις τιμές ήταν κατ'ανάγκη αντίθετα με την απλή ύπαρξη

μιας κοινής οργάνωσης της αγοράς, ήταν φανερό ότι αποκλειόταν κάθε δυνατότητα των κρατών - μελών να λαμβάνουν μέτρα σχετικά με τις τιμές απο την στιγμή που ένας συγκεκριμένος γεωργικός τομέας γινόταν υποκείμενο μιας κοινής οργάνωσης (580).

Τι θα συνέβαινε όμως σε περίπτωση που η κοινή οργάνωση της αγοράς δεν περιείχε κανόνες για τις τιμές ή καθόριζε αυτές μόνο για ένα ή δύο εμπορικά στάδια;

Σε μια τέτοια περίπτωση, εάν γινόταν δεκτός ο παραπάνω ισχυρισμός θα σήμαινε ότι η απλή ενάσκηση εκ μέρους της Κοινότητας της εξουσίας της να δημιουργήσει μια κοινή οργάνωση της αγοράς σήμαινε ότι θα στερούσε τα κράτη - μέλη από κάθε εξουσία σ' αυτό τον τομέα, γεγονός το οποίο δεν δικαιολογείται ούτε από το άρθρο 5 της Συνθήκης, ούτε από την απόφαση του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση GALLI (581).

Και ο F. CAPOTORTI αφού παρατήρησε ότι το Δικαστήριο με την νομολογία του επιβεβαίωνε συνεχώς την τάση του να εξετάζει κάθε υπόθεση στην ουσία της εν αναφορά προς την σχέση μεταξύ της δομής της οργάνωσης της αγοράς και των εξουσιών που διατήρησαν τα κράτη - μέλη (582) εν συνεχεία προέβει στην αναλυτική εξέταση των επίδικων Κοινοτικών Κανονισμών της κοινής οργάνωσης αγοράς βοδινού και μοσχαρίσιου κρέατος για να καταλήξει ότι εν όψει της παρατήρησης του ότι η απλή ύπαρξη μιας κοινής οργάνωσης της αγοράς δεν σήμαινε αναγκαία ότι τα κράτη - μέλη δεν είχαν καμία εξουσία παρέμβασης στις τιμές, απέμενε στο εθνικό δικαστήριο να διαπιστώσει κατά πόσο οι εθνικές διατάξεις επηρέαζαν αρνητικά την λειτουργία της υπό κρίση κοινής οργάνωσης της αγοράς ή έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς της (583).

Το Δικαστήριο στην απόφαση του που εξέδωσε στις 12-7-1979 μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι σύμφωνα με το προοίμιο του Κανονισμού 2453 /76 του Συμβουλίου η αιτία της μεταβίβασης κατεψυγμένου κρέατος στον Ιταλικό Οργανισμό Παρέμβασης ήταν η επικρατούσα οικονομική κατάσταση στην Ιταλία και ιδίως ο πολύ υψηλός ρυθμός πληθωρισμού και αποσκοπούσε στην σταθεροποίηση των τιμών καταναλωτή (584).

Η πώληση του εν λόγω κατεψυγμένου κρέατος γινόταν από τον Ιταλικό Οργανισμό Παρέμβασης σε τιμές που είχαν καθοριστεί προκαταβολικά από την Επιτροπή και μόνο μικροέμποροι επιτρεπόταν να υποβάλλουν αιτήσεις αγοράς (585).

Και το Δ.Ε.Κ. συνέχισε ότι παρότι οι τιμές καταναλωτή του εν λόγω κρέατος δεν καθορίζονταν με κοινοτικές διατάξεις, αυτές θα έπρεπε να εννοηθούν, εν όψει του αντιπληθωριστικού τους σκοπού, ότι επέτρεπαν στην Ιταλική Κυβέρνηση να καθορίσει τις τιμές με εθνικά μέτρα υπό τον όρο ότι τα επιτρεπόμενα στους μικροεμπόρους περιθώρια κέρδους δεν θα ήταν τόσο χαμηλά ώστε να εμποδίζουν την διάθεση των υπό εξέταση προϊόντων (586).

Σχετικά με το γενικότερο πρόβλημα των εξουσιών των κρατών - μελών σε σχέση με τις τιμές των αγροτικών προϊόντων που ενέπιπταν στην κοινή οργάνωση της αγοράς η οποία βασιζόταν σε σύστημα κοινών τιμών, τα κράτη-μέλη δεν πδύναντο του λοιπού να αναλαμβάνουν δράση μέσω εθνικών μέτρων θεσπιζομένων μονομερώς και να επηρεάζουν τον μηχανισμό διαμόρφωσης των

τιμών ο οποίος καθορίστηκε από την κοινή οργάνωση της αγοράς (587).

Περαιτέρω παρατήρησε το Δικαστήριο, στις ίδιες αποφάσεις έγινε δεκτό ότι οι διατάξεις των Κοινοτικών Γεωργικών Κανονισμών οι οποίοι καθόριζαν ένα σύστημα τιμών εφαρμοστέο στα στάδια της παραγωγής και του χονδρεμπορικού εμπορίου, άφηναν ελεύθερα τα κράτη - μέλη να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα που είχαν σχέση με την διαμόρφωση των τιμών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης υπό τον όρο ότι δεν έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς ή την λειτουργία της υπό κρίσιν κοινής οργάνωσης της αγοράς (588).

Και το Δικαστήριο αφού επεσήμανε ότι στις ίδιες ως άνω αποφάσεις του έκρινε ότι σε κάθε υπόθεση εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο να αποφασίσει κατά πόσο οι ανώτατες τιμές δημιουργούσαν τέτοια αποτελέσματα ούτως ώστε να τα καθιστούν αντίθετα με τις σχετικές κοινοτικές διατάξεις, λαμβανομένης πάντοτε υπόψη της ειδικής φύσεως της υπό κρίση οργάνωσης αγοράς (590), επικέντρωσε την προσοχή του στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κοινής οργάνωσης της αγοράς βοδινού και μοσχαρίσιου κρέατος η οποία συμπεριελάμβανε ένα σύστημα καθορισμού τιμών και ένα σύστημα εμπορίας (591).

Το σύστημα των τιμών βασιζόταν σε μια ενδεικτική τιμή που καθοριζόταν ετησίως από το Συμβούλιο ενώ προβλεπόταν και τιμές παρέμβασης σε περίπτωση που οι τιμές της αγοράς κινδύνευαν να πέσουν σε ένα ορισμένο επίπεδο κατώτερο της ενδεικτικής τιμής. Το φρέσκο κρέας το οποίο αγοράζοταν σαν αποτέλεσμα των μέτρων παρέμβασης κατεψύχεται και αποθηκευόταν από τους Οργανισμούς Παρέμβασης (592).

Η πώληση του αποθηκευμένου κρέατος αποφασιζόταν σε κοινοτικό επίπεδο και έπρεπε να γίνει σε τιμές που καθοριζόταν προκαταβολικώς από την Επιτροπή (593).

Και το Δ.Ε.Κ. αφού επεσήμανε ότι αυτά ήταν τα χαρακτηριστικά της κοινής οργάνωσης της αγοράς βοδινού και μοσχαρίσιου κρέατος τα οποία έπρεπε το εθνικό δικαστήριο να λάβει υπόψη του προκειμένου να εκδώσει την απόφαση του κατέληξε απαντώντας τα προδικαστικά ερωτήματα ως ακολούθως:

1. Ο Κανονισμός 2453 /76 του Συμβουλίου για την μεταβίβαση στον Ιταλικό Οργανισμό Παρέμβασης κατεψυγμένου βοδινού και μοσχαρίσιου κρέατος που βρισκόταν στην κατοχή των Οργανισμών Παρέμβασης των άλλων κρατών μελών σε συνδυασμό και με τους εκτελεστικούς του Κανονισμούς, έπρεπε να ερμηνευθεί ότι σήμαινε ότι η Ιταλική Κυβέρνηση επιτρεπόταν να καθορίζει όρο ότι το περιθώριο κέρδους των λιανεμπόρων δεν θα ήταν τόσο μικρό που να εμποδίζει την εμπορία των υπό εξέταση προϊόντων (595).

2. Εκτός του πεδίου εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού 2453 /76, ο μονομερής καθορισμός εκ μέρους ενός κράτους - μέλους των ανωτάτων τιμών κατεψυγμένου βοδινού και μοσχαρίσιου κρέατος στο στάδιο του λιανικού εμπορίου ήταν αντίθετος με την κοινή οργάνωση της αγοράς των εν λόγω προϊόντων μόνο στο βαθμό που έθετε σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία της εν λόγω οργάνωσης (596).

Σύμφωνα με το βελγικό νόμο της 30ης Ιουλίου 1971 σχετικά με τον έλεγχο της οικονομίας και των τιμών (597) ο αρμόδιος Υπουργός είχε την δυνατότητα να καθορίσει ανώτατες τιμές για τα αγαθά, τις πρώτες ύλες, τα τρόφιμα και τα ζώα όπως επίσης και περιορισμούς στο κέρδος κάθε πωλητή.

Στα πλαίσια αυτά υιοθετήθηκε το Ν.Ο. της 27-3-75 σχετικά με τον καθορισμό περιθωρίων κέρδους των κρεοπωλών (598).

Ο PIERRE DECHMANN, κρεοπώλης της BOUILLON παραπέμφθηκε ως κατηγορούμενος στο Πρωτοβάθμιο Ποινικό Τμήμα της NEUFCHATEAU για παράβαση του άνω Ν.Ο. καθόσον είχε πωλήσει κρέας καθ' υπέρβαση του καθορισθέντος νομίμου περιθωρίου κέρδους (599).

Επειδή ο κατηγορούμενος ισχυρίστηκε ότι το άνω Ν.Ο. περί καθορισμού περιθωρίων κέρδους πωλητών κρέατος ήτο παράνομο ως αντιβαίνον στις κοινοτικές ρυθμίσεις περί κοινής οργάνωσης της αγοράς κρέατος οι οποίες μεταξύ άλλων καθόριζαν και βασική τιμή για το χοιρινό κρέας, το ως άνω Δικαστήριο απύθνυε σχετικό προδικαστικό ερώτημα (600).

Στην ενώπιον του Δ.Ε.Κ. δίκη παρενέβησαν η Επιτροπή, το Βέλγιο και η Μεγάλη Βρετανία, η κυβέρνηση της οποίας ήταν ιδιαίτερα ευαίσθητη την εποχή εκείνη σε θέματα ελέγχου των τιμών.

Η Βελγική Κυβέρνηση επεσήμανε ότι ο Κανονισμός 121/67 του Συμβουλίου καθόριζε την τιμή του χοιρινού κρέατος στο στάδιο της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου.

Επομένως κατά την νομολογία του Δ.Ε.Κ. (601) και την γνώμη της Επιτροπής η ύπαρξη κοινής οργάνωσης της αγοράς κρέατος δεν απαγόρευε την θέσπιση εθνικών κανόνων για μεταγενέστερο στάδιο, όπως ήταν αυτό της λιανικής πώλησης, υπό τον όρο ότι τα μέτρα αυτά δεν έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς και τις λειτουργίες της κοινής αγοράς (602).

Τα υπό κρίση εθνικά μέτρα ήταν σύμφωνα με τις άνω προϋποθέσεις καθόσον ελάμβανον χώρα σε μεταγενέστερο στάδιο μη καλυπτόμενο από την κοινή οργάνωση της αγοράς (603).

Και η Βελγική Κυβέρνηση κατέληξε ότι εάν γινόταν δεκτό ότι μια τέτοια παρέμβαση στο στάδιο λιανικής πώλησης έθετε υπό αμφισβήτηση την κοινή οργάνωση του χονδρικού εμπορίου, αυτό θα είχε σαν αποτέλεσμα να στερηθούν τα κράτη - μέλη ενός σημαντικού και οικονομικά αποφασιστικού προνομίου το οποίο ρητά τους αναγνωρίστηκε με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση GALLI (604).

Με τον τρόπο αυτό θα τους αφαιρείτο ένα σημαντικό εργαλείο αντιπληθωριστικής πολιτικής που είχε εγκριθεί τόσο από το Συμβούλιο όσο και από την Επιτροπή (605).

Υπό τις συνθήκες αυτές επεσήμανε η Βελγική Κυβέρνηση το να τίθεται σε αμφισβήτηση η σχετική εθνική νομοθεσία δεν έθετε μόνο σε κίνδυνο την αντιπληθωριστική πολιτική των κρατών - μελών αλλά αντιστρατευόταν ταυτόχρονα τους σκοπούς της Κοινότητας (606).

Η Βρετανική Κυβέρνηση αναφέρθηκε στις παρατηρήσεις της επί της υποθέσεως 65/75, που αναλύσαμε παραπάνω και επεσήμανε ότι ο π λ η θ ω ρ ι σ μ ό ς παρέμενε ένας φοβερός εχθρός σε όλη την Κοινότητα ενάντια στον οποίο τα κράτη - μέλη θα έπρεπε να δύνανται να λαμβάνουν μονομερή δράση η οποία να μην έρχεται σε σύγκρουση με τις κοινοτικές τους υποχρεώσεις (607).

Στα πλαίσια αυτά θεώρησε ότι τα βελγικά μέτρα ήσαν σύμφωνα με το κοινοτικό δίκαιο και τηρούσαν τις προϋποθέσεις που έθεσε το Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 65/75 (608).

Η Επιτροπή αφού ανέλυσε τον Κανονισμό 121/67 παρατήρησε ότι σκοπός του ήταν να διασφαλίσει μια δίκαια ανταμοιβή για τους χοιροτρόφους και να επιτύχει σταθερές τιμές στις κοινοτικές αγορές (609).

Για τον λόγο αυτό βασιζόταν σε ένα μόνιμο έλεγχο των τιμών και στην λήψη παρεμβατικών κοινοτικών μέτρων εφόσον αυτό ήταν απαραίτητο προκειμένου να μην πέσουν οι τιμές κάτω από την τιμή βάσης της Κοινότητας (610).

Οι εν λόγω μηχανισμοί και παρεμβάσεις, συνέχισε η Επιτροπή, εφαρμοζόταν μόνο στο στάδιο της σφαγής ή της παραγωγής ή του χονδρικού εμπορίου ενώ δεν ενδιαφερόταν για τα μεταγενέστερα στάδια της αγοράς (611).

Κατά την Επιτροπή ο καθορισμός ανώτατων τιμών κατανάλωσης χοιρινού θα μπορούσε να επηρεάσει τους σκοπούς της σταθεροποίησης των τιμών και της διασφάλισης δίκαιας ανταμοιβής των παραγωγών εάν το στάδιο στο οποίο ελάμβανε χώρα ήταν τέτοιο που οι επιβαλλόμενες τιμές θα προκαλούσαν υποχρεωτικά μια σημαντική πτώση των τιμών στα προγενέστερα στάδια της εμπορίας του κρέατος. Έτσι ένα σύστημα ανώτατων τιμών κατανάλωσης καθορισμένο σε ένα επίπεδο ικανό να επηρεάσει τις τιμές στο στάδιο της σφαγής θα μπορούσε να διαταράξει τον καθορισμό της κοινοτικής τιμής αγοράς και να οδηγήσει και στην λήψη παρεμβατικών μέτρων (612).

Τέλος το επίπεδο του περιθωρίου κέρδους θα έπρεπε να ερευνηθεί εξετάζοντας αφ'ενός μεν κατά πόσο αυτό το περιθώριο δεν ήταν τόσο μικρό που να αποθάρρυνε την εσωτερική διάθεση προς όφελος των εξαγωγών και αφ'ετέρου κατά πόσο εν όψει της κατάστασης της αγοράς το περιθώριο δεν ήταν τέτοιο που να καθιστούσε την πώληση των εισαγόμενων αγαθών στην εσωτερική αγορά του εν λόγω κράτους δυσχερέστερη αυτής των εγχωρίων αγαθών (613).

Τέτοια αποτελέσματα, κατέληξε η Επιτροπή, δεν ελάμβαναν χώρα εάν το περιθώριο κέρδους περιοριζόταν σε ένα επίπεδο που μπορούσε να θεωρηθεί δίκαιο λαμβανομένων υπόψη της οικονομικής κατάστασης, των πρακτικών των περιορισμών και της κατάστασης του ενδιαφερομένου εμπορίου (614).

Σ'αυτή την περίπτωση το περιθώριο κέρδους σχεδιάστηκε προκειμένου να αποτρέψει τους εμπόρους να επωφεληθούν μιας π λ η θ ω ρ ι σ τ ι κ ή ς οικονομικής καταστάσεως προκειμένου να συμπεριλάβουν τεράστια περιθώρια κέρδους στις τιμές που χρεώνουν τους καταναλωτές και έτσι να διατηρήσουν αυτή την οικονομική κατάσταση σε βάρος του καταναλωτή (615).

Και η Επιτροπή αφού διαπίστωσε ότι το επιβαλλόμενο μικτό κέρδος των 22 B FR. (βελγικών φράγκων) ανά κιλό φαινόταν ότι αντιστοιχούσε στο περιθώριο κέρδους κρεοπωλών των υπολοίπων χωρών - μελών της Κοινότητας θεώρησε ότι είναι δίκαιο και εύλογο (616).

Ο Γεν. Εισαγγελέας H. MAYRAS, αφού συνέδεσε ιστορικά την κοινή οργάνωση της αγοράς δημητριακών (Κανονισμός 120/67) με αυτή του χοιρινού κρέατος (Κανονισμός 121/67) (617) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι αυτά που αποφασίστηκαν από το Ο.Ε.Κ. στην υπόθεση GALLI για τον Κανονισμό 120/67 ισχύουν και για τον Κανονισμό 121/67 (618).

Ο εν λόγω Κανονισμός συνέχισε ο H. MAYRAS, δημιουργώντας μια κοινή οργάνωση αγοράς χοιρινών στην οποία κεντρική θέση κατείχε το σύστημα τιμών (619).

Στα πλαίσια αυτού του συστήματος λειτουργούσε μια τιμή-οδηγός για το στάδιο παραγωγής και χονδρικού εμπορίου η οποία ήταν πολιτική τιμή δηλαδή αποτελούσε συμβιβασμό μεταξύ των συμφερόντων των παραγωγών και των καταναλωτών (620).

Υπήρχε επίσης και η τιμή-παρέμβασης η οποία κυμαίνόταν στο 85% έως 92% της τιμής-οδηγού και η οποία μπορούσε να δώσει το έναυσμα λήψης παρεμβατικών μέτρων. Η λειτουργία των μέτρων αυτών είναι να επιτρέψει στις Κοινοτικές Αρχές να επηρεάσουν τις τιμές της αγοράς.

Επομένως, συμπέρανε ο Γεν. Εισαγγελέας, ισχύει εν προκειμένω η βασική αρχή της υποθέσεως GALLI, ότι εφόσον η εξουσία λήψης μέτρων καταπολέμησης της αύξησης των τιμών στις αγορές είχε επιφυλαχθεί στα Κοινοτικά Όργανα, κανένα μονομερές μέτρο που λήφθηκε από τα κράτη-μέλη στον τομέα αυτό δεν μπορούσε να επιβληθεί στους ιδιώτες που υπόκειντο στους Κοινοτικούς Κανονισμούς (621).

Περαιτέρω κατά την νομολογία του Ο.Ε.Κ. στην ίδια υπόθεση έπρεπε να αποκλεισθεί κάθε δυνατότητα της Βελγικής Κυβέρνησης να προσφύγει στο άρθρο 103 της Συνθήκης περί πολιτικής της συγκυρίας όπως επίσης και κάθε αναφορά στο ψήφισμα του Συμβουλίου σχετικά με την καταπολέμηση του πληθωρισμού (622) στο οποίο η εν Κυβέρνηση του Βελγίου προσπαθούσε να στηριχθεί (623).

Μετά την απόφαση GALLI, παρατήρησε ο Γεν. Εισαγγελέας, ακολούθησαν αρκετές υποθέσεις επί των οποίων εκφράστηκαν διάφορα σχόλια νομικών σχολιαστών και μαχομένων δικηγόρων μερικά από τα οποία υποστήριζαν ότι οι εν λόγω αποφάσεις αποτελούσαν μια οπισθοχώρηση η οποία κατέστη αναγκαία λόγω του γεγονότος ότι ακόμη και σε μια πλήρη οργάνωση αγοράς βασισμένη σε ένα κοινό σύστημα τιμών δεν είναι προς το συμφέρον της Κοινότητας να απογυμνώσει τα κράτη-μέλη από τις εξουσίες τους ενώ τα Όργανα της δεν ήταν ακόμη ικανά να ελέγξουν την κατάσταση διότι αυτό θα δημιουργούσε ένα κενό ιδιαίτερα ανεπιθύμητο σε περιόδους οικονομικών και νομισματικών κρίσεων (624).

Ετσι λέχθηκε ότι η επίδραση του κοινοτικού δικαίου επί των εθνικών οικονομικών πολιτικών και της διαδικασίας ολοκλήρωσης είχε υπερεκτιμηθεί κάπως και έτσι αντί να ομιλούμε για πλήρη έλλειψη αρμοδιότητας των κρατών-μελών θα έπρεπε να ομιλούμε καλύτερα για πιθανό ασυμβίβαστο ή κίνδυνο ασυμβιβάστου μεταξύ των εθνικών κανόνων και των διατάξεων της Κοινότητας για την γεωργία (625).

Για τον λόγο αυτό, κατέληξε ο H. MAYRAS, ήταν πρόπον να εξετασθεί η μέχρι τότε νομολογία του Δικαστηρίου. (626).

Στην υπόθεση GALLI το Δικαστήριο δέχθηκε ότι το ασυμβίβαστο των εθνικών μέτρων που αποσκοπούν στον επηρεασμό της διαμόρφωσης των τιμών

δυνατόν να ήταν ιδιαίτερα έκδηλο στην περίπτωση οργάνωσης αγοράς που περιελάμβανε κοινοτικό σύστημα διαμόρφωσης των τιμών (627).

Όμως στις επόμενες αποφάσεις του το Δικαστήριο χαλάρωσε κάπως τις θέσεις του.

Και ο Η. MAYRAS αναλύοντας την σχετική νομολογία του Δ.Ε.Κ. παρατήρησε ότι ήταν δυνατόν να ομιλούμε για άμειψη σύγκρουση κοινοτικού και εθνικού δικαίου στην περίπτωση που οι εθνικές και οι κοινοτικές ρυθμίσεις των τιμών καλύπτουν το ίδιο στάδιο εμπορίας και υπό την προϋπόθεση ότι οι ανώτατες εθνικές τιμές είναι χαμηλότερες εκείνων που εγγυάται η Κοινότητα (628).

Ενώ έμειψη σύγκρουση υφίστατο όταν οι παραγωγοί εμποδιζόταν έμμεσα να επιτύχουν μια τιμή τουλάχιστον ίση με ένα συγκεκριμένο ποσοστό της βασικής κοινοτικής τιμής λόγω της συμπεριφοράς ενός κράτους - μέλους το οποίο περιόριζε την τιμή πώλησης του προϊόντος στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης με αποτέλεσμα οι έμποροι να διαθέτουν ένα μικρό περιθώριο κέρδους, με αποτέλεσμα ο παραγωγός να ήταν πρακτικά αδύνατο να πωλήσει στην τιμή εγγύησης, αφού στο βαθμό που θα το έπραττε θα οδηγούσε τους εμπόρους να πωλήσουν επί ζημιά των (629).

Και ο Η. MAYRAS κλείνοντας κατέληξε στα εξής ενδιαφέροντα συμπεράσματα αναφορικά με την νομιμότητα των εθνικά καθορισμένων περιθωρίων εμπορικού κέρδους.

Τα εν λόγω εθνικά μέτρα ήταν ασυμβίβαστα με το κοινοτικό δίκαιο:

1. Στην περίπτωση που δεν επέτρεπαν στους εμπόρους λιανικής πώλησης να πετύχουν την βασική κοινοτική τιμή με αποτέλεσμα να αναγκάζονται να πωλούν επί ζημιά (630).

2. Στην περίπτωση που το κοινοτικό επίπεδο του επιτρεπομένου στον έμπορο περιθωρίου κέρδους επηρέαζε τις εισαγωγές (631).

3. Στην περίπτωση που το πραγματικό αποτέλεσμα των εθνικών μέτρων επηρέαζε τον όγκο του ενδοκοινοτικού εμπορίου ήτοι τόσο των εξαγωγών όσο και των εισαγωγών (632).

Το Δικαστήριο στην προκείμενη υπόθεση αποφάνθηκε ότι ο Κανονισμός 121/67 για το χοιρινό κρέας εκδόθηκε στα πλαίσια της κοινής αγροτικής πολιτικής και αποσκοπούσε στην εγκαθίδρυση μιας κοινής οργάνωσης της αγοράς κατά την έννοια του άρθρου 40 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. (633).

Αυτή η κοινή οργάνωση της αγοράς αποσκοπούσε στην δημιουργία, χάριν της Κοινότητας, μιας ενιαίας αγοράς χοιρινού κρέατος, υποκείμενη σε κοινή διοίκηση (634).

Προκειμένου να δημιουργηθεί αυτή η ενιαία αγορά, ο Κανονισμός δημιούργησε ένα σύστημα το οποίο περιείχε μια σειρά κανόνες και εξουσίες, συμπεριλαμβανομένου ενός πλαισίου οργάνωσης που αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση όλων των καταστάσεων που μπορούσαν να προβλεφθούν (635).

Κεντρική θέση σ' αυτό το σύστημα κατείχε το σύστημα τιμών που εφαρμοζόταν στο στάδιο της σφαγής, της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου (636)

Προκειμένου να διασφαλισθεί η ελευθερία του εσωτερικού εμπορίου ο Κανονισμός 121/67 περιελάμβανε σειρά κανόνων που αποσκοπούσαν στον περιορισμό των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και όλων

των στρεβλώσεων του ενδοκοινοτικού εμπορίου λόγω της παρέμβασης στην αγορά εκ μέρους των κρατών - μελών (637).

Και το Δικαστήριο αφού υπόμνησε την σχετική του νομολογία (638) σύμφωνα με την οποία σε τομείς που καλύπτεται από μία κοινή οργάνωση της αγοράς η οποία βασιζόταν σε κοινό σύστημα τιμών, τα κράτη - μέλη δεν πδύναντο πλέον με μονομερείς εθνικές ρυθμίσεις να επηρεάζουν τον μηχανισμό διαμόρφωσης των τιμών που καθοριζόταν από την κοινή οργάνωση (639).

Παρατήρησε ότι κατά την εν λόγω νομολογία του, όταν το σύστημα τιμών εφαρμόζεται στο στάδιο της παραγωγής και του χονδρεμπορικού εμπορίου, τα κράτη - μέλη ήταν ελεύθερα να λαμβάνουν μέτρα σχετικά με την διαμόρφωση των τιμών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης υπό τον όρο ότι δεν θα θέτουν σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία της υπό εξέταση κοινής οργάνωσης της αγοράς και δεν προδίκασαν άλλες διατάξεις της Συνθήκης (640).

Και το Δικαστήριο συνέχισε ότι από άποψη αρχής ο καθορισμός ανωτάτου περιθωρίου κέρδους το οποίο χρέωναν οι λιανέμποροι όταν πωλούσαν απευθείας στον καταναλωτή, δεν ήταν ικανός να θέσει σε κίνδυνο τους σκοπούς και τη λειτουργία μιας τέτοιας οργάνωσης στο βαθμό που το περιθώριο κέρδους υπολογιζόταν αναγκαστικά στην τιμή πώλησης επιβαλλόταν στο στάδιο της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου (641).

Αυτό κατά το Δ.Ε.Κ. συνέβαινε όταν το περιθώριο κέρδους ελάμβανε υπόψη τα έξοδα εμπορίας και εισαγωγής με τα οποία βαρύνονταν ο έμπορος λιανικής πώλησης τόσο στο στάδιο εφοδιασμού όσο και στο στάδιο πώλησης στον καταναλωτή και όταν καθοριζόταν σε ένα επίπεδο κατάλληλο να διασφαλίσει ότι ο εν λόγω έμπορος επιτύγχανε μια δίκαια ανταμοιβή των δραστηριοτήτων του (642).

Από την άλλη πλευρά όμως ένα περιθώριο κέρδους που δεν πληρούσε αυτούς τους όρους θα μπορούσε να παγώσει τις ανώτατες τιμές λιανικής πώλησης και αυτό θα ήταν ικανό να επηρεάσει στα προγενέστερα στάδια εμπορίας τον μηχανισμό των τιμών της κοινής οργάνωσης της αγοράς ή να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο μέσω μιας σημαντικής μείωσης των εισαγωγών (643).

Τέλος σχετικά με το άρθρο 103 της Συνθήκης περί πολιτικής της συγκυρίας, το Δικαστήριο επεσήμανε ότι ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε να στηριχθεί στο άρθρο 103 και να δικαιολογήσει τον καθορισμό περιθωρίου κέρδους λόγω της ανάγκης να αντιμετωπίσει μια ανεπιθύμητη τάση που παρτρείτο στον ρυθμό των αγοραίων τιμών, όπως ήταν μια αύξηση των τιμών καταναλωτή (644) αφού και το εν λόγω άρθρο δεν εφαρμόζεται σε εκείνα τα πεδία τα οποία υπόκειντο ήδη σε κοινούς κανόνες όπως ήταν η οργάνωση των αγροτικών αγορών (645).

Και το Δικαστήριο κατέληξε απαντώντας στο τεθέν ως άνω προδικαστικό ερώτημα ότι ο Κανονισμός 121/ 67/ Ε.Ο.Κ. έπρεπε να ερμηνευθεί ότι δεν εμπόδιζε τον μονομερή καθορισμό εκ μέρους ενός κράτους - μέλους ανωτάτου περιθωρίου κέρδους για την λιανική πώληση χοιρινού κρέατος, υπολογιζομένου επί των τιμών πώλησης που χρεώνονται στα προγενέστερα στάδια, υπό τον όρο ότι το περιθώριο καθοριζόταν σε ένα τέτοιο επίπεδο το οποίο δεν παρακώλυε το ενδο-κοινοτικό εμπόριο (646).

Οι συνενδικασθείσες υποθέσεις 16-20/79 (647) JOSEPH DANIS κ.λ.π., παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αφορούσαν την σχέση της πολιτικής παγώματος των τιμών και της αυξημένης σταθερότητας, του άρθρου 2 της Συνθήκης. Η διατήρηση σταθερών τιμών, αποτελούσε όπως προαναφέραμε την μία πλευρά του μαγικού τετραγώνου και αποσκοπεί στον περιορισμό του πληθωρισμού.

Ιδιαίτερη έκφραση της αποτελεί η κρατική παρεμβατική πολιτική παγώματος των τιμών, η οποία αποσκοπεί με διοικητικά μέτρα στην τεχνητή διατήρηση σταθερών τιμών ή στην ελεγχόμενη μικρή αύξηση τους προκειμένου να προστατευθεί το εισόδημα των ασθενέστερων τάξεων.

Μια τέτοια πολιτική όμως οποσδήποτε επιρροάζει την οικονομική ευρωστία των επιχειρήσεων καθώς δεν επιτρέπει την διαμόρφωση τιμών πώλησης των προϊόντων βάσει των φυσικών όρων της παραγωγής, όπως είναι το κόστος παραγωγής των προϊόντων, οι μισθοί κ.λ.π.

Εν προκειμένω στα τέλη του 1971 εκδόθηκε Υπουργικό Διάταγμα σύμφωνα με το οποίο όλοι οι παραγωγοί και εισαγωγείς όφειλαν να γνωστοποιούν στον Υπουργό Οικονομικών, τουλάχιστον προ δύο μηνών κάθε αύξηση τιμής που προτίθεντο να επιβάλλουν σε οποιοδήποτε προϊόν, πρώτη ύλη, τρόφιμα, εμπορεύματα ή υπηρεσίες εντός της Βελγικής αγοράς (648).

Η εν λόγω γνωστοποίηση έπρεπε να γίνεται με συστημένη επιστολή, σύμφωνα με μια συγκεκριμένη διαδικασία που περιέγραφε το άρθρο 3 του εν λόγω διατάγματος, στην οποία έπρεπε να αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες σχετικά με το προϊόν, την προτιθέμενη αύξηση της τιμής κ.λ.π. Από της γνωστοποίησής της προγραμματισμένης αυξήσεως των τιμών άρχιζε να τρέχει και η σχετική προθεσμία των δύο μηνών προειδοποίησής (649).

Σύμφωνα δε με το άρθρο 5 του αυτού ως άνω Υπουργικού Διατάγματος ο Υπουργός Οικονομικών αφού ελάμβανε τη γνώμη της Επιτροπής ε λ έ γ χ ο υ τ ι μ ώ ν, μπορούσε να πληροφορήσει την ενδιαφερομένη επιχείρηση, προ της λήξεως της άνω δέμηνης προθεσμίας προειδοποίησής, ότι η γνωστοποιηθείσα αύξηση τιμών δεν μπορούσε να εφαρμοστεί ολικώς ή μερικώς επί όμνη τουλάχιστο. Μετά την λήξη του άνω όμνη η επιχείρηση μπορούσε να εφαρμόσει την γνωστοποιηθείσα αύξηση τιμών (650).

Σύμφωνα δε με το άρθρο 12 του τροποποιητικού Υπουργικού Διατάγματος της 1-3-1973, κάθε παράβαση του συστήματος ελέγχου τιμών, όπως αυτό καθοριζόταν από τα παραπάνω δύο εν λόγω Διατάγματα, τιμωρείτο ποινικά σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.Ο. της 22-1-1945 (651).

Ο JOSEPH, DANIS και άλλοι 4 παραγωγοί και έμποροι ζωοτροφών (652) παραπέμφθηκαν ως κατηγορούμενοι στο CORRECTIONELE RECHTBANK (653) της BRUGES με την κατηγορία της μη προγενέστερης γνωστοποίησής της αύξησης των τιμών καθώς επίσης και της παράνομης αύξησης τιμών, κατά παράβαση των άρθρων 1 και 12 του Υπουργικού Διατάγματος της 22-12-1971, όπως αυτό τροποποιήθηκε μεταγενέστερα (654).

Με απόφαση του στις 30-10-1975 το παραπάνω πρωτοβάθμιο ποινικό δικαστήριο απήλλαξε τους κατηγορούμενους καθώς έκρινε ότι ήταν απαραίτητο οι 5 κατηγορούμενοι να αυξήσουν αμέσως τις τιμές πώλησεως προκειμένου να αποφύγουν οικονομική ζημία λόγω των απρόβλεπτων αυξήσεων των τιμών των πρώτων υλών (655).

Όμως η OPENBAAR MINISTERIE κατέθεσε έφεση κατά της άνω αποφάσεως στο HOF VAN BEROEP (Εφετείο) του GHERT το οποίο κανόντας δεκτή την εν λόγω έφεση, έκρινε ότι το επίδικο Υπουργικό Διάταγμα δεν παραβίαζε το άρθρο 30 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. και καταδίκασε τους κατηγορούμενους (656).

Οι καταδικασθέντες προσέφυγαν εν συνεχεία στο HOF VAN CASSATIE του Βελγίου το οποίο με απόφαση του της 9-1-79 υπέβαλλε στο Δ.Ε.Κ. προδικαστικό ερώτημα (657) ζητώντας την έκδοση αποφάσεως επί του κατά πόσο το προπεριγραφέν σύστημα παγώματος τιμών μπορούσε να θεωρηθεί ως μέτρο ισοδυναμίου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς επί των εισαγωγών, το οποίο απαγορεύεται από το άρθρο 30 της Συνθήκης.

Κατά την εκδίκαση της υποθέσεως άσκησαν παρέμβαση η Κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας (668) και η Επιτροπή (659).

Ο κατηγορούμενος στην κύρια υπόθεση επεσήμανε ότι το εν λόγω σύστημα οδηγούσε σε π α γ ω μ α των τιμών το οποίο δεν επέτρεπε το ξεπέρασμα των αμέσων πιέσεων της αύξησης των τιμών των εισαγομένων προϊόντων με αποτέλεσμα να οδηγούνται οι έμποροι σε περιορισμό του περιθωρίου κέρδους ή και σε ζημία που τους ωθούσε σε περιορισμό ή και σε σταμάτημα των εισαγωγών (660).

Αυτό όμως απαγορευόταν από το κοινοτικό δίκαιο καθόσον σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου αντέκειτο στο κοινοτικό δίκαιο ο καθορισμός ανωτάτων τιμών σε τόσο χαμηλό επίπεδο που ανάγκαζε τους εισαγωγείς που επιθυμούσαν να εισάγουν να το πράξουν μόνο επί ζημία τους (661).

Η Βελγική Κυβέρνηση παρατήρησε ότι κατά την νομολογία του Δικαστηρίου η εφαρμογή ενός εθνικού συστήματος τιμών αδιακρίτως σε εθνικά και εισαγομένα προϊόντα δεν αποτελούσε μέτρο ισοδυναμίου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς των εισαγωγών εκτός και εμπεριείχε ειδικά στοιχεία τα οποία θα μπορούσαν να επηρεάσουν το ενδοκοινοτικό εμπόριο (662).

Η Βρετανική Κυβέρνηση επεσήμανε ότι θεωρούσε το επίδικο θέμα σοβαρό επειδή αφορούσε την έκταση στην οποία τα κράτη - μέλη μπορούσαν να λάβουν μονομερή μέτρα για την καταπολέμηση του π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ύ υπο τον όρο βεβαίως ότι μια τιαυτή δράση τους δεν θα βρισκόταν σε αντίθεση με τις υποχρεώσεις τους που απέρρεαν από την Συνθήκη (663).

Κατά την γνώμη της Βρετανικής Κυβερνήσεως η μάχη κατά του πληθωρισμού απαιτούσε την λήψη ποικίλων μέτρων τα οποία δυνατόν να εμπεριείχον και την απαίτηση προκαταβολικής γνωστοποιήσεων των αυξήσεων των τιμών (664).

Μια τέτοια απαίτηση δεν ωφελούσε μόνο το ενδιαφερόμενο κράτος αλλά προήγαγε επίσης τους θεμελιώδεις σκοπούς της Κοινότητας ιδίως εκείνους που καθορίζονται από το άρθρο 2 της Συνθήκης (665).

Περαιτέρω η Βρετανική Κυβέρνηση επεσήμανε ότι κατά την νομολογία του Δικαστηρίου τα εθνικά συστήματα ελέγχου των τιμών ακόμη και αν άπτονται τομέων της οικονομικής δραστηριότητας όπως π.χ. η γεωργία, που υπόκεινται

σε ένα κοινοτικό σύστημα τιμών ήταν αντίθετα προς το κοινοτικό δίκαιο μόνο εάν έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία της κοινής οργάνωσης της αγοράς και ιδίως του συστήματος των τιμών τους (666).

Το ίδιο θα έπρεπε να ισχύσει κατά την Βρετανική Κυβέρνηση και σε σχέση με το άρθρο 30, η εφαρμογή του οποίου σε περιπτώσεις ελέγχου των τιμών, έπρεπε να υπόκειται στους γενικούς σκοπούς της Συνθήκης ιδίως αυτούς που καθορίζονται από το άρθρο 2 (667).

Κατ'ακολουθίαν, η αυτόματη απαγόρευση της εφαρμογής εθνικών μέτρων ελέγχου των τιμών των εγχωρίων προϊόντων τα οποία παρείχον εισαγόμενες πρώτες ύλες ή άλλα εισαγόμενα προϊόντα θα έθετε σοβαρά σε κίνδυνο την επιχείρηση καταπολέμησης του π λ η θ ω ρ ι σ μ ο ύ εκ μέρους των κρατών μελών (668).

Η Επιτροπή αφού ανέλυσε το βελγικό σύστημα παγώματος των τιμών παρατήρησε ότι καθιστούσε τις εισαγωγές πιο δύσκολες και πιο επαχθείς με αποτέλεσμα τα εθνικά μέτρα να αποτελούν στην πραγματικότητα μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς των εισαγωγών, κατά την έννοια του άρθρου 30 της Συνθήκης (669).

Παρά ταύτα όμως παρατήρησε η Επιτροπή θα έπρεπε να εξεταστεί κατά πόσο ένα τέτοιο σύστημα δεν δικαιολογείται από την Συνθήκη (670).

Μια τέτοια εξέταση κατά την Επιτροπή έπρεπε να γίνει με στενά κριτήρια καθόσον στην ουσία συνιστούσε εξαίρεση από την θεμελιώδη αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών (671).

Και η Επιτροπή αφού επεσήμανε εν προκειμένω α) ότι το εν λόγω σύστημα εφαρμοζόταν παραδοσιακά στο Βέλγιο, β) ότι αποτελούσε μέρος σειράς μέτρων οικονομικής φύσεως σκοπός των οποίων ήταν και η εγγύηση της σταθερότητας των τιμών (672), γ) ότι περιελάμβανε περιοριστικά μέτρα τα οποία όμως δεν υπερέβαιναν τα απαιτούμενα για την ομαλή λειτουργία του όρια και δ) ότι εφαρμοζόταν χωρίς διακρίσεις τόσο επί των εγχωρίων όσο και επί των εισαγόμενων προϊόντων, κατέληξε ότι το εν λόγω μη διακριτικό σύστημα γνωστοποιήσεως των αυξήσεων των τιμών των εγχωρίων και εισαγόμενων προϊόντων δεν αποτελούσε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς των εισαγωγών, στο βαθμό που ε ξ υ π η ρ ε τ ο ύ σ ε τ ο γ ε ν ι κ ό σ υ μ φ ε ρ ο ν και ήταν απαραίτητο προκειμένου να εκπληρωθούν ε π ι τ α κ τ ι κ έ ς α ν ά γ κ ε ς (673).

Ο Γενικός Εισαγγελέας H. MAYRAS στις προτάσεις του (674) παρατήρησε ότι το επίδικο βελγικό σύστημα παγώματος των τιμών, θεωρητικά είναι περισσότερο ευέλικτο αυτού που ήδη εξέτασε το Δικαστήριο στην υπόθεση DECHMANN (675) που ήδη αναλύσαμε παραπάνω και παρουσιάζει ομοιότητες με το γαλλικό σύστημα της ελεγχόμενης ελευθερίας και το σύστημα που εφαρμόζεται στην Ολλανδία αναφορικά με την πολιτική τιμών.

Ο H. MAYRAS εν συνεχεία αφού ανέλυσε την νομολογία του Δικαστηρίου στις υποθέσεις TASCIA και SADAM, αναφορικά με τους όρους υπό τους οποίους οι εθνικά καθορισμένες ανώτατες τιμές ήταν δυνατόν να επηρεάζουν τα εισαγόμενα προϊόντα, επικέντρωσε τις σκέψεις του στις θέσεις της Επιτροπής η οποία ομολογουμένως κάλυψε πλήρως το βελγικό σύστημα των τιμών (676)

Εν προκειμένω ο H. MAYRAS επεσήμανε ότι αν και η Επιτροπή κατ'αρχάς συμφωνεί ότι το επίδικο βελγικό σύστημα παγώματος των τιμών επηρέαζε το ενδοκοινοτικό εμπόριο κατά την έννοια της απόφασης του Δ.Ε.Κ. στην υπό-

θεση DASSONVILLE (677), παρά ταύτα κατέληγε στο συμπέρασμα ότι τα εν λόγω εθνικά μέτρα ήταν επιβεβλημένα για την επίτευξη σκοπών προτεραιότητας και για λόγους γενικού συμφέροντος και επιτακτικών απαιτήσεων (678).

Και αφού θεώρησε ότι η αναφορά της Επιτροπής στην υπόθεση REWE (679) δεν είχε σχέση με την προκειμένη υπόθεση παρατήρησε ότι η Επιτροπή αναφέρεται στο άρθρο 2 της Συνθήκης το οποίο επιτάσσει στην Κοινότητα να προαγάγει την αυξημένη σταθερότητα (680) για να καταλήξει ότι μια τόσο αόριστη αναφορά δεν μπορούσε να δικαιολογήσει κάθε εθνικό μέτρο ελέγχου των τιμών (681).

Εν συνεχεία αναφερόμενος στο βρετανικό επιχείρημα της καταπολέμησης του πληθωρισμού και της πολιτικής της συγκυρίας παρατήρησε ότι κατά την νομολογία του Δικαστηρίου (682) το άρθρο 103 της Συνθήκης δεν εφαρμόζοταν σε πεδία που υπόκειντο σε κοινούς κανόνες (683) ενώ για την πολιτική του ισοζυγίου πληρωμών (684) αναφέρθηκε στην απόφαση του Δ.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 6+11 /69 (685) σύμφωνα με την οποία η ενάσκηση επιφυλαχθέντων εξουσιών δεν επιτρέπει την μονομερή λήψη μέτρων που απαγορεύονται από την Συνθήκη (686).

Το κατά πόσο το άρθρο 30 εφαρμόζοταν στην προκειμένη περίπτωση όπως επίσης και σε ποιο βαθμό οι απαγορεύσεις που εμπεριείχε μπορούσαν να επιβληθούν κατά των κρατών - μελών εξαρτάτο από τις πρακτικές συνέπειες που θα είχε η εφαρμογή του επιδικίου Υπουργικού Διατάγματος (687).

Ποιός όμως μπορούσε να το ελέγξει αυτό;

Τα βελγικά δικαστήρια;

Κατά την γνώμη που είχε ήδη εκφράσει ο Η. MAYRAS στην υπόθεση I.C.A.P. (688) αυτό δεν ήταν δυνατό και θα οδηγούσε στο να ζητείται από τα εθνικά δικαστήρια να αποφανθούν επί μακρο-οικονομικών προβλημάτων που αφορούσαν την λειτουργία της Κοινής Αγοράς στο σύνολο της (689).

Κατά την γνώμη του Η. MAYRAS μόνο η Επιτροπή ήταν σε θέση να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες (690).

Με δεδομένη δε την ως άνω θέση της Επιτροπής ο Γεν. Εισαγγελέας πρότεινε πλέον, για λόγους ασφαλείας του δικαίου και ενιαίας εφαρμογής του, να αποφανθεί το Δικαστήριο ότι σε σχέση με κανόνες όπως αυτοί του επιδικίου Υπουργικού Διατάγματος το άρθρο 30 της Συνθήκης δεν χορηγούσε στους παραγωγούς ζωοτροφών κανένα δικαίωμα το οποίο να έπρεπε να προστατευθεί από τα εθνικά δικαστήρια (691).

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τα προεκτεθέντα αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι το άρθρο 30 της Συνθήκης απαγόρευε όλα τα μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς του εμπορίου μεταξύ των κρατών μελών (692), και ότι η εν λόγω απαγόρευση ισχύει όταν τα υπό κρίση μέτρα ήταν ικανά να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα, πράγματι ή εν δυνάμει, το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών.

Εν συνεχεία αφού ανέλυσε τα βελγικά μέτρα επεσήμανε ότι οι εθνικές ρυθμίσεις αυτού του είδους ακόμη και αν περιοριζόταν να απαιτούν από τον παραγωγό ή τον εισαγωγέα να γνωστοποιήσουν τις προτεινόμενες αυξήσεις των τιμών πριν να τις εφαρμόσουν, είχαν ως αποτέλεσμα το πάγωμα των τιμών αφού οι τιμές που παρατίθεντο από τον παραγωγό προ της γνωστοποίησεως ήταν στην πραγματικότητα παγωμένες τουλάχιστον κατά την διάρκεια της

περιόδου αναμονής (693).

Και το Δικαστήριο συνέχισε ότι παρότι οι κανόνες που επέβαλλαν πάγωμα των τιμών και εφαρμοζόταν ομοίως επί των εγχωρίων και εισαγόμενων προϊόντων δεν αποτελούσαν αφ'εαυτών μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς, μπορούσαν στην πραγματικότητα να παράγουν τέτοια αποτελέσματα όταν καθοριζόταν οι τιμές σε τέτοιο επίπεδο που η εμπορία των εισαγόμενων προϊόντων να καθίστατο είτε αδύνατη είτε πιο δύσκολη σε σχέση με την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων (694).

Αυτό συνέβαινε ιδίως στην περίπτωση που οι εθνικές διατάξεις, ενώ παρεμπόδιζαν τις αυξημένες τιμές των εισαγόμενων προϊόντων να μετακυλίσσουν στις τιμές πώλησής, πάγωναν τις τιμές σε ένα επίπεδο τόσο χαμηλό που οι έμποροι που επιθυμούσαν να εισάγουν τα υπό εξέταση προϊόντα στα ενδιαφερόμενα κράτη - μέλη μπορούν να το πράξουν μόνο επί ζημία ή λαμβάνοντας υπόψη το ύψος στο οποίο οι τιμές των εγχωρίων προϊόντων είναι παγωμένες, αναγκάζονταν να προτιμήσουν τα εν λόγω προϊόντα έναντι των εισαγόμενων (695).

Και το Δικαστήριο αφού αναφέρθηκε στην σχετική του νομολογία (695) παρατήρησε ότι σύμφωνα με αυτή σε τομείς που καλύπτονται από μια κοινή οργάνωση της αγοράς η οποία στηρίζεται σε κοινό σύστημα τιμών, τα κράτη - μέλη δεν μπορούσαν πλέον να αναλάβουν δράση με μονομερώς θεσπιζόμενα εθνικά μέτρα που επηρρέαζαν τον μηχανισμό σχηματισμού των τιμών όπως καθοριζόταν από την κοινή οργάνωση (696).

Περαιτέρω δε είχε γίνει επίσης δεκτό ότι οι κοινοτικοί Κανονισμοί στον τομέα της παραγωγής και του χονδρεμπορικού εμπορίου αφήναν ελεύθερα τα κράτη - μέλη να λαμβάνουν μονομερή μέτρα διαμόρφωσης των τιμών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης, υπό τον όρο ότι δεν θέτουν σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία της κοινής οργάνωσης της αγοράς, ιδίως δε το σύστημα τιμών (697).

Και το Δικαστήριο αφού εξέτασε το επίδικο προϊόν των ζωοτροφών παρατήρησε ότι περιείχε ένα μεγάλο ποσοστό δημητριακών και κατ'ακολουθίαν αποτελούσε ζωοτροφή κατά την έννοια του άρθρου 1 δ του Κανονισμού 120 /67 και καλυπτόταν επομένως από τις διατάξεις για την κοινή οργάνωση των δημητριακών (698) οι οποίες εφαρμοζόταν εν προκειμένω (699).

Και το Δ.Ε.Κ. αφού υπόμνησε την απόφαση του στην υπόθεση GALLI, παρατήρησε ότι ένα εθνικό σύστημα ελέγχου των τιμών που εφαρμοζόταν σε προϊόντα υποκείμενα σε κοινή οργάνωση της αγοράς και το οποίο συμπεριέλαμβανε πάγωμα των τιμών τόσο στο στάδιο της παραγωγής όσο και του χονδρικού εμπορίου ενέπιπτε σε μια περιοχή που καλυπτόταν από την εν λόγω οργάνωση και επομένως αντίθετο με αυτή την οργάνωση εάν κατά την γνώμη του εθνικού δικαστηρίου με το να εφαρμόζεται σε τιμές στα επόμενα στάδια της διαδικασίας διανομής, έθετε σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία της αγοράς αυτής (700).

Και το Δ.Ε.Κ. κατέληξε απαντώντας στο HOF VAN CASSATIE του Βελγίου ότι ένα εθνικό σύστημα ελέγχου τιμών σαν αυτό που αναφέρθηκε από το εθνικό δικαστήριο, αποτελούσε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος ποσοτικού περιορισμού των εισαγωγών, το οποίο απαγορευόταν από το άρθρο 30, στο βαθμό που καθιστούσε την εμπορία των εισαγόμενων από άλλα κράτη - μέλη προϊόντων είτε αδύνατη είτε περισσότερο δύσκολη απ'οτι των εγχωρίων

προϊόντων ή είχε ως αποτέλεσμα να ευνοεί την εμπορία των εγχωρίων προϊόντων εις βάρος των εισαγόμενων (701).

Τέτοιοι εθνικοί κανόνες ήταν επιπλέον αντίθετοι με την κοινή οργάνωση της αγοράς, όπως αυτή δημιουργήθηκε για τα δημητριακά με τον Κανονισμό 120/67 του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 1967 στο βαθμό που εφαρμοζόταν στις τιμές των προϊόντων που καλύπτονταν από τον Κανονισμό στο στάδιο της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου (702).

Επιπλέον ήταν αντίθετοι με την οργάνωση αυτή εάν κατά την γνώμη του εθνικού δικαστηρίου με το να εφαρμόζονται στα επόμενα στάδια της διαδικασίας διανομής έθεταν σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία αυτής της κοινής οργάνωσης (703).

2.3.4.1.2. ΟΙ ΦΟΡΟΙ ΣΑΝ ΜΕΤΡΟ ΑΝΤΙΠΛΗΘΩΡΙΣΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η αυξημένη σταθερότητα ως σκοπός της Κοινότητας αποτέλεσε επίσης αντικείμενο ενώπιον του Δικαστηρίου και κατά την εκδίκαση της υπόθεσης 27/74, DEMAG A.G. (704).

Η προκειμένη υπόθεση βρίσκεται στον αντίποδα άλλων αποφάσεων που εξετάσαμε προγενέστερα. Αφορούσε κρατικά μέτρα που λήφθηκαν όχι προς αντιμετώπιση δυσκολιών προερχομένων από την άσχημη οικονομική κατάσταση κάποιου κράτους - μέλους αλλά προκειμένου να διατηρηθεί η οικονομική ισορροπία στην Γερμανία η οποία κινδύνευε να ανατραπεί λόγω της επέκτασης της γερμανικής οικονομίας. Ειδικότερα κατά τα έτη 1967 και 1968 η γερμανική οικονομία σημείωσε σημαντική επέκταση (BOOM) η οποία συνοδεύτηκε από μεγάλο πλεόνασμα στο ισοζύγιο πληρωμών (705).

Εν όψει της ισχυρής ανταγωνιστικότητας της γερμανικής οικονομίας και την μεγαλύτερη αύξηση τιμών στις κυριότερες αγοράστριες χώρες, το εν λόγω πλεόνασμα στο ισοζύγιο πληρωμών κινδύνευε να προκαλέσει ανεπιθύμητα αποτελέσματα τα οποία συνίστατο 1) στην διατάραξη της εσωτερικής ισορροπίας που εκδηλωνόταν με ανύψωση των τιμών στην εθνική αγορά 2) στην διενέργεια κερδοσκοπικών συναλλαγών εν όψει μιας πιθανής ανατίμησης του γερμανικού μάρκου (706). Εν όψει αυτών των περιστάσεων η Γερμανική Κυβέρνηση αποφάσισε να περιορίσει τις εξαγωγές και να προωθήσει τις εισαγωγές.

Για τον λόγο αυτό επέβαλλε στα εξαγόμενα προϊόντα που απαλλάσσονταν από τον Φ.Κ.Ε., φόρο 4% ενώ για στα εισαγόμενα προϊόντα υποκείμενα στο Φ.Κ.Ε. αποφάσισε να απαλλάσσονται κατά το αντίστοιχο μέτρο (707).

Ετσι θέσπισε το νόμο περί προστατευτικών μέτρων εξωτερικού εμπορίου καλούμενος εφ' εσχής ABRISCHGE, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 1968 (708).

Η FINANZAMT DUISBURG - SUD έστειλε στην DEMAG ατομικές ειδοποιήσεις με τις οποίες την καλούσε σε εκτέλεση του άνω νόμου να καταβάλλει φόρους για το χρονικό διάστημα από το Δεκέμβριο 1968 έως τον Σεπτέμβριο 1969 για εξαγωγές που είχε πραγματοποιήσει κατά το εν λόγω διάστημα.

Η DEMAG προσέβαλλε τις παραπάνω ατομικές ειδοποιήσεις στο FINANZGERICHT του DUSSELDORF ισχυριζόμενη ότι το άρθρο 2 του νόμου ABSISCHGE βάσει του οποίου είχαν επιβληθεί οι σχετικοί φόροι ήταν ανεφάρμοστο διότι αντέκειτο στο άρθρο 12 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. σύμφωνα με το οποίο απαγορευόταν η επιβολή επιβαρύνσεων ισοδυνάμων προς φόρους εισαγωγής (709). Το Γερμανικό Δικαστήριο υπέβαλλε στο Ο.Ε.Κ. δύο προδικαστικά ερωτήματα (710) :

Στο πρώτο διατύπωνε το ερώτημα κατά πόσο περιλαμβανόταν στην απαγόρευση εισαγωγής επιβαρύνσεων ισοδυνάμου προς δασμούς αποτελέσματος του άρθρου 12 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. η παραπάνω φορολογική επιβάρυνση 4% που επέβαλλε ένα κράτος - μέλος επί των εξαγωγών βιομηχανικών προϊόντων του, σε άλλο κράτος - μέλος με σκοπό να παραβιάσει την ανταγωνιστική τους ικανότητα.

Ενώ στο δεύτερο ζητούσε από το Δ.Ε.Κ. να απαντήσει α) κατά πόσο μια τέτοια ενδεχόμενη παραβίαση του άρθρου 12 μπορούσε να δικαιολογηθεί από το ότι η εισαγωγή της επιβάρυνσης έγινε για να αποφευχθεί ανατίμηση του μάρκου και β) στις περιπτώσεις που δεν ίσχυαν οι προϋποθέσεις του άρθρου 109 (παρ.1) (711), κατά πόσο δύναται μια επιβάρυνση που έχει ισοδύναμο προς δασμούς αποτέλεσμα και παίρνει την θέση μιας ανατίμησης του νομίσματος, να δικαιολογηθεί με το επιχείρημα ότι τα καθήκοντα της Κοινότητας συμπεριλαμβάνουν μια σ υ ξ η μ έ ν η σ τ α θ ε ρ ό τ η τ α κατά το άρθρο 2 της Συνθήκης και την διατήρηση κατ' αυτό τον τρόπο της εξωτερικής αξίας του νομίσματος και κατ' άρθρο 3 παρ.ζ την θεραπεία των ανισορροπιών στα ισοζύγια πληρωμών (712).

Κατά την συζήτηση της υποθέσεως η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι τα άρθρα 2 και 3 παρ.ζ της Συνθήκης δεν αποτελούσαν εξουσιοδοτικούς κανόνες.

Κατ' ακολουθίαν δεν προσέδιδαν στα κράτη - μέλη την εξουσία να εισαγάγουν επιβαρύνσεις ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς οι οποίες να αποβλέπουν στην αποφυγή της ανατίμησης του νομίσματος (713).

Η Επιτροπή με την σειρά της επεσήμανε ότι όσον αφορά την ερμηνεία των άρθρων 2 και 3 παρ.ζ της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. συμφωνούσε απολύτως με τις παρατηρήσεις της Γερμανικής Κυβέρνησης (714).

Ο Γενικός Εισαγγελέας G. REISCHL στις προτάσεις του (715) μεταξύ άλλων ανέφερε ότι σχετικά με τις διατάξεις των άρθρων 2 και 3 παρ.ζ της Συνθήκης, όλα τα μέρη συμφωνούσαν ότι ισχύουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1) ότι τα εν λόγω άρθρα ήταν διατάξεις που καθόριζαν τους αντικειμενικούς σκοπούς της Κοινότητας και περιγράφουν τις δραστηριότητες της (716).

2) ότι η σημασία τους για την ερμηνεία της Συνθήκης δύσκολα μπορούσε να υπερεκτιμηθεί (717).

3) ότι σίγουρα δεν περιείχαν - εξουσίες ή διατάξεις διασφαλίσεως και οπωσδήποτε δε καμία για τα κράτη - μέλη (718).

4) ότι δικαιολόγηση εθνικών μέτρων τα οποία παραβίαζαν συγκεκριμένα άρθρα της Συνθήκης δεν μπορούσαν μετά βεβαιότητας να προκύψουν από τις π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ι κ έ ς διατάξεις που καθοριζόταν από αυτά, τα οποία επιπροσθέτως με διαφορετικούς τρόπους περιέγραφαν αντικρουόμενους σκοπούς για τους οποίους έπρεπε να επιδιωχθεί μια λύση σύμφωνα με τα ειδικά άρθρα της Συνθήκης (719).

Και ο G. REISCHL αφού επεσήμανε ότι οι αντικειμενικοί σκοποί του άρθρου 2 μπορούσαν να τεθούν σε κίνδυνο λόγω της μαζικής εισροής συναλλάγματος (720) κατέληξε ότι τα άρθρα 2 και 3 παρ.ζ της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. δεν εμπεριείχαν καμία ασφαλιστική δεικλίδα και δεν παρείχαν καμία εξουσία στα κράτη - μέλη η οποία θα επέτρεπε τον μη σεβασμό των γενικών διατάξεων της Συνθήκης (721).

Το Δικαστήριο απαντώντας επί του πρώτου ερωτήματος αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι αφ' ενός μεν τα άρθρα 12 και 13 και αφ' ετέρου το άρθρο 95 δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν επί της αυτής υποθέσεως καθόσον οι επιβαρύνσεις ισοδύναμου προς δασμούς αποτελέσματος από τη μια μεριά και η εσωτερική φορολογία από την άλλη υπόκειντο σε διαφορετικά συστήματα και διατάξεις (722).

Επιπλέον τόσο οι φόροι κύκλου εργασιών και οι επιβαρύνσεις παρόμοιας

φύσης όσο και οι επιβαρύνσεις και τα υπόλοιπα μέτρα που προορίζονταν να αντισταθμίσουν τα αποτελέσματα αυτών των φόρων κατά την εισαγωγή και εξαγωγή έπρεπε να θεωρηθούν ως εσωτερικοί φόροι (723).

Ενώ το άρθρο 12 απαγόρευε στα κράτη-μέλη να εισαγάγουν μεταξύ τους οποιοδήποτε νέο δασμό στις εισαγωγές ή εξαγωγές ή οποιαδήποτε επιβάρυνση ισοδύναμου αποτελέσματος, το άρθρο 95 (724) περιοριζόταν στην απαγόρευση των διακρίσεων εις βάρος των προϊόντων άλλων κρατών - μελών μέσω της εσωτερικής φορολογίας (725).

Κατ' ακολουθίαν ενώ η πρώτη διάταξη απέβλεπε σε κάθε εμπόδιο στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, η δεύτερη περιοριζόταν σε τέτοιου είδους εμπόδια τα οποία ευνοούσαν τα εθνικά προϊόντα (726).

Και το Δ.Ε.Κ. δικαιώνοντας πλήρως την πρακτική της Γερμανικής Κυβέρνησης συνέχισε παρατηρώντας ότι ένας φόρος ο οποίος υπέβαλλε χωρίς διάκριση τις βιομηχανικές εξαγωγές στα άλλα κράτη - μέλη σε μια χρηματική επιβάρυνση με την μερική κατάργηση της απαλλαγής από την εσωτερική φορολογία και ο οποίος είχε συσσωματωθεί στενά στο εθνικό σύστημα του Φ.Κ.Ε., ενέπιπτε στην εσωτερική φορολογία εντός της εννοίας του άρθρου 95 επομ. της Συνθήκης και δεν μπορούσε επομένως να συνιστά επιβάρυνση ισοδύναμου προς δασμούς αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 12 της Συνθήκης (727).

Έχοντας λοιπόν δώσει αρνητική απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα, το Δικαστήριο εν όψει και των δυσκολιών που παρουσίαζε κατά την γνώμη μας το δεύτερο ερώτημα ιδίως αναφορικά με την έννοια της αυξημένης σταθερότητας στα πλαίσια του άρθρου 2 της Συνθήκης, απέφυγε να απαντήσει το εν λόγω ερώτημα παρατηρώντας ότι αυτό ερωτούσε κατά πόσο η πιθανή παραβίαση του άρθρου 12 της Συνθήκης θα μπορούσε να δικαιολογηθεί ιδίως από τα άρθρα 107 έως 109 της Συνθήκης, λόγω του γεγονότος ότι ο σκοπός του επιβληθέντος φόρου ήταν η αποφυγή μιας ανατίμησης του νομίσματος (728).

Η ερώτηση αυτή είχε τεθεί στην περίπτωση μιας θετικής απαντήσεως της πρώτης ερωτήσεως. Με δεδομένο ότι δεν ίσχυε πλέον κάτι τέτοιο το ερώτημα δεν χρειαζόταν να απαντηθεί (729).

Στο σημείο αυτό επιθυμούμε να κάνουμε δύο παρατηρήσεις.

Πρώτον ότι το Δ.Ε.Κ. έχει απαντήσει σε άλλες περιπτώσεις σε ερωτήματα τα οποία είτε δεν τέθηκαν με σαφήνεια από τα εθνικά δικαστήρια (730), είτε η απάντηση τους δεν είχε κανένα νόημα εν όψει της θετικής ή αρνητικής απαντήσεως που δόθηκε σε άλλο ερώτημα με το οποίο συνδεόταν, ως εν προκειμένω (731).

Δεύτερον το Δ.Ε.Κ. παρέθεσε τροποποιημένο το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα και εξάλειψε κάθε αναφορά στα άρθρα 2 και 3 παράγραφος ζ της Συνθήκης (732).

ΠΑΡΑΓΩΝΤΑΣ ΜΗ-ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ

Στο υποκεφάλαιο αυτό θα εξετάσουμε υποθέσεις που αφορούσαν το κατά πόσο τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να τηρούν διατάξεις του πρωτογενούς ή δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου η εφαρμογή των οποίων ανατρέπει την οικονομική τους σταθερότητα.

Το πρόβλημα αυτό διαπλέκεται και με το κατά πόσο τα κοινοτικά όργανα συμπεριλαμβανομένου και του Ο.Ε.Κ. πρέπει να επιβάλλουν την εφαρμογή αυτών των κοινοτικών διατάξεων οι οποίες είναι δυνατόν να οδηγήσουν στην ανατροπή της σταθερότητας των κρατών - μελών.

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε βέβαια ότι σε καμία από τις παρακάτω υποθέσεις τόσο το Ο.Ε.Κ. όσο και οι διάδικοι ή ο Γενικός Εισαγγελέας δεν αναφέρθηκαν ρητά στα άρθρα 2 της Συνθήκης πλην όμως όλες οι σχετικές αναφορές τους έμμεσα αφορούσαν αυτό καθώς όλοι έβλεπαν το πρόβλημα της οικονομικής σταθερότητας των κρατών - μελών.

Η κυριώτερη υπόθεση που συνδίασε όλα τα παραπάνω προβλήματα ήταν η υπόθεση 43 /75, DEFRENNE κατά SABENA (733), στην οποία θα αναφερθούμε αναλυτικότερα πιο κάτω.

Το πρόβλημα που τέθηκε σχετικά με τον κίνδυνο ανατροπής της εσωτερικής οικονομικής σταθερότητας των κρατών - μελών λόγω μιας ενδεχόμενης απόφασης του Δικαστηρίου η οποία θα καθόριζε ότι το άρθρο 119 της Συνθήκης περί ισότητας αμοιβών ανδρών και γυναικών ήταν άμεσα εφαρμοστέο από 1-1-1962 για τα έξι αρχικά κράτη - μέλη και από 1-1-1973 για τα υπόλοιπα τρία κράτη - μέλη της πρώτης διεύρυνσης είχε ως εξής:

Κατά την Βρετανική Κυβέρνηση τα αποτελέσματα που θα μπορούσε να είχε η αναδρομική εφαρμογή των αμέσων συνεπειών του άρθρου 119 της Συνθήκης στους εργοδότες θα ήταν τόσο σημαντικά που θα μπορούσαν να επιρρεάσουν τις οικονομίες των κρατών - μελών (735).

Θα έθεταν σε αμφισβήτηση συγκεκριμένες συμβάσεις, ενώ ορισμένες νομικές σχέσεις που ίσχυαν επί πολλά χρόνια θα έπρεπε να αναθεωρηθούν (735).

Μια απόφαση που θα χορηγούσε άμεση εφαρμογή στο άρθρο 119 θα μπορούσε να οδηγήσει την κοινωνική και οικονομική κατάσταση στο Ηνωμένο Βασίλειο σε σύγχυση (736).

Ειδικότερα για τις επιπτώσεις της άμεσης εφαρμογής του άρθρου 119 της Συνθήκης στην οικονομική σταθερότητα των επιχειρήσεων η Βρετανική Κυβέρνηση παρατήρησε ότι τα σωρευτικά αποτελέσματα των αυξήσεων του κόστους εργασίας θα ενέτειναν σοβαρά τα προβλήματα ελέγχου του πληθωρισμού (737).

Οι οικονομικές συνέπειες διάφεραν αναλόγως των διαφορών αμοιβής μεταξύ ανδρών και γυναικών, της αναλογίας των γυναικών που προσέφεραν ίση εργασία με τους άνδρες και της αναλογίας του κόστους εργασίας προς το συνολικό κόστος.

Οι βιομηχανίες ένδυσης και υπόδησης, τροφίμων, τα καταστήματα λιανικής πώλησής και τα πλυντήρια διέθεταν ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό γυναικών που προσφέρουν ίση εργασία (738).

Οι μεγαλύτερες διαφορές στις αμοιβές ανδρών και γυναικών υπήρχαν στην υφαντουργία, στις βιομηχανίες ένδυσης και υπόδησης, στις βιομηχανίες κατασκευής μπισκότων και στις βιομηχανίες μηχανημάτων (739).

Η αναλογία κόστους εργασίας προς το συνολικό κόστος παραγωγής ήταν ιδιαίτερα αυξημένη στα ναυπηγεία, στη βιομηχανία ένδυσης, στην βιομηχανία χάρτου και στην τυπογραφία (740).

Συνεπώς η βιομηχανία ένδυσης συνέχισε η Βρετανική Κυβέρνηση (741) αντιμετώπιζε ένα ιδιαίτερα αυξημένο ενδεχόμενο κίνδυνο.

Η συνολική αύξηση του κόστους εργασίας σαν αποτέλεσμα της εφαρμογής της αρχής της ίσης αμοιβής θα ήταν της τάξης του 3,5% του εθνικού λογαριασμού μισθών και ημερομισθίων (742).

Η Ιρλανδική Κυβέρνηση υποστήριξε με την σειρά της ότι η άμεση εφαρμογή του άρθρου 119 της Συνθήκης από την 1-1-1973 θα επέφερε στην Ιρλανδία μια οικονομική επιβάρυνση την οποία πολλοί εργοδότες θα αδυνατούσαν να σηκώσουν (743).

Για το Ιρλανδικό κράτος δε, ως εργοδότη, το βάρος αντιμετώπισης των αξιώσεων των γυναικών δημοσίων υπαλλήλων για ίση αμοιβή από την ημέρα εισδοχής της Ιρλανδίας στην Κοινότητα, θα ξεπερνούσε όλη την βοήθεια προς την Ιρλανδία από το Κοινοτικό Περιφερειακό Ταμείο για τις περιόδους 1975 - 1977 (744).

Περαιτέρω επεσήμανε η Ιρλανδική Κυβέρνηση (745) η αναδρομική εφαρμογή του άρθρου 119 θα είχε ως συνέπεια την επιβολή ενός βάρους επί της Ιρλανδικής οικονομίας το οποίο δεν ήταν σε θέση ως κυβέρνηση να επιβληθεί (746).

Η καθιέρωση της άμεσης εφαρμογής του άρθρου 119 ακόμη και σε περιορισμένο πεδίο, δηλαδή μόνο στις σχέσεις ιδιωτών και κρατών - μελών θα συνεπαγόταν επίσης ιδιαίτερα μεγάλες οικονομικές υποχρεώσεις.

Σχετικά δε με τις συνέπειες ως προς τον ιδιωτικό τομέα, αυτές μάλλον δεν μπορούσαν να εκτιμηθούν επακριβώς.

Οποσδήποτε όμως θα επιρρέαζαν τις ιδιωτικές εταιρείες και τις μικρές επιχειρήσεις, τις δραστηριότητες της υφαντουργίας, των βιομηχανιών ένδυσης και υπόδησης, των βιομηχανιών τροφίμων, χάρτου και τυπογραφίας, της ελαφράς βιομηχανίας καθώς επίσης και κλάδους του λιανικού εμπορίου.

Ο μέσος όρος αύξησης των μισθών και ημερομισθίων λόγω της άμεσης εφαρμογής της αρχής της ίσης αμοιβής ανδρών-γυναικών θα ανερχόταν για την βιομηχανία στο 5% (747), ενώ θα ήταν υψηλότερος σε πιο ευαίσθητους τομείς.

Και η Ιρλανδική Κυβέρνηση κατέληξε ότι ο άρθρο 6 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. επέβαλε μια υποχρέωση σε όλα τα όργανα της Κοινότητας συμπεριλαμβανομένου και του Οικαστηρίου, να φροντίζουν να μην θέτουν σε κίνδυνο την εσωτερική και εξωτερική οικονομική σταθερότητα των κρατών - μελών (748).

Η κ. DEFRENNE παρατήρησε επ' αυτών ότι οι αριθμοί που αφορούσαν το κόστος της αναδρομικής εφαρμογής του άρθρου 119 έπρεπε να αντιμετωπιστούν με προσοχή. Οτιούτο συγκάλυπταν το πραγματικό πρόβλημα (749).

Το παράδειγμα της Οανίας (749) κατέληξε η κ. DEFRENNE (751) αποδεικνύεται ότι η απασχόληση των γυναικών που αμοιβόνταν καλύτερα, δεν ήταν εκείνη που δημιουργούσε κινδύνους στην οικονομία (752). Ο Γενικός Εισαγγελέας Α. TRABUCCHI στις προτάσεις του (753) μεταξύ άλλων παρατήρησε ότι οι Κυβερνήσεις του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας, οι οποίες εμφανίζονταν περιέργως ευαίσθητες για αυτό το οποίο θα μπορούσε να αποκληθεί το κόστος του εγχειρήματος (754), έθεταν επιχειρήματα κατά του άμεσου αποτελέσματος του άρθρου 119.

Επιχειρήματα αυτού του τύπου, κατέληξε ο Α. TRABUCCHI, όσο και αν ήταν πειστικά για λόγους σ κ ο π ι μ ό τ η τ α ς (755), δεν είχαν καμμία σχέση με τον νόμο (756). Το Δικαστήριο δεν είχε θεώρησει απαραίτητο να αλλάξει την ερμηνεία του επί του άρθρου 95 το οποίο στην Γερμανία οδήγησε σε μεγάλο αριθμό αιτήσεων και δημιούργησε δυσκολίες στα φορολογικά δικαστήρια. Έτσι στην υπόθεση 28/67 (757) κατέληξε ο Α. TRABUCCHI το ΔΕΚ απεφάνθηκε ότι το επιχείρημα αυτό δεν ήταν αυτό καθ'αυτό τοιαύτης φύσεως ούτως ώστε να θέσει υπο αμφισβήτηση την ορθότητα αυτής της ερμηνείας (758).

Απο την άλλη μεριά κατέληξε ο Γενικός Εισαγγελέας εν όψει ότι το άρθρο 119 είχε άμεσες συνέπειες μόνο σε σχέση με την αμοιβή για ίση εργασία, οι οικονομικές συνέπειες δεν θα έφταναν σε πολύ υψηλό επίπεδο, λαμβανομένου υπόψη των συνεπειών των περιορισμών στα διάφορα κράτη - μέλη (759).

Για τους λόγους αυτούς το άρθρο 119 είχε από 1-1-1962 εισαγάγει στο εθνικό δίκαιο των αρχικών κρατών - μελών της Κοινότητας την αρχή της ίσης αμοιβής για άνδρες και γυναίκες και απένειμε από μόνο του άμεσα δικαιώματα στους ενδιαφερόμενους εργάτες τα οποία τα εθνικά δικαστήρια έπρεπε να προστατέψουν (760).

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι οι κυβερνήσεις της Ιρλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου επέστησαν την προσοχή του Δικαστηρίου στις πιθανές οικονομικές συνέπειες της παροχής άμεσων αποτελεσμάτων στις διατάξεις του άρθρου 119, επί τη βάσει ότι μια τέτοια απόφαση θα μπορούσε να είχε ως αποτέλεσμα, σε πολλούς τομείς της οικονομικής ζωής, να προβληθούν αξιώσεις οι οποίες θα ανέτρεχαν στον χρόνο στον οποίο είχε παραχθεί το εν λόγω αποτέλεσμα (761).

Εν όψει του μεγάλου αριθμού των ενδιαφερομένων ατόμων, τέτοιες αξιώσεις, τις οποίες οι επιχειρήσεις δεν θα μπορούσαν να προβλέψουν, ήταν πιθανό να επηρέαζαν σοβαρά την οικονομική κατάσταση των επιχειρήσεων αυτών και ακόμη να οδηγούσαν μερικές απ' αυτές σε πτώχευση (762).

Αν και οι πρακτικές συνέπειες κάθε δικαστικής απόφασης έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη, προσεκτικά, θα ήταν αδύνατο να έφθανε κανείς τόσο μακριά ώστε να μην σεβαστεί την αντικειμενικότητα του νόμου και να έθετε σε κίνδυνο την μελλοντική του εφαρμογή λόγω των πιθανών επιπτώσεων στις οποίες θα μπορούσε να οδηγήσει, οσον αφορούσε το παρελθόν, μια τέτοια δικαστική απόφαση (763).

Πα' όλα αυτά, συνέχισε το Δ.Ε.Κ., εν όψει της συμπεριφοράς των περισσότερων κρατών - μελών και των θέσεων που υιοθέτησε η Επιτροπή και οι οποίες επανειλημμένα τέθηκαν υπόψη των ενδιαφερομένων κύκλων, ήταν απαραίτητο να λάβει κατ' εξαίρεση υπόψη το γεγονός ότι για μια παρατε-

ταμένη χρονική περίοδο, τα ενδιαφερόμενα μέρη οδηγήθηκαν στο να ακολουθούν πρακτικές οι οποίες ήσαν αντίθετες προς το άρθρο 119 αν και δεν απαγορευόταν από το εθνικό τους δίκαιο (764).

Το γεγονός ότι παρά τις προειδοποιήσεις, η Επιτροπή δεν κίνησε την διαδικασία του άρθρου 169 κατά των ενδιαφερομένων κρατών - μελών λόγω παραλείψεως εκπλήρωσης υποχρέωσης ήταν δυνατό να παγιώσει την εσφαλμένη εντύπωση αναφορικά με τα αποτελέσματα του άρθρου 119 (766).

Υπο τις συνθήκες αυτές, έπρεπε να αναγνωριστεί ότι, καθώς το γενικό επίπεδο στο οποίο θα καθοριζόταν οι αμοιβές δεν ήταν δυνατόν να γίνει γνωστό, σημαντικοί λόγοι ασφαλείας του δικαίου που επηροεάζαν όλα τα εμπλεκόμενα συμφέροντα, τόσο δημόσια όσο και ιδιωτικά, καθιστούσαν αδύνατο από άποψη αρχής να δημιουργηθεί επιδικία (767) σε σχέση με το ζήτημα όσον αφορούσαν τα παρελθόν (768).

Κατά συνέπεια, δεν ήταν δυνατόν να γίνει επίκληση των άμεσων αποτελεσμάτων του άρθρου 119 προκειμένου να υποστηριχθούν αξιώσεις που αφορούσαν αμοιβές περιόδων προγενέστερων της ημερομηνίας εκδόσεως αυτής της αποφάσεως (769) πλην εκείνων που αφορούσαν τους εργαζόμενους που είχαν ήδη ασκήσει αγωγές ή είχαν προβάλλει ισοδύναμη ένδικη αξίωση (770).

Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 6 + 11 /69 COMMISSION κατά FRANCE (771) το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφασίσει για την νομιμότητα των χαμηλών γαλλικών εξαγωγικών επιτοκίων. Η Τράπεζα της Γαλλίας χορηγούσε επί σειρά ετών ευνοϊκότερο επιτόκιο για τις εξαγωγικές πιστώσεις από εκείνο που προβλεπόταν για τις εγχώριες πιστώσεις (772).

Αυτό προέκυψε από το έτος 1957 και εντεύθεν όταν αυξήθηκε το επιτόκιο των εγχωρίων πιστώσεων ενώ διατηρήθηκε σταθερό στο 3% το επιτόκιο των εξαγωγικών πιστώσεων (773). Η διαφορά αυτή ίσχυε για όλες τις εξαγωγές ανεξαρτήτως της φύσεως των προϊόντων εξαγωγής (774).

Από το έτος 1964 και εντεύθεν η Επιτροπή ζητούσε την κατάργηση του εν λόγω πλεονεκτήματος αναφορικά με τις δημιουργούμενες πιστώσεις εντός των κρατών - μελών καθόσον θεωρούσε ότι η διαφορά αυτή των επιτοκίων αποτελούσε ενίσχυση η οποία απαγορευόταν από τις διατάξεις της Κοινής Αγοράς (775).

Η Γαλλική Κυβέρνηση, αν και ουδέποτε συνομολόγησε ότι η εν λόγω ενίσχυση των εξαγωγών ήταν αντίθετη προς τις διατάξεις της Συνθήκης πληροφόρησε την Επιτροπή με επιστολή της στις 13 Μαΐου 1968 (776), ότι εξήταζε τις προϋποθέσεις κατάργησης της από 1η Ιουλίου 1968 (777).

" Στις 12 Ιουνίου 1969, συνεπεία της σοβαράς κοινωνικής κρίσεως που μόλις είχε δοκιμάσει η Γαλλία, δια να βοηθήσει τους εξαγωγείς της, επληροφόρησε την Επιτροπή ότι προσδοκούσε παρ' αυτής να αναγνωρίσει το επιτόκιο ρευστοποιήσεως των πιστώσεων που απορρέουν από τις εξαγωγές το οποίο ήτο τότε 3%, ενώ το εγχώριο προεξοφλητικό επιτόκιο που ήτο 3,5% έπρεπε να μειωθεί κατά μια μονάδα "(778).

Στις 24 Ιουνίου 1968 η Γαλλική Κυβέρνηση ενημέρωσε την Επιτροπή ότι αναγκάστηκε να λάβει προστατευτικά μέτρα για την χρονική περίοδο από 1-7-1968 έως 31-1-1969, αντισταθμιστικού και προσωρινού χαρακτήρα, στα οποία περιλαμβανόταν μια νέα μείωση του προεξοφλητικού επιτοκίου εξαγωγών από 3% σε 2% (779).

Κατά την δήλωση της Γαλλικής Μόνιμης Αντιπροσωπείας τα μέτρα αυτά στηρίζονταν στις διατάξεις περί ισοζυγίου πληρωμών της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ και ιδιαίτερα στα άρθρα 108 (1) και 109 (780).

Στις 23 Ιουλίου η Επιτροπή με απόφαση της ενέκρινε τα Γαλλικά προστατευτικά μέτρα κατ' άρθρο 108 (3) εκδίδοντας σχετική απόφαση (781).

Στην εν λόγω απόφαση της η Επιτροπή χορηγούσε το δικαίωμα στην Γαλλική Κυβέρνηση να διατηρεί σε ισχύ προτιμσιακό επιτόκιο εξαγωγών το οποίο δεν θα μπορούσε να ήταν χαμηλότερο του 2%, η δε ενίσχυση που θα προέκυπτε στους εξαγωγείς δεν θα μπορούσε να ήταν ανώτερη των 3 μονάδων σε σχέση με το επιτόκιο εγχωρίων πιστώσεων για το διάστημα μέχρι 31-10-68 και 1,5 μονάδων για το διάστημα μέχρι 31-1-69 (782).

Όμως η Γαλλική Κυβέρνηση παραβίασε τους όρους των σχετικών εγκριτικών αποφάσεων. Συγκεκριμένα ενώ το επιτόκιο εγχωρίων πιστώσεων ήταν 5% στις 1-1-68 διατήρησε εξαγωγικό επιτόκιο 2% αντί 3,5% που όφειλε, εν συνεχεία λόγω της νομισματικής

κρίσεως, η οποία προέκυψε η Γαλλία αναγκάστηκε να αυξήσει το επιτόκιο εγχωρίων πιστώσεων σε 6% οπότε αυξήθηκε η απόκλιση από την εγκριτική απόφαση της Επιτροπής (783). Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή ξεκίνησε σε βάρος της Γαλλίας τις προβλεπόμενες από το άρθρο 169 της Ε.Ο.Κ. και 88 της Ε.Κ.Α.Χ. διαδικασίες για παράβαση υποχρεώσεως (784).

Η υπόθεση τελικά έφθασε ενώπιον του Ο.Ε.Κ. όπου η Γαλλική Κυβέρνηση μεταξύ άλλων υποστήριξε ότι η νομισματική κρίση που έλαβε χώρα το Νοέμβριο του 1968 είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί στο 6% το γενικό επιτόκιο δανεισμού, ενώ κατά τον χρόνο λήψεως των παραπάνω εγκριτικών αποφάσεων της Επιτροπής το γενικό επιτόκιο ήταν 3,5% και βρισκόταν σε συγκριτικό επίπεδο με τα αντίστοιχα των λοιπών κρατών - μελών της Κοινότητας.

Όταν όμως η Γαλλική Κυβέρνηση αναγκάστηκε να καθορίσει το γαλλικό επιτόκιο στο 6% η εγκριθείσα διαφορά εγχωρίου και εξαγωγικού επιτοκίου θα μπορούσε να διατηρηθεί μόνο με αύξηση του επιτοκίου εξαγωγών (785).

Κατ' αυτόν τον τρόπο όμως θα επλήττοντο ουσιαστικά οι Γάλλοι εξαγωγείς και αυτό μπορούσε να γίνει κατανοητό από την σύγκριση των πλεονεκτημάτων των παραγωγών και εξαγωγών των άλλων κρατών - μελών λόγω της δράσης των κρατικών τους αρχών.

Ειδικότερα τον Νοέμβριο του 1968 το επιτόκιο ήταν 3% στην Ομοσπονδιακή Γερμανία, 3,75% στο Βέλγιο, 4,5% στην Ολλανδία και 3,5% στην Ιταλία (786).

Εάν λοιπόν η Γαλλία εφαρμόζε τις αποφάσεις της Επιτροπής το συνολικό κόστος του προεξοφλητικού επιτοκίου εξαγωγών θα έφθανε στο 5,5% το οποίο θα είχε ως αποτέλεσμα να επιφέρει δυσχέρειες οι οποίες θα έβλαπταν τα συμφέροντα των Γάλλων εξαγωγέων γεγονός το οποίο ήταν αντίθετο τόσο με το γράμμα όσο και με το πνεύμα της Συνθήκης της Ρώμης και ιδίως με τα άρθρα 2, 3 στ και 6 παρ.2 και μετά άρθρα 2 παρ.2 και 5 παρ.4 Συνθ. Ε.Κ.Α.Χ. (787).

Η Επιτροπή στην απάντησή της παρατήρησε ότι τα επιχειρήματα αυτά της Γαλλίας ουσιαστικά αποτελούσαν ενστάσεις κατά της νομιμότητας των δύο εγκριτικών αποφάσεων κατά όης και 23ης Ιουλίου και για τον λόγο αυτό έπρεπε να απορριφθούν σαν απαράδεκτες (788).

Όσον αφορούσε την βασιμότητα των Γαλλικών ισχυρισμών επεσήμανε ότι η διατηρήρηση ενός ευνοϊκού προεξοφλητικού επιτοκίου για τις εξαγωγικές πιστώσεις αποτελεί βοήθεια η οποία δεν χρειαζόταν να υποβληθεί σε προηγούμενη σύγκριση με τους συντελεστές κόστους όλων των διαφορετικών συντελεστών παραγωγής οι οποίοι διέφεραν από κράτος σε κράτος (789).

Ειδικότερα σε σχέση με την Ε.Ο.Κ., η Επιτροπή επανέλαβε την άποψη της ότι δεν μπορούσε να γίνει δεκτό, ότι η μείωση ή η κατάργηση ενός πλεονεκτημάτων χορηγηθέντος υπό μορφή βοήθειας και το οποίο από την φύση του νόθευε τον ανταγωνισμό, ήταν ικανή να βλάψει εκείνους οι οποίοι επωφελούντο απ' αυτήν και να οδηγήσει σε μια κατάσταση ενός νοθευμένου ανταγωνισμού (άρθρο 3 (στ) Συνθ. Ε.Ο.Κ.) ή να θέσει σε κίνδυνο την οικονομική σταθερότητα του κράτους - μέλους που ευνοούσε (άρθρο 6 παρ.2 Συνθ. Ε.Ο.Κ.) (790).

Ο Γενικός Εισαγγελέας Κ. ROEMER, στις προτάσεις του (791) αφού παρατήρησε προεισαγωγικά ότι η Γαλλία μετά την απο 13-5-68 δέσμευση της για

κατάργηση του προνομιακού προεξοφλητικού επιτοκίου εξαγωγών αντιμετώπισε τις περιφημες ταραχές και ειδικότερα μια σοβαρή κ ο ι ν ω ν ι κ ή κ ρ ί σ η , επεσήμανε ότι στις 12-6-1968 η Γαλλική Κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή ότι, εν όψει των σημαντικών αυξήσεων των μισθών και των αναγκαίων αλλαγών στο δασμολόγιο της, ήταν αναγκασμένη να ζητήσει την έγκριση λήψης προστατευτικών μέτρων κατ' άρθρο 226 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. (792).

Περαιτέρω ζήτησε να απορριφθούν ως απαράδεκτες οι Γαλλικές ενστάσεις κατά του κύρους των εγκριτικών αποφάσεων της Επιτροπής (793).

Αναφερόμενος στο τέταρτο επιχείρημα της Γαλλικής Κυβέρνησης που θεωρούσε ότι η αύξηση του ειδικού επιτοκίου μετά την απόφαση της 6ης Ιουλίου θα σήμαινε ακριβότερες πιστώσεις σε σχέση με τους ξένους ανταγωνιστές (794), επεσήμανε ότι η μείωση ενός διακριτικού πλεονεκτήματος δύσκολα μπορούσε να θεωρηθεί σαν διάκριση κατ'εκείνων οι οποίοι μέχρι πρόσφατα ευνοούντο (795). Πέραν τούτου δεν υφίστατο θέμα σύγκρισης όλων των συντελεστών κόστους. Παρά ταύτα εάν λαμβανόταν υπόψη μόνο τα επιτόκια τότε σύμφωνα με τους αριθμούς που παρουσιάστηκαν κατά την διαδικασία δεν υπήρχε λόγος ανησυχίας ότι το ύψος των επιτοκίων θα διέφερε ουσιαστικά στα άλλα κράτη αφού μόνο μια αύξηση από 2% σε 3% θα ελάμβανε χώρα (796).

Η Γαλλική Κυβέρνηση φαίνεται ότι παρέβλεψε αυτό το γεγονός αφού ισχυριζόταν ότι η πλήρης εναρμόνιση του ειδικού επιτοκίου με το γενικό επιτόκιο θα δημιου- γούσε τον κίνδυνο μιας σοβαράς διαταραχής της οικονομικής ζωής και συνεπώς θα παραβιαζόταν το άρθρο 2 της Συνθήκης (797).

Περαιτέρω, συνέχισε ο Κ ROEMER ήταν αδιανόητο ότι αυτό θα σήμαινε σοβαρή βλάβη για τις Γαλλικές επιχειρήσεις διότι είχε κατ' επανάληψη τονιστεί ότι το ευνοϊκό επιτόκιο είχε ελάχιστη σημασία για την βιομηχανία άνθρακα και χάλυβα (798) και διότι η Γαλλική Κυβέρνηση προφανώς δεν θεωρούσε ότι υπήρχε κανένας λόγος να διατηρηθεί σε ισχύ το έτερο και πιο αποτελεσματικό μέτρο βοήθειας, πέραν της προθεσμίας που τέθηκε με την απόφαση της 6ης Ιουλίου (799).

Το Δικαστήριο παράτι δεν αναφέρθηκε στο σκεπτικό του ρητά στα άρθρα 2 και 6 της Συνθήκης, εμμέσως πλην σαφώς απέρριψε τα γαλλικά επιχειρήματα. Στο διατακτικό του όμως αναφέρθηκε ρητά στα εν λόγω άρθρα της Συνθήκης επισημαίνοντας ότι ελήφθησαν υπόψη κατά την έκδοση της αποφάσεως του (800).

Ειδικότερα το Δ.Ε.Κ. μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι αν και σύμφωνα με το άρθρο 104 της Συνθήκης τα κράτη - μέλη ήταν υπεύθυνα για την διασφάλιση της ισορροπίας του συναλικού ισοζυγίου πληρω- μών και την διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα τους, η υποχρέωση τους κατ' άρθρα 105 και 107, να συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους για τον σκοπό αυτό και να αντιμετωπίζουν την συναλλαγματική τους πολιτική σαν ένα ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος, ήταν εξίσου σημαντική (801).

Τα άρθρα 108 παρ.3 και 109 παρ.3 χορηγούσαν στα κοινοτικά θεσμικά όργανα εξουσίες παροχής αδειών ή παρέμβασης οι οποίες θα ήταν άνευ πρα- κτικού αποτελέσματος εάν τα κράτη - μέλη ήσαν ελεύθερα, με την δικαιολο- γία ότι η δράση τους αφορούσε μόνο την νομισματική πολιτική, να αποκλίνουν

μονομερώς από τις υποχρεώσεις τους που καθοριζόταν από τις διατάξεις της Συνθήκης, χωρίς να υποβάλλονται σε έλεγχο από τα θεσμικά όργανα (802).

Η α λ λ η λ ε γ κ ύ η η οποία αποτελούσε την βάση των εν λόγω υποχρεώσεων καθώς και ολόκληρου του Κοινοτικού Συστήματος, σύμφωνα με την υποχρέωση που καθοριζόταν από το άρθρο 5 της Συνθήκης, επεκτεινόταν προς όφελος των κρατών, στην διαδικασία για αμοιβαία βοήθεια που προβλεπόταν από το άρθρο 108 όταν ένα κράτος - μέλος απειλείτο σοβαρά με δυσκολίες που αφορούσαν το ισοζύγιο πληρωμών του (803).

Η ενάσκηση των επιφυλαχθεισών εξουσιών δεν μπορούσε κατ' ακολουθίαν να επιτρέπει την λήψη μέτρων που απαγορευόταν από την Συνθήκη (804).

Κατά το άρθρο 92 τα κράτη - μέλη συμφώνησαν ότι οποιαδήποτε βοήθεια χορηγούμενη απ' αυτά υπο οιαδήποτε μορφή, η οποία νόθευε ή απειλούσε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό ήταν ασυμβίβαστη με την Κοινή Αγορά (805).

Δεν μπορούσε να ήταν διαφορετικά κατά την παράγραφο 3 β του άρθρου 93 εκτός από την περίπτωση σ ο β α ρ ή ς δ ι α τ α ρ α χ ή ς της οικονομίας ενός κράτους - μέλους και υπό τους όρους του άρθρου 93, δηλαδή μετά από απόφαση της Επιτροπής και όπου απαιτείται του Συμβουλίου (806).

Και το Δικαστήριο αφού διαπίστωσε ότι το προτιμσιακό επιτόκιο εξαγωγών που χορηγείτο στα εθνικά προϊόντα προκειμένου να τα υποβοηθήσει στον ανταγωνισμό τους με εκείνα των άλλων κρατών - μελών συνιστούσε ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 της Συνθήκης (807), το οποίο όφειλε να τηρούσε η Επιτροπή, παρατήρησε ότι το εν λόγω μέτρο απαγορευόταν πλην των περιπτώσεων και των διαδικασιών που προέβλεπε η Συνθήκη (808).

Επομένως, συνέχισε το Δικαστήριο, η προηγούμενη άδεια της Επιτροπής ήταν αναγκαία προκειμένου να καθιερωθεί ή να διατηρηθεί το προτιμσιακό επιτόκιο εξαγωγών και υποβάλλοντας αυτό στις κατάλληλες προϋποθέσεις η Επιτροπή δεν συγκρούστηκε με τις εξουσίες που επιφυλάχθηκαν στα κράτη - μέλη (809).

Και το Δικαστήριο αφού αναφέρθηκε στον ισχυρισμό της κυβέρνησης της Γαλλικής Δημοκρατίας σύμφωνα με τον οποίο η διατήρηση πέραν της 2ης Νοεμβρίου 1968 της διαφοράς μεταξύ προτιμσιακού επιτοκίου αναπροεξοφλήσεως και γενικού επιτοκίου συνιστούσε ένα νέο προστατευτικό μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 109 που δικαιολογείται λόγω της ν ο μ ι σ μ α τ ι κ ή ς κ ρ ί σ η ς που έλαβε χώρα κατά την διάρκεια του φθινοπώρου του 1968 (810), επεσήμανε ότι ο ισχυρισμός αυτός ήταν παραδεκτός καθόσον στηριζόταν σε νέα στοιχεία μεταγενέστερα της απόφασης της 23-7-1968, επεσήμανε ότι κατά το ΔΕΚ σε περίπτωση κατεπείγοντος και όταν δεν προσδοκάται άμεσα απόφαση του Συμβουλίου κατ' άρθρο 108 (2), το άρθρο 109 επέτρεπε, σαν προστασία, μονομερή δράση ενός κράτους - μέλους, το οποίο μπορούσε να αποφασίσει τις περιστάσεις που καθιστούσαν απαραίτητη μια τέτοια δράση (811).

Όμως επειδή η μονομερής αυτή δράση, είχε σχέση με μέτρα παρεκκλίσεως τα οποία ήταν πολύ πιθανό να προκαλέσουν διαταραχές στην λειτουργία της Κοινής Αγοράς, ήταν εξαιρετικού και προφυλακτικού χαρακτήρα και επομένως μόνο προσωρινά, εκκρεμούσε η εξέταση της εγκυρότητας τους, η οποία έπρεπε να λάβει χώρα όσο το δυνατόν συντομότερα όπως και κάθε δράση που είχε

πιθανόν αναληφθεί κατ'άρθρα 108 και 109 (812).

Σε περίπτωση μονομερούς δράσεως ενός κράτους - μέλους η οποία παρέκκλινε από τις διατάξεις της Συνθήκης, η παρέμβαση των Κοινοτικών Θεσμικών Οργάνων, το συντομότερο δυνατόν, αποτελούσε μια θεμελιώδη προϋπόθεση για τη λειτουργία της Κοινής Αγοράς (813).

Η τήρηση αυτής της προϋπόθεσης προϋπόθετε ότι ένα κράτος - μέλος που επωφελείτο από την εξαιρετική εξουσία που εμπεριέχεται στο άρθρο 109 παρ.1 όφειλε άμεσα το αργότερο μέχρι την έναρξη ισχύος των μέτρων, να πληροφορήσει την Επιτροπή και τα άλλα κράτη - μέλη και να αναφερθεί ρητά στην διάταξη αυτή (814).

Οι διατάξεις αυτές, οι οποίες απέρρεαν από την φύση αυτή καθ' αυτή των μονομερών προστατευτικών μέτρων, δεν τηρήθηκαν στην προκείμενη περίπτωση (815), καθώς με το γράμμα της 13-12-68, η Γαλλική Κυβέρνηση δικαιολογούσε την διατήρηση της εν λόγω διαφοράς μόνο επί τη βάσει της ανάγκης να αποφευχθεί αναστάτωση των μελλοντικών σχεδίων των γαλλικών επιχειρήσεων και λόγω της εκτίμησης ότι η αύξηση του γενικού επιτοκίου προεξοφλήσεως από 5% σε 6% που έλαβε χώρα στις 12-11-1968, έθεσε με διαφορετικό τρόπο το πρόβλημα καθορισμού του επιτοκίου αναπροεξοφλήσεως για τις εξαγωγές (816).

Επομένως ο ισχυρισμός που βασιζόταν στο άρθρο 109 ήταν αβάσιμος (817).

2.3.4.4. Η ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΛΗΨΕΩΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

2.3.4.4.1. ΑΝΑΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΟΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ.

Η Ελληνική Δημοκρατία με δικόγραφο της 6-8-86 άσκησε κατ' άρθρο 173 προσφυγή κατά της Επιτροπής ζητώντας την ακύρωση της υπ' αριθμ. 86 /475 απόφασης της Επιτροπής (818) με την οποία έκρινε ότι δεν μπορούσε να αναγνωρίσει για το οικονομικό έτος 1982, σαν δαπάνες που βάρυναν το τμήμα εγκρίσεων Ε.Γ.Τ.Π.Ε. παρά μόνο 36,4 δις δραχμές έναντι των 44,6 δις που είχε γνωστοποιήσει η Ελληνική Κυβέρνηση για το εν λόγω οικονομικό έτος (819).

Την ίδια ημέρα, κατατέθηκε από την Ελληνική Δημοκρατία και αίτηση αναστολής εκτελέσεως της παραπάνω απόφασης της Επιτροπής (820) η οποία επεκαλείτο ανεπανόρθωτη ζημία λόγω της μη αναγνώρισης 8,1 δις δρχ. ως δαπανών εις βάρος το Ε.Γ.Τ.Π.Ε.

Ο Πρόεδρος του Δ.Ε.Κ. Α.Ι. ΜΑΚΚΕΝΖΙΕ ΣΤΟΥΑΡΤ, στην σχετική διάταξη που εξέδωσε επί της ως άνω αιτήσεως ασφαλιστικών μέτρων, συνοψίζοντας τους ελληνικούς ισχυρισμούς παρατήρησε ότι, η αιτούσα προέβαλε δύο ισχυρισμούς, που κατά την άποψη της έδειχναν ότι λόγω του ύψους των ποσών με τα οποία η Επιτροπή αρνήθηκε να επιβαρύνει το τμήμα εγκρίσεων του Ε.Γ.Τ.Π.Ε., η άμεση εκτέλεση της επίδικης απόφασης της Επιτροπής μπορούσε να της προκαλέσει σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία (821).

Ισχυρίστηκε π ρ ώ τ α ότι η άμεση αυτή εκτέλεση θα προκαλούσε ανεπανόρθωτη ζημία στις προγραμματισμένες εξαγωγές των ελληνικών γεωργικών προϊόντων κατά το μέτρο που οι εξαγωγείς θα υποχρεούντο να πωλήσουν ακριβότερα ή να υπαναχωρήσουν από συμβάσεις που είχαν συναφθεί, δεδομένου ότι οι τιμές πώλησης θα απέβαιναν γι' αυτούς ασύμφορες.

Δεύτερον ότι μια τέτοια εκτέλεση θα έθετε σε άμεσο κίνδυνο την εξωτερική δημοσιονομική σταθερότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας και θα επιδείνωνε την κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών, ενώ η Επιτροπή της είχε επιτρέψει (822) να λάβει μέτρα διασφάλισης κατ' άρθρο 108 παρ.3 της Συνθήκης (823).

Η Επιτροπή απαντώντας στα ελληνικά επιχειρήματα τόνισε ότι το δικαίωμα των Ελλήνων εμπόρων για χρηματοδότηση των εξαγωγών τους ήταν τελείως ανεξάρτητο δικαίωμα και δεν μπορούσε σε καμία περίπτωση να θιγεί από την αφαίρεση του ποσού των μη αναγνωρισθεισών δαπανών από τις χορηγηθείσες προκαταβολές του Ε.Γ.Τ.Π.Ε. στην Ελληνική Δημοκρατία για τον λόγο ότι η Ελληνική Δημοκρατία θα ήταν αναμφισβήτητα σε θέση να καλύψει το ποσό αυτό από τον εθνικό της προϋπολογισμό (824).

Περαιτέρω, η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι και αν ακόμη επραγματοποιείτο η εν λόγω αφαίρεση των 8,1 δις δρχ., οι εξαγωγές των ελληνικών γεωργικών

προϊόντων θα εξελισσόταν φυσιολογικά, όπως είχαν προβλεφθεί εξ'αρχής (825)

Τέλος επικαλούμενη τα επιχειρήματα του Προέδρου του Δ.Ε.Κ. σε άλλη διάταξη του (826) εξέφρασε τις αμφιβολίες της κατά πόσο η εκτέλεση της επίδικης απόφασης μπορούσε να θέσει σε άμεσο κίνδυνο την εξωτερική δημοσιονομική σταθερότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας, δεδομένου ότι το ποσό που θα αφαιρείτο ενδεχομένως, ήταν αμελητέο σε σχέση με το ισοζύγιο πληρωμών και τη γενική αντοχή του Ελληνικού κράτους (827).

Ο Πρόεδρος του Δ.Ε.Κ. αφού προέβει στον ακριβή καθορισμό του ύψους των επιδικών ποσών και περιόρισε αυτά σε 3,3 δις δρχ. (828) αποφάνθηκε ότι κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το επείγον αιτήσεως για την λήψη ασφαλιστικών μέτρων που αναφερόταν στο άρθρο 83 παρ.2 του Κανονισμού διαδικασίας έπρεπε να εκτιμάται σε σχέση με την ανάγκη εκδόσεως προσωρινής αποφάσεως για να αποφευχθεί η επέλευση σοβαρής και ανεπανόρθωτης ζημίας σε βάρος του διαδίκου που ζητούσε τη λήψη του προσωρινού μέτρου (829)

Έπρεπε λοιπόν να προσδιοριστεί αν η εκτέλεση της προαναφερθείσης αποφάσεως για 3,3 δις δρχ. μπορούσε να προκαλέσει σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία στην αιτούσα.

Σχετικά έπρεπε να γίνει δεκτό, όπως ορθά εξέθεσε η Επιτροπή, ότι δύσκολα γινόταν αντιληπτό με ποιό τρόπο η εκτέλεση της επίδικης απόφασης θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την εξωτερική δημοσιονομική σταθερότητα της αιτούσας, η οποία πράγματι διευκρίνισε ότι το έλλειμα του εξωτερικού της ισοζυγίου ανερχόταν στις 31-12-85 σε 3,3 δις δολάρια.

Αν γινόταν σύγκριση, συνέχισε ο Πρόεδρος του Δ.Ε.Κ., των 30 εκατομμυρίων δολλαρίων που αποτελούσαν το ισοδύναμο περίπου των 3,3 δισεκατομμυρίων δραχμών σε δολάρια, με τον αριθμό αυτό προέκυπτε ότι το ποσό αυτό δεν αποτελούσε παρά ένα ελάχιστο ποσοστό, ήτοι κάτω του 1% του ελλείματος του εξωτερικού ισοζυγίου της αιτούσας κατά το 1985 και σε καμία περίπτωση δεν έπρεπε να θεωρηθεί ότι θα ήταν ικανό να προκαλέσει σοβαρή ζημία στην αιτούσα, αν αυτό της αφαιρείτο με μια προσεχή απόφαση χορηγήσεως προκαταβολής που θα ελάμβανε η Επιτροπή στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής (830).

Επιπλέον κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου (831) η ζημία που θα υφίστατο η αιτούσα, κατέληξε ο A.J. MACKENZIE STUART, μετά την αφαίρεση αυτή δεν μπορούσε να θεωρηθεί ανεπανόρθωτη, καθόσον η Επιτροπή θα ήταν υποχρεωμένη να της καταβάλλει ολόκληρο το ποσό που θα είχε αφαιρεθεί, αν τελικά στην κυρία υπόθεση το Δικαστήριο δικαίωνε την αιτούσα (832).

Απο τα πιο πάνω στοιχεία προέκυπτε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν προσκόμισε κανένα αποφασιστικό επιχειρημα δυνάμενο να αποδείξει ότι η εκτέλεση της προαναφερθείσης αποφάσεως θα συνεπαγόταν σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία της (833).

Οεδομένου λοιπόν ότι η αιτούσα δεν κατόρθωσε να αποδείξει το επείγον που απαιτούσε το άρθρο 83 παρ.2 του Κανονισμού διαδικασίας δεν χρειαζόταν να εξεταστεί αν οι νομικοί και πραγματικοί λόγοι που επικαλέστηκε μπορούν να δικαιολογήσουν εκ πρώτης όψεως τη χορήγηση του αιτηθέντος προσωρινού μέτρου (834).

Στις 6 Φεβρουαρίου 1989 η Ελληνική Δημοκρατία κατέθεσε προσφυγή κατά της υπ' αριθμ. 88 /630 αποφάσεως της Επιτροπής (835) σχετικά με την εκκαθάριση των λογαριασμών των κρατών - μελών που αφορούσαν τις δαπάνες που είχαν χρηματοδοτηθεί από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (Ε.Γ.Τ.Π.Ε.) τμήμα εγγυήσεων για το οικονομικό έτος 1986 (836) διότι η Επιτροπή δεν αναγνώρισε δαπάνες 6,8 δις δρχ. που δήλωσαν οι Ελληνικές Αρχές (837) αφήνοντας το εν λόγω ποσό να βαρύνει την Ελληνική Δημοκρατία.

Σύμφωνα δε με το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως το ως άνω ποσό που βάρυνε το κράτος - μέλος έπρεπε εντός μηνός από την κοινοποίηση της αποφάσεως να καταβληθεί στον ειδικό λογαριασμό του άρθρου 1 Κανονισμού 2776 /88 της Επιτροπής.

Ταυτόχρονα η Ελληνική Δημοκρατία άσκησε αίτηση αναστολής εκτελέσεως της ως άνω αποφάσεως της Επιτροπής και αίτηση εκδόσεως προσωρινής αναστολής μέχρις εκδόσεως Διατάξεως επί της αιτουμένης αναστολής (838).

Ο Πρόεδρος του Δ.Ε.Κ. Ο' ΔΥΕ στην Διατάξη του αφού επεσήμανε ότι η κατ' άρθρο 83 παρ.2 του Κανονισμού η χρησιμοποιημένη αναστολή εκτελέσεως ή η λήψη των προσωρινών μέτρων εξαρτάτο από την συνδρομή περιστάσεων που στοιχειοθετούσαν το επείγον και από την προβολή πραγματικών ή νομικών ισχυρισμών που δικαιολογούσαν εκ πρώτης όψεως το αιτούμενο προσωρινό μέτρο (839), υπέμνησε ότι κατά πάγια νομολογία του Δ.Ε.Κ. το επείγον κρινόταν σε συνάρτηση με την ύπαρξη ανάγκης να ληφθούν ασφαλιστικά μέτρα ώστε να αποφευχθεί η επέλευση σοβαρής και ανεπανόρθωτης βλάβης στον αιτούντα, ο οποίος έφερε το βάρος να αποδείξει ότι αν υποχρεωνόταν να αναμείνει την έκβαση της κυρίας δίκης, κινδύνευε να υποστεί προσωπικώς ζημία, που ενδέχεται να του προξενήσει σοβαρές και ανεπανόρθωτες συνέπειες (840).

Και ο Ο' ΔΥΕ, συνέχισε ότι η Κυβέρνηση της Ελληνικής Δημοκρατίας διατεινόταν ότι η μη καταβολή των 6.874.767.155 δρχ. θα της προξενούσε σοβαρότατα προβλήματα στην εκτέλεση του εθνικού της προϋπολογισμού στον γεωργικό τομέα αφού υπήρχε κίνδυνος οι εθνικές αρχές να βρεθούν σε αδυναμία πληρωμής των ενισχύσεων και επιδοτήσεων με αποτέλεσμα να υποστούν σοβαρή και ανεπανόρθωτη ζημία οι έλληνες παραγωγείς και εξαγωγείς, οι οποίοι θα αναγκαζόταν να εγκαταλείψουν ορισμένες καλλιέργειες και να απωλέσουν παραδοσιακές αγορές εξαγωγής (841).

Επιπλέον το Ελληνικό Δημόσιο το οποίο αντιμετώπιζε δημοσιονομικό έλλειμα 1.051 δισεκατομμύρια θα αναγκαζόταν να δανειστεί τα αναγκαία κεφάλαια, πράγμα το οποίο δεν ήταν τόσο εύκολο και που εν πάσει περιπτώσει λόγω των υψηλών τόκων που προϋπόθετε ένας νέος δανεισμός το Ελληνικό Δημόσιο Ταμείο θα υφίστατο ανεπανόρθωτη ζημία (842).

Επ' αυτού ο Πρόεδρος του Δ.Ε.Κ. παρατήρησε κατ' αρχάς ότι οι Αρχές ενός κράτους - μέλους δεν απαλλάσσταν λόγω ταμειακών δυσχερειών της υποχρέωσης καταβολής στους παραγωγούς ενισχύσεων, επιστροφών και εξισωτικών

ποσών που απέρρεαν από τους Κοινοτικούς Κανονισμούς (843).

Περαιτέρω δε η ζημία των παραγωγών δεν πδύνατο να θεωρηθεί ούτε ως προσωπική του Ελληνικού Κράτους ούτε και ανεπανόρθωτη διότι αυτοί θα μπορούσαν μέσω των δικαστικών τρόπων προστασίας που παρείχε η εθνική έννομη τάξη να επιτύχουν πλήρη αποζημίωση (844) ενώ προκειμένου να εκτιμάτο η προβαλλόμενη ζημία του Ελληνικού Δημοσίου έπρεπε να συγκριθεί το επίδικο ποσό με αυτό που παρείθετο στην δικογραφία (845).

Και αφού παρατήρησε α) ότι οι δαπάνες που αναγνωριζόταν από την Επιτροπή για το επίδικο οικονομικό έτος ήταν 161 δισεκατομμύρια δραχμές έναντι 7 δισεκατομμυρίων δραχ. μη αναγνωριζομένων δαπανών β) ότι μόνο για τον Δεκέμβριο 1988 η Επιτροπή κατέβαλλε προκαταβολές ύψους 16 δισεκατομμυρίων δραχ. και γ) ότι σύμφωνα με το γενικό προϋπολογισμό του Ελληνικού Κράτους που αφορούσε το οικονομικό έτος 1989 προβλεπόταν συνολικό δημοσιονομικό έλλειμα σχεδόν 1.052 δισεκατομμυρίων δραχ., κατέληξε ότι με αυτά τα δεδομένα το επίδικο ποσό δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ότι συνιστούσε αρκετά σοβαρή ζημία, ώστε να δικαιολογούσε τα αιτούμενα προσωρινά μέτρα (846).

Ούτε επίσης, συνέχισε ο Ο ΔΥΕ, το γεγονός ότι το επίδικο ποσό προστίθετο σε ένα ήδη σημαντικό δημοσιονομικό έλλειμα, το οποίο έπρεπε να καλυφθεί με έντοκες πιστώσεις, μπορούσε να θεωρηθεί ότι στοιχειοθετούσε ζημία που να δικαιολογεί προσωρινά μέτρα (847).

Τέλος κατέληξε ότι όπως προέκυπτε από την πάγια νομολογία του Δ.Ε.Κ. (848) η ζημία την οποία υφίστατο κατά τους ισχυρισμούς της η Ελληνική Δημοκρατία δεν μπορούσε να θεωρηθεί ανεπανόρθωτη αφού σε περίπτωση ευδοκίμησης της προσφυγής της κυρίας δίκης το Δ.Ε.Κ. θα δικαίωνε την αιτούσα και η Επιτροπή θα υπαχρεωνόταν να της καταβάλλει ολόκληρο το ποσό (849).

Υπόθεση 57/86 R
-----

3. Στην υπόθεση 57 /86 R το ιστορικό της οποίας θα αναλυθεί παρακάτω, η Ελληνική Δημοκρατία προκειμένου να σπείξει τον επείγοντα χαρακτήρα της αίτησης αναστολής εκτελέσεως που επέβαλλε κατά της Επιτροπής προέβαλλε ανεπιτυχώς τον σοβαρό κίνδυνο για την ισορροπία του τραπεζικού συστήματός και τις ενδεχόμενες δυσμενείς επιπτώσεις στο εμπορικό ισοζύγιο της χώρας (850).

2.3.4.5. ΤΟ ΚΟΣΤΟΣ ΤΟΥ ΕΚΣΥΧΡΟΝΙΣΜΟΥ ΩΣ ΑΠΟΛΥΤΗ ΑΔΥΝΑΜΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΕΩΣ

ΑΠΟΦΑΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Τον Φεβρουάριο του 1984 η Επιτροπή ύστερα από καταγγελίες ιδιωτών ζήτησε να πληροφορηθεί από την Ελληνική Κυβέρνηση για την χορήγηση επιστροφών τόκων επί των δανείων για τις εξαγωγές (851).

Μέχρι τον Απρίλιο του 1983 το δάνειο που προοριζόταν για την χρηματοδότηση και προχρηματοδότηση των εξαγωγών επιβαρυνόταν με επιτόκιο 10,5%.

Μετά την γενική μεταρρύθμιση του ελληνικού πιστωτικού συστήματος τα επιτόκια ορίστηκαν σε 21,5% για τις βιομηχανίες, 18,5% για τις εξαγωγικές επιχειρήσεις μεταποιημένων γεωργικών προϊόντων και 14% για τις βιοτεχνίες (852).

Προκειμένου να αντισταθμιστεί η παραπάνω αύξηση των επιτοκίων αποφασίστηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση η χορήγηση ενός προίμ 6% για τα δάνεια επιτοκίου 21,5% και 18,5% και 3% για τα δάνεια με επιτόκιο 14%.

Προυπόθεση για την χορήγηση αυτού του προίμ, το οποίο σημειωτέον ίσχυε για την εξαγωγή όλων των ελληνικών προϊόντων, πλην του πετρελαίου, ήταν η άμεση εισαγωγή, εκ μέρους των εξαγωγέων, του προϊόντος της πωλήσεως και η δραχμοποίηση του (853).

Η Επιτροπή εν όψει των παραπάνω κίνησε την προβλεπόμενη από το άρθρο 93 παρ.2 Συνθ. Ε.Ο.Κ. διαδικασία και αφού παρέσχε στην Ελληνική Κυβέρνηση προθεσμία να εκφέρει τις απόψεις της, εξέδωσε την υπ' αριθμ. 86/187/Ε.Ο.Κ. απόφαση της (854) σύμφωνα με την οποία το εν λόγω προίμ αποτελούσε κρατική ενίσχυση υπο μορφή επιδοτήσεως επιτοκίου με σκοπό την ενίσχυση των ελληνικών εξαγωγών (855).

Το εν λόγω προίμ είχε ως αποτέλεσμα να νοθεύεται ο κοινοτικός ανταγωνισμός και να επιρρεάζεται το εμπόριο μεταξύ των κρατών - μελών και επομένως ήταν ασυμβίβαστο με το άρθρο 92 παρ.1 της Συνθήκης (856).

Κατά της αποφάσεως αυτής, η οποία παρείχε προθεσμία συμμορφώσεως ενός μηνός (857), η Ελληνική Δημοκρατία άσκησε την από 26-2-1986 προσφυγή της, κατ'άρθρο 173 Συνθ. Ε.Ο.Κ., ενώπιον του Δ.Ε.Κ.

Περαιτέρω στις 13-3-1986, υπέβαλλε και αίτηση αναστολής εκτελέσεως η οποία απορρίφθηκε με διάταξη του Προέδρου του Δ.Ε.Κ. στις 30-4-1986 (858).

Επειδή η Επιτροπή θεώρησε ότι η Ελληνική Δημοκρατία δεν συμμορφώθηκε μέσα στην ταχθείσα προθεσμία προς την παραπάνω απόφαση της, άσκησε κατ' εφαρμογή του άρθρου 93 παρ.2, δεύτερο εδάφιο Συνθ. Ε.Ο.Κ., προσφυγή ενώπιον του Δ.Ε.Κ.

Κατά την συζήτηση της προσφυγής η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριξε ότι με δύο αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος κατήργησε κατά το αναγκαίο μέτρο το σχετικό σύστημα επιστροφής των τόκων (859), αφού της ήταν αδύνατο να συμμορφωθεί με την εν λόγω απόφαση εντός της ταχθείσας προθεσμίας του ενός μηνός (860).

Και τούτο διότι η άμεση κατάργηση του εν λόγω συστήματος θα συνεπαγόταν εξαιρετικά δυσμενείς και απρόβλεπτες συνέπειες στην προγραμματισμένη δράση των εξαγωγικών επιχειρήσεων και κατ' επέκταση στην εξαγωγική και γενικότερα στην νομισματική και οικονομική πολιτική της χώρας (861).

Επιπλέον δεν μπορούσε να γίνει άμεση κατάργηση του συστήματος της επιστροφής της διαφοράς των τόκων χωρίς ταυτόχρονη κατάργηση του όλου συστήματος νομισματικής πολιτικής που ίσχυε από τον Απρίλιο του 1983 (862).

Όμως μια εκ νέου μεταρρύθμιση του όλου συστήματος νομισματικής και πολιτικής της Ελλάδος θα απαιτούσε κάποιο διάστημα προκειμένου να γίνουν σχετικές μελέτες και εκτιμήσεις (863).

Περαιτέρω η κατάργηση ενός μόνο μέρους του συστήματος, δηλαδή η άμεση διακοπή των επιστροφών της διαφοράς τόκων με παράλληλη διατήρηση των σχεδόν διπλασιασθέντων από τον Απρίλιο του 1983 εξαγωγικών επιτοκίων, θα είχε απρόβλεπτες και επαχθείς συνέπειες στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών και στην οικονομική και πολιτική ζωή της Ελλάδος (864).

Συνεπώς, κατέληξε η Ελληνική Δημοκρατία, το Δικαστήριο έπρεπε να της αναγνωρίσει ότι λαμβάνοντας τα απολύτως αναγκαία και ανάλογα προς την ιδιομορφία των εν λόγω περιστάσεων μέτρα, εκπλήρωσε τις απορρέουσες από την Συνθήκη υποχρεώσεις της.

Η Επιτροπή απάντησε ότι τα εν λόγω ελληνικά επιχειρήματα δεν μπορούσαν να προβληθούν βάσιμα στο πλαίσιο της παρούσης δίκης προκειμένου να δικαιολογηθούν την παράλειψη συμμορφώσεως προς την επιδικη απόφαση εντός της ταχθείσης προθεσμίας (865).

Ο μόνος ισχυρισμός που θα μπορούσε να προταθεί ενδεχόμενα στα πλαίσια της παρούσης δίκης, συνέχισε η Επιτροπή, ήταν αυτός της απόλυτης αδυναμίας ορθής εκτελέσεως της επιδικης απόφασης (866).

Το επιχείρημα αυτό (867) παρατήρησε η Επιτροπή είχε ερμηνευθεί στενά από το Δικαστήριο, η δε αδυναμία άμεσης κατάργησης του επιδικου συστήματος δανείων με την αιτιολογία ότι θα συνεπαγόταν εξαιρετικά δυσμενή και απρόβλεπτα αποτελέσματα στην προγραμματισμένη δραστηριότητα των εξαγωγικών επιχειρήσεων, δεν αποτελούσε δικαιολογία ισοδυναμούσα προς απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως (868).

Επίσης το εν λόγω επιχείρημα αποτελούσε ουσιαστικά επανάληψη των φυσιολογικά αναμενομένων αποτελεσμάτων που μπορούσε να συνεπάγεται για τους δικαιούχους η κατάργηση μιας παράνομης κρατικής ενίσχυσης (869).

Για τον ίδιο λόγο, επεσήμανε η Επιτροπή, έπρεπε επίσης να απορριφθούν ως αβάσιμα τα επιχειρήματα που στηριζόταν στο γεγονός ότι η κατάργηση των επιστροφών τόκων θα συνεπαγόταν απρόβλεπτες συνέπειες για το ισοζύγιο πληρωμών και την οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας (870).

Τέλος, κατέληξε η Επιτροπή, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου ένα κράτος - μέλος δεν μπορούσε να επικαλεστεί διατάξεις, πρακτικές ή καταστάσεις της εσωτερικής του έννομης τάξης για να δικαιολογήσει τη μη τήρηση των υποχρεώσεων που υπέχει από το κοινοτικό δίκαιο (871).

Στην ανταπάντηση της, η Ελληνική Δημοκρατία ισχυρίστηκε ότι

αδυνατούσε απολύτως να συμμορφωθεί αμέσως προς την επίδικη απόφαση της Επιτροπής, εφόσον το σύστημα δανείων για εξαγωγές τον Απρίλιο του 1983 συνδεόταν με τη νέα νομισματική και πιστωτική πολιτική που άρχισε να εφαρμόζεται από την εποχή εκείνη και ότι οι περί του αντιθέτου ισχυρισμοί της Επιτροπής έπρεπε να απορριφθούν ως αυθαίρετοι και αδικαιολόγητοι (872).

Περαιτέρω η Επιτροπή δεν εξηγούσε γιατί η Ελληνική Δημοκρατία δεν βρισκόταν σε απόλυτη αδυναμία εκτέλεσως της απόφασης της Επιτροπής και δεν παρέθεσε κανένα επιχείρημα ικανό να αντικρούσει τους ελληνικούς ισχυρισμούς (873).

Τέλος η Ελληνική Δημοκρατία επεσήμανε ότι η Επιτροπή δεν αντέκρουσε τον πραγματικό ισχυρισμό της ότι στα πλαίσια των τυπικών και ατύπων διαπραγματεύσεων που πραγματοποιήθηκαν για την έγκριση των ληφθέντων σύμφωνα με το άρθρο 108 της Συνθήκης μέτρων σταθεροποίησης της ελληνικής οικονομίας, είχε εκθέσει τους λόγους για τους οποίους ήταν απολύτως αδύνατη η άμεση και πλήρης συμμόρφωση προς την εν λόγω απόφαση, η δε Επιτροπή μάλιστα επέδειξε πλήρη κατανόηση (874).

Στις προτάσεις του ο Γενικός Εισαγγελέας SIR GORDON SLYNN (875) αφού επεσήμανε ότι κατά την γνώμη του ενόψει της νομολογίας του Δ.Ε.Κ. (876) θεωρούσε ότι η επίδικη απόφαση δεν έπρεπε λογικά να ερμηνευθεί υπο την έννοια ότι έθετε προθεσμία συμμορφώσεως, υποστήριξε ότι για τους ίδιους λόγους που ανέπτυξε στις προτάσεις του επί της υποθέσεως 2-3-85, ενέμενε ότι η επίδικη απόφαση υπόχρεωνε τις Ελληνικές Αρχές να λάβουν τα εν λόγω μέτρα, χωρίς χρονοτριβή, όπως αποφάνθηκε και το Δ.Ε.Κ. σε άλλη προγενέστερη απόφαση του (877).

Πάντως, συνέχισε ο G. SLYNN, το Δικαστήριο δέχθηκε (878) ότι ο καθορισμός ημερομηνίας μέχρι την οποία η Επιτροπή έπρεπε να ενημερωθεί για την λήψη των εκτελεστικών μέτρων συνεπαγόταν ότι τα μέτρα έπρεπε να ληφθούν μέχρι αυτή την ημερομηνία (879).

Βάσει λοιπόν αυτού έπρεπε κατ'ανάγκη (880) να γίνει δεκτό ότι η Ελλάδα δεν συμμορφώθηκε με την απόφαση εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

Και ο G. SLYNN αφού παρατήρησε ότι σύμφωνα με τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. μπορούσαν να προβληθούν δύο αμυντικοί ισχυρισμοί στα πλαίσια μη συμμόρφωσης με απόφαση της Επιτροπής, επικεντρώθηκε στον δεύτερο απ' αυτούς που συνίστατο στην αδυναμία (881).

Επ' αυτού αφού επικαλέστηκε τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 52/84 Επιτροπή κατά Βελγίου, παρατήρησε ότι το κράτος - μέλος μπορεί να προβάλει δύο επιμέρους ισχυρισμούς.

Αδυναμία απο ουσιαστικής ή και διαχρονικής απόψεως. Δηλαδή ότι ήταν αδύνατο να συμμορφωθεί είτε τελείως είτε μέσα στην προθεσμία που είχε ταχθεί (882).

Στην προκειμένη περίπτωση, συνέχισε, η Ελλάδα επικαλείτο διαχρονική αδυναμία επειδή οι επιδοτήσεις επιτοκίου συνδεόταν με μακροχρόνιες εμπορικές συμφωνίες Ελλήνων εξαγωγέων η δε κατάργησή τους θα είχε εξαιρετικά καταστροφικές συνέπειες για την ελληνική οικονομία και τη νομισματική και εξαγωγική πολιτική (883).

Η δεύτερη απόφαση του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, παρατήρησε ο Γενικός Εισαγγελέας, δείχνει ότι ήταν δυνατή η συμμόρφωση με την απόφαση

της Επιτροπής. Ήταν λοιπόν σαφώς δυνατή κατ' ουσία η συμμόρφωση με την απόφαση (884).

Η ρύθμιση, επεσήμανε ο G. SLYNN, θα μπορούσε να είχε καταργηθεί νωρίτερα απ' ό,τι καταργήθηκε και οπωσδήποτε εντός μινός Οι δυσχέρειες των εξαγωγέων ήταν αυτές που συνήθως υφίστανται αυτοί που λαμβάνουν παράνομα ενισχύσεις, ενώ δεν προβλήθηκε κανένα επιχείρημα ότι η απόφαση ήταν άκυρη επειδή διαφεύστηκε η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη των εξαγωγέων (885). Τέλος κατέληξε ο G.SLYNN, θα ήταν δυνατό να υποστηριχθεί σε μελλοντικές υποθέσεις ότι η βραχύτητα της τασσομένης προς συμμόρφωση προ-θεσμίας, υπό το φως της νομολογίας του Δ.Ε.Κ., στην υπόθεση 213/85, μπορούσε να θεμελιώσει αμυντικό ισχυρισμό περί αδυναμίας συμμορφώσεως. Όμως κάτι τέτοιο δεν προβλήθηκε ούτε αποδείχθηκε στις προκείμενες υποθέσεις (886).

Το Δικαστήριο αφού παρατήρησε ότι η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριζε ότι της ήταν απολύτως αδύνατο να συμμορφωθεί προς την απόφαση εντός της ταχθείσης προθεσμίας καθόσον μια άμεση κατάργηση του επικρινομένου συστήματος πιστώσεων θα είχε σοβαρές συνέπειες για τους Έλληνες εξαγωγείς και κατ' επέκταση στην οικονομική και νομισματική πολιτική της χώρας (887) και ότι η επιστροφή των τόκων δεν θα μπορούσε να καταργηθεί χωρίς καθολική μεταρρύθμιση του νέου γενικού πιστωτικού συστήματος του Απριλίου 1983 (888), επεσήμανε μνημονεύοντας και την σχετική νομολογία του (889) ότι η Ελληνική Δημοκρατία όφειλε ως αποδέκτης της απόφασης της Επιτροπής, να τη θεωρήσει δεσμευτική ως προς όλα της τα στοιχεία, ανεξαρτήτως του γεγονότος ότι είχε ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως κατ' αυτής (890) αφού κατ' άρθρο 185 της Συνθήκης, οι προσφυγές δεν έχουν ανασταλτικό αποτέλεσμα, η δε σχετική αίτηση αναστολής εκτελέσεως της επίδικης απόφασης είχε απορριφθεί (891).

Περαιτέρω συνέχισε το Δικαστήριο, η καθώς δεν στήριξε τον ισχυρισμό της περί απόλυτης αδυναμίας της εκτελέσεως της αποφάσεως (892) σε ειδικά επιχειρήματα δυνάμενα ν' αποδείξουν ότι η επιστροφή των επίδικων τόκων δεν μπορούσε να καταργηθεί εντός της ταχθείσης με την απόφαση προ-θεσμίας (893) ή τουλάχιστον εντός ευλόγου χρόνου (894). Σχετικώς, συνέχισε το ΔΕΚ αρκούσε η διαπίστωση ότι οι οικονομικές δυσχέρειες στις οποίες θα μπορούσαν να βρεθούν αντιμέτωποι οι εξαγωγείς μετά την κατάργηση της παράνομης ενίσχυσης δεν συνιστούσε περίπτωση απόλυτης αδυναμίας εκτελέσεως της απόφασης. Κατά συνέπεια ο ισχυρισμός της Ελληνικής Δημοκρατίας έπρεπε να απορριφθεί ως αβάσιμος (895).

Υπόθεση 57/86

Στην υπόθεση 57/86 (896) η Ελλάδα σε αντίθεση με την υπόθεση 63/87, δεν πρόβαλλε ως λόγους ακυρότητας της προσβαλλομένης αποφάσεως της Επιτροπής, τις απρόβλεπτες συνέπειες που θα είχε η εφαρμογή της τόσο στο ισοζύγιο πληρωμών, όσο και στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας (897).

Περαιτέρω δεν επικαλέστηκε καν, όπως η Γαλλία, στην παρεμφερή υπόθεση 6 και 11 /69, ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 2 και 6 παρ.β της Συνθήκης (898). Το μόνο αξιόλογο επιχείρημα της ήταν ότι τα πριμ των εξαγωγών αποτελούσαν μέτρο καθαρά πιστωτικής πολιτικής και όχι σύστημα ενισχύσεως, ισχυρισμός ο οποίος εν όψει της νομολογίας του Δ.Ε.Κ. ήταν καταδικασμένος να απορριφθεί χωρίς ιδιαίτερο σκεπτικισμό (899).

Η Ελληνική Δημοκρατία προσπαθώντας προφανώς να παρακάμψει τον σκόπελο της νομολογίας του Δ.Ε.Κ. (900) ισχυρίστηκε ότι η αύξηση των επιτοκίων αποφασίστηκε με σκοπό τη βελτίωση και εκλογίκευση του πιστωτικού συστήματος και την αντιμετώπιση των αδυναμιών του όπως π.χ. η διαρροή πιστώσεων και η σκόπιμη καθυστέρηση της εισαγωγής συναλλάγματος από τους εξαγωγείς (901).

Με άλλα λόγια το νέο πιστωτικό σύστημα αποτελούσε μέσο άσκησης νομισματικής ή πολιτικής αφού στόχος του ήταν η αντιμετώπιση νομισματικών προβλημάτων και όχι των προβλημάτων της εξαγωγικής εμπορικής πολιτικής (902).

Επειδή δε η νέα αυτή πιστωτική πολιτική που οδήγησε σε αύξηση των επιτοκίων δανεισμού από 10,5% σε 21,5%, 18,5% και 14% αντίστοιχα δεν έπρεπε να θίξει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών εξαγωγών, έπρεπε η αύξηση να είναι πλασματική και προς τούτο ήταν ανάγκη να αντισταθμιστεί η σχετική επιβάρυνση από την αύξηση με την χορήγηση του εξαγωγικού πριμ του 3% ή 6% κατά την δραχμοποίηση του συναλλάγματος (903).

Η Επιτροπή δεν δέχθηκε τα ελληνικά επιχειρήματα και ισχυρίστηκε ότι η επιστροφή μέρους των τόκων ανεξαρτήτως του χαρακτηρισμού της δεν πάει να αποτελεί οικονομικό πλεονέκτημα που χορηγείται από τις Ελληνικές Τράπεζες αποκλειστικά για την χρηματοδότηση των εξαγωγών και για τον λόγο αυτό αποτελούσε επιδότηση των εξαγωγών ασυμβίβαστη με το άρθρο 92 παρ.1 της Συνθήκης (904).

Ο Γενικός Εισαγγελέας SIR GORDON SLYNN στις αιτιολογημένες προτάσεις του (905) αφού αναφέρθηκε στους ελληνικούς ισχυρισμούς ότι το νέο πιστωτικό σύστημα αποτελούσε μέτρο νομισματικής πολιτικής και όχι σύστημα ενισχύσεως (906) το οποίο επινοήθηκε για την βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας μέσω της ενθαρρύνσεως των εξαγωγέων να επαναπατρίζουν και να δραχμοποιούν το προϊόν των πωλήσεών τους, αντί να κρατούν το ξένο συνάλλαγμα και να επωφελούνται από την πτώση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της δραχμής (907) παρατήρησε ότι όπως και να έχουν τα πράγματα από τις διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας προέκυπτε ότι παρά την σχετική ελευθερία που έχουν τα κράτη - μέλη στον τομέα της νομισματικής πολιτικής τα μέτρα που λαμβάνουν στο πλαίσιο αυτό ήταν δυνατόν να εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 της Συνθήκης (908).

Και αφού επικαλέστηκε τη νομολογία του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 6+11/69 (909) επεσήμανε ότι η άσκηση των αρμοδιοτήτων των κρατών - μελών που τους επιφυλάσσονται στον νομισματικό τομέα δεν μπορούσε να επιτρέπει την λήψη μονομερών μέτρων που απαγορεύονται από την Συνθήκη (910).

Και ο Β. SLYNN κατέληξε ότι ανεξαρτήτως από τους λόγους που ώθησαν τις Ελληνικές Αρχές να θεσπίσουν το σύστημα επιδοτήσεως επιτοκίων το εν λόγω σύστημα σαφώς ευνοούσε τους εξαγωγείς και επομένως ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 (911).

Το Ο.Ε.Κ. αφού παρατήρησε ότι η Ελληνική Δημοκρατία υποστήριζε ότι η επίδικη επιστροφή τόκων αποτελούσε ένα καθαρά νομισματικής φύσεως μέτρο που αποσκοπούσε στην βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών της χώρας δια της ενθαρρύνσεως των εξαγωγέων να εισάγουν ταχέως το προερχόμενο από τις εξαγωγές τους συνάλλαγμα αναφέρθηκε στην υποθ. 6+11/69 και κατέληξε ότι η επίδικη επιστροφή αποτελούσε ενίσχυση αφού οι ελληνικές επιχειρήσεις ετύγχανον ενός οικονομικού πλεονεκτήματος με το να μειώνονται τα έξοδα των πωλήσεων τους στις αγορές των άλλων κρατών - μελών (912).

Όσον αφορούσε δε το επιχείρημα που αντλείτο από τον καθαρώς νομισματικό χαρακτήρα της επιστροφής τόκων, αρκούσε να υπογραμμιστεί, κατέληξε το Ο.Ε.Κ ότι σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου (913) η άσκηση από τα κράτη μέλη των αρμοδιοτήτων που είχαν διατηρήσει στο νομισματικό τομέα δεν τους επέτρεπε να λαμβάνουν μονομερώς μέτρα που η Συνθήκη απαγόρευε (914).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Η νομολογία του Δικαστηρίου για τον έλεγχο του πληθωρισμού στα πλαίσια της Κοινότητας όπως αποδείχθηκε από τις υποθέσεις που αναλύσαμε παρά πάνω είναι ιδιαίτερα πλούσια.

Παρά ταύτα η αντίληψη συνολικών συμπερασμάτων για την έκταση του πεδίου εφαρμογής και τον διαχωρισμό των αρμοδιοτήτων μεταξύ Κοινότητας και εθνικών κρατών καθίσταται ιδιαίτερα δύσκολη.

Και αυτό διότι το Δικαστήριο με την νομολογία του επιδίωξε να δώσει λύσεις κατά συγκεκριμένη υπόθεση και απέφυγε την διατύπωση γενικών συμπερασμάτων και θεωριών για τα υπό κρίση προβλήματα.

Αντλήσε μεγάλο μέρος της νομολογίας του εξετάζοντας ειδικά κάθε φορά τον τρόπο συγκρότησης των διαφόρων κοινών οργανώσεων αγοράς.

δ.- Ειδικότερα στον τομέα της λήψης εθνικών μέτρων για τον έλεγχο των τιμών στα στάδια της παραγωγής και του χονδρικού εμπορίου το Δικαστήριο κατέληξε στα εξής συμπεράσματα:

α.) Το άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ περί πολιτικής συγκυρίας δεν είχε εφαρμογή στα πλαίσια της ΚΑΠ.

β) Δεν υφίσταται εξουσία των κρατών-μελών για την λήψη εθνικών αντιπληθωριστικών μέτρων στους τομείς που καλύπτονται από κοινές οργανώσεις αγοράς οι οποίες διαθέτουν κοινοτικό σύστημα τιμών.

γ) Η εξουσία καταπολέμησης του πληθωρισμού στα πλαίσια των εν λόγω κοινών οργανώσεων αγοράς έχει μεταφερθεί σε κοινοτικό επίπεδο.

δ) Τα κράτη-μέλη διαθέτουν την δυνατότητα να ζητήσουν από τα κοινοτικά όργανα να προβούν στην λήψη συγκεκριμένων κοινοτικών αντιπληθωριστικών μέτρων για την συγκράτηση των τιμών στα πλαίσια των κοινών οργανώσεων αγοράς.

Ομοίως μπορούν να ζητήσουν από τα Κοινοτικά Όργανα να τους χορηγηθεί ειδική άδεια να λάβουν "εθνικά" αντιπληθωριστικά μέτρα.

Το περιεχόμενο των εν λόγω μέτρων είναι ευνόμοιο ότι θα πρέπει να έχει την έγκριση των αρμοδίων Κοινοτικών Οργάνων.

ε) Όταν στους ιδρυτικούς Κανονισμούς των κοινών οργανώσεων αγοράς δεν προβλέπονται κοινοτικές εξουσίες καθορισμού τιμών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης τότε κατ'αρχήν επιτρέπεται η λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού των τιμών υπό τον όρο ότι δεν θα τεθούν σε κίνδυνο οι σκοποί της ίδιας της κοινής οργάνωσης αγοράς.

στ) Πέραν των ανωτέρω η ενδεχόμενη θέσπιση εθνικών τιμών οι οποίες είναι χαμηλότερες από τις τιμές παρέμβασης ή νοθεύουν τις κοινοτικές τιμές είναι αφ'εαυτών, αντίθετες προς το κοινοτικό δίκαιο.

3.- Σχετικά με την λήψη εθνικών μέτρων για τον καθορισμό ανωτάτων τιμών στο στάδιο του λιανικού εμπορίου και της κατανάλωσης ισχύουν κατ'αρχάς οι θέσεις που αναφέρουμε ανωτέρω υπο στοιχ. 2α-2στ.

Περαιτέρω ακόμη και σε περίπτωση που στα πλαίσια μιας κοινής οργάνωσης

αγοράς, δεν επιβάλλονται κοινοτικές τιμές για την κατανάλωση παρα ταύτα η λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού ανωτάτων τιμών είναι αντιθετη προς το κοινοτικό δίκαιο όταν οι άνω τιμές καθορίζονται σε επίπεδο χαμηλότερο απ' αυτό των τιμών παρέμβαση καθ'όσον στην ουσία οδηγούν τμήματα των παραγωγικών τάξεων να εργάζονται επι ζημία.

Επίσης ο καθορισμός εθνικών ανωτάτων τιμών πώλησης για το στάδιο της κατανάλωσης δεν επιτρέπεται όταν τα εν λόγω μέτρα συνιστούν εμπόδιο στις εισαγωγές μεταξύ των κρατών-μελών.

Αυτό μπορούσε να συμβεί όταν η ως άνω ανώτατη τιμή πώλησης καθοριζόταν σε επίπεδα χαμηλότερα απο την τιμή των αντιστοιχων εισαγομένων αγαθών.

4.- αναφορικά με την λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού ανωτάτων εθνικών τιμών για το στάδιο του λιανικού εμπορίου, τα οποία θεσπίζονται σε εκτέλεση κοινοτικών κανονισμών, το δικαστήριο επεσήμανε:

- α) Τα εν λόγω μέτρα είναι κατ'αρχάς νόμιμα.
- β) Οφείλουν να μην θέτουν σε κίνδυνο τους σκοπούς και την λειτουργία της κοινής οργάνωσης αγοράς του επιδικου προϊόντος.
- γ) Το καθοριζόμενο περιθώριο κέρδους των λιανεμπόρων δεν θα πρέπει να είναι τόσο μικρό ούτως ώστε να παρεμποδίζεται η εμπορία των υπό εξέταση προϊόντων.

5.- Το Δικαστήριο αναφερόμενο στην λήψη εθνικών μέτρων τα οποία καθόριζαν ανώτατα περιθώρια κέρδους επεσήμανε ότι αυτά θα έπρεπε:

- α) Να μη θέτουν σε κίνδυνο τον σκοπό της Κοινής Οργάνωσης Αγοράς υπό εξέταση κοινής οργάνωσης αγοράς.
- β) Να μην προδικάζουν άλλες διατάξεις της Συνθήκης και ειδικότερα Να μην επηρεάζουν την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών και τον όγκο του ενδοκοινοτικού εμπορίου.
- γ) Να διασφαλίζουν ένα λογικό κέρδος στους εμπόρους λιανικής πώλησης.

6.- Η λήψη εθνικών μέτρων παγώματος των τιμών κατ'αρχάς συμβιβάζεται με την λειτουργία της Κοινής Αγοράς.

Όμως είναι δυνατόν υπό ορισμένες προϋποθέσεις να συνιστά μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς.

Κυρίως αυτό συμβαίνει κατά το ΔΕΚ όταν το πάγωμα των τιμών στην ουσία εμποδίζει τις εισαγωγές κοινοτικών αγαθών των οποίων οι τιμές πώλησης είναι ανώτερες αυτών που έχουν καθοριστεί κατά το πάγωμα των εγχωρίων τιμών.

7.- Από την νομολογία του Δικαστηρίου στον τομέα του ελέγχου των τιμών μπορούμε να συμπεράνουμε ότι το ΔΕΚ παρουσιάστηκε ιδιαίτερα ευαίσθητο στην πρόκληση της εποχής που ήταν η πάταξη του πληθωρισμού στην Κοινοτική Επικράτεια.

Κατ'αρχάς δέχθηκε ότι τουλάχιστον για τα προϊόντα των οποίων οι τιμές καθοριζόταν από Κοινοτικές κοινές οργανώσεις αγοράς, η αρμοδιότητα για την άσκηση αντιπληθωριστικής πολιτικής ανήκε στην ίδια την Κοινότητα.

Περαιτέρω η πολιτική αυτή έπρεπε να ασκείται κυρίως από το Συμβούλιο.

Η νομική βάση λήψης των σχετικών αντιπληθωριστικών μέτρων στον τομέα της ΚΑΠ έπρεπε να φαντληθεί από τα άρθρα 39-43 συνθ.ΕΟΚ και όχι από το άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ.

Η θέση αυτή του Δικαστηρίου είναι σημαντική διότι:

α.- Δεν αντιμετώπιζε το πληθωρισμό ως βραχυχρόνιο πρόβλημα που απαιτούσε λήψη μέτρων πολιτικής συγκυρίας αλλά ως δομικό πρόβλημα που απαιτούσε την λήψη μέτρων στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και ιδίως του άρθρου 39 παρ. ε' το οποίο επιβάλλει την υποχρέωση διασφάλισης λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

β.- Θεωρούσε ότι αρμόδια όργανα για την άσκηση κοινοτικής αντιπληθωριστικής πολιτικής δεν ήταν μόνο το Συμβούλιο και η Επιτροπή (άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ) αλλά και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (άρθρο 43 παρ. 2). Ειδικότερα κατά την νομολογία του ΔΕΚ η αποτυχία διαβούλευσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την λήψη μέτρων κατ'άρθρο 43 παρ.2 συνθ. ΕΟΚ καθιστά τα ληφθέντα μέτρα άκυρα.

β.- Το Συμβούλιο κατά την άσκηση της αντιπληθωριστικής πολιτικής διέθετε μεγάλη διακριτική ευχέρεια.

Στην ουσία καθόριζε την μακροοικονομική πολιτική της Κοινότητας.

Η μακροοικονομική αυτή πολιτική ασκείται κυρίως από τα πολιτικά όργανα της Κοινότητας και κατά τον Η. Maygas δεν είναι δυνατόν να τεθεί υπό την κρίση των εθνικών δικαστηρίων.

9.- Βεβαίως ο βαθμός ολοκλήρωσης των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών δημιουργούσε προβλήματα για την αποτελεσματικότητα των κοινοτικών αντιπληθωριστικών μέτρων.

Και αυτό διότι υπήρχαν τομείς τους οποίους ενδεχόμενα να μην μπορούσαν να καλύψουν τα κοινοτικά αντιπληθωριστικά μέτρα.

Επίσης πολλές φορές τα Κοινοτικά Όργανα λόγω των αντικρουσμένων εθνικών συμφερόντων αδυνατούσαν να καταλήξουν στην λήψη συγκεκριμένων μέτρων.

Τα προβλήματα αυτά επιδεινώνοντο σε περιόδους οικονομικής κρίσης με αποτέλεσμα να διαμορφώνεται ένα τεράστιο κενό, μια γκρίζα ζώνη, στην οποία αφ'ενός μεν απαγορευόταν να ασκηθούν εθνικά αντιπληθωριστικά μέτρα και αφ'ετέρου υπήρχε παραληψία εκπόνησης κοινοτικών μέτρων.

Για τον λόγο αυτό το Δικαστήριο μετά την υπόθεση Balli επέδειξε ένα ιδιαίτερο ρεαλισμό.

Επέτρεψε υπό όρους την λήψη εθνικών αντιπληθωριστικών μέτρων.

Βεβαίως έθεσε συγκεκριμένα πλαίσια και όρους οι οποίοι ήδη αναλύθηκαν παραπάνω και επέδειξε ιδιαίτερη προσοχή κατά τον δικαστικό έλεγχο της συμβατότητας των εν λόγω μέτρων προς το Κοινοτικό δίκαιο.

Θα μπορούσε να καταλήξει κανείς ότι η νομολογία του Δικαστηρίου για τον έλεγχο του πληθωρισμού μέσω του μηχανισμού των τιμών, προώθησε καθοριστικά την κοινοτικοποίηση της καταπολέμησης του πληθωρισμού.

Ταυτόχρονα όμως έθεσε και τις βάσεις για την εφαρμογή της αρχής της επικουρικότητας στον αγώνα κατά του πληθωρισμού καθώς θεώρησε νόμιμη υπό τους προεκτεθέντες όρους και την λήψη εθνικών αντιπληθωριστικών μέτρων.

10.- Η κοινοτικοποίηση της πάταξης του πληθωρισμού στα πλαίσια της Κοινοτικής Επικρατείας που καθιέρωσε και προστάτευσε με ιδιαίτερη επιμονή το ΔΕΚ από τα μέσα της δεκαετίας του 1979 κατοχυρώθηκε πλέον και νομοθετικά από το πρωτογενές κοινοτικό δίκαιο μέσω του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ, όπως αυτό τροποποιήθηκε από την συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Κατά το τροποποιημένο άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ η Κοινότητα οφείλει να επιδιώκει μια μη πληθωριστική ανάπτυξη.

Σύμφωνα δε με το άρθρο 3Α το οποίο προστέθηκε από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση οι δράσεις των κρατών-μελών και της Κοινότητας που αναλαμβάνονται για την προώθηση των σκοπών του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ οφείλουν να τηρούν ως κατευθυντήρια αρχή την αναγκαιότητα διατήρησης σταθερών τιμών.

Κατ'αυτή την έννοια η κοινοτικοποίηση της αντιπληθωριστικής πολιτικής διαλαμβάνει πλέον όλη την έκταση εφαρμογής της Συνθήκης και εδράζεται στα εισαγωγικά άρθρα της Συνθήκης ενώ όπως αναλύσαμε πριν κατά την νομολογία του ΔΕΚ είχε κυρίως οριοθετηθεί στον τομέα της ΚΑΠ και πήγαζε από το άρθρο 39 παρ. ε' συνθ. ΕΟΚ.

11.- Η στάση που ακολούθησε το ΔΕΚ για την λήψη αντιπληθωριστικών μέτρων μέσω της εθνικής φορολογίας παρουσιάζει επίσης ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Το Δικαστήριο θεώρησε ότι οι προσπάθειες της Γερμανικής κυβέρνησης να αντιμετωπίσει τα προβλήματα υπερθέρμανσης της γερμανικής οικονομίας ήταν σύμφωνες με το Κοινοτικό δίκαιο.

Κατά την γνώμη μας στην απόφαση αυτή του Δικαστηρίου βάρυναν μεταξύ άλλων και οι εξής παράγοντες:

- α) ότι τα υπό κρίση εθνικά φορολογικά αντιπληθωριστικά μέτρα δεν δημιουργούσαν προβλήματα στις εισαγωγές κοινοτικών προϊόντων.
- β) ότι αύξαναν μόνο το κόστος πώλησης των γερμανικών προϊόντων και δυσκόλευαν τις ίδιες τις γερμανικές εξαγωγές.
- γ) ότι δεν δημιουργούσαν προβλήματα στην λειτουργία της Κοινής Αγοράς
- δ) ότι εφαρμόζοταν σε ένα τομέα, αυτόν της φορολογίας, στον οποίο η Κοινότητα διέθετε ελάχιστες αρμοδιότητες.

12.- Σχετικά με τις υπόλοιπες εκφάνσεις του σκοπού της αυξημένης σταθερότητας που αντιμετώπισε νομολογιακά το Δικαστήριο παρατηρούμε τα εξής:

α.- Στην υπόθεση 43/75, *Defrenne v Sabena*, το Δικαστήριο βρέθηκε ενώπιον διλήμματος, καθώς κατά την έκδοση της αποφάσεως του οφείλε να σταθμίσει σημαντικής φύσεως αντικρουόμενα συμφέροντα.

Από την μία πλευρά ήταν τα σοβαρά και τεκμηριωμένα επιχειρήματα των κρατών-μελών και κυρίως των τριών τότε νεοεισελθέντων ότι η εφαρμογή της αρχής της ίσης αμοιβής ανδρών και γυναικών θα προκαλούσε τεράστια οικονομικά προβλήματα στις χώρες αυτές, τα οποία έβεταν σε κίνδυνο την οικονομική τους σταθερότητα.

Από την άλλη πλευρά υπήρχε η ξεκάθαρη επιταγή του κοινοτικού δικαίου ότι η ίση αμοιβή ανδρών και γυναικών αποτελούσε νομική δέσμευση της

Κοινοτήτας απέναντι στους πολίτες της.

Το Δικαστήριο δεν ενέδωσε στις πιέσεις των κρατών-μελών, οι οποίες ομολογουμένως ήταν μεγάλες.

Ακολούθησε τον δρόμο του δικαίου και επιβεβαίωσε τον ρόλο του ως θεματοφύλακας του νόμου και της δικαιοσύνης στα πλαίσια της Κοινοτήτας.

Όμως το Δικαστήριο ταυτόχρονα θεώρησε ότι ήταν υποχρεωμένο κατά την δικαιοδοτική του λειτουργία να διασφαλίζει την αυξημένη σταθερότητα που απαιτεί το άρθρο 2 και την οικονομική σταθερότητα των κρατών-μελών που επιτάσσει το άρθρο 6 συνθ. ΕΟΚ.

Χωρίς βέβαια να δεχθεί ρητά τους σχετικούς αυτούς ισχυρισμούς που προέβαλε η Ιρλανδική Κυβέρνηση, εν τούτοις με την ημι-νομοθετική ή κρυπτονομοθετική (quasi legislative) απόφαση του, περί απαγόρευσης της αναδρομικής ισχύος του άρθρου 119 συνθ. ΕΟΚ, στην ουσία απέκοψε την δυνατότητα άσκησης αγωγών κατά του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα των χωρών-μελών για χρόνο προγενέστερο της έκδοσης της εν λόγω απόφασης του και διασφάλισε κατ'αυτό τον τρόπο την οικονομική σταθερότητα στα κράτη-μέλη της Κοινοτήτας.

Παρά ταύτα νομίζουμε ότι το κυρίαρχο ερώτημα που ανακύπτει από την νομολογία του κεφαλαίου περί αυξημένης σταθερότητας (και το οποίο ενδεχόμενα να επανατεθεί ολίγον διαφοροποιημένο στα πλαίσια της σταθερής ανάπτυξης που επιδιώκει το μετά-Μάαστριχτ άρθρο 2 συνθ.ΕΟΚ), είναι το κατά πόσο το δικαστήριο θα ήταν διατεθειμένο να θεωρήσει ως άκυρη κάθε πράξη του δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου η οποία θέτει ενδεχόμενα σε κίνδυνο τον υποχρεωτικό σκοπό της αυξημένης σταθερότητας (ή τη σταθερή ανάπτυξη αντίστοιχα).

Το πρόβλημα δεν είναι ίδιο με αυτό που εξετάστηκε στην υπόθεση Defrenne.

Εκεί συγκρούσαν μεταξύ τους ορισμένα άρθρα του Πρωτογενούς Κοινοτικού δικαίου.

Ητοι αφ'ενός μεν τα άρθρα 2 και 6 συνθ. ΕΟΚ (αυξημένη σταθερότητα - οικονομική σταθερότητα) και αφ'ετέρου το άρθρο 119 συνθ. ΕΟΚ.

Στην περίπτωση αυτή το Δικαστήριο δεν είχε εξουσία ακύρωσης μιας διάταξης του πρωτογενούς δικαίου.

Ούτε βεβαίως εξουσία να διατάξει το ανεφάρμοστο της.

Η λύση της μη αναδρομικότητας ή του temporal effect κατά την Αγγλική βιβλιογραφία αποδεικνύεται ιδιαίτερα έξυπνη και ενδεχόμενα να χρησιμοποιηθεί και στο μέλλον, ιδίως εν όψει των διατάξεων τύπου opting out που προβλέπει η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

β.- Ιδιαίτερη αίσθηση προκαλεί η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 6 και 11/69 συνθ. ΕΟΚ.

Στην υπόθεση αυτή η κοινωνική κρίση που είχε ξεσπάσει στην Γαλλία με αφορμή την φοιτητική εξέγερση του Μάη του 1968 ήταν όχι μόνο πασιφανής αλλά και αυταπόδεικτη.

Παραταύτα το Δικαστήριο δεν δέχθηκε τους Γαλλικούς ισχυρισμούς περί κινδύνου ανατροπής της πολιτικής και οικονομικής σταθερότητας της Γαλλικής Δημοκρατίας.

γ.- Ειδικότερες δυσκολίες για τα κράτη-μέλη παρουσιάζονται στην περίπτωση που αυτά επικαλεσθούν τον κίνδυνο ανατροπής της οικονομικής τους σταθερότητας σαν λόγο λήψης ασφαλιστικών μέτρων.

Στην προκειμένη περίπτωση οφείλουν να αποδείξουν:

- ότι οι επίδικες Κοινοτικές Πράξεις δευτερογενούς δικαίου αποτελούν κίνδυνο για την οικονομική τους σταθερότητα και
- ότι υφίσταται κίνδυνος επελεύσεως σοβαρής και ανεπανόρθωτης ζημίας.

Η δεύτερη αυτή προϋπόθεση όπως φαίνεται από τις υποθέσεις που αναλύθηκαν παραπάνω είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αποδειχθεί ότι ισχύει.

δ.- Σχετικά με την ενδεχόμενη απόλυτη αδυναμία ορθής εκτελέσεως μιας αποφάσεως της Επιτροπής παρατηρούμε τα εξής:

Ο εν λόγω αμυντικός ισχυρισμός προβάλλεται κατά Απόφασως της Επιτροπής που εκδόθηκε κατ'άρθρο 93 παρ. 2 συνθ. ΕΟΚ. Μπορεί να λάβει δύο εκφάνσεις.

- της ουσιαστικής αδυναμίας εκτελέσεως του επίδικου κοινοτικού μέτρου και
- της διαχρονικής αδυναμίας εκτελέσεως.

Στα πλαίσια αυτά, ο ισχυρισμός ότι η τασσόμενη προθεσμία συμμόρφωσης είναι ιδιαίτερα σύντομη, παρουσιάζει πολλές πιθανότητες να γίνει δεκτός.

Όμως ο ισχυρισμός της αδυναμίας ορθής εκτελέσεως μιας αποφάσεως της Επιτροπής κατά την νομολογία του ΔΕΚ δεν πρέπει να συγχέεται με τον ισχυρισμό περί δυναμίας εκτέλεσης μιας απόφασης της Επιτροπής επειδή ενδεχόμενα θέτει σε κίνδυνο την οικονομική σταθερότητα ενός κράτους-μέλους.

Παρά ταύτα κατά την γνώμη μας θα μπορούσε να προταθεί ως αμυντικός ισχυρισμός εκ μέρους ενός κράτους-μέλους η αδυναμία εκτελέσεως μιας αποφάσεως της Επιτροπής όταν πληρούνται αθροιστικά οι εξής όροι και προϋποθέσεις:

- Όταν η ενδεχόμενη εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής δεν μπορεί να γίνει χωρίς υπέρογκες οικονομικές ή άλλες πολιτικές ή κοινωνικές θυσίες που βρίσκονται σε προφανή δυσαναλογία με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα.
- Όταν η ενδεχόμενη εκτέλεση της απόφασης της Επιτροπής θα ανατρέψει αποδεδειγμένα την σταθερότητα του ενδιαφερομένου κράτους-μέλους.
- Όταν η αδυναμία εκτέλεσης είναι διαρκής και μη άρσιμη όχι όμως και παροδική.
- Όταν δεν υφίστανται "ευθυνα" του ενδιαφερομένου κράτους-μέλους.
- Πρέπει εγκαίρως να ειδοποιηθεί η Επιτροπή ότι υφίστανται οι άνω λόγοι που θεμελιώνουν αδυναμία εκτελέσεως της αποφάσεως της.

Η προβολή των εν λόγω ισχυρισμών θα μπορούσαν ενδεχόμενα να γίνει και σε περίπτωση μη εκτελέσεως αποφάσεως του Οκικαστηρίου εκδοθείσα κατ'άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ.

Η τιαύτη κατ'άρθρο 171 συνθ. ΕΟΚ παραβίαση της Συνθήκης εκ μέρους του ενδιαφερομένου κράτους-μέλους θα μπορούσε να δικαιολογηθεί για αδυναμία εκτελέσεως της εφ'όσον πληρούνται οι ως άνω αναφερόμενες προϋποθέσεις και όροι.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό μετά την αναθεώρηση του άρθρου 171 συνθ. ΕΟΚ από την Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Στο εν λόγω τροποποιημένο άρθρο 171 συνθ. ΕΟΚ προβλέπεται η επιβολή της καταβολής κατ'αποκοπήν ποσού ή χρηματικής ποινής.

Κατ'ακολουθίαν η μη συμμόρφωση προς απόφαση του ΔΕΚ η οποία επιτάσσεται από το άρθρο 171 συνθ. ΕΟΚ, θα πρέπει να θεωρείται δικαιολογημένη όταν οφείλεται σε απόλυτη αδυναμία εκτέλεσως κατά τα ανωτέρω ή σε λόγους ανωτέρας βίας.

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι η δικαιολογημένη κατα τα ανω μη συμμόρφωση προς απόφαση του Οικαστηρίου πρέπει να έχει μόνο την έννοια της μη επιβολής καταβολής κατ'αποκοπήν ποσού και να μην δύναται να άρει το παράνομο της μη συμμορφώσεως του κράτους μέλους προς τις υποχρεώσεις του που πηγάζουν από το Κοινοτικό δίκαιο.

Επομένως οι ιδιώτες δεν θα μπορούν να στερηθούν των τυχόν δικαιωμάτων να στραφούν κατά του παρανομήσαντος κράτους μέλους.

2.3.4.2. ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΕΙΣΙΣΡΟΡΡΟΠΗΣΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

2.3.4.2.1. Υπόθεση Επιτροπή κατά Ιταλίας

1. Η πρώτη υπόθεση που παραπέμφθηκε για επίλυση στο Ο.Ε.Κ. σχετικά με το πρόβλημα του ισοζυγίου πληρωμών ήταν η υπόθεση 7 /61 Επιτροπή κατά Ιταλίας (915).

Η εν λόγω υπόθεση αν και σημαντική όχι μόνο κατά τον χρόνο εκδόσεως της αλλά και μετέπειτα δεν θα μας απασχολήσει εκτεταμένα καθόσον στα πλαίσια της δεν εθίγησαν ζητήματα που να αφορούσαν άμεσα ή έμμεσα την σχέση της εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών ενός κράτους - μέλους με την αυξημένη σταθερότητα που επιτάσσει το άρθρο 2 της Συνθήκης.

Το μόνο ενδιαφέρον σημείο της ήταν η σχέση των άρθρων 226 και 36 και η δυνατότητα χρήσης του άρθρου 36 σε καταστάσεις οικονομικής φύσεως.

Αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για την διερεύνηση της έννοιας της νομιματικής δημοσίας τάξεως που θα επεξεργαστούμε στις υπόλοιπες υποθέσεις του παρόντος υποκεφαλαίου.

Στις 18 Ιουνίου 1960, η Ιταλική Κυβέρνηση με κοινό υπουργικό διάταγμα απαγόρευσε προσωρινά τις εισαγωγές χοιρινών απο όλα τα κράτη.

Η Επιτροπή με επιστολή της πληροφόρησε την Ιταλική Κυβέρνηση ότι τα εν λόγω μέτρα ήσαν αντίθετα προς το άρθρο 31 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. το οποίο απαγορεύει στα κράτη - μέλη να εισαγάγουν μεταξύ τους νέους ποσοτικούς περιορισμούς ή μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος (916).

Επειδή η Επιτροπή δεν έλαβε ουδεμία απάντηση εκ μέρους της Ιταλίας της κοινοποίησε στις 21-12-60 αιτιολογημένη γνώμη σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 169 και την καλούσε να συμμορφωθεί εντός μηνός.

Στις 5-1-1961 η Ιταλική Κυβέρνηση πληροφόρησε την Επιτροπή για την πρόθεση της να παρατείνει την απαγόρευση των εισαγωγών μέχρι τις 31-3-1961 και εξήτησε επ' αυτού την σύμφωνο γνώμη της κατ' άρθρο 226 Συνθ Ε.Ο.Κ. (917).

Η Επιτροπή απάντησε αρνητικά στην αίτηση αυτή της Ιταλικής Κυβέρνησης, της συνέστησε να εισαγάγει κατ' άρθρο 44 Συνθ. Ε.Ο.Κ. ένα σύστημα ελαχίστων τιμών και υπέβαλλε αίτηση κατ' άρθρο 169 της Συνθήκης στο Ο.Ε.Κ ζητώντας να διαπιστωθεί ότι η Ιταλική Κυβέρνηση παραβίασε τις υποχρεώσεις της εκ της Συνθήκης (918).

Η Ιταλική Κυβέρνηση μεταξύ των άλλων επιχειρημάτων της προέβαλε και τον ισχυρισμό, ότι οι ενέργειες της έπρεπε να κριθούν υπό το φως των άρθρων 226 και 36 Συνθ. Ε.Ο.Κ. (919).

Κατά την ιταλική πλευρά τόσο το άρθρο 224 όσο και το άρθρο 36 προέβλεπαν την λήψη μονομερών μέτρων εκ μέρους των κρατών - μελών το μεν πρώτο σε περίπτωση ειδικών γεγονότων εξαιρετικά σοβαρής φύσεως, το δε δεύτερο σε περιπτώσεις ολιγώτερο σοβαρές που άπτοντο γενικώς της δημοσίας τάξεως (920).

Προκειμένου δε για ακόμη λιγότερο σοβαρές περιπτώσεις η Συνθήκη προέβλεπε την λήψη προστατευτικών μέτρων κατ' άρθρο 226 Συνθ. Ε.Ο.Κ. (925).

Και η Ιταλία συνέχισε ότι σε περίπτωση που ένα κράτος υπερεκτιμήσει την σοβαρότητα της κατάστασης και κάνει γρήση του άρθρου 36 η Επιτροπή μπορούσε να το καλέσει να λάβει ολιγώτερον σοβαρά μέτρα. Τότε το εν λόγω κράτος δύνατο να προσφύγει στην διαδικασία του άρθρου 226 της Συνθήκης (922).

Ο Γεν. Εισαγγελέας Η. LABRANDE στις αιτιολογημένες προτάσεις του (923) παρατήρησε σχετικά με τους ισχυρισμούς της ιταλικής πλευράς ότι τα μέτρα απαγόρευσης των εισαγωγών λήφθηκαν για λόγους δημοσίας τάξεως κατ' άρθρο 36 της Συνθήκης, ότι οι εξηγήσεις αυτές ήσαν ελάχιστα πειστικές (924), ενώ σε κάθε περίπτωση η ιταλική πλευρά ουδέποτε στηρίχθηκε ρητά στο εν λόγω άρθρο και ούτε το εμνημόνευσε ποτέ στην σχετική αλληλογραφία της με την Επιτροπή (925).

Το Δικαστήριο στην απόφαση του αποφάνθηκε επί του εν λόγω ισχυρισμού ότι η καθής στηριζόταν στο άρθρο 36 της Συνθήκης το οποίο επέτρεπε ιδίως απαγορεύσεις των εισαγωγών που δικαιολογούνται για λόγους δημοσίας τάξεως. Κατά την γνώμη της καθής όταν το πρόβλημα τέθηκε ενώπιον της Επιτροπής αυτή θα έπρεπε να είχε διερευνήσει κατά πόσο το άρθρο 36 ήταν εφαρμοστέο στην παρούσα υπόθεση (926).

Το άρθρο 36 συνέχισε το ΔΕΚ, αντίθετα προς το άρθρο 226, αποσκοπούσε σε περιπτώσεις μη οικονομικής φύσεως οι οποίες δεν ήσαν ικανές να θέσουν σε κίνδυνο τις αρχές που καθορίζονται στα άρθρα 30 - 34, όπως επιβεβαιωνόταν και από την τελευταία πρόταση του εν λόγω άρθρου (927).

Ειδικότερα δεν εγκαθίδρυε ένα μέτρο γενικής προστασίας πέραν εκείνου που προβλεπόταν από το άρθρο 226 το οποίο επέτρεπε στα κράτη - μέλη να αφίστανται μονομερώς από την διαδικασία και τις προβλεπόμενες εις το τελευταίο άρθρο εγγυήσεις (928).

Εν κατακλείδι τίποτε δεν έδειχνε στην Επιτροπή A PRIORI ότι οι προσωρινοί περιορισμοί των εισαγωγών που αποφασίστηκαν αιφνιδιαστικά από την Ιταλική Κυβέρνηση, θα μπορούσαν να δικαιολογηθούν επί τη βάσει του άρθρου 36, καθόσον δεν έγινε ουδεμία μνεία στις διαπραγματεύσεις που προηγήθηκαν της δικαστικής φάσεως (929).

2.3.4.2.2. Υπόθεση 6 & 11/69

Περαιτέρω η υπόθεση 6 & 11 /69 (930) η οποία αφορούσε την σχέση των άρθρων 104 και 2 της Συνθήκης, εξετάζεται σε άλλο υποκεφάλαιο της παρούσης (931), καθόσον οι κοινωνικές παράμετροι της εν λόγω υποθέσεως έθεσαν σε υποδεέστερη θέση τα οικονομικά προβλήματα που προκλήθηκαν λόγω της ανατροπής του γαλλικού ισοζυγίου πληρωμών.

2.3.4.2.3. Υπόθεση 95/81

Εται θα επικεντρώσουμε την προσοχή μας κατ' αρχάς στην υπόθεση 95 /81 Επιτροπή κατά Ιταλίας (932).

Στην προκειμένη υπόθεση η Επιτροπή ζήτησε από το Δικαστήριο κατ' άρθρο 169 της Συνθήκης να αναγνωρισθεί ότι η Ιταλική Δημοκρατία είχε παραβεί τις υποχρεώσεις που υπείχε εκ της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. απαιτώντας από τους εμπόρους την παροχή εγγυήσεως υπέρ της Ιταλικής υπηρεσίας συναλλάγματος στις περιπτώσεις προπληρωμών για εισαγωγή εμπορευμάτων στην Ιταλία.

Τα παραπάνω μέτρα στηριζόταν στον νόμο 1126 /1952 (933) σύμφωνα με τον οποίο ήταν δυνατόν να ζητηθεί από τους διενεργούντες προπληρωμές για εισαγωγές να παράσχουν εγγύηση (934). Κατά το άρθρο 4 του εν λόγω νόμου εάν ο έμπορος δεν μπορούσε να αποδείξει ότι τα εμπορεύματα του εισήχθησαν στην Ιταλία μέσα στην ταχθείσα προθεσμία τότε κατέπιπτε η εγγύηση υπέρ του Ιταλικού Δημοσίου (935) εκτός και εάν ο ενδιαφερόμενος έμπορος αποδείκνυε ότι η μη εισαγωγή δεν οφειλόταν σε πταίσμα του (936).

Το ποσό της εγγυήσεως κατά την ημερομηνία που η Επιτροπή εξέδωσε την αιτιολογημένη γνώμη της κατ' άρθρο 169 Συνθ. Ε.Ο.Κ., ανερχόταν σε ποσοστό 5% της αξίας του προκαταβληθέντος ποσού και ήταν υποχρεωτική μόνο όταν το ποσό της προπληρωμής υπερέβαινε τα 10 εκατομμύρια λιρέτες (937), η δε προθεσμία εντός της οποίας ο έμπορος υπεχρεούτο να πραγματοποιήσει την εισαγωγή επί ποινή καταπτώσεως της εγγυήσεως ορίστηκε αρχικά σε 120 ημέρες (938) και εν συνεχεία υπό προϋποθέσεις σε 360 ημέρες (939).

Η Επιτροπή στην υπό κρίση προσφυγή της ισχυρίστηκε ότι οι παραπάνω ρυθμίσεις αντίβαιναν α) στο άρθρο 30 της Συνθήκης, το οποίο απαγόρευε κάθε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς επί των εισαγωγών και β) στην πρώτη οδηγία του Συμβουλίου (940) περί ελεύθερας κινήσεως κεφαλαίων (941), όπως τροποποιήθηκε από την δεύτερη οδηγία του Συμβουλίου επί του αυτού θέματος (942).

Κατά την συζήτηση της προσφυγής της, η Επιτροπή αν και δεν αμφισβήτησε ότι η ιταλική ρύθμιση είχε νομισματικό χαρακτήρα παρατήρησε ότι το άρθρο 104 δεν επέτρεπε παρέκκλιση από το άρθρο 30, διότι μόνο οι λόγοι που προέβλεπε το άρθρο 36 ή τα μέτρα διασφαλίσεως του άρθρου 108 παρ.3 Συνθ. Ε.Ο.Κ., δικαιολογούσαν παρέκκλιση από το άρθρο 30 της Συνθήκης (943).

Ειδικότερα η διατύπωση της τρίτης παραγράφου του άρθρου 108, συνέχισε η Επιτροπή, επιβεβαίωνε ότι το άρθρο 104 δεν επέτρεπε άνευ ετέρου παρεκκλίσεις από το άρθρο 30, παρεκκλίσεις οι οποίες θα έπρεπε να αποφασίζονται στο πλαίσιο του άρθρου 108 (944).

Επίσης η Επιτροπή υπεστήριξε ότι η ανάγκη εξασφαλίσεως της εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών, δεν αναφερόταν μεταξύ των λόγων που δικαιολογούσαν προσφυγή στο άρθρο 36 της Συνθήκης, το οποίο ως κανών εξαιρετικού δικαίου έπρεπε κατά την νομολογία του Δικαστηρίου να ερμηνεύεται αυστηρά (945), ενώ θα έπρεπε να επισημανθεί ότι το εν λόγω άρθρο αφορούσε μόνο περιπτώσεις οι οποίες δεν εντασσόταν στον οικονομικό τομέα (946).

Η Ιταλική Κυβέρνηση στις προτάσεις της επεχείρησε μια άμεση σύνδεση των σκοπών του άρθρου 2 της Συνθήκης και ιδίως της αυξημένης σταθερότητας με το άρθρο 104 περί ισοζυγίου πληρωμών. Συγκεκριμένα υποστήριξε ότι όσον αφορούσε το άρθρο 104 η ΕΑΤΙΟ της θεσπίσεως των ορίων, η οποία αναφερόταν στο άρθρο αυτό, εντασσόταν στους στόχους που αναφερόταν στο άρθρο 2 της Συνθήκης Ε.Ο.Κ., κατά το μέτρο που μια οικονομική πολιτική, η οποία δεν απέβλεπε στην πραγμάτωση των στόχων που αναφερόνταν στο άρθρο 104 ή η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση του ποσοστού της απασχόλησης ή την σταθεροποίηση του επιπέδου των τιμών αποτελούσε εμπόδιο στην εκπλήρωση της αποστολής της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (947).

Η θέση αυτή της Ιταλικής Κυβέρνησης ήταν ιδιαίτερα σημαντική καθώς από την αμοιβαία διασύνδεση των άρθρων 2 και 104 της Συνθήκης ενέταξε κατά νομικά δεσμευτικό τρόπο την απασχόληση, την αντι-πληθωριστική πολιτική, την διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών - μελών και την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών στην επιδιωκόμενη αποστολή της Κοινότητας.

Η ιταλική αυτή θέση ουσιαστικά δικαιώθηκε, δέκα χρόνια αργότερα κατά την διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων για την αναθεώρηση της Συνθήκης (948), όπου προτάθηκε (949) και έγινε δεκτό (950) να συμπεριληφθεί η καταπολέμηση του πληθωρισμού και η προστασία της απασχόλησης στους σκοπούς της υπό ίδρυση ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ.

Σχετικά με το άρθρο 108 παρ.3 της Συνθήκης η Ιταλική Κυβέρνηση παρατήρησε ότι ρυθμιζε περιπτώσεις διαφορετικές από αυτές του άρθρου 104 και εισήγαγε στο όλο σύστημα μια περισσότερο δραστική διαδικασία θέσπισης μέτρων αντιμετώπισης της έλλειψης εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών (951).

Επομένως το άρθρο 108 εφαρμόζοταν επικουρικά σε σχέση προς το άρθρο 104 και εφαρμόζοταν ως κανόνας παρεκκλίσεως από το άρθρο 30, το οποίο νομιμοποιεί την θέσπιση μέτρων που περιορίζαν ευθέως την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (952).

Κατά συνέπεια παρατήρησε η Ιταλική Κυβέρνηση η ανομοιογένεια των αφηρημένων καταστάσεων που ρυθμιζόταν αφ'ενός μεν από το άρθρο 104 και αφ'ετέρου από τα άρθρα 108 και 109 οδηγούσε στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 108 προστίθετο ως άλλος κανόνας παρεκκλίσεως από το εν λόγω άρθρο 30 σε καταστάσεις ποιοτικώς και ποσοτικώς διαφορετικές των περιπτώσεων του άρθρου 104 (953).

Καταλήγοντας επ'αυτού του θέματος η Ιταλική Κυβέρνηση αποδέχθηκε ότι κάθε νομισματικό μέτρο είχε επιπτώσεις επί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και υποστήριξε ότι τέτοια νομισματικά μέτρα δεν αντεβαίνουν προς το κίνητικό δικαίο παρά μόνο σε περίπτωση μη υπάρξεως σχέσεως μεταξύ μέσου και σκοπού, λόγω του υπερβολικού χαρακτήρα των μέτρων (954).

Σχετικά με το άρθρο 36 της Συνθήκης η Ιταλική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι ο εξαιρετικός χαρακτήρας του άρθρου 36 δεν αποκλείει εν τούτοις να ερμηνευθεί ότι κάλυπτε οικονομικά συμφέροντα, κατά το μέτρο που μια τέτοια ερμηνεία περιοριζόταν να εντάξει στο πεδίο εφαρμογής του ερμηνευομένου κανόνα τις περιπτώσεις που δεν φαινόταν να αποκλείονται παρά μόνο εκ πρώτης όψεως.

Επομένως όχι μόνο το μέσον προστασίας μη οικονομικών συμφερόντων δύνατο να ήταν οικονομικό αλλά επιπλέον η τελευταία φράση του άρθρου 36 η οποία ήταν ουδέτερη και σήμαινε ότι έπρεπε να ήταν πραγματικές οι ανάγκες διασφάλισης των προβλεπομένων καταστάσεων που δικαιολογούσαν τις απαγορεύσεις ή τους περιορισμούς, δεν απέκλειε ότι οι λόγοι του άρθρου 36 μπορούσαν να αφορούν οικονομικής φύσεως προστασία (955).

Κατά την Ιταλική Κυβέρνηση η σχετική ρύθμιση της που αναφέρεται στην προστασία του μονοπωλίου του Ιταλικού Κράτους προς εμπορία του ξένου συναλλάγματος στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών και στην διατήρηση της εμπιστοσύνης στο ίδιο του το νόμισμα, παρίστατο ως μέτρο που αποσκοπούσε στην προστασία ζωτικού συμφέροντος του κράτους.

Καθώς δε το ζωτικό αυτό συμφέρον τέθηκε σε κίνδυνο λόγω έλλειψης μιας ρύθμισης, όπως ήταν η αμφισβητούμενη, και επειδή η εξάρτηση της χρήσης συναλλάγματος στον εισαγωγέα από την σύσταση εγγύησης δεν ήταν δυσανάλογη προς τον επιδιωκόμενο στόχο, η εν λόγω ρύθμιση δικαιολογείτο βάσει του άρθρου 36 της Συνθήκης (956).

Η Γαλλική Κυβέρνηση η οποία παρενέβη στην εν λόγω δίκη υποστήριξε ότι ένα κράτος θα έπρεπε να δύναται να επαγρυπνά για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών του, την σταθερότητα του νομίσματος του και τον σεβασμό της οικονομικής δημοσίας τάξεως του, πέραν των περιπτώσεων κρίσεως που αναφέρονται στο άρθρο 108.

Κατά την Γαλλία η ιταλική επίδικη ρύθμιση αποτελούσε εμπόδιο στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, αλλά δεν αντέβαινε προς το άρθρο 30 παρά μόνο κατά το μέτρο που οι εν λόγω πληρωμές ήταν συνήθειες πληρωμές, συνδεδεμένες με την κανονική επιχειρηματική ζωή (957).

Αντίθετα η αμφισβητούμενη ρύθμιση δεν αντέβαινε προς το άρθρο 30 όταν οι πληρωμές συνιστούσαν εικονικές πληρωμές οι οποίες στην πραγματικότητα αντιστοιχούσαν σε παράνομες εξαγωγές κεφαλαίων που πραγματοποιούνται με κερδοσκοπικό σκοπό (958).

Και η Γαλλική Κυβέρνηση συνέχισε παρατηρώντας ότι έπρεπε ένα κράτος - μέλος να δύναται να καταπολεμά τις παραπάνω πρακτικές όχι μόνο δυνάμει του άρθρου 108 αλλά και δυνάμει των άρθρων 104 και 36.

Αλλωστε οι εθνικές ρυθμίσεις που αποσκοπούσαν στην απαγόρευση εξαγωγής κεφαλαίων συγκεκαλυμμένων υπο την μορφή προπληρωμών εμπορευμάτων, δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ότι αντέβαιναν προς το κοινοτικό δίκαιο διότι κατ' αρχάς συνέβαλαν στην αρμονική επιδίωξη των σκοπών που αναφερόταν στο άρθρο 2 της Συνθήκης, περαιτέρω δε οι αντικειμενικοί σκοποί που επεδίωκει εντασσότανι στο πλαίσιο της προστασίας της δημοσίας τάξεως και ήταν γενικού ενδιαφέροντος, ώστε η επίτευξη τους να προείχε της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών εντός της Κοινότητας (959).

Ο Γενικός Εισαγγελέας SIR GORDON SLYNN στις προτάσεις του (960) υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι κατά το άρθρο 104 της Συνθήκης κάθε κράτος-μέλος ασκούσε την αναγκαία οικονομική πολιτική για να διασφαλίσει την εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών του και να διατηρήσει την εμπιστοσύνη στο νόμισμα του (961).

Το εν λόγω άρθρο δεν εξουσιοδοτούσε ρητά τα κράτη-μέλη να λάβουν μέτρα που αντιβαίνουν προς το άρθρο 30. Αυτό προέκυπτε από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 6 & 11 /69, με την οποία απορρίφθηκε το

επιχείρημα ότι ο καθορισμός του επιτοκίου της προτιμσιακής αναπροεξόφλησης εντάσσόταν απ'ευθείας στην νομισματική πολιτική η οποία ενέπιπτε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών - μελών.

Και ο Γεν. Εισαγγελέας αφού ανέλυσε τα άρθρα 105,107,108 και 109 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η διατύπωση των άρθρων 104 και 108 δεν επέτρεπε στην προκειμένη περίπτωση παρέκκλιση από τις αρχές που διείπαν την εισαγωγή εμπορευμάτων (962).

Περαιτέρω αφού επικαλέσθηκε σχετική νομολογία του Δικαστηρίου (963) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι εκτιμήσεις νομισματικού χαρακτήρα που αναφερόταν στα άρθρα 104 και 108 της Συνθήκης δεν παρείχαν την δυνατότητα παρέκκλισης από το άρθρο 30 για λόγους δημοσίας τάξεως κατ'άρθρο 36(964)

Το Δ.Ε.Κ. στην απόφαση που εξέδωσε μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι κατά την Ιταλική Κυβέρνηση η αμφισβητούμενη ρύθμιση υπαγόταν αποκλειστικά στον νομισματικό τομέα. Η ορισθείσα προθεσμία και η κατάθεση εγγυήσεως ή η παροχή τραπεζικής εγγυήσεως που προβλεπόταν από την εν λόγω ρύθμιση είχαν ως μόνο σκοπό να αποφευχθούν οι κερδοσκοπικές πράξεις εις βάρος του εθνικού νομίσματος και η έλλειψη εξισορροπήσεως του ισοζυγίου πληρωμών. Τα μέτρα αυτά δεν ενέπιπταν επομένως στα άρθρα 30 και υπαγόταν στο άρθρο 104 (965).

Και το Δ.Ε.Κ. συνέχισε επ'αυτού του ιταλικού ισχυρισμού επισημαίνοντας ότι το πεδίο εφαρμογής της διατάξεως που επικαλέσθηκε η Ιταλική Κυβέρνηση έπρεπε να εκτιμηθεί υπό το φως του συστήματος του κεφαλαίου περί ισοζυγίου πληρωμών στο σύνολο του (966).

Στο πλαίσιο του κεφαλαίου αυτού, το άρθρο 104 περιοριζόταν να αναφέρει τους γενικότερους στόχους της οικονομικής πολιτικής που τα κράτη - μέλη έπρεπε να ασκούσαν λαμβανομένου υπόψη του ότι ανήκουν στην Κοινότητα. Δεν μπορούσε επομένως να γίνει επίκληση του για να γίνει παρέκκλιση από τις άλλες διατάξεις της Συνθήκης (967).

Επιβαλλόταν εξ άλλου η παρατήρηση ότι τα άρθρα 108 και 109 της Συνθήκης προέβλεπαν ειδικές διαδικασίες διαβουλευσεως, αμοιβαίας συνδρομής και ενδεχομένως, προστατευτικών μέτρων προς αποφυγή δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών (968).

Στην περίπτωση αυτή, παρατήρησε το Δ.Ε.Κ., επρόκειτο για κοινοτικές διαδικασίες, που απέκλειαν μονομερείς παρεμβάσεις των κρατών - μελών, εκτός εάν επρόκειτο για προληπτικά μέτρα και υπό συνθήκες που δεν υποστηρίχθηκε ότι συνέτρεχαν στην προκειμένη περίπτωση. Τα κράτη-μέλη όμως παρέμειναν ελεύθερα να χρησιμοποιήσουν όλα τα μέσα για να εξακριβώσουν ότι οι πληρωμές προς την αλλοδαπή δεν αφορούσαν παρά μόνο πραγματικές εμπορικές πράξεις, αλλά πάντοτε υπό τον όρο ότι τα μέσα αυτά δεν παρακώλυαν την ελευθερία του ενδοκοινοτικού εμπορίου, όπως αυτή οριζόταν στη Συνθήκη(969)

Από τα ανωτέρω, κατέληξε το Δ.Ε.Κ., συναγόμεν ότι δεν μπορούσε να γίνει δεκτή η άποψη της Ιταλικής Κυβερνήσεως, κατά την οποία το άρθρο 104 επέτρεπε, αυτό και μόνο, παρέκκλιση από τις διατάξεις του άρθρου 30 της Συνθήκης (970).

Και το Δικαστήριο αφού ανέλυσε το άρθρο 106 της Συνθήκης παρατήρησε ότι επιβαλλόταν να εξετάσει αν τα μέτρα που τέθηκαν σε ισχύ από την Ιταλική Κυβέρνηση αντέβαιναν στο άρθρο 30 της Συνθήκης.

Στα πλαίσια αυτά το Ο.Ε.Κ. διαπίστωσε ότι τα αμφισβητούμενα μέτρα παρ'ολον ότι ελήφθησαν με σκοπό την καταπολέμηση της κερδοσκοπίας επί του νομίσματος, δεν συνιστούσαν ειδική ρύθμιση προς επίτευξη του σκοπού αυτού αλλά γενική ρύθμιση η οποία αφορούσε το σύνολο των ενδοκοινοτικών συναλλαγών που η πληρωμή τους διενεργείται εκ των προτέρων (971).

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα αμφισβητούμενα μέτρα να πλήττουν όχι μόνο τις πράξεις κερδοσκοπίας αλλά και τις συνήθειες εμπορικές συναλλαγές και συνεπαγόταν εφ'οσον καθιστούσαν δυσχερέστερες ή επαχθέστερες τις συναλλαγές περιοριστικά αποτελέσματα επί της ελεύθερας κυκλοφορίας των εμπορευμάτων. Για τον λόγο αυτό κατέληξε το Δικαστήριο κατά το μέτρο που επέφεραν τα ανωτέρω αποτελέσματα, τα αμφισβητούμενα μέτρα αντέβαιναν προς το άρθρο 30 (972).

Καταλήγοντας το Δικαστήριο, αφού δέχθηκε ότι τα ληφθέντα μέτρα είχαν ως στόχο την προστασία ζωτικού συμφέροντος του κράτους ήτοι την προστασία του νομίσματος του που θα ετίθετο σε κίνδυνο εάν δεν υπήρχε η επίδικη ρύθμιση (973), απέρριψε τους σχετικούς ιταλικούς ισχυρισμούς περί αξιοποιήσεως του άρθρου 36 και τόνισε ότι κατά πάγια νομολογία του το άρθρο 36 πρέπει να ερμηνεύεται στενά και οι εξαιρέσεις που απαριθμούσε δεν μπορούσαν να επεκταθούν σε άλλες περιπτώσεις απ'αυτές που προβλεπόταν περιοριστικώς και επιπλέον ότι το εν λόγω άρθρο αναφερόταν σε περιπτώσεις που δεν είχαν οικονομικό χαρακτήρα (974).

Με βάση τα ανωτέρω το Ο.Ε.Κ. έκρινε ότι απαιτώντας απ'όλους τους εισαγωγείς εμπορευμάτων προελεύσεως άλλων κρατών - μελών, την σύσταση εγγυήσεως ή την παροχή τραπεζικής εγγυήσεως ποσού ίσου προς το 5% της αξίας των εμπορευμάτων, όταν η πληρωμή διενεργείται εκ των προτέρων, ενώ ο όρος προπληρωμής αφορούσε όχι μόνο τις πληρωμές που είχαν κερδοσκοπικό χαρακτήρα, αλλά και τις συνήθειες και τρέχουσες πληρωμές κατά τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές, η Ιταλική Δημοκρατία παρέβει τις υποχρεώσεις που υπείχε εκ των άρθρων 30 και 36 της Συνθήκης (975).

2.3.4.2.4. Υπόθεση Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής

Εκτός από τις ανωτέρω υποθέσεις το Ο.Ε.Κ. ασχολήθηκε με την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών ως παράγοντα που συμβάλλει στην δια του άρθρου 2 της Συνθήκης επιδιωκόμενη αυξημένη σταθερότητα και στην υπόθεση 57 /86 Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής (976) την οποία εξετάζουμε αναλυτικότερα σε άλλο κεφάλαιο.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Το Δικαστήριο αναφερόμενο στις κατ'άρθρο 104 συνθ. ΕΟΚ εξουσίες των κρατών-μελών δέχθηκε κατ'αρχάς ότι αυτά διαθέτουν στον τομέα της νομισματικής πολιτικής μια σχετική ελευθερία.

Αυτό σημαίνει ότι κατ'αρχάς δύνανται να λαμβάνουν μέτρα μονομερή τα οποία αποσκοπούν στην εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών τους (υποθ. 57/86, και 95/81).

2.- Περαιτέρω τα μονομερη εθνικά μέτρα διασφάλισης της εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών δεν δικαιολογούν απόκλιση από υποχρεώσεις που επιβάλλει η Συνθήκη ούτε επιτρέπεται να ασκούνται κατά τρόπο που απαγορεύεται απ'αυτήν.

Ως εκ τούτου δεν δύνανται να παραβιάζουν τια διατάξεις

- α) περι ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών (άρθρο 30) και
- β) περι κρατικών ενισχύσεων

3.- Τα κατ'άρθρο 104 συνθ. ΕΟΚ θεσπιζόμενα εθνικά μέτρα προστασίας του ισοζυγίου πληρωμών δεν δύνανται να στηριχθούν περαιτέρω στο άρθρο 36 συνθ ΕΟΚ προκειμένου να δικαιολογήσουν αποκλίσεις από τις υποχρεώσεις που επιβάλλει το άρθρο 30 συνθ. ΕΟΚ.

Κατά την έννοια αυτή δεν υφίσταται μια νομισματική δημόσια τάξη ή οποία να δικαιολογεί την κατ'άρθρα 104 και 36 συνθ. ΕΟΚ λήψη εθνικών μέτρων προστασίας του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών.

4.- Το Δικαστήριο θεώρησε ότι το πρόβλημα της προστασίας του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών-μελών αποτελεί μέλημα της ίδιας της Κοινότητας γι'αυτό και η οποιαδήποτε λήψη μέτρων προστασίας του πρέπει να λαμβάνει χώρα εντός των κοινοτικών πλαισίων κατ'άρθρα 108 και 109 συνθ. ΕΟΚ.

Η θέση αυτή του Δικαστηρίου είναι σημαντική για τα ίδια τα κράτη-μέλη.

Οιότι αν και εκ πρώτης όψεως περιορίζει την μονομερή τους δράση στον εν λόγω τομεα παρά ταύτα διευρύνει το εύρος των υπό θέσπιση μέτρων προστασίας του ισοζυγίου πληρωμών τους.

Προσδίδει σ'αυτή κοινοτικό χαρακτήρα, θεωρεί ότι αποτελεί μέλημα των ίδιων των κοινοτικών οργάνων αλλά και των άλλων κρατών-μελών και θέτει στην υπηρεσία τους το σημαντικό χρηματοπιστωτικό σπλοστάσιο της ίδιας της Κοινότητας.

Βέβαια με τον τρόπο αυτό ενώ επιτυγχάνεται καλύτερα η διασφάλιση της διατήρησης της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών ενός κράτους-μέλους ταυτόχρονα τίθενται προς τήρηση από το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος ορισμένοι όροι ασκήσης οικονομικής πολιτικής, προκειμένου να αποφύγει στο μέλλον παρομοια φαινόμενα.

Η κοινοτικοποίηση αυτή των μέτρων διασφάλισης της ισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών των κρατών-μελών που με συνέπεια επιδίωξε το Δικαστήριο από το έτος 1961 (υποθ. 7/61) εκφράστηκε και στην συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ετσι η διαφύλαξη σταθερού ισοζυγίου πληρωμών αποτελεί πλέον κατ'άρθρο 3Α συνθ. ΕΟΚ, κατευθυντήρια αρχή η οποία καθορίζει την δράση των κρατών-μελών και της Κοινότητας κατά την προσπάθεια επίτευξης των σκοπών του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ.

5.- Περαιτέρω η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση προχώρησε στην πλήρη αντικατάσταση των άρθρων 102-109 συνθ. ΕΟΚ με νέες διατάξεις υπο τον τίτλο Οικονομική και Νομισματική Πολιτική.

2.3.4.3. ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΗΣ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗΣ ΣΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ

Η διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών - μελών είναι κεφαλαιώδους σημασίας για την διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας τους.

Στα πλαίσια αυτά θα εξετάσουμε δύο υποθέσεις την υπόθεση 7 /78 REGINA V THOMPSON (977) και την υπόθεση 203 /80 CASATI (978) οι οποίες αφορούσαν την νομιμότητα ή μη της εξαγωγής αντίστοιχα νομισμάτων ή τραπεζογραμμάτων μιας χώρας μέλους σε άλλη χώρα της Κοινότητας.

Στις υποθέσεις αυτές διαπλέκονται οι αμοιβαίες σχέσεις της ελεύθερης κυκλοφορίας εμπορευμάτων και της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, με τις διατάξεις περί δημόσιας τάξεως του άρθρου 36 της Συνθήκης και την υποχρέωση των κρατών - μελών να διαφυλάξουν την εμπιστοσύνη στο νόμισμα τους κατ' άρθρο 104 της Συνθήκης.

2.3.4.3. Υπόθεση REGINA v THOMPSON

---

1. Η υπόθεση REGINA v THOMPSON αφορούσε 3 Βρετανούς οι οποίοι κρίθηκαν ένοχοι από το CROWN COURT του CANTERBURY διότι εισήγαγαν παράνομα στην Μεγ. Βρετανία χρυσά νομίσματα (KRUGERRANDS) (979) και εξήγαγαν απ' αυτήν νομίσματα από κράμα ασήμι τα οποία είχαν κοπεί προ του 1947. Στα πλαίσια αυτής της υποθέσεως το Ποινικό Τμήμα του Εφετείου της Αγγλίας και Ουαλλίας υπέβαλλε 4 προδικαστικά ερωτήματα στο Δ.Ε.Κ. από τα οποία τα κυριότερα συνίσταντο στο κατά πόσο τα νομίσματα ενός κράτους - μέλους αποτελούσαν κεφάλαια κατά την έννοια της Συνθήκης και σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως εάν η έννοια δημόσια τάξη του άρθρου 36 σήμαινε ότι επιτρεπόταν περιορισμοί στην εισαγωγή και εξαγωγή των νομισμάτων για λόγους που αφορούσαν την διαφύλαξη της αψαίμαξης του ισοζυγίου πληρωμών του (980).

Στην ουσία το κυρίαρχο ζήτημα που ετίθετο, ήταν κατά πόσο υφιστάτο νόμιμα στα πλαίσια του κοινοτικού συστήματος μια εθνική νομίσματα - τ ι κ ή δημόσια τάξη η οποία αποσκοπούσε στην προστασία του εθνικού νομίσματος των κρατών - μελών δικαιολογούσα την λήψη μέτρων τα οποία υποβοηθούν την σταθερότητα της οικονομίας των κρατών - μελών περιορίζοντας ή απαγορεύοντας ταυτόχρονα την ελεύθερη διακίνηση των νομισμάτων, του συναλλάγματος και των τραπεζογραμμάτων.

Εν προκειμένω το πρόβλημα προσομοιάζει με αυτό που εξετάστηκε αμέσως προηγουμένως στα πλαίσια της προστασίας εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών μόνο που αυτή την φορά δεν πρόκειται για κυκλοφορία εμπορευμάτων αλλά για την ελεύθερη κυκλοφορία του νομίσματος ή των τραπεζογραμμάτων νοσημένων ως αγαθών κατ' άρθρο 30 της Συνθήκης ή κεφαλαίων κατ' άρθρο 67 επομ. της Συνθήκης.

Βεβαίως το κυρίαρχο ερώτημα και πάλι δεν υποβλήθηκε.

Στο προγενέστερο κεφάλαιο εξετάστηκε κατά πόσο η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων υπερίσχυε της αναγκαιότητας διατήρησης της εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών όπως επίσης και ο ενδεχόμενος ρόλος μιας εθνικής νομισματικής δημόσιας τάξης.

Επρόκειτο δηλαδή για τη ρύθμιση της τριγωνικής σχέσης των άρθρων 30, 104 εδ.α και 36. Στην προκειμένη υπόθεση το πρόβλημα παραλλάσει και εξετάζεται το κατά πόσο υπερίσχυει η ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων και κεφαλαίων της αναγκαιότητας διατηρήσεως της εμπιστοσύνης στο εθνικό νόμισμα ενός κράτους - μέλους, όπως επίσης και ο ενδεχόμενος ρόλος μιας εθνικής νομισματικής δημόσιας τάξεως.

Η σχέση εν προκειμένω είναι πάλι τριγωνική, με παραλλάσσουσα όμως την μια πλευρά της, καθώς αυτή τη φορά εξετάζεται η σχέση του άρθρου 104 εδ.β' και 36 με το άρθρο 30 ή 67 αντίστοιχα (981).

Η Κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας υποστήριξε ότι η έννοια δημόσια τάξη του άρθρου 36 της Συνθήκης αποσκοπούσε στην κάλυψη μιας ποικιλίας περιστάσεων (982).

Η έννοια της δημόσιας τάξης ήταν πιθανόν να διαφέρει από κράτος σε κράτος και από μια περίοδο σε μια άλλη και για τον λόγο αυτό ήταν απαραίτητο το ζήτημα να επαφίεται στις εθνικές αρχές (983).

Η έννοια αυτή, συνέχισε η Μεγ. Βρετανία, δεν θα έπρεπε να ερμηνευθεί στενά ώστε να εμποδίζει τα κράτη - μέλη να αναλάβουν δράση σε νέες συνθήκες μερικές από τις οποίες ήταν αδύνατο να προβλεφθούν (984).

Για τον λόγο αυτό ήταν προτιμότερο το Δικαστήριο να μην καθορίσει γενικούς κανόνες αλλά να εξετάσει μεμονωμένα κάθε περίπτωση υπό το φως των σ κ ο π ώ ν της Συνθήκης (985).

Στην επίδικη περίπτωση παρατήρησε η Μεγ. Βρετανία τα υπό εξέταση είδη ήταν χρήματα και μέσα πληρωμής και επομένως η διακαταλόγηση οποιονδήποτε ενδεχομένων περιορισμών των εισαγωγών ή εξαγωγών για λόγους δημόσιας τάξεως αναπόφευκτα θα εμπειρείε ορισμένα οικονομικά θέματα.

Στο βαθμό δε που τα άρθρα 30 - 36 εφαρμοζόταν και επί των κεφαλαίων και ιδίως των χρημάτων και των μέσων πληρωμής τότε θα επιρρέαζαν και την ορθή ερμηνεία της έννοιας δημόσια τάξη του άρθρου 36 εν σχέσει προς την κυκλοφορία των κεφαλαίων (986).

Αυτό ήταν ένα θέμα που δεν εξετάστηκε στην υπόθεση 7 /61 Επιτροπή κατά Ιταλίας, κατέληξε η Κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας.

Περαιτέρω η Βρετανία επεσήμανε ότι σημαντικά ποσά επενδύθηκαν για την αγορά στο εξωτερικό χρυσών νομισμάτων, κυρίως KRUGERRANDS. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την επιβάρυνση του ισοζυγίου πληρωμών και δημιουργούσε προβλήματα στην οικονομική πολιτική της Βρετανίας.

Οι εν λόγω αγορές εξέτρεπαν επίσης τους πόρους από χρήσεις που θα ήταν οικονομικά επωφελείς για την Μεγ. Βρετανία σε κεφαλαιουχικές επενδύσεις που ήταν είτε εντελώς άγονες, καθόσον η αποθησαύριση δεν απέφερε κέρδος, είτε κερδοσκοπικές στο βαθμό που οι αγοραστές επεδίωκαν να κερδίσουν λόγω της πτώσης της εσωτερικής ή της εξωτερικής αξίας του εθνικού νομίσματος (987).

Στα πλαίσια αυτά, συνέχισε η Μεγ. Βρετανία, έπρεπε να γίνει μνεία του άρθρου 104 της Συνθήκης το οποίο καθόριζε ότι κάθε μέλος

ασκούσε την οικονομική πολιτική που ήταν αναγκαία για την διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα του και την εξασφάλιση της εξισορρόπησης του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών του.

Σχετικά με την εξαγωγή νομισμάτων από κράμα ασημιού η Μεγ. Βρετανία παρατήρησε ότι στις λειτουργίες ενός κράτους συμπεριλαμβανόταν η κοπή νομίσματος και η προστασία των κοπέντων νομισμάτων προκειμένου να διασφαλισθεί η διενέργεια του εμπορίου εντός της επικράτειας του (988).

Μέχρις οτου δε τύχουν προστασίας στα άλλα κράτη - μέλη τα νομίσματα ενός κράτους - μέλους, το εν λόγω κράτος δικαιούτο να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να μην καταστρέφονται αδιακρίτως τα νομίσματα του (989)

Την εποχή δε που λήφθηκε η απαγόρευση εξαγωγής των εν λόγω νομισμάτων η αξία του ασημιού που περιείχετο σ' αυτά ήταν σημαντικά μεγαλύτερη από την ονομαστική τους αξία.

Κατ' ακολουθίαν, κατέληξε η Μεγ. Βρετανία, τα ληφθέντα μέτρα δέν ήσαν αυθαίρετα, δέν εμπόδιζαν την ομαλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς, δέν ήταν αντίθετα με τους σκοπούς της Συνθήκης και επεβλήθησαν για λόγους δημοσίας τάξεως (990).

Η Ιταλική Κυβέρνηση επεσήμανε κατ' αρχάς ότι η κυκλοφορία των κεφαλαίων από χώρα σε χώρα ανέκαθεν υπόκειται σε περιορισμούς που εξυπηρετούσαν δύο σκοπούς: 1) Τον έλεγχο της διεθνούς αξίας του εθνικού νομίσματος και άρα της ισοτιμίας του και 2) Να εμποδίσουν τους ξένους υπηκόους να κατέχουν κατά ανεξέλεγκτο τρόπο ένα από τους συντελεστές παραγωγής που εχρησιμοποιείται στην εθνική οικονομία (991).

Ο πρώτος από τους δύο παραπάνω σκοπούς διατήρησε όλη τη σημασία του στα πλαίσια της κοινοτικής έννομης τάξης μέσω του άρθρου 104 της Συνθήκης το οποίο παρείχε στα κράτη - μέλη την πλήρη ευθύνη για την εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών τους και επομένως έμμεσα τις εξουσίες να επιτύχει αυτό τον σκοπό και γενικώς να ρυθμίσει τα του εθνικού του νομίσματος.

Και η Ιταλική Κυβέρνηση αφού ανέλυσε τις σχετικές ρυθμίσεις που ίσχυαν στη χώρα της κατέληξε ότι οι λόγοι δημοσίας τάξεως που επικαλέσθηκε η Βρετανική Κυβέρνηση ήταν σοβαροί και ουσιαστικοί και σαν τέτοιοι μπορούσαν να επικληθούν από κάθε κράτος - μέλος (992).

Η Επιτροπή εκθέτοντας τους ισχυρισμούς της υποστήριξε ότι το άρθρο 36 το οποίο συνιστούσε εξαίρεση του γενικού κανόνα ότι έπρεπε να εξαφανισθούν όλα τα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών, έπρεπε να ερμηνεύεται στενά (993).

Περαιτέρω δέν συνιστούσε γενική ρήτρα διασφάλισης η οποία υφίστατο παράλληλα με τις άλλες ρήτρες που καθιέρωνε η Συνθήκη (994).

Επομένως, συνέχισε η Επιτροπή, στο βαθμό που υφίστατο μια ειδική ρήτρα διασφάλισης, ένα κράτος - μέλος που επιθυμούσε να επωφεληθεί από τις διατάξεις της έπρεπε να ακολουθεί την διαδικασία που καθόριζε η εν λόγω ρήτρα αντί να στηρίζεται γενικά στις διατάξεις του άρθρου 36 (995).

Η έκταση της έννοιας δημοσία τάξη που αναφερόταν στο άρθρο 36, παρατήρησε η Επιτροπή, δέν μπορούσε να καθορίζεται μονομερώς από κάθε κράτος - μέλος χωρίς να υπόκειται στον έλεγχο των κοινοτικών θεσμικών οργάνων, όπως ακριβώς συνέβαινε και με την έκταση της αυτής έννοιας που καθοριζόταν στο άρθρο 48 παρ.3. της Συνθήκης (996).

Το άρθρο 36, αποσκοπούσε σε υποθετικά γεγονότα μη-οικονομικού χαρακτήρα (997) και δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί σαν βάση δικαιολόγησης εθνικών μέτρων διασφάλισης της εξισορρόπησης του ισοζυγίου πληρωμών καθόσον για μεν την μεταβατική περίοδο υφίστατο το άρθρο 226 της Συνθήκης, μετά δε το τέλος αυτής τα άρθρα 108 και 109 αντίστοιχα (998).

Ο Γενικός Εισαγγελέας Η. MAYRAS μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι ακόμη και αν γινόταν δεκτό ότι τα χρυσά νομίσματα (KRUGERS) μπορούσαν να καταταγούν ως αγαθά, κατά την νομολογία του Δικαστηρίου (999), δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι γινόταν αποτελεσματική επίκληση των λόγων δημοσίας τάξεως του άρθρου 36 της Συνθήκης (1000).

Πράγματι, συνέχισε ο Η. MAYRAS, η έννοια της δημοσίας τάξεως που χρησιμοποιούσε το άρθρο 36, δεν μπορούσε να καλύψει κάθε απόφαση που λαμβανόταν για οικονομικούς λόγους ή τουλάχιστον αναφερόταν σε περιπτώσεις οι οποίες αν και ήταν όλες σημαντικές για τα κράτη - μέλη, δεν ήταν ή ήταν σε λιγότερη έκταση μιας στενά οικονομικής φύσεως (1001).

Στα πλαίσια της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ., η αναφορά στην δημόσια τάξη του άρθρου 36, θα ήταν αλληλεπλήρης, εάν τα μέτρα τα οποία θα ελαμβάνοντο για την διατήρηση της τάξεως, είτε για λόγους επείγουσας ανάγκης είτε για λόγους οικονομικής σκοπιμότητας, αντιμετωπιζόταν από άλλες διατάξεις της Συνθήκης ή όταν ειδικές διατάξεις, που εισήγαγαν εξαιρέσεις από τους γενικούς κανόνες της Συνθήκης χάριν των κρατών - μελών ή της Κοινότητας στο σύνολο της, είχαν προβλεφθεί γι' αυτό τον σκοπό (1002).

Αυτό συνέβαινε, συνέχισε ο Η. MAYRAS, ιδίως με τα άρθρα 70 (2) και 73 και 104 - 109 της Συνθήκης.

Με άλλα λόγια, παρατήρησε ο Γεν. Εισαγγελέας, η δημόσια τάξη που μνημονευόταν στο άρθρο 36 δεν αναφερόταν στην νομισματική ή δημοσια τάξη (1003).

Και ο Η. MAYRAS, κατέληξε ότι η προσπάθεια παρεμπόδισης της αποθησαύρισης ή της κερδοσκοπίας ενέπιπτε στην σφαίρα της νομισματικής δημοσίας τάξεως η οποία αντιμετωπιζόταν από ειδικές διατάξεις όπως είναι αυτές του άρθρου 104 της Συνθήκης (1004).

Το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι τα άρθρα 67 - 73 της Συνθήκης τα οποία αφορούσαν την απελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων αποκτούσαν ιδιαίτερη σημασία καθόσον αφορούσαν ένα από τους σκοπούς που καθοριζόταν στο άρθρο 3 της Συνθήκης, ήτοι την κατάργηση των εμποδίων της ελεύθερης κυκλοφορίας των κεφαλαίων. Ταυτόχρονα οι διατάξεις των άρθρων 104 έως 109, οι οποίες αφορούσαν το συνολικό ισοζύγιο πληρωμών και που για τον λόγο αυτό είχαν σχέση με όλες τις νομισματικές κυκλοφορίες, έπρεπε να θεωρηθούν ως ουσιώδεις για την επίτευξη της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών, των υπηρεσιών ή των κεφαλαίων τα οποία ήταν θεμελιώδους σημασίας για την επίτευξη της Κοινής Αγοράς (1005).

Ειδικότερα το άρθρο 106 καθόριζε ότι κάθε κράτος - μέλος αναλάμβανε την υποχρέωση να επιτρέπει τις πληρωμές τις σχετικές με την κυκλοφορία εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων καθώς και τις μεταφορές κεφαλαίων και μισθών, στο νόμισμα του κράτους - μέλους όπου είχε την κατοικία του ο πιστωτής ή ο δικαιούχος κατά το μέτρο που η κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων και των προσώπων είχε ελευθε-

ρωθεί μεταξύ των κρατών - μελών κατ'εφαρμογή της Συνθήκης (1006).

Σκοπός αυτής της διατάξεως, συνέχισε το Δ.Ε.Κ., ήταν να διασφαλίσει ότι θα μπορούσαν να λάβουν χώρα οι απαραίτητες νομισματικές μεταβιβάσεις τόσο για την απελευθέρωση της κυκλοφορίας των κεφαλαίων, όσο και για την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, υπηρεσιών και προσώπων (1007).

Απο τα παραπάνω προέκυπτε ότι υπό το σύστημα της Συνθήκης τα μέσα πληρωμών δεν θα έπρεπε να θεωρούνται ως αγαθά που ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής των άρθρων 30 - 37 της Συνθήκης (1008).

Και το Δ.Ε.Κ. αφού δέχθηκε ότι τόσο τα νομίσματα απο κράμα ασημιού (1009) όσο και τα χρυσά KRUGERS (1100) έπρεπε να θεωρηθούν ως μέσα πληρωμών η μεταφορά των οποίων δεν υπόκειτο στις διατάξεις των άρθρων 30 - 37 της Συνθήκης (1101) θεώρησε ότι δεν ήταν αναγκαίο να εξετάσει υπό ποιες συνθήκες η μεταφορά των ως άνω κατηγοριών νομισμάτων θα μπορούσε πιθανό να χαρακτηριστεί ως μεταφορά κεφαλαίου ή ως πληρωμή (1102).

Και το Δικαστήριο κατέληξε παρατηρώντας ότι η ερώτηση 1C αναφερόταν στα νομίσματα απο κράμα ασημιού ενός κράτους μέλους τα οποία αποτελούσαν νόμιμα μέσα κυκλοφορίας (1103) σ' αυτό το κράτος και τα οποία παρότι δεν αποτελούσαν πλέον νόμιμα μέσα κυκλοφορίας, προστατευόταν ως νομισματοκοπή, απο την καταστροφή (1104).

Τέτοια νομίσματα δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ως μέσα πληρωμών κατά την ανωτέρω έννοια με αποτέλεσμα να μπορούν να χαρακτηρισθούν ως αγαθά τα οποία ενέπιπταν στο σύστημα των άρθρων 30 - 37 της Συνθήκης (1105).

Ανήκε δε στην αρμοδιότητα των κρατών - μελών η κοπή και η προστασία των νομισμάτων τους (1106).

Ο φάκελλος του Δικαστηρίου καταδείκνυε ότι στο Ηνωμένο Βασίλειο το λιώσιμο ή η καταστροφή των εθνικών νομισμάτων απαγορευόταν ακόμη και εάν είχαν παύσει να αποτελούν νόμιμα μέσα κυκλοφορίας.

Η απαγόρευση εξαγωγής τέτοιων νομισμάτων που αποσκοπούσε στην παρεμπόδιση του λιωσίματος τους ή της καταστροφής τους σε ένα άλλο κράτος - μέλος δικαιολογείται για λόγους δημοσίας τάξεως εντός της εννοίας του άρθρου 36 της Συνθήκης διότι απέρρεε απο την αναγκαιότητα προστασίας του δικαιώματος νομισματοκοπής η οποία παραδοσιακά θεωρείτο ως αφορώσα τα θεμελιώδη συμφέροντα του κράτους (1107).

2.3.4.3.2 Υπόθεση CASATI

Η υπόθεση CASATI (1108) αφορούσε την δίωξη του εν λόγω Ιταλού υπηκόου, κατοίκου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας διότι αποπειράθηκε να' εξαγάγει απο την Ιταλία χωρίς άδεια ποσό 650.000 λιρετών και 24.000 γερμανικών μάρκων, τα οποία κατελήφθει να έχει στην κατοχή του στα ιταλοαυστριακά σύνορα (1109)

Ο CASATI για να δικαιολογηθεί ισχυρίστηκε ότι είχε εισαγάγει το ποσό των 30.000 γερμανικών μάρκων, στην Ιταλία, χωρίς να το δηλώσει, με σκοπό να αγοράσει μηχανήματα για την επιχείρησή του στην Γερμανία, πλην όμως το

εργαστάσιο από το οποίο σκόπευε να τα αγοράσει ήταν κλειστό λόγω διακοπών και για τον λόγο αυτό αναγκάστηκε να επανεξαγάγει το μεγαλύτερο μέρος του άνω ποσού (1110).

Με διάταξη του στις 6 Οκτωβρίου 1980 το TRIBUNALE DI BOLZANO υπέβαλλε προδικαστικά ερωτήματα στο Ο.Ε.Κ(1111) τα κυριότερα από τα οποία ήταν: α) Το κατά πόσο μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου λογίζονται καταργηθέντες οι περιορισμοί επί των διακινήσεων κεφαλαίων που αναφέρονταν στο άρθρο 67 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ., ανεξαρτήτως των διατάξεων του άρθρου 69 της αυτής Συνθήκης.

β) Κατά πόσο ήταν νόμιμη η ποινική τιμωρία υπκόνων της Ε.Ο.Κ., μη κατοίκων του κράτους εξαγωγής, για εξαγωγή συναλλάγματος από το εν λόγω κράτος μέλος, άνευ τήρησης της σχετικής νομοθεσίας του άνω κράτους και γ) κατά πόσο συμβιβαζόταν οι εθνικές διατάξεις απαγορεύσεως εξαγωγής συναλλάγματος με τα άρθρα 67, 71 και 106 παρ.3 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ.

Από τα παραπάνω γίνεται αντιληπτό ότι το θέμα ήταν κεφαλαιώδους σημασίας για τα συμφέροντα των διαφόρων κρατών - μελών.

Για τον λόγο αυτό κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις (1112) 1) η Γαλλική Κυβέρνηση, 2) η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, 3) η Ιταλική Κυβέρνηση, 4) η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, 5) η Οανική Κυβέρνηση, 6) η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Ιρλανδίας και 7) η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Στα πλαίσια της δίκης διαμορφώθηκαν δύο αντιτιθέμενες τάσεις.

Στην πρώτη, η οποία βασικά υποστήριζε το δικαίωμα των κρατών - μελών να διατηρούν και ενδεχομένως να επιβάλλουν και νέους συναλλαγματικούς περιορισμούς προσχώρησαν η Γαλλία, η Ιταλία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Οανία η Ιρλανδία, η Επιτροπή και ο Γενικός Εισαγγελέας F. CAPOTORTI.

Στην δεύτερη, η οποία κατά κύρια λόγο υποστήριζε την άμεση εφαρμογή του άρθρου 67 της Συνθήκης μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου προσχώρησαν η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και φυσικά ο κατηγορούμενος στην τότε δίκη, G. CASATI.

Η θέση αυτή της Ο.Δ. της Γερμανίας ερμηνεύεται ως προσπάθεια προώθησης της οικονομικής ολοκλήρωσης και στον τομέα της κυκλοφορίας των κεφαλαίων και αντανάκλασε στην ισχυρή και υγιή γερμανική οικονομία η οποία βασιζόταν στο ισχυρό μάρκο, την ανταγωνιστικότητα της γερμανικής οικονομίας και το θετικό ισοζύγιο πληρωμών το οποίο τροφοδοτούσε την BUNDESBANK με συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Περαιτέρω βέβαια δεν θα πρέπει να υποτιμηθούν και οι γερμανικές προτιμήσεις προς τους μηχανισμούς της αγοράς, την λειτουργία του ελεύθερου ανταγωνισμού και την εμπέδωση του ελεύθερου εμπορίου ως παραγόντων αποφασιστικών για την επίτευξη της οικονομικής ολοκλήρωσης της κοινοτικής αγοράς.

Αντίθετα οι υπόλοιπες χώρες παρουσιάστηκαν επιφυλλακτικές καθώς τα προβλήματα των εθνικών οικονομιών τους τις υποχρέωνε να διατηρούν σε ισχύ συναλλαγματικούς περιορισμούς διαφόρου εντάσεως και εκτάσεως.

Κατά την διάρκεια της συζητήσεως της εν λόγω υποθέσεως ενώπιον του Δικαστηρίου οι Κυβερνήσεις της Οανίας, Ιρλανδίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Βρετανίας στις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν υποστήριξαν μεταξύ άλλων ότι το άρθρο 67 της Συνθήκης δεν είχε απ' ευθείας εφαρμογή, καθόσον

το εν λόγω άρθρο υποχρέωνε τα κράτη - μέλη να καταργήσουν τους περιορισμούς στις διακινήσεις κεφαλαίων μόνο κατά το μέτρο που ήταν αναγκαίο για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς (1113).

Ως εκ τούτου η γενικότητα της διατυπώσεως της επιφυλάξεως αυτής εμπόδιζε την εφαρμογή επί του εν λόγω άρθρου της νομολογίας του Ο.Ε.Κ. περί άμεσου εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης (1114).

Οεδομένου δε ότι η εκτίμηση του αναγκαίου για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς βαθμού ελευθερώσεως ήταν πολιτικής φύσεως δεν μπορούσε να γίνει από τους εθνικούς δικαστές αλλά από το Συμβούλιο μέσω οδηγιών εκδιδόμενων κατ' άρθρο 69 Συνθ. Ε.Ο.Κ. (1115).

Και οι άνω διάδικοι κατέληξαν με την επισήμανση ότι οι διατάξεις της Συνθήκης που αφορούσαν τις διακινήσεις κεφαλαίων και το ισοζύγιο πληρωμών αντανakλούσαν ένα προσεκτικά εξισορροπημένο σύστημα αρμοδιοτήτων που καταμεριζόταν μεταξύ της Επιτροπής, του Συμβουλίου και των κρατών - μελών (1116).

Η Επιτροπή με την σειρά της υπενθύμισε ότι ο συντονισμός της εθνικής οικονομικής πολιτικής των κρατών - μελών που προβλεπόταν στα άρθρα 6, 104, 105 της Συνθήκης δεν είχε ακόμη πραγματοποιηθεί (1117).

Λόγω δε του συνδέσμου που υφίστατο μεταξύ της κυκλοφορίας των κεφαλαίων και της ανωτέρω πολιτικής, παρατήρησε η Επιτροπή, το άρθρο 67 δεν πληρούσε τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να έχει απ' ευθείας εφαρμογή (1118).

Για τον λόγο αυτό κατέληξε η Επιτροπή, ακόμη και μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου, τα κράτη - μέλη ήταν ελεύθερα να διατηρήσουν τους περιορισμούς στις διακινήσεις κεφαλαίων που απαριθμούνται στον κατάλογο C της πρώτης οδηγίας του Συμβουλίου που εκδόθηκε δυνάμει του άρθρου 69 της Συνθήκης, χωρίς να χρειάζεται να προστρέξουν στις ρήτρες διασφαλίσεως (1119).

Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υποστήριξε ότι το άρθρο 67 Συνθ. Ε.Ο.Κ., απαγόρευε από της λήξεως της μεταβατικής περιόδου, πλην ορισμένων εξαιρέσεων, την διατήρηση σε ισχύ των συναλλαγματικών περιορισμών που συνδεόταν με την διακίνηση κεφαλαίων, απαγόρευση την οποία μπορούσαν να επικαλούνται οι ιδιώτες (1120).

Η ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων, συνέχισε η Ο.Δ. της Γερμανίας, υπόκειτο στις ίδιες αρχές όπως και οι άλλες θεμελιώδεις ελευθερίες που καθιέρωνε η Συνθήκη, όπως προέκυπτε από το άρθρο 3 το οποίο τοποθετούσε την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων στο ίδιο επίπεδο με την πραγμάτωση των άλλων ελευθεριών (1121).

Και η Ο.Δ. της Γερμανίας κατέληξε ότι οι ουσιαστικές ιδιομορφίες που υφίσταντο στο πεδίο της κυκλοφορίας των κεφαλαίων σε σύγκριση προς άλλους τομείς που ρυθμιζόταν από την Συνθήκη, μπορούσαν να ληφθούν υπόψη κατά το αναγκαίο μέτρο, βάσει των ρητρών διαφυγής ιδίως των ρητρών των άρθρων 73 και 108 παρ.3 της Συνθήκης οι οποίες παρέμεναν σε ισχύ και μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Περαιτέρω η Κυβέρνηση της Ο.Δ. της Γερμανίας υποστήριξε ότι η μεταφορά μέσων πληρωμών από μια χώρα σε μιά άλλη ήταν ελεύθερη κατά το μέτρο που μπορούσε να θεωρηθεί ως διακίνηση κεφαλαίων βάσει του άρθρου 67 της Συνθήκης (1122).

Απο το άρθρο 106 παρ.3 σε συνδιασμό με τον πίνακα αδήλων συναλλαγών του παραρτήματος III της Συνθήκης, εξασφαλιζόταν χωρίς άλλη διατύπωση και η ελευθερία των πληρωμών για ιδιωτικά ταξίδια και παραμονή προσωρινού χαρακτήρος (1123).

Αυτό όμως δεν σήμαινε κατέληξε η Ο.Ο. της Γερμανίας, ότι παρέιχε στον ιδιώτη το δικαίωμα να μεταφέρει ελεύθερος μέσα πληρωμής από τη μια χώρα στην άλλη πέραν εκείνων που ήταν αναγκαία για τους σκοπούς του ταξιδιού, διότι άλλως θα ήτο δυνατό μέσω του άρθρου 106 παρ.3 να καταστρατηγούνταν οι περιορισμοί στις βραχυχρόνιες διακινήσεις κεφαλαίων που επιτρεπόταν από το άρθρο 67 (1124).

Ο Γενικός Εισαγγελέας F. CAPOTORTI στις αιτιολογημένες προτάσεις του (1125) μεταξύ άλλων υποστήριξε ότι κατά την νομολογία του Οικαστηρίου οι περιορισμοί που προβλεπόταν στα άρθρα 52 - 59 της Συνθήκης λογίζονται πλήρως καταργηθέντες μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου ακόμη και όταν η Συνθήκη προσέβλεπε την θέσπιση οδηγιών προς τον σκοπό αυτό κατά την διάρκεια της εν λόγω περιόδου (1126).

Μεταξύ των διατάξεων αυτών, όπως και των άρθρων 13 και 16 της Συνθήκης (1127) οι οποίες ομοίως προσέβλεπαν την κατάργηση ορισμένων περιορισμών (1128) και του άρθρου 67 παρ.1 της Συνθήκης, υφίστατο μια σημαντική διαφορά.

Το εν λόγω άρθρο περιείχε πέραν του κοινού σημείου της προσδευτικής κατάργησης των περιορισμών κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου και τον πρόσθετο όρο ότι οι εν λόγω περιορισμοί καταργούνται κατά το μέτρο που ήταν αναγκαία για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς (1129).

Προκειμένου δε να μην τεθούν σε κίνδυνο το επιβαλλόμενο από το εν λόγω άρθρο 67 ομοιόμορφο αποτέλεσμα και η υποχρεωτική ισχύς του, η εκτίμηση της αναγκαιότητας για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς, δεν αφέθηκε στα κράτη - μέλη, αλλά ανατέθηκε στο Συμβούλιο, το οποίο κατά την άσκηση των πολιτικών του εκτιμήσεων καλείτο να προσδιορίζει τον χρόνο, τον τρόπο και το περιεχόμενο της κατάργησης των εν λόγω περιορισμών (1130).

Επομένως, κατέληξε ο F. CAPOTORTI, λαμβανομένης υπόψη και της νομολογίας του Ο.Ε.Κ. (1131) προσέκυπτε ότι το άρθρο 67 παρ.1 δεν ετύγγανε άμεσου εφαρμογής μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου (1132).

Σχετικά με το άρθρο 104 εδ.2 ο Γεν. Εισαγγελέας παρατήρησε ότι προκειμένου α) να συγκερασθεί η ελευθέρωση των διακινήσεων κεφαλαίων με την αποτελεσματικότητα των εθνικών μέτρων για την εξασφάλιση των τιμών συναλλάγματος και των εσωτερικών τιμών, και β) να αφεθεί στα κράτη-μέλη επαρκής ελευθερία κινήσεως έπρεπε οι διατάξεις περί διακινήσεως των κεφαλαίων να ερμηνεύονται ανεξάρτητα, από τις διατάξεις περί της οικονομικής πολιτικής (1133).

Κατά την γνώμη του, ακόμη και μετά την δημιουργία του ευρωπαϊκού νομισματικού συστήματος τα κράτη - μέλη έπρεπε να διατηρούν την δυνατότητα να επεμβαίνουν όσον αφορά τις διακινήσεις κεφαλαίων που διενεργούνται χωρίς αντιπαροχή, προκειμένου να διασφαλίσουν την σταθερότητα των τιμών συναλλάγματος, βασικό στοιχείο της ορθής λειτουργίας του συστήματος (1134).

Βάσει λοιπόν των ανωτέρω, ο Γεν. Εισαγγελέας, επεσήμανε ότι δεν συμφωνούσε με τις απόψεις της Ο.Ο. της Γερμανίας ότι το άρθρο 67 παρ.1

είχε άμεση ισχύ, διότι πέραν των άλλων αυτό θα είχε ως συνέπεια 1) μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου τα άτομα προβάλλοντας ένα προσωπικό δικαίωμα να δύνανται να μεταβαίνουν σε μεταφορές συναλλάγματος και 2) τα εθνικά δικαστήρια να έχουν δικαιοδοσία να κρίνουν κατά περίπτωση με βάση το κριτήριο της αναγκαιότητας ελευθερώσεως για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς, αν μια ορισμένη διακίνηση κεφαλαίων έπρεπε να θεωρηθεί ως ελευθερωθείσα (1135).

Περαιτέρω ο Γεν. Εισαγγελέας, αφού παρέθεσε το άρθρο 106 παρ.1 και παρατήρησε ότι κατά την νομολογία του Δικαστηρίου (1136) ο σκοπός της εν λόγω διατάξεως ήταν να διασφαλιστούν οι αναγκαίες μεταφορές χρήματος τόσο για την ελευθέρωση των διακινήσεων κεφαλαίων, όσο και για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των προϊόντων, κατέληξε ότι από την εν λόγω νομολογία διαφαινόταν σαφώς η αναγνώριση της οργανικής λειτουργίας του άρθρου 106 παρ.1 εν σχέσει προς την ρύθμιση περί της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων (1137).

Το άρθρο 106, συνέχισε, περιοριζόταν στην διασφάλιση του ότι, κατά τον ίδιο βαθμό, κάθε κράτος - μέλος επέτρεπε μεταφορές του νομίσματος του στο νόμισμα της χώρας κατοικίας του πιστωτού ή του δικαιούχου και είχε εφαρμογή υπό την προϋπόθεση ότι η διαδικασία της ελευθερώσεως ευρίσκετο εν εξέλιξει (1138), διαδικασία η οποία απλώς συμπληρωνόταν από το άρθρο 106 κατά τρόπο ώστε να καθίσταται διαθέσιμο το συνάλλαγμα που απαιτείτο για πληρωμές σχετικές με εμπορικές συναλλαγές καθώς και για μεταφορές κεφαλαίων και αμοιβών εργασίας (1139).

Το Δικαστήριο εν όψει των εκτεθέντων εκατέρωθεν ισχυρισμών αποφάνθηκε ότι το άρθρο 67 παρ.1 προέχεται στον τίτλο περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων, ο οποίος περιλαμβάνεται στο δεύτερο μέρος της Συνθήκης που τιτλοφορείται οι βάσεις της Κοινότητας. Η οικονομία των διατάξεων αυτών αντιστοιχούσε στην απαρίθμηση από το άρθρο 3 της Συνθήκης, των μέσων που προβλέπονται για την επίτευξη των σκοπών της Κοινότητας.

Τα μέσα αυτά περιελάμβαναν, σύμφωνα με το άρθρο 3 στοιχείο γ' την εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων των υπηρεσιών και των κεφαλαίων μεταξύ των κρατών - μελών.

Συνεπώς η ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων συνιστούσε όπως και αυτή των προσώπων και των υπηρεσιών μια από τις βασικές ελευθερίες της Κοινότητας. Επί πλέον η ελευθερία ορισμένων διακινήσεων κεφαλαίων συνιστούσε στην πράξη προϋπόθεση της αποτελεσματικής ασκήσεως των άλλων ελευθεριών που διασφάλιζε η Συνθήκη και ιδίως του δικαιώματος εγκαταστάσεως (1140).

Εν τούτοις, συνέχισε το Δικαστήριο, η διακίνηση των κεφαλαίων συνδεόταν επίσης στενά με την οικονομική και νομισματική πολιτική των κρατών - μελών. Κατά το παρόν στάδιο δεν αποκλειόταν η απόλυτη ελευθερία της κινήσεως κεφαλαίων να θέσει σε κίνδυνο την οικονομική πολιτική κάποιου κράτους-μέλους ή να προκαλέσει μια ανισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών του, παραβλάπτοντας έτσι την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς (1141).

Για τους λόγους αυτούς το άρθρο 67 παρ.1 διέφερε από τις διατάξεις περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων, των προσώπων και των υπηρεσιών κατά την έννοια ότι η υποχρέωση ελευθερώσεως των διακινήσεων κεφαλαίων προβλέπεται μόνο κατά το μέτρο που ήταν αναγκαίο για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς (1142).

Η έκταση του περιορισμού αυτού, παρατήρησε το Δικαστήριο, που εξακολουθούσε να ισχύει και μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου, διέφερε εκάστοτε και εξαρτάτο από την εκτίμηση τόσο των πλεονεκτημάτων, όσο και των κινδύνων που ενδέχεται να είχε για την εν λόγω αγορά η ελευθέρωση, εν όψει της καταστάσεως της κατά το δεδομένο χρονικό σημείο και ιδίως του βαθμού ολοκληρώσεως που είχε επιτευχθεί στους τομείς για τους οποίους οι διακινήσεις κεφαλαίων είχαν ιδιαίτερη σημασία (1143).

Η εκτίμηση αυτή υπόκειτο κατά πρώτο λόγο στο Συμβούλιο με την διαδικασία που προβλεπόταν στο άρθρο 69. Οι οδηγίες δε που εξέδωσε το Συμβούλιο (1144) επέτρεπαν στα κράτη - μέλη να διατηρούν ή να επαναφέρουν συναλλαγματικούς περιορισμούς που ίσχυαν κατά την ημερομηνία έναρξης ισχύος της πρώτης οδηγίας, αν η ελευθέρωση των διακινήσεων αυτών ενδέχεται να παρεμποδίσει την πραγματοποίηση των στόχων της οικονομικής πολιτικής του οικείου κράτους (1145).

Και το Δικαστήριο αφού επεσήμανε ότι το Συμβούλιο κρίνοντας ότι δεν υφίσταται ανάγκη απελευθερώσεως της εξαγωγής τραπεζογραμματίων, δεν υπερέβει τα όρια της διακριτικής του εξουσίας (1146), κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 67 παρ.1 έπρεπε να ερμηνευθεί ότι οι περιορισμοί στην εξαγωγή τραπεζογραμματίων δεν μπορούσαν να θεωρηθούν καταργηθέντες από της λήξεως της μεταβατικής περιόδου, ανεξαρτήτως των διατάξεων του άρθρου 69 της Συνθήκης (1147).

Σχετικά με το άρθρο 106 το Δικαστήριο παρατήρησε ότι το εν λόγω άρθρο αποσκοπούσε στην εξασφάλιση των μεταφορών χρήματος που ήταν αναγκαίες τόσο για την απελευθέρωση των διακινήσεων των κεφαλαίων, όσο και για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των υπηρεσιών και των προσώπων και το οποίο επιπλέον δεν περιείχε τους ίδιους περιορισμούς με εκείνους που προβλεπόταν ρητώς από το άρθρο 71 της Συνθήκης (1148).

Ειδικότερα σύμφωνα με τις δύο πρώτες παραγράφους του εν λόγω άρθρου τα κράτη - μέλη απολάμβαναν της υποχρέωσης να επιτρέπουν μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου τις πληρωμές τις σχετικές με την κυκλοφορία των εμπορευμάτων (1149).

Συνεπώς οι εν λόγω παράγραφοι αποσκοπούσαν στην εξασφάλιση της πραγματικής ελεύθερης κυκλοφορίας των εμπορευμάτων επιτρέποντας όλες τις αναγκαίες προς τούτο μεταφορές χρήματος.

Αντίθετα οι αυτές διατάξεις δεν υποχρέωναν τα κράτη - μέλη να επιτρέπουν την εισαγωγή και την εξαγωγή τραπεζογραμματίων για την διενέργεια εμπορικών πράξεων, όταν τέτοιες μεταφορές δεν ήταν αναγκαίες για την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων (1150).

Με βάση λοιπόν τις παραπάνω σκέψεις το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 106 παρ.3 δεν είχε εφαρμογή επί της επανεξαγωγής ενός ποσού που εισήχθει προηγουμένως με την διενέργεια αγορών εμπορικής

φύσεως οι οποίες όπως διαπιστώθηκε δεν πραγματοποιήθηκαν (1151).

Περαιτέρω όσον αφορούσε τις διακινήσεις κεφαλαίων και τις μεταφορές χρήματος τις οποίες τα κράτη - μέλη δεν υποχρεούνται να απελευθερώσουν δυνάμει των κοινοτικών κανόνων, οι εν λόγω κανόνες δεν περιορίζαν τη εξουσία των κρατών - μελών να λαμβάνουν μέτρα ελέγχου και να επιβάλλουν την τήρηση τους υπό την απειλή ποινικών κυρώσεων (1152).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Στον τομέα της προστασίας του νομίσματος των κρατών - μελών το Δικαστήριο φάνηκε ιδιαίτερα προσεκτικό και ευαίσθητο απέναντι στα δικαιολογημένα κρατικά συμφέροντα που εμπεριέχονται στον τομέα αυτό.

2.- Χωρίς να αποκλείει φανερά από την νομολογία του ότι το άρθρο 3 συνθ. ΕΟΚ δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να δικαιολογήσει την ύπαρξη μιας νομισματικής δημοσίας τάξης στον τομέα των μέσων πληρωμής (νομίσματα, τραπεζογραμμάτια κλπ) κατέληξε περίπου στο ίδιο αποτέλεσμα με δύο τρόπους.

α) Στην υπόθεση 7/78 θεώρησε ότι όσα νομίσματα δεν χρησιμοποιούνται πλέον ως μέσα πληρωμής μπορούσαν να θεωρηθούν αγαθά εμπίπτοντα στις διατάξεις των άρθρων 30-37 συνθ. ΕΟΚ.

Ός εκ τούτου στην περίπτωση τους είχε εφαρμογή και το άρθρο 36 αφού η προστασία του παραδοσιακού δικαιώματος νομισματοκοπής που διαφύλαξαν τα κράτη-μέλη για λογαριασμό τους αφορούσαν θεμελιώδη συμφέροντα του σύγχρονου κράτους δικαιολογούνται την λήψη μέτρων για λόγους δημοσίας τάξεως.

β) Στην υποθ. 203/80 θεώρησε ότι η απελευθέρωση της κυκλοφορίας των τραπεζογραμμάτων δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι είχε καταργηθεί μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου.

Επομένως για την κυκλοφορία των τραπεζογραμμάτων που δεν ήταν αναγκαία για την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων δεν είχε εφαρμογή το άρθρο 106 παρ.3 με αποτέλεσμα να θεωρούνται σύννομες τυχόν εθνικές ποινικές διατάξεις οι οποίες απαγόρευαν την εξαγωγή τραπεζογραμμάτων.

3.- Η θέση του ΔΕΚ ότι η ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων διέφερε από τις άλλες τρεις βασικές ελευθερίες είναι επίσης σημαντική.

Κατά το ΔΕΚ η ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, προσώπων και υπηρεσιών συμβάλλει στην εμπέδωση της κοινής αγοράς και δεν μπορεί να ενέχει κινδύνους για την οικονομική πορεία των κρατών-μελών.

Αντίθετα η ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων πρέπει να επιτρέπεται σταδιακά και μόνο κατά το μέτρο που είναι αναγκαίο για την καλή λειτουργία της Κοινής Αγοράς.

Και αυτό διότι λόγω του βαθμού οικονομικής ολοκλήρωσης που έχει επιτευχθεί μεταξύ των κρατών-μελών είναι δυνατόν να προκαλέσει κινδύνου για την οικονομία τους.

4.- Ο βαθμός απελευθέρωσης της κυκλοφορίας των κεφαλαίων και το κατά ποσο η απελευθέρωση αυτή είναι αναγκαία για την λειτουργία της Κοινής Αγοράς, αποτελεί πολιτική εκτίμηση και ανήκει στην διακριτική ευχέρεια του Συμβουλίου.

5.- Δεν μπορεί δε επ' ουδενί λόγω να αφεθεί σε άλλο όργανο και ιδίως σε εθνικά διακστήρια (Carotorti υποθ. 203/80), διότι αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να αποδοθεί σε δικαιούδικα όργανα - τα οποία, πέραν των άλλων λόγων, ήταν διεσπαρμένα στην Επικράτεια της Κοινότητας και δεν διέθετα συνολική εικόνα- η άσκηση της μακρο-οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας

2.4. ΣΧΕΣΕΙΣ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΣΤΕΝΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ - ΜΕΛΩΝ

Ο τέταρτος οικονομικός σκοπός της Συνθήκης της ΕΟΚ είναι η δημιουργία οικονομικών σχέσεων περισσότερο στενών μεταξύ των κρατών-μελών.

Αυτό κυρίως επιτυγχάνεται με την διαδικασία ολοκλήρωσης των οικονομιών των κρατών-μελών η οποία αποτελεί αντικείμενο της ίδιας της Συνθήκης και προωθείται με δύο μέσα:

- 1.- Την Κοινή Αγορά και
- 2.- Την προσδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών.

Το Δικαστήριο αναφέρθηκε ελάχιστα στην δημιουργία στενών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών.

Αυτό το έπραξε κυρίως για δύο λόγους:

- α) διότι θεώρησε ότι η δημιουργία στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας εξυπακούετο λόγω ακριβώς της ίδιας της ιδρύσεως της και
- β) διότι έδωσε έμφαση στα επιμέρους χαρακτηριστικά της οικοδόμησης αυτών των στενών σχέσεων, μέσω κυρίως της λειτουργίας της κοινής αγοράς όπως αυτή προσδιοριζόταν από την ίδια την Συνθήκη.

Το Δικαστήριο στα πλαίσια αυτά έδωσε μεγάλη έμφαση στην έννοια της οικονομικής ολοκλήρωσης.

Στην υπόθεση *Germany v Commission* (1153) επεσήμανε ότι το άρθρο 2 προέβλεπε την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς σκοπός της οποίας ήταν να ωθήσει τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν τις οικονομικές τους σχέσεις εντός της Κοινότητας. (1154)

Στην υπόθεση *Commission v France* (1155) ο γεν. Εισαγγελέας Reischl υποστήριξε ότι από άποψη αρχής η διαδικασία ολοκλήρωσης που ελάμβανε χώρα στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΟΚ ήταν ευρεία και δεν ελάμβανε χώρα κεχωρισμένα κατά οικονομικό πεδίο (1156).

Στην υπόθεση *Commission v Italy* (1157) η Ιταλία υποστήριξε ότι η αρχή του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ περί ομοιογενούς ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας προϋπόθετε την αποφυγή ιδιαίτερα βιαστικών βημάτων εκ μέρους της Επιτροπής για την επίτευξη της Κοινής Αγοράς και την ολοκλήρωση εντός αυτής των εθνικών αγορών (1158).

Αναφορές στην δημιουργία ενιαίας οικονομικής περιοχής και στην διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης έγιναν και στις υποθέσεις 9/73 και 10/73 (1159).

Βέβαια το Δικαστήριο δεν παρέλειψε στην νομολογία του να αναφερθεί στις στενές σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών χωρίς όμως να δώσει ιδιαίτερη έκταση ούτε να προβεί σε ανάλυση.

Ετσι στην υπόθεση *Commissionnaires Reunis v Receveur des Douanes* (1160) αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι το άρθρο 2 της Συνθήκης προέβλεπε ότι με την δημιουργία μίας κοινής αγοράς και την προσδευτική προσέγγιση των

οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών, η Κοινότητα θα προάγει στην επικράτεια της την ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, την αύξηση του βιοτικού επιπέδου και σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών-μελών (1161).

Παρότι το Δικαστήριο ουδέποτε χαρακτήρισε άμεσα της "στενότερες σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών" ως οικονομικές, θεωρούμε ότι ισχύει κάτι τέτοιο διότι:

- α) η ίδια η φύση της Συνθήκη αποτελεί κατ'εξοχήν ένα πλαίσιο διαμόρφωσης στενών οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών
- β) εν όψει της νομολογίας του Δικαστηρίου το οποίο θεώρησε ότι υπο το φως των σκοπών του άρθρου 2 της Συνθήκης, αυτή καλύπτει δραστηριότητες οι οποίες έχουν οικονομικό χαρακτήρα (1162).
- γ) διότι η νομολογιακή αναφορά του στον εν λόγω σκοπό έγινε στα πλαίσια εξέτασης υποθέσεων καθαρά οικονομικής φύσεως. Φυσικά δεν θα πρέπει να παραγνωρίζουμε ότι η έννοια "των περισσότερο στενών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών" της Κοινότητας εκτείνεται και στο πολιτικό πεδίο, αποτελώντας και πολιτικό σκοπό της Κοινότητας (1163).

Υ Π Ο Σ Η Μ Ε Ι Ο Σ Ε Ι Σ

Μ Ε Ρ Ο Σ Τ Ρ Ι Τ Ο

ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Π Ρ Ο Τ Ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΟΚ

(1) D.J.G. KARTEYN - P. VERLOREN VAN THEMAAT : INTRODUCTION TO THE LAW OF THE EUROPEAN COMMUNITIES σελ.49 Οι εν λόγω συγγραφείς θεωρούν την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου ως οικονομικό στόχο (ο.π. σελ.49)

(2) Η σχετική βιβλιογραφία αναφορικά με τους σκοπούς της Κοινότητας είναι η εξής:KARTEYN - VAN THEMAAT : ο.π. σελ.45-58.

HANS PETER IPSEN : Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, II, σελ. 538-559

Πάνος Καζάκος : Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα σελ.49 επομ.

Κωνσταντίνος Α. Στεφάνου : Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση σελ.42 επομ.

PESCATORE : α) LES OBJECTIVES DE LA COMMUNAUTE EUROPEENNE COMME PRINCIPES D'INTERPRETATION DANS LA JURISPRUDENCE DE LA COUR DE JUSTICE

β) THE LAW OF INTEGRATION

DEREK WYATT - ALAN DASHWOOD: THE SUBSTANTIVE LAW OF THE E.E.C. σ.13 επομ.

(3) Βλεπ. Εισηγητική Έκθεση των αρχηγών των αντιπροσωπειών της Διακυβερνητικής Επιτροπής προς τους Υπουργούς Εξωτερικών - Βρυξέλες 21 Απριλίου 1956 - Ε. Γιαταγάνας, Ν. Ρόδιος. Συνθήκη περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας σελ.15 επομ.

Η εν λόγω Διακυβερνητική Επιτροπή αποφασίστηκε να συσταθεί κατά τη διάρκεια της συνδιάσκεψης της Μερσίνας της 1ης και 2ας Ιουνίου 1955, από τις κυβερνήσεις της Ο.Δ. Γερμανίας, Βελγίου, Γαλλίας, Ιταλίας, Λουξεμβούργου και Κάτω Χωρών και προεδρεύετο από τον PAUL HENRI SFAAK, Υπουργό Εξωτερικών του Βελγίου.

(4) P.J.G. KARTEYN - P.V. THEMAAT ο.π. σελ.50,

Καζάκος ο.π. σελ.49, DENIS SWANN : THE ECONOMICS OF THE COMMON MARKET, σ.229. Οι KARTEYN και VAN THEMAAT θεωρούν ότι η περιφερειακή αυτή κοινοτική πολιτική αφορά κυρίως τον συντονισμό της περιφερειακής

- πολιτικής των κρατών - μελών με την συμμετοχή της Επιτροπής των Ε.Κ.
- (5) Αντίθετα με την Συνθ.ΚΟΜΕΚΟΝ στο άρθρο 1 παρί της οποίας αναφέρεται ως σκοπός της η προοδευτική εξίσωση των επιπέδων οικονομικής ανάπτυξης
- (6) Κάτι τέτοιο έχει συμβεί ήδη με την χώρα μας η επικράτεια της οποίας, στα πλαίσια των Σ.Π.Α., θεωρείται ως ενιαία περιοχή.
- (7) Όπως π.χ. η Νότιος Ιταλία ή η Σκωτία.
- (8) Άρθρο 2 Συνθ. Ε.Ο.Κ.
- (9) Βλεπ. Έκθεση ΣΡΑΑΚ ο.π. σημ.(3), σελ.28.
- (10) ο.π. σελ.94.
- (11) Σχετικές με την προβληματική αυτή είναι οι προβλέψεις για την δημιουργία διευρωπαϊκών δικτύων όσον αφορά τα έργα υποδομής στους τομείς των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και της ενέργειας (άρθρο 129 Β συνθ. ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε απο Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση.
- (12) ο.π. σελ.29.
- (13) ο.π.
- (14) ο.π. σελ.95.
- (15) ο.π. σελ.29.
- (16) ο.π. σημ.(503), σελ.93.
- (17) Στεφάνου ο.π. σελ.43.
- (18) Στεφάνου ο.π. και J. PEIKMANS Επαναθεώρηση των θεωριών οικονομικής ολοκλήρωσης Ε. Ευρκ. 1981 σελ.1.
- (19) Βλεπ. άρθρο 130 παρ.1α Συνθ. Ε.Ο.Κ.
- (20) Μετά απο πρόταση της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (άρθρο 49 Συνθ. Ε.Ο.Κ.)
- (21) Η διαδικασία της συνεργασίας αυτής προσδιορίζεται αναλυτικά απο το άρθρο 149 της Συνθήκης, όπως αυτό αντικαταστάθηκε απο το άρθρο 7 της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης (Ε.Ε.Π.)
- (22) βλεπ. και D. SWANN σελ.129 επομ. για κρατικές ενισχύσεις.
- (23) Άρθρο 92 παρ.3α.
- (24) Άρθρο 92 παρ.3γ.
- (25) Πρόκειται για τις εξης υποθέσεις κατά χρονολογική σειρά εκδόσεως
1. Υποθ. 14/68, WALT WILHELM AND OTHERS V BUNDESKARTELLAMT, ECR 1969, σ.1
  2. Υποθ. 7/68, COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V ITALIAN REPUBLIC, ECR 1969 σελ.433.
  3. Υποθ. 6/72, EUROPEMBALLAGE CORPORATION AND CONTINENTAL CAN COMPANY INC V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, ECR 1973, σελ.215.
  4. Υποθ. 72/72, EINFUHR UND VORRATSTELLE FUR GETREIDE UND FUTTERMITTEL V BAER - GETREIDE GMBH, ECR 1973, σελ.377.
  5. Υποθ. 79/72, COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V ITALIAN REPUBLIC, ECR 1973, σελ.667.
  6. Υποθ. 6 και 7/73, ISTITUTO CHIMIOTERAPICO ITALIANO SPA AND COMMERCIAL SOLVENTS CORPORATION V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES.
  7. Υποθ. 167/73, COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V FRENCH REPUBLIC, ECR 1973, P. 359.

8. Υποθ.80 και 81/77, COMMISSIONAIRES REUNIS V RECEVEUR DES DOUANES ECR 1978, P.927.
9. Υποθ. 85/76, HOFFMAN LA ROCHE & CO. AΕ V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, ECR 1979, P.463.
10. Υποθ.53/81, D.M. LEVIN V STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE, ECR 1982 P.1033.
- (26) ο.π. σημ..(504).
- (27) Για τις υποθέσεις αυτές βλεπ. σημ.(25).
- (28) Δες υπόθεση 14/64, (1969) ECR σελ. 3-4, εκδοθείσα στις 13-2-1969.
- (29) Επρόκειτο για την αυτεπάγγελτη εφαρμογή, εκ μέρους της Επιτροπής, της διαδικασίας του κοινοτικού κανονισμού 17/62 κατά της εταιρείας W. WILHELM και άλλων τριών γερμανικών εταιρειών, ενώ το BUNDESKARTELLAMT (δηλαδή η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Προστασίας Ανταγωνισμού του Βερολίνου) εν συνεχεία επέβαλλε πρόστιμα στις ίδιες εταιρείες διότι συμφώνησαν σε συνεργασία και με άλλες κοινοτικές και μη επιχειρήσεις να αυξήσουν την τιμή της ανιλίνης κατά 8%, λόγοι για τους οποίους ακριβώς διεξαγόταν η ήδη αρ-
ξαμένη κοινοτική έρευνα απο πλευράς Επιτροπής, η οποία επίσης ενδεχόμενα μπορούσε να οδηγήσει στην επιβολή κοινοτικών προστίμων κατά των εν λόγω εταιρειών.
- (30) ECR. 1969 σελ. 14
- (31) ο.π.
- (32) Υποθ. 14/68 ο.π. σελ.14.
- (33) ο.π. σελ.14. Βλεπ. και Αριστ. Βλάχο, Νομολογία ΔΕΚ, τομ.2 σελ.456
- (34) Υποθ. 6/72, EUROPEMBALLAGE AND CONTINENTAL CAN V COMMISSION ECR 1973 σελ. 226.
- (35) ο.π.
- (36) ο.π. σελ. 226-227.
- (37) Για τις προτάσεις του Γεν. Εισαγγελέα βλ. ECR 1973 σελ. 225-226
- (38) Υποθ. 14/68, ECR 1969 σελ. 14,
- (39) Άρθρα 85 και 86 Συνθήκης Ε.Ο.Κ.
- (40) Άρθρο 2 Συνθήκης Ε.Ο.Κ.
- (41) Υποθ. 6/72, ECR 1973, σελ. 244, σκεψη 24.
- (42) ο.π.
- (43) ο.π. Εν προκειμένω το Δ.Ε.Κ. ομιλεί περί σκοπών (AIMS) της Κοινής Αγοράς. Διαφορεύεται κανείς αν κατά το Δ.Ε.Κ., η έννοια αυτή είναι ταυτόσημη με αυτή των σκοπών (TASKS) της Κοινότητας που χρησιμοποιεί αμέσως πιο πάνω στην ίδια παράγραφο της εν λόγω απόφασης του.
- (44) Θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο αρκετά συχνά ομιλεί ταυτόχρονα για αρχές (PRINCIPLES) και για σκοπούς της Κοινότητας, χωρίς να έχει προβεί ποτέ σε κάποιες αναλύσεις των όρων αυτών και στην επισήμανση ενδεχόμενων μεταξύ τους διαφορών.
- (45) Εδώ χρησιμοποιείται απο το Δ.Ε.Κ. ο όρος OBJECTIVES.
- (46) Υποθ. 6/72, ECR 1973, σελ. 245, σημ. 25.
- (47) Υποθ.6-7/73, ISTITUTO CHEMIOTERAPICO ITALIANO SPA AND COMMERCIAL SOLVENTS CORPORATION V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, ECR 1974, σελ. 223 επομ.

(48) Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι και στην υπόθεση 14/64, W. WILHELM το Δ.Ε.Κ. έκανε χρήση του άρθρου 2 για να ερμηνεύσει το άρθρο 85 της Συνθήκης, ιδίως αναφορικά με την επίδραση που είχαν οι συμφωνίες και οι εναρμονισμένες πρακτικές στο εμπόριο μεταξύ των κρατών - μελών - ECR 1969 ιδίως σελ.13, σημ.3,

(49) Το ίδιο ακριβώς συνέβει και στην υπόθεση W. WILHELM ο.π.στην οποία η Επιτροπή με τις προτάσεις της έθεσε το πρόβλημα της ερμηνευτικής αξιοποίησης του άρθρου 2 της Συνθήκης.

(50) Υποθ. 6-7/73, ECR 1974, σελ.252, σημ.30.

(51) Στο σημείο αυτό τέθηκε η συμπληρωματική σχέση μεταξύ κοινοτικών και εθνικών διατάξεων περί ανταγωνισμού, όπως έγινε και στην υπόθεση 14/68, όπου και πάλι αξιοποιήθηκε το άρθρο 2 της Συνθήκης, για την ερμηνεία του άρθρου 87

(52) Στην εν λόγω απόφαση επισημαίνεται η αξία του άρθρου 2, όχι μόνο για την ερμηνεία, αλλά και για τον τρόπο εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης.

(53) Υποθ. 6-7/73, ECR 1974, σελ.252, σημ.32, ΒΝΕΠ. και Α. Βλάχο, Νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος 4, σελ. 53.

(54) Βλεπ. υποθ. 6/72, ECR 1973, σελ. 250, όπου το Δ.Ε.Κ. αποφάνθηκε έχοντας υπόψη α).....β).....γ).....δ).....ε) την Συνθήκη της Ε.Ο.Κ. ιδίως τα άρθρα 2, 3, 85 και 86.....οτι ΑΚΥΡΩΝΕΙ την απόφαση της Επιτροπής της 9-12-1971.

(55) Βλεπ. υποθ. 6-7/73, ECR 1974, σελ. 257, όπου το Δ.Ε.Κ. αποφάνθηκε έχοντας υπόψη α).....β).....γ).....δ).....ε) την Συνθήκη της Ε.Ο.Κ. ιδίως το άρθρο 86.....Το ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ εν προκειμένω ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ την ένδικη αίτηση ακυρώσεως

(56) Βλεπ. υποθ. 14/68, ECR 1969, σελ. 16-17. Στην εν λόγω όμως υπόθεση το Δ.Ε.Κ. στηρίχθηκε στο άρθρο 3(στ) ενώ στην υπόθεση COMMERCIAL SOLVENTS, δεν στηρίξε την απόφαση του ούτε στο άρθρο 3(στ) της Συνθήκης.

(57) Υποθ. 85/76, ECR 1979, σελ. 461 επομ.

(58) ο.π. σελ. 552, σκέψη 123

(59) Υποθ. 85/76, ECR 1979, σελ. 552, σκέψη 125

Το κείμενο της απόφασης στο εν λόγω σημείο είναι ταυτόσημο με τη σκέψη 32 της απόφασης στην υποθ. 6-7/73, ECR 1974, σελ. 252.

(60) Υποθ. 72/72, EINFUHR UND VORRATSSTELLE FÜR GETREIDE UND FUTERMITTEL V. BAER-(GETREIDE (ΜΒΗ, ECR 1973 σελ. 377, Α. Βλάχος. Νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος 3ος, σελ. 624 επομ.

(61) Υποθ. 80/77, SOCIETE LES COMMISSIONNAIRES REUNIS S.A.R.L. V RECEVEUR DES DOUANES, και υποθ. 81/77 S.A.R.L. LES FILS DE HENRI RAMEL V RECEVEUR DES DOUANES, συνεκδικασθείσες.

Αποφάσεις που εκδόθηκαν στις 20-4-1978.Γλώσσα διαδικασίας η Γαλλική.

(62) Υποθ. 72/72, ECR 1973, σελ. 378.

(563) Βλεπ. προτάσεις Γεν.Εισαγγελέα ROEMER που παρουσιάστηκαν επ'ακρατηρίου ECR 1973, σελ. 393.

(64) Στις 2-5-1969.

(65) Απόφαση Επιτροπής της 8-5-1969, που επέτρεπε στην Ο.Ο. Γερμανίας να μειώσει τις παρεμβατικές αγορές συγκεκριμένων δημητριακών. Ο.Ι. Νο L 112/1.

- (66) ECR 1973, σελ. 393.
- (67) Βλεπ. BUNDESANZEIGER της 10ης Μαΐου 1969
- (68) ECR 1973, 379 και 393.
Η εν λόγω ανακοίνωση επικυρώθηκε με διάταγμα που δημοσιεύτηκε στην BUNDESANZEIGER στις 17-6-1969 (ECR 1973, 379) και είχε αναδρομική ισχύ από 9-5-1969 (ECR 1973, 393).
- (69) Στο HESSE VERWALTUNGSGERICHTSHAF, ECR 1969, σελ. 394.
- (70) ECR 379 και 395, Α. Βλάχος, νομολογία Ο.Ε.Κ. τόμος 3, σελ. 624.
- (71) Α. Βλάχος 625.
- (72) Για το κατά πόσο ήταν νόμιμη η απόφαση της Επιτροπής που επέτρεπε στην κυβέρνηση της Ο.Δ. Γερμανίας να λάβει περιοριστικά μέτρα και εάν η εν λόγω απόφαση πράγματι επέτρεπε ευθέως την λήψη των εν λόγω μέτρων, βλεπ. ECR 1973, σελ. 379.
- (73) Υποθ. 72/72, ECR 1973, σελ. 387, σκέψη 9.
- (74) ο.π. σελ. 387-388.
- (75) ο.π. σελ. 388.
- (76) Οηλαδή η ΒΑΕR - GETREIDE.
- (77) ο.π. σελ. 388, σκέψη 11.
- (78) ECR 1973, σελ. 338
- (79) ο.π. σελ. 388, σκέψη 11, παρ. 3 και Α. Βλάχος, τόμος 3, σελ. 628.
- (80) ο.π.
- (81) ο.π. σελ. 392.
- (82) Εισηγητής Οικαστής στην υπόθεση ήταν ο Α.Μ. DONNER, ECR 1973 σελ. 378, όπως ακριβώς και στην υπόθεση COMMERCIAL SOLVENTS, ECR 1974, σελ. 225, όπου επίσης δεν τέθηκε από τους διαδίκους ή τον Γενικό Εισαγγελέα θέμα επίκλησης του άρθρου 2.
Στην COMMERCIAL SOLVENTS όμως το Ο.Ε.Κ. δεν στηρίχθηκε στο άρθρο 2 κατά την έκδοση της απόφασης του, βλεπ. ECR 1974, σελ. 257.
- (83) Στις 20-4-1978.
- (84) Υποθ. 80 και 81/77, ECR 1978, σελ. 927 επομ.
- (85) Ο εν λόγω Κανονισμός επέτρεπε την λήψη μέτρων αντίθετων με τις διατάξεις της Συνθήκης αναφορικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των αγαθών εντός της Κοινής Αγοράς. Βλ. Ο.Ι. L 99 της 5ης Μαρτίου 1970
- (86) Για την ακριβή διατύπωση των προδικαστικών ερωτημάτων βλεπ. ECR 1978, ΣΕΛ. 929-930, 950.
- (87) Βλεπ. προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα WARNER ECR 1978, σελ. 949.
- (88) Το υπ' αριθμ. 75/846 της 11-9-1975.
- (89) ECR 1978, σελ. 949 και 929.
- (90) ECR 1978 σελ. 943-944.
- (91) ο.π. σελ. 945, σκέψη 22.
- (92) ο.π. σκέψη 23
- (93) ο.π. σκέψη 24.
- (94) ECR 1978 σελ. 945.
- (95) ο.π. σελ. 946, σημ. 31 και 32.
- (96) Υποθ. 80 - 81/77 ECR 1978, σελ. 946, σημ. 33.
- (97) Οηλαδή του κρασιού.
- (98) ο.π. ECR 1978, σελ. 948.

- (99) Υποθ. 163/73, ECR 1974, Σελ. 359 επομ.
- (100) Της 21ης Νοεμβρίου δημοσιευθείσα στην J.O.R.F. στις 1-12-1960 σελ. 10770 και της 12ης Ιουνίου J.O.R.F. 13-6-1969 σελ. 5923.
- (101) ECR 1974, σελ. 361.
- (102) O.J. L.257, 19-10-1968, σελ. 2.
- (103) ECR 1974, σελ. 362.
- (104) ECR 1974, σελ. 368, σκέψη 8.
- (105) ECR 1974 σκέψη 9.
- (106) ο.π. σκέψη 10
- (107) ο.π. σκέψη 11.
- (108) ο.π. σκέψη 12.
- (109) ECR 1974, σελ.369, σκέψη 17.
- (110) ECR 1974 σκέψη 18
- (111) ο.π. σκέψη 19.
- (112) ο.π. σελ. 369, σκέψη 20.
- (113) ECR 1974, σελ. 369.
- (114) ECR 1974, σελ. 370, σκέψη 23.
- (115) ο.π. σκέψη 24.
- (116) ο.π. σκέψη 25.
- (117) Όπλαδή τους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς σκοπούς του άρθρου 2 που προαναφέρθηκαν στην αρχή του κεφαλαίου αυτού.
- (118) Σκέψη 28 και 29 της εν λόγω απόφασης, ECR 1974, σελ. 370.
- (119) ECR 1974, σελ. 375.
- (120) ο.π. σκέψη 31. (121) ο.π. σκέψη 32.
- (122) ο.π. βλέπε και Α. Βλάχος τόμος 4, σελ. 436-443. Για τις προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα REISCHL, οι οποίες παρουσιάζουν αρκετό ενδιαφέρον βλεπ. ECR ο.π. σελ. 375-381. Κατά τον REISCHL η Γαλλική Δημοκρατία παραβίασε τις υποχρεώσεις της εκ της Συνθήκης σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων λόγω του παραπάνω άρθρου του Ναυτεργατικού Κώδικα, βλεπ. ECR ο.π. σελ. 381.
- (123) ECR 1974, σελ. 374.
- (124) Τα γαλλικά επιχειρήματα από πρώτη ματιά, αν και στηριζόταν τουλάχιστον στο γράμμα της Συνθήκης, εν τούτοις το πνεύμα τους διαπνεόταν από κρατικιστικές αντιλήψεις που οπωσδήποτε αναιρούσαν τον υπερεθνικό χαρακτήρα των Συνθηκών οι διατάξεις των οποίων, υπο ορισμένους όρους, είναι αφ' εαυτές εκτελεστές (SELF - EXECUTIVE) και δεν έχουν ανάγκη εκτελεστικών δευτερογενών κοινοτικών πράξεων, προκειμένου να καταστούν εφαρμοστές. Η απόχρωση των γαλλικών επιχειρημάτων ίσως να μην είναι ανεξάρτητη από το γεγονός ότι ενώπιον του ΔΕΚ η Γαλλία εκπροσωπήθηκε από τον Πρόσβυ ROBERT LUC χωρίς την συμπαράσταση κάποιου εξειδικευμένου νομικού συμβούλου του Γαλλικού Κράτους ECR 1974, σελ. 360.
- (125) Υποθ. 53/81, D.M. LEVIN V STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE, Συλλ. 1982, σελ. 1035 επομ.
- (126) ο.π. σελ. 1049, σκέψη 11.
- (127) ο.π. σκέψη 12.
- (128) ο.π. σκέψη 13
- (129) ο.π. σκέψη 14
- (130) Υποθ. 53/81, Συλλ. 1982, σελ. 1050, σκέψη 15.

- (131) Υποθ. 7/68, COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V ITALIAN REPUBLIC, ECR 1968, σελ.423 επομ.
- (132) Νόμος 1089/1-6-1939, δημοσιευθείς στην (AZZETTA UFFICIALE, No 184, της 8ης Αυγούστου 1939.
- (133) ECR 1968, σελ. 425.
- (134) Οηλαδὴ πριν ἀπο την 1-1-1962.
- (135) ECR 1968, σελ. 425.
- (136) Άρθρο 169 παρ.1 Συνθ. Ε.Ο.Κ.
- (137) ECR 1968 σελ. 425 και 432.
- (138) Κατὰ την εν λόγω απάντηση της η Επιτροπή επιφυλάχθηκε να προσφύγει στο Δικαστήριο, ο.π. σελ. 425.
- (139) Το εν λόγω νομοσχέδιο ήταν σύμφωνο με τις παρατηρήσεις της Επιτροπής και απάλλαξε την εξαγωγή ειδών τέχνης και ιστορικού ενδιαφέροντος που γινόταν σε άλλες κοινοτικές χώρες - μέλη απο τον παραπάνω προσδευτικό φόρο, ECR ο.π.
- (140) ECR ο.π. σελ. 425 και Α. Βλάχος, Νομολογία Ο.Ε.Κ., τόμος 2ος, σελ. 434 επομ. Ο Γενικός Εισαγγελέας GAND ισχυρίζεται οτι η αίτηση της Επιτροπής κατετέθηκε στο Ο.Ε.Κ. στις 6-3-1968, ECR 1968, σελ. 432.
- (141) Βλεπ. Έκθεση Εισηγητή Δικαστή P.PESCATORE, ECR 1968, σελ.426, αλλά και προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα GAND, ECR ο.π. σελ. 432.
- (142) ο.π. σελ. 426.
- (143) Ο PESCATORE χρησιμοποιεί την λέξη LEGISLATION. Εν προκειμένω εννοείται η έκδοση ν ό μ ο υ απο την Βουλή.
- (144) ο.π. σελ. 426.
- (145) Για μια κριτική θεώρηση των απόψεων αυτών της Ιταλίας βλεπ. παρακάτω συμπεράσματα.
- (146) ECR 1968, σελ. 426.
- (147) ECR 1968,σελ. 426
- (148) Της 23ης Οκτωβρίου 1968, ECR 1968, σελ. 432-434.
- (149) ο.π.
- (150) ECR 1968, σελ. 432-433.
- (151) ECR 1968, σελ. 433.
Για το θέμα της άμεσης ή μη εφαρμογής του άρθρου 2 βλεπ. παρακάτω-συμπεράσματα
- (152) ECR 1968 σελ.433
- (153) ο.π.
- (154) ECR 1968, σελ. 428.
- (155) ο.π. βλεπ. και Α. Βλάχο, Νομολογία Ο.Ε.Κ., τόμος 2, σελ. 435.
- (156) ECR 1968, σελ. 428
- (157) ο.π. σελ. 431.
- (158) Υποθ. 30/72 COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V ITALIAN REPUBLIC, ECR 1973, sel. 161 επομ.
- (159) Κανονισμός 2517/69(περί ορισμένων μέτρων αναδιοργάνωσης της κοινοτικής παραγωγής φρούτων), Ο.Υ. L 318, σελ.15, που τέθηκε σε ισχύ απο 1-1-1970 και τροποποιήθηκε εν συνεχεία απο τον Κανονισμό 2476/70 της 7ης Δεκεμβρίου 1970, Ο.Υ. L. 266, σελ. 2.

- (160) Κ. 2657/69 Ο.Υ. Λ.327 σελ.31, όπως τροποποιήθηκε από Κ. 2565/70, 18-12-1970, Ο.Υ. 275, σελ.22.
- (161) ECR 1973, σελ. 162 - 163.
- (162) Βλεπ. γράμμα Επιτροπής της 3ης Φεβρουαρίου 1971 προς την Ιταλική Κυβέρνηση ECR ο.π. σελ. 164.
- (163) Στις 2-6-1971.
- (164) ECR 1973, σελ. 164.
- (165) ECR 1973, σελ. 166. Στην εν λόγω δίκη την Ιταλία εκπροσώπησε ο GIORGIO ZAGARI, ο οποίος παρουσίασε περίπου την ίδια γραμμή άμυνας με αυτή που ανέπτυξε για λογαριασμό της Ιταλίας ο PIETRO FERONACI στην υπόθεση 7/68, ECR 1968, σελ. 423 επομ.
- (166) Σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής τουλάχιστον 11.000 Ιταλοί φρουτοπαραγωγοί με 30.000 εκτάρια καλλιεργητική έκταση είχαν μείνει απλήρωτοι παρά την εκρίζωση των σποροφόρων δένδρων τους, ECR 1973, σελ. 164.
- (167) ECR 1973, σελ. 167.
- (168) ECR 1973, σελ. 167.
- (169) ο.π.
- (170) ο.π.
- (171) ECR 1973, σελ. 167
- (172) ECR 1973, σελ. 167.
- (173) ο.π.
- (174) ο.π. Η θέση αυτή της Επιτροπής είναι πολύ σημαντική διότι στην ουσία έμμεσα αναγνωρίζει τόσο ότι η διακριτική της ευχέρεια τόσο σχετικά με τον χρόνο έναρξης των διαδικασιών του άρθρου 169 της Συνθήκης, όσο και με το νόμιμο της έναρξης των εν λόγω διαδικασιών αυτών καθ'εαυτών, τελούν υπό τον ακυρωτικό έλεγχο του Δικαστηρίου λόγω ανωτέρας βίας
Για περισσότερες λεπτομέρειες βλεπ. παρακάτω συμπεράσματα.
- (175) Η αρχή στην οποία αναφέρεται η Επιτροπή είναι η αρχή της ανωτέρας βίας FORCE MAJEURE, στην οποία αναφερόμαστε στο προηγούμενο κεφάλαιο.
- (176) Βλεπ. ECR 1973, σελ. 167 - 168.
- (177) ECR 1973, σελ. 168.
- (178) ECR 1973, σελ. 168.
- (179) Βλεπ. προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα της 24ης Ιανουαρίου 1973, ECR 1973, σελ. 174 - 180, γλώσσα η Γαλλική.
- (180) ο.π. σελ. 178. Η νομολογία αυτή αφορά τις παρακάτω υποθέσεις:
7/61 COMMISSION V ITALIAN REPUBLIC REC 1963, p.653,
48/71 COMMISSION V ITALIAN REPUBLIC REC 1972, p.529,
31/69 COMMISSION V ITALIAN REPUBLIC REC 1970, p.33,
37/69 COMMISSION V KINGDOM OF BELGIUM REC 1970, p.244,
8/70 COMMISSION V ITALIAN REPUBLIC REC 1970, p.967.
- (181) ECR 1973, σελ.179.
- (182) Στην Ιταλία χρειάζεται ειδική νομοθετική ρύθμιση από το Κοινοβούλιο κάθε φορά που η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου απαιτεί την προσφυγή στα δημόσια οικονομικά, ECR ο.π. σελ. 177.
- (183) ECR 1973, σελ. 179.

- (201) Η οδηγία μεταξύ άλλων υποχρέωνε τα κράτη - μέλη 1) να νομοθετήσουν ότι τα υλικά αναπαραγωγής έπρεπε να αναγνωρίζονται με ακριβή κριτήρια, που έθετε η οδηγία και να πωλούνται σύμφωνα με ειδικούς κανόνες και 2) να εξασφαλίσουν ότι τα υλικά αναπαραγωγής δεν υπόκειντο σε κανένα εμπορικό περιορισμό. ECR 1973, σελ. 668.
- (202) ECR 1973, σελ. 668 - 669.
- (203) ο.π. σελ. 669.
- (204) ECR 1973, σελ. 669.
- (205) ο.π.
- (206) Και η Επιτροπή εκπροσωπήθηκε τόσο στην υπόθεση 39/72 όσο και στην εν λόγω από τον GIANCARLO OLMI. Στην υπόθεση 39/72 την Επιτροπή εκπροσωπήσε επίσης και ο ARMANDO TOLEDANO LAREDO. Βλεπ. ECR 1973, σελ. 102.
- (207) Η Ιταλία δεν κατέθεσε γραπτές προτάσεις. ECR 1973, σελ. 669, όπως έκανε ακριβώς και στην υπόθεση 30/72, ECR 1973, σελ. 165.
- (208) ECR 1973, σελ. 165 και 174 επομ.
- (209) ο.π. σελ. 161.
- (210) ECR 1973, σελ. 669.
- (211) ο.π.
- (212) ECR 1973, σελ. 670.
- (213) ECR 1973, σελ. 669.
- (214) ECR 1973, σελ. 669.
Είναι προφανές ότι η θέση αυτή της Επιτροπής είναι αρκετά διαφοροποιημένη από αυτή που ανέπτυξε στην υπόθεση 30/72 (ο.π. σελ. 674 παρούσης), ενώ όλες οι ενέργειες της Επιτροπής στην εν λόγω υπόθεση που έγιναν πριν από την έκδοση της απόφασης του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 30/72, απηχούσαν την αντίληψη ότι πράγματι έπρεπε να λαμβάνονται υπόψη οι ενδεχόμενες δυσκολίες πολιτικής φύσεως που αντιμετωπίζουν τα κράτη-μέλη. Γι'αυτό άλλωστε και η Επιτροπή ανέστειλε σε κάποια φάση (20-4-72) τις διαδικασίες κατά της Ιταλίας. Παρεμφερής η υποθ. 52/84, Συλλ. 1986, 105.
- (215) Βλεπ. προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα, της 30ης Μαΐου 1973, ECR 1973, σελ. 673 - 677.
- (216) ECR 1973, σελ. 675.
- (217) ECR 1973, σελ. 675.
- (218) ECR 1973, σελ. 676.
- (219) ο.π.
- (220) ο.π.
- (221) ECR 1973, σελ. 676.
- (222) ECR 1973, σελ. 676.
- (223) ο.π. Μπαίνουμε στον πειρασμό να επισημάνουμε στο σημείο αυτό ότι το σημείο της παραπάνω απόφασης εκδόθηκε σε απάντηση ιταλικού επιχειρήματος για παράλειψη εκπληρώσεως υποχρεώσεων που απορρέουν από την Συνθήκη λόγω ανατέρας βίας και όχι βάσει του άρθρου 2 και ιδίως λόγω παράβασης της κοινοτικής υποχρεώσεως για προαγωγή αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας. Βλεπ. ECR 1970, REC.961 και Α. Βλάχος, Νομολογία Δ.Ε.Κ. Τόμος 5, σελ. 20 - 23.

- (224) Το αγγλικό κείμενο του ECR προφανώς απο τυπογραφικό λάθος αναφέρει 1959 αντί του ορθού 1969. Η διόρθωση είναι δικιά μας.
- (225) ECR 1973, σελ. 676.
- (226) Και η υποθ. 77/69, REC 1970, p.237, αφορά επίσης παράλειψη εκπλήρωσης υποχρεώσεων που κατά την Βελγική Κυβέρνηση έγινε για λόγους ανωτέρας βίας.
- (227) ECR 1973, σελ. 676 - 677.
- (228) ECR 1973, σελ. 677. Στο ECR αναφέρεται απο τυπογραφικό λάθος η υπόθεση 30/70 και όχι η ορθή 30/72. Η διόρθωση είναι δική μας.
- (229) ECR 1973, σελ. 677.
- (230) ECR 1973, σελ. 677.
- (231) ECR 1973, σελ. 670.
- (232) ECR 1973, σελ. 671.
- (233) ο.π.
- (234) ECR 1973, σελ. 671, σκέψη 4α.
- (235) ECR 1973, σελ. 671, σκέψη 4β
- (236) ECR 1973, σελ. 671.
- (237) ECR 1973, σελ. 671, σκέψη 5α.
- (238) ο.π. σκέψη 5β.
- (239) Υποθ. 68/77, IFG - INTERCONTINENTALE FLEISCHHANDELSGESELLSCHAFT MB. H. & CO. KG V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES ECR 1978, σελ. 353 επομ.
- (240) ECR 1978, σελ. 370, (1978) 2 CMLR σελ.753.
- (241) Υποθ. 4/68, FIRMA SCHWARZWALDMILCH (MBH V EINFUHR, ECR 1988, σελ. 386, 14 REC (1968) 562, (1969) CMLR 416.
- (242) Υποθ.11/70, INTERNATIONALE HANDELSGESELLSCHAFT V EINFUHR, ECR 1970 σελ. 1137 - 1138 και (1972) CMLR 286.
 Η ερμηνεία αυτή είναι διαφορετική απο εκείνη της Ελληνικής νομολογίας, σύμφωνα με την οποία ανωτέρα βία είναι κάθε τυγχρό γεγονός απρόβλεπτο στη συγκεκριμένη περίπτωση, το οποίο δεν μπορεί να αποτραπεί ακόμη και με μέτρα άκρας επιμέλειας και σύνεσης.
 Βλεπ. ΑΠ. 384/83, ΝΟΒ 31, 1585, ΑΠ.725/75, ΝΟΒ 24/135, ΑΠ. 1037/74 ΝΟΒ 23, 619 κ.λ.π.
 Για περισσότερες λεπτομέρειες της κοινοτικής έννοιας της ανωτέρας βίας βλεπ. Η.6. SCHERMERS, JUDICIAL PROTECTION IN THE EUROPEAN COMMUNITIES, σελ. 59 - 62.
- (243) Υποθ. 77/69 COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V KINGDOM OF BELGIUM, ECR 1970, σελ. 237 επομ.
- (244) Βασιλικό Διάταγμα της 3-3-1927 όπως αυτό τροποποιήθηκε απο το Βασιλικό Διάταγμα της 27-12-1965, ECR 1970, σελ. 238.
- (245) ECR 1970, σελ. 239.
- (246) ο.π. σελ. 241.
- (247) ο.π. σελ. 246.
- (248) Το Βασίλειο του Βελγίου εκπροσωπήθηκε στην δίκη απο τον CILBERT DE KLERCK.
- (249) ECR 1970, σελ. 241, Έκθεση Εισηγητή Δικαστή P. PESCATORE, αλλά και σελ. 246, Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα GAND.

- (250) ECR 1970, σελ. 246.
- (251) ο.π. σελ. 241.
- (252) ECR 1970, σελ. 245 - 247.
- (253) ο.π. σελ. 246.
- (254) ο.π.
- (255) ECR 1970, σελ. 246.
- (256) ECR 1970, σελ. 246.
- (257) ο.π.
- (258) ο.π.
- (259) ECR 1970, σελ. 246.
 Η θέση αυτή του J. BAND οποσδήποτε είναι διαφοροποιημένη από εκείνη στην υπόθεση 7/68. Βλεπ. προηγούμενο κεφάλαιο παρουσίασης.
- (260) Πιερωτάται κανείς αν το πρόβλημα ανωτέρας βίας δύναται να προέρχεται όχι μόνο από κάποια πολιτική κρίση αλλά και από οικονομική κρίση. Άλλωστε την διάσταση της οικονομικής κρίσης ως παράγοντα που τα Κοινωνικά Όργανα οφείλουν κατά την ενάσκηση των καθηκόντων τους να λαμβάνουν υπόψη, την έθεσε ήδη η Ιταλία στην υποθ 30/72 και την θεμελίωσε στο άρθρο 2 της Συνθήκης.
- (261) ο.π. σελ. 246.
- (262) ο.π. σελ. 247.
- (263) Βλεπ. επ' αυτού ECR 1968, σελ. 424 αλλά και προηγούμενο κεφάλαιο της παρουσίασης.
- (264) ECR 1970, σελ. 243.
- (265) ECR 1970, σελ. 243, σκέψη 13.
- (266) ο.π. σκέψη 14.
- (267) ECR 1970, σελ. 243, σκέψη 15 και Α. Βλάχος Νομολογία Ο.Ε.Κ., τόμος 2, σελ. 731 - 732.
- (268) ECR 1970, σελ. 243, σκέψη 16.
- (269) ο.π. σελ. 244.
- (270) Υποθ. 8/70, COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V ITALIAN REPUBLIC ECR 1970, σελ. 961 επομ. επί της οποίας εκδόθηκε απόφαση στις 18-11-1970.
- (271) Η απόφαση στην υποθ. 77/69 εκδόθηκε στις 5-5-1970 (ECR 1970, σελ. 237), ενώ η προφορική διαδικασία στην υπόθεση 8/70 έγινε στις 20-10-1970 (ECR 1970, σελ. 963).
- (272) Επίσημη Εφημερίδα Ιταλικής Δημοκρατίας Νο 137, 17-6-1950, ECR 1970, σελ. 962.
- (273) ECR 1970, σελ. 962.
- (274) ο.π. σελ. 962 - 963.
- (275) O.J. 1968, L 12, P8.
- (276) ECR 1970, σελ. 963.
- (277) Εισηγητική Έκθεση του J. MARTENS DE WILMARS ο οποίος επισήμανε την μη άσκηση προσφυγής κατά της εν λόγω σδηγίας εκ μέρους της Ιταλίας. Οι παρατηρήσεις αυτές του MARTENS DE WILMARS ήταν ίδιες με την άποψη που εξέφρασε ο Γενικός Εισαγγελέας K. Roemer στην υπόθεση 79/72, που αναλύσαμε ήδη στο προηγούμενο κεφάλαιο.

- (278) ECR 1970, σελ. 963.
 (279) ECR 1970, σελ. 970 και 964.
 (280) ECR 1970, σελ. 965.
 (281) ο.π.
 (282) Ο Γενικός Εισαγγελέας παρουσίασε τις προτάσεις του μόλις 8 ημέρες (28-10-1970) μετά την προφορική παρουσίαση των ισχυρισμών των διαδίκων.
 Από την έκταση δε που έδιδε στο πρόβλημα της ανώτερης βίας , το οποίο κάλυψε σχεδόν το 1/2 των προτάσεων του, φαίνεται ότι οι ιταλικοί ισχυρισμοί θα έπρεπε να είχαν προκαλέσει αίσθηση.
 Βλεπ. ECR 1970, σελ. 968 - 975.
- (283) ECR 1970, σελ. 970.
 (284) ο.π.
 (285) ο.π.
 (286) ECR 1970, σελ. 970.
 (287) ο.π.
 (288) ECR 1970, σελ. 970.
 (289) ο.π.
 (290) ECR 1970, σελ. 971.
 (291) ECR 1970, σελ. 971.
 (292) ο.π.
 (293) ECR 1970, σελ. 971
 (294) ο.π. στο αιτητικό των προτάσεων του Γενικού Εισαγγελέα.
 (295) ECR 1970, σελ. 971.
 (296) OPPORTUNITAT, κατά την γλώσσα του γερμανικού πρωτοτύπου των προτάσεων του K. ROEMER και ADVISABILITY κατά την αγγλική μετάφραση της ECR 1970, σελ. 971.
 (297) ο.π.
 (298) ECR 1970, σελ. 965 - 966.
 (299) ECR 1970, σελ. 966, σκέψη 8.
 (300) ο.π. σκέψη 9.
 (301) ο.π. σκέψη 10.
 Εν προκειμένω παρατηρείται μία ελαφρά πλην όμως σημαντική απόκλιση της νομολογίας του Ω.Ε.Κ., σε σχέση με τις αποφάσεις του που ήδη εκτέθηκαν.
- (302) ECR 1970, σελ. 967 - 968.
 (303) COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V ITALIAN REPUBLIC, ECR 1972, σελ. 527 επομ.
 (304) Βλεπ. προηγούμενο κεφάλαιο .
 (305) Για την Επιτροπή παρέσται ο ARMANDO TOLEDANO - LAREDO, ενώ εισηγητής δικαστής ήταν ο A.M. DONNER, ECR 1972, σελ. 527 - 528.
 (306) ECR 1972, σελ. 528.
 (307) ο.π. σελ. 529.
 (308) ο.π.
 (309) Στις 4-7-1972 και 10-7-1972.
 (310) Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου υπ' αριθμ. 288/5-7-1972, δημοσιευθείσα στην GAZETTA UFFICIALE υπ' αριθμ. 72 της 6ης Ιουλίου 1972

- (311) ECR 1972, σελ. 529.
- (312) Για τον φόρο αυτό βλεπ. προηγούμενο κεφάλαιο όπου γίνεται ανάλυση της υπόθεσης 7/68.
- (313) ECR 1972, σελ. 529.
- (314) ο.π. σελ. 529 - 530.
- (315) ECR 1972, σελ. 530 - 531.
- (316) Πρόκειται για το νομοσχέδιο της 3ης Αυγούστου 1967 που είχε συντάξει η τότε Ιταλική Κυβέρνηση και είχε υποβάλλει για ψήφισμα στο Ιταλικό Κοινοβούλιο.
- (317) ECR 1972, σελ. 531.
- (318) ECR 1972, σελ. 531.
- (319) ο.π.
- (320) Υποθ. 77/69, (1970) ECR 237 και 8/70, (1970) ECR 961.
- (321) ECR 1972, σελ. 530.
- (322) ECR 1972, σελ. 530.
- (323) Όπιαδή στην υπόθεση 7/68, στην παρούσα και στην υπόθεση 18/71 EUNOMIA DI FORRO V ITALIAN REPUBLIC, ECR 1971, σελ. 811 επομ., προτάσεις ROEMER σελ. 817 - 820 με αναφορά στην παρούσα υπόθεση 48/71 στη σελ. 818.
- (324) ECR 1972, σελ. 536 - 538.
- (325) Βλεπ. παραπάνω στο παρόν κεφάλαιο της παρούσας. Παρόμοια άλλωστε τακτική ακολούθησε και μεταγενέστερα στην υπόθεση 79/72, βλεπ. προηγούμενο κεφάλαιο παρούσας όπου οι σχετικές αναφορές σε ECR
- (326) ECR 1972, σελ. 536.
- (327) ECR 1972, σελ. 536.
- (328) ο.π. 536.
- (329) ο.π. Αυτό ήταν μάλλον αδύνατο όπως επεσήμανε ήδη η Ιταλική πλευρά διότι η νέα πολυκομματική κυβέρνηση προφανώς δεν στηριζόταν στις ίδιες πολιτικές δυνάμεις με την προηγούμενη, οι δε αρμόδιοι υπουργοί προφανώς επίσης δεν ήταν οι ίδιοι. Οι παρατηρήσεις του K.ROEMER όπως και αυτές τις Επιτροπής καταδεικνύουν πλήρη αγνοία των λεπτών ισορροπιών των Ιταλικών κυβερνήσεων συνασπισμού.
- (330) ECR 1972, σελ. 536.
- (331) ECR 1972, σελ. 537. Αυτό επίσης ήταν πολύ πιθανό να συμβεί καθόσον το Ιταλικό Κοινοβούλιο λόγω ελλείψεως ισχύος και πειθαρχιμένης μονακομματικής κυβερνητικής πλειοψηφίας διαδραματίζει ουσιαστικότερο ρόλο κατά την επεξεργασία και ψήφισμα των νομοσχεδίων και απεχθάνεται να τίθεται πρό τετελεσμένων γεγονότων όπως είναι η περίπτωση των πράξεων νομοθετικού περιεχομένου. (832) ECR 1972, σελ. 537.
- (333) Για το κατά πόσο αυτό ήταν κάτι ενδεδειγμένο βλεπ. παρακάτω συμπεράσματα.
- (334) ECR 1972, σελ. 537.
- (335) ο.π. σελ. 537.
- (336) ECR 1970, σελ. 538.
- (337) ο.π. σελ. 538.
- (338) Βλεπ. παρακάτω συμπεράσματα.

- (339) Όες και υπόθεση 30/72, όπου και εκεί το Δ.Ε.Κ. ήταν δριμύ στην κριτική του κατά των αδυναμιών του ιταλικού πολιτικού συστήματος χαρακτηρίζοντας τις πολιτικές κρίσεις σαν πρακτικές. Εισηγητής τότε ήταν επίσης Γερμανός, ο KUTCHER.
- (340) Υποθ. 30/72, ECR 1973, σελ. 171 - 172, σκέψη 10 β.
- (341) ECR 1972, σελ. 531, σκέψη 3.
- (342) ο.π.
- (343) ο.π. σκέψη 4.
- (344) ECR 1972, σελ.532.
- (345) ο.π.
- (346) Δηλαδή του κοινοτικού δικαίου.
- (347) ECR 1972, σελ. 532.
- (348) ο.π. σκέψη 7.
- (349) ο.π. σκέψη 8.
- (350) ECR 1972,σελ. 532, σκέψη 9. Επι του προβλήματος της περιορισμένης εθνικής κυριαρχίας των κρατών - μελών βλεπ. υποθ. 26/62 VAN GEND EN LOOS ECR 1963, σελ. 1 και CMLR (1963) σελ.105, υποθ. 6/64 FLAMINIO COSTA ENEL (1963) ECR σελ.585, 10 RECUEIL (1964), 1141, (1964) 3 CMLR 425 αλλά και γνωμοδότηση 1/91 E.E., E.K. C 110, 29-4-1992, σελ. 11.
- (351) ECR 1972, σελ. 532, σκέψη 10.
- (352) ECR 1969, σελ. 277 επομ.
- (353) Άρθρα 2 και 3.
- (354) Για τον M. LAGRANGE βλεπ. προτάσεις του στις υποθέσεις 3 - 18, 25 και 26/58, BARBARA ERZBERGBAU AG AND OTHERS V HIGH AUTHORITY OF THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY, ECR 1960, σελ.199 - 224 για τον K. ROEMER βλεπ. προτάσεις του στις υποθέσεις 27 - 29/58, COMPAGNIE DES HAUTS FOURNEAUX ET FONDERIES DE GIVORS AND OTHERS V HIGH AUTHORITIES OF THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY, ECR 1960, σελ. 260 - 279, βλεπ. επίσης Γεν. Εισαγγελέα J. GAND υπόθεση 28/66, GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THE NETHERLANDS V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, ECR 1968, σελ. 16 - 23, για το Δ.Ε.Κ. υποθ. 27 -29/58 ECR 1960, σελ. 255.
- (355) Οι εν λόγω προτάσεις παρουσιάστηκαν από τον M. LAGRANGE στις 19-1-1960 ECR 1960, σελ. 199.
- (356) Ο M. Lagrange συμμετείχε με τον P. Reuter στην Γαλλική Αντιπροσωπεία κατά τις διαπραγματεύσεις της ΕΚΑΧ.
- (357) ECR 1960, σελ. 213.
- (358) Ο M. LAGRANGE εννοεί εν προκειμένω τις οικονομικές συνέπειες που δημιουργήθηκαν ως απόρροια μιας πολιτικής κατάστασης, αυτής του διαχωρισμού της Γερμανίας σε Ανατολική και Δυτική.
- (359) ECR 1960, σελ. 213.
- (360) ECR 1960, σελ. 213.
- (361) Το 1960 δηλαδή.
- (362) ECR 1960, σελ. 213.
- (363) ECR 1960, σελ. 214.
- (364) ECR 1960, σελ. 214.
- (365) ο.π.

- (366) ο.π.
(367) ο.π.
(368) Στις 11 Φεβρουαρίου 1960.
(369) COMPAGNIE DES HAUTS FOURNEAUX ET FONDERIES DE GIVORS AND OTHERS V HIGH AUTHORITY OF THE EUROPEAN COAL AND STEEL COMMUNITY , ECR 1960, σελ. 241 επομ.
(370) ECR 1960, σελ. 276.
(371) ο.π. Πάντως ο Κ. ROEMER στις προτάσεις του παρατήρησε ότι συμφωνεί με τον Μ. LAGRANGE αναφορικά με τον πρακτικό χαρακτήρα των μέτρων περιφερειακής πολιτικής, ECR 1960, σελ. 277.
(372) ECR 1969, σελ. 277 επομ.
(373) ECR 1969, σελ. 283, σημ. 1.
(374) Όπως ήταν το κόμιστρο 251 για τις χερσαίες μεταφορές και το κόμιστρο 252 για τις θαλάσσιες.
(375) ECR 1969, σελ. 287.
(376) ECR 1969, σελ. 288.
(377) ο.π. σελ. 288 - 289.
(378) ECR 1969, σελ. 280.
(379) ο.π. σελ. 280.
(380) ο.π. σελ. 281.
(381) ο.π.
(382) ο.π.
(383) ECR 1969, σελ. 281.
(384) Βλεπ. προφορική διαδικασία ECR 1969, σελ. 282.
(385) ECR 1969, σελ. 280.
(386) Υποθ. 27, 28, 29 /58 και 28 /66.
(387) ECR 1969, σελ. 281 - 282.
(388) ECR 1969, σελ. 287 - 294.
(389) ECR 1969, σελ. 290.
(390) ο.π. σελ. 290.
(391) ο.π.
(392) ο.π.
(393) ECR 1969, σελ. 290. Εν προκειμένω ο Κ. ROEMER παραπέμπει στην στην απόφαση του Ο.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 27 - 29 /58.
(394) ο.π.
(395) ο.π. Εν προκειμένω ο Κ. ROEMER παραπέμπει στην απόφαση που εξέδωσε το Ο.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 28 /66.
(396) ECR 1969, σελ. 291.
(397) ECR 1969, σελ. 291.
(398) ο.π. σελ. 291.
(399) ο.π.
(400) ECR 1969, σελ. 291.
(401) ο.π. σελ. 291.
(402) ο.π.
(403) ο.π.
(404) Την οποία εξέδωσε στις 9-7-1969.
(405) ECR 1969, σελ. 284.
(406) ECR 1969, σελ. 284, σκέψη 3.

- (407) ο.π. σημ. 4 α.
- (408) ο.π. σκέψη 4 β.
- (409) ECR 1969, σελ. 284, σκέψη 5 α.
- (410) ο.π. σκέψη 5 β.
- (411) ECR 1969, σελ. 285.
- (412) ο.π. σκέψη 11.
- (413) ECR 1969, σελ. 286.
- (414) ECR 1969, σελ. 286, σκέψη 13 α.
- (415) ο.π. σκέψη 13 β.
- (416) ο.π. σκέψη 14.
- (417) ο.π. σκέψη 14.
- (418) ο.π. σκέψη 15.
- (418α) βλεπ. ECR 1973, σελ. 226 επομ και ECR 1974, σελ. 223 επομ. αντιστοίχως.
- (418β) υποθ. 53/81 Συλλ. 1982, σελ. 1049 σκέψη 13
- (418γ) υποθ. 163/73, ECR 1974, σελ. 369 και υποθ. 80-81/77, ECR 1978 σελ. 945.
- (418δ) Υποθ. 203/80, Συλλ. 1981, σελ. 2614, σκέψη 10
- (418ε) βλεπ. ECR 1973, σελ. 226 επομ.
- (418στ) βλεπ. Προοίμιο συνθ. ΕΟΚ δ' αιτιολογική σκέψη
- (418ζ) Υποθ. 8 και 13/57 ECR 1958, σελ. 258 και 282 αντίστοιχα
- (418η) άρθρ.2 συνθ.ΕΟΚ, όπως τροποποιήθηκε απο Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης
- (418θ) άρθρο 3Α παρ.3 συνθ.ΕΟΚ, όπως προστέθηκε απο Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (418ι) ο.π.
- (418ια) ο.π.
- (419) Βλεπ. προοίμιο Συνθήκης Ε.Ο.Κ., παράγραφος 3.
- (420) Παράγραφος 4 προοιμίου.
- (421) Η. Ρ. IPSEN: Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο II, σελ. 548 και Ρ. J. E. KARTEYN - Ρ. V. VAN THEMAAT 2ND EDITION, σελ. 617.
- (422) Ρ. J. KARTEYN- Ρ. V. VERLOREN VAN THEMAAT. INTRODUCTION TO THE LAW OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 2ND EDITION, 1990, σελ. 72 - 73.
- (423) Η.Ρ. IPSEN ο.π. σελ. 540.
- (424) ο.π. σημείωση παρόντος κεφαλαίου.
- (425) ο.π. σελ. 23.
- (426) ο.π. σελ. 26.
- (427) ο.π. σελ. 27.
- (428) ο.π. σελ. 28.
- (429) ο.π. σελ. 28.
- (430) ο.π. σελ. 34 - 35.
- (431) ο.π. σελ. 57.
- (432) ο.π. σελ. 58.
- (433) ο.π. σελ. 61.
- (434) ο.π. σελ. 86.
- (435) ο.π. σελ. 87.
- (436) ο.π. σελ. 88.
- (437) ο.π. σελ. 88.
- (438) ο.π.

- (438) ο.π.
- (439) ο.π. σελ. 91.
- (440) ο.π. σελ. 93.
- (441) P.J.G. KAPTEYN - P. VERLUREEN VAN THEMAAT, 2ND EDITION, ο.π. σελ. 85 επομ.
- (442) Άρθρο 6 παρ.β - Συνθ. Ε.Ο.Κ.
 Σχετικές επ' αυτού είναι οι αποφάσεις του Δ.Ε.Κ. στις παρακάτω υποθέσεις:
 Υποθ. 43 /75, DEFRENNE V SABENA, (1976) ECR 455, (1976) 2 CMLR σελ. 98.
 Υποθ. 24 /86, BLAIZOT ET AL V UNIVERSITY OF LIEGE ET AL (1988) ECR N.Y.R.
 Υποθ. 309 /85, BARRA ET AL V BELGIAN STATE ET AL (1988) ECR N.Y.R.
 Βλεπ. και P.J.G. KAPTEYN - P.V. VAN THEMAAT ο.π. σελ. 92.
- (443) ECR 388.
- (444) Α. Η πιο πρόσφατη βιβλιογραφία σχετικά με την κοινή αγροτική πολιτική περιλαμβάνει τις εξής μελέτες:
1. FENNEL; THE COMMON AGRICULTURAL POLICY OF THE EUROPEAN COMMUNITY (2ND ED. OXFORD 1987).
  2. TRAC AND HODAC (EDS) LES PERSPECTIVES DE L' AGRICULTURE DANS LA CEE (BRUGES 1979).
  3. PRIEBE ET AL: DIE AGRARWIRTSCHAFTLICHE INTEGRATION EUROPAS (BADEN - BADEN 1980).
  4. NEVILLE - ROLFE: THE POLITICS OF AGRICULTURE IN THE EUROPEAN COMMUNITY (LONDON 1984).
  5. W.R.R. REPORT NO 28. THE UNFINISHED EUROPEAN INTEGRATION (THE HAGUE 1986).
- Β. Η κυριότερη νομολογία σχετικά με το άρθρο 39 Συνθ. Ε.Ο.Κ., γενικά, είναι η εξής:
1. Υποθ. 34 /62, GERMANY V COMMISSION (1963) ECR 131, (1963) CMLR, 369.
  2. 90 + 91 /63, COMMISSION V LUXEMBOURG AND BELGIUM (1964) ECR 625.
  3. 5 /67, W. BEUS GMBH V HAUPTZOLLAMT(HOFLSAALE) (1968) ECR 83.
  4. 16 /69 COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V GOVERMENT OF THE ITALIAN REPUBLIC (1969) ECR 377.
  5. 26 /69 COMMISSION V FRANCE (1970) ECR 563.
  6. 11 / 70 INTERNATIONALE HANDELSGESELLSCHAFT MBH V EINFUHR UND VORRATSSTELLE FUR GETREIDE UND FUTTERMITTEL (1970) ECR 1125.
  7. 25 /70 EINFUHR UND VORRATSSTELLE FUR GETREIDE UND FUTTERMITTEL V KOSTER, BERODT AND CO (1970) ECR 1161.
  8. 71 / 74 NEDERLANDSE VERENIGING VOOR FRUIT EN GROENTENIMPORTHANDEL ET AL V COMMISSION (1975) ECR 563, (1975) 2 CMLR 123 (FRUBO).
  9. 40 - 48, 50, 54 - 56, 111, 113 και 114 /73 COOPERATIEVE VERENIGING SUIKER UNIE(UA)V COMMISSION (1975) ECR 1663 (1976) 1 CMLR 295.

10. 166 /78 ITALY V COUNCIL (1979) ECR 2575.

(445) Α. Στην κυριώτερη βιβλιογραφία αναφορικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων κατ'άρθρα 48 επομ. Συνθ. Ε.Ο.Κ. περιλαμβάνονται και οι εξής μελέτες:

- 1) SUNDBERY - WEITMAN : DISCRIMINATION ON GROUNDS OF NATIONALITY FREE MOVEMENT OF WORKERS UNDER THE E.E.C. TREATY (AMSTERDAM- N.Y- OXFORD 1977)
- 2) HARTLEY: E.E.C. IMMIGRATION LAW (AMSTERDAM - N.Y.- OXFORD 1978)
- 3) JACOBS (ED) EUROPEAN LAW AND THE INDIVIDUAL (AMSTERDAM- N.Y- OXFORD 1976)
- 4) ZULEEY (1987) N.J.W. σελ. 2193.
- 5) CURTIS (1986) 18 CASE WESTERN RES., J. INT'L LAW, σελ. 443.
- 6) O' KEEFFE (1982) 19 (MLRV, 35).
- 7) CERHEXE: LE DROIT EUROPEEN, LA LIBRE CIRCULATION DES PERSONNES ET DES ENTERPRISES (BRUSSELS 1983).
- 8) LICHTENBERG (ED) SOZIALPOLITIK IN DER E.G. (BADEN' - BADEN 1986), 117.
- 9) NERI: LE CHAMP D' APPLICATION DU DROIT COMMUNAUTAIRE EN MATIERE DE LIBRE CIRCULATION DES TRAVAILLEURS (MILAN 1982).
- 10) TOMUSCHAT. (1976) CDE σελ. 58.
- 11) WHITE (1987) 12 ELREV. 147.
- 12) BONNER (1983) 8 ELREV. 193.
- 13) HARTLEY (1988) 13 ELREV 122, παρατηρήσεις επί της υποθ. 280, 283 - 285, 287 /85 GERMANY ET AL COMMISSION 1987 ECR NYR (1988) 1 CMLR 11).

Β. Η κυριώτερη νομολογία του Δ.Ε.Κ. σχετικά με το άρθρο 49 της Συνθ. είναι

- 1) Υποθ. 75 /63 HOEKSTRA, NEE UNZER V BESTUUR DER (BEDRJFSVERENIGING) VOOR DETAILHANDEL EN AMBACHTEN (1964) ECR 177, (1964) EMLR 319.
- 2) Υποθ. 92 /63 NONNENMACHER V BESTUUR DER SOCIALE VERZEKERINGSBANK (1964) ECR 281.
- 3) Υποθ. 100 /63 KALSBECK V BESTUUR DER SOCIALE VERZEKERINGSBANK (1964) ECR 565, (1964) CMLR 548.
- 4) Υποθ. 15 /69, (UGLIOLA) (1969) ECR 363, (1970) CMLR 194.
- 5) 3 /70 (1970) ECR 415, (1970) CMLR 232.
- 6) 23 /71 (JANSSEN) (1971) ECR 859, (1972) CMLR 13.
- 7) 36 /75 (RUTILI) (1975) ECR 1219, (1976) CMLR 140.

(446) Η κυριώτερη νομολογία του Δ.Ε.Κ. σχετικά με το άρθρο 75 της Συνθής είναι η παρακάτω:

1. Υποθ. 9/70 (RAD V FINANZAMT TRAUNSTEIN (1970) ECR 825, (1971) 1 CMLR 1
2. Υποθ. 20/70 TRANSPORTS LESAGE AND CIE V HAUPTZOLLAMT FREIBURG (1970) ECR 861.
3. 23/70 HASELHORST V FINANZAMT DUSSELDORF - ALTSTADT (1970) ECR 881.
4. 22/70 COMMISSION V COUNCIL (1971) ECR 263, (1971) CMLR 335.
5. 167/73 COMMISSION V FRANCE (1974) ECR 359.
6. Γνώμη 1/76 ECR 1977.

Για τις μεταφορές γενικά η κυριώτερη νομολογία του Δ.Ε.Κ. είναι η εξής:

1. 36/73 N.V. NEDERLANDSE SPOORWEGEN V MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT (1973) ECR 1299, (1974) 2 CMLR 148.
2. 2/84 COMMISSION V ITALY (1985) ECR 1127.
3. 91-92/84 DIRECTOR OF THE PUBLIC PROSECUTIONS V SIDNEY HACKETT LTD ET AL (1985) ECR 1139, (1985) 2 CMLR 213, (1985) 1 WLR 1011.
4. 90/83 PATERSON V W.WEDDEL AND CO LTD (1984) ECR 1567, (1984) 2 CMLR 540
5. 13/83 EUROPEAN PARLIAMENT V COUNCIL (1985) ECR 1513, (1986) 1 CMLR 138
6. 272/85 ASSOCIATION NATIONALE DES TRAVAILLEURS INDEPENDANTS DE LA

BATELLERIE (ANTIB) V COMMISSION (1987) ECR NYR.

7. 20/76 SCHOTTLE AND SOHNE OHG V FINANZAMT TRAUNSTEIN (1977) ECR 247 (1977) 2 CMLR 98.

Τέλος σχετικά με την ερμηνεία του άρθρου 80 παρ.2 απο το Γαλλικό COUR DE CASSATION βλεπ. JEANTET στο (1964) J.D.INTER. σελ. 86 αναφορικά με την απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 1964.

(447) REPORTS OF THE FIDE CONGRESS, PARIS, 1986 (PARIS 1986) VOL II. MORTELMANS (1984) 21 CMLR 405.

WINDER: NATIONALE STEUNMAATRE (ELEN EN HET GEMEENSCHAPSRECHT DEVENTER 1981 SCHRAMME (1985) RTDE 487.

COWNIE (1986) 11 ELREV. 247.

FLYNN (1983) 8 ELREV. 297.

BELLAMY AND CHILD: COMMON MARKET LAW OF COMPETITION (3RD ED. LONDON 1987) CHAPTER 14.

QUIGLEY (1988) 13 ELREV. 242.

LASOK (1986) ECLR 53.

PAPPALARDO IN BATES ET AL.(EDS): IN MEMORIAM J.D.B. MITCHELL LONDON 1983.

VOGELAAR (1985) SWISS REVIEW OF INTERNATIONAL COMPETITION LAW 31.

HELLINGMAN (1986) 23 CMLREV. 111.

ROSS (1986) 23 CMLREV. 867.

DOMINICK (1985) 22 CMLREV. 591.

51 HALSBURY'S STATE AIDS UNDER THE EEC TREATY ARTICLES 92 TO 94 (OXFORD, 1987).

SIMMONDS (ED): ENCYCLOPEDIA OF EUROPEAN COMMUNITY LAW (LONDON, 1974) VOL. BII (COMMENTARY ON ARTS. 92 - 94 EEC).

Η κυριώτερη νομολογία του Δ.Ε.Κ. αναφορικά με το άρθρο 92 της Συνθ. είναι

1. Υποθ. 6/64 COSTA V ENEL (1964) ECR 585.

2. Υποθ. 10 + 18/68 SOCIETA EUDANIA ZUCCHERFICI NAZIONALI ET AL V COMMISSION (1969) ECR 454.

3. Υποθ. 6 + 11/69 COMMISSION V FRANCE (1969) ECR 532, (1970) CMLR 43.

4. Υποθ. 45/75, (1976) ECR 181.

5. Υποθ. 46/76 BACCHUIS V NEDERLANDS STATE (1977) ECR 5.

6. Υποθ. 52/76 BENEDETTI V MURANI (FILLI) S.A.S (1977) ECR 163.

7. Υποθ. 74/76 (IANNELI) AND VOLPI SPA V DITTA PAOLO MERONI (1977) ECR 557, (1977) 2 CMLR 688.

8. Υποθ. 78/76 FIRMA STEINIKE UND WEINLIG V GERMANY (1977) ECR 595.

9. Υποθ. 91/78 HANSEN (MBH AND CO V HAUPTZOLLAMT FLENSBURY (1979), ECR 935, (1980) 1 CMLR.

(449) Η κυριώτερες αποφάσεις του Δ.Ε.Κ. σχετικά με το ισοζύγιο πληρωμών είναι οι παρακάτω:

1. Υποθ. 6 + 11/69 COMMISSION V FRANCE (1969) ECR 523 (1970) CMLR 43.

2. Υποθ. 9 + 11/71 COMPAGNIE D' APPROVISIONNEMENT V COMMISSION (1972) ECR 391, (1973) CMLR 529.

3. Υποθ. 72 /72 EVST V BAER - GETREIDE (1973) ECR 377.

4. Υποθ. 5/73 BALKAN IMPORT- EXPORT GmbH V HAUPT ROLLAMT BERLIN PACHO (1973) ECR 1091.

5. Υποθ. 9/73 SCHLUTER V HAUPTZOLLAMT LORRACH (1973) ECR 1135.

6. Υποθ. 10/73 REWE - ZENTRAL AG V HAUPTZOLLAMT KEHL (1973) ECR 1137.

7. Υποθ. 27/74 DEMAG V FINANZAMT DUISBURG - SUD (1974) ECR 1037.
8. Υποθ. 7/78 R V THOMPSON JOHNSON AND WOODIWISS (1978) ECR 2247, (1979) 1 CMLR 47.
9. Υποθ. 111/88 R GREECE V COMMISSION (1988), Συλλ. 1990, σελ. 1-1559.
10. Υποθ. 112/88 R Ένωση κτηροπαραγωγών Κρήτης V Επιτροπής (1988) Συλλ. 1990, σελ. 1-1559.

(450) Για το σχετικό με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο δευτερογενές κοινοτικό δίκαιο βλέπε μεταξύ άλλων Dec 71/66 (O.J. English Special Edition 1971 (I) p. 52, όπως τροποποιήθηκε από Dec 83/516 (O.J. 1984, L 289/38 και Dec 85/568 (O.J. 1985, L 370/40). Σχετικά επίσης και Rey 2052/88, O.J. 1988, L 185/9, και Rey 4255/88 O.J. 1988 L 374/21.

Σχετικά με την διοίκηση και τον έλεγχο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου από την Επιτροπή βλέπε υποθ. 44 /81 GERMANY V COMMISSION (1971) ECR 669 - 687, Γενικός Εισαγγελέας K. ROEMER.

- (451) Βλεπ. παρακάτω αναλυτικά σε κάθε υποκεφάλαιο.
- (452) Οι P.J. KARTEYN - P.V. VAN THEMAAT στην β' έκδοση τους ομιλούν πλέον για μαγικό τετράγωνο αντί τριγώνου - INTRODUCTION TO THE LAW OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, σελ. 605 και 617.
- (453) Άρθρο 6 παρ.2 Συνθ. Ε.Ο.Κ.
- (454) ο.π.
- (455) Υποθ. 6 και 11-/69 COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V FRENCH REPUBLIC ECR 1969, σελ. 523 επομ.
- (456) Υποθ. 214 /86 R Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1986, σελ. 2631 επομ. και υποθ.32 /89 R Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1989, σελ. 989 επομ., αντιστοιχώς.
- (458) Άρθρο 104 Συνθ. Ε.Ο.Κ.
- (459) Βλεπ. προτάσεις Μεγ. Βρετανίας στην υποθ. 65 /75, TASCA, ECR 1976 σελ. 295.
- (460) Ο πληθωρισμός εμφανίζεται όταν η συνολική ζήτηση υπερβεί ή τείνει να υπερβεί την παραγωγική δυναμικότητα της οικονομίας.
Βλεπ. Διον. Καράγιωργα Παραδόσεις Δημόσιας Οικονομικής τομ.Α' σελ. 61.
- (461) ο.π.
- (462) Ν.Δ. 425 /24-7-1973 δημοσιευθείς στην GAZZETTA UFFICIALE No 189 στις 24-7-1973, σελ.5234.
- (463) Ν.Δ. 427, Β.Ο. ο.π. σελ. 5235 και ECR 1975 σελ. 48.
- (464) Γεν. Εισαγγελέας WARNER, ECR 1975, σελ. 67.
- (465) Ν.Δ. 426 περί ελέγχου ενοικίων αστικών κατοικιών, ECR ο.π.
- (466) Τα κυριώτερα RESOLUTIONS του Συμβουλίου ήταν της 5ης Δεκεμβρίου 1972, σχετικά με τα μέτρα κατά του πληθωρισμού (Ο.Ι.Ο 133/12 της R 3-12-1972), της 14ης Σεπτεμβρίου 1975 για νέα μέτρα κατά του πληθωρισμού (Ο.Ι.Ο 75/1 της 19-9-1973) και της 17ης Δεκεμβρίου 1973 σχετικά με τα μέτρα κατά της ανόδου των τιμών και για την διατήρηση υψηλού επιπέδου απασχολήσεως στην Κοινότητα (Ο.Ι.Ο 116/22 της 29-12-1973).
- (467) ECR ο.π.
- (468) Υποθ. 31/74, ECR 1976, σελ.67.
- (469) ο.π. σελ. 49.
- (470) ο.π.
- (471) Για το πλήρες κείμενο τους βλεπ. ο.π. σελ. 49.
- (472) ECR 1975, σελ. 50.
Βλεπ. επίσης και COMMUNICATION TO THE COUNCIL C COM (73) 1030 της 20ης Ιουλίου 1973.
- (473) Βλεπ. ως άνω τρία RESOLUTIONS του Συμβουλίου.
- (474) ECR 1975, σελ. 50-51.
- (475) ο.π. σελ. 51.
- (476) ο.π.
- (477) ο.π.
- (478) ο.π. σελ. 52.

- (479) ο.π.
- (480) ο.π.
- (481) ECR 1975, σελ. 52.
- (482) ο.π. σελ. 52.
- (483) ο.π. σελ. 53.
- (484) ο.π. σελ. 52-53.
- (485) ο.π. σελ. 53.
- (486) ο.π. σελ. 57.
- (487) ο.π. Εν προκειμένω η Ιταλική Κυβέρνηση υπονοούσε τις παραγράφους 1γ, 1δ και 1ε του άρθρου 39 της Συνθήκης σχετικά με την σταθεροποίηση των αγορών, την εξασφάλιση του εφοδιασμού και την διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές, αντίστοιχα. Βλεπ. και ECR ο.π. σελ. 58.
- (488) ο.π. σελ. 58.
- (489) ECR 1975, σελ. 58.
- (490) ο.π. σελ. 59.
- (491) Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα, παρουσιασθείσες στις 19-11-1974, ECR 1975, σελ. 66-75.
- (492) ECR 1975, σελ. 68.
- (493) Υποθ. 40 /69, HAUPTZOLLAMT HAMBURG V BULLMANN REC 1970, σελ. 80.
- (494) ECR 1975, σελ. 68.
- (495) Βλεπ. υποθ. 18 /72 GRANARIA V PRODUKTSCHAP VOOR VEERVOEDER, REC 1172, σύμφωνα με την οποία τα κράτη - μέλη δεν έχουν εξουσία εξαιρέσεως ενός εισαγωγέα από τον δασμό που επιβάλλεται από το άρθρο 14 του Κανονισμού 120 / 67 /Ε.Ο.Κ., υποθ. 131 /73 GROSOLI (1973) ECR 1566-67, σύμφωνα με την οποία μόνο τα κοινοτικά όργανα έχουν την εξουσία να καθορίσουν την χρήση αγαθών που εισάγονται σύμφωνα με κοινοτικές δασμολογικές ποσοτώσεις, υποθ. 159 /73 HANNOVERISCHE ZUCKER V HAUPTZOLLAMT HANNOVER, (1974 ECR σελ. 129 σύμφωνα με την οποία οι κανόνες της κοινής οργάνωσης της αγοράς ζάχαρης δεν κατέλειπαν καμμία εξουσία στα κράτη - μέλη προκειμένου να συμπληρώσουν οιαδήποτε νομοθετικά κενά.
- (496) ECR 1975, σελ. 68.
- (497) Υποθ. 2 /73 GEDDO V ENTE NAZIONALE RISI (1973) ECR σελ.878-880.
- (498) Πρέπει όμως να επισημάνουμε ότι το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο εν λόγω φόρος θα ήταν αντίθετος προς το Κοινοτικό Δίκαιο στο βαθμό που θ' αποτελούσε στην ουσία ένα μέσο περιορισμού του συνολικού ποσού των εξαγωγικών επιδοτήσεων που προέβλεπε η κοινοτική νομοθεσία
- (499) Υποθ. 190 /73, OFFICIER VAN JUSTITIE V VAN HAASTER, (1974) ECR, 1123, (1974) 2 CMLR, 521.
- (500) ECR 1975, σελ. 68.
- (501) ο.π. σελ. 69.
- (502) ο.π.
- (503) ECR 1975, σελ. 73.
- (504) ο.π.
- (505) Υποθ. 8 /74, PROCUREUR DU ROI V DASSONVILLE, (1974) ECR 837, (1974) 2 CMLR 436.
- (506) ECR 1975, σελ. 73.

- (507) ο.π. σελ. 74.
- (508) ο.π. σελ. 75.
- (509) ECR 1975, σελ. 75.
- (510) ο.π. σελ. 60, σκέψη 8α.
- (511) ο.π. σελ. 61, σκέψη 8β.
- (512) ο.π. σκέψη 9.
- (513) ο.π. σκέψη 10.
- (514) ο.π. σκέψη 11.
- (515) ο.π. σκέψη 12.
- (516) ο.π. σκέψη 14β.
- (517) ECR 1975, σελ. 62, σκέψη 15α.
- (518) ο.π. σκέψη 15β.
- (519) ο.π. σκέψη 16.
- (520) ο.π. σκέψη 17.
- (521) ο.π. σελ. 63, σκέψη 22.
- (522) ο.π. σκέψη 23.
- (523) ο.π. σκέψη 24.
- (524) ECR 1975, σελ. 64, σκέψη 29-30.
- (525) ο.π.
- (526) ο.π. σκέψη 31.

Ο Α. Βλάχος, νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος Γ, σελ. 93 παραθέτει μια ερμηνεία η οποία μπορεί να οδηγήσει στο συμπέρασμα ύπαρξης παράλληλης ή συντρέχουσας εθνικής εξουσίας στον τομέα λήψεως εθνικών μέτρων παγώματος των τιμών.

Ειδικότερα αναφέρει επί λέξει:

" Δεδομένου ότι η εξουσία θεσπίσεως καταλλήλων διατάξεων προς αντιμετώπιση της ανόδου των τιμών επί των εν λόγω αγορών έχει επιφυλαχθεί εις τα Όργανα της Κοινότητας, τα μονομερή μέτρα που τα κράτη - μέλη λαμβάνουν εις τον εν λόγω τομέα δεν δύνανται να αντιβαίνουν εις τα ειδικά μέτρα που έχουν σχέση με τους κοινοτικούς Κανονισμούς."

(527) ECR 1975, σελ. 64, σκέψη 32.

(528) ο.π. σελ. 64-65, σκέψη 33/34.

Για μια κριτική ανάλυση της υπόθεσης GALLI βλεπ. Γεν. Εισαγγελέα REISCHL υποθ. 65/75 και 88-90/75, ECR 1976, σελ. 313-314.

(529) Η απόφαση του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση GALLI εκδόθηκε στις 23-1-1975, ενώ στις υποθέσεις TASKA και SADAM στις 26-2-1976.

(530) Υποθ. 65 /75 , RICARDO TASKA, προδικαστικό ερώτημα του PRETORE της PADUA, ECR 1976, σελ.291.

(531) Υποθ. 88 - 90 /75 , SOCIETA SADAM AND OTHERS V COMITATO INTERMINISTERIALE DEI PREZZI AND OTHERS, προδικαστικό ερώτημα του TRIBUNALE AMMINISTRATIVO REGIONALE DEL LAZIO, ECR 1976,σελ.323 επ.

(532) Υποθ. 31 /74 ECR 1975, σελ. 64-65, σκέψη 33 /34.

(533) Απόφαση 39/74 της 13-8-1974, GAZZETTA UFFICIALE NO 214 της 16-8-1974 σελ. 5460.

(534) Απόφαση 28/74 της 28-6-1974, GAZZETTA UFFICIALE NO 171 της 2-7-74 σελ. 4463.

(535) Απόφαση 9/74 της 20-2-1974, GAZZETTA UFFICIALE NO 52 της 23-2-74 σελ. 1375.

- (536) ECR 1976, σελ. 310.
- (537) Για το πλήρες κείμενο των προδικαστικών ερωτημάτων της υπόθεσης TASKA βλ. ECR 1976, σελ. 294 και 310, ενώ για τα αντίστοιχα στην υπόθ. SADAM βλ. ECR 1976, σελ. 326 και 310.
- (538) ECR 1976, σελ. 303 και 334 αντίστοιχα.
- (539) Υποθ. 65/75 και 88-90/75, ECR 1976, σελ. 295 και 327 αντίστοιχα.
- (540) ο.π.
- (541) ο.π.
- (542) ο.π.
- (543) ECR 1975, σελ. 297.
- (544) ο.π.
- (545) ο.π.
- (546) ο.π. σελ. 297 και 329 αντίστοιχα.
- (547) Η τιμή EX-FACTORI καθορίζεται αφού λαμβανόταν υπόψη η εργοστασιακή τιμή πώλησης της ζάχαρης συν τους φόρους και τις διάφορες επιβαρύνσεις συν το κόστος μάρκετινγκ συν το κόστος μεταφοράς κ.λ.π., ECR ο.π. 298.
- (548) ο.π. σελ. 298 και 329.
- (549) ο.π. σελ. 298 και 330.
- (550) ECR 1976, σελ. 297.
- (551) ο.π. σελ. 298.
- (552) ο.π. σελ. 299.
- (553) Το Συμβούλιο έχει παρέμβει ενόπιον του Δ.Ε.Κ. σε δίκες που αφορούν προδικαστικά ερωτήματα ελάχιστες φορές. Η προκειμένη παρέμβαση του καταδεικνύει το τεράστιο ενδιαφέρον των υπο κρίση υποθέσεων. Πάντως εν προκειμένω άσκησε και κριτική κατά της απόφασης του Δικαστηρίου στην υπόθεση GALLI σχετικά με τις εξουσίες των κρατών μελών στο άρθρο 103 της Συνθήκης, ECR ο.π. σελ. 299.
- (554) ο.π. σελ. 299.
- (555) ο.π.
- (556) ECR 1976, σελ. 299.
- (557) ο.π.
- (558) ο.π.
- (559) ο.π. σελ. 300.
- (510α) ο.π. σελ. 328.
- (512α) ο.π.
- (513α) ECR 1976, σελ. 328.
- (514α) Βλ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα REISCHL της 21ης Ιανουαρίου 1976, ECR 1976, σελ. 310-319.
- (515α) Βλ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα MAYRAS στις υποθ. 40-48/73, 50/73, 54-56/73, 113 + 114/73, COOPERATIVE VERENIGING SUIKER UNIE U.A. ROTTERDAM AND OTHERS V COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES 1975, ECR 1663, (1976) I CMLR 295.
- (516α) ECR 1976, σελ. 311.
- (517α) ο.π. σελ. 312 - 312.
- (518α) ο.π. σελ. 313.
- (519α) ο.π.
- (520α) ο.π.

- (521α) ECR 1976, σελ. 313.
(522α) ο.π.
(523α) ο.π.
(524α) ο.π. σελ. 316.
(525α) ο.π.
(526α) ο.π.
(527α) Υποθ. 5 /73 BALKAN (1973), ECR 1108-1110, υποθ. 9/73 SCHLUTER (1973) ECR 1152-1153, υποθ.10/73 REWE ZENTRALE (1973) ECR 1189-1191
(528α) ECR 1976, σελ. 317.
(529α) ο.π.
(530α) Βλεπ. υποθ. 9-11/71 COMPAGNIE D' APPROVISIONNEMENT (1972) ECR 408 και υποθ. 43/72 MERKUR (1973) ECR 1073.
(531α) Βλεπ. και υποθ. 31/74 ALLI (1975) ECR σελ. 63.
(532α) ECR 1976 σελ. 318.
(533α) ο.π.
(534α) ο.π.
(535α) ECR 1975, σελ. 318.
(536α) ο.π. σελ. 305, υποθ. TASKA, σκέψη 4.
(537α) ο.π.
(538α) ο.π. σκέψη 6.
(539α) ο.π.
(540α) ECR 1976, υποθ. TASKA, σκέψη 6, σελ. 306.
(541α) ο.π. σελ. 307, σκέψη 10.
(542α) ο.π.
(543α) ο.π.
(544α) ο.π.
(545α) ECR 1975, υποθ. 88-90/75, SADAM σελ. 338, σκέψη 13.
(546α) ο.π. σελ. 338.
(547α) ο.π.
(548α) ο.π. σκέψη 13, υποθ. SADAM.
(549α) ECR 1975, σελ.307 (TASKA) και 338 υποθ. SADAM αντίστοιχα.
(550α) ECR 1975, σελ. 307.
(551α) ο.π. σελ. 308.
(552α) ο.π. σελ. 308 αλλά και 339 υποθ. SADAM.
(553α) ο.π.
(554α) Ο.Ι. L.279, σελ.3.
(555α) ECR 1979, σελ.2635.
(556α) ECR 1979, σελ.2623 και σελ.2636(Γενικός Εισαγγελέας F.CAROTORTI) Επίσης βλεπ. εδαφ.β' προσιμίου Κανονισμού 2453 /76 ο.π.
(557α) Ο.Ι. L.304, σελ.19.
(558α) Κανονισμός 2793 /76, της 18ης Νοεμβρίου 1976, Ο.Ι. L.319, σελ.24.
(559α) Άρθρο 3 (1) Κ. 2793 /76, ECR 1979, σελ.2636.
(560) GAZZETTA UFFICIALE DELLA REPUBBLICA ITALIANA Νο 207 της 29ης Σεπτεμβρίου 1977.
(561) ECR 1979, σελ. 2624.
(562) ECR 1979, σελ. 2624.
Για το ακριβές περιεχόμενο του ερωτήματος βλεπ. ECR ο.π. σελ.2624 και 2636.

- (563) ECR 1979, σελ. 2625.
(564) Βλεπ. παραπάνω.
(565) ECR 1979, σελ. 2627.
(566) ECR ο.π. σελ. 2628.
(567) ECR 1979, σελ. 2628.
(568) ο.π.
(569) ο.π. σελ. 2629.
(570) ο.π.
(571) Βλεπ. προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα F. CAPOTORTI, της 27ης Ιουνίου 1979, ECR 1979, σελ. 2635 - 2644.
(572) ECR 1979, σελ. 2637.
(573) ECR 1979, σελ. 2637.
(574) ECR ο.π. βλεπ. κυρίως επ'αυτών υποθ. 65/75, TASCA, (1976) 1 ECR 291 και κοινές υποθέσεις 88 - 90/75, SADAM (1976) 1 ECR 323.
(575) ECR 1979, σελ. 2637.
(576) ο.π. σελ. 2639.
(577) ο.π.
(578) ο.π.
(579) ο.π.
(580) ECR 1979, σελ. 2640.
(581) ο.π.
(582) ο.π. βλεπ. και υπόθεση DECHMANN.
(583) ο.π. σελ. 2643.
(584) ECR 1979, σελ. 2631.
(585) ο.π. σκέψη 4.
(586) ο.π. σκέψη 5.
(587) Υποθ. (ALLI, TASCA, SADAM και DECHMANN.
(588) ECR 1979, σελ. 2631, σκέψη 7.
(589) ECR ο.π. σελ. 2631 - 2632.
(590) ECR 1979, σελ. 2632, σημείο 8.
(591) ο.π. σημείο 9.
(592) ο.π.
(593) ο.π.
(594) ECR
(595) ECR 1979, σελ. 2634.
(596) ο.π. σελ. 2635.
(597) Δημοσιευθείς στην MONITEUR BELGE της 31-8-71, με τον οποίο τροποποιήθηκε το σχετικό Ν.Ο. της 22-1-1945.
(598) ECR 1978, σελ. 1575, ένθα και το πλήρες κείμενο του εν λόγω Ν.Ο.
(599) Υποθ. 154/77 PROCUREUR DU ROI V P.DECHMANN προδικαστικό ερώτημα του TRIBUNAL DE PREMIERE INSTANCE, NEUFCHATEAU.
ECR ο.π. σελ. 1576.
(600) Για το κείμενο του προδικαστικού ερωτήματος βλεπ. ECR ο.π.σελ.1576 και 1587.
(601) Υποθ. 31/74 (1975) 1 ECR 47.
(602) ECR 1978, σελ. 1576 - 1577.
(603) ο.π.
(604) ECR 1978, σελ. 1577.

- (605) Βλεπ. σχετικά COUNCIL RESOLUTION 5-12-1972 O.J. ENGLISH SPECIAL EDITION 1972, 9-28 DECEMBER, P.13.
- (606) ECR 1978, σελ. 1577.
- (607) ο.π.
- (608) ο.π.
- (609) ο.π. σελ. 1578.
- (610) ο.π. σελ. 1579.
- (611) ο.π.
- (612) Υποθ. 154/77, ECR 1978, σελ. 1579.
- (613) ο.π. σελ. 1580.
- (614) ο.π.
- (614) ο.π.
- (614) ο.π.
- (617) Άλλη σχετική υπόθεση για την κοινή οργάνωση αγοράς χοιρινών είναι και η 85/78 PIGS MARKETING BOARD V REDMOND, 1978 ECR 2347, (1979) I CMLR 177.
- (618) ECR 1978, σελ. 1588.
- (619) ο.π. σελ. 1588.
- (620) ο.π.
- (621) ο.π. σελ. 1589.
- (622) ο.π.
- (623) Βλεπ. εν προκειμένω σκέψη 24, απόφαση (ALLI.
- (624) ECR 1978, σελ. 1589.
- (625) ο.π.
- (626) Όηλ. 29-6-1978.
- (627) ECR 1978, σελ. 1590.
- (628) ECR 1978, σελ. 1590.
- (629) ο.π. σελ. 1591.
- (630) ο.π. σελ. 1593.
- (631) ο.π. σελ. 1593 - 1594.
- (632) ο.π. σελ. 1594.
- (633) ECR 1978, σελ. 1582.
- (634) ο.π. σελ. 1583, σκέψη 12.
- (635) ο.π. σκέψη 13.
- (636) ο.π. σκέψη 14.
- (637) ο.π. σκέψη 15.
- (638) Υποθ. 31/74, (ALLI (1975), I ECR 47, υποθ.65/75, TASKA και 88-90/75 SADAM, ECR (1976) 291 και 323 αντίστοιχα.
- (639) ECR 1978, σελ. 1583, σκέψη 16.
- (640) ο.π. σκέψη 17.
- (641) ECR 1978, σελ. 1584.
- (642) ο.π. σκέψη 19.
- (643) ο.π. σκέψη 20.
- (644) ο.π. σκέψη 21.
- (645) ο.π. σκέψη 22.
- (646) ο.π. σελ. 1585.

- (647) Υποθ. 16-20 /79, OPENBAAR MINISTERIE V JOSEPH DANIS AND OTHERS, προδικαστικό ερώτημα του HOT VAN CASSATIE, του Βέλγου, ECR 1979, σελ. 3327 επομ.
- (648) Βλεπ. Υπουργικό Διάταγμα της 22ας Δεκεμβρίου 1971, δημοσιευθέν στην BELGISCH(STAATBLAD) της 28ης Δεκεμβρίου 1971, όπως συμπληρώθηκε και τροποποιήθηκε από τα Υπουργικά Διατάγματα της 1-3-1973 και 21-12-1975, ιδίως άρθρο 1.
- (649) Άρθρο 4 του εν λόγω Διατάγματος. Για περισσότερες λεπτομέρειες επ' αυτού βλεπ. ECR 1979, σελ. 3330.
- (650) ECR 1979, σελ. 3330.
(Άρθρο 22 Υπουργικού Διατάγματος της 1-3-1973 (BELGISH(STAATSBLAD) 6-3-73)).
- (651) Βλεπ. κεφάλαια II και III του Ν.Ο. της 22-1-1945 όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε στο Νόμο της 30-7-1971 για τον έλεγχο της οικονομίας και των τιμών, BELGISH (STAATBLAD) της 31-8-71.
- (652) Οι EDWARD DEPRE, GERARD INGELBRECHT, WALTHER VAN DE RYSE και ROBRECHT (HUYS).
- (653) Ποινικό Δικαστήριο.
- (654) ECR 1979, σελ. 3331.
- (655) ο.π.
- (656) Βλεπ. απόφαση της 22ας Ιουνίου 1978.
- (657) Για το πλήρες κείμενο του προδικαστικού ερωτήματος βλεπ. ECR 1979, σελ. 3331.
- (658) Το 1979 στην Μεγάλη Βρετανία την ευθύνη της διακυβέρνησης είχε το Εργατικό Κόμμα με Πρωθυπουργό τον JAMES CALLAHAN. Έτσι εξηγείται και η ασκηθείσα παρέμβαση της Μεγάλης Βρετανίας αφού και η Κυβέρνηση των Εργατικών εφάρμοζε πρόγραμμα παγώματος των τιμών.
- (659) ECR 1979, σελ. 3331.
- (660) ECR 1979, σελ. 3332.
- (661) ο.π. σελ. 3333.
- (662) ο.π. σελ. 3334.
- (663) ο.π.
- (664) ECR 1979, σελ. 3334.
- (665) ο.π. Σ' αυτούς κατά την Βρετανική Κυβέρνηση συμπεριλαμβάνονται:
1) Η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων,
2) η συνεχής και ισόρροπη επέκταση,
3) η αυξημένη σταθερότητα,
4) η επιταχυνόμενη αύξηση του βιοτικού επιπέδου και
5) οι στενότερες σχέσεις των κρατών - μελών που ανήκουν στην Κοινότητα. ECR ο.π. 3334 - 3335.
- (666) ο.π. σελ. 3335.
- (667) ο.π.
- (668) ο.π.
- (669) ο.π. σελ. 3336.
- (670) ECR 1979, σελ. 3336.
- (671) ο.π.
- (672) ο.π.
- (673) ο.π.

- (674) Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα της 20ης Σεπτεμβρίου 1979, ECR 1979
σελ. 3342 - 3348.
- (675) Υποθ. 154 /77 (1978) ECR 1573.
- (676) ECR 1979, σελ. 3343.
- (676) ECR 1979, σελ. 3344.
- (677) Υποθ. 8/74 Dassonville, ECR 1974 σελ. 837
- (678) ECR 1979, σελ. 3345.
- (679) Υποθ. 120 /78 REWE - ZENTAL A.G. V BUNDESMONOPOLVERWALTUNG FUR
BRANNTWEIN, ECR 1979, σελ. 666, 3 CMLR (1979), 494.
Αφορούσε την προστασία της δημόσιας υγείας.
- (680) ECR 1979, 5345.
- (681) ο.π.
- (682) Υποθ. DECHMANN (1978) ECR 1584.
- (683) ECR 1979, σελ. 3346, όπου ανάλυση της σχέσης του άρθρου 103 της
Συνθήκης με τις εθνικές πολιτικές ελέγχου των τιμών.
- (684) Άρθρα 104 - 109 Συνθ. Ε.Ο.Κ.
- (685) Υποθ. 6+11/69, COMMISSION V FRANCE (1969), ECR 523, (1970) CMLR 43.
- (686) ECR 1979, σελ. 3346.
- (687) ο.π. σελ. 3347.
- (688) Υποθ. 222 /78 ICAP V WALTER BENEVENTI, ECR 1979, σελ. 1161,
ιδίως σελ. 1181 επομ.
- (689) Υποθ. 16-20 /79, ECR 1979, σελ. 3347.
- (690) ο.π. σελ. 3348. Βλεπ. επίσης ομοίως H. MAYRAS υποθ. DECHMANN
(1978) ECR σελ. 1594.
- (691) ο.π. σελ. 3348.
- (692) ECR 1979, σελ. 3338, σκέψη 5.
- (693) ο.π. σκέψη 6.
- (694) ο.π. σελ. 3339.
- (695) ο.π. σκέψη 7.
- (695) Υποθ. 31/74 GALLI, 1975 ECR 47.
Υποθ. 65/75 TASKA, 1976 ECR 291.
Υποθ. 88-90/75 SADAM, 1976 ECR 323.
Υποθ. 154/77 DECHMANN, 1978 ECR 1573.
Υποθ. 223/78 GROSOLI, 1979 ECR 2621.
- (696) ECR 1979, σελ. 3339.
- (697) ο.π.
- (698) Βλεπ. επ' αυτού αναλυτικά υπόθεση GALLI.
- (699) ECR 1979, σελ. 3340.
- (700) ο.π. σκέψη 9.
- (701) ECR 1979, σελ. 3341.
- (702) ο.π.
- (703) ο.π. σελ. 3342.
- (704) Υποθ. 27 /74, DEMAG A.G. V FINANZAMT DUISBURG SUD, ECR 1974,
σελ. 1037 επομ.
- (705) ECR 1974, σελ. 1038 εν προκειμένω είχαμε φαινόμενα υπερθέρμανσης
της οικονομίας.
- (706) Αντίθετα στην υπόθεση 72 /72 EINFUHR, ECR 1973, σελ. 377 που ανα-
λύσαμε παραπάνω είχαμε ενδεχόμενο υποτίμησης του γαλλικού φράγκου και

- έλλειμα στο γαλλικό ισοζύγιο πληρωμών. (707) ECR 1974, σελ. 1039. (708) Βλεπ. νόμο GESETZ ZUR FORDERUNG DER STABILITAT UND DES WACHSTUMS δημοσιευθείς στην(B.G.B.I.I), σελ. 125 της 29ης Νοεμβρίου 1968.
- (709) ECR 1974, σελ. 1039.
- (710) Για το πλήρες κείμενο των προδικαστικών αυτών ερωτημάτων βλεπ. ECR 1974, σελ. 1040.
- (711) Το άρθρο 109-παρ.1 προβλέπει ότι σε περίπτωση αιφνιδιας κρίσεως του ισοζυγίου πληρωμών και εφ'όσον δεν ληφθεί αμέσως απόφαση κατ' άρθρο 108 παρ.2 της Συνθήκης, το ενδιαφερόμενο κράτος μπορεί να λάβει συντηρητικώς τα αναγκαία μέτρα διασφάλισης, τα οποία όμως δεν επιτρέπεται να προκαλούν παρά την ελάχιστη διαταραχή στη λειτουργία της Κοινής Αγοράς ούτε πρέπει να υπερβαίνουν τα απόλυτως απαραίτητα όρια για την αντιμετώπιση των αιφνιδίων δυσχερειών που ανέκυψαν. Βλεπ. και υπόθεση 6 και 11 /69, COMMISSION V FRANCE, ECR 523, (1970) CMLR 43.
- (712) ECR 1974, σελ. 1040.
- (713) ECR 1974, σελ. 1043.
- (714) ο.π. σελ. 1044.
- (715) Βλεπ. προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα J. REISCHL της 2ας Οκτωβρίου 1974, ECR 1974, σελ. 1049 - 1059, γλώσσα γερμανική.
- (716) ECR 1974, σελ. 1056.
- (717) ο.π.
- (718) ECR 1974, σελ. 1056.
- (719) ο.π.
- (720) ο.π. σελ. 1057.
- (721) ο.π. σελ. 1059.
- (722) ECR 1974, σελ. 1045, σημείο 6.
- (723) ο.π. σελ.1046.
- (724) Ο Α. Βλάχος, νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος 5, σελ. 94, προφανώς εκ παραδρομής αναφέρει το άρθρο 94.
- (725) ECR 1974, σελ. 1046, σημείο 7.
- (726) ο.π.
- (727) ECR 1974, σελ. 1047, σκέψη 9 γ.
- (728) ECR 1974, σελ. 1047, σκέψη 14.
- (729) ο.π. σελ. 1048.
- (730) Στην προκειμένη περίπτωση το Δ.Ε.Κ. συναγάγει από το σύνολο των στοιχείων που παρείχε το εθνικό δικαστήριο και από τη δικατογραφία της κυρίας υποθέσεως τα στοιχεία του κοινοτικού δικαίου που χρειάζονται ερμηνεία, λαμβάνοντας υπόψη το αντικείμενο της διαφοράς υποθ. 251 /83, HAUG - ADRIEN Συλλ. 1984, σελ. 4287, σημείο 9. Το Δ.Ε.Κ. έδωσε απάντηση και σε προδικαστικά ερωτήματα τα οποία ετέθησαν λανθασμένα. Στην προκειμένη περίπτωση απάντησε σε αυτό που κατά την γνώμη του ήταν πιο χρήσιμο για την υπο κρίση υπόθεση βλεπ. υποθ. 10 /71 HEIN - MULLER (1971) ECR 729 και H.SCHERMERS - JUDICIAL PROTECTION IN THE EUROPEAN COMMUNITIES - 2ND EDITION σελ. 349. Επίσης βλεπ. υποθ. 110 - 111/78, MINISTERE PUBLIC ET AL V VAN WESEMAEL & FOLLACHION (1979) ECR 35, (1979) 3 CMLR σελ. 87.

Ακόμη και σε περίπτωση που το Δ.Ε.Κ. δεν ήταν υποχρεωμένο να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα διότι αφορούσε την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στην εσωτερική έννομη τάξη ενός κράτους- μέλους και πάλι εν προκειμένω το Δ.Ε.Κ. δεν αρνήθηκε να απαντήσει αλλά άντλησε από το προδικαστικό ερώτημα τα θέματα εκείνα τα οποία αφορούσαν ζητήματα ερμηνείας του κοινοτικού δικαίου - βλεπ. υποθ. 11/73 FOURTH TETREIDE IMPORT CASE (1973) ECR 925, (1974) 1 CMLR 57, H. SCHERMERS ο.π. σελ. 349.

- (731) Στην υπ.88 /77 ECR 78,491 το ΔΕΚ απάντησε πρώτα την δεύτερη ερώτηση
 (732) Βλεπ. παραπάνω το δεύτερο ερώτημα του FINANZGERICHT του DUSSELDORF
 (733) Υποθ. 43 /75, GABRIELLA DEFRENNE V SOCIETE ANONYME BELGE DE NAVIGATION AERIENNE SABENA, ECR 1976, σελ. 455 επομ.
 (734) ECR 1976, σελ. 460.
 (735) ο.π.
 (736) ECR 1976, σελ. 460.
 (737) ECR 1976, σελ. 464.
 (738) ο.π. σελ. 464.
 (739) Επρόκειτο δηλαδή για τους κυριώτερους και δυναμικότερους βιομηχανικούς κλάδους της βρετανικής οικονομίας.
 (740) ECR 1976, σελ. 464.
 (741) Η οποία εκπροσωπήθηκε από τον PETER DENYS SCOTT, ECR 1976, σελ.470
 (742) ECR 1976, σελ. 464.
 (743) ECR 1976, σελ. 461.
 (744) ο.π. σελ. 461.
 (745) Η οποία εκπροσωπήθηκε από τον LIAM J. LYSAGHT, ECR 1976, σελ. 470
 (746) ECR 1976, σελ. 465.
 Οι απόψεις αυτές εκφράστηκαν σε ερωτήσεις που υποβλήθηκαν από το Δ.Ε.Κ. προς την Ιρλανδική Κυβέρνηση.
 (747) ο.π.
 (748) ECR 1976, σελ. 465. (749) ECR 1976, σελ. 470. (750) Στην Δανία η αρχή της ίσης αμοιβής ανδρών και γυναικών στο δημόσιο τομέα ίσχυε από το 1921. Η άνιση μεταχείριση λόγω φύλου αναφορικά με τα επιδόματα του αρχηγού της οικογένειας καταργήθηκε με νόμο στις 7-6-1958. Στον ιδιωτικό τομέα οι διαφορές αμοιβών ανδρών και γυναικών περιορίστηκαν σταδιακά από το 1965 με διάφορες συλλογικές συμβάσεις και καταργήθηκαν ολοκληρωτικά από 1-1-1973. Για τον λόγο αυτό άλλωστε και η Δανία δεν άσκησε παρέμβαση στην εν λόγω υπόθεση. Για την κατάσταση στην Δανία αλλά και στις άλλες κοινοτικές χώρες προ του 1976 στον τομέα της ίσης αμοιβής ανδρών - γυναικών βλεπ. ECR 1976, σελ. 467 - 468.
 (751) Η οποία εκπροσωπήθηκε από την Βελγίδα δικηγόρο του Συλλόγου των Βρυξελλών MARIE - THERESE CUVELLIEZ, ECR 1976, σελ. 470.
 (752) ECR 1976, σελ. 470.
 (753) Προτάσεις Γενικού Εισαγγελέα A. TRABUCCHI, της 10ης Μαρτίου 1976, ECR 1976, σελ. 483 - 493, γλώσσα η Ιταλική.

- (754) ECR 1976, σελ. 492.
- (755) Η λέξη σκοπιμότητα (EXPEDIENCY) θα μπορούσε να αποδοθεί και ως ωφελιμότητα.
- (756) ECR 1976, σελ. 492.
- (757) Υποθ. 28/67 MÖLKEREI - ZENTRALE WESTFALEN V HAUPTZOLLAMT PATERBORN (1968) ECR σελ. 153.
- (758) ECR 1976, σελ. 492.
 Το πρόβλημα βέβαια δεν είναι ακριβώς ίδιο με την προκειμένη υπόθεση διότι στην υπόθεση 28/67 τις κύριες αντιρρήσεις υπέβαλλε κάποιο εθνικό δικαστήριο, εν προκειμένω η BUNDESFINANZHOF, και όχι η Κυβέρνηση ενός κράτους - μέλους, και αφορούσαν τόσο την ορθότητα προγενέστερης απόφασης του Δ.Ε.Κ. στην υπόθεση 57/65 όσο και τα νομικά προβλήματα που δημιουργούσε η σχετική νομολογία του Δ.Ε.Κ. στο νομικό σύστημα της Γερμανίας. ECR 1968, σελ. 146 και 154. Δεν τέθηκε όμως ζήτημα οικονομικής σταθερότητας της Γερμανίας. Για τον λόγο αυτό μάλλον ατυχώς θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η σχετική αναφορά του Α. TRABUCCHI.
- (759) ECR 1976, σελ. 493.
- (760) ο.π.
- (761) ECR 1976, σελ. 480, σκέψη 69.
- (762) Βλεπ. και Α. Βλάχος Νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος 5, σελ. 483-484.
- (763) ECR 1976, σελ. 480, σημείο 70.
- (764) ο.π. σκέψη 71.
- (765) ο.π. σκέψη 72.
- (766) ECR 1976, σελ. 481.
- (767) Η έκφραση δημιουργία επιδικίας είναι από τον Α. Βλάχο Νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος 5, σελ. 384.
- (768) ECR 1976, σελ. 481, σημείο 74.
- (769) Δηλαδή της 8ης Απριλίου 1976.
- (770) ECR 1976, σελ. 481, σημείο 75.
 Για το ζήτημα του διαχρονικού αποτελέσματος της απόφασης αυτής βλεπ. και T.C. HARTLEY, THE FOUNDATIONS OF EUROPEAN COMMUNITY LAW σελ. 60 - 62.
 Η. SCHERMERS σελ. 22 - 23 και 48 - 49.
 P.J.G. KARTEYN - P.V. VAN THEMMAAT σελ. 172, σημείωση 409 και σελ. 92, σημ. 134.
- (771) Υποθ. 6 + 11 /69 COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES V FRENCH REPUBLIC, ECR 1969, σελ. 523 επομ.
- (772) ECR 1969, σελ. 526., (773) ECR 1969, σελ. 546., (774) ο.π. σελ. 546.
- (775) ο.π. σελ. 526.
- (776) Ελάχιστες μέρες δηλαδή πριν ξεσπάσει η φοιτητική εξέγερση του Γαλλικού Μάη. (777) ECR 1969, σελ. 526.
- (778) Το εν λόγω απόσπασμα είναι ακριβής μετάφραση από Έκθεση του Εισαγγητή Δικαστή J. MARTENS DE WILMARS, ECR 1969, σελ. 526, όπως την παραθέτει ο Α. Βλάχος Νομολογία Δ.Ε.Κ., τόμος 2, σελ. 514.
- (779) ECR 1969, σελ. 526.
- (780) ο.π. σελ. 527.

- (781) Απόφαση 68 /301 /Ε.Ο.Κ. της Επιτροπής της 23ης Ιουλίου 1968, Ο.Ι. 25 Ιουλίου 1968, L 178.
Για τα προϊόντα της Ε.Κ.Α.Χ. η Επιτροπή εξέδωσε την υπ' αριθμ. 914 /68 /Ε.Ο.Κ. απόφαση της 6ης Ιουλίου 1968, Ο.Ι. 6-7-1968, L 159
- (782) ECR 1969, σελ. 527.
- (783) ο.π.
- (784) ο.π.
- (785) ECR 1969, σελ. 534.
- (786) ο.π. σελ. 535.
- (787) ο.π.
- (788) ο.π.
- (789) ECR 1969, σελ. 535.
- (790) ο.π.
- (791) Βλεπ. προτάσεις Κ. ROEMER, της 29ης Οκτωβρίου 1969, ECR 1969, σελ. 546 - 556, γλώσσα γερμανική.
- (792) ο.π. σελ. 547.
- (793) ο.π. σελ. 550. Εν προκειμένω επικαλέστηκε την απόφαση του Ο.Ε.Κ. επί της υποθέσεως 3 /59, ECR 1960, σελ. 133 - 134.
- (794) ECR 1969, σελ. 554.
- (795) ο.π.
- (796) ECR 1969, σελ. 554.
- (797) ο.π.
- (798) Ο εν λόγω συλλογισμός του Κ. ROEMER είναι ατυχής διότι η Γαλλική Κυβέρνηση έθετε θέμα παράβασης του άρθρου 2 και 6 (2) της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. η οποία ως γνωστόν δεν εφαρμόζοταν στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα. Εκεί ως γνωστό εφαρμόζοταν η Συνθήκη της Ε.Κ.Α.Χ. για την οποία οι Γάλλοι ισχυριζόταν ότι είχε παραβιαστεί το άρθρο 2 παρ.2 της Ε.Κ.Α.Χ. το οποίο δεν είναι ίδιο με το άρθρο 2 της Ε.Ο.Κ. (αυξημένη σταθερότητα) και το άρθρο 6 παρ.2 της Ε.Ο.Κ. (εσωτερική και εξωτερική οικονομική σταθερότητα).
- (799) ο.π. σελ. 554.
- (800) ECR 1969, σελ. 545.
- (801) ECR 1969, σελ. 539, σκέψη 14.
- (802) ο.π. σκέψη 15.
- (803) ECR 1969, σελ. 540, σκέψη 16.
- (804) ο.π. σκέψη 17. Βλέπε επίσης υποθ. 95 /81 Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1982, σελ. 2187 αλλά και 57 /86 Ελλάδα κατά Επιτροπής Συλλογή 1988, σελ. 2872, σημείο 9 σύμφωνα με την οποία η άσκηση από τα κράτη - μέλη αρμοδιοτήτων που έχουν διατηρήσει στο νομισματικό τομέα δεν τους επιτρέπει να λαμβάνουν μονομερώς μέτρα που η Συνθήκη απαγορεύει.
- (805) ο.π.
- (806) ECR 1969, σελ. 540, σκέψη 19.
- (807) Βλέπε ομοίως υπόθεση 57/86 Ελλάδα κατά Επιτροπής ECR 1988, σελ. 2871, σκέψη 8.
- (808) ο.π. σκέψη 20 και 21.
- (809) ο.π. σκέψη 22.
- (810) ECR 1969, σελ. 541, σκέψη 26.

- (811) ο.π. σκέψη 28.
- (812) ECR 1969, σελ. 541.
- (813) ο.π.
- (814) ο.π.
- (815) ECR 1969, σελ. 541, σκέψη 32.
- (816) ECR 1969, σελ. 542, σκέψη 33.
- (817) ο.π. σκέψη 34.
- (818) Απόφαση Επιτροπής υπ' αριθμ. 86 /475 της 20ης Ιουνίου 1986, εκδοθείσα κατ' άρθρο 5 παρ.2 Κανονισμού Συμβουλίου 729 /70 (21ης Απριλίου 1970).
- (819) ECR 1986, σελ. 2632.
- (820) Βλεπ. υποθ. 214 /86 R Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλ. 1986, σελ. 2631 επομ.
- (821) ο.π. σελ. 2635.
- (822) Βλεπ. απόφαση 85 /594 της 22ας Νοεμβρίου 1985, E.E. L 373, σελ.9.
- (823) ECR 1986, σελ. 2635.
- (824) ο.π. σκέψη 13.
- (825) ο.π.
- (826) Βλεπ. Διάταξη Προέδρου Ο.Ε.Κ. της 6ης Φεβρουαρίου 1986 στην υπόθεση 310 /85 R. DEUFIL κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σελ. 537.
- (827) ο.π. σκέψη 13.
- (828) Συλλογή 1986, σελ. 2636, σκέψη 17.
Ο Α.Ι. MACKENZIE STUART θεώρησε ότι από το συνολικό επίδικο ποσό των 8,1 δις δραχ., ποσό 4,8 δις που αφορούσε επιστροφές και εξισωτικά ποσά δεν είχαν αποτελέσει αντικείμενο οριστικής απόφασης κατά την διάρκεια της εκκαθάρισης λογαριασμών λόγω της καταβολής εθνικών ενισχύσεων από την Ελλάδα για εξαγωγές, ECR ο.π. σελ. 2636.
- (829) Συλλογή 1986, σελ. 2634, σκέψη 11.
- (830) Συλλογή 1986, σελ. 2637, σκέψη 20.
- (831) Βλεπ. Διάταξη Προέδρου στις υποθ. 31/77 R και 53/77 R, Επιτροπή κατά Ηνωμένου Βασιλείου REC 1977, σελ. 921 και Διάταξη Προέδρου της 19-7-83 στην υπόθεση 120/83 R RAZNOIMPORT κατά Επιτροπής, Συλλογή 1983, 2573.
- (832) ο.π. σελ. 2637, σκέψη 25.
Για την Ελληνική Δημοκρατία παρέστησαν οι Β. Ζορμπάς και Μ. Τσοτσάνης νομικός συνεργάτης του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και νομικός σύμβουλος του Υπουργείου Γεωργίας, αντίστοιχα, Συλλογή 1986, σελ.(2631).
- (833) Συλλογή 1986, σελ. 2637, σκέψη 22.
- (834) Συλλογή 1986, σελ. 2638, σκέψη 23.
Επί της ίδιας υποθέσεως ο Πρόεδρος του Ο.Ε.Κ. εξέδωσε Διάταξη κατ' άρθρο 84 παρ.2 του Κανονισμού με την οποία χορηγούσε προσωρινή αναστολή εκτελέσεως της εν λόγω απόφασης της Επιτροπής, μέχρις εκδόσεως οριστικής Διατάξεως επί της αιτηθείσης αναστολής Συλλογή 1986, σελ. 2505 - 2509.
- (835) Απόφαση Επιτροπής 88/630, της 29ης Νοεμβρίου 1988, E.E.L.353, σελ.30

- (836) Συλλογή 1989, 986. (837) Οι Ελληνικές Αρχές δήλωναν δαπάνες 168,4 δις δρχ. και η Επιτροπή αναγνώρισε δαπάνες 161,5 δις δρχ.
- (838) Άρθρα 185 και 186 Συνθ. Ε.Ο.Κ. σε συνδιασμό με άρθρα 83 και 84 Κανονισμού Ο.Ε.Κ.
- (839) Υποθ. 32 /89 R, Συλλογή 1989, σελ. 989.
- (840) ο.π. σκέψη 13.
- (841) ο.π. σκέψη 14.
- (842) ο.π.
- (843) Συλλογή 1989, σελ. 989, σκέψη 15.
- (844) Συλλογή 1989, σελ. 990.
Βλέπε όμως και 57 /86 R Ελλάδα V Επιτροπής, Συλλογή 1986, σελ. 1500 - 1505, όπου η ζήτεια Ελλήνων εξαγωγέων θεωρείται ως προσωπική του Ελληνικού Κράτους και αναγνωρίστηκε.
Βλέπε και προτάσεις SLYNN, Συλλογή 1988, σελ. 2886.
- (845) ο.π. σκέψη 17.
- (846) Συλλ. 1989, σελ. 990.
- (847) ο.π. σκέψη 18 .
- (848) Διάταξη της 24-9-86 στην υποθ. 214/86 R Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής, Συλλογή 1986, σελ. 2631.
- (849) Συλλογή 1989, σελ. 990, σημ.19. Η Ελληνική Δημοκρατία εκπροσωπήθηκε από τον Κ. Σταυρόπουλο, Φ. Σταθόπουλο, Η. Παΐο και Μ. Τσοτσάνη.
- (850) Υποθ. 57 /86 R Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 1986, σελ. 1497 επομ.
- (851) Έκθεση επ' ακροατηρίω του T.F. O' HIGGINS στην υπόθεση 63/87 Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ελληνικής Δημοκρατίας, Συλλογή 1988, σελ. 2876.
- (852) Συλλογή 1988, σελ. 2876.
- (853) ο.π.
- (854) Απόφαση Επιτροπής 86/187/Ε.Ο.Κ., της 13ης Νοεμβρίου 1985, Ε.Ε. L 136 της 23-5-1986, σελ. 61.
- (855) Συλλογή 1986, σελ. 2876.
- (856) ο.π.
- (857) Η εν λόγω απόφαση κοινοποιήθηκε στην Ελληνική Δημοκρατία στις 23-12-1985.
- (858) Υποθ. 57/86 R Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλογή 1986, σελ. 1497 επομ. στην οποία έχουμε ήδη αναφερθεί παραπάνω.
- (859) Πρόκειται για τις υπ' αριθμ. 790 /5-6-86 και 936 /29-1-87 αποφάσεις της Τράπεζας της Ελλάδος με τις οποίες μειωνόταν το προμ από 6 σε 5% και από 5 σε 3% αντίστοιχα, ενώ από 1-1-1988 το εν λόγω προμ καταργείται ολοκληρωτικά, Συλλογή 1988, σελ. 2877 και 2878.
- (860) Συλλογή 1988, σελ. 2878.
- (861) ο.π. σελ. 2879.
- (862) Συλλ. 1988, σελ. 2879.
- (863) ο.π.
- (864) ο.π.
- (865) Συλλογή 1988, σελ. 2879.

(866) ο.π. Βλεπ. σχετικά υπόθεση 52/84, Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1986, σελ. 89, σκέψη 14.

(867) Στην ουσία πρόκειται για ένσταση.

(868) Συλλογή 1988, σελ. 2880.

Η κατ'ένσταση προσβαλλομένη, απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως μιας κατ'άρθρο 93 παρ.2 Συνθ. Ε.Ο.Κ. αποφάσεως της Επιτροπής, ως λόγος αποκλειών ή αίρων την ενδεχόμενη παράβαση κοινοτικής υποχρεώσεως προσομοιάζει, τρουμένων των αναλογιών με την αδυναμία εκπλήρωσεως της παροχής εκ μέρους του οφειλέτου η οποία οφείλεται σε γεγονός για το οποίο δεν έχει ευθύνη (άρθρα 335 και 336 Α.Κ.).

Κατά τη γνώμη μας απο την νομολογία των παραπάνω άρθρων του Α.Κ. θα μπορούσαν ενδεχομένως να αντιληθούν επιχειρήματα, τρουμένων πάντοτε των αναλογιών, τα οποία θα μπορούσαν να εμπλουτίσουν την απόλυτη αδυναμία ορθής εκτελέσεως μιας κατ' άρθρο 93 παρ.2 απόφασης της Επιτροπής.

Για την επί των άρθρων 335 και 336 Α.Κ. κυριώτερη νομολογία βλέπε:

α. ΑΠ 93 /67 ΝΟΒ 15, σελ. 791, ΕΑ 5917 /76 ΝΟΒ 25, σελ. 401, ΕΑ 26 /54 ΝΟΒ 2, σελ. 732, ΑΠ 983 /73 ΝΟΒ 22, σελ. 510, ΕΑ 1106/82 Αρμ. 37, σελ. 475, ΕΑ 2924 /81 Αρμ. 36, σελ. 713, ΕΑ 334 /78 Αρμ. 33, σελ. 118, ΕΑ 5917 /76, ΝΟΒ 25, σελ. 401, ΕΑ 6134 /74 ΝΟΒ 22, σελ. 1428 (για το άρθρο 335 Α.Κ.).

β. ΑΠ 105 /61 ΝΟΒ 9, σελ. 970, ΕΘ 286 /67, ΝΟΒ 15, σελ. 753, ΑΠ 369 /73, ΝΟΒ 21, σελ.1196, ΕΑ 4267 /77, ΝΟΒ 25, σελ. 1375, ΑΠ 809 /77 ΝΟΒ 26, 510, ΑΠ 195 /72, ΝΟΒ 20, σελ. 895, ΑΠ 651 /64 ΝΟΒ 13, σελ. 374, ΕΑ 86 /71 Αρμ. 25, σελ. 524, ΕΘ 886 /70, Αρμ. 25 σελ. 109, ΕΠ 279 /59 ΝΟ 16, σελ. 201, ΑΠ 93 /67, ΝΟΒ 15, σελ. 791, ΕΑ 2924 /81, Αρμ. 36, σελ. 713.

(869) Συλλογή 1988, σελ. 2880.

(870) ο.π.

(871) ο.π. Βλεπ. σχετικά και υπόθεση 69 /86 Επιτροπή κατά Ιταλίας, της 12ης Φεβρουαρίου 1987. Συλλογή 1987, σελ. 773.

(872) Συλλογή 1988, σελ. 2885.

(873) ο.π.

(874) ο.π.

(875) Βλ. προτάσεις Γεν.Εισαγγελέα 1ης Μαρτίου 1988. Συλλ.1988, σελ.2883.

(876) Υποθ. 213 /85 Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών. Συλλογή 1988, σελ. 281.

(877) Βλεπ. υποθ. 173 /73, Επιτροπή κατά Ιταλίας, ECR 1974, σελ. 709.

(878) Υποθ. 213 /85, σκέψη 19, ο.π. (879) Συλλογή 1988, σελ. 2884. (880)

ο.π. Με την διατύπωση του αυτή ο β. SLYNN επεσημαίνει την σχετική διαφωνία του με την απόφαση του Ο.Ε.Κ., πλην όμως λόγω του καθήκοντος του να συνδράμει το Ο.Ε.Κ. (άρθρο 166, Συνθ. Ε.Ο.Κ.), στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η ακριβής αναφορά στη νομολογία του, μνημονεύει την εν λόγω απόφαση.

- (881) Ο πρώτος ισχυρισμός έγκειτο στο ότι η απόφαση της Επιτροπής ήταν ασαφής ή επιδεκτική διαφόρων ερμηνειών. Συλλογή 1988, σελ. 2884. Βλεπ. και σχετική νομολογία Ο.Ε.Κ. επί των υποθέσεων 70 /72, Επιτροπή κατά Γερμανίας, ECR 1973, σελ. 813, στην οποία απορρίφθηκε προσφυγή της Επιτροπής διότι κρίθηκε ότι η απόφαση της επέβαλλε υποχρέωση που ήταν αόριστη και υποθ. 52 /83, Επιτροπή κατά Γαλλίας Συλλογή 1983, σελ. 3707, στην οποία έγινε δεκτό ότι η απόφαση της Επιτροπής επέβαλλε μια σαφή υποχρέωση.
- (882) Συλλογή 1988, σελ. 2885.
- (883) ο.π.
- (884) Συλλογή 1988, σελ. 2885.
Αυτό δεν αμφισβητήθηκε ούτε απο την ελληνική πλευρά. Εκείνο που αμφισβητήθηκε ήταν η διαχρονική δυνατότητα συμμόρφωσης και ο μη αποσπασματικός τρόπος συμμόρφωσης.
- (885) Συλλ.1988,σελ.2886. Εν προκειμένω ο G.SLYNN προφανώς εννοεί ότι δεν προβλήθηκε τέτοιο επιχείρημα όχι στα πλαίσια της δίκης αυτής, αλλά της υπόθεσης 57/86 (Ελλ/κή Δημοκρατία V Επιτροπής) επί της οποίας είχε προηγηθεί η παρουσίαση των προτάσεων του (Συλ.1988,σελ.2864,1-3-1988). Σύμφωνα με την νομ/γία του Ο.Ε.Κ. υπ.165/77 COMMISSION V BELGIUM(1978) ECR 1881& 52/83 COMMISSION V FRANCE(1983) ECR 3715-3716, σκέψη 10, η αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (THE PRINCIPLE OF THE PROTECTION OF LEGITIMATE EXPECTATION) μπορεί να προβληθεί μόνο με προσφυγή ακυρώσεως κατ' άρθρο 173 Συνθ. Ε.Ο.Κ και όχι ως ένσταση του καθού κράτους - μέλους κατά της εγκυρότητας της κατ' άρθρο 93 παρ.2 Συνθ. απόφαση της Επιτροπής, στα πλαίσια δίκης που εγκαλείται για μη εκτέλεση της εν λόγω αποφάσεως. Για την αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης που κατά το Γερμανικό Διοικητικό Δίκαιο καλείται VERTRAUENSCHUTZ, βλεπ: H.G.SCHERMERS, JUDICIAL PROTECTION IN THE EUROPEAN COMMUNITIES, 2ND ED. P. 50-51 + Υπ. 74/74 ONTA (1975), ECR 550, σκέψη 44, (1977) 1 CMLR, 190, Υπ. 81/72, FIRST REMUNERATIONS ADJUSTMENT CASE (1973) ECR 584, σκέψη 10, (1973) CMLR 657, Υπ. 112/77, SECOND TOEPFER CASE (1978) ECR 1032, 1033, σκέψεις 18+19 Υπ. 78/77, LUHS CASE (1978) ECR 177, 178, σκέψη 6 Υπ. 78/74 (1975) ECR 433, Υπ. 5/75, (1975) ECR 770-771, Υποθ. 1/73, (1973) ECR 730 Υπ. 100/74, (1975) ECR 1405, Υπ. 2/75, (1975), ECR 616, (1977) 1 CMLR 198, Υπ. 95-98/74, 15+100/75, (1975) ECR 1641. Υπ. 70/72 COMMISSION V GERMANY (1973) ECR 813& Υπ. 52/83 COMMISSION V FRANCE, ECR 1983, P. 3715, σκέψη 8, 9, 10. Βλ. επίσης προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα TRABUCCHI στην Υπ. 47/75 (1976) ECR 582 591 (1977) 1 CMLR 152 και MICHEL WAELBROECK, EXAMEN DU JURISPRUDENCE 1971-77 22 RCJB (1978) P 76-77. Βλ. & προτάσεις Γεν. Εισ/λέα MANCHINI Υπ 52/83 ECR 1983, P. 3719. (886) Συλλ. 1988, σελ. 2886. Σαφώς υπονοεί τις υπ. 57/86 & 63/87
- (887) Υποθ. 63 /87, Συλλογή 1988, σελ. 2895.
- (888) ο.π. σκέψη 8.
- (889) Υποθ. 101/78, GRANARIA V HOOFDPRODUCTSCHAP VOOR AKKERBOUWPRODUKTEN REC 1979, σελ. 623.;
- (890) Υποθ. 63/87, Συλλ. 1988, σελ. 2891, σκέψη 12.
- (891) ο.π. σκέψη 11.

(892) Στην υπόθεσή 52/84 Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλογή 1986, σελ. 89, το Δικαστήριο αποφάνθηκε επί του θέματος αυτού μεταξύ άλλων ότι ο μόνος αμυντικός ισχυρισμός που θα μπορούσε επιπλέον να προβάλλει η Κυβέρνηση του Βελγίου κατά της προσφυγής λόγω παραβάσεως ήταν ο ισχυρισμός της απόλυτης αδυναμίας ορθής εκτελέσεως της απόφασης.

Η απόφαση επέβαλλε την κατάργηση της συμμετοχής στο μετοχικό κεφάλαιο η υποχρέωση δε αυτή ήταν αρκετά σαφής για να εκτελεστεί. Το γεγονός ότι λόγω της οικονομικής κατάστασης της επιχειρήσεως οι Βελγικές Αρχές δεν μπορούσαν να αναζητήσουν το ποσό που είχε καταβληθεί δεν συνιστούσε αδυναμία εκτελέσεως, εφόσον ο σκοπός που επεδίωκε η Επιτροπή ήταν η κατάργηση της ενισχύσεως, σκοπός ο οποίος όπως παραδέχθηκε η Βελγική Κυβέρνηση, μπορούσε να επιτευχθεί με την εκκαθάριση της επιχείρησης.

Βλ. επίσης και προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα CARL OTTO LENZ στην εν λόγω υπόθεση 52/84, ECR 1986, σελ. 90 επομ. και ιδίως σελ. 94-95 όπου μεταξύ άλλων υποστηρίζει ότι μετά την πάροδο της κατ'άρθρο 173 παρ.3 Συνθ. Ε.Ο.Κ. αποκλειστικής προθεσμίας ασκήσεως προσφυγής δεν μπορεί δικαστικά στα πλαίσια συζήτησης προσφυγής λόγω παραβάσεως να ελεγχθεί η νομιμότητα της απόφασης της Επιτροπής και ότι ο μόνος αμυντικός μηχανισμός του καθού είναι είτε ότι η απόφαση της προσφεύγουσας δεν είχε συγκεκριμενοποιηθεί επαρκώς ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί, είτε ότι διατάσσει ενέργεια που απο ν ο μ ι κ ή άποψη είναι αδύνατο να εκτελέσει το καθού κράτος-μέλος.

(893) Εδώ το Δ.Ε.Κ. υπονοεί σαφώς την διαχρονική αδυναμία εκτελέσεως.

(894) Εδώ σαφώς προσχωρεί στην ηπιώτερη θέση που εξέφρασε η Επιτροπή στην εν λόγω υπόθεση σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση δεόντως αποδεικνυομένης αδυναμίας λήψης των απαιτούμενων μέτρων εντός της ταχθείσης προθεσμίας, αυτά πρέπει να λαμβάνονται ή να τίθενται σε εφαρμογή εντός ευλόγου χρόνου υπ. 63/87, Συλ. 1988, σελ. 2891, σκέψη 9 απόφασης. Επ'αυτού θα θέλαμε να παραθέσουμε και την ουσιαστική θέση του ΔΕΚ με κεφαλιώδη σημασία, που εξέφρασε στην υπ. 52/84 (Συλ. 1986, σ. 105, σκ. 16) σύμφωνα με την οποία, το γεγονός ότι το κράτος προς το οποίο απευθύνεται η απόφαση δε μπορεί να προβάλλει, κατά μιας προσφυγής του άρθ. 93 παρ. 2 εδ. 2 άλλους ισχυρισμούς εκτός απ' την απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως δεν εμποδίζει τα κράτη - μέλη τα οποία κατά την εκτέλεση της απόφασης συναντούν δυσχέρειες που δεν είχαν προβλεφθεί και δεν μπορούσαν να προβλεφθούν ή αντιλαμβάνονται ότι θα υπάρξουν συνέπειες που δεν είχε υπολογίσει η Επιτροπή, να θέσουν τα προβλήματα αυτά στην κρίση της Επιτροπής προτείνοντας τις κατάλληλες τροποποιήσεις της εν λόγω απόφασης. Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή και το κράτος - μέλος σ φ ε ί - λ ο υ ν σύμφωνα με τον κανόνα που επιβάλλει στα κράτη - μέλη και τα κοινοτικά όργανα το αμοιβαίο καθήκον ειλικρινούς συνεργασίας, από το οποίο εμπνέεται συγκεκριμένα το άρθρο 5 της Συνθήκης, να συνεργαστούν καλόπιστα για να υπερπηδήσουν τις δυσκολίες, σεβόμενα πλήρως τις δ ι α τ ά ξ ε ι ς τ η ς Σ υ ν θ ή κ η ς και ιδίως εκείνες που αφορούν τις ενισχύσεις. Το απόσπασμα αυτό επικαλέστηκε και ο G. SLYNN για να αντικρούσει το ελληνικό επιχείρημα ότι κατά τις διαπραγματεύσεις εγκρίσεως του ελληνικού σταθεροποιητικού προγράμματος, τέθηκε άτυπα και το θέμα της μη εκτέλεσης της

- επίδικης απόφασης της Επιτροπής, (Συλλ. 1988, σελ. 2887). Βλ. επίσης σχετικά με καθήκον ειδικρινούς συνεργασίας κοινοτικών οργάνων και κρατών - μελών στα άνω πλαίσια, υπόθεση 5/86 Επιτροπή κατά Βελγίου, Συλλ. 1987, σελ. 1773.
- (895) Συλλογή 1988, σελ. 2892, σκέψη 14.
- 896.) Υποθ. 57/86 Ελληνική Δημοκρατία κατά Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Συλλ. 1988, σελ. 2855 επομ.
- (897) Βλεπ. υποθ. 63/87 Επιτροπή κατά Ελλάδας, Συλλ. 1988, σελ. 2879. Βλεπ. ομοίως και Ιταλικούς και Γαλλικούς ισχυρισμούς στην υποθ. 95/81, Συλλ. 1982, σελ. 2192 και 2194.
- (898) Υποθ. 6 και 11/69, ECR 1969, σελ. 535.
- (899) Βλεπ. υποθ. 6 και 11/69 REC 1969, σελ. 523.
- (900) Για την Ελληνική Δημοκρατία, όπως και στην υποθ. 63/87 παρέστησαν οι: Στέλιος Περράκης, Βασίλης Ζορμπάς και Ηλίας Νάιος. Ενώ για την Επιτροπή οι: Θεοφάνης Χριστοφόρου και Γεώργιος Κρεμλής, Συλλ. 1988 σελ. 2869 και 2888 αντίστοιχα.
- (901) ο.π. σελ. 2858.
- (902) ο.π. σελ. 2859.
- (903) ο.π.
- (904) Συλλ. 1988, σελ. 2860.
- (905) ο.π. σελ. 2864 επομ.
- (906) ο.π. σελ. 2865
- (907) ο.π. σελ. 2866.
- (908) ο.π.
- (909) Υποθ. 6+11/69, REC 1969, σελ 523.
- (910) Συλλ. 1988, σελ. 2866.
- (911) Συλλ. 1988, σελ. 2866.
- (912) Υποθ. 57/86, Συλλ. 1988, σελ. 2875, σκέψη 8.
- (913) Υποθ. 6+11/69, REC 1969, 523 και υποθ. 95/81 Επιτροπή κατά Ιταλίας Συλλ. 1982, σελ. 2187.
- (914) Υποθ. 57/86 Συλλ. 1988, 2872, σκέψη 9.
Ομοίως και ο Γεν. Εισαγγελέας G. SLYNN στην υπ. 95/81, Συλλ. 1982, σελ. 2210 και ο Γεν. Εισαγγελέας MAYRAS στην υπ. 16 και 20/79 MINISTERE PUBLIC V JOSEPH DANIS ECR 1979, 3342 και ιδίως σελ. 3346.
- Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι η πρόληψη διαταράξεως του ισοζυγίου πληρωμών και οι εκτιμήσεις νομισματικού χαρακτήρα που αναφέρονται στα άρθρα 104 και 108 της Συνθήκης δεν παρέχουν τη δυνατότητα παρεκκλίσεως από το άρθρο 30 μέσω του άρθρου 36 της Ε.Ο.Κ. για λόγους δημοσίας τάξεως (G. SLYNN υπ. 95/81, Συλλ. 1982, σελ. 2211).
- Καθόσον το άρθρο 36 αφορά περιπτώσεις που δεν έχουν οικονομικό χαρακτήρα (Υπ. 7/61 Επιτροπή κατά Ιταλίας 1961, ECR σελ. 317 και ιδίως 329 και υπ. 95/81. Συλλ. 1982, σελ. 2204, σκέψη 27) η δε δημόσια τάξη του εν λόγω άρθρου δεν αναφέρεται στην νομισματική δημόσια τάξη (Γεν. Εισαγγελέας MAYRAS υπ. 7/78 R V THOMPSON (1978) ECR σελ. 2247, ιδίως 2281).
- Επίσης θα πρέπει να επισημανθεί ότι κατά τους A.W.H. MEIJ και J.A. WINTER, (Μέτρα ισοδυναμίου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς (1976) 13 CMLRv σελ. 79 και ιδίως 89) οι σκέψεις του Ο.Ε.Κ. στις υποθέσεις 6 + 11/69 για την σχέση μεταξύ των άρθρων 104 και 92 της Συνθήκης Ε.Ο.Κ. φαίνεται κατ'αρχήν να ισχύουν επίσης περί της σχέσεως 103 επομ. και 30.

- Ομοίως επ' αυτού και G. SLYNN υποθ. 95/81. Συλλ. 1982, σελ. 2210.
 Αυτό σημαίνει ότι κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τους που τα κράτη - μέλη έχουν διατηρήσει στον τομέα της πολιτικής συγκυρίας (άρθρο 103) δεν εμπίπτουν στο πεδίο του άρθρου 30 της Συνθήκης.
- (915) Υποθ. 7 /61, COMMISSION V ITALY, ECR 1961, σελ. 317 επομ.
 Η εν λόγω υπόθεση ήταν και η πρώτη υπόθεση που εξετάσε το Δ.Ε.Κ. στα πλαίσια της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. Επ' αυτού βλεπ. και Γεν.Εισαγγελέα M. LAGRANGE, ECR ο.π. σελ. 330.
- (916) ECR 1961, σελ. 320.
 (917) ECR 1961, σελ. 320.
 (918) Η προσφυγή ασκήθηκε κατά της Ιταλικής Κυβερνήσεως και το Δ.Ε.Κ. εξέδωσε την απόφαση του εις βάρος της Ιταλικής Δημοκρατίας διότι σύμφωνα με την Συνθήκη, καθού είναι το κράτος - μέλος εκπροσωπούμενο από την Κυβέρνηση του. Βλ. επίσης COMMISSION V GOVERNMENT OF THE ITALIAN REPUBLIC CASE 16 /69 (1969) ECR 377, πλην όμως το Δ.Ε.Κ. εν προκειμένω εξέδωσε την απόφαση του εις βάρος της Ιταλικής Δημοκρατίας.
 Βλ. T.C. HARTLEY THE FOUNDATIONS OF EUROPEAN COMMUNITY LAW σελ.289 σημ.16 και H. SCHERMERS JUDICIAL PROTECTION IN THE EUROPEAN COMMUNITIES.
 Όμως και πάλι εν προκειμένω διέταξε την Ιταλική Κυβέρνηση να πληρώσει τα δικαστικά έξοδα, βλεπ. ECR 1969, σελ. 384.
- (919) ECR 1961, σελ. 324.
 (920) ECR 1961, σελ. 324.
 (921) ο.π. σελ. 325.
 (922) ECR 1961, σελ. 325.
 (923) Βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα M. LAGRANGE της 29ης Νοεμβρίου 1961, ECR 1961, 330 - 338.
 (924) ο.π. σελ. 337.
 (925) ο.π.
 (926) ECR 1961, σελ. 329.
 (927) ECR 1961, σελ. 329.
 (928) ECR 1961, σελ. 929
 (929) ο.π.
 (930) Υποθ. 6 + 11/69 COMMISSION V FRANCE (1969) ECR 523, (1970) CMLR 43.
 (931) Βλεπ. υποκεφάλαιο η κοινωνική κρίση ως παράγοντας μη σταθερότητας
 (932) Υποθ. 95 /81, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1982, σελ. 2187 επομ.
 (933) Νόμος 1126 της 20ης Ιουλίου 1952, που δημοσιεύθηκε στην GAZZETTA UFFICIALE αριθμ.206 της 5ης Σεπτεμβρίου 1952, όπως τροποποιήθηκε από Ν. 162 /1962, (GAZZETTA UFFICIALE υπ'αριθμ. 111 /30-4-1962).
 (934) Συλλ. 1982, σελ. 2206.
 (935) ο.π. σελ. 2206.
 (936) Συλλ. 1982, σελ. 2189.
 (937) ο.π. σελ. 2189 και 2206.
 (938) Υ.Α. 12ης Ιουλίου 1978, GAZZETTA UFFICIALE υπ'αριθμ. 220 /8-8-78 και Υ.Α. της 28ης Σεπτεμβρίου 1980.
 (939) Υ.Α. της 12ης Μαρτίου 1981, GAZZETTA UFFICIALE υπ'αριθμ.82/24-3-81
 (940) Βλ. In Οδηγία Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 1960, Ε.Ε.εκδ.10 /1001, σελ.4
 (941) Συλλ. 1982, σελ. 2207.

- (942) Βλ.2η Οδηγία Συμβουλίου της 18ης Οκτωβρίου 1962,Ο.Υ.2Ρ,ΕΔ.1963-64 σελ.5.
- (943) Συλλ. 1982, σελ. 2191.
- (944) ο.π. σελ. 2192.
- (945) Συλλ. 1982, σελ. 2192.
- (946) Βλεπ. και υπόθεση 7 /61, Επιτροπή κατά Ιταλίας, REC 1961, σελ.619.
- (947) Συλλ. 1982, σελ. 2192.
- (948) Βλεπ. NON-PAPER της Προεδρίας της Διακυβερνητικής για την πολιτική ένωση, AGENCE EUROPE, Νο 1709/1710 της 3ης Μαΐου 1991, σελ. 3.
- (949) Βλεπ. άρθρο 2 προτεινομένων τροποποιήσεων ο.π. AGENCE EUROPE.
- (950) Βλεπ. αρθρ.2 συνθ. ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (951) Υποθ. 95 /81, 1982, σελ. 2193.
- (952) ο.π.
- (953) ο.π.
- (954) Συλλ. 1982, σελ. .2193
- (955) ο.π.
- (956) ο.π. σελ. 2194.
- (957) Συλλ. 1982, σελ. 2194.
- (958) ο.π. Η γαλλική αυτή θέση οποσδήποτε είναι επιρροασμένη από τις περιστάσεις καθώς μετά την εκλογή Μιττεράν στον Προεδρικό θώκο το 1981, παρατηρήθηκαν μαζικές εξαγωγές γαλλικών κεφαλαίων προς το εξωτερικό.
- (959) Συλλ. 1982, σελ. 2194.
- (960) Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα της 17ης Μαρτίου 1982, Συλλ.1982, σελ. 2206 - 2212.
- (961) ο.π. σελ. 2209.
- (962) Συλλ. 1982, σελ. 2210.
- (963) Υποθ. 7/61, Επιτροπή κατά Ιταλίας (1961) ECR σελ.317, ιδίως 329, Υποθ. 7/78, R κατά THOMPSON (1978) ECR 2247,ιδίως 2281, Γεν.Εισαγγελέας Η. MAYRAS.
Υποθ. 113/80 Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, Συλλ. 1981, σελ. 1625 επομ.
Υποθ. 120/78, REWE κατά BUNDESMONOPOL VERWALTUNG FUR BRANNTWEIN (1979) ECR 649.
- (964) Συλλ. 1982 σελ. 2010 - 2011.
- (965) Συλλ. 1982, σελ. 2201, σκέψη 15.
- (966) ο.π. σκέψη 16,
- (967) Συλλ. 1982, σελ. 2201, σκέψη 16.
- (968) ο.π. σκέψη 17.
- (969) ο.π. σκέψη 17, σελ. 2202.
- (970) Συλλ. 1982, σελ. 2202.
- (971) ο.π. σκέψη 25, σελ. 2203.
- (972) Συλλ. 1982, σελ. 2203, σκέψη 25.
- (973) ο.π. σελ. 2204, σκέψη 26.
- (974) ο.π. σκέψη 27.
- (975) ο.π. σελ. 2205.
- (976) Συλλ. 1988, σελ. 2855 επομ.

- (977) Υποθ. 7 /78, REGINA V ERNEST GEORGE THOMPSON, BRIAN ALBERT JOHNSON και COLIN ALEX NORMAN WOODIWISS, ECR 1978, σελ. 2247 επομ.
- (978) Υποθ. 203/80, GUERINO CASATI, προδικαστικό ερώτημα του TRIBUNALE DI BOLZANO, Συλλ. 1981, σελ. 2595.
- (979) Πρόκειται για χρυσά νομίσματα (KRUGERS) κοπής Νοτίου Αφρικής, 22 καρατίων με περιεκτικότητα χρυσού 916 /1000.
- (980) Για τα προδικαστικά ερωτήματα βλεπ. ECR 1978, σελ. 2249.
- (981) Παρόμοια προβλήματα βεβαίως μπορεί να ανακύψουν και σε κοινοτικό επίπεδο μετά την επιχειρούμενη νομισματική ένωση.
- (982) ECR 1978, σελ. 2259.
- (983) ο.π. Η Βρετανική προβληματική είναι γνωστή και παρουσιάζει αντι-στοιχία με αυτήν που εκτέθηκε στα πλαίσια της υπόθεσης VAN DUYN (υποθ. 41 /74 (1974) ECR 1337, (1975) 1 CMLR 1), η οποία όμως δεν έγινε δεκτή απο το Δικαστήριο το οποίο τάχθηκε υπέρ της καθιέρωσης ενιαίων κοινοτικών κριτηρίων για τον προσδιορισμό της έννοιας δημόσια τάξη των άρθρων 48 παρ.3 Συνθ. Ε.Ο.Κ. και 3 παρ.1 Οδηγίας του Συμβουλίου 64 /221, αντίστοιχα.
- (984) ECR 1978, σελ. 2259.
- (985) ο.π.
- (986) ο.π.
- (987) ECR 1978, σελ. 2259.
- (988) ECR 1978, σελ. 2260.
- (989) ο.π.
- (990) ECR 1978, σελ. 2260
- (991) ο.π. σελ. 2260.
- (992) ο.π. σελ. 2262.
- (993) ECR 1978, σελ. 2266.
- (994) ο.π.
- (995) ECR 1978, σελ. 2266
- (996) ο.π.
- (997) ο.π. σελ. 2267.
- (998) ο.π.
- (999) Υποθ. 7 /61, COMMISSION OF THE EUROPEAN ECONOMIC COMMUNITY V GOVERNMENT OF THE ITALIAN REPUBLIC, (1961) ECR 317.
- (1000) ECR 1978, σελ. 2281. Οι προτάσεις του H. MAYRAS παρουσιάστηκαν στις 4 /7 /1978, ECR ο.π. σελ. 2277 - 2290.
- (1001) ECR 1978, σελ. 2281.
- (1002) ECR 1978, σελ. 2281
- (1003) ο.π.
- (1004) ο.π. Η αποθησαύριση είναι στενά συνδεδεμένη με την νομισματική σταθερότητα, τον πληθωρισμό και την υποτίμηση (HENRI GUITTON, LA MONNAIE, Γ970, σελ.276 και H.MAYRAS, ECR ο.π.). Ενώ ο νομισματοποιημένος χρυσός αποτελεί μέρος του ισοζυγίου πληρωμών (C.MAESTRIPIERI, COURTS SUR LA LIBRE CIRCULATION DES CAPITAUX DANS LA CEE 1973-75, σελ.18 και H.MAYRAS, ECR ο.π.
- (1005) ECR 1978, σελ. 2274, σκέψη 22.
- (1006) ECR 1978, σελ. 2274 σκέψη 23.
- (1007) ο.π. σκέψη 24.
- (1008) ο.π. σκέψη 25.

- (1009) ECR 1978, σελ. 2274, σκέψη 26.
 (1100) ο.π. σκέψη 27.
 (1101) ο.π. σκέψη 28.
 (1102) ο.π. σελ.2275, σκέψη 29.
 (1103) Ωπλαδή νόμιμα.
 (1104) ECR 1978, σελ. 2275.
 (1115) ο.π. σκέψη 31.
 (1106) ο.π. σκέψη 32.
 (1107) ο.π. σκέψη 34.
 (1108) Υποθ. 203 /80, GUERRINO CASATI, αίτηση του TRIBUNALE DI BOLZANO, για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως, Συλλ. 1981, σελ. 2595 επομ.
 (1109) ο.π. σελ. 2598.
 (1110) ο.π.
 (1111) Για το πλήρες κείμενο των προδικαστικών ερωτημάτων βλεπ. Συλλ.ο.π. σελ. 2600.
 (1112) Άρθρο 20 Κανονισμού Ο.Ε.Κ.
 (1113) Συλλ. 1981, σελ. 2601.
 (1114) ο.π. σελ. 2601.
 (1115) ο.π.
 (1116) ο.π.
 (1117) ο.π. σελ. 2602.
 (1118) Συλλ. 1981, σελ. 2602.
 (1119) Συλλ.1981, σελ. 2602.
 (1120) ο.π. σελ. 2603. Οι εξαιρέσεις αυτές κατά την Ο.Ο. της Γερμανίας αφορούσαν ιδίως τις βραχυπρόθεσμες επενδύσεις και πιστώσεις, τους λογαριασμούς όψεως και προθεσμίας καθώς και τις διακινήσεις κεφαλαίων προσωπικού χαρακτήρα που για λόγους νομισματικής πολιτικής των κρατών-μελών και εν όψει του παρόντος σταδίου οικονομικής ολοκλήρωσης, δεν δύνανται να απελευθερωθούν. Συλλ.ο.π.
 (1121) ο.π. σελ. 2603.
 (1122) Συλλ. 1981, σελ. 2605.
 (1123) ο.π. σελ. 2605.
 (1124) ο.π.
 (1125) Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα F. CAPOTORTI της 7ης Ιουλίου 1981, Συλλ. 1981, σελ. 2621 - 2637.
 (1126) Βλεπ. σχετικά επ' αυτού: Υποθ. 2 /74 REYNERS, RACC 1974 σελ. 631, υποθ. 33 /74 BINSBERGEN, RACC 1974, σελ.1299, υποθ.36/74 WALRAVE RACC 1974, σελ. 1405, υποθ. 48/75 ROYER RACC 1976, σελ. 497, υποθ. 13/76 DONA RACC 1976, σελ. 1333, υποθ. 11 /77 RATRICK, RACC 1977, σελ.1199, υποθ. 71/76 THIEFFRY, RACC 1977, σελ. 765.
 (1127) Κατάργηση των δασμών και των φορολογικών επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος.
 (1128) Βλεπ. επ' αυτού υποθ. 77/72 CAROLONGO, RACC1973, σελ.611 και υποθ. 45/76 COMET, RACC 1976, σελ. 2043, σύμφωνα με τις οποίες δεν απαιτείται η έκδοση οδηγιών προκειμένου να καταργηθούν μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου οι περιορισμοί που αναφέρονται στα άρθρα 13 και 16 Συνθ. Ε.Ο.Κ. αντίστοιχα.
 (1129) Συλλ. 1981, σελ. 2624.

(1130) ο.π. σελ. 2624. Ανάλογη ρύθμιση υφίσταται και το άρθρο 3 παρ σχετικά με την προσέγγιση των εθνικών νομοθεσιών. Αυτό σημαίνει ότι και στον τομέα αυτό η δράση των κρατών - μελών εξαρτάται από την θέσπιση οδηγιών του Συμβουλίου κατ' άρθρο 100 Συνθ. Ε.Ο.Κ.

Κατά τον F. CAROTORTI, το Συμβούλιο οφείλει εν προκειμένω να προβεί τόσο σε διακριτική στάθμιση των συμφερόντων της Κοινότητας, όσο και σε μια στάθμιση μεταξύ των συμφερόντων αυτών και του συμφέροντος των κατ' ιδίαν κρατών - μελών να διατηρήσουν την ελευθερία δράσεως των. Συλλ. 1981 σελ. 2624 - 2625.

(1131) Βλεπ. υποθ. 2 /74 REYNERS, RACC 1974, σελ. 631, υποθ. 33 /74 BINSBERGEN, RACC 1974, σελ. 1299, υποθ. 10 /71, MULLER, RACC 1971 σελ. 723, υποθ. 78 /76 STEINIKKE UND WEINLIG, RACC 1977, σελ. 595.

(1132) Συλλ. 1981, σελ. 2626.

(1133) ο.π.

(1134) Συλλ. 1981, σελ. 2627.

(1135) ο.π.

(1136) Υποθ. REGINA κατά THOMPSON.

(1137) Συλλ. 1981, σελ. 2629.

(1138) Συλλ. 1981, σελ. 2629.

(1139) ο.π.

(1140) Συλλ. 1981, σελ. 2614, σκέψη 8.

(1141) ο.π. σκέψη 9.

(1142) Συλλ. 1981, σελ. 2614, σκέψη 10.

(1143) ο.π. σκέψη 10.

(1144) 1η ΟΔΗΓΙΑ της 11ης Μαΐου 1960, Ε.Ε. ειδ. έκδοση 10/0001 σελ. 4 και 2η ΟΔΗΓΙΑ της 18ης Οκτωβρίου 1962, Ε.Ε. ειδ. έκδοση 10/001 σελ.168.

(1145) ο.π. σελ. 2615, σκέψη 11.

(1146) Συλλ. 1981, σελ. 2615, σκέψη 12.

(1147) ο.π. σκέψη 13.

(1148) ο.π. σελ. 2616, σκέψη 20.

(1149) ο.π. σελ. 2617, σκέψη 24.

(1150) Συλλ. 1981 σελ. 2617

(1151) ο.π. σελ. 2620.

(1152) ο.π.

(1153) ECR 1963, σελ. 67 - 68.

(1154) ο.π.

(1155) Υποθ. 167/73, ECR 1974, σελ. 359 επομ.

(1156) ο.π. σελ. 378.

(1157) ECR 1973, σελ. 667 επομ.

(1158) ο.π. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα K. Roemer, σελ. 675

(1159) βλεπ. ιδίως ECR 1973, σελ. 1194

(1160) Υποθ. 80 - 81/77, ECR 1979, σελ. 927 επομ.

(1161) ο.π. σελ. 945, σκέψη 22

(1162) Υποθ. 36/74, Walrave - Koch, ECR 1974, σελ. 1405 και 13/76, Dona v Montero, ECR 1976, σελ. 1340, σκέψη 12.

(1163) επ' αυτού βλεπ. παρακάτω πολιτικοί σκοποί.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συνθήκης η Κοινότητα έχει ως αποστολή την επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.

Πρόκειται για ένα κοινωνικό σκοπό που η Κοινότητα οφείλει να προάγει από κοινού με τους υπόλοιπους οικονομικούς σκοπούς της.

Όμως η διατύπωση του κοινωνικού αυτού σκοπού της Κοινότητας είναι πολύ γενική και θέτει αυτόματα ορισμένα ερωτήματα.

Ποιά είναι η έννοια του όρου βιοτικό επίπεδο; Αναφέρεται μόνο στο ατομικό εισόδημα ή περιλαμβάνεται σ' αυτό και ο επονομαζόμενος "κοινωνικός μισθός" και οι λοιπές παροχές του κράτους πρόνοιας;

Τι ακριβώς σημαίνει ανύψωση του βιοτικού επιπέδου; Αφορά στενά την αύξηση του ατομικού εισοδήματος ή μήπως αναφέρεται σε ευρύτερους παράγοντες, όπως είναι η μείωση των φόρων, η επίτευξη χαμηλών τιμών καταναλωτή, η πάταξη του πληθωρισμού κ.λ.π.;

Ποιό το επίπεδο αναφοράς του προκειμένου να μετρηθεί η επιδιωκομένη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου; Λαμβάνεται ως βάση το ύψος του βιοτικού επιπέδου που υπήρχε πριν την ίδρυση των Κοινοτήτων, ή εν πάσει περιπτώσει πριν την λήξη της μεταβατικής περιόδου ή μήπως αποτελεί μία έννοια συνεχούς δυναμικής με αναφορά στα ίδια τα σφέλη τα οποία προήλθον λόγω της ίδρυσης και της λειτουργίας των Κοινοτήτων; Και αν ναι αυτό σημαίνει ότι το βιοτικό επίπεδο στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα πρέπει πάντοτε να αυξάνει; Μήπως κατά συνέπεια είναι τα όργανα της Κοινότητας κατ' άρθρα 2 & 4 συνθ. ΕΟΚ υποχρεωμένα να διατηρήσουν άθικτες κατά τις περιόδους ύφεσης του οικονομικού κύκλου, τις επονομαζόμενες "κοινωνικές κατακτήσεις" που αναμφισβήτητα συμβάλλουν στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου;

Ποιοί ρυθμοί αύξησης είναι αυτοί που θα μπορούσαν να χαρακτηρίσουν την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου επιταχυνόμενη;

Ποια η σχέση της απασχόλησης και της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου; Πως μπορεί να επηρεασθεί το βιοτικό επίπεδο από την υπερπαραγωγή, την ελεύθερη εισαγωγή εμπορευμάτων από τρίτες μη κοινοτικές χώρες, τον ενδοκοινοτικό ή παγκόσμιο ανταγωνισμό;

Και τέλος, ποιών κοινωνικών ομάδων, στρωμάτων ή τάξεων το βιοτικό επίπεδο οφείλει η Κοινότητα να ανυψώσει;

Όλων των πολιτών των κρατών-μελών της Κοινότητας;

Όλων των κατοίκων της, αδιαφόρως αν αποτελούν πολίτες των κρατών-μελών ή μετανάστες από τρίτες χώρες;

Και σε περίπτωση σύγκρουσης μεταξύ των οικονομικών συμφερόντων των διαφόρων κοινωνικών ομάδων ποιοι θα πρέπει να προτιμηθούν;

Οι εργαζόμενοι, οι αγρότες, οι μετανάστες, οι έμποροι και οι εισαγωγείς ή οι βιομήχανοι;

Οι διατάξεις της Συνθήκης που αναφέρονται στον εν λόγω κοινωνικό σκοπό είναι οι εξής:

α) Το άρθρο 37 παρ.4 το οποίο προβλέπει ότι στην περίπτωση κρατικού μονοπωλίου εμπορικού χαρακτήρα που συνεπάγεται ρύθμιση, η οποία αποσκοπεί να διευκολύνει την διάθεση ή την αξιοποίηση των γεωργικών προϊόντων, πρέπει να εξασφαλισθούν, κατά την εφαρμογή των κανόνων του εν λόγω άρθρου, ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών, λαμβάνοντας υπόψη το ρυθμό των δυνατών προσαρμογών και των εξειδικεύσεων.

β) Το άρθρο 39 παρ. 1β, το οποίο καθορίζει ότι ένας από τους, στόχους της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι να εξασφαλίσει κατ' αυτό τον τρόπο ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στο γεωργικό πληθυσμό, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στην γεωργία.

γ) Το άρθρο 49 παρ. 3, το οποίο αναφέρει ότι στα μέτρα που λαμβάνονται για την πραγματοποίηση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων περιλαμβάνεται και η δημιουργία μηχανισμών κατάλληλων να φέρουν σε επαφή την προσφορά με την ζήτηση εργασίας και να διευκολύνουν την εξισορρόπηση τους με όρους που να αποτρέπουν σοβαρούς κινδύνους για το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο απασχόλησης στις διάφορες περιφέρειες και βιομηχανίες.

δ) Το άρθρο 75 παρ.3 σχετικά με την κοινή πολιτική μεταφορών το οποίο αναφέρει ότι κατά παρέκκλιση της διαδικασίας που προβλέπεται από την παράγραφο I θεσπίζονται διατάξεις που αφορούν τις αρχές του καθεστώτος των μεταφορών και των οποίων η εφαρμογή θα ήταν δυνατόν να επηρεάσει σοβαρά το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές, όπως και την εκμετάλλευση του εξοπλισμού των μεταφορών, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη προσαρμογής στην οικονομική ανάπτυξη, που προκύπτει από την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς (1153).

ε) Το άρθρο 92 παρ. 3α σύμφωνα με το οποίο θεωρούνται ότι συμβιβάζονται με την Κοινή Αγορά οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση.

στ) Το άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ το οποίο καθορίζει ότι τα κράτη-μέλη συμφωνούν περί της ανάγκης να προαγάγουν την βελτίωση των όρων

διαβιώσεως και εργασίας του εργατικού δυναμικού κατά τρόπο που να επιτρέπει την εναρμόνισή τους με στόχο την πρόοδο.

ζ) Το άρθρο 123 συνθ. ΕΟΚ σχετικά με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο το οποίο αναφέρει ότι για την βελτίωση των δυνατοτήτων απασχολήσεως των εργαζομένων εντός της Κοινής Αγοράς και για την κατ'αυτόν τον τρόπο συμβολή στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου ιδρύεται, στο πλαίσιο των διατάξεων της Συνθήκης, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το οποίο θα έχει ως αποστολή να προωθεί εντός της Κοινότητας τις δυνατότητες απασχολήσεως και την γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων (1154).

Οι ρυθμίσεις αυτές αποτέλεσαν ζητήματα προς εξέταση, για το Δικαστήριο από της ίδρυσεως του μέχρι σήμερα. Και η νομολογία κυρίως στον τομέα της γεωργίας είναι ιδιαίτερα πλούσια.

Αλλά το ερώτημα που δεσπόζει στα πλαίσια της δικαστικής διαδικασίας ελέγχου πραγμάτωσης του κοινωνικού σκοπού της Κοινότητας είναι το κατά πόσο η επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου τυγχάνει πολιτική έννοια η εφαρμογή της οποίας αποτελεί μέλημα των πολιτικών οργάνων όπως είναι κυρίως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο και όχι νομική έννοια η οποία μπορεί να αποτελεσει αντικείμενο δικαστικής προστασίας εκ μέρους του ΔΕΚ και των άλλων Κοινοτικών Δικαστηρίων (1155).

Το ίδιο ενδεχόμενα αφορά και την εκλογή μεταξύ διαφόρων διαθέσιμων επιλογών οικονομικής πολιτικής (παρεμβατισμός, μονεταρισμός κ.λ.π.) για την επίτευξη του επιδιωκόμενου στόχου (1156).

Μετά την συνθήκη του Μάαστριχτ και την δημιουργία της ευρωπαϊκής ιθαγένειας μπορούμε να υποστηρίξουμε τα ίδια ή μήπως ο κύκλος των προσώπων που η Ευρωπαϊκή Ένωση οφείλει να ανυψώσει το βιοτικό επίπεδο έχει διευρυνθεί; (1157)

2.

Η ΕΚΘΕΣΗ ΣΠΑΑΚ

Ο Ρ.Η.Σπάακ παρουσιάζοντας την έκθεση του (1158) μεταξύ των σκοπών της υπό ίδρυση κοινής ευρωπαϊκής αγοράς συμπεριέλαβε και την "επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. (1159)

Ειδικότερα αναφερόμενος στο πρόβλημα του βιοτικού επιπέδου στην Ευρώπη παρατήρησε ότι οι προστασίες που καταργούσαν τον εξωτερικό ανταγωνισμό είχαν επιβλαβείς συνέπειες για την αύξηση της παραγωγής και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. (1160)

Η οικονομική επέκταση που όφειλε να επιδιώξει η Κοινότητα πέραν των άλλων έπρεπε να συμπεριλαμβάνει και ενέργειες περιφερειακής αναπτύξεως και δημιουργίας απασχολήσεως στις διάφορες περιοχές που θα εμπόδιζαν την αύξηση της διαφοράς μεταξύ επιπέδων παραγωγής και μεταξύ βιοτικού επιπέδου των διαφόρων περιοχών. (1161).

Η ουσιαστική συμβολή της Κοινής Αγοράς στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου ήταν δυνατόν να πραγματοποιηθεί με την δημιουργία νέων πόρων, με την χρησιμοποίηση των ανεκμεταλλεύτων πόρων και την θέση "εν κοινώ" των συντελεστών παραγωγής ήτοι των κεφαλαίων και των ανθρώπων. (1162).

Προκειμένου όμως να πραγματοποιηθεί η Κοινή Αγορά απαιτείται μία προοδευτική σύγκλιση στην νομισματική και κοινωνική πολιτική. (1163) Ειδικότερα στον τομέα της γεωργίας έπρεπε να ληφθούν υπόψη τα ειδικά προβλήματα που προέκυπταν α) από την κοινωνική δομή της γεωργίας η οποία διέθετε εκμεταλλεύσεις βασικά οικογενειακές και β) από την πρωταρχική ανάγκη σταθερότητας όπως ήταν ο εφοδιασμός, η αστάθεια της αγοράς και γ) από τις μεγάλες διαφορές εισοδήματος που χώριζαν τα διάφορα τμήματα της ευρωπαϊκής γεωργίας. (1164).

Κατ'ακολουθίαν οι στόχοι με τους οποίους έπρεπε να επιφορτισθεί η αγροτική πολιτική της Κοινότητας έπρεπε πέραν των άλλων να ήταν και η διατήρηση ενός ικανοποιητικού επιπέδου εισοδήματος για τις αγροτικές επιχειρήσεις κανονικής παραγωγικότητας. (1164).

Ποιές είναι όμως οι συνθήκες που θα εξασφάλιζαν ώστε η συγχώνευση των αγορών να οδηγήσει στην πλέον ορθολογική κατανομή των δραστηριοτήτων, στην γενική ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και σε εντονότερο ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης κατά τον H. Spaak. (1165).

Σ'αυτές περιλαμβανόταν, συνέχισε ο H. Spaak οι κανόνες ανταγωνισμού, η απαγόρευση των διακρίσεων, ο έλεγχος των μονοπωλίων, η διόρθωση των στρεβλώσεων και η προσέγγιση των νομοθεσιών. (1166).

Στα πλαίσια μίας κοινής αγοράς, οι όροι εργασίας δύσκολα θα μπορούσαν να διατηρηθούν αισθητά διαφορετικοί, λόγω της αυθόρμητης τάσης προς την εναρμόνιση της κοινωνικής πολιτικής και του επιπέδου μισθών αλλά και της δράσης των συνδικάτων για ευθυγράμμιση των όρων εργασίας (1167).

Η ενοποίηση παρατήρησε ο H. Spaak, φυσιολογικά θα έπρεπε να πραγματοποιηθεί χωρίς να βλάψει σε καμία χώρα τους όρους διαβίωσης και εργασίας. (1168).

Κατά την προσέγγιση των όρων εργασίας θα έπρεπε να χρησιμοποιηθούν διαδικασίες οι οποίες θα επέτρεπαν να ληφθεί υπόψη η διαφορά των οικονομικών συνθηκών, των εργατικών παραδόσεων και του συνόλου των στοιχείων που συνιστούσαν μια πολιτική απόδοσης του βιοτικού επιπέδου του εργατικού δυναμικού. (1169)

3.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω η επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου στα σύνολα της Κοινότητας συνιστά ένα κοινωνικό σκοπό με διάφορες εκφάνσεις.

Αφορά το βιοτικό επίπεδο αυτό καθ'αυτό, (άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ) άρθρο 39 1β', 43 παρ. 3α, 49 παρ. 8', 75 παρ. 3, 92 παρ. 3α), την απασχόληση (άρθρο 37 παρ. 4 και 43 παρ. 3β 49 παρ. 8', 75 παρ. 3 92 παρ. 3α, 123), την αύξηση του ατομικού εισοδήματος (άρθρο 39 παρ. 1β) και τους όρους διαβίωσης και

εργασίας (άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ). Στην ουσία εμπερικλείει πολλαπλούς κοινωνικούς σκοπούς οι οποίοι σε τελική ανάλυση αποτελούν το αντικείμενο μιας κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής (1170)].

Περαιτέρω οι όροι εργασίας πέραν των άλλων αφορούν και την ισοτιμία των αμοιβών ανδρών και γυναικών για όμοια εργασία, ενώ στην έννοια της αμοιβής συμπεριλαμβάνεται εκτός του μισθού και κάθε άλλη κοινωνική ή οικονομική παροχή που καταβάλλεται στους εργαζομένους υπό την έννοια του "κοινωνικού μισθού" (1171).

Κατά την έννοια λοιπόν αυτή μπορούμε να ομιλούμε περι των "κοινωνικών σκοπών της "Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας" και όχι περι του "κοινωνικού σκοπού" της ΕΟΚ.

Οι "κοινωνικοί σκοποί" επιτελούν διπλή αποστολή.

Αφ'ενός μεν επιτελούν μια αποστολή στο κοινωνικό επίπεδο διευρύνοντας το κοινωνικό πεδίο δράσης της Κοινότητας και εμπλουτίζοντας τα κοινωνικά δικαιώματα των πολιτών της.

Αφ'ετέρου επιτελούν μια αποστολή στο οικονομικό επίπεδο με την έννοια ότι θέτουν εμπόδια σε κάθε προσπάθεια δημιουργίας συνθηκών "κοινωνικού dumping" οι οποίες θα είχαν ως αποτέλεσμα την νόθευση του ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς (1172) και την υποβοήθηση των οικονομιών των κρατών-μελών που συστηματικά περιορίζουν το βιοτικό επίπεδο των πληθυσμών τους προκειμένου να μειώσουν το κοινωνικό κόστος παραγωγής και να ενισχύσουν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων τους.

Επομένως είναι ιδιαίτερα προβληματικό κατά πόσο οι διατάξεις του Πρωτοκόλλου του Μάαστριχτ περι κοινωνικής πολιτικής, δυνάμει του οποίου οι πράξεις του Συμβουλίου, περι υλοποίησης της συμφωνίας των έντεκα πλην Ηνωμένου Βασιλείου κρατών-μελών για την κοινωνική πολιτική δεν εφαρμόζεται στο τελευταίο (1173) είναι σύμφωνες με το Κοινωνικό Δίκαιο.

Κατά την γνώμη μας οι διατάξεις αυτές ευνοούν το "κοινωνικό dumping" υπέρ του Ηνωμένου Βασιλείου και νοθεύουν τον ανταγωνισμό στα πλαίσια της Κοινότητας παραβιάζοντας ευθέως τα άρθρα 2,3 και 85 συνθ. ΕΟΚ (1174).

Περαιτέρω παραβιάζεται η αρχή της ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου σε όλα τα κράτη-μέλη και η απαγόρευση των διακρίσεων κατ'άρθρο 7 συνθ. ΕΟΚ.

Άλλωστε όλη η φιλοσοφία των ρυθμίσεων του Μάαστριχτ περι συμμετοχής ή μη (1175) του Ηνωμένου Βασιλείου πυροδοτεί τα ίδια τα θεμέλια της Κοινότητας αφού επιτρέπει σε κάθε κράτος-μέλος να μπορεί να μην συμμετέχει σε ορισμένες ρυθμίσεις της Συνθήκης ανάλογα με τα εθνικά του συμφέροντα (1176).

Αναμένεται δε από το Δικαστήριο να δώσει ένα τέλος σ'αυτές τις λογικές περι Κοινότητας διαφορετικών ταχυτήτων και να διακηρύξει με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο ότι αυτές οι διατάξεις δεν συμβιβάζονται με το Κοινωνικό Δίκαιο και το Κοινωνικό Κεκτημένο (1177).

Βεβαίως στην άποψη αυτή αντιτάσσεται μια εξ ίσου σοβαρή αντίθετη επιχειρηματολογία η οποία αμφισβητεί την δικαιοδοσία του Δικαστηρίου να αποφανθεί επι της νομιμότητας των πρωτοκόλλων τα οποία αποτελούν μέρος του Πρωτογενούς Κοινοτικού Δικαίου (1178).

Στην θέση αυτή μπορούμε να αντιτείνουμε πρώτον ότι σύμφωνα με την

νομολογία του ΔΕΚ επιτρέπεται ο εκ μέρους του δικαιιοδοτικός έλεγχος όχι της νομιμότητας των πρωτοκόλλων της συνθήκης αλλά της εφαρμογής των.

Ετσι το ΔΕΚ δύναται να διατάξει το ανεφάρμοστο ενός πρωτοκόλλου της Συνθήκης εάν αυτό δεν συμβιβάζεται με διατάξεις του πρωτογενούς ή δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου (1179).

Δεύτερον η παρέμβαση του Δικαστηρίου θα μπορούσε να λάβει "ερμηνευτική μορφή" κατ'άρθρο 177 συνθ. ΕΟΚ. Αλλωστε το Δικαστήριο οφείλει κατ'άρθρο 164 συνθ. ΕΟΚ να εξασφαλίσει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της Συνθήκης. Οικριωτάται βέβαια κανείς εάν η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των λαών της Κοινότητας και η ευημερία τους μπορούν να εκφράσουν κατάλληλους και πρόσφορους σκοπούς της κοινοτικοποιήσεως με δεδομένο ότι οι σκοποί αυτοί δεν διαφέρουν καθόλου από τους ιδεατούς κρατικούς σκοπούς (1180).

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των λαών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας κατατάσσεται στους κοινωνικούς σκοπούς (1181) της διαδικασίας κοινοτικοποιήσεως ο οποίος κατ'αρχάς βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την λειτουργία της κοινής αγοράς και την προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών (1182).

Στο βαθμό που η ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών και το δικαίωμα ελεύθερης εγκατάστασης των εργαζομένων οδηγεί σε αυξημένη απασχόληση, χαμηλό κόστος παραγωγής, χαμηλές τιμές, οικονομική ανάπτυξη και μεγαλύτερη ελευθερία επιλογής του καταναλωτή η άνοδος του βιοτικού επιπέδου των πληθυσμών της Κοινότητας επιτυγχάνεται (1183).

Όμως η βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού της Κοινότητας δεν επαφίεται μόνο στην έμμεση λειτουργία των τεσσάρων βασικών κοινοτικών ελευθεριών, του ανταγωνισμού και των δυνάμεων της αγοράς.

Αποτελεί ειδική μέριμνα της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας στα άρθρα 117 - 128 συνθ. ΕΟΚ, ενώ για το βιοτικό επίπεδο των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας υπάρχει ειδική μέριμνα στο άρθρο 39 παρ.1β συνθ. ΕΟΚ.

Η έκταση της κοινωνικής αυτής Κοινοτικής Πολιτικής οριοθετήθηκε από το Δικαστήριο με αυθεντικό τρόπο στην υπόθεση *Federal Republic of Germany and others v Commission of the European Communities* (1184) όπου κρίθηκε ότι στο πεδίο της εμπίπτει πέραν των άλλων και η πολιτική μεταναστευσης, έναντι τρίτων χωρών (1185).

Όμως η έκταση και το εύρος των κοινωνικών σκοπών της Κοινότητας δεν εκτείνεται τόσο ώστε να συμπεριλάβει όπως το άρθρο 109 II του Γερμανικού συντάγματος την δίκαιη κατανομή του εισοδήματος (1186).

Βέβαια η δίκαιη κατανομή του εισοδήματος εντός της Κοινότητας εν μέρει διασφαλίζεται με την κατ'άρθρο 130 Α συνθ. ΕΟΚ ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής (που μετά το Μάαστριχτ περιλαμβάνεται στους κατ'άρθρο 2 συνθ.Ε.Κ. σκοπούς), η οποία αποσκοπεί ιδιαίτερα στην μείωση του χάσματος μεταξύ των διαφόρων περιοχών και στην μείωση της καθυστέρησης των πλέον μειονεκτικών περιοχών (1187).

Κατωτέρω θα εξετάσουμε την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου ως κοινωνικού σκοπού της Κοινότητας στους διαφόρους επιμέρους τομείς της συνθήκης που προαναφέρθηκαν.

1.- Στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Στο τμήμα αυτό εξετάζονται ζητήματα που αφορούν το βιοτικό επίπεδο των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας. Ειδικότερα εξετάζονται:

- α) Η επίδραση των μέτρων συναλλαγματικής πολιτικής των κρατών-μελών στο βιοτικό επίπεδο.
- β) Η επίδραση της θέσπισης των Νομισματικών Εξισωτικών Ποσών (Ν.Ε.Π.) στο βιοτικό επίπεδο.
- γ) Η εφαρμογή της αρχής της Κοινοτικής προτίμησης ως μηχανισμός προστασίας του βιοτικού επιπέδου.
- δ) Η σχέση των κοινωνικών σκοπών της συνθήκης με τα θεμελιώδη δικαιώματα των πολιτών της Κοινότητας.
- ε) Οι διαδικαστικοί μηχανισμοί προστασίας του βιοτικού επιπέδου.
- στ) Η σχέση του βιοτικού επιπέδου και τιμών.

2.- Στα πλαίσια των κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρα.

3.- Στα πλαίσια της Κοινής Πολιτικής Μεταφορών.

Περαιτέρω εξετάζονται και οι εξής πτυχές:

- A.- Η Οικοδόμηση της κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας
- B.- Η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και οι υποχρεώσεις των κρατών-μελών.
- Γ.- Η απασχόληση ως κοινωνικός σκοπός της Κοινότητας.

Ειδικότερα επί του θέματος αυτού στην παρούσα διατριβή προχωρούμε.

Γ1) Σε Γενική Θεώρηση του θέματος

Γ2) Στην ανάλυση της μείωσης του εργατικού κόστους ως μηχανισμού προστασίας της απασχόλησης.

Γ3) Στην ανάλυση του καθορισμού των κατωτάτων τιμών ως μηχανισμού διατήρησης της απασχόλησης.

Δ.- Η έκταση και τα όρια της Κοινωνικής Πολιτικής της Κοινότητας.

Σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ. 1β' της Συνθήκης της ΕΟΚ στους στόχους της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής συμπεριλαμβάνεται η εξασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου στο γεωργικό πληθυσμό ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στην γεωργία.

Όπως είναι γνωστό ενώπιον του Δικαστηρίου εκδικάζεται κατ'έτος πληθώρα υποθέσεων που αφορούν την Κοινή Γεωργική Πολιτική.

Στο εν λόγω κεφάλαιο θα σταθούμε μόνο σε εκείνες τις υποθέσεις που αφορούσαν άμεσα τους κοινωνικούς σκοπούς του άρθρου 2 και 39 παρ.1β συνθ. ΕΟΚ.

Ειδικότερα θα εξετάσουμε όλα εκείνα τα κεφάλαια που προαναφέραμε.

4.1 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΣΤΟ ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

4.1.1. Οι πρώτες κοινές υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο αναφέρθηκε στην εξασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου στον γεωργικό πληθυσμό της Κοινότητας ήταν οι υποθέσεις *Compagnie d'Approvisionnement de Transport et de Credit S.A. and Grands Moulins de Paris S.A. v Commission of the European Communities* (1188).

Είναι αλήθεια ότι στις εν λόγω υποθέσεις ούτε οι διάδικοι, ούτε οι Γενικοί Εισαγγελείς (1189) έθεσαν θέμα εφαρμογής του άρθρου 39 παρ. 1β.

Οι υποθέσεις παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθώς αφορούσαν τις οικονομικές συνέπειες της υποτίμησης του γαλλικού φράγκου (1190) στην Κοινή Γεωργική Πολιτική.

Ποιά η σχέση άραγε ανάμεσα σε ένα μέτρο άσκησης οικονομικής πολιτικής ενός κράτους-μέλους, ως έκφραση της διατηρούμενης εθνικής του κυριαρχίας στον ευαίσθητο αυτό τομέα και στις επιπτώσεις που αυτό επιφέρει σε μία κοινή Κοινοτική Πολιτική;

Ποιά τα όρια εξουσίας του ενδιαφερομένου κράτους-μέλους και των θεσμικών οργάνων της Κοινότητας αντίστοιχα;

Το ιστορικό των υποθέσεων έχει ως εξής:

Τον Αύγουστο του 1969 το Συμβούλιο λαμβάνοντας υπόψη ότι λόγω της υποτίμησης του γαλλικού φράγκου η ισοτιμία μεταξύ αυτού και της νομισματικής μονάδας είχε αλλάξει κατά 11,11% και αντιλαμβανόμενο ότι η κατάσταση αυτή θα οδηγούσε σε αύξηση της παραγωγής και άνοδο των τιμών λιανικής πώλησης κατά το αυτό ποσοστό στην εσωτερική αγορά της Γαλλίας αποφάσισε ότι στις εν λόγω συνθήκες αυτή η αύξηση θα έπρεπε να αποφευχθεί τουλάχιστον μέχρις ότου ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα που θα

διασφάλιζαν την προσαρμογή των γαλλικών τιμών προς τις κοινές τιμές κατά τέτοιο τρόπο που δεν θα επέφεραν δυσκολία στο εμπόριο μεταξύ των άλλων κρατών-μελών και των τρίτων χωρών. (1191).

Στα πλαίσια αυτά το Συμβούλιο αποφάσισε μεταξύ άλλων ότι η Γαλλία θα έπρεπε να καταβάλλει επιδοτήσεις για τις εισαγωγές σιτηρών από άλλα κράτη-μέλη και τρίτες χώρες (1192) το ύψος των οποίων ως και η διαδικασία χορήγησης θα καθοριζόταν από την Επιτροπή (1193).

Η λήψη των εν λόγω μέτρων ήταν φυσικό αποτέλεσμα της υποτίμησης του Γαλλικού φράγκου, που αποφασίστηκε μονομερώς από την Γαλλική κυβέρνηση κατά την ενάσκηση των κυριαρχικών της δικαιωμάτων στον νομισματικό τομέα. (1194).

Η εν λόγω υποτίμηση ήταν βέβαιο ότι εν όψει της απουσίας προστατευτικών μέτρων αυτόματα θα οδηγούσε στα πλαίσια του ενδοκοινοτικού εμπορίου σε αύξηση των Κοινοτικών τιμών εκφρασμένων σε γαλλικά φράγκα.

Η δημιουργία αυτών των αποτελεσμάτων δεν μπορούσε να επιτραπεί διότι αφ'ενός μεν θα εξανέμιζε τα αναμενόμενα αποτελέσματα της υποτίμησης του γαλλικού φράγκου και αφ'ετέρου θα διατάραζε σοβαρά την λειτουργία της κοινής γεωργικής αγοράς. (1195)

Άλλωστε η υποτίμηση του νομίσματος είναι γνωστό ότι έχει ευνοϊκά αποτελέσματα στις εξαγωγές, και επιφέρει περιορισμό στις εισαγωγές (1196) υπό τον όρο ότι δεν θα επέλθει βραχυπρόθεσμα άνοδος των τιμών στο εσωτερικό της χώρας, η οποία οδηγεί σε περιορισμό ή και εκμηδένιση των αναμενόμενων οφελών της υποτιμήσεως. (1197).

Οι ενάγουσες εταιρείες, Compagnie d' Approvisionnement de Transport et de Credit, η κύρια δραστηριότητα της οποίας ήταν η αγορά και πώληση στην Γαλλία και το εξωτερικό δημητριακών και η Grands Mails de Paris μια εκ των κυριωτέρων πελατών της, υποστήριξαν ότι ζημιώθηκαν λόγω των μέτρων που έλαβε η Επιτροπή σε εκτέλεση του άνω υπ' αριθμ. 1586/690 Κανονισμού (1198) καθώς και το ύψος των καθορισθεισών επιδοτήσεων δεν τις αποζημιώνει επαρκώς για την αύξηση των τιμών που είχαν επέλθει λόγω της υποτίμησης του Γαλλικού φράγκου.

Ετσι αφού ήδη τους είχε απορριφθεί από το ΔΕΚ μία αίτηση ακυρώσεως κατά του Κανονισμού της Επιτροπής 1670/69 που καθόριζε το ύψος των επιδοτήσεων για το έτος 1969 (1199) υπέβαλλαν αγωγή αποζημιώσεως κατά της Κοινότητας για εξωσυμβατική ευθύνη κατ' άρθρο 215 παρ. β' συνθ. ΕΟΚ.

Η Επιτροπή κατά την εκδίκαση των υποθέσεων υποστήριξε ότι λόγω της υποτίμησης του Γαλλικού φράγκου, η Κοινότητα ήταν αναγκασμένη είτε να προσαρμόσει τις κοινές τιμές ή την λογιστική μονάδα στην νέα κατάσταση είτε να αποδεχθεί ότι στην Γαλλία το σύστημα των κοινών τιμών θα εφαρμοζόταν στο μέλλον σύμφωνα με τη νέα ισοτιμία. (2000)

Η πρώτη επιλογή έπρεπε να αποφευχθεί διότι θα οδηγούσε κατά κύριο λόγο στην μείωση του επιπέδου των εγγυημένων τιμών στα άλλα κράτη-μέλη (2001) γεγονός το οποίο θα είχε άμεση επίδραση στο βιοτικό επίπεδο του γεωργικού πληθυσμού των εν λόγω κρατών-μελών.

Επομένως, συνέχισε η Επιτροπή, η Κοινότητα έπρεπε να υιοθετήσει την δεύτερη επιλογή η οποία σήμαινε ότι λόγω της διατήρησης του αυτού επιπέδου όσον αφορά την λογιστική μονάδα, όλα τα στοιχεία του συστήματος κοινών τιμών ήτοι τιμή κατώφλιου, τέλη, τιμές εγγύησης για τους

παραγωγούς κ.λ.π. θα αυξανόταν κατά 12,5% όταν μετατρέπονταν σε γαλλικά φράγκα. (2002)

Αναμφίβολα οι Γάλλοι έμποροι ανακάλυψαν ότι οι οικονομικές συνθήκες υπό τις οποίες λειτουργούσαν, είχαν μεταβληθεί. (2003).

Αλλά όπως επιβεβαιωνόταν από τον Κανονισμό 1134/68 του Συμβουλίου, ήταν φανερό ότι οι εν λόγω έμποροι δεν μπορούσαν να αξιώσουν ως κάτι το δίκαιο, την διατήρηση των συνθηκών αυτών. (2004)

Θέλοντας να αποφύγει μία αιφνίδια αύξηση των τιμών καταναλωτή αλλά και παραγωγού, το Συμβούλιο προέβλεψε μια προσωρινή και περιορισμένη εξαίρεση του κανόνα της αυτόματης και άμεσης αύξησης των ποσών, υπό το σύστημα των κοινών τιμών, κατά την μετατροπή τους σε γαλλικά φράγκα. (2005)

Η εξαίρεση αυτή συνίστατο σε μία μείωση των τιμών παρέμβασης και αγοράς που θα πληρωνόταν από την Γαλλία, η οποία μείωση απορροφήθηκε κατά το έτος 1971-72. (2006)

Άλλωστε το Συμβούλιο υπέθεσε καθαρά ότι καθώς η Γαλλία ήταν ένα πλεονασματικό σε σιτηρά κράτος, δεν υπήρχε καμία ανάγκη να προβλέψει αποζημίωση για όλα τα αποτελέσματα της υποτίμησης, συμπεριλαμβανομένων των αυξήσεων στις τιμές των εισαγόμενων προϊόντων. (2007)

Τέλος σχετικά με τον ισχυρισμό των εναγουσών ότι η Επιτροπή όφειλε κατ'άρθρο 40 παρ.3 συνθ. ΕΟΚ να αντιμετωπίσει την περίπτωση τους καθ'όμοιο τρόπο με αυτή των Γερμανών και Ολλανδών εξαγωγέων λόγω της αλλαγής στην ισοτιμία του μάρκου και της γκίλντας, η Επιτροπή υποστήριξε ότι ο εν λόγω ισχυρισμός ήταν εσφαλμένος διότι ακόμη και εάν γινόταν δεκτό ότι εκ της συνθήκης επήγαζε η αρχή της ισότητας μεταξύ των μερών, αυτό δεν άλλαζε το γεγονός ότι στο παρόν στάδιο της ανάπτυξης της Κοινότητας (2008), ο τομέας στον οποίο οι ενάγουσες αιτούντο να εφαρμοστεί χάριν αυτών η εν λόγω αρχή, δεν ανήκε στην σφαίρα εφαρμογής της Κοινοτικής νομοθεσίας. (2009).

Οι ζημίες που υφίσταντο οι ενάγουσες ήταν το αποτέλεσμα μίας απόφασης η οποία ελήφθη κατ'ανεξάρτητο τρόπο από ένα κράτος-μέλος (2010).

Ο Γενικός Εισαγγελέας Mayras (2011) μεταξύ άλλων παρατήρησε ότι καμία διάταξη της Συνθήκης και ουδείς υπέρτερος κανόνας δικαίου δεν υποχρέωνε τις Κοινοτικές Αρχές να αποζημιώσουν, τους γάλλους εμπόρους για τα αποτελέσματα που είχε η υποτίμηση του γαλλικού φράγκου στο εμπόριο μεταξύ της Γαλλίας και των τρίτων χωρών. (2012).

Η υποτίμηση ήταν μία δράση η οποία αποτελούσε το αντικείμενο μίας μονομερούς και κυριαρχικής απόφασης μίας εθνικής κυβέρνησης. Δεν ανήκε στις αρμοδιότητες ούτε του Συμβουλίου ούτε της Επιτροπής να ενεργήσουν ως εγγυητές των γάλλων εισαγωγέων σιτηρών ή να διασφαλίσουν αυτούς κατά των κινδύνων της υποτίμησης του φράγκου, ιδίως όταν η Γαλλία παράγει πλεόνασμα σιτηρών. (2013).

Κατ'ακολουθίαν συνέχισε ο Η. Mayras ο τρόπος με τον οποίο η Επιτροπή καθόρισε τα ποσά των επιδοτήσεων των σιτηρών σε καμία περίπτωση δεν ήταν παράνομος ιδίως καθώς οι προσβαλλόμενοι Κανονισμοί προυπέθεταν αναγκαστικά μία επιλογή οικονομικών πολιτικών (2014).

Επομένως η Επιτροπή διέθετε ελευθερία επιλογής, δηλαδή διακριτική ευχέρεια, η οποία με τίποτα δεν ήταν συνώνυμη με την αυθαίρετη εξουσία

αλλά αντίθετα σήμαινε ότι ο δικαστικός έλεγχος σε τέτοια ζητήματα ήταν συγκριτικά περιορισμένος καθόσον ήταν απαραίτητο οι Κοινοτικές Αρχές να διαθέτουν μεγαλύτερη ελευθερία δράσης. (2015).

Σύμφωνα με την νομολογία του ΔΕΚ, (2016) συνέχισε ο Η. Maygas, η εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας προϋπόθετε σε τελική ανάλυση η παράνομη φύση της βαλλομένης πράξεως να είναι η αιτία της ζημίας (2017).

Καθώς όμως εν προκειμένω είχαμε ένα νομοθετικό μέτρο το οποίο εμπεριείχε κάποια επιλογή οικονομικών πολιτικών η Κοινότητα δεν ήταν υπαίτια κατ'άρθρο 215 παρ.β' συνθ. ΕΟΚ για την ζημία που υπέστησαν οι ενάγουσες παρά μόνο εάν είχε λάβει χώρα μια εντελώς ξεκάθαρη παραβίαση ενός ανωτέρου κανόνα δικαίου ο οποίος τέθηκε χάριν του ατόμου (2018).

Και εν προκειμένω, κάτι τέτοιο δεν είχε συμβεί, συμπέρανε ο Η. Maygas.

Συνεχίζοντας ο γεν. Εισαγγελέας επεσήμανε ότι κατ'άρθρο 40 παρ.3 της συνθήκης της ΕΟΚ η κοινή γεωργική πολιτική έπρεπε να αποκλείει κάθε διάκριση μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών εντός της Κοινότητας και ειδικά αναφορικά με τις τιμές κάθε κοινή πολιτική τιμών έπρεπε να βασίζεται επι κοινών κριτηρίων και επι ενιαίων μεθόδων υπολογισμού. (2019)

Αυτή η αρχή η οποία έπρεπε να τηρείται κατά την θέσπιση του δευτερογενούς Κοινοτικού δικαίου δεν αποτελούσε τίποτε άλλο από την έκφραση, ιδιαίτερα παράδοση για την κοινή γεωργική πολιτική, της γενικής αρχής της ίσης μεταχείρισης η οποία αποτελούσε θεμέλιο λίθο της Συνθήκης. (2020)

Πλήν όμως από την εξέταση των ουσιαστικών περιστατικών των υποθέσεων, συνέχισε ο Η. Maygas προέκυπτε ότι εν προκειμένω οι υπό σύγκριση καταστάσεις (2021) ήταν εντελώς διαφορετικές και ως εκ τούτου δεν είχε επέλθει καμία παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισεως.

Και ο Η. Maygas κατέληξε ότι άξιζε να σημειωθεί ότι ενώ η αρχή των μη-διακρίσεων συνιστούσε μια στενή προϋπόθεση σε μια υπόθεση, όπου σύμφωνα με την νομοθεσία για τους μετανάστες εργαζομένους, ένας πολίτης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας έπρεπε επι τη βάση της νομοθεσίας για τις κοινωνικές ασφαλίσεις να τύχει ακριβώς της ίδιας μεταχείρισεως με τον υπήκοο του ενδιαφερομένου κράτους, κατά την γνώμη του η αρχή αυτή μπορούσε να εφαρμοστεί με ένα τρόπο ο οποίος ήταν λιγότερο αυστηρός στον οικονομικό τομέα (2022) ιδίως όταν εμπλεκόταν μέτρα πολιτικής συγκυρίας (2023).

Επιπλέον ο κανόνας κατά των διακρίσεων με τον οποίο εμπλουτιζόταν το άρθρο 40 παρ.3 της Συνθήκης συμπεριλήφθηκε χάριν των συμφερόντων των παραγωγών και των καταναλωτών γεωργικών προϊόντων παρά χάριν των εμπόρων και των επιχειρηματιών. (2024).

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι εφόσον επρόκειτο για νομοθετικά μέτρα τα οποία αφορούσαν μέτρα οικονομικής πολιτικής, η Κοινότητα δεν ευθυνόταν κατ'άρθρο 215 παρ.2 για την ζημία που υπέστησαν άτομα λόγω των μέτρων αυτών εκτός εάν είχε λάβει χώρα μια αρκετά σκανδαλώδης παραβίαση ενός ανωτέρου κανόνα δικαίου για την προστασία των ατόμων. (2025)

Όπως όμως προέκυπτε από τις υπό κρίση διατάξεις (2026) τα μέτρα, αφορούσαν αποκλειστικά τα ποσά που έπρεπε να πληρωθούν απο την Γαλλική Δημοκρατία στα πλαίσια των παρεμβάσεων του εν λόγω κράτους-μέλους στην εσωτερική αγορά. Δεν αφορούσαν δε ποσά όπως ήταν τα

τέλη που επιβάλλονται στις εισαγωγές σιτηρών, τα οποία είχαν σχέση με το εμπόριο με τρίτες χώρες και τα οποία πληρωνόταν από τους εμπόρους. (2027).

Τίποτε στους Κανονισμούς 1586/69 και 1432/70 δεν δικαιολογούσε την εκδοχή ότι το Συμβούλιο αποσκοπούσε να αντισταθμίσει όλες τις συνέπειες που είχε η υποτίμηση του γαλλικού φράγκου στις τιμές αγοράς, εκφρασμένες στο εν λόγω νόμισμα, σιτηρών που εισαγότανι από τρίτες χώρες. (2028).

Οι αιτούσες, συνέχισε το Δικαστήριο κατηγορούσαν την Επιτροπή ότι παρεβίασε το άρθρο 40 της Συνθήκης διότι δημιούργησε διακρίσεις εις βάρος των Γάλλων εισαγωγέων και των γαλλικών αλευρόμυλων από την μία πλευρά και των ομολόγων τους στα άλλα κράτη-μέλη διότι οι τελευταίοι δεν ήταν υποχρεωμένοι να υποφέρουν καμία αύξηση στις τιμές των εισαγωγών από τρίτες χώρες σαν αποτέλεσμα της υποτίμησης του γαλλικού φράγκου. (2029).

Κατ'άρθρο 103 της Συνθήκης τα κράτη-μέλη θεωρούσαν την πολιτική συγκυρίας ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος και συνεννοούντο μεταξύ τους και με την Επιτροπή για την λήψη των αναγκαίων κατά τις περιστάσεις μέτρων ενώ το Συμβούλιο μπορούσε να αποφασίσει ομόφωνα τα κατάλληλα για την κατάσταση μέτρα. (2030)]

Όπως προέκυπτε ξεκάθαρα από το άρθρο 107 της συνθήκης εναπόκειται στα κράτη-μέλη να αποφασίσουν οποιαδήποτε αλλαγή της τιμής του συναλλάγματος τους σύμφωνα με τους όρους που καθοριζόταν στην εν λόγω διάταξη. (2031)

Εάν μία τέτοια μεταβολή έθετε τους εισαγωγείς και εξαγωγείς του ενδιαφερόμενου κράτους σε κατάσταση διαφορετική από αυτή των ομολόγων τους στα άλλα κράτη-μέλη, αυτή η ανισότητα ήταν το αποτέλεσμα της πραγματικής δράσης του εν λόγω κράτους-μέλους και όχι της παρέμβασης της Κοινότητας. (2032).

Παρότι οι εξουσίες που η Συνθήκη μεταβίβασε στα όργανα της Κοινότητας, ιδίως με το άρθρο 103 (2), περιελάμβαναν την εξουσία να ανακουφίζουν χάριν του κοινού συμφέροντος, ορισμένες συνέπειες μίας υποτίμησης ή υπερτίμησης, δεν σήμαινε ότι το Συμβούλιο έπρεπε να αντισταθμιζε όλες τις συνέπειες στο βαθμό που αυτές ζημίωναν τους εισαγωγείς ή τους εξαγωγείς του ενδιαφερόμενου κράτους. (2033).

Στην πραγματικότητα με το να δώσει την εξουσία στο Συμβούλιο να αποφασίσει τα κατάλληλα για την κατάσταση μέτρα, χωρίς να το υποχρεώνει να το πράξει, το άρθρο 103 μεταβίβασε στο εν λόγω όργανο μια ευρεία διακριτική ευχέρεια η οποία έπρεπε να εξασκείται σύμφωνα με το κοινό συμφέρον και όχι χάριν των ατομικών συμφερόντων μιας συγκεκριμένης ομάδας εμπόρων. (2034).

Οι αιτούσες, παρατήρησε, το Δικαστήριο δεν απέδειξαν ότι στην εν λόγω υπόθεση το κοινό συμφέρον απαιτούσε ότι θα έπρεπε να αποζημιωθούν πλήρως λόγω της αύξησης της τιμής των σιτηρών τρίτων χωρών που εισήχθησαν στην Γαλλία λόγω της υποτίμησης του γαλλικού φράγκου. (2035).

Και το Δικαστήριο αναφερόμενο στα λοιπά επιχειρήματα των προσφευγουσών επεσήμανε ότι οι οικονομικές καταστάσεις οι οποίες επήγαζαν αφ'ενός μεν από την υποτίμηση του γαλλικού φράγκου και αφ'ετέρου από την προσωρινή αύξηση των περιθωρίων διακύμανσης της τιμής γερμανικού και ολλανδικού συναλλάγματος ήταν εντελώς διαφορετικές και ως εκ τούτου απέκλειαν κάθε επικαλούμενη διάκριση. (2036).

Επιπλέον κατέληξε το Δικαστήριο, εφόσον ο κύριος αντικειμενικός σκοπός της κοινής γεωργικής πολιτικής ήταν, κατ'άρθρο 39 παρ. 1β της Συνθήκης, να εξασφαλίσει ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στους γεωργικούς πληθυσμούς, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στην γεωργία, ήταν περισσότερο δικαιολογημένη η στήριξη των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων σε τρίτες χώρες από αυτή των εισαγωγών των εν λόγω προϊόντων. (2037)

4.1.2.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Επτά είναι τα βασικά συμπεράσματα που μπορούμε να αντλήσουμε από τις εν λόγω κοινές υποθέσεις.

1.- Ότι η Κοινή Γεωργική Πολιτική και οι στόχοι που εκδιώκει είναι δυνατόν να δεχθούν δυσμενείς επιρροές λόγω της λήψης μονομερών μέτρων νομισματικής πολιτικής εκ μέρους ενός κράτους-μέλους, τα οποία όμως αποτελούν έκφραση των κυρίαρχων εξουσιών που διαθέτει στον εν λόγω τομέα.

2.- Ότι η Κοινότητα οφείλει να διασφαλίσει πλήρως το βιοτικό επίπεδο των αγροτών των υπολοίπων κρατών-μελών που κινδυνεύει λόγω της λήψης των άνω νομισματικών εθνικών μέτρων.

3.- Ότι η Κοινότητα αντίθετα δεν οφείλει κατ'αρχάς να αποζημιώσει τον γεωργικό πληθυσμό, τους καταναλωτές και τους εισαγωγείς - εξαγωγείς του κράτους-μέλους που έλαβε τα εν λόγω νομισματικά μέτρα.

4.- Ότι η Κοινότητα δύναται ενδεχομένως να προβλέψει αποζημίωση των θιγομένων η οποία δεν μπορεί να είναι πλήρης και οπωσδήποτε θα πρέπει να κατευθύνεται χάριν των θιγομένων γεωργικών πληθυσμών του εν λόγω κράτους-μέλους και ενδεχομένως των καταναλωτών του.

5.- Ότι το Συμβούλιο δύναται κατ'άρθρο 103 παρ.2 να λαμβάνει στα πλαίσια της πολιτικής συγκυρίας και χάριν του κοινού συμφέροντος μέτρα αντιστάθμισης των συνεπειών υποτιμώσεως ή υπερτιμώσεως του νομίσματος μίας χώρας-μέλους.

6.- Ότι το κοινό συμφέρον συμπεριλαμβάνει τα συμφέροντα των αγροτικών πληθυσμών όχι όμως και τα ατομικά συμφέροντα μίας συγκεκριμένης ομάδας εμπόρων ή εισαγωγέων.

7.- Ότι στα πλαίσια της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής προτιμάται η στήριξη των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων σε τρίτες χώρες απ'αυτή των εισαγωγών αγροτικών προϊόντων, διότι κατ'αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται δίκαιο βιοτικό επίπεδο στους αγροτικούς πληθυσμούς της Κοινότητας.

4.2 Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΩΝ ΕΞΙΣΩΤΙΚΩΝ ΠΟΣΩΝ ΣΤΟ ΒΙΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΤΩΝ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΛΗΘΥΣΜΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

4.2.1. Ο στόχος της εξασφάλισης δικαίου βιοτικού επιπέδου στους γεωργικούς πληθυσμούς απασχόλησε ξανά το Δικαστήριο με αφορμή την θέσπιση του συστήματος των Νομισματικών Εξισωτικών Ποσών (Ν.Ε.Π.) μέσω του Κανονισμού 974/71.

Οι υποθέσεις που εξέτασε το Δικαστήριο με αφορμή τα Ν.Ε.Π., το σύστημα των οποίων κωδικοποιήθηκε με του Κανονισμού 1676-1678/85 ανέρχονται τουλάχιστον σε 200 (2038).

Στα πλαίσια της παρούσης διατριβής θα εξετάσουμε τις κυριώτερες υποθέσεις οι οποίες κατά τον γεν. Εισαγγελέα Warner είναι οι εξής έξι: υποθ. 9/73 Schultze, υποθ. 5/73 Balkan, υποθ. 10/73 Rewe-Zentral, υποθ. 43/72 Merker, υποθ. 74/74 CNTA και υποθ. Roquette (2039).

Οι υποθέσεις αυτές είναι οι αντιπροσωπευτικότερες στον τομέα των ΝΕΠ καθώς το ΔΕΚ στις σχετικές αποφάσεις του έθεσε τις βάσεις της νομολογίας του για την σχέση των ΝΕΠ και την επιρροή τους στο βιοτικό επίπεδο όχι μόνο των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας, αλλά και των καταναλωτών γεωργικών προϊόντων, των εμπόρων, και των εισαγωγέων - εξαγωγέων αγροτικών προϊόντων.

4.2.2. Υπόθεση SCHLUTER

Ειδικότερα στην υπόθεση Carl Schluter v Hauptzollamt Lorrach το ιστορικό έχει ως εξής:

Κατά τους μήνες Απρίλιο και Μαΐο 1971 οι αγορές συναλλάγματος ορισμένων κρατών-μελών της Κοινότητας είχαν διαταραχθεί λόγω διάφορων κερδοσκοπικών κινήσεων και της αφύσικης εισροής βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων. (2040).

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ο όγκος του χρήματος και να ασκηθούν επικίνδυνες πληθωριστικές πιέσεις στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και στην Ολλανδία. (2041)

Ετσι στις 9 Μαΐου 1971 οι κυβερνήσεις αυτών των κρατών-μελών αποφάσισαν να απελευθερώσουν μερικώς τις ισοτιμίες των νομισμάτων τους και ως εκ τούτου αύξησαν τα περιθώρια διακύμανσης της τιμής του συναλλάγματος τους σε σχέση με την επίσημη ισοτιμία. (2042).

Στο μέτρο όμως που η πραγματική αξία του συναλ/τος ξεπερνούσε ορισμένα όρια απόκλιση από την επίσημη ισοτιμία, τα εν λόγω κυβερνητικά μέτρα αναπόφευκτα οδήγησαν στην δημιουργία προβλημάτων στην λειτουργία των κοινών οργανώσεων αγοράς οι οποίες βασιζόταν σε λογιστικές μονάδες και επίσημες ισοτιμίες, καθόσον οι συναλλαγές ελάμβαναν χώρα βάσει της πραγματικής ισοτιμίας του μάρκου και της γκίλντας η οποία ήταν χαμηλότερη από την τιμή παρέμβασης ή τις τιμές αγοράς που είχαν καθορισθεί από Κοινοτικούς Κανονισμούς στην βάση της επίσημης ισοτιμίας των εν λόγω

νομισμάτων. (2043).

Γι' αυτό τον λόγο το Συμβούλιο επιδεικνύοντας κατανόηση για τα γερμανικά και ολλανδικά μέτρα (2044) εξέδωσε αυθημερόν σχετική απόφαση (2045) η οποία επέτρεπε για περιορισμένο χρόνο την αύξηση του περιθωρίου διακύμανσης της ισοτιμίας των εν λόγω νομισμάτων σε σχέση με την επίσημη ισοτιμία. (2046).

Καθώς όμως διατηρήθηκαν οι επίσημες ισοτιμίες όλων των νομισμάτων συμπεριλαμβανομένων του μάρκου και της γκίλντας κατά τον καθορισμό τιμών στα πλαίσια της οργάνωσης των γεωργικών αγορών, οι τιμές των προϊόντων παρέμειναν σταθερές στα πλαίσια της Κοινότητας.

Όμως όταν οι τιμές αυτές εκφραζόταν σε μάρκα ή γκίλντες υφίσταντο μια μείωση η οποία ήταν αντίστοιχη με την πραγματική ανατίμηση των εν λόγω νομισμάτων. (2047)

Προκειμένου να αποφευχθεί η αναμενόμενη στρέβλωση των συνθηκών ανταγωνισμού που θα απέβαινε σε βάρος των Γερμανών και Ολλανδών παραγωγών αγροτικών προϊόντων το Συμβούλιο αποφάσισε την άμεση λήψη μέτρων κατ' άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ. (2048)

Στα πλαίσια αυτά αποφάσισε την δημιουργία ενός συστήματος εξισωτικών αντισταθμιστικών ποσών τα οποία επιβάρυναν τις εισαγωγές και εξαγωγές τόσο μεταξύ των χωρών-μελών της Κοινότητας όσο και μεταξύ τρίτων χωρών. (2049)

Με αυτό τον τρόπο το Συμβούλιο υπολόγιζε ότι θα ουδετεροποιούσε τις συνέπειες που θα επέφεραν τα νομισματικά μέτρα επι των τιμών των γεωργικών προϊόντων χάριν των οποίων ελαμβάνοντο τα μέτρα. (2050).

Όταν η εταιρεία Carl Schultze εισήγαγε στην Γερμανία 7,5 περίπου τόννους ελβετικό τυρί Emmentaler υποχρεώθηκε να καταβάλλει ως εξισωτικά ποσά 45,50 μάρκα ανα κιλό. (2051).

Για τους λόγους αυτούς η προσφεύγουσα στην κύρια διαδικασία, αμφισβήτησε την εγκυρότητα του Κανονισμού 974/71 ενώπιον του Finanzgericht της Βάδης-Βιττεμβέργης ζητώντας την ακύρωση της πράξης επιβολής των αντισταθμιστικών ποσών. (2052).

Το Finanzgericht προκειμένου να εκδώσει απόφαση υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΚ.

Κατά την διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου η προσφεύγουσα κατά την κύρια διαδικασία, υποστήριξε ότι τα αντισταθμιστικά ποσά συνιστούσαν δασμούς ή μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος τα οποία απαγορεύοντο κατ' αρχάς από την Συνθήκη. (2053)

Κατ' εξαίρεση τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να ληφθούν μόνο κατ' άρθρα 40, 43, και 235 της Συνθήκης και όχι κατ' άρθρο 103 της Συνθήκης (2054).

Περαιτέρω η προσφεύγουσα απέρριπτε ως αντικειμένη στο άρθρο 4 της Συνθήκης, την άποψη σύμφωνα με την οποία ήταν δυνατό να λαμβάνονται βάσει των γενικών αρχών του δικαίου τα απαραίτητα μέτρα κάθε φορά που οι αγροτικές τιμές διέτρεχαν κίνδυνο. (2055)

Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να συμβεί, κατέληξε η προσφεύγουσα μόνο στη βάση ειδικών εξουσιών παραγορευμένων από την Συνθήκη. (2056)

Μια τέτοια εξουσία συνέχισε η προσφεύγουσα επήγαγε από το άρθρο 43 συνθ. ΕΟΚ, το οποίο όμως απαιτούσε πρό της εκδόσεως των σχετικών Κανονισμών, την διαβούλευση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, η οποία όμως δεν έλαβε χώρα

εν προκειμένω, αφού το Συμβούλιο βασίστηκε στο άρθρο 103 προς έκδοση του βαλλομένου κανονισμού. (2057).

Η Επιτροπή απαντώντας παρατήρησε ότι ο Κανονισμός 974/71 αποτελούσε ένα βραχυπρόθεσμο μέτρο που συνόδευσε τα νομισματικά μέτρα που λήφθηκαν από τα κράτη-μέλη σε συμφωνία με τα Κοινοτικά Όργανα. (2058).

Επομένως ήταν σύμφωνα με μία πολιτική συγκυρίας η οποία δεν διελάμβανε μόνο όψεις της γεωργίας αλλά εκτεινόταν πέραν αυτών (2059).

Οι εξουσίες που πηγάζουν από τα άρθρα 103 (2) και 43 της Συνθήκης είναι σωρευτικές και επομένως τα ληφθέντα μέτρα νομίμως, έβηταν εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων υπό τον όρο ότι ελήφθησαν χάριν του κοινού συμφεροντος και παρέμεναν στα ελάχιστα αναγκαία επίπεδα (2060).

Δεν ήταν δυνατόν, συνέχισε η Επιτροπή να περιορίζεται, η εφαρμογή του άρθρου 103 με λόγω της πιθανής χρήσης των πιο ειδικών διατάξεων των άρθρων 39 - 46 συνθ. ΕΟΚ. (2061).

Αν και είναι αλήθεια ότι ο εν λόγω Κανονισμός θα μπορούσε να βασιστεί στο άρθρο 43 συνθ. ΕΟΚ όπως συνέβη μεταγενέστερα, η προσφυγή στο άρθρο 103 δικαιολογείται τόσο από τον προσωρινό χαρακτήρα του συστήματος όσο και από την ανάγκη ανάληψης άμεσης δράσης. (2062).

Η απελευθέρωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών των εν λόγω νομισμάτων είχε δυσμενείς συνέπειες για την γεωργική πολιτική καθώς αυτή στηριζόταν σε ένα σύστημα καθορισμένων συναλλαγματικών ισοτιμιών.

Αυτό όμως δεν σήμαινε ότι το σύστημα ήταν αμετάβλητο. Ο αντικειμενικός σκοπός της ενιαίας γεωργικής αγοράς είχε επιτευχθεί πριν από την οικονομική και νομισματική Ένωση.

Παρα ταύτα ακόμη και εαν αυτοί οι δύο αντικειμενικοί στόχοι δεν συνέπιπταν πλέον ήταν απαραίτητο να προβλεφθούν οι αναγκαίες διορθώσεις. (2063).

Η απελευθέρωση των συναλλαγματικών ισοτιμιών παρέμενε ακόμη ένα από τα μέσα εθνικής συναλλαγματικής πολιτικής. [(2064).

Και δεν μπορούσε να θεωρηθεί ως αντικειμενή στις υποχρεώσεις που επέταζαν από τα άρθρα 5 της συνθήκης επειδή απλώς δυσκόλευε την επίτευξη των σκοπών της Συνθήκης. (2065).

Κατά την κυβέρνηση της Π.Δ. Γερμανίας σκοπός του άρθρου 103 ήταν η διαφύλαξη της γενικής οικονομικής ανάπτυξης με μέτρα που απασκοπούσαν στον έλεγχο των περιοδικών ανοδικών και καθοδικών κινήσεων που ελάμβαναν χώρα κατά την πρόοδο αυτής της οικονομικής ανάπτυξης. (2066).

Η Συνθήκη προβλέπει στα άρθρα 38 επομ. ειδικές εξουσίες για γεωργικά θέματα. Δεν υπήρχε όμως στα εν λόγω άρθρα κανένας περιορισμός για τις εξουσίες που ήταν διαθέσιμες στα πλαίσια του άρθρου 103. (2067).

Ο μόνος περιορισμός στις εξουσίες των κρατών-μελών αναφορικά με τις πολιτικές τους σε νομισματικά θέματα απέρρεε από την υποχρέωση να αντιμετωπίζουν αυτά ως προβλήματα κοινού ενδιαφέροντος. (2068).

Οι εξουσίες των κρατών-μελών να τροποποιούν τις συναλλαγματικές ισοτιμίες περιοριζόταν κατ'άρθρο 107(2) μόνο έμμεσα ενώ το άρθρο 5 της Συνθήκης δεν εμπειρείχε ουδεμία απαγόρευση απελευθέρωσης των τιμών. (2069).

Ο γενικός Εισαγγελέας Roemer στις αιτιολογημένες προτάσεις του (2070) που διατύπωσε στις 11-6-1973, αφού επεσήμανε κατ'αρχάς ότι στα

πλαίσια της Συνθήκης τα μέτρα που αφορούσαν την πολιτική συγκυρίας (άρθρο 103) ήταν διαφορετικά από εκείνα που αφορούσαν την οικονομική πολιτική, (2071) και υπερβαλλόγγιζαν την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς (2072). παρατήρησε ότι η αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας των αγαθών δεν ήταν τόσο σημαντική στον τομέα της γεωργίας όσο ήταν στον τομέα των βιομηχανικών αγαθών. (2073).

Αυτό συνέβαινε διότι ο κυριότερος σκοπός στον τομέα της γεωργίας δεν ήταν η δημιουργία ενός συστήματος ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών αλλά η πραγματοποίηση των σκοπών που καθόριζε το άρθρο 39 παρ. α έως παρ. δ' συνθ. ΕΟΚ (2074).

Προκειμένου να επιτευχθούν αυτοί οι σκοποί και να μην τεθούν σε κίνδυνο από βραχυπρόθεσμες διακυμάνσεις, συνέχισε ο Κ. Roemer, δικαιολογείται η προσωρινή εισαγωγή ενός συστήματος εισφορών, ειδικότερα ενός συστήματος εισφορών που εμπειρείχε μικρότερη παρέμβαση από ότι οι ποσοτικοί περιορισμοί και το οποίο καθιστούσε την ανταλλαγή των αγροτικών προϊόντων σχετικά ελεύθερη. (2075)

Και ο Κ. Roemer κατέληξε ότι η διακύμανση των συναλλαγματικών ισοτιμιών δύσκολα θα μπορούσαν μακροπρόθεσμα να συμβιβασθούν με την συνθήκη της ΕΟΚ.

Παρά ταύτα όμως σε περίπτωση μιας ανώμαλης κατάστασης δεν θα μπορούσε να συναχθεί από το άρθρο 107 συνθ. ΕΟΚ μια παντελής απαγόρευση διακύμανσης συναλλαγματικών ισοτιμιών. (2076).

Και εφόσον δεν μπορούσε να συναχθεί τιαυτή απαγόρευση από τις ειδικές διατάξεις του άρθρου 107 συνθ. ΕΟΚ, κατά μείζονα λόγο δεν ήταν δυνατόν να συναχθεί από τις γενικές διατάξεις του άρθρου 5 συνθ. ΕΟΚ. (2077)

Βεβαίως, παρατήρησε ο γενικός Εισαγγελέας εάν η διακύμανση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και του υπό κρίση συστήματος αντισταθμίσεων αντιμετωπιζόταν απομονωμένα υπό το φώς ορισμένων σκοπών της Συνθήκης ιδίως των άρθρων 3α (κατάργηση δασμών), 3β (Κ.Γ.Π.) και 3α (ανταγωνισμός), τότε παρουσιαζόταν αμφίβολα. (2078).

Παρά ταύτα θα μπορούσε όμως να ειπωθεί ότι ορισμένες παραμορφώσεις του ανταγωνισμού που προξενούνται από την διακύμανση των συναλλαγματικών ισοτιμιών εξουδετερώθηκαν από το σύστημα αντισταθμίσεων και ότι το εν λόγω σύστημα θα διασφάλιζε μακροπρόθεσμα την εφαρμογή μιας γεωργικής πολιτικής με σύστημα ενιαίων τιμών. (2079)

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τους παραπάνω ισχυρισμούς και τα σχετικά πραγματικά περιστατικά αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η οργάνωση των γεωργικών αγορών αποσκοπούσε στην διασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου στο γεωργικό πληθυσμό και στην σταθεροποίηση των αγορών ιδίως μέσω ενός συστήματος σταθερών τιμών όπου οι ενδεικτικές τιμές, οι τιμές κατοφλίου και οι τιμές παρέμβασης ορίζονται επί τη βάσει καθορισμένων ισοτιμιών του νομίσματος των διαφόρων κρατών-μελών με αναφορά σε μία ενιαία λογιστική μονάδα. (2080).

Επειδή όμως δεν ήταν δυνατό να καθοριστούν νέες ισοτιμίες κατά την διάρκεια της διακύμανσης του μάρκου και της γκίλντας, τα επίπεδα τιμών τα οποία εθεωρούντο κατάλληλα συνέχισαν να καθορίζονται και να υπολογίζονται για τα προϊόντα με καθορισμένες τιμές παρέμβασης, επί τη βάσει των ισοτιμιών που είχαν δηλωθεί πρόσφατα στα Διεθνή Νομισματικά

Ταμείο, ακόμη και για την Ολλανδία και την Γερμανία. (2081)

Αλλά παρότι οι εν λόγω τιμές παρέμειναν θεωρητικά αμετάβλητες, στην ουσία μειώθηκαν - ιδίως όταν εκφραζόταν σε μάρκα - ανάλογα με τα αποτελέσματα της de facto υπερτίμησης αυτού του νομίσματος, προκαλώντας διαταραχές στο γεωργικό εμπόριο, βλαβερές για τους παραγωγούς και ικανές να διαλύσουν το σύστημα παρεμβάσης που δημιουργήθηκε από την Κοινοτική νομοθεσία. (2082).

Σαν αποτέλεσμα, το Συμβούλιο αποφάσισε ότι τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν άμεσα θα έπρεπε να περιλαμβάνουν την δημιουργία ενός συστήματος εξισωτικών ποσών, τα οποία τα εν λόγω κράτη-μέλη εδικαιούντο να επιβάλλουν στις εισαγωγές και να επιχορηγούν τις εξαγωγές τους προς τα άλλα κράτη-μέλη και τις τρίτες χώρες (2083) προκειμένου να αντισταθμίσουν τις συνέπειες που είχαν τα νομισματικά μέτρα επι των βασικών προϊόντων για τα οποία είχαν καθοριστεί τιμές παρέμβασης και για τα γεωργικά προϊόντα οι τιμές των οποίων εξαρτώντο από τις τιμές αυτών των βασικών προϊόντων. (2084)

Και το Δικαστήριο συνέχισε αναφερόμενο στην νομική βάση του βαλλομένου υπ' αριθμ. 974/71 Κανονισμού υποστηρίζοντας ότι το άρθρο 40 της Συνθήκης καθόριζε ότι τα κράτη-μέλη θα έθεταν σε εφαρμογή την κοινή γεωργική πολιτική το αργότερο κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου και προκειμένου να επιτύχουν τους σκοπούς που προβλεπόταν στο άρθρο 39, δημιουργήθηκε κοινή οργάνωση των γεωργικών αγορών. (2085).

Το ίδιο άρθρο προέβλεπε ότι η εν λόγω κοινή οργάνωση μπορούσε να περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα και ιδίως ρυθμίσεις των τιμών, ένισχύσεις τόσο για την παραγωγή όσο και για την εμπορία, μέτρα αποθήκευσης και λογιστικής μεταφοράς και κοινούς μηχανισμούς σταθεροποίησης των εισαγωγών ή των εξαγωγών. (2086).

Κατ' άρθρο 43 παρ. 2γ το Συμβούλιο προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο μπορούσε να εκδόσει με ειδική πλειοψηφία μετά το πέρας του δευτέρου σταδίου της μεταβατικής περιόδου, κανονισμούς, οδηγίες ή να λαμβάνει αποφάσεις σ' αυτό τον τομέα. (2087).

Από τις διατάξεις αυτές καθίστατο προφανές, παρατήρησε το ΔΕΚ, ότι οι εξουσίες που απενεμήθησαν για την εφαρμογή της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής δεν σχετιζόταν μόνο με πιθανά διαφθροτικά μέτρα αλλά εκτεινόταν ισότιμα σε κάθε βραχυχρόνια οικονομική παρέμβαση σ' αυτό τον τομέα της παραγωγής και ότι το Συμβούλιο είχε εξουσία να καταφύγει σ' αυτές σύμφωνα με τις διαδικασίες λήψης απόφασης που καθοριζόταν εκεί. (2088).

Από την άλλη πλευρά, το άρθρο 103 αναφερόταν στην πολιτική συγκυρίας των κρατών-μελών την οποία έπρεπε ένα θεωρούν ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος (2089)

Επομένως δεν είχε σχέση με εκείνες τις περιοχές που υπόκειντο σε κοινούς κανόνες, όπως ήταν η οργάνωση των γεωργικών αγορών. (2090).

Η διακύμανση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του γερμανικού και ολλανδικού νομίσματος, η οποία ήταν απαραίτητη προκειμένου να ελεγχθεί το κερδοσκοπικό κύμα εισροής κεφαλαίων στην Ο.Ο. Γερμανίας και την Ολλανδία,

έθεσε σε κίνδυνο την ενότητα της κοινής αγοράς και κατέστησε τα μέτρα προστασίας του μηχανισμού και των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής επιβεβλημένα. (2091)

Και το Δικαστήριο αφού παρατήρησε ότι τα εξισωτικά ποσά δεν απέβλεπαν σε αυξημένη προστασία αλλά στην διατήρηση ενιαίων τιμών και στην αποτροπή της κατάρρευσης του συστήματος τιμών παρέμβασης και στην διατήρηση της ομαλής ροής του εμπορίου γεωργικών προϊόντων εντός της Κοινότητας (2092) επεσήμανε ότι τα επίδικα μέτρα, τα οποία απέβλεπαν στην προσωρινή αντιστάθμιση των δυσμενών συνεπειών των εθνικών νομισματικών μέτρων, ώστε η διαδικασία οικονομικής ολοκλήρωσης να μπορέσει να συνεχίσει την πρόοδο της. Ήταν ουσιαστικά προσωρινής φύσεως, και θα μπορούσαν κανονικά να είχαν ληφθεί δυνάμει των εξουσιών που παρείχαν στο Συμβούλιο τα άρθρα 40 και 43, και σύμφωνα με τις διαδικασίες που καθοριζόταν εκεί και ιδίως κατόπιν διαβουλεύσεως με την Συνέλευση. (2093).

Όμως, λόγω του χρόνου που απαιτείτο για την πραγμάτωση των διαδικασιών που καθοριζόταν στα άρθρα 40 και 43, ένας συγκεκριμένος όγκος εμπορίου πιθανά να μην είχε ρυθμιστεί από τους Κανονισμούς, και αυτό θα μπορούσε να διακυβεύσει τις σχετικές κοινές οργανώσεις αγοράς. (2094)

Εφ'όσον δεν υπήρχε κατάλληλη διάταξη στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής για την λήψη άμεσων μέτρων ικανών να εξουδετερώσουν την προπεριγραφείσα νομισματική κατάσταση, ήταν λογικό να υποθεθεί ότι το Συμβούλιο παρείχοντο να κάνει προσωρινή χρήση των εξουσιών που του παρείχοντο από το άρθρο 103 της Συνθήκης. (2094).

Συμπερασματικά α) η σοβαρότητα των γεγονότων την οποία αντιμετώπιζε το Συμβούλιο, β) το κατεπείγον των μέτρων που έπρεπε να ληφθούν, γ) η σοβαρότητα της κατάστασης, και δ) το γεγονός ότι τα εν λόγω μέτρα, ελήφθησαν σε ένα τομέα άμεσα συνδεδεμένο με τις νομισματικές πολιτικές των κρατών-μελών, τις συνέπειες των οποίων έπρεπε να εξουδετερώσουν, οδήγησαν το Συμβούλιο να καταφύγει στο άρθρο 103. Όπως όμως προέκυπτε από τον Κανονισμό 2746/72, η εν λόγω κατάσταση ήταν μόνο προσωρινή, η δε νομική βάση των μέτρων τελικά θεμελιώθηκε σε άλλες διατάξεις της Συνθήκης. (2096).

Ειδικότερα για το εύρος της επιτροπείσης διακύμανσης της τιμής του συναλλάγματος το Δικαστήριο παρατήρησε ότι εφ'όσον ο σκοπός των σχεδιασθέντων μέτρων πολιτικής συγκυρίας ήταν η πρόνοια μίας βραχυχρόνιας βοήθειας για τις συνέπειες της υπερτίμησης του γερμανικού μάρκου η οποία πιθανόν να έθετε σε κίνδυνο τον στόχο ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου για τους γεωργικούς πληθυσμούς, ήταν λογικό να προβλέψει την ανάγκη ενός μέγιστου διορθωτικού συντελεστή. (2097).

Και το Δικαστήριο καταλήγωντας σχετικά με το κατά πόσο το άρθρο 5 της Συνθήκης επέβαλε υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη στον τομέα της νομισματικής πολιτικής παρατήρησε ότι ένας από τους βασικούς σκοπούς της Συνθήκης ήταν η δημιουργία μιας ενιαίας οικονομικής περιοχής ελεύθερης εσωτερικών περιορισμών, στην οποία η οικονομική και τελωνειακή ένωση μπορούσε να πραγματοποιηθεί σταδιακά (2098).

Αυτό απαιτούσε την σταθερή διατήρηση της ισοτιμίας μεταξύ των νομισμάτων των διαφόρων κρατών-μελών. Στο βαθμό που θα εξέλειπαν αυτές

οι προϋποθέσεις η διαδικασία ολοκλήρωσης που προβλεπόταν από την Συνθήκη θα καθυστερούσε ή θα ετίθετο σε κίνδυνο. (2099).

Επομένως ήταν καθήκον των κοινοτικών οργάνων και των κρατών-μελών να συνεργαστούν προκειμένου να διασφαλίσουν την δημιουργία και την διατήρηση αυτών των συνθηκών.

Πρός τούτο το άρθρο, το άρθρο 3 ζ προέβλεπε τις διαδικασίες που έπρεπε να ακολουθηθούν προκειμένου να συντονιστούν οι οικονομικές πολιτικές των κρατών-μελών και να αρθούν οι διαταραχές στην ισορροπία των ισοζυγίων πληρωμών τους. (2100).

Όμως, κατέληξε το ΔΕΚ, μέχρις της θέσεως σε λειτουργία των προβλεπομένων από τα εν λόγω άρθρα διαδικασιών, τα άρθρα 5 και 107 επέτρεπαν στα κράτη-μέλη, παρά την υποχρέωση που' τους είχε τεθεί, να αντιμετωπίζουν την σχετική με την τιμή συναλλάγματος πολιτική τους ως πρόβλημα κοινού ενδιαφέροντος, μια τέτοια ελευθερία απόφασης, με αποτέλεσμα η υποχρέωση που εμπεριείχετο στα άρθρα 5 και 107 να μην δύναται να παράσχει στα ενδιαφερόμενα μέρη δικαιώματα τα οποία να υποχρεούνται να προστατεύσουν τα εθνικά δικαστήρια. [2101]

4.2.3. Υπόθεση Balkan Import-Export GmbH

Η υπόθεση Balkan Import-Export GmbH v Hauptzollamt Berlin Packhof, [2102] επί της οποίας εξεδόθη απόφαση την ίδια ημέρα με αυτή της υποθέσεως Schultze, αφορούσε την επιβολή εξισωτικών ποσών, δυνάμει του αυτού ως άνω υπ' αριθμ. 974/71 Κανονισμού του Συμβουλίου, στην άνω προσφεύγουσα εταιρεία, λόγω εισαγωγής βουλγαρικής φέτας. Τα προδικαστικά ερωτήματα που έθεσε στο Δικαστήριο το Finanzgericht [2103] του Βερολίνου καθώς και τα θέματα που απασχόλησαν την διαδικασία ήσαν σχεδόν ίδια με αυτά που εξετάσαμε αναλυτικά στην υπόθεση Schluter. Επομένως θα προβούμε μόνο στον σχολιασμό των επιχειρημάτων εκείνων που δεν τέθηκαν στα πλαίσια της άνω υποθέσεως.

Το Συμβούλιο απαντώντας στους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας υποστήριξε ότι σκοπός του Κανονισμού 974/71 ήταν να αποτρέψει αφύσικες παρεκλίσεις σε τιμές και εισοδήματα εξ αιτίας των μαζικών εισαγωγών αγροτικών προϊόντων σε χώρες με διακυμενόμενη ισοτιμία νομίσματος. [2104]

Οι ειδικές διατάξεις που προέβλεπε η Συνθήκη δεν εμπόδιζαν την προσφυγή στο άρθρο 103. [2105]

Επομένως όσον αφορούσε τα θέματα της γεωργίας το άρθρο 103 (2) μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως νομική βάση για τη λήψη μέτρων ανεξαρτήτως του άρθρου 38 συνθ. ΕΟΚ και ιδίως ανεξαρτήτως από τις εξουσίες που παρείχαντο από τα άρθρα 43 (2) συνθ. ΕΟΚ. [2106].

Παρότι δε τα αντισταθμιστικά ποσά επηρέεζαν την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, εν τούτοις δεν παραβίαζαν την αρχή της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών η οποία συμπεριελήφθη ως ένας από τους σκοπούς της

γεωργικής πολιτικής μόνο στο βαθμό που επέτρεπε την πραγμάτωση των σκοπών του άρθρου 39 (1) συνθ. ΕΟΚ. [2107]

Η Ο.Δ. Γερμανίας επεσήμανε ότι μια πολιτική συγκυρίας ή μια βραχυχρόνια οικονομική πολιτική, παρότι συνδέεται με τους γενικούς σκοπούς μιας μακροπρόθεσμης ή μεσοπρόθεσμης πολιτικής, είχε ως άμεσο σκοπό την ελάττωση πληθωριστικών ή αποπληθωριστικών πιέσεων στην οικονομική ανάπτυξη.

Το γεγονός δε ότι ο Κανονισμός 974/71 αποτελούσε ένα μέτρο πολιτικής συγκυρίας δεν ερχόταν σε σύγκρουση με τις ειδικές εξουσίες που προβλεπόταν από τα άρθρα 38 επόμενα συνθ. ΕΟΚ [2108]

Οι εν λόγω εξουσίες που προβλεπόταν στα πλαίσια της γεωργικής πολιτικής είχαν ως σκοπό κατά κύριο λόγο την αντιμετώπιση δομικών απαιτήσεων και δεν προέβλεπαν καμιά κατάλληλη διαδικασία για άμεση δράση υπό την μορφή πολιτικής συγκυρίας, της Κοινότητας. [2109]

Η Επιτροπή αφού υποστήριξε ότι τα άρθρα 43 και 103 συνθ. ΕΟΚ παρείχαν συντρέχουσες αρμοδιότητες, παρατήρησε ότι δεν αποδείχθηκε παραβίαση του άρθρου 39 της συνθήκης, λόγω δήθεν πολύ υψηλών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στον καταναλωτή αφού τα εξισωτικά ποσά δεν καθορίστηκαν σε πολύ υψηλά επίπεδα και το άρθρο 39 εξουσιοδοτούσε τον νομοθέτη εντός των ορίων της διακριτικής του ευχέρειας, να διασφαλίζει μια ισορροπία μεταξύ των σκοπών που καθορίζονταν απ'αυτό. [2110]

Ο Γενικός Εισαγγελέας Κ. Roemer στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2111] αναφερόμενος στην πολιτική συγκυρίας παρατήρησε ότι ο όρος αυτός καθ'αυτό δεν ετύγγανε ιδιαίτερας ερμηνείας από την Συνθήκη. [2112]

Αυτό σήμαινε ότι έπρεπε το ΔΕΚ να προσφύγει σε γενικά αποδεκτές έννοιες και να θεωρήσει ότι αυτές έχουν εφαρμογή και επί της Συνθήκης [2113]

Κατ'ακολουθίαν η αναφορά σε πολιτική συγκυρίας ήταν προσήκουσα μόνο όταν όλη η πορεία της οικονομικής διαδικασίας οδηγείτο εν αναφορά προς βραχυπρόθεσμους σκοπούς. Η πολιτική συγκυρίας όμως έπρεπε ταυτόχρονα να είχε σχέση και να λαμβάνει υπόψη της τους σκοπούς της γενικής οικονομικής πολιτικής ήτοι την σταθεροποίηση των τιμών, τον έλεγχο του ισοζυγίου πληρωμών και την άριστη οικονομική ανάπτυξη. [2114] Στην ουσία, συνέχισε ο Κ. Roemer, τα ληφθέντα μέτρα απασκοπούσαν στην αποφυγή αποκλίσεων κατά την μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη και κυρίως στις τιμές και στα ε ι σ ο δ ή μ α τ α . [2115]

Χωρίς τα εξισορροπητικά μέτρα του Συμβουλίου, τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη θα κατακλυζόταν από φθηνές εισαγωγές με αποτέλεσμα να εδημιουργούνται τεράστιες πιέσεις στην εθνική αγορά. Αυτό θα σήμαινε όχι μόνο μια σημαντική αύξηση στην παρέμβαση, συνδυασμένη με τεράστια κόστη, ή ακόμη και με πιθανή κατάρρευση αυτού καθ'αυτού του συστήματος παρέμβασης, αλλά επίσης θα οδηγούσε σε πτώση των τιμών και σε απώλειες του εισοδήματος των γεωργικών πληθυσμών γεγονός που με την σειρά του θα είχε αρνητικά αποτελέσματα στην εθνική οικονομία ως σύνολο. [2116]

Σχετικά με τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας περί παραβίασης του άρθρου 40 που απέκλειε τις διακρίσεις μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών εντός της Κοινότητας κατά την επιδίωξη των στόχων του άρθρου 39 συνθ. ΕΟΚ, ο Κ. Roemer παρατήρησε ότι ήταν εσφαλμένη η σύγκριση μεταξύ της θέσης των

παραγωγών και αυτής των εισαγωγών που πραγματοποιούσε η προσφεύγουσα. [2117]

Τέλος δε αναφορικά με τους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας ότι η δημιουργία του επίδικου συστήματος εξισωτικών ποσών παραβίαζε το άρθρο 39 παρ.ε' το οποίο επέβαλε την υποχρέωση διασφάλισης λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές, ο K. Roemer επεσήμανε ότι το άρθρο 39 δεν αναφερόταν στις πιο χαμηλές τιμές αλλά μόνο σε λογικές τιμές για τον καταναλωτή και αυτό διότι δεν απέβλεπε μόνο στα συμφέροντα των καταναλωτών αλλά και στους υπόλοιπους διαφορετικούς σκοπούς του άρθρου 39 που έπρεπε να επιτευχθούν [2118], γεγονός το οποίο επέτρεπε ένα μεγάλο περιθώριο διακριτικής ευχέρειας. [2119.]

Το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε ουσιαστικά επανέλαβε όσα είχαμε ήδη αναλύσει προγενέστερα στην υπόθεση *Schulter*.

Περαιτέρω αναφερόμενο στους ειδικότερους ισχυρισμούς της *Balkan Import-Export* αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι το άρθρο 39 της συνθήκης καθόριζε τους ποικίλους αντικειμενικούς σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής, [2120].

Κατά την επιδίωξη αυτών των σκοπών, τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας όφειλαν να διασφαλίζουν την μόνιμη εναρμόνιση η οποία καθίστατο αναγκαία εξ αιτίας των αντιφατικών αυτών σκοπών, θεωρουμένων κεχωρισμένα. Όπου απαιτείτο τα Κοινοτικά Όργανα όφειλαν να αποδίδουν σε οποιονδήποτε από αυτούς τους σκοπούς προσωρινή προτεραιότητα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των οικονομικών συντελεστών ή συνθηκών εν όψει των οποίων λαμβάναν τις αποφάσεις τους. [2121]

Εάν, λόγω των εξελίξεων στον νομισματικό τομέα, τύχαινε να δίνεται προτίμηση στα συμφέροντα των α γ ρ ο τ ι κ ώ ν π λ η θ υ σ μ ώ ν η ενέργεια αυτή του Συμβουλίου δεν ήταν αντίθετη με το άρθρο 39 [2122]

Πολύ δε περισσότερο καθώς, δεν είχε αποδειχθεί ότι τα βαλλόμενα μέτρα είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών σε τέτοια επίπεδα ώστε να εμφανίζονται φανερά παράλογες κατά την πώληση των αγαθών στους καταναλωτές. [2123].

Περαιτέρω όπως προέκυπτε από το προδικαστικό ερώτημα το εθνικό δικαστήριο εξέτασε την πιθανότητα ύπαρξης διακρίσεων μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών και μάλιστα σε βάρος των καταναλωτών. [2124] Το άρθρο 40 συνέχισε το ΔΕΚ, αναφερόταν μόνο σε διακρίσεις μεταξύ παραγωγών ή μεταξύ καταναλωτών, ενώ η ισορροπία που έπρεπε να διατηρηθεί μεταξύ των αντιτιθεμένων συμφερόντων αυτών των δύο ομάδων αντιμετωπιζόταν από το άρθρο 39 (2125)

Επομένως το Συμβούλιο λαμβάνοντας τα υπό κρίση μέτρα δεν παρέβη το άρθρο 40 συνθ. ΕΟΚ. [2126].

Περαιτέρω το Δικαστήριο επεσήμανε ότι αν και τα αντισταθμιστικά ποσά συνιστούσαν διαμελισμό της αγοράς, στην προκειμένη περίπτωση ασκούσαν διορθωτική επίρροη στις διαφοροποιήσεις της διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών οι οποίες σε ένα σύστημα οργάνωσης αγοράς για γεωργικά προϊόντα βασισμένο σε ενιαίες τιμές, θα μπορούσαν να προκαλέσουν διαταραχές στο εμπόριο των εν λόγω προϊόντων. [2127].

Η παρεκτροπή του εμπορίου η οποία προκαλείτο μόνο από μία νομισματική κατάσταση μπορούσε να θεωρηθεί περισσότερο επιβλαβής για το κοινό

συμφέρον, λαμβάνοντας υπόψη τους σκοπούς της κοινής γεωργικής πολιτικής, απ' ό,τι τα μειονεκτήματα των υπό κρίση μέτρων. [2128]

Ως εκ τούτου τα εν λόγω μέτρα συνεβάλαν στην διατήρηση της ομαλής ροής του εμπορίου κάτω από τις εξαιρετικές καταστάσεις που δημιουργήθηκαν προσωρινά λόγω των νομισματικών μέτρων και στη αποτροπή της διάλυσης του συστήματος παρέμβασης στα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη. [2129] Άλλωστε επρόκειτο για τέλη τα οποία δεν ετέθησαν μονομερώς από κάποια κράτη-μέλη αλλά για κοινοτικά μέτρα τα οποία λαμβανομένης υπόψη της εξαιρετικής καταστάσεως ήταν επιτρεπτά στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής. [2130]

4.2.4. Υπόθεση Rewe-Zentral AG

Η υπόθεση Rewe-Zentral AG v Hauptzollamt Kehl αφορούσε ομοίως προδικαστικά ερωτήματα του Finanzgericht της Βάδης-Βιττεμβέργης [2131] σχετικά με την νομιμότητα των νομισματικών εξισοτικών ποσών. Οι ισχυρισμοί που τέθηκαν κατά την εκδίκαση της εν λόγω υποθέσεως και οι λύσεις που δόθηκαν από το ΔΕΚ ήταν ίδιες με αυτές της υποθέσεως Schulten που ήδη αναλύσαμε. [2132]

4.2.5. Υπόθεση Merkur-Außenhandels

Η υπόθεση Merkur - Außenhandels v Commission of the European Communities [2133] αφορούσε ομοίως την νομιμότητα του Κανονισμού του Συμβουλίου 974/71 με τον οποίο ασχολήθηκε το ΔΕΚ στις υποθέσεις Schulten και Balkan, που ήδη έχουμε αναλύσει. [2134] Όμως η εν λόγω υπόθεση παρουσιάζει ορισμένες διαφοροποιήσεις σε σχέση με τις δύο ως άνω υποθέσεις.

1.- Εκδικάσθηκε στα πλαίσια των άρθρων 178 και 215 παρ. β' συνθ. ΕΟΚ καθώς αφορούσε αγωγή αποζημιώσεως κατά τις Επιτροπής ενώ οι υποθ. Schulten, Balkan και Rewe-Zentral εκδικάσθησαν υπό μορφή προδικαστικών ερωτημάτων κατ'άρθρο 177 συνθ. ΕΟΚ.

2.- Οι υποθέσεις Schulten και Balkan αφορούσαν εισαγωγές αγροτικών προϊόντων στην Κοινότητα από τρίτες χώρες, ενώ η υπόθεση Merkur εξαγωγές αγροτικών προϊόντων σε τρίτες χώρες.

3.- Η ενάγουσα Merkur ανέπτυξε περίπου ομοίους ισχυρισμούς με αυτούς των υποθέσεων 9 και 11/71 που ήδη αναλύσαμε ως άνω υπό στοιχ. 4.2. καθώς στηρίχθηκε κυρίως στον τρόπο ερμηνείας του άρθρου 103 συνθ. ΕΟΚ περί

πολιτικής συγκυρίας και δεν έθεσε σχεδόν καθόλου ισχυρισμούς που αφορούσαν το άρθρο 39 συνθ. ΕΟΚ.

Ως εκ τούτου στην παρούσα υπόθεση θα αναφερθούμε μόνο στις πτυχές εκείνες οι οποίες δεν μας είχαν απασχολήσει ήδη στις ως άνω υποθέσεις 9 και 11/71, 5/73, 9/73 και 10/73.

Η ενάγουσα Merkur, ήταν εταιρεία με έδρα το Αμβούργο η οποία είχε ως κύρια δραστηριότητα της την εξαγωγή παραγώγων προϊόντων κριθαριού σε τρίτες χώρες. [2135]

Τον Ιούλιο του 1972 άσκησε αγωγή κατά της Επιτροπής ζητώντας αποζημίωση 50.000 γερμανικών μάρκων (D.M.) διότι η Επιτροπή δεν είχε προβλέψει στους σχετικούς κανονισμούς της [2136] την καταβολή εξισωτικών ποσών για την εξαγωγή παραγώγων προϊόντων κριθαριού σε τρίτες χώρες, παρότι αυτά προβλεπόταν δήμεν από το άρθρο 1 Κανονισμού 974/71 του Συμβουλίου το περιεχόμενο του οποίου έχει ήδη αναλυθεί ανώτερω στην υπόθεση Schuller. [2137]

Ειδικότερα η ενάγουσα ισχυρίστηκε ότι εφόσον ο Κανονισμός 974/71 απασκοπούσε κυρίως στην προστασία των εμπορών αγροτικών προϊόντων από τις δυσμενείς συνέπειες των νομισματικών αποφάσεων ορισμένων κρατών -μελών, η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να διασφαλίσει ότι τέτοια προστασία θα παρεχόταν σε όλα τα μέρη που επηρεάστηκαν και άρα και σ'αυτήν υπό συνθήκες απολύτου ισότητας. [2138]

Η Επιτροπή μεταξύ άλλων παρατήρησε ότι η δυσχερής θέση που προέκυψε για όλους τους Γερμανούς εξαγωγείς σφειλόταν σε τελική ανάλυση στα νομισματικά μέτρα που έλαβε η Ο.Ο. Γερμανίας και για τα οποία η Κοινότητα δεν είχε καμία ευθύνη. [2139]

Ο Γενικός Εισαγγελέας Η. Μαγγας επεσήμανε στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2140] ότι σύμφωνα με την νομολογία του ΔΕΚ [2141] το Συμβούλιο διέθετε κατ'άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ μεγάλη διακριτική ευχέρεια άσκησης των εξουσιών του στα πλαίσια του εν λόγω άρθρου. [2142]

Η εν λόγω όμως εξουσία έπρεπε να ασκείται χάριν του κοινού συμφέροντος και όχι χάριν των ιδιωτικών συμφερόντων οποιασδήποτε ιδιαίτερης ομάδας επιχειρηματιών. [2143]

Και στα πλαίσια αυτά το Συμβούλιο εξέδωσε τον Κανονισμό 974/71, ο οποίος ουδόλως απασκοπούσε στην προστασία των συμφερόντων μιάς ιδιαίτερης ομάδας επιχειρηματιών. [2144]

Και ο Η. Μαγγας κατέληξε αναφερόμενος στους ισχυρισμούς της ενάγουσας περί διακρίσεων με την επισήμανση ότι το άρθρο 40 παρ.3 θεσπίστηκε καθαρά χάριν των παραγωγών γεωργικών προϊόντων και των καταναλωτών και όχι χάριν των εμπορών και των εξαγωγέων. [2145]

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι ο Κανονισμός 974/71 θεσπίστηκε λόγω του ότι ορισμένα κράτη-μέλη, συμπεριλαμβανομένης και της Ο.Ο. Γερμανίας διέδρυναν τα περιθώρια διακύμανσης της τιμής του συναλλάγματος τους σε σχέση με την επίσημη ισοτιμία. [2146]

Εάν η εν λόγω διεύρυνση των περιθωρίων διακύμανσης κατέστησε την κατάσταση των εισαγωγέων και εξαγωγέων του ενδιαφερομένου κράτους διαφορετική από αυτή των ομολόγων τους στα άλλα κράτη-μέλη η ανομοιογένεια αυτή έπρεπε να αποδοθεί όχι σε παρέμβαση της Κοινότητας αλλά στην απόφαση που λήφθηκε από το εν λόγω κράτος. [2147.]

Ενώ οι εξουσίες που χορηγήθηκαν στα Κοινοτικά θεσμικά όργανα από την Συνθήκη και ειδικότερα από το άρθρο 103 (2) διελάμβαναν την ευχέρεια μετριασμού ορισμένων συνεπειών προερχομένων λόγω των εθνικών αυτών μέτρων για λόγους κοινού ενδιαφέροντος κατ' άρθρο 103 (1), παρά ταύτα δεν επαγόταν ότι τα εν λόγω θεσμικά όργανα υποχρεούνται, νομικά να αποζημιώσουν όλες τις συνέπειες στο βαθμό που ήταν δυσμενείς για τους εισαγωγείς και εξαγωγείς του ενδιαφερομένου κράτους-μέλους. [2148]

Πράγματι με το να επιτρέπει στο Συμβούλιο, χωρίς να το υποχρεώνει, να λάβει μέτρα κατάλληλα για την κατάσταση το άρθρο 103 χορήγησε σ' αυτό το όργανο πλατειά διακριτική ευχέρεια λήψης μέτρων, τα οποία έπρεπε να ληφθούν για λόγους κοινού ενδιαφέροντος και όχι χάριν των ιδιωτικών συμφερόντων μιάς ιδιαίτερης ομάδας συμμετεχόντων στην αγορά. [2149]

4.2.6. Υπόθεση CNTA

1.2.5. Η υπόθεση Comptoir National Technique Agricole (CNTA) S.A. v Commission of the European Communities [2150] αφορούσε το κατά πόσο η Επιτροπή μπορούσε να καταργήσει τα εξισωτικά ποσά που θεσπίστηκαν σε εκτέλεση του Κανονισμού του Συμβουλίου 974/71.

Στην προκειμένη υπόθεση η CNTA μια γαλλική εταιρεία εξαγωγών παραγώγων προϊόντων ελαιόσπορων κατέθεσε αγωγή αποζημιώσεως κατά της Επιτροπής ισχυριζομένη ότι είχε υποστεί ζημία διότι η Επιτροπή κατήργησε τα αντισταθμιστικά ποσά [2151] για τα εν λόγω προϊόντα, που είχαν θεσπιστεί δυνάμει του Κανονισμού του Συμβουλίου 974/71, ποσά τα οποία η ενάγουσα θα ελάμβανε καθόσον είχε συνάψει συμβόλαια εξαγωγής σημαντικών ποιοτήτων των εν λόγω προϊόντων σε τρίτες χώρες, και είχε λάβει προς τούτο και άδειες εξαγωγής οι οποίες καθόριζαν εξ αρχής τα εξισωτικά ποσά που θα ελάμβανε. [2152]

Κατά την ενάγουσα η Επιτροπή δεν διέθετε εξουσία καταργήσεως των εν λόγω εξισωτικών ποσών [2153] και εν πάσει περιπτώσει δεν μπορούσε να καταργήσει τα εν λόγω ποσά άμεσα, αλλά μόνο μετά από μια μεταβατική περίοδο η οποία θα επέτρεπε στην ενάγουσα και στους άλλους εξαγωγείς να προσαρμοστούν στην νέα κατάσταση. [2154], όπως είχε πράξει και σε άλλες παρόμοιες περιπτώσεις. [2155]

Η Επιτροπή υποστήριξε ότι από τις διατάξεις του Κανονισμού 974/71 προέκυπτε ότι τα εξισωτικά ποσά μπορούσαν να αποσυρθούν [2156] όταν οι συνθήκες χάριν των οποίων επιβλήθησαν δεν υφίσταντο, πλέον. [2157]

Και αυτό μπορούσε να συμβεί ακόμη και στην περίπτωση που τα εξισωτικά ποσά διασφάλιζαν επιπλέον προστασία σε ορισμένους εμπόρους της Κοινότητας. [2158]

Ο γενικός Εισαγγελέας Α. Trabucchi στις προτάσεις του [2159] παρατήρησε ότι η Επιτροπή μπορούσε να ανακαλέσει την πλήρωμή εξισωτικών ποσών για ένα προϊόν όταν οι λόγοι που οδήγησαν στην επιβολή των εν λόγω ποσών

έπαιναν να υφίστανται. [2160]

Και ο γεν. Εισαγγελέας αφού επεσήμανε ότι όταν το απαιτούσε το δημόσιο συμφέρον, δεν υπήρχε καμμία αμφιβολία ότι τα συμφέροντα των ιδιωτών, ακόμη και αν συνιστούσαν μία ομάδα κάποιου μεγέθους, έπρεπε να έρχονται σε δεύτερη θέση, [2161] κατέληξε προτείνοντας την απόρριψη της υπό κρίσιν αγωγής. [2162].

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι έπρεπε να σημειωθεί ότι ο αντικειμενικός σκοπός του συστήματος των εξισωτικών ποσών ήταν η αποτροπή των δυσκολιών τις οποίες η νομισματική αστάθεια μπορούσε να δημιουργήσει για την ομαλή λειτουργία των κοινών οργανώσεων αγοράς, παρά να προστατεύσει τα ιδιωτικά συμφέροντα των εμπόρων, [2163].

Οι συνθήκες που καθόριζαν την εφαρμογή και 'εξάλειψη του συστήματος των εξισωτικών ποσών σε ένα συγκεκριμένο τομέα δεν ελάμβαναν υπόψη την ατομική κατάσταση των εμπόρων και δεν εγγυώντο σ'αυτούς την συνέχιση εφαρμογής του συστήματος. [2164].

Από τα παραπάνω προέκυπτε ότι τα εξισωτικά ποσά δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ότι ισοδυναμούν με εγγύηση για τους εμπόρους κατά των κινδύνων αλλαγής των συναλλαγματικών ισοτιμιών [2165].

Παρά ταύτα όμως η εφαρμογή των εξισωτικών ποσών στην πράξη οδηγούσε σε αποφυγή των συναλλαγματικών κινδύνων ούτως ώστε ο έμπορος, ακόμη και ο σώφρων, θα ήταν δυνατόν να παρακινηθεί να παραλείψει να προστατευθεί από ένα τέτοιο κίνδυνο. [2166]

Και το Δικαστήριο αφού επεσήμανε ότι υπ'αυτές τις συνθήκες ο έμπορος νομίμως ανέμενε ότι ουδεμία απρόβλεπτη αλλαγή δεν θα επέρχεται για συναλλαγές, για τις οποίες είχε ήδη καταβάλλει εγγυήσεις και του είχαν χορηγηθεί άδειες εξαγωγής, οι οποίες καθορίζουν προκαταβολικά τα ποσά κατά τα οποία θα αποζημιωνόταν [2167], παρατήρησε ότι η Κοινότητα ήταν υπόχρεη σε αποζημίωση καθώς δεν υφίστατο ειδικός λόγος δημοσίου συμφέροντος να καταργήσει άμεσα η Επιτροπή την εφαρμογή των εξισωτικών ποσών σε ένα ειδικό τομέα χωρίς να λάβει μεταβατικά μέτρα τα οποία θα επέτρεπαν στους εμπόρους τουλάχιστον να αποφύγουν την επενεχθείσα ζημία. [2168]

Επομένως η Επιτροπή ελλείπει ειδικού λόγου δημοσίου συμφέροντος, με το να μην προβλέψει στον Κανονισμό της 189/72 μεταβατικές διατάξεις για την προστασία της εμπιστοσύνης που δικαιολογημένα θα μπορούσε να είχε ένας έμπορος στους Κοινοτικούς κανόνες, παρεβίωσε κανόνα υπερτέρου δικαίου και κατέστησε έτσι την Κοινότητα υπόχρεη προς αποζημίωση. [2169]

4.2.7. Υπόθεση S.A. Roquette Freres

Η υπόθεση S.A. Roquette Freres v French State - Administration des Douanes [2170] παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον καθόσον αναφέρεται στην νομιμότητα των εξισωτικών ποσών τα οποία αποδεδειγμένα είχαν

ως αποτέλεσμα την μείωση του βιοτικού επιπέδου των γεωργικών πληθυσμών ενός κράτους-μέλους του οποίου η Κυβέρνηση έλαβε νομισματικά μέτρα με αποτέλεσμα την υποτίμηση του εθνικού νομίσματος.

Στην ουσία έχουμε μία παραλλαγή της υποθέσεως Merkur. Εκεί όπως είδαμε δεν είχε παρασχεθεί προστασία σε εισαγωγείς.

Τον Μάρτιο του 1976 η Γαλλική Κυβέρνηση αποφάσισε να βγάλει το γαλλικό φράγκα από το ευρωπαϊκό φίδι. [2171]

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η Επιτροπή να θεσπίσει τον Κανονισμό 652/76 [2172], ο οποίος καθόριζε την επιβολή νομισματικών αντισταθμιστικών ποσών στο εμπόριο μεταξύ Γαλλίας και κρατών-μελλών ή τρίτων χωρών. [2173]

Η προσφεύγουσα στην κύρια διαδικασία γαλλική εταιρεία Roquette Freres ήταν βιομηχανικός παραγωγός αμυλούχων προϊόντων, παραγωγών καλαμποκιού, μεγάλο μέρος των οποίων εξήγε. [2174]

Επομένως αναγκάστηκε να πληρώσει εξισωτικά ποσά κατά την εξαγωγή των ως άνω προϊόντων της, την νομιμότητα των οποίων αμφισβήτησε ενώπιον του Tribunal d'Instance της Lille. [2175]

Η προσφεύγουσα μεταξύ των άλλων ισχυρίστηκε ότι ο Κανονισμός της Επιτροπής 652/76, (ο οποίος εκδόθηκε σε εκτέλεση του Κανονισμού του Συμβουλίου 974/71 στον οποίο έχουμε ήδη αναφερθεί σε προγενέστερες αποφάσεις στα πλαίσια του παρόντος κεφαλαίου), ήταν αντίθετος με το άρθρο 39 παρ. 1δ της Συνθήκης, καθόσον απέτρεπε τους γάλλους αγρότες, το κόστος παραγωγής των οποίων είχε αυξηθεί λόγω της μείωσης της αξίας του γαλλικού φράγκα, από το να περάσουν την εν λόγω αύξηση στην τιμή πώλησης του προϊόντος. [2176]

Περαιτέρω η επιβολή νομισματικών εξισωτικών ποσών είχε ως αποτέλεσμα την μείωση του εισοδήματος των γάλλων αγροτών κατά παράβαση της διάταξης του άρθρου 39 παρ. 1δ το οποίο προβλέπει την διασφάλιση δικαίου βιοτικού επιπέδου στους αγροτικούς πληθυσμούς, ιδίως με την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των προσώπων που απασχολούνται στην γεωργία. [2177]

Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι ορθώς επέβαλε την πληρωμή νομισματικών εξισωτικών ποσών καθόσον λόγω της ως άνω ενέργειας της Γαλλικής κυβέρνησης υπήρχε κίνδυνος εκτροπής του εμπορίου. [2178]

Στα πλαίσια αυτά η Επιτροπή διέθετε μεγάλη διακριτική ευχέρεια εκτίμησης της οικονομικής κατάστασης [2179] και δυνατότητα λήψης μέτρων προς αντιμετώπιση αυτής της περιπλοκής οικονομικής κατάστασης. [2180]

Ο Γενικός Εισαγγελέα J.P. Warner, στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2181]

παρατήρησε ότι καθόσον χρονικό διάστημα το γαλλικό φράγκα ήταν εντός του "Ευρωπαϊκού Νομισματικού Φιδιού", η εφαρμογή του άρθρου 2 του Κανονισμού του Συμβουλίου 974/71 είχε ως αποτέλεσμα η Γαλλία να μην απαιτείται να επιβάλλει την πληρωμή νομισματικών εξισωτικών ποσών στις εισαγωγές ή την χορήγηση αυτών στις εξαγωγές της. [2182].

Αντίθετα μετά την έξοδο του γαλλικού φράγκα από το "φίδι" η Γαλλία υποχρεώθηκε να επιβάλλει την πληρωμή νομισματικών εξισωτικών ποσών στις εξαγωγές και την χορήγηση αυτών στις εισαγωγές. [2183]

Κατά την γνώμη του J.P. Warner βασικός σκοπός του συστήματος των νομισματικών εξισωτικών ποσών ήταν να αποτρέψει τον άμεσο επηρεασμό των γεωργικών τιμών λόγω των αλλαγών στις νομισματικές

ισοτιμίες και έτσι να αποτρέψει την διατάραξη της λειτουργίας των κοινών οργανώσεων της αγοράς. [2184]

Περαιτέρω σημείωσε ο J.P. Wagner, οι διαταραχές του εμπορίου των γεωργικών προϊόντων [2185] μπορούσαν να είχαν ως άμεσο αποτέλεσμα είτε την άμεση διαταραχή του μηχανισμού παρεμβάσεων [2186] ή την εκτροπή του εμπορίου μεταξύ της Κοινότητας και τρίτων χωρών. [2187]

Η Επιτροπή διέθετε μεγάλη διακριτική ευχέρεια κατά την απόφαση επιβολής νομισματικών εξισωτικών ποσών προς αποτροπή των κινδύνων εκτροπής του εμπορίου των γεωργικών προϊόντων.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η επιβολή νομισματικών εξισωτικών ποσών είχε ως αποτέλεσμα την μείωση του εισοδήματος των γάλλων αγροτών υπό την έννοια ότι καθιστούσε το εισόδημα τους χαμηλότερο αυτού που θα ήταν ελλείψει των νομισματικών εξισωτικών ποσών. [2188]

Χωρίς αμφιβολία η επιβολή νομισματικών εξισωτικών ποσών (NEP) σε ένα κράτος-μέλος με υποτιμημένο νόμισμα καθιστούσε τις τιμές των αγροτικών του προϊόντων χαμηλότερες απ'αυτές που θα ήταν χωρίς επιβολή των NEP. [2189].

Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι η εφαρμογή των NEP αντιτίθεται στα άρθρα 39 και 40 της συνθήκης, καθόσον οι διάφοροι αντικειμενικοί σκοποί που καθορίζονται στα άρθρα 39 συνθ. ΕΟΚ είναι αδιαχώριστοι. [2190]

Η συμφωνία των επιβληθέντων NEP με τους εν λόγω σκοπούς δεν μπορούσε να κριθεί λαμβάνοντας υπόψη τον κάθε ένα σκοπό χωριστά. [2191]

Κατά την νομολογία του Δικαστηρίου [2192] κατά την επιδίωξη των εν λόγω σκοπών, τα Όργανα της Κοινότητας έπρεπε να προσπαθούν να συμβιβάσουν τις συμφυείς αντιφάσεις τους. [2193].

Επιπλέον ακόμη και εάν εθεωρείτο ότι ήταν δυνατόν να προσβλέπει κανείς μόνο στον αντικειμενικό σκοπό της ανοδου του βιοτικού επιπέδου προκειμένου να κρίνει την νομιμότητα των NEP, αυτό που θα βάρυνε κατά την κρίση έπρεπε να είναι όλο το σύμπλεγμα των μέτρων που λήφθηκαν σε εφαρμογή της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που είχαν ως αποτέλεσμα την στήριξη του εισοδήματος των αγροτών, όχι μόνο τέλη στις εισαγωγές και οι χρηματικές επιστροφές στις εξαγωγές. [2194].

Η αύξηση του ατομικού εισοδήματος των προσώπων που απασχολούνται στην γεωργία, μπορεί να σημαίνει μόνο αύξηση των εισοδημάτων υπεράνω αυτών που θα ήταν σε περίπτωση έλλειψης της Συνθήκης. [2195].

Δεν μπορεί να σημαίνει αύξηση εξαιτίας κάθε ρύθμισης που προκύπτει από την συνθήκη πλην των NEP. [2196].

Και όταν η εν λόγω παράγραφος αμιλεί για ένα δίκαιο επίπεδο ζωής των αγροτικών πληθυσμών αναφέρεται σε μια πολιτική έννοια, το νόημα της οποίας πρέπει να καθοριστεί από το Συμβούλιο, και δεν τυγχάνει μια νομική έννοια η οποία εν τη απουσία κάθε περίπτωσης έκδηλης αδικίας, δεν μπορεί να αποτελέσει την βάση εκδόσεως δικαστικής αποφάσεως από το ΔΕΚ. [2197].

Το Δικαστήριο αφού ανέλυσε το περιεχόμενο των Κανονισμών 974/75 και 652/76 παρατήρησε ότι η επιτροπή απολαύει μιας ευρύτατης διακριτικής ευχέρειας κατά την εκτίμηση μιάς περίπλοκης οικονομικής κατάστασης. [2198]

Κατά τον δικαστικό έλεγχο ενάσκησης της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας το Δικαστήριο έπρεπε να περιοριστεί στον έλεγχο κατά πόσο αυτή εμπεριέχει προφανές σφάλμα ή συνιστά κατάχρηση εξουσίας ή κατά πόσο η Αρχή δεν ξεπέρασε τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας. [2199]

Από την ίδια την διατύπωση του άρθρου 1 παρ.3 του Κανονισμού 974/71 προέκυπτε ότι μία εκτίμηση γενικού χαρακτήρα ήταν επιτρεπτή εν προκειμένω. [2200]

Ειδικότερα κατά την εκτίμηση της πιθανότητας διαταραχής του εμπορίου των αγροτικών προϊόντων τα εν λόγω άρθρα επιτρέπουν να ληφθούν υπόψη ομάδες προϊόντων. [2201].

Επομένως κατέληξε το ΔΕΚ η Επιτροπή δεν έκανε τίποτε άλλο από το να εφαρμόσει επακριβώς τους επίδικους κανονισμούς. [2202]

Όσον αφορούσε την νομιμότητα του βασικού Κανονισμού [2203], παρατήρησε το Δικαστήριο, το άρθρο 39 της Συνθήκης καθόριζε προκείμενους στόχους της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής [2204].

Κατά την επιδίωξη αυτών των σκοπών, τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας όφειλαν να διασφαλίζουν την μόνιμη εναρμόνιση τους που καθίστατο απαραίτητη λόγω των διαφόρων αντιφάσεων μεταξύ των εν λόγω σκοπών, θεωρουμένων ατομικώς, και όπου καθίστατο αναγκαίο να επιτρέψει σε οποιονδήποτε απ'αυτούς προσωρινή προτεραιότητα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των οικονομικών παραγόντων ή συνθηκών εν όψει των οποίων λαμβανόνταν οι αποφάσεις τους. [2205].

Εάν λόγω των εξελίξεων στην νομισματική κατάσταση, ετύγχανε να διδεται προτεραιότητα στις απαιτήσεις της σταθεροποίησης των αγορών ο Κανονισμός 974/71 ενεργώντας κατ'αυτό τον τρόπο δεν παραβίαζε το άρθρο 39. [2206]

4.2.8.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Η θέσπιση των νομισματικών εξισωτικών ποσών είχε ως σκοπό την διαμορφωση ενός μηχανισμού προστασίας του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών της Κοινότητας.

2.- Το Δικαστήριο αντίθετα με την Επιτροπή δεν δέχθηκε την ύπαρξη σωρευτικών εξουσιών [2207] ή συντρεχουσών αμοδιολητήτων [2208] απορρεουσών από τα άρθρα 103 παρ.2 και 43 συνθ. ΕΟΚ.

Θεώρησε ότι οι εξουσίες που πηγάζουν από τα άρθρα 39-43 συνθ. ΕΟΚ δεν σχετίζονται μόνο με διαρθρωτικά μέτρα αλλά εκτείνονται και σε βραχυχρόνιες οικονομικές παρεμβάσεις, και ως εκ τούτου θεώρησε ότι το άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ δεν έχει καμία εφαρμογή στην κοινή αγροτική πολιτική.

Επομένως μπορούν να ληφθούν προσωρινά μέτρα για την αντιμετώπιση μιάς εκτατης κατάστασης στον τομέα της γεωργίας μόνο βάσει του άρθρου 43 συνθ. ΕΟΚ.

3.- Παρα ταύτα όμως το Δικαστήριο δεν ακύρωσε τα παρεμβατικά μέτρα του Συμβουλίου που ελήφθησαν βάσει του άρθρου 103 και όχι βάσει του άρθρου 43 συνθ. ΕΟΚ.

Στην θέση αυτή κατέληξε το Δικαστήριο για τους εξής λόγους:

α.- Διότι ήσαν προσωρινού και όχι μόνιμου χαρακτήρος.

β.- Λόγω της σοβαρότητας της προς αντιμετώπιση κατάστασης.

γ.- Λόγω του κατεπείγοντος.

δ.- Λόγω του ότι τα επίδικα μέτρα ήσαν συνδεδεμένα με νομισματικά εθνικά μέτρα.

ε.- Κυρίως όμως γιατί τα ΝΕΠ εν συνεχεία και μάλιστα προ της εκδικάσεως των εν λόγω υποθέσεων [2209] ήδη είχαν θεμελιωθεί στο άρθρο 43 συνθ. ΕΟΚ.

Η θέση αυτή του Δικαστηρίου παρουσιάζεται ιδιαίτερα ρεαλιστική ενόψει του μεγέθους των εμπλεκόμενων οικονομικών συμφερόντων, των ενδεχομένων δυσμενών κοινωνικών συνεπειών μιάς ακύρωσης των Ν.Ε.Π. αλλά και τις έλλειψης σχετικής νομολογίας επι του θέματος.

Είναι χαρακτηριστικό ότι το Συμβούλιο, η Επιτροπή αλλά και διάφορες κυβερνήσεις κρατών-μελών [2210] θεωρούσαν ορθή την επιλογή του άρθρου 103 ως νομική βάση για την λήψη προσωρινών μέτρων βραχυχρόνιας πολιτικής ενώ αντιθετα θεωρούσαν το άρθρο 43 συνθ. ΕΟΚ ως ενδεδειγμένο μόνο για την αντιμετώπιση των δομικών απαιτήσεων στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής.

4.- Το άρθρο 103 επιτρέπει στο Συμβούλιο να λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα προς αντιμετώπιση της κατάστασης που ανακύπτει χωρίς όμως να το υποχρεώνει ταυτόχρονα να λάβει τα εν λόγω μέτρα, αποφάνθηκε το Δικαστήριο στην υπόθεση 43/72, Merkur.

Αυτό σημαίνει ότι το Δικαστήριο παρείχε στο Συμβούλιο μια πολύ πλατειά διακριτική ευχέρεια λήψης των αναγκαίων μέτρων. Η απόφαση αυτή του ΔΕΚ είναι όχι μόνο ιδιαίτερα ρεαλιστική αλλά ταυτόχρονα είναι εντελώς λειτουργική.

Ότιευκολύνει την λειτουργία όχι μόνο των αρμοδίων κοινοτικών οργάνων αλλά και όλου του κοινοτικού συστήματος το οποίο αποκτά ιδιαίτερη ευελιξία, εκτίμησης των γεγονότων, λήψης μέτρων και ικανοποίησης των αναγκών που αναφύονται.

Στην ουσία υποβοηθά στην λειτουργία του όλου συστήματος των εισροών αιτημάτων και απαιτήσεων (inputs) στο Κοινοτικό Πολιτικό Σύστημα και παραγωγής υλικών απαντήσεων (outputs) στα τεθέντα αιτήματα, καθώς αποδίδει καθοριστικό ρόλο στο Συμβούλιο, το οποίο κάθε φορά κρίνοντας ad hoc λαμβάνει ή όχι τα απαραίτητα μέτρα.

Ταυτόχρονα όμως το Συμβούλιο δεν είναι νομικά υποχρεωμένο να δράσει σε κάθε περίπτωση γεγονός που περιορίζει τις πιέσεις επ'αυτού μόνο στην σφαίρα της κοινωνίας και της οικονομίας, όχι όμως του δικαίου και των δικαστηρίων.

Η επιλογή αυτή του Δικαστηρίου παρουσιάζει πολύ στενές αναλογίες με την στάση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ μετά την "δικαστική επανάσταση του 1937" [2211] το οποίο έκρινε ότι το Κογκρέσο των ΗΠΑ διαθέτει ευρύτατη διακριτική ευχέρεια λήψης παρεμβατικών οικονομικών μέτρων σύμφωνα με την συνταγματική διάταξη περί εμπορίου μεταξύ των πολιτειών (Commercial Clause) χωρίς όμως ταυτόχρονα να υποχρεούται νομικά, να λάβει παρεμβατικά μέτρα σε κάθε περίπτωση [2212].

5.- Βεβαίως το πρόβλημα της διακριτικής ευχέρειας του Συμβουλίου και της Επιτροπής στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής δεν περιορίζεται μόνο στο άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ . Καλύπτει περαιτέρω και τα άρθρα 39-43 συνθ. ΕΟΚ .

Αναφέρεται δε σε διάφορα επίπεδα. Στην λήψη κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση της κατάστασης (άρθρο 43), στην εξισορρόπηση των αντιτιθεμένων σκοπών του άρθρου 39 και στην προσωρινή επίλυση των μεταξύ τους αναφερομένων αντιφάσεων, στην έκταση της προστασίας του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών και των καταναλωτών.

Μελετώντας κανείς την νομολογία του ΔΕΚ αντιλαμβάνεται εύκολα ότι το Δικαστήριο χορήγησε στα νομοθετικά Όργανα της Κοινότητας τεράστια διακριτική ευχέρεια στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής. [2213] Η διακριτική ευχέρεια όμως όσο πλατειά και να είναι δεν ισοδυναμεί με αυθαιρεσία.

Υπόκειται σε δικαστικό έλεγχο [2214] ο οποίος δεν είναι γενικός αλλά περιορίζεται [2215] στον έλεγχο α) κατά πόσο αυτή εμπεριέχει προφανές σφάλμα β) κατά πόσο συνιστά κατάχρηση εξουσίας και γ) κατά πόσο η Αρχή ξεπέρασε τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας.

Αυτό στην ουσία σημαίνει ότι κάθε καλόπιστη προσπάθεια του Συμβουλίου να αντιμετωπίσει τα οικονομικά προβλήματα που ανακύπτουν κατά την εφαρμογή της κοινής αγροτικής πολιτικής είναι σύννομη.

Η αντιμετώπιση αυτή του ΔΕΚ είναι ταυτόσημη με την προαναφερόμενη αντιμετώπιση του Κογκρέσου των ΗΠΑ από το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ μετά το 1937.

Ειδικότερα το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ με την απόφαση του στην υπόθεση *Darby* θεμελίωσε μία σύγχρονη νομολογία αναφορικά με την διακριτική ευχέρεια του Κογκρέσου να λαμβάνει παρεμβατικά οικονομικά μέτρα [2216]

Σύμφωνα με την νομολογία αυτή κάθε καλόπιστη απόφαση του Κογκρέσου να παρέμβει στην σφαίρα της οικονομίας για την αντιμετώπιση οικονομικών προβλημάτων ομοσπονδιακού εύρους εθεωρούνται και αρχάς σύννομα, χάριν μίας ευρύτατης ερμηνείας της συνταγματικής διάταξης περί ενδοπολιτειακού εμπορίου (Commercial Clause) [2217].

6.- Ειδικότερα επί των επιμέρους εκφάνσεων της προαναφερομένης διακριτικής ευχέρειας του Συμβουλίου παρατηρούμε τα εξής:

6α.- Σε σχέση με την σύγκρουση των συμφερόντων παραγωγών γεωργικών προϊόντων και καταναλωτών λόγω του καθορισμού υψηλών τιμών το Δικαστήριο τάχθηκε υπέρ των παραγωγών προϊόντων εγκρίνοντας την ασκηθείσα σχετική διακριτική ευχέρεια του Συμβουλίου. [2218]

Στην λύση αυτή κατέληξε το Δικαστήριο με δύο τρόπους α) αποφεύγοντας τον σκόπελο του άρθρου 40 παρ.3 και β) ερμηνεύοντας ευέλικτα και ρεαλιστικά το άρθρο 39 συνθ. ΕΟΚ. Ειδικότερα το ΔΕΚ ερμηνεύοντας το άρθρο 40 παρ.3 αποφάνθηκε ότι η έννοια της απαγόρευσης κάθε διάκρίσης μεταξύ παραγωγών ή καταναλωτών κατά την επιδίωξη των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής αναφέρεται στις διακρίσεις είτε μεταξύ των παραγωγών είτε μεταξύ των καταναλωτών, όχι όμως και μεταξύ παραγωγών και καταναλωτών. [2219]. Περαιτέρω το Δικαστήριο αναφερόμενο στο άρθρο 39 συνθ. ΕΟΚ αποφάνθηκε ότι τα θεσμικά όργανα δύνανται κατά την επιδίωξη των σκοπών του άρθρου 39 συνθ. ΕΟΚ να αποδίδουν προσωρινή προτεραιότητα σε ορισμένους απ'αυτούς τους σκοπούς. [2220]

6β.- Σχετικά με την σύγκρουση των συμφερόντων παραγωγών γεωργικών προϊόντων και εισαγωγέων-εμπόρων το Δικαστήριο τάχθηκε υπέρ των παραγωγών εγκρίνοντας ομοίως για άλλη μια φορά την ασκηθείσα διακριτική ευχέρεια του Συμβουλίου.

Κατ'αρχάς αρνήθηκε να εντάξει την αντίθεση παραγωγών-εισαγωγέων στην αντίθεση παραγωγών-καταναλωτών. [2221]

Περαιτέρω το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το Συμβούλιο λαμβάνει μέτρα χάριν του κοινού συμφέροντος και όχι χάριν των ιδιαίτερων συμφερόντων μίας ομάδας συμμετεχόντων στην αγορά. [2222]

Αλλωστε το άρθρο 40 παρ. 3 θεσπίστηκε κατά τον Η. Μαγας χάριν των παραγωγών γεωργικών προϊόντων και όχι χάριν των εξαγωγέων και εμπόρων. [2223]

Οι κατ'άρθρο 103 παρ.1 εξουσίες του Συμβουλίου δεν επάγονται υποχρέωση αποζημιώσεως των εισαγωγέων ή εξαγωγέων ενός κράτους-μέλους οι οποίοι υφίστανται τις δυσμενείς συνέπειες των νομισματικών μέτρων του εν λόγω κράτους. [2224]

6γ.- Το Δικαστήριο ακολούθησε περίπου την ίδια τακτική και στο θεμελιακό ερώτημα κατά πόσο ήταν σύννομη η κατάργηση των ΝΕΠ.

Η άσκηση της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής να καταργήσει τα ΝΕΠ για ορισμένα προϊόντα κρίθηκε κατ'αρχάς νόμιμη στην υπόθεση CNTA .

Περαιτέρω όμως θεμελιώθηκε ένας περαιτέρω δικαστικός έλεγχος στον τρόπο καταργήσεως των ΝΕΠ. Κρίθηκε ότι η άσκηση κατάργησης του ΝΕΠ χωρίς την χορήγηση μεταβατικής περιόδου είναι δυνατόν να οδηγήσει σε παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης [2225].

Αυτό σημαίνει ότι ο τρόπος άσκησης της διακριτικής ευχέρειας του Συμβουλίου ή της Επιτροπής πρέπει πέραν των άλλων να είναι σύμφωνος και προς τις γενικές αρχές του Κοινωνικού Δικαίου. Ομιλούσε εν προκειμένω για τρόπο άσκησης της διακριτικής ευχέρειας και όχι για το περιεχόμενο της άσκησης της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας, διότι η αντιδιαστολή αυτή προκύπτει καθαρά από την απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση CNTA όπου ως μη σύννομος κρίθηκε ο τρόπος κατάργησης των ΝΕΠ και όχι αυτή καθ'αυτή η κατάργηση των ΝΕΠ.

7. Στις προκείμενες υποθέσεις τέθηκε έμμεσα το πρόβλημα της μερικής ολοκλήρωσης της Συνθήκης της ΕΟΚ [2226]

Ειδικότερα στα πλαίσια αυτά επισημάνθηκαν οι αρνητικές επιπτώσεις της μη ολοκλήρωσης της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης επί της λειτουργίας της συνθήκης της ΕΟΚ και της επίτευξης των σκοπών που επιδιώκει αυτή ειδικότερα στην Κοινή Γεωργική Πολιτική.

Ταυτόχρονα επιβεβαιώθηκε με τον πιο κατηγορηματικό τρόπο η εξουσία των κρατών-μελών να λαμβάνουν τα κατά την κρίση τους κατάλληλα μέτρα νομισματικής πολιτικής.

8.- Το Δικαστήριο περαιτέρω στην υπόθεση Roquette έκρινε ότι είναι σύνομη η θέσπιση ΝΕΠ τα οποία οδηγούν στην μείωση του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών ενός κράτους-μέλους.

Από την ανάλυση της εν λόγω υπόθεσης παρατηρούμε ότι το Δικαστήριο κατέληξε στην απόφαση του αυτή διότι:

α) Αφορούσε τους παραγωγούς ενός κράτους-μέλους το βιοτικό επίπεδο των οποίων επλήγη λόγω της λήψης νομισματικών μέτρων της κυβέρνησής τους.
β) Η θέσπιση των ΝΕΠ ήταν αναγκαία για την λειτουργία του συστήματος της κοινής γεωργικής πολιτικής, ήτοι για την διατήρηση της σταθερότητας των τιμών και την αποτροπή διαταραχής της λειτουργίας των κοινών οργανώσεων αγοράς τα οποία θα είχαν ως αποτέλεσμα την μείωση του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών των υπολοίπων χωρών-μελών.

9.- Ποιά όμως είναι η έννοια αυτή καθ'αυτή του βιοτικού επιπέδου;

Και σε τι συνίσταται;

Οι απαντήσεις που μπορούμε να δώσουμε βάσει των προεκτεθέντων είναι μόνο έμμεσες.

Η προστασία του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών δικαιολογεί κατ'αρχάς την ανάγκη πρόβλεψης ενός μεγαλύτερου διορθωτικού νομισματικού συντελεστή. [2227]

Το βιοτικό επίπεδο των παραγωγών είναι άμεσα συνυφασμένο με το εισόδημα των παραγωγών [2228], το οποίο εξαρτάται από τις τιμές των προς πώληση προϊόντων. [2229]

Η απόλεια του εισοδήματος των γεωργικών πληθυσμών έχει αρνητικά αποτελέσματα στην εθνική οικονομία ως σύνολο. [2230]

Η αύξηση του βιοτικού επιπέδου πρέπει να συγκρίνεται με το ύψος που θα ήταν το βιοτικό επίπεδο ελλείψει της Συνθήκης ήτοι ελλείψει των τιμών παρέμβασης και του όλου μηχανισμού κοινοτικής προστασίας [2231]

Αυτό σημαίνει ότι το ύψος του βιοτικού επιπέδου θα πρέπει να συγκριθεί με αυτό που θα προέκυπτε λόγω τιμών που θα καθοριζόταν από την προσφορά και ζήτηση στα πλαίσια του διεθνούς εμπορίου γεωργικών προϊόντων.

Περαιτέρω κατά την J.P. Warner η σύγκριση της αύξησης του ύψους του βιοτικού επιπέδου δεν θα πρέπει να είναι δια-Συνθήκη ήτοι να συγκρίνεται κατά την διάρκεια λειτουργίας της ίδιας της Συνθήκης με βάση την σχέση παρελθόν - παρόν .

Όμως τελικά η ίδια η έννοια δίκαιο βιοτικό επίπεδο αποτελεί νομική ή πολιτική έννοια;

Κατά τον J.P. Warner αποτελεί μία πολιτική έννοια η οποία πρέπει να καθορισθεί από το Συμβούλιο. [2232]

Βεβαίως ο ρόλος του Δικαστηρίου δεν αποκλείεται εντελώς καθώς η έννοια δίκαιο βιοτικό επίπεδο μπορεί κατά τον J.P. Warner να αποτελέσει την βάση έκδοσης δικαστικής απόφασης από το Δικαστήριο σε περίπτωση έκδηλης αδικίας [2233]

Οι επισημάνσεις αυτές του γενικού εισαγγελέα νομίζουμε ότι βρίσκουν μεγάλη αποδοχή.

Είναι αλήθεια ότι ανήκει στις αρμοδιότητες των καθαρά πολιτικών οργάνων της Κοινότητας και ιδίως στο Συμβούλιο να καθορίσουν τι σημαίνει δίκαιο βιοτικό επίπεδο των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας.

Ο καθορισμός αυτός βεβαίως δεν μπορεί να είναι στατικός αλλά πρέπει να αναπροσαρμόζεται ανα χρονικά διαστήματα λαμβάνοντας υπόψη πολλούς παράγοντες όπως το ύψος του πληθωρισμού τον ρυθμό ανάπτυξης της Κοινότητας κ.λ.π. Αποτελεί μια διαδικασία η οποία προϋποθέτει κατ'αρχάς την ανάληψη μίας σειράς οικονομικών μελετών για τα μεγέθη που θα ληφθούν υπόψη. Η διαδικασία αυτή είναι άμεσα συνυφασμένη με την εκτίμηση πολλαπλών κοινωνικών και πολιτικών παραγόντων και εξαρτάται άμεσα από τις πιέσεις που ασκούνται στο Συμβούλιο κατ'αρχάς από τους ίδιους τους γεωργούς της Κοινότητας αλλά και από τις εθνικές κυβερνήσεις. Επομένως η αξιολογική κρίση περί του δίκαιου η μη του βιοτικού επιπέδου των γεωργικών πληθυσμών είναι στην ουσία μια πολιτική κρίση, η οποία σε τελική ανάλυση καθορίζει τον τρόπο διανομής του κοινωνικού προϊόντος στα πλαίσια της Κοινότητας.

Απαιτείται λοιπόν η κρίση αυτή να γίνεται από τα κατ'εξοχήν πολιτικά όργανα της Κοινότητας, ήτοι το Συμβούλιο, την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Σύμφωνα με την υφιστάμενη διαδικασία καθορισμού των γεωργικών τιμών, οι οποίες αποτελούν και τον κυριώτερο όχι όμως και τον αποκλειστικό, τρόπο διαμόρφωσης του βιοτικού επιπέδου των γεωργών της Κοινότητας, το Συμβούλιο προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκδίδει κατ'άρθρο 43 συνθ. ΕΟΚ τους σχετικούς κανονισμούς. [2234]

Σε περίπτωση όμως αδικίας κατά των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας, δύναται να γίνει από κάποιο κράτος-μέλος προσφυγή κατά του Κανονισμού εγκρίσεως των γεωργικών τιμών ενώπιον του Δικαστηρίου, βασισμένη στην παραβίαση του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ (επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου) και 39 παρ. 1β (δίκαιο βιοτικό επίπεδο).

Κάτι τέτοιο πηγάζει a contrario από την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 126/86 (όπου κρίθηκε ότι το άρθρο 2 δεν επιβάλλει υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη και δεν παράγει δικαιώματα για τους ιδιώτες) και επιβεβαιώνεται από πλειάδα αποφάσεων του ΔΕΚ για τον νομικά δεσμευτικό χαρακτήρα των άρθρων 2 και 39 παρ. β για τα Κοινοτικά όργανα. [2235]

Οι ιδιώτες αγρότες μπορούν ενδεχόμενα να προσφύγουν στο ΔΕΚ κατ'άρθρο 215 παρ. 2 συνθ. ΕΟΚ ισχυριζόμενοι κατά κύριο λόγο ότι παραβιάστηκε το άρθρο 39 παρ. 1β [2236]

Το ΔΕΚ επίσης θα μπορούσε να ασχοληθεί με παρόμοιας φύσης υποθέσεις και στα πλαίσια προδικαστικού ερωτήματος κατ'άρθρο 177 αναφορικά με το κύρος και την ερμηνεία του Κανονισμού που εγκρίνει τις γεωργικές τιμές.

Η εν λόγω προτεινομένη δικαστικοποίηση της πολιτικής, η οποία εν προκειμένω συνίσταται στον δικαστικό έλεγχο μίας πολιτικής απόφασης του νομοθέτη περί του τρόπου ανακατανομής του κοινωνικού πλούτου, είναι οπωσδήποτε ευρύτερη αυτής του J.P. Warner ο οποίος επιθυμεί μεν την ανάμειξη του Δικαστηρίου στην επίλυση μίας καθαρά πολιτικής διαφοράς, θεωρεί όμως ότι αυτή θα πρέπει να είναι ιδιαίτερα ε ξ α ι ρ ε τ ι κ ή - και μόνο για λόγους άρσης μίας επενεχθείσης έκδηλης αδικίας κατά των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας.

Η θέση αυτή του J.P. Warner αποτελεί ένα μικρό σκαλοπάτι πάνω από την θεωρία του απόλυτου δικαστικού αυτοπεριορισμού (Judicial self-restraint) η οποία προσβύει την άρνηση των δικαιοδοτικών οργάνων να αποφανθούν επι μη νομικών ζητημάτων.

Ο προτεινόμενος περιορισμένος δικαστικός παρεμβατισμός (limited Judicial activism), πέραν του ότι βρίσκει σαφέστατα ερείσματα στην Συνθήκη της ΕΟΚ και την νομολογία του Δικαστηρίου, νομίζουμε ότι ενδείκνυται περαιτέρω και δια τους εξής λόγους:

- 1.- Αφορά ένα κεφαλαιώδες ζήτημα για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα όπως είναι το ύψος του βιοτικού επιπέδου των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας
- 2.- Προσιδιάζει απόλυτα με τον τρόπο λειτουργίας και επίλυσης των αναφερομένων διαφορών στα πλαίσια του Κοινοτικού Δικαίου. Και αυτός δεν είναι άλλος από την επίλυση των διαφορών μέσω του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 3.- Απαιτείται χάριν της προστασίας των συμφερόντων των μικρών χωρών ιδιαίτερα μετά την κατάργηση της ομοφωνίας κατά την διαδικασία λήψης απόφασης στα πλαίσια του Συμβουλίου, η οποία έλαβε χώρα σε πολλά κεφάλαια του Κοινοτικού δικαίου μετά την Συνθήκη Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 4.- Συμβάλλει στην εμπέδωση της δημοκρατικής νομιμοποίησης της Κοινότητας καθ'όσον αντισταθμίζει μερικώς το ισχύον διπλό δημοκρατικό έλλειμα στα πλαίσια της και ειδικότερα εν προκειμένω την διαδικασία ψήφισης καθορισμού των γεωργικών τιμών.

ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Η αρχή της κοινοτικής προτίμησης ως αμυντικός μηχανισμός των συμφερόντων των αγροτικών πληθυσμών της Κοινότητας και ειδικότερα της διατήρησης και ανόδου του βιοτικού τους επιπέδου εκφράστηκε σε πέντε υποθέσεις. Στην υποθ. 5/67, Beus [2237], στην υποθ. 55/75, Balkan Import-Export στην υποθ. 6/78 Union Francaise de Cereales [2238] στην υποθ. 4/79 Providence Agricole de la Champagne [2239] και στην υποθ. 58/86 Cooperative Agricole d'approvisionnement des avirons [2240].

4.3.1. Υπόθεση Beus

Τον Απρίλιο του 1962 το Συμβούλιο θέσπισε τον Κανονισμό 23 σχετικά με την δημιουργία κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα των φρούτων. [2241] Εν συνεχεία εξέδωσε τον Κανονισμό 65/65 με σκοπό να καταστήσει δυνατή την διατήρηση της προτιμσιακής μεταχείρισης των κρατών-μελών όπως αυτή προέκυπτε από την εφαρμογή της Συνθήκης. [2242]

Στα πλαίσια αυτά προβλέφθηκε η επιβολή αντισταθμιστικών εισφορών στα προϊόντα τρίτων χωρών των οποίων η τιμή εισόδου ήταν χαμηλότερη της ενδεικτικής τιμής των αντίστοιχων κοινοτικών προϊόντων. [2243]

Σε εκτέλεση των άνω Κανονισμών η Επιτροπή εξέδωσε τον Κανονισμό 144/65 (Ο.Υ. Νο 172, 18/10/65, σελ. 2720), ο οποίος επέβαλε την επιβολή αντισταθμιστικών εισφορών στις εισαγωγές επιτραπέζιων σταφυλικών προελεύσεως Βουλγαρίας και Ρουμανίας. [2244]

Η γερμανική εταιρεία εισαγωγών Beus με έδρα το Μόναχο αμφισβήτησε την νομιμότητα επιβολής των άνω αντισταθμιστικών εισφορών και προσέφυγε ενώπιον του Finanzgericht του Μόναχου το οποίο υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα σχετικά με την νομιμότητα του Κανονισμού 144/65 της Επιτροπής. [2245] και κατ'επέκταση και των λοιπών ως άνω Κανονισμών του Συμβουλίου βάσει των οποίων εξεδόθη ο εν λόγω 144/65 Κανονισμός της Επιτροπής. [2246]

Η προσφεύγουσα στην κύρια διαδικασία εταιρεία Beus ισχυρίστηκε μεταξύ των άλλων ότι το όλο σύστημα που είχε δημιουργηθεί από τους υπό κρίση Κανονισμούς παραβίαζε τα άρθρα 39 και 110 συνθ. ΕΟΚ [2247]

Ειδικότερα το εν λόγω σύστημα εμπόδιζε την αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου και την προοδευτική κατάργηση των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο σύμφωνα με το άρθρο 110 της συνθήκης. [2248]

Κυρίως όμως λόγω του ότι το βαλλόμενο σύστημα διασφάλιζε μόνο το βιοτικό επίπεδο των παραγωγών σύμφωνα με το άρθρο 39 παρ.1β ενώ ταυτόχρονα παρέλειπε την εκπλήρωση των υπολοίπων σκοπών της κοινής γεωργικής

πολιτικής και ιδίως αυτών που αφορούσαν τον εφοδιασμό και την διασφάλιση λογικών τιμών από τις οποίες ωφελούνται οι καταναλωτές. [2249]

Η Επιτροπή παρατήρησε ότι όφειλε να βελτιώσει τις διατάξεις του Κανονισμού 23 διότι ο εν λόγω Κανονισμός επέτρεπε την επιβολή αντισταθμιστικών εισφορών μόνο σε περίπτωση υπάρξεως κινδύνου διαταραχής της αγοράς ενώ δεν ελάμβανε υπόψη κατά ικανοποιητικό τρόπο τα συμφέροντα των παραγωγών της Κοινότητας. [2250.]

Περαιτέρω τα άρθρα 39 και 110 συνθ. ΕΟΚ δεν καθόριζαν αντικειμενικούς σκοπούς οι οποίοι να ήταν εντελώς συμβατοί μεταξύ τους [2251]. Το άρθρο 110 ανέφερε ότι τα κράτη-μέλη απασκοπούσαν με την δημιουργία της Τελωνιακής Ένωσης να συμβάλλουν προς το κοινό συμφέρον, στην αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου και στην κατάργηση προσδευτικά των περιορισμών στις διεθνείς συναλλαγές [2252], ενώ το άρθρο 39 καθόριζε ως σκοπούς της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής μεταξύ άλλων και την διασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου στον γεωργικό πληθυσμό της Κοινότητας. [2253]

Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου σε περίπτωση μη συμβατότητας μεταξύ των αντικειμενικών σκοπών τα θεσμικά κοινοτικά όργανα έπρεπε να ενεργούν ούτως ώστε να συμβιβάζουν τους αντιτιθέμενους σκοπούς και όπου καθίστατο αναγκαίο να δίδουν προτεραιότητα στον ένα ή τον άλλο σκοπό [2254].

Ο Γενικός Εισαγγελέας J. Banđ στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2255] αναφερόμενος στο νομικό πρόβλημα επίλυσης της σύγκρουσης των διαφόρων σκοπών στα πλαίσια της κοινής γεωργικής πολιτικής επεσήμανε ότι σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου στα πλαίσια της Συνθήκης ΕΚΑΧ [2256] κατά την επιδίωξη των σκοπών του άρθρου 3 της εν λόγω Συνθήκης η Ανωτάτη Αρχή έπρεπε μόνιμως να συμβιβάζει κάθε πιθανή σύγκρουση που μπορούσε να υπονοείται από τους εν λόγω σκοπούς λαμβανομένων υπόψη ατομικώς, και όταν ανέκυπτε τιαυτή σύγκρουση να δίδει προτεραιότητα στον ένα ή τον άλλο σκοπό όπως παρουσιαζόταν αναγκαίο, λαμβάνοντας υπόψη τις οικονομικές συνθήκες ή περιστάσεις υπό το φώς των οποίων έλαβε τις αποφάσεις της [2257].

Οι εν λόγω αρχές είχαν εφαρμογή και στα πλαίσια της Συνθήκης της Ρώμης και δεν φαινόταν ότι το Συμβούλιο αμέλησε να τις εφαρμόσει στην προκειμένη περίπτωση [2258].

Ο Κανονισμός 23 καθόριζε πράγματι σαν κανονικό τρόπο προστασίας μόνο τους δασμούς και κατ'αυτή την έννοια ήταν φιλελεύθερος και από πρώτης όψεως ευνοούσε τον εφοδιασμό των καταναλωτών [2259].

Όμως η επιβολή δασμών ήταν αναποτελεσματική σε περίπτωση σημαντικής και γρήγορης πτώσης των τιμών οι οποίες θα μπορούσαν να θέσουν σε κίνδυνο το βιοτικό επίπεδο των γεωργικών πληθυσμών [2260].

Αντιθέτως η επιβολή αντισταθμιστικών εισφορών με το να αυξάνει τις τιμές των εισαγομένων προϊόντων σε ένα επίπεδο κοντά στις εσωτερικές τιμές επέτρεπε την πραγματοποίηση των σκοπών του άρθρου 39 παρ. 1β' και επιπλέον συνεισέφερε στην σταθεροποίηση των αγορών [2261]

Και ο J. Banđ κατέληξε διερωτώμενος πόσο θα μπορούσε άραγε να διαμορφωθεί ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα.

Αυτή ήταν μία ερώτηση πολιτική αλλά και τεχνική που δεν ανήκε κατά την γνώμη του στην αρμοδιότητά του να απαντήσει [2262]

Για αυτόν αρκούσε να σημειώσει ότι κατά την εξέταση της υποθέσεως δεν προέκυψε κανένας παράγοντας ικανός να επηρεάσει την νομιμότητα του υπό κρίση Κανονισμού 144/65 της Επιτροπής [2263]

Το Δικαστήριο αφού έλαβε υπόψη του τους παραπάνω ισχυρισμούς αποφάνθηκε ότι η προστασία των κοινοτικών προϊόντων που παρείχεται από τον Κανονισμό 23, όπως αυτός τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, έπρεπε να διενεργείται σε κάθε αγορά στην οποία τα εν λόγω προϊόντα βρισκότανι σε ανταγωνισμό με προϊόντα τρίτων χωρών [2264]

Εάν η επιβολή εκ μέρους της Γερμανίας εξισωτικού φόρου επί του τζιρου γινόταν αποδεκτό ότι αποτελούσε μέρος της τιμής εισόδου, τα προϊόντα τρίτων χωρών θα ετίθεντο εντός της Γερμανικής αγοράς σε πλεονεκτικότερη θέση απ'αυτή των προϊόντων των κρατών-μελών.

Περαιτέρω σχετικά με την μονομερή προτίμηση των συμφερόντων των παραγωγών φρούτων και λαχανικών της Κοινότητας και την ενδεχόμενη κατ'αυτό τον τρόπο παραβίαση των άρθρων 39 παρ. β' και παρ. ε' και 110 συνθ. ΕΟΚ [2265] το Δικαστήριο παρατήρησε ότι ο Κανονισμός 23 αποτελούσε πράξη που θεσπίστηκε στα πλαίσια των μέτρων για την δημιουργία μίας κοινής οργάνωσης γεωργικών αγορών [2266].

Από τα άρθρα 40 παρ.2 και 3 της Συνθήκης προέκυπτε ότι τα εν λόγω μέτρα έπρεπε να ληφθούν για την επίτευξη των σκοπών του άρθρου 39 και μπορούσαν να συμπεριλαμβάνουν όλες τις ρυθμίσεις που απαιτούντο για τον σκοπό αυτό [2267].

Οι σκοποί αυτοί, οι οποίοι απέβλεπαν στην διαφύλαξη των συμφερόντων τόσο των αγροτών όσο και των καταναλωτών, δυνατόν να μην επιτυγχάνοντο ταυτόχρονα και εξ ολοκλήρου [2268]

Κατά την στάθμιση των συμφερόντων αυτών, το Συμβούλιο όφειλε να λαμβάνει υπόψη του, όπου ήταν αναγκαίο, υπέρ των αγροτών την αρχή της Κοινοτικής προτίμησης, η οποία καθοριζόταν από το άρθρο 44 παρ.2 συνθ. ΕΟΚ.

Υπό την έννοια αυτή το άρθρο 11 παρ.2 του Κανονισμού 23 δεν παραβίαζε τις απαιτήσεις της Συνθήκης. [2269]

Πράγματι η εν λόγω διάταξη λαμβανομένη υπόψη ως σύνλο υποδεικνύει μια επιθυμία προστασίας των παραγωγών της Κοινότητας μόνο εντός λογικών ορίων [2270]

4.3.2. Υπόθεση Balkan Import-Export

Η υπόθεση 55/75, Balkan Import-Export v Hauptzollamt Berlin - Packhof [2271] από πλευράς πραγματικού μέρους αποτελεί συνέχιση του δικαστικού αγώνα της Balkan κατά των τελωνειακών αρχών του Βερολίνου και του Κανονισμού 974/71, που ήδη είχε εκινήσει δύο χρόνια νωρίτερον [2272].

Στην νέα της αυτή προσφυγή, η Balkan παραπονέθηκε ξανά ότι υπέστη κατά την εισαγωγή βουλγαρικής φέτας στην Κοινότητα, διακριτική μεταχείριση έναντι άλλων εταιρειών που εισήγαγον Ιταλικά τυριά [2273].

Πλήν όμως στην πρώτη υπόθεση Balkan το Δικαστήριο ουδόλως τοποθετήθηκε επί του ισχυρισμού αυτού της Balkan [2274].

Βεβαίως ο γενικός Εισαγγελέας K. Roemer στις αιτιολογημένες προτάσεις του πρότεινε την απόρριψη του εν λόγω ισχυρισμού πέραν των άλλων και για λόγους κοινοτικής προτίμησης [2275].

Ειδικότερα επεσήμανε ότι η έννοια της Κοινοτικής προτίμησης σε περίπτωση που κρινόταν αναγκαίο μπορούσε να δικαιολογήσει την χορήγηση βοήθειας στα προϊόντα ενός κράτους-μέλους προτιμώντας αυτά από τα προϊόντα τρίτων κρατών ακόμη και στα πλαίσια ενός αντισταθμιστικού σχήματος [2276].

Στην δεύτερη υπόθεση Balkan η Επιτροπή απαντώντας στους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας στην κύρια διαδικασία αναφέρθηκε κατά κύριο λόγο στην ανωτέρω αποψη του γενικού εισαγγελέα K. Roemer [2277].

Το ίδιο έπραξε και ο γενικός Εισαγγελέας G. Reischl στις δικές του προτάσεις [2278], επισημαίνοντας ότι η έννοια της Κοινοτικής προτίμησης που ανέπτυξε ο K. Roemer ήταν επίσης σχετική και εφαρμοζόταν στα πλαίσια των κανόνων οι οποίοι υφίσταντο προκειμένου να προστατεύουν τις γεωργικές αγορές [2279].

Το Δικαστήριο στην απόφαση του μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι η Επιτροπή μπορούσε να εφαρμόσει χαμηλότερα εξισωτικά ποσά απ'αυτά που καθοριζόταν στον Κανονισμό του Συμβουλίου 974/71 όπως επίσης μπορούσε να παρέχει μετά από διαπραγματεύσεις εξαιρέσεις σε σχέση με ορισμένες τρίτες χώρες και για λόγους οι οποίοι αναγόταν στην ενάσκηση άλλων εξουσιών που κατείχε στα πλαίσια της Συνθήκης [2280].

Στα πλαίσια της Συνθήκης δεν υφίστατο καμία γενική αρχή που να υποχρεώνει την Κοινότητα στις εξωτερικές της σχέσεις να χορηγεί σε τρίτες χώρες ίση μεταχείριση απ'όλες τις απόψεις. Σε κάθε περίπτωση οι έμποροι δεν είχαν το δικαίωμα να στηρίζονται στην ύπαρξη μιάς τέτοιας γενικής αρχής [2281].

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι ειδικότερα σε σχέση με το τυρί προέλευσης Ιταλίας, η γενική αρχή της Κοινοτικής προτίμησης δικαιολογούσε μια διαφορετική εκτίμηση των πιθανοτήτων διαταραχής αναλόγως το κατά πόσον τα εμπλεκόμενα προϊόντα προέρχονταν από ένα άλλο κράτος-μέλος ή από μία τρίτη χώρα [2282].

4.3.3 Υπόθεση Union Francaise de Cereals

Η υπόθεση Union Francaise de Cereals v Harpmtzollamt Hamburg-Ionas [2283] αφορούσε τη χρησιμοποίηση της αρχής της Κοινοτικής προτίμησης ως προσωρινού αμυντικού μηχανισμού των συμφερόντων των αγροτών της Κοινότητας έναντι αυτών των χωρών της πρώτης Κοινοτικής διεύρυνσης. Αφορούσε την ερμηνεία του προσωρινού συστήματος των αντισταθμιστικών ποσών "ένταξης" τα οποία επιβαλλόταν κατ'άρθρο 55 της Συνθήκης ένταξης

[2284] Μεγ. Βρετανίας, Ιρλανδίας και Δανίας, κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, στο εμπόριο μεταξύ των νέων κρατών-μελών και της Κοινότητας, προκειμένου να αντισταθμιστούν οι διαφορές του επιπέδου των τιμών μεταξύ της Κοινότητας όπως αρχικά είχε συγκροτηθεί και των νέων κρατών-μελών [2285].

Ο γενικός Εισαγγελέας F. Carotorti [2286] αναφερόμενος στο εν λόγω σύστημα παρατήρησε ότι αποτελούσε εφαρμογή της αρχής της Κοινοτικής προτίμησης η οποία συνιστούσε ένα σημαντικό στοιχείο των κανόνων που ρυθμίζουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών. [2287].

Από την αρχή αυτή της Κοινότητας προέκυπτε ότι το ενδο-κοινοτικό εμπόριο έπρεπε να αναπτύσσεται με πιο ευνοϊκές συνθήκες από ότι το εμπόριο με τις τρίτες χώρες [2288].

Το Δικαστήριο αναφερόμενο στο υπό κρίση σύστημα αποφάνθηκε ότι η πράξη που αφορούσε τις συνθήκες ένταξης των τριών νέων κρατών-μελών στην Κοινότητα μεταξύ άλλων καθόριζε με λεπτομέρεια κανόνες για την εναρμόνιση των τιμών των αγροτικών προϊόντων στα νέα κράτη-μέλη με αυτές που καθοριζόταν στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής [2289].

Προκειμένου να αντισταθμίσει τις διαφορές αυτές στο επίπεδο τιμών κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου το άρθρο 55 της Πράξης Προσχώρησης καθόριζε την επιβολή ή χορήγηση αντισταθμιστικών ποσών ίσων προς την διαφορά μεταξύ των τιμών που καθοριζόταν στα ενδιαφερόμενα νέα κράτη-μέλη και των κοινών τιμών [2290].

Αυτή η προσωρινή ρύθμιση αποσκοπούσε στην υποβοήθηση της μετάβασης των νέων κρατών-μελών από το προηγούμενο καθεστώς ως τρίτων χωρών, εν σχέσει προς το κοινοτικό σύστημα εξαγωγικών επιδοτήσεων, στο νέο καθεστώς τους ως κρατών-μελών [2291].

Αποσκοπούσε σε τελική ανάλυση στο να διασφαλίσει ότι η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης τηρείτο στο εμπόριο μεταξύ της Κοινότητας όπως αρχικά συγκροτήθηκε και των νέων κρατών-μελών πριν την πλήρη ολοκλήρωση των τελευταίων στην κοινή οργάνωση των γεωργικών προϊόντων [2292].

4.3.4. Υπόθεση Providence Agricole de la Champagne

Στην υπόθεση 4/79, Providence Agricole de la Champagne v ONIB [2293], στην οποία εξετάστηκε η σχέση των νομισματικών εξισωτικών ποσών (NEP) και των τελών που επιβαλλόταν κατά την εισαγωγή αγροτικών προϊόντων από τρίτες χώρες ο γεν. Εισαγγελέας H. Mayras [2294] είχε την ευκαιρία να αναλύσει τον κεντρικό πυρήνα της αρχής της Κοινοτικής προτίμησης.

Ειδικότερα παρατήρησε ότι σκοπός των τελών που επιβαλλόταν στις εισαγωγές ήταν να παρέχουν αποτελεσματική προστασία για τα αγροτικά προϊόντα της Κοινότητας και ταυτόχρονα να διασφαλίσουν την ορθή

λειτουργία της αρχής της Κοινοτικής προτίμησης στον τομέα των εφοδίων με το να αποτρέπει τα προϊόντα τρίτων χωρών να φθάνουν στην αγορά της Κοινότητας σε ασυνήθιστα χαμηλή τιμή [2295].

Το Δικαστήριο από την πλευρά του αφού παρατήρησε ότι τα νομισματικά εξισωτικά (ΝΕΠ) αποσκοπούσαν στην διατήρηση του συστήματος των ενιαίων τιμών, καθόσον το εν λόγω σύστημα απέβλεπε στην διατήρηση του βιοτικού επιπέδου των γεωργών-παραγωγών και στην σταθεροποίηση των αγορών [2296] επεσήμανε ότι τα ΝΕΠ έπαιζαν ένα ρόλο προσωρινής ουδετεροποίησης των δυσμενών συνεπειών των βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων των νομισμάτων των διαφόρων κρατών-μελών [2297]

Το εν λόγω σύστημα των ΝΕΠ διέφερε θεμελιωδώς από το σύστημα τελών και επιδοτήσεων στο εμπόριο αγροτικών προϊόντων με τρίτες χώρες. Λογω της αρχής της Κοινοτικής προτίμησης το σύστημα αυτό μπορούσε και πράγματι περιείχε ένα ορισμένο βαθμό προστασίας της κοινοτικής γεωργίας ως σύνολου [2298]

Αντίθετα τα ΝΕΠ δεν αποσκοπούσαν στην συμπληρωματική προστασία των κοινοτικών αγροτικών προϊόντων [2299] και η ενδεχόμενη χρήση τους εκ μέρους της Επιτροπής για λόγους προστατευτισμού στις εμπορικές σχέσεις με τρίτες χώρες αποτελούσε υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει [2300], καθόσον το τελικό αποτέλεσμα ήταν η επέλευση ατελειών στο ενδοκοινοτικό εμπόριο [2301]

4.3.5. Υπόθεση Cooperative Agricole

Στην υπόθεση 58/86 Cooperative Agricole [2302] η προσφεύγουσα παραπονέθηκε ότι κακώς της επιβλήθηκαν σε εκτέλεση του Κανονισμού 2727/75 αντισταθμιστικές εισφορές κατά την εισαγωγή καλαμποκιού στην Κοινότητα, διότι η τιμή cif αγοράς του εν λόγω προϊόντος ήταν κατά πολύ υψηλότερη της αντίστοιχης Κοινοτικής τιμής κατωφλίου [2303]

Επομένως η επίδικη περίπτωση διέφευγε του Κανονισμού 2727/75 σκοπός του οποίου ήταν οι πολίτες των κρατών-μελών που επέλεγαν να αγοράσουν φθηνότερα αγαθά σε μία τρίτη χώρα, να υποχρεούνται να καταβάλλουν ένα εξισωτικό τέλος το οποίο να καλύπτει την διαφορά μεταξύ της τιμής που επιβαλλόταν εκτός Κοινότητας και της υψηλότερης κοινοτικής τιμής [2304]

Κατά την Επιτροπή το σύστημα των αντισταθμιστικών εισφορών αποσκοπούσε στο να διασφαλίσει την αρχή της κοινοτικής προτίμησης [2305] και να προστατεύσει την κοινοτική αγορά καλαμποκιού από τις χαμηλότερα τιμολογημένες εισαγωγές [2306] του αυτού προϊόντος.

Οι αντικειμενικοί σκοποί της διασφάλισης ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου στον γεωργικό πληθυσμό και της σταθεροποίησης των αγορών σε πολλές περιπτώσεις σημαίνει ότι ένας εισαγωγέας γεωργικών προϊόντων από τρίτες χώρες έπρεπε να καταβάλλει αντισταθμιστικές εισφορές [2307].

Ο γενικός Εισαγγελέας Μ. Dargmon στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2308] επεσήμανε ότι η ύπαρξη ενός συστήματος ενιαίων τιμών για εμπόριο τόσο εντός όσο και εκτός Κοινότητας ήταν το μοναδικό μέσο για την επίτευξη των σκοπών του άρθρου 39 συνθ. ΕΟΚ [2309].

Οι αντισταθμιστικές εισφορές στις εισαγωγές προϊόντων από τρίτες-χώρες καθιστούσαν δυνατή την διασφάλιση ενός δικαίου εισοδήματος για τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα ενώ ταυτόχρονα εγγυώντο την Κοινοτική προτίμηση [2310].

Επομένως κατέληξε ο Μ Dargmon οι αντισταθμιστικές εισφορές που καθόριζε ο Κανονισμός 2727/75 έπρεπε να εισπραχθούν ανεξαρτήτως των όρων που συμφωνήθηκαν κατά την συγκεκριμένη εισαγωγή [2311].

Το Δικαστήριο αφού επεσήμανε ότι εν όψει των σκοπών που επεδίωκε το σύστημα των αντισταθμιστικών εισφορών δεν ήταν δυνατόν να λαμβάνει υπόψη τις πραγματικές τιμές που συμφωνήθηκαν σε μία συγκεκριμένη εισαγωγή [2312] παρατήρησε, εν όψει και της νομολογίας του [2313.], ότι σκοπός του συστήματος αντισταθμιστικών εισφορών ήταν, μέσω της εξαφάνισης της διαφοράς μεταξύ των τιμών εντός και εκτός Κοινότητας, να διασφαλίσει την τήρηση της Κοινοτικής προτίμησης και την επίτευξη των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής [2314].

Το εν λόγω σύστημα δεν ελάμβανε υπόψη τις συμφωνηθείσες τιμές στις ιδιωτικές συναλλαγές [2315] και επιβαλλόταν ακόμη και εκεί όπου οι πραγματικές τιμές αγοράς δεν ανταποκρινόταν στην καθορισθείσα τιμή αναφοράς και ήταν ανώτερες όχι μόνο απ'αυτήν αλλά και από την Κοινοτική τιμή [2316].

4.3.6.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Σύμφωνα με το Δικαστήριο η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης δεν περιορίζεται μόνο στα γεωργικά θέματα αλλά εκτείνεται σε όλο το πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης.

Την αρχή αυτή οφείλει το Συμβούλιο όταν είναι αναγκαίο να την λαμβάνει υπόψη.

2.- Η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης μέχρι σήμερα αξιοποιήθηκε από το Δικαστήριο μόνο στον τομέα της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Φυσικά η όλη της φιλοσοφία δηλαδή η προτιμησησική μεταχείριση των κοινοτικών προϊόντων έναντι αυτών των τρίτων χωρών ευρίσκεται στον πυρήνα της τελωνιακής ένωσης η οποία βεβαίως δεν καλύπτει μόνο τον τομέα της γεωργίας.

Η επιβολή ενός κοινού εξωτερικού δασμολογίου στην ουσία αποσκοπεί στην δημιουργία "συνόρων" εντός των οποίων τα κοινοτικά προϊόντα μπορούν να τυγχάνουν προστασίας έναντι των φθηνότερων προϊόντων τρίτων χωρών.

3.- Η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης όπως εκφράστηκε στον τομέα της γεωργίας αποσκοπεί στην διατήρηση μέσω αντισταθμιστικών εισφορών της ανταγωνιστικότητας των κοινοτικών προϊόντων.

Κατ'επέκταση συμβάλλει αποφασιστικά στην αύξηση του εισοδήματος και στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας. Βεβαίως αυτό σημαίνει ταυτόχρονα ότι οι καταναλωτές υποχρεούνται να αγοράσουν τα αγροτικά προϊόντα σε τιμές υψηλότερες.

4.- Το Δικαστήριο είναι χαρακτηριστικό ότι χρησιμοποίησε για πρώτη φορά την αρχή της κοινοτικής προτίμησης για να θεμελιώσει την σφειλόμενη προτίμηση του Συμβουλίου προς τους αγρότες έναντι των καταναλωτών.

Η χρήση της έγινε προκειμένου να αντληθεί κάποιο κριτήριο προτίμησης των αντιτιθεμένων οικονομικών και κοινωνικών σκοπών της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής.

Στο ερώτημα εάν υπερισχύει ο κοινωνικός σκοπός της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών ή ο οικονομικός σκοπός της διαμορφωσης λογικών τιμών στα αγροτικά προϊόντα το Δικαστήριο έκλεινε μέσω της αρχής της κοινοτικής προτίμησης υπέρ των κοινωνικών σκοπών της απασχόλησης και της αύξησης του εισοδήματος των γεωργικών πληθυσμών. Αυτό σημαίνει ότι η αρχή της κοινοτικής προτίμησης λειτουργεί ως μέσον περιορισμού της σχετικής διακριτικής ευχέρειας που διαθέτουν τα Κοινοτικά Όργανα όταν υποχρεωθούν να προτιμήσουν κάποιον από τους αντιφατικούς σκοπούς της Συνθήκης. Η δε σχετική παράλειψη ελέγχεται δικαστικά.

5.- Η κατ'εξοχήν όμως λειτουργία της αρχής της κοινοτικής προτίμησης είναι εξωστρεφής.

Χρησιμοποιήθηκε από το Δικαστήριο για να θεμελιώσει ένα είδος νεο-μερκαντιλισμού χάριν της επίτευξης των οικονομικών και κοινωνικών σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Αυτό σημαίνει ότι λειτούργησε εις βάρος της ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου, κατά παράβαση των κανόνων της GATT.

Το δίλημμα των αντιφατικών σκοπών του άρθρου 39 συνθ. ΕΟΚ και του άρθρου 110 που επιδιώκει την αρμονική ανάπτυξη του παγκοσμίου εμπορίου λύθηκε αβίαστα από το ΔΕΚ υπέρ του πρώτου.

Αυτό βέβαια που περιορίστηκε δεν ήταν το διεθνές εμπόριο γενικά αλλά οι πλευρές εκείνες που αφορούσαν τις εισαγωγές στην Κοινότητα.

Άλλωστε το Δικαστήριο είχε διακηρύξει ότι το δίλημμα εξαγωγές προς τρίτες χώρες ή εισαγωγές στην Κοινότητα έπρεπε να λυθεί υπέρ του πρώτου.

6.- Όμως η αρχή της κοινοτικής προτίμησης δεν πρέπει να χρησιμοποιείται αδιακρίτως προκειμένου να υποβοηθήσει καταστάσεις οι οποίες υποσκάπτουν την οικονομική αντοχή της Κοινότητας και θέτουν σε κίνδυνο το διεθνές εμπόριο.

Η ύπαρξη τόννων κοινοτικού βουτύρου και χιλιάδων τόννων αποθηκευμένων σιτηρών δύσκολα θα μπορούσε να νομιμοποιηθεί χάριν της Κοινοτικής προτίμησης ενόψει μάλιστα και της απόφασης του Δικαστηρίου ότι η προστασία των παραγωγών της Κοινότητας πρέπει να γίνεται εντός λογικών ορίων [2317], αλλά ταυτόχρονα βέβαια να είναι και αποτελεσματική [2318]

Ομοίως η χρήση των ΝΕΠ ως μηχανισμών προστασίας των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής δεν δικαιολογείται για λόγους κοινοτικής προτίμησης και η ενδεχόμενη τιαύτη χρήση τους αποτελεί υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής.

Παρά ταύτα όμως προβληματίζει ιδιαίτερα η χρήση της αρχής της κοινοτικής προτίμησης ως δικαιολογητικής βάσης για την επιβολή αντισταθμιστικών εισφορών σε προϊόντα τρίτων χωρών τα οποία αγοράστηκαν σε τιμές υψηλότερες από αυτές των κοινοτικών τιμών [2319]

7.- Η λειτουργία της αρχής της κοινοτικής προτίμησης είναι απόλυτη και είναι δυνατόν να αξιοποιείται ακόμη και εις βάρος νεο-εισερχομένων κρατών-μελών [2320]

8.- Περαιτέρω η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης θεωρείται από έγκριτους νομικούς ότι αποτελεί έκφραση της αρχής της κοινοτικής αλληλεγγύης [2321]

4.4.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΚΑΙ

ΒΕΒΛΙΩΔΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Η λήψη μέτρων εκ μέρους του Συμβουλίου ή της Επιτροπής για την εξασφάλιση δικαίου βιοτικού επιπέδου στους γεωργικούς πληθυσμούς της Κοινότητας ορισμένες φορές είχε ως συνέπεια τον περιορισμό της ενάσκησης συγκεκριμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων των πολιτών της Κοινότητας, τα οποία αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του κοινοτικού δικαίου και προστατεύονται απ'αυτό [2322].

Η εξέλιξη αυτή προέκυψε κυρίως λόγω των παρεμβατικών μέτρων του ήταν υποχρεωμένο να λάβει το Συμβούλιο προκειμένου να αντιμετωπίσει φαινόμενα υπερπαραγωγής ή διαταραχής της λειτουργίας της αγοράς γεωργικών προϊόντων.

Όσο ήταν οι κυριότερες υποθέσεις στον εν λόγω τομέα, τις οποίες εξέτασε το Δικαστήριο. Η υπόθεση Internationale Handelsgesellschaft [2323] και η υπόθεση Haueg. [2324]

4.4.1. Υπόθεση Internationale Handelsgesellschaft

Στην υπόθεση 11/70 Internationale Handelsgesellschaft mbH v Einfuhr und Vorratsstelle für Getreide und Futtermittel [2325], η προσφεύγουσα εταιρεία εισαγωγών-εξαγωγών με έδρα την Φραγκφούρτη προσέφυγε ενώπιον των Οικονομικών Δικαστηρίων της Φραγκφούρτης [2326] αμφισβητώντας την νομιμότητα του συστήματος υποχρεωτικών εγγυήσεων κατά την διενέργεια εξαγωγών το οποίο προβλεπόταν από τους Κανονισμούς 120/67 του Συμβουλίου [2327] και 473/67 της Επιτροπής [2328].

Σύμφωνα με τους επίδικους Κανονισμούς η χορήγηση άδειας εξαγωγής αγροτικών προϊόντων εξαρτάτο από την χορήγηση εγγυήσεως εκ μέρους του εξαγωγέα για την ολοκλήρωση της εξαγωγής εντός του χρονικού διαστήματος που καθόριζε η χορηγηθείσα άδεια εξαγωγής [2329].

Σε αντίθετη περίπτωση κατέπιπτε η εγγύηση ή μέρος αυτής αναλόγως, η οποία είχε καθοριστεί σε 0,5 λογιστικές μονάδες ανά μετρικό τόννο για την εξαγωγή αλεύρων [2330].

Αυτό συνέβη και στην προκειμένη περίπτωση καθώς η προσφεύγουσα εξετέλεσε μόνο μέρος της χορηγηθείσας άδειας εξαγωγής και ως εκ τούτου η αρμόδια αρχή της παρεκράτησε 17.026 μάρκα [2331].

Η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι η παρακράτηση μέρους της εγγυήσεως ισοδυναμούσε με επιβολή προστίμου [2332], και οι επίδικοι Κανονισμοί παραβίαζαν την αρχή της αναλογικότητας η οποία προστατευόταν από τα άρθρα 2 και 12 του θεμελιώδους Νόμου Ο.Δ. Γερμανίας και αποτελούσε γενική αρχή του Κοινοτικού Δικαίου [2333].

Η Επιτροπή παρατήρησε ότι η κοινή οργάνωση αγοράς σιτηρών στην ουσία εμπεριείχε τον καθορισμό των τιμών που αποσκοπούσε στην σταθεροποίηση της τιμής των σιτηρών στην Κοινότητα σε επίπεδο υψηλότερο από αυτό των διεθνών αγορών [2334].

Η ρύθμιση αυτή προστάτευε την εσωτερική αγορά από την πτώση των τιμών [2335] η οποία προκαλείτο είτε από υπερπαραγωγή είτε λόγω εισαγωγών από τρίτες χώρες [2336].

Η κοινή οργάνωση αγοράς σιτηρών μέσω του συστήματος των εγγυήσεων διαμόρφωνε ένα παρεμβατικό σύστημα το οποίο προσπαθούσε να προσαρμολογεί όσο ήταν δυνατόν με τους κανόνες της αγοράς και της συνθήκης ανταγωνισμού [2337].

Ο γενικός Εισαγγελέας Dutheillet de Lamotte, στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2338] αφού αναφέρθηκε στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων κατά το κοινοτικό δίκαιο [2339] παρατήρησε ότι στην προκειμένη υπόθεση κρινόταν ένα θεμελιώδες δικαίωμα, το οποίο συνίστατο στο ότι η ελευθερία δράσης του ατόμου δεν θα έπρεπε να περιορίζεται πέραν αυτού που ήταν αναγκαίο για το γενικό συμφέρον. [2340]

Και αφού έθεσε το ερώτημα κατά πόσο η επιβολή συστήματος εγγυήσεων (προκαταβολών) εκ μέρους των Κοινοτικών αρχών αποτελούσε πράγματι μέτρο αναγκαίο για την εκπλήρωση των σκοπών του άρθρου 39 συνθ. ΕΟΚ, παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι η παρεμβατική δράση των κοινοτικών οργάνων στα σύνορα της Κοινότητας ήταν αναγκαία τόσο για την προώθηση των εξαγωγών της όσο

και την προστασία των αγροτών των κρατών-μελών [2341].

Και ο γεν. Εισαγγελέας κατέληξε ότι το σύστημα υποχρεωτικών εγγυήσεων ήταν ένα απαραίτητο μέτρο για την επίτευξη των σκοπών του άρθρου 39 συνθ. ΕΟΚ το οποίο επέβαλε στους εξαγωγείς τις λιγότερες δυνατές επιβαρύνσεις [2342].

Σε διαφορετική περίπτωση υπήρχε κίνδυνος αναρχίας και χάους η οποία θα ανάγκαζε τις υπεύθυνες αρχές να χρησιμοποιήσουν μέσα εξαναγκασμού τα οποία θα περιόριζαν ακόμα περισσότερο την ελευθερία δράσης των εξαγωγέων [2343].

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι ο σεβασμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων αποτελούσε αναπόσπαστο τμήμα των γενικών αρχών του δικαίου που προστατευόταν από το ΔΕΚ [2344].

Η προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων έπρεπε να διασφαλίζεται μέσα στα πλαίσια των δομών και των αντικειμενικών σκοπών της Κοινότητας [2345].

Επομένως παρατήρησε το Δικαστήριο έπρεπε να ερευνηθεί κατά πόσο το επίδικο σύστημα εγγυήσεων παραβίαζε κάποιο δικαίωμα θεμελιώδους φύσεως ο σεβασμός του οποίου έπρεπε να διασφαλίζεται εντός του Κοινοτικού συστήματος [2346].

Και το Δικαστήριο αφού εξέτασε λεπτομερώς το επίδικο σύστημα παρατήρησε ότι τα βάρη που προέκυπταν από το σύστημα εγγυήσεων δεν ήταν υπέρμετρα αλλά ήταν οι φυσιολογικές συνέπειες ενός συστήματος οργάνωσης των αγορών που αποσκοπούσε στην αντιμετώπιση των απαιτήσεων γενικού συμφέροντος που καθοριζόταν στο άρθρο 39, το οποίο αποσκοπούσε στην διασφάλιση ενός δικαίου βιοτικού επιπέδου για τον γεωργικό πληθυσμό ενώ ταυτόχρονα εξασφάλιζε ότι οι προμήθειες έφθαναν στους καταναλωτές σε λογικές τιμές [2347].

Επομένως ο μηχανισμός των εγγυήσεων κατέληξε το ΔΕΚ αποτελούσε μια κατάλληλη μέθοδο, η οποία δεν παραβίαζε κανένα δικαίωμα θεμελιώδους φύσεως [2348].

4.4.2. Υπόθεση Hauer

Η άνοδος του βιοτικού επιπέδου ως δεσμευτικός κοινωνικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και η σχέση του με τα θεμελιώδη δικαιώματα απασχόλησε το Δικαστήριο και στην υπόθεση Hauer [2349].

Το ερώτημα που τέθηκε στην προκείμενη υπόθεση συνίστατο στο κατά πόσο ήταν επιτρεπτό κατά το κοινοτικό δίκαιο να περιοριστεί η ενάσκηση συγκεκριμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων του ατόμου, προστατευμένων από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χάριν της ανόδου του βιοτικού επιπέδου των αγροτικών πληθυσμών της Κοινότητας.

Η κ. Hauer ιδιοκτήτρια ενός αγροτεμαχίου στην περιοχή του Bad Dürkheim υπέβαλε αίτηση για να της χορηγηθεί άδεια φύτευσης αμπελιού στο ως άνω αγροτεμάχιο της [2350].

Οι αρμόδιες αρχές αρνήθηκαν την χορήγηση της σχετικής άδειας επικαλούμενες απαγόρευση που είχε επιβληθεί από τον Κανονισμό του Συμβουλίου 1162/76 [2351]

Η κ. Haueg προσέφυγε στο αρμόδιο διοικητικό δικαστήριο [2352] το οποίο υπέβαλε σχετικό προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΚ [2353].

Η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι ο επίδικος Κανονισμός του Συμβουλίου παραβίαζε τα άρθρα 14 και 12 του θεμελιώδους Νόμου της Ομοσπονδιακής Γερμανίας [2354], τα οποία προστατεύουν το δικαίωμα ιδιοκτησίας και το δικαίωμα άσκησης εμπορίου ή επαγγελματικών δραστηριοτήτων [2355]

Η Κυβέρνηση της Ο.Δ. Γερμανίας απαντώντας στους ισχυρισμούς της προσφεύγουσας στην κύρια υπόθεση παρατήρησε ότι ο επίδικος Κανονισμός δεν παραβιάζει το δικαίωμα ιδιοκτησίας το οποίο προστατευόταν και από το Κοινοτικό δίκαιο [2356]

Η απαγόρευση φύτευσης αμπελώνων στο αγροτεμάχιο της προσφεύγουσας συνιστούσε περιορισμό των εξουσιών του ιδιοκτήτη χωρίς όμως να αποτελεί ταυτόχρονα ένα μη-αποδεκτό περιορισμό ενός θεμελιώδους δικαιώματος [2357] Τα όρια του εν λόγω δικαιώματος έπρεπε να μετρηθούν εν σχέσει με την κοινωνική του λειτουργία [2358].

Η ουσία και η απόλαυση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας υφίστανται περιορισμούς οι οποίοι έπρεπε να γίνονται αποδεκτοί από τον ιδιοκτήτη χάριν ενός ανώτερου γενικού συμφέροντος και γενικού καλού [2359]

Στην προκειμένη περίπτωση συνέχισε η Γερμανική Κυβέρνηση το υπό κρίση μέτρο της απαγόρευσης φύτευσης αμπελώνων ήταν περιορισμένης χρονικής διάρκειας [2360] λήφθηκε προκειμένου να αποφευχθεί μια σοβαρή κρίση στα αγροτικά προϊόντα της Κοινότητας και δικαιολογείται από τους σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδίωκε η Κοινότητα [2361]

Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε υπερπαραγωγή επιτραπέζιων σταφυλιών η οποία είχε ως αποτέλεσμα την πτώση των τιμών. Η εξέλιξη αυτή έθεσε σε κίνδυνο όχι μόνο τους σκοπούς της κοινής οργάνωσης της αγοράς σίνου, η οποία εγγυάτο την ύπαρξη και το εισόδημα των παραγωγών, αλλά επίσης και άλλους σκοπούς γενικού συμφέροντος που εμπεριείχοντο στην Συνθήκη της ΕΟΚ μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβανόταν η **π ο λ ι τ ι κ ή και κ ο ι ν ω ν ι κ ή** αρμονία στα πλαίσια της Κοινότητας. [2362]

Το ίδιο ίσχυε και με τους περιορισμούς που υφίστατο το δικαίωμα ενάσκησης ενός επαγγέλματος, καθώς το εν λόγω δικαίωμα δεν ήταν απόλυτο και έπρεπε να ιδωθεί εντός ενός κοινωνικού πλαισίου [2363].

Επομένως κατέληξε η Γερμανική Κυβέρνηση ο υπό κρίση Κανονισμός δεν ξεπερνούσε τα όρια μιάς αναγκασίας και καταλλήλου μεθόδου για την επίτευξη δικαιολογημένων σκοπών [2364]

Το Συμβούλιο αναπτύσσοντας τους ισχυρισμούς του επεσήμανε ότι στα πλαίσια της Κοινωνικής εννόμου τάξεως επιτρεπόταν, όσον αφορούσε το δικαίωμα ιδιοκτησίας και το δικαίωμα ενάσκησης επαγγέλματος, να επιβάλλονται ορισμένοι περιορισμοί οι οποίοι δικαιολογούντο χάριν των αντικειμενικών σκοπών γενικού συμφέροντος που επιδιωκόταν από την Κοινότητα, υπό τον όρο ότι δεν θιγόταν η ουσία των εν λόγω δικαιωμάτων [2365].

Επομένως η ενάσκηση του δικαιώματος της ιδιοκτησίας μπορούσε να περιοριστεί χάριν του γενικού συμφέροντος, προκειμένου να επιτρέψει την επίτευξη των σκοπών της Κοινότητας [2366]

Η Επιτροπή καθ'όμοιο τρόπο αφού υποστήριξε ότι στο δικαίωμα ιδιοκτησίας ήταν δυνατόν να τεθούν συγκεκριμένοι περιορισμοί χάριν των σκοπών γενικού συμφέροντος που επιδίωκε η Κοινότητα, παρατήρησε ότι οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που επέβαλαν τους επίδικους περιορισμούς επήγαζαν από το άρθρο 39 συνθ. ΕΟΚ [2367].

Ο γενικός Εισαγγελέας F. Carotorti στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2368] αφού παρέθεσε την νομολογία του ΟΕΚ περι προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων στα πλαίσια του Κοινοτικού δικαίου [2369] παρατήρησε ότι σύμφωνα με την απόφαση Nold τα εν λόγω δικαιώματα μπορούσαν να περιοριστούν χάριν των γενικών σκοπών που επιδίωκε η Κοινότητα και υπό τον όρο ότι η ουσία των εν λόγω δικαιωμάτων θα παρέμενε άθικτη [2370].

Και ο F. Carotorti κατέληξε επισημαίνοντας ότι οι επίδικοι περιορισμοί δικαιολογούνται για λόγους δημοσίου συμφέροντος που είχαν σχέση με την λειτουργία του κοινοτικού συστήματος και ειδικότερα με την επίτευξη των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής που καθοριζόταν στο άρθρο 39 της Συνθήκης [2371].

Το Δικαστήριο εν όψει όλων αυτών των ισχυρισμών αποφάνθηκε ότι η Κοινότητα από άποψη αρχής μπορούσε να περιορίζει την ενάσκηση του δικαιώματος ιδιοκτησίας στα πλαίσια μιας κοινής οργάνωσης αγοράς και χάριν των σκοπών μίας δομικής πολιτικής [2372].

Παρά ταύτα όμως, συνέχισε, έπρεπε να εξεταστεί κατά πόσο οι επιβληθέντες περιορισμοί πράγματι ανταποκρίνονταν στους σκοπούς γενικού συμφέροντος που επιδίωκοντο από την Κοινότητα [2373].

Τα επίδικα μέτρα ελήφθησαν εντός του πλαισίου των κατευθυντήριων γραμμών που καθοριζόταν στο άρθρο 39 της Συνθήκης και απασκοπούσαν στην επίτευξη ενός διπλού σκοπού. Αφ'ενός μεν να επιτύχουν μια διαρκή ισορροπία στην αγορά του σίνου σε ένα τέτοιο επίπεδο τιμών που να ήταν επικερδές για τους παραγωγούς και δίκαιο για τους καταναλωτές και αφ'ετέρου να επιτύχουν την βελτίωση της ποιότητας του εν λόγω προϊόντος [2374].

Και το Δικαστήριο αφού επεσήμανε την υπερπαραγωγή του προϊόντος, παρατήρησε ότι τα επίδικα μέτρα επέβαλαν περιορισμούς στην χρήση της ιδιοκτησίας απαγορεύοντας την φύτευση νέων αμπελώνων για ένα χρονικό διάστημα [2375].

Οι περιορισμοί όμως αυτοί κατά το Δικαστήριο δικαιολογούνται χάριν του γενικού συμφέροντος που επιδίωκε η Κοινότητα [2376].

Ταυτόχρονα δεν περιορίζαν την ουσία του δικαιώματος ιδιοκτησίας [2377] και του δικαιώματος ενάσκησης ενός επαγγέλματος [2378].

1.- Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Δικαστηρίου η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων πρέπει να διασφαλίζεται στα πλαίσια των δομών και των αντικειμενικών σκοπών της Κοινότητας.

Αυτό σημαίνει ότι η προστασία αυτή κοινοτικοποιείται τόσο από πλευράς θεσμικής όσο και από πλευράς περιεχομένου.

Επομένως η προστασία παύει να είναι απόλυτη και σχετικοποιείται. Προσαρμόζεται στους ίδιους τους σκοπούς της διαδικασίας ολοκλήρωσης.

Και σε περίπτωση σύγκρουσης με αυτούς υποχωρεί και περιορίζεται. Ο περιορισμός όμως αυτός είναι επίσης σχετικός και όχι απόλυτος, καθόσον δεν επιτρέπεται να θίξει την ουσία των προστατευμένων δικαιωμάτων η οποία πρέπει να παραμένει άθικτη.

2.- Οι σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όπως καθορίζονται στο άρθρο 2 αλλά και αυτοί της κοινής γεωργικής πολιτικής είναι κατά την νομολογία του Δικαστηρίου, γενικού συμφέροντος, και κατά τον F. Carotorti, δημοσίου συμφέροντος.

Η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, η αύξηση του εισοδήματος των παραγωγών και η απασχόλησή τους αποτελούν λόγους δημοσίου ή γενικού συμφέροντος χάριν των οποίων είναι νόμιμη η λήψη παρεμβατικών μέτρων.

Η εκτέλεση των μέτρων αυτών είναι νόμιμη ακόμη και αν επέρχεται περιορισμός ορισμένων θεμελιωδών δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα ιδιοκτησίας ή το δικαίωμα ελεύθερης ενάσκησης ενός επαγγέλματος.

3.- Το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάσει κατά πόσο τα επιβαλλόμενα περιοριστικά μέτρα πράγματι ανταποκρίνονται στους επιδιωκόμενους κοινωνικούς και οικονομικούς σκοπούς της Κοινότητας.

4.- Μέχρι σήμερα το Δικαστήριο εξέτασε περιπτώσεις κατά τις οποίες η επιδίωξη των κοινωνικών σκοπών της Συνθήκης περιορίζει θεμελιώδη δικαιώματα "οικονομικού" ή "περιουσιακού" χαρακτήρα, όπως το δικαίωμα ιδιοκτησίας, το δικαίωμα ελεύθερης επιλογής επαγγέλματος κ.λ.π..

Δεδομένης όμως της προστασίας που παρέχει το Κοινοτικό δίκαιο σε όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα διερωτάται κανείς εάν η θέση του Δικαστηρίου θα παραμείνει η ίδια και σε περίπτωση περιορισμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων "πολιτικού" χαρακτήρα, χάριν των πολιτικών, οικονομικών ή κοινωνικών σκοπών της Κοινότητας.

Θα οδηγηθούμε άραγε σε μία κοινοτική "υποσημείωση 4" αντίστοιχη μ* αυτή του Δικαστή Stone, ο οποίος συντάσσοντας την απόφαση του Ανώτατου Δικαστηρίου των ΗΠΑ στην υπόθεση United States v. Carolene Products Corporation [2379] επεσήμανε υπό μορφή υποσημειώσεως την ανάγκη αυξημένης ειδικής δικαστικής προστασίας των "πολιτικών" δικαιωμάτων εν σχέσει με τα "οικονομικά" στις περιπτώσεις θέσεως νομοθετικών μέτρων παρεμβατικής πολιτικής.

Κατά την γνώμη μας θα ήταν αναγκαία η διαμόρφωση ενός συστήματος "διπλής δικαστικής προστασίας" η οποία θα περιόριζε σε πολύ στενά όρια την διακριτική ευχέρεια των κοινοτικών θεσμικών οργάνων, θα αντέστρεφε το βάρος αποδείξεως και θα αντικαταστάουσε τον "κανονικό" δικαστικό έλεγχο που καθιέρωσε το ΔΕΚ για τον ενδεχόμενο περιορισμό των "οικονομικών" θεμελιωδών δικαιωμάτων με ένα "αυστηρό" έλεγχο των επιδικών μέτρων.

4.5.

ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ

Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου για την εφαρμογή της γεωργικής πολιτικής της Κοινότητας, το Συμβούλιο ή η Επιτροπή δύνανται να λάβουν τα αναγκαία κατά την κρίση τους μέτρα.

Στα πλαίσια αυτά διαθέτουν αρκετά μεγάλη διακριτική ευχέρεια εκτίμησης της οικονομικής κατάστασης που αποτελεί την αιτία λήψης των ως άνω μέτρων [2380].

Κατά τον δικαστικό έλεγχο της ενάσκησης της διακριτικής αυτής ευχέρειας το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εξετάσει μόνο κατά πόσο αυτή εμπεριέχει έκδηλο λάθος, ή συνιστά κατάχρηση εξουσίας ή υπερβαίνει τα ενδεδειγμένα όρια της [2381].

Ειδικότερα όμως κατά την εφαρμογή της γεωργικής πολιτικής και την επιδίωξη των κοινωνικών ή οικονομικών της σκοπών το Δικαστήριο περιόρισε την ευρύτατη εξουσία που διέθετε το Συμβούλιο στον τομέα ενάσκησης της επιθυμητής οικονομικής πολιτικής.

Έδωσε μεγάλη έμφαση στην υποχρέωση διαβούλευσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την λήψη μέτρων στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής κατ'άρθρο 43 παρ.2 συνθ.ΕΟΚ [2382].

Είναι αλήθεια ότι ήδη από την υπόθεση Schluter [2383.] το Δικαστήριο είχε επισημάνει ότι η κύρια νομική βάση για την λήψη μέτρων που αποσκοπούσαν στην προστασία των κοινωνικών σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής ήταν το άρθρο 43 παρ.2. Και είχε ιδιαίτερα επισημάνει την υποχρέωση διαβούλευσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πριν από την λήψη των μέτρων αυτών [2384].

Εντελώς δε εξαιρετικά και μόνο λόγω του κατεπείγοντος δέχθηκε στην άνω υπόθεση την δυνατότητα του Συμβουλίου να λάβει μέτρα για την προστασία του βιοτικού επιπέδου των γεωργικών πληθυσμών κατ'άρθρο 103 συνθ.ΕΟΚ.

Ποιά όμως ήταν η αντιμετώπιση του Δικαστηρίου στην περίπτωση κατά την οποία τα μέτρα του Συμβουλίου ή της Επιτροπής επέφεραν περιορισμό ενός εκ των οικονομικών ή κοινωνικών σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής;

Το πρόβλημα τέθηκε ενώπιον του Δικαστηρίου με αφορμή την επιβολή ποσοτικών περιορισμών στην παραγωγή ισογλυκόζης.

Οι εταιρείες Roquette Freres [2385] και Mairena GmbH [2386] προσέφυγαν κατά του Κανονισμού 1293/79 του Συμβουλίου [2387] ισχυριζόμενες ότι κατ'αυτὸν τὸν τρόπο ὁ ὑπὸ κρίση Κανονισμὸς παραβίαζε τὸ ἀρθρο 39 καθὼς ἐλάμβανε ὑπόψη μόνο τὴν σταθεροποίηση τῶν ἀγορῶν, γεγονός το οποίο ἀπέβαινε εἰς βῆρος τῶν ἄλλων κοινωνικῶν καὶ οικονομικῶν σκοπῶν τῆς Κοινῆς Γεωργικῆς Πολιτικῆς [2388].

Μεταξὺ δε τῶν ισχυρισμῶν που προέβαλαν ἦταν καὶ ἡ παραβίαση τοῦ ἀρθρου 43 παρ.2 συνθ.ΕΟΚ, καθόσον τὸ Συμβούλιο κατὰ τὴν ἐκδοσὴ τοῦ ἐπιδίκου Κανονισμοῦ δὲν προέβη σε διαβούλευση με τὸ Ευρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο καίτοι ὑποχρεούτο σχετικά [2389].

Στὴν ἐν λόγω ὑπόθεση παρενέβη ὑπὲρ τῶν προσφευγουσῶν καὶ τὸ Ευρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο αἰτούμενο ομοίως τὴν ἀκύρωση τοῦ ἐπιδίκου κανονισμοῦ γιὰ τοὺς αὐτοὺς ὡς ἄνω λόγους [2390].

Ἐν προκειμένῳ ἡ ὑπόθεση Roquette πέραν τῆς σημαντικῆς διάστασης που εἶχε γιὰ τὴν συνταγματικὴ ἔννομη τάξη τῆς Κοινότητος καὶ τὴν συγκρότηση τοῦ πολιτικοῦ τῆς συστήματος, πλευρῆς οἱ ὁποῖες δὲν θὰ μας ἀπασχόλησαν ἐν προκειμένῳ, αποτέλεσε ταυτόχρονα καὶ ἓνα τέστ γιὰ τὸ εὖρος τῶν ἐξουσιῶν τοῦ Συμβουλίου νὰ ἀποφασίζει αὐτοτελῶς στὰ πλαίσια τοῦ ἀρθρου 43 παρ.2 τῆς Συνθήκης καὶ νὰ θεσπίζει μέτρα τὰ ὁποῖα ἐνδεχομένως νὰ θίγουν καὶ νὰ περιορίζουν τὸ βιοτικὸ ἐπίπεδο τῶν γεωργικῶν πληθυσμῶν τῆς Κοινότητος. Ὁ γενικὸς Εἰσαγγελέας G. Reischl [2391] ἀναφερόμενος στους ισχυρισμοὺς τῶν προσφευγουσῶν καὶ τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου ὅτι ὁ ἐπιδίκος Κανονισμὸς ἦταν ἄκυρος γιὰ παραβίαση οὐσιώδους τυποῦ, ἐπεσήμανε ὅτι ἡ συμβουλευτικὴ ἐξουσία καὶ ἡ ἐξουσία διαβούλευσης που διέθετε τὸ Κοινοβούλιο αποτελοῦσε τὸν πρὸ σημαντικὸ τρόπο συμμετοχῆς τῶν λαῶν τῆς Κοινότητος στὴν σχεδίαση τῶν μέτρων τῆς κοινοτικῆς ἐννόμου τάξεως [2392].

Ἄν καὶ οἱ Συνθήκες περιορίζαν τὴν συμμετοχὴ τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου σε ἓνα ρόλο ἀπλᾶ συμβουλευτικὸ ἢ διαβουλευτικὸ, παρὰ ταῦτα αὐτὴ ἡ ἐξασθενημένη συμμετοχὴ τῶν λαῶν τῶν κρατῶν-μελῶν στὴν νομοθετικὴ διαδικασία δὲν ἔπρεπε νὰ μείνει κενὸ γράμμα, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ παράγει ἔννομες συνέπειες σε περίπτωση που δὲν ἐπιρροεῖτο [2393].

Καὶ τέτοιες ἔννομες συνέπειες δὲν μπορούσαν νὰ εἶναι ἄλλες ἀπὸ τὸ νὰ καθίσταται τὸ παράτυπο νομοθετικὸ μέτρο ἄκυρο [2394].

Τὸ Δικαστήριον ἀφού παρατήρησε ὅτι ἡ διαβούλευση που προβλεπόταν στὸ ἀρθρο 43 παρ.2, ὡς καὶ στὶς ὑπόλοιπες διατάξεις τῆς Συνθήκης, αποτελοῦσε ἓνα μέσο τὸ ὁποῖο ἐπέτρεπε στὸ Ευρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο νὰ παίξει ἓνα σημαντικὸ ρόλο στὴν νομοθετικὴ διαδικασία τῆς Κοινότητος, ἐπεσήμανε ὅτι ἡ ἐν λόγω ἐξουσία αποτελοῦσε ἓνα οὐσιώδη παράγοντα στὴν θεσμικὴ ἰσορροπία που ἐπιδιωκόταν ἀπὸ τὴν Συνθήκη [2395].

Παρότι περιορισμένη ἡ ἐν λόγω ἐξουσία τοῦ Ευρωπαϊκοῦ Κοινοβουλίου, ἀντανακλοῦσε σε Κοινοτικὸ ἐπίπεδο τὴν θεμελιώδη δημοκρατικὴ ἀρχὴ ὅτι οἱ λαοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ λαμβάνουν μέρος στὴν ἐνάσκηση τῆς ἐξουσίας δια μέσου μιᾶς ἀντιπροσωπευτικῆς Συνέλευσης [2396].

Ἡ σφειλόμενη διαβούλευση [2397] τοῦ Κοινοβουλίου στὶς περιπτώσεις που καθοριζόταν ἀπὸ τὴν Συνθήκη, αποτελοῦσε ἐπομένως ἓνα οὐσιώδη τύπο ἡ παράβαση τοῦ ὁποῖου σήμαινε ὅτι τὸ σχετικὸ μέτρο ἦταν ἄκυρο [2398].

Ἡ τήρηση τῆς σφειλόμενης διαβούλευσης τοῦ Κοινοβουλίου, ὡς διαδικαστικῆς προϋπόθεσης περαιτέρω προστασίας τῶν κοινωνικῶν σκοπῶν τῆς Συνθήκης που

εισήγαγε κατά το ανωτέρω το ΔΕΚ παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ στην υπόθεση Goldberg v Kelly [2399] όπου καθιερώθηκε ο περιορισμός της απόλυτης εξουσίας των Πολιτειών να περικόπουν τις παροχές κοινωνικής πρόνοιας, και επιβλήθηκε προ πάσης περικοπής, η τήρηση της σφειλόμενης κατά νόμο διαδικασίας [2400] που επέβαλε η 14η Αναθεώρηση του Συντάγματος των ΗΠΑ. [2401].

Βεβαίως το ΔΕΚ δεν έφθασε τόσο μακριά όσο το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ να χαρακτηρίσει τα αποκτηθέντα εκ της συνθήκης κοινωνικά δικαιώματα ως ιδιοκτησία [2402].

4.5.1.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Η αναγωγή της υποχρέωσης διαβούλευσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατά την διαδικασία λήψης απόφασης κατ' άρθρο 43 παρ.2 συνθ.ΕΟΚ, σε προϋπόθεση sine qua non για την νομιμότητα των ληφθέντων μέτρων αποτελεί τεράστια συμβολή του Δικαστηρίου στην ενίσχυση των διαδικασιών πολιτικής νομιμοποίησης του Κοινοτικού Πολιτικού Συστήματος.

2.- Ταυτόχρονα αποτελεί και έκφραση της αντίληψης του Δικαστηρίου ότι κατά την λήψη μέτρων που επηρεάζουν άμεσα τους κοινωνικούς σκοπούς της Ευρωπαϊκής Κοινότητας το Κοινοβούλιο θα πρέπει να συμμετέχει στην νομοθετική διαδικασία κατά τον τρόπον που καθορίζει κάθε φορά η Συνθήκη.

3.- Με την απόφαση του αυτή το Δικαστήριο συνέβαλε στην διαμόρφωση ενός διαδικαστικού μηχανισμού προστασίας των κοινωνικών σκοπών της Συνθήκης στον τομέα της γεωργίας.

Αυτό που είναι ουσιαστικό εν προκειμένω κατά το ΔΕΚ είναι η τήρηση του επιβαλλόμενου τύπου διαδικαστικής συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην έκδοση κοινοτικών νομοθετικών πράξεων.

Ο Δικαστικός έλεγχος της τήρησης της υποχρέωσης διαβούλευσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου εξαντλείται στον βαθμό που τηρήθηκε η ενδεδειγμένη διαδικασία και δεν άπτεται ουδόλως της ουσίας των προτεινόμενων νομοθετικών μέτρων.

Η ουσία των νομοθετικών μέτρων αφορά κατ' αρχάς τα πολιτικά όργανα της Κοινότητας και μόνο υπό όρους δύναται να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικού ελέγχου.

4.- Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 139/79 Roquette οπωσδήποτε έκανε ιδιαίτερη αίσθηση τους νομικούς και λοιπούς κοινοτικού κύκλους. Ήταν όμως αναμενόμενη εν όψει της νομολογίας του Δικαστηρίου στην υπόθεση 9/73 Schulte

5.- Με βάση την νομολογία αυτή του Δικαστηρίου είναι προφανές ότι η μη τήρηση και των λοιπών τρόπων συμμετοχής του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην διαδικασία λήψης κοινοτικών αποφάσεων οδηγεί σε ακύρωση της θεσπιζόμενης πράξης (π.χ. άρθρο 238 συνθ. ΕΟΚ - έκφραση σύμφωνης γνώμης, άρθρο 235 συνθ. ΕΟΚ, διαβούλευση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κ.λ.π.)

Το βιοτικό επίπεδο των αγροτικών πληθυσμών της Κοινότητας είναι άμεσα συνυφασμένο με τις τιμές οι οποίες διαμορφώνονται στα αγροτικά προϊόντα. Όσο υψηλότερες είναι οι τιμές τόσο μεγαλύτερη είναι η αύξηση του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών.

Όμως κατά το άρθρο 39 παρ.ε' η Κοινή Γεωργική Πολιτική οφείλει ταυτόχρονα να διασφαλίζει λογικές τιμές κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές. Πόσο όμως χαμηλές πρέπει να είναι οι εν λόγω λογικές τιμές των αγροτικών προϊόντων;

Στην υπόθεση 34/62 [2403] το Δικαστήριο έκανε δεκτή την θέση της Επιτροπής και αποφάνθηκε ότι η έκφραση λογικές τιμές πρέπει να ερμηνεύεται υπό το φως της γεωργικής πολιτικής που καθορίζει η Συνθήκη και δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ότι σημαίνει τις χαμηλότερες δυνατόν τιμές [2404].

Καθ'όμοιο τρόπο ο γενικός Εισαγγελέας Gand στην υπόθεση 5/67 Beus [2405] παρατήρησε ότι τα αντισταθμιστικά ποσά που επιβάλλονται επί των εισαγόμενων από τρίτες χώρες αγροτικών προϊόντων έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών των εν λόγω προϊόντων σε ένα επίπεδο αντιστοιχο με αυτό των αγροτικών προϊόντων της Κοινότητας, τα οποία κατ'αυτό τον τρόπο καθίστανται ανταγωνιστικά και διασφαλίζουν ένα βιοτικό επίπεδο στους παραγωγούς της Κοινότητας [2406].

Αυτό βεβαίως έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των τιμών καταναλωτή η οποία όμως είναι νόμιμη καθόσον η έννοια λογικές τιμές δεν μπορεί να είναι ταυτόσημη με αυτή των κατωτάτων τιμών [2407].

Το Δικαστήριο στην εν λόγω υπόθεση όταν κλήθηκε να επιλύσει την αντίφαση μεταξύ υψηλών τιμών των γεωργικών προϊόντων που συμβάλλουν στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών και χαμηλών τιμών χάριν των καταναλωτών τάχθηκε υπέρ των συμφερόντων των παραγωγών [2408].

Στην υπόθεση Baïkan [2409] η Γερμανική κυβέρνηση παρατήρησε ότι ήταν αναγκαίος ένας συμβιβασμός μεταξύ του αντικειμενικού σκοπού επίτευξης λογικών τιμών για τον καταναλωτή και του σκοπού επίτευξης ενός δικαίου εισοδήματος για τους εργαζομένους στην γεωργία [2410].

5. ΚΡΑΤΙΚΑ ΜΟΝΟΠΩΛΙΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΟΣ

Οι αποφάσεις που εκδόθηκαν από το Δ.Ε.Κ. στα πλαίσια του άρθρου 37 παρ.4 αναφορικά με την σχέση ανάμεσα στην κατάργηση των κρατικών μονοπωλίων εμπορικού χαρακτήρος και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και την προστασία της απασχόλησης είναι δύο [2411].

Στην πρώτη εξ' αυτών στην υποθ. 45 /75, η άνω σχέση τέθηκε μόνο από την Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας και τον Γενικό Εισαγγελέα REISCHL, ενώ στην υποθ. 91 /75, υπήρξε και απόφαση του Δ.Ε.Κ., επ' αυτής.

5.1. Υπόθεση REWE

Η υποθ. 45 /75, REWE, αφορούσε προδικαστικό ερώτημα που τέθηκε από το FINANZGERICHT RHEINLAND - PFALZ και αφορούσε την νομιμότητα επιβολής ενός τέλους στα εισαγόμενα στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, βερμούτ [2412].

Στα πλαίσια αυτής της δίκης η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε μεταξύ άλλων ότι έπρεπε να δοθεί προσοχή στο άρθρο 37 παρ.4 σύμφωνα με το οποίο οι διατάξεις που περιείχοντο στην πρώτη παραγραφο του εν λόγω άρθρου εφαρμοζόταν μόνο στα μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρος, τα οποία ιδρύθηκαν για να διευκολύνουν την πώληση των γεωργικών προϊόντων, υπό τον όρο ότι είχε εξασφαλιστεί ισοδύναμη προστασία για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών [2413].

Στα πλαίσια αυτά το καθήκον διαφύλλμησης που καθοριζόταν από το άρθρο 37 παρ.1 υπόκειτο στην λήψη κατάλληλων μέτρων εκ μέρους της Κοινότητας και ως εκ τούτου δεν παρήγαγε άμεσα αποτελέσματα [2414].

Περαιτέρω η Γερμανική Κυβέρνηση ισχυρίστηκε ότι σε κάθε περίπτωση η επιβολή εσωτερικών τελών στα οινοπνευματώδη ποτά επιβαλόταν για λόγους αγροτικής πολιτικής και προκειμένου να ωφεληθούν οι μ ε σ α ί ε ς τ ά ξ ε ι ς και ως εκ τούτου υπόκειτο στο άρθρο 37 παρ.4 Συνθ. Ε.Ο.Κ [2415].

Όσον αφορούσε δε την άποψη ότι το άρθρο 37 παρ.4 κατέστη αλισυτελές μετά το πέρας της μεταβατικής περιόδου, η Γερμανική πλευρά παρατήρησε ότι θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη ότι τα πλεονεκτήματα που χορηγήθηκαν στις μ ι κ ρ ο ύ ς και μ ε σ α ί ο υ ς π α ρ α γ ω γ ο ύ ς ποτών συνιστούσαν βοήθεια κατά την έννοια του άρθρου 92 επομ της Συνθ. της Ε.Ο.Κ. [2416].

Καθώς δε το εν λόγω σύστημα υφίστατο ήδη κατά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης, η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, υποχρεούτο να το καταργήσει μόνο στα βαθμό που επενέβαινε προς τούτο η Επιτροπή, η οποία εγγώριζε το εν λόγω σύστημα και εκφράστηκε θετικά για την επιβολή μιας επιβάρυνσης στα εισαγόμενα προϊόντα [2417].

Ο Γενικός Εισαγγελέας REISCHL στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2418] επεσήμανε ότι από την διατύπωση του άρθρου 37 παρ.4 προέκυπτε

καθάρα ότι σκοπός της εν λόγω διατάξεως ήταν να εφαρμοστεί η απαγόρευση των διακρίσεων μόνο στο βαθμό που διασφαλιζόταν ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών με την θέσπιση συγκεκριμένων θετικών μέτρων [2419].

Αυτό σε καμία περίπτωση δεν έπρεπε να εκληφθεί ως διάταξη διακριτικής ευχέρειας με μικρή σημασία [2420].

Το ιστορικό της προέλευσης της εν λόγω διατάξεως, συνέχισε ο G. REISCHL και το γεγονός ότι οι αντιπροσωπείες διαφόρων κρατών - μελών απέδωσαν μεγάλη σημασία στην ψήφιση της εν λόγω διατύπωσης επέτρεπε την κατάληξη στο συμπέρασμα ότι η διάταξη αυτή ήταν υποχρεωτική [2421].

Οι ισοδύναμες εγγυήσεις μπορούσαν να δοθούν με την λήψη μέτρων σε εθνικό επίπεδο.

Όμως μέτρα κοινοτικού δικαίου λαμβανόμενα στα πλαίσια της θέσπισης κοινής οργάνωσης της αγοράς θα ήταν πιο κατάλληλα [2422].

Αυτό βεβαίως εφαρμοζόταν σε ένα πεδίο όπως αυτό της αιθιλικής αλκοόλης στο οποίο γινόταν προσπάθεια να επιτευχθεί μια κοινή οργάνωση αγοράς [2423].

Και ο G. REISCHL κατέληξε ότι οι σκέψεις του αυτές ήταν σύμφωνες με την συμπεριφορά της Επιτροπής [2424], οποία τόνισε ότι μέχρι την έναρξη λειτουργίας κοινής οργάνωσης αγοράς της αιθιλικής αλκοόλης, κρινόταν αναγκαίο να ληφθούν ειδικά μέτρα κατ' άρθρο 37 παρ.4 Συνθ. Ε.Ο.Κ.

Επομένως μπορούσε να ειπωθεί μετά βεβαιότητας ότι υπήρχαν βάσιμοι λόγοι να ισχυρισθεί κανείς ότι το άρθρο 37 παρ.1 εφαρμοζόταν στα προϊόντα που αναφέρονται στο άρθρο 37 παρ.4 υπό τον όρο ότι, ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των παραγωγών αλκοόλ, γεωργικής προέλευσης, είχαν εξασφαλισθεί χωρίς επιφυλάξεις σε κοινοτικό επίπεδο [2425].

Περαιτέρω, συνέχισε ο G. REISCHL μπορούσε να ειπωθεί ότι η εφαρμογή του άρθρου 37 παρ.1 θα είχε πολύ μεγάλες επιπτώσεις στην εθνική οργάνωση της αγοράς και στο εθνικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρος και έτσι θα στερούσε τους εθνικούς κανόνες από ένα ουσιαστικό χαρακτηριστικό, τον προσανατολισμό τους γύρω από τα συμπερόντα των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων [2426].

Αυτό δικαιολογούσε την άποψη ότι η περιγραφείσα διαφοροποίηση μεταξύ εισαγόμενων και εγχωρίων ποτών η οποία αποτελούσε σημαντικό μέρος των εθνικών κανόνων, ήταν εν προκειμένω απαραίτητη ακόμη και αν εθεωρείτο ότι πράγματι είχε διακριτικό χαρακτήρα. Λαμβανομένης υπόψη της αναγκαίας σχέσης της απαγόρευσης των διακρίσεων κατ' άρθρο 37 (4) και των ειδικών διατάξεων περί γεωργίας, δεν υπήρχε τίποτε απαράδεκτο εν προκειμένω [2427].

Και ο γεν. Εισαγγελέας πρότεινε στο ΔΕΚ να απαντήσει στα τεθέντα προδικαστικά ερωτήματα μεταξύ των άλλων ότι από το τέλος της μεταβατικής περιόδου τα άρθρα 37 παρ.1 και 95 παρ.1 συνθ. ΕΟΚ, παράγουν δικαιώματα χάριν των ιδιωτών τα οποία δύνανται να τα επικαλεσθούν ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων [2428].

Οι εν λόγω όμως διατάξεις δεν είχαν απεριόριστη εφαρμογή στο βαθμό που ετύγγχανε εφαρμογής το άρθρο 37 παρ. 4 συνθ. ΕΟΚ.

5.2. Υπόθεση 91/75, Hauptzollamt Gottingen

Σε πολλές χώρες-μέλη λειτουργούσαν υπό τον έλεγχο του κράτους μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα προκειμένου να διευκολύνεται η διάθεση των γεωργικών προϊόντων της χώρας.

Μια τέτοια περίπτωση αποτελούσε και το μονοπώλιο αλκοολούχων ποτών που λειτουργούσε στην Ο.Δ. Γερμανίας, το οποίο είχε θεσπιστεί με νόμο στις 23/12/1970.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου κατά την εισαγωγή αλκοολ ή προϊόντων ικανών για την παραγωγή αλκοόλ επιβαλλόταν ένα ειδικό εξισωτικό τέλος [2430].

Το εν λόγω ειδικό τέλος επιβαλλόταν χάριν της προστασίας των παραγωγών βασικών γεωργικών προϊόντων από τα οποία παρήγοντο αλκοολούχα ποτά [2431].

Η εταιρεία Wolfgang Miritz εισήγαγε από την Ιταλία γεωργικά προϊόντα ικανά να παράγουν αλκοολούχα ποτά και σε εκτέλεση των διατάξεων του άνω νόμου υποχρεώθηκε να πληρώσει το πιο πάνω εξισωτικό τέλος [2432].

Μετά από αυτό προσέφυγε στο αρμόδιο δικαστήριο αμφισβητώντας την νομιμότητα του εν λόγω εξισωτικού τέλους καθόσον παραβίαζε το άρθρο 12 συνθ. ΕΟΚ.

Η Κυβέρνηση της Ο.Δ. Γερμανίας ισχυρίστηκε ότι επρόκειτο για κρατικό μονοπώλιο εμπορικού χαρακτήρος η λειτουργία του οποίου επιτρεπόταν κατ'άρθρο 37 παρ.4 συνθ. ΕΟΚ [2433].

Σκοπός του εξισωτικού τέλους ήταν να αντισταθμίσει το υψηλότερο κόστος παραγωγής της γερμανικής παραγωγής αλκοόλ [2434] διότι εάν οι εισαγωγές αλκοόλ δεν υπόκειντο στα τέλος αυτά, τα ξένα προϊόντα θα έφθαναν στην εσωτερική αγορά σε τιμές σημαντικά χαμηλότερες από το κόστος παραγωγής των γερμανικών προϊόντων [2435].

Το εν λόγω τέλος δεν μπορούσε να διαχωριστεί από τους σκοπούς της γεωργικής πολιτικής. Στήριζε τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στον εν λόγω κλάδο, διατηρούσε την δομή των γερμανικών ποτοποιείων ως μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων και πάνω απ'όλα παρείχε ένα εισόδημα για τις συνεταιριστικές αγροτικές επιχειρήσεις [2436].

Στην Γερμανία οι παραγωγείς αλκοόλ βασιζόμενοι σε γεωργικά προϊόντα μπορούσαν να συνεχίσουν την λειτουργία τους μόνο χάριν στο επίδικο εξισωτικό τέλος [2437].

Αλλά και η ίδια η Επιτροπή, συνέχισε η Γερμανική κυβέρνηση με δήλωση της δεχθηκε ότι το επίδικο τέλος ήταν η πιο κατάλληλη μέθοδος διασφάλισης της απασχόλησης και του βιοτικού επιπέδου των ενδιαφερομένων γερμανών παραγωγών [2438].

Με δεδομένο δε ότι κανένα άλλο σύστημα δεν ήταν ικανό να διασφαλίσει αντίστοιχες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των παραγωγών η Γερμανική Κυβέρνηση διατήρησε αυτό κατ'άρθρο 37 παρ. 4 συνθ. ΕΟΚ. [2439].

Ο γενικός Εισαγγελέας Α. Trabucchi στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2440] παρατήρησε ότι η παράγραφος 4 του άρθρου 37 έπρεπε να εννοηθεί ως μία οδηγία η οποία καθόριζε γενικές αρχές τις οποίες οι Κυβερνήσεις των

ενδιαφερομένων κρατών-μελών και η Επιτροπή έπρεπε να ακολουθήσουν προκειμένου να εφαρμόσουν τις λοιπές απαιτήσεις του άρθρου 37 συνθ. ΕΟΚ [2441].

Στα πλαίσια αυτά η διασφάλιση της απασχόλησης και του βιοτικού επιπέδου των ενδιαφερομένων παραγωγών έπρεπε να επιδιωχθεί και να επιτευχθεί μέσω μηχανισμών και μεθόδων συμβατών με τις βασικές αρχές που καθοριζόταν στις δύο πρώτες παραγράφους του άρθρου 37 και ειδικά να ήταν σύμφωνες με την απαγόρευση των διακρίσεων και την επιβολή δασμών και ποσοτικών περιορισμών [2442.].

Και ο Α. Trabucchi αφού επεσήμανε ότι εν μέρει ευθυνόταν η Κυβέρνηση της Ομοσπονδιακής Γερμανίας καθώς δεν φρόντισε εντός της μεταβατικής περιόδου να προσαρμόσει το εν λόγω κρατικό εμπορικό μονοπώλιο, παρατήρησε ότι παρά τις πρακτικές απαιτήσεις για την προστασία των θιγόμενων οικονομικών και κοινωνικών συμφερόντων τα οποία καθώς αφορούσαν μια τάξη εθνικών εμπορών δεν μπορούσαν να αγνοηθούν, εν τούτοις το Δικαστήριο δεν επιτρέπεται να ερμηνεύσει την Συνθήκη κατά τρόπο που να αναβάλλει την εφαρμογή διατάξεων της Συνθήκης που ήταν άμεσα εφαρμοστέες [2443].

Το Δικαστήριο εν όψει των ανωτέρω ισχυρισμών αποφάνθηκε ότι στην προσπάθεια της να διασφαλίσει αντίστοιχη προστασία για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών καταργώντας ταυτόχρονα το μονοπωλιακό αποκλειστικό δικαίωμα εισαγωγής αλκοολ, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας θέσπισε την επιβολή του επίδικου τέλους [2444].

Το εν λόγω τέλος αποτελούσε μέτρο ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς και η θέσπιση του ήταν αντιθετη με τις διατάξεις του άρθρου 37 παρ.2 [2445].

Παρά ταύτα η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση είχε την άποψη, η οποία συμφωνούσε και με την Σύσταση της Επιτροπής ότι το άρθρο 37 παρ.4 δικαιολογούσε την επιβολή του εν λόγω τέλους το οποίο αποσκοπούσε την διασφάλιση της απασχόλησης και του βιοτικού επιπέδου των Γερμανών παραγωγών αλκοολ [2446.].

Το άρθρο 37 παρ.1 καθόριζε μια ειδική και άνευ όρων υποχρέωση η οποία έπρεπε να πραγματοποιηθεί εντός της μεταβατικής περιόδου, ο σκοπός δε του άρθρου 37 παρ.4 ήταν να δώσει την δυνατότητα στις εθνικές αρχές σε συνεργασία με τα Κοινοτικά Όργανα, να θεσπίσουν τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να αντισταθμίσουν τις συνέπειες που, η κατάργηση ενός μονοπωλίου διακριτικού χαρακτήρα, μπορούσε να είχε στην απασχόληση και στο βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών [2447].

Όμως οι εν λόγω διασφαλίσεις έπρεπε να ήταν συμβατές με το άρθρο 37 παρ. 1 και παρ.2 [2448].

Οι διατάξεις του άρθρου 37 παρ.4 δεν έθιγαν τις λοιπές διατάξεις του άρθρου αυτού [2449].

1.- Η υπόθεση Hauptzollamt Göttingen οπωσδήποτε είχε έντονες οικονομικές και κοινωνικές προεκτάσεις τις οποίες το Δικαστήριο δεν μπορούσε εύκολα να αγνοήσει [2450].

Αποτελούσε μια κλασική περίπτωση κρατικού εμπορικού μονοπωλίου η κατάργηση του οποίου δημιουργούσε πολλαπλά προβλήματα απασχόλησης, και απώλειας εισοδήματος στους ενδιαφερόμενους παραγωγούς. Το ειδικό "κοινωνικό κόστος" στην προκειμένη περίπτωση ήταν η δημιουργία σοβαρών συνεπειών σε 1300 αγροτικά ποτοποιεία, σε 4000 αγροκτήματα, σε 27000 λοιπά ποτοποιεία και σε 250.000 άτομα τα οποία κατείχαν μετοχές σχετικών πρώτων υλών [2451].

2.- Η ενδεδειγμένη λύση του προβλήματος ήταν η δημιουργία μιας κοινής οργάνωσης αγοράς σταφυλιού η οποία όμως λόγω πολιτικών διαφωνιών στα πλαίσια του Συμβουλίου δεν κατέστη δυνατόν να θεσπιστεί [2452].

Όμως η μεταβατική περίοδος η οποία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την θέσπιση κοινοτικών μέτρων, κυρίως υπό την μορφή κοινής οργάνωσης αγοράς, παρέλθε άπρακτη [2453].

3.- Το Δικαστήριο ουσιαστικά αντιμετώπισε το δίλημμα είτε να δεχθεί κατά παρέκκλιση από την μέχρι τότε νομολογία του, ως νόμιμες τις Γερμανικές ρυθμίσεις οι οποίες στην ουσία συνιστούσαν λήψη νέων μέτρων κατά παράβαση του άρθρου 37 (2) [2454], και ισοδυναμούσαν με μέτρα ισοδύναμου αποτελέσματος προς δασμούς [2455], είτε να αποφανθεί ότι αυτές συνιστούσαν παράβαση της Συνθήκης και κατ'ακολουθίαν θα έπρεπε να καταργηθούν παρά τις σοβαρές συνέπειες για το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση χιλιάδων παραγωγών στην Γερμανία.

4.- Μια ενδιαμέση λύση θα ήταν να ερμηνευθεί η παράγραφος 4 του άρθρου 37 ως εξαιρετική, δημιουργώντας όμως έτσι μια ζώνη στην οποία δεν θα είχαν εφαρμογή οι βασικές ελευθερίες που εγγυάται η Συνθήκη όπως επίσης και ο ανταγωνισμός.

Η λύση αυτή όμως παρουσίαζε αρκετούς κινδύνους καθώς θα την αξιοποιούσαν και άλλες κυβερνήσεις για να παράσχουν προστασία σε φθίνουσες εθνικές μονοπωλιακές καταστάσεις με πρώτη την Γαλλία η οποία αντιμετώπιζε παρόμοια προβλήματα [2456].

5.- Είναι αξιοσημείωτο ότι το Δικαστήριο θεώρησε τα μέτρα διαρρυθμίσσης του επιδικού εμπορικού μονοπωλίου ως αντίθετα με την Συνθήκη, παρά την αντίθετη θέση της Επιτροπής η οποία εκφράστηκε τόσο σε γραπτή απάντηση της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο [2457] όσο και με σχετική τη σύσταση προς την Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση [2458].

6.- Η απόφαση του Δικαστηρίου αποτελούσε ένα σαφές μήνυμα του προς τα Κοινοτικά Όργανα και τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών ότι μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου η Συνθήκη έπρεπε να εφαρμοστεί ανεξαρτήτως

κοινωνικού και οικονομικού κόστους, το οποίο σε τελική ανάλυση όφειλαν να είχαν απαλύνει κατά την μεταβατική περίοδο με την λήψη κατάλληλων μέτρων προσαρμογής.

7.- Η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου αποτελούσε επέκταση και στους άλλους τομείς ευθύνης της Συνθήκης της πολιτικής που εισήγαγε για τον γεωργικό τομέα στην υπόθεση *Charpasson* [2459] σύμφωνα με την οποία εθνικές διατάξεις που εισάγουν εξαιρέσεις και παρακωλύουν την επίτευξη των στόχων της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου δεν είναι νόμιμες. [2460].

8.- Το Δικαστήριο απέφυγε να υπερβεί τα καθιερωμένα όρια ενός δικαιοδοτικού οργάνου και να αποφασίσει την προσωρινή μη εφαρμογή των άμεσα εκτελεστών διατάξεων του άρθρου 37 για κοινωνικούς λόγους, όπως έμμεσα συνέστησε ο Α. Trabucchi [2461].

Ίσως γιατί οι κοινωνικές συνέπειες, δεν ήταν κατά την κρίση του τόσο εκτεταμένες στην παρούσα υπόθεση όσο παρουσιάστηκαν στην υπόθεση *Defienne* [2462] λίγο χρόνο αργότερα οπότε το Δικαστήριο ασκώντας καθαρά νομοθετικές εξουσίες απαγόρευσε την επίκληση των άμεσων αποτελεσμάτων του άρθρου 119 προκειμένου να υποστηριχθούν αξιώσεις που αφορούσαν το προ της έκδόσεως της εν λόγω αποφάσεως διάστημα [2463].

9.- Βέβαια δεν θα πρέπει να παραλείψουμε να αναφέρουμε ότι το Δικαστήριο με την απόφαση του στην υπόθεση *Rewe* [2464] η οποία εκδόθηκε την ίδια μέρα [2465] έκρινε ένα μέρος των διατάξεων περί γερμανικού μονοπωλίου ποτών νόμιμο. Επρόκειτο για ένα φόρο ο οποίος επιβαλλόταν σε όλα τα πατά εισαγόμενα και εγχώρια και απασκοπούσε στην χρηματοδότηση του κρατικού προϋπολογισμού και του κρατικού μονοπωλίου αντίστοιχα. [2466].

Κατ'αυτό τον τρόπο απάλυνε κάπως στις δυσμενείς κοινωνικές συνέπειες που είχε η απόφαση του στην υπόθεση *Hamptzollamt Göttingen* [2467].

Το Δικαστήριο όμως στην υπόθεση *Rewe* δεν αποφάνθηκε επί της ερμηνείας του άρθρου 37 παρ 4 παρότι τέθηκε τόσο από την Κυβέρνηση της Γερμανίας [2468] όσο και από τον γενικό εισαγγελέα *G.Reischl* και προτίμησε να σιωπήσει.

Ούτε βεβαίως ακολούθησε και την γνώμη του γενικού Εισαγγελέα *G.Reischl* [2469] ο οποίος εν όψει και των τεράστιων κοινωνικών συνεπειών που θα είχε η κατάργηση του επιδικίου μονοπωλίου για το εισόδημα 200.000 και πλέον παραγωγών της Γερμανίας [2470] τέθηκε υπέρ μιας διαφορετικής ερμηνείας του άρθρου 37 (4) συνθ. ΕΟΚ [2471] και πρότεινε στο Δικαστήριο να αποφανθεί μεταξύ άλλων ότι οι διατάξεις του άρθρου 37 παρ.1 και 95 συνθ. ΕΟΚ δεν είχαν απεριόριστη εφαρμογή για όσο χρονικό διάστημα ίσχυε το άρθρο 37 (4) και όσο δεν είχαν διασφαλισθεί μέσω μιας κοινής οργάνωσης της αγοράς ισοδύναμες εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των παραγωγών [2472].

Παρά ταύτα όμως διερωτάται κανείς αν και κατά πόσο η στάση σιωπής που επέδειξε το Δικαστήριο εν προκειμένω αντίθετα με την υπόθεση Hauptzollamt Göttingen που εκδόθηκε την ίδια μέρα [2473] οφείλεται στην επιπλέον παρουσία των Monaco και Pescatore η οποία ενδεχόμενα ανέτρεψε και την οριακή πλειοψηφία που πιθανόν να υπήρχε στην επταμελή σύνθεση του ΔΕΚ στην υπόθεση Hauptzollamt Göttingen [2474].

Πάντως το βέβαιο είναι ότι οι έντονες κοινωνικές πτυχές των υποθέσεων του γερμανικού κρατικού μονοπωλίου αλκοολ προξένησαν έντονο προβληματισμό στο Δικαστήριο.

Καθώς όμως δεν υφίστατο στα πλαίσια του το δικαίωμα δημόσιας έκφρασης της μειοψηφίας, όπως ισχύει στα πλαίσια του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ δεν μπορούμε να γνωρίζουμε επακριβώς τι συνέβη.

Τα συμπεράσματα όμως στηρίζονται τόσο στην διαφορετική στάση του ΔΕΚ στις εν λόγω δύο υποθέσεις, όσο και στις διαφορετικές γνώμες που εξέφρασαν επί του ίδιου θέματος οι γενικοί εισαγγελείς G.Reischl και A.Trabucchi [2475] μολονότι ο τελευταίος προέβαλλε και επικουρική θέση η οποία πλησίαζε αυτή του G.Reischl [2476].

6.

ΚΟΙΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ

Όπως προαναφέραμε το άρθρο 75 παρ.3 συνθ.ΕΟΚ καθορίζει ότι κατά παρέκκλιση από την διαδικασία που προβλέπεται στην παράγραφο 1 [2477], το Συμβούλιο θεσπίζει ομοφώνως διατάξεις που αφορούν τις αρχές του καθεστώτος των μεταφορών και των οποίων η εφαρμογή θα ήταν δυνατόν να επηρεάσει σοβαρά το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση σε ορισμένες περιοχές, όπως και την εκμετάλλευση του εξοπλισμού των μεταφορών, λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη προσαρμογής στην οικονομική ανάπτυξη, που προκύπτει από την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς [2478].

Στην προκείμενη περίπτωση το βιοτικό επίπεδο και η απασχόληση αποτελούν όρους οι οποίοι επιβάλλουν αλλαγές στην διαδικασία λήψης απόφασης στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Η επιβαλλόμενη ομοφωνία κατά την λήψη αποφάσεων από το Συμβούλιο είναι προφανές ότι θεωρήθηκε από τα συμβαλλόμενα μέρη ως ασφαλιστική δικλείδα για την προστασία του βιοτικού επιπέδου και της απασχόλησης των εργαζομένων τις μεταφορές.

Προκειμένου να εφαρμοστεί η εν λόγω διάταξη απαιτείται να υφίσταται κίνδυνος σοβαρού επηρεασμού του βιοτικού επιπέδου και της απασχόλησης σε ορισμένες περιοχές.

Διερωτάται βέβαια κανείς, με δεδομένη την παντελή έλλειψη νομολογίας επί του θέματος εαν απαιτείται για την εφαρμογή της παραγράφου 3 του άρθρου 75 ο ταυτόχρονος επηρεασμός του βιοτικού επιπέδου και της απασχόλησης ή αρκεί μόνο το ένα.

Φυσικά η απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο σε μία περιοχή συνδέονται άμεσα αλλά βεβαίως δεν ταυτίζονται καθώς είναι δυνατόν σε κάποια περιοχή η μείωση της απασχόλησης στον τομέα των μεταφορών να αποκατασταθεί με απασχόληση σε άλλα κλάδο ή στον τομέα των υπηρεσιών.

Επίσης απομένει να οριστεί η έννοια "ορισμένες περιοχές".

Πόση είναι η εδαφική ή πληθυσμιακή της έκτασης. Θα μπορούσαν άραγε τα νησιά των Κυκλάδων να θεωρηθούν ότι συνιστούν "ορισμένες περιοχές" κατά την έννοια του άρθρου 75 παρ.3 .

Οι σκέψεις αυτές είναι αρκετά επίκαιρες με δεδομένη την απόφαση του Συμβουλίου να προχωρήσει στην έκδοση Κανονισμού για την απελευθέρωση των θαλασσιών μεταφορών, η οποία θα δημιουργήσει αρκετά κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα στις χώρες του Κοινοτικού Νότου.

Με δεδομένη την ελάχιστη μέχρι σήμερα πρόοδο των κοινοτικών ρυθμίσεων στον τομέα των μεταφορών το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να ασχοληθεί με άρθρο 75 παρ.3.

Ο γενικός Εισαγγελέας Carl Otto Lenz στις προτάσεις του στην υπόθεση 13/83 Κοινοβούλιο κατά Συμβούλιο [2479] η οποία αφορούσε προσφυγή επι παραλείπει κατ'άρθρο 175 συνθ. ΕΟΚ, διότι το Συμβούλιο παρέλειψε να εξασφαλίσει την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών στον τομέα των μεταφορών, επεσήμανε μεταξύ άλλων ότι η Συνθήκη της ΕΟΚ δεν αναγνωρίζει προστατευτικές ρήτρες εκτός από τα ρητώς επιτρεπόμενα προστατευτικά μέτρα που θα μπορούσαν να δικαιολογήσουν την παράλειψη υποχρεώσεων που απορρέουν από την Συνθήκη [2480].

Σε περίπτωση που το κοινοτικό δίκαιο θα προκαλούσε δυσχέρειες σε ορισμένους οικονομικούς κλάδους ή κίνδυνο ζημιών σε ένα οικονομικό κλάδο η Συνθήκη προέβλεπε γενικά ή ειδικά προστατευτικά μέτρα [2481]

Τέτοια είναι και η περίπτωση το άρθρο 75 παρ.3 η οποία παρεκκλίνοντας από τους βασικούς κανόνες επέτρεπε στο Συμβούλιο να λαμβάνει αποφάσεις ομοφώνως [2482].

Η διάταξη του άρθρου 75 παρ.3 εν όψει των εξελίξεων στον τομέα των θαλασσιών μεταφορών σύντομα θα τεθεί για ερμηνεία ενώπιον του ΔΕΚ.

Αυτό που θα μπορούσαμε να επισημάνουμε από την δική μας πλευρά είναι ότι τόσο από την σύνταξη της διάταξης όσο και από την θέση της μέσα στο γενικό σχήμα της Συνθήκης προκύπτει ότι αποτελεί μια ρύθμιση η οποία καθιστά δυνατή την προστασία του βιοτικού επιπέδου και της απασχόλησης στον τομέα των μεταφορών.

Αποτελεί μία εξαιρετική διάταξη στα πλαίσια μίας κοινής πολιτικής και αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό.

Διαφέρει αρκετά από πλευράς σύνταξης αλλά και θέσεως στο όλο σχήμα της Συνθήκης από το άρθρο 37 παρ.4, με το οποίο ελάχιστοι παραλληλισμοί θα μπορούσαν να γίνουν.

Το άρθρο 37 παρ.4 δεν είναι ενταγμένο σε κάποια κοινή πολιτική.

Το άρθρο 75 παρ.3 είναι διάταξης ενταγμένη στην κοινή πολιτική μεταφορών. Και η κοινή πολιτική μεταφορών παρουσιάζει αρκετές αναλογίες με την κοινή γεωργική πολιτική στα πλαίσια της οποίας επίσης προστατεύεται το βιοτικό επίπεδο των παραγωγών και η απασχόληση.

Όμως υπάρχουν ορισμένες διαφορές.

Στην κοινή γεωργική πολιτική η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και η απασχόληση αποτελούν έναν από τους διακηρυγμένους θετικούς σκοπούς της, για την πραγματοποίηση των οποίων προβλέπεται σειρά θετικών μέτρων (positive integration).

Στην κοινή πολιτική μεταφορών το βιοτικό επίπεδο και η απασχόληση δεν τυγχάνουν διακηρυγμένοι σκοποί της. Απλώς λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά την διαμόρφωση της και αποτελούν λόγον αποκλείσεως από την κανονική διαδικασία λήψης απόφασης στα πλαίσια του Συμβουλίου.

Αυτό σημαίνει ότι αφορούν σε μεγάλο βαθμό την διαδικασία και όχι την ουσία, καθόσον είναι νόμιμη η λήψη απόφασης του Συμβουλίου με ομοφωνία η οποία ενδεχομένως θα περιορίζει το βιοτικό επίπεδο και την απασχόληση στον τομέα των μεταφορών.

Περαιτέρω στο άρθρο 39 παρ.1β' προβλέπεται η αύξηση του ατομικού εισοδήματος ενώ στο άρθρο 75 παρ. 3 προβλέπεται η ενεργοποίηση του διαδικαστικού προστατευτικού ειδικού μέτρου της ομοφωνίας όταν υπάρχει κίνδυνος σοβαρού επηρεασμού ήτοι μείωσης του βιοτικού επιπέδου.

Το άρθρο 75 παρ.3 σε αντίθεση με το άρθρο 39 παρ.1β' αποτελεί ειδικό προστατευτικό μέτρο, εξαιρετικού χαρακτήρα.

Τα παραπάνω συμπεράσματα κατά την γνώμη μας ισχύουν για το άρθρο 75 παρ.3 και μετά την τροποποίηση του από την Συνθήκη Μάαστριχτ [2483].

Κλείνοντας θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι τα μέτρα που εκδίδει το Συμβούλιο κατ'άρθρο 75 παρ. 3 οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη την ανάγκη προσαρμογής στην οικονομική ανάπτυξη που προκύπτει από την εγκαθίδρυση της κοινής αγοράς γεγονός το οποίο σημαίνει ότι πέραν του ανταγωνισμού και των τεσσάρων θεμελιωδών κοινοτικών ελευθεριών πρέπει να λαμβάνουν υπόψη την οικονομική και κοινωνική συνοχή, και την προστασία του περιβάλλοντος [2484].

7. ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

7.1. Υπόθεση LEVIN

Στην υπόθεση LEVIN [2485] το Δικαστήριο κλήθηκε να απαντήσει σε προδικαστικά ερωτήματα που του έθεσε το Ολλανδικό RAAD VAN STATE, [2486] σχετικά με το κατά πόσο το άρθρο 48 της συνθήκης είχε εφαρμογή στους υπηκόους των χωρών-μελών της Κοινότητας, οι οποίοι ασκούσαν μισθωτές δραστηριότητες σε πολύ περιορισμένο βαθμό με αποτέλεσμα να προσπορίζονται εισόδημα κατώτερο από εκείνο που τα κράτη μέλη θεωρούσαν ως ελάχιστο όριο για την συντήρησή τους.

Η D.M. Levin βρετανικής υπηκοότητας και σύζυγος υπηκόου τρίτης χώρας δεν

έλαβε άδεια παραμονής από τις ολλανδικές αρχές [2487] με το αιτιολογικό ότι δεν ασκούσε πλέον καμιά δραστηριότητα από τις αρχές του 1978. Η D.M.Levin στην αίτηση επαναξετάσεως που υπέβαλλε [2488], υποστήριξε μεταξύ άλλων ότι το γεγονός ότι δεν ήσκησε καμιά δραστηριότητα στις Κάτω Χώρες για ορισμένο διάστημα, δεν αποτελούσε ορθό επιχείρημα καθ'όσον η ίδια και ο σύζυγος της, υπήκοος της Νοτίου Αφρικής, διέθεταν περιουσιακά στοιχεία, και εισοδήματα που ήσαν επαρκή για την συντήρησή τους και επιπλέον η ίδια εν τω μεταξύ άρχισε να εργάζεται επι μισθώ [2489].

Επειδή επί της αιτήσεως της δεν λήφθηκε απόφαση, η Levin άσκησε προσφυγή κατά της σιωπηράς απορριπτικής, της αιτήσεως της, απόφασης, ενώπιον του Συμβουλίου Επικρατείας, το οποίο με την σειρά του έθεσε τα προμνημονευθέντα προδικαστικά ερωτήματα στο ΔΕΚ.

Κατά την συζήτηση της υποθέσεως η LEVIN υποστήριξε/μεταξύ άλλων ότι το Κοινοτικό δίκαιο δεν αποκλείει από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 48 της Συνθήκης τα πρόσωπα των οποίων οι δραστηριότητες δεν τους επέτρεπαν να παρίζονται εισόδημα τουλάχιστον ίσο προς το κατώτατο εισόδημα του κράτους υποδοχής. [2490].

Ένας τέτοιος περιορισμός παρατήρησε η αιτούσα θα ήταν ασυμβίβαστος με τον σκοπό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, δεδομένου ότι έθετε σε λιγώτερο ευνοϊκή θέση από εκείνη των υπηκόων των κρατών-μελών υποδοχής τα σχετικά πρόσωπα τα οποία είχαν την ευχέρεια μερικώς ή α πα σα χ ό λ η σ η ς από την οποία προσποριζόταν εισόδημα κατώτερο του ελαχίστου ορίου συντηρήσεως [2491].

Επομένως το δικαίωμα παραμονής κατέληξε η αιτούσα έπρεπε να αναγνωρίζεται τόσο σε εκείνους οι οποίοι προσποριζόταν από την εργασία τους τουλάχιστον μέρος ενός ελαχίστου εισοδήματος ενώ ταυτόχρονα διέθεταν επιπλέον επαρκείς πόρους από άλλες πηγές, όσο και σε εκείνους οι οποίοι δεν διέθεταν πρόσθετα επαρκή εισοδήματα, αλλά αρκούντο σε εισόδημα κατώτερο των νομίμων αποδοχών, χωρίς να ζητούν παροχή βοήθειας από δημόσια κεφάλαια. [2492]

Η Ολλανδική κυβέρνηση υποστήριξε ότι η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων συνεπαγόταν το δικαίωμα των εργαζομένων να διακινούνται εντός της Κοινότητας με σκοπό άσκσεως σε ένα από τα κράτη-μέλη δραστηριότητας κατά τρόπο πλήρη τόσο από κοινωνικής όσο και από οικονομικής απόψεως, η οποία να του επέτρεπε τουλάχιστον να επιτυγχάνει την συντήρηση του [2493]

Επομένως δεν καλυπτόταν από την Συνθήκη ο υπήκοος κράτους-μέλους που μετέβαινε σε άλλο κράτος-μέλος για να ασκήσει εκεί τύποις μία δραστηριότητα η οποία δεν παρουσίαζε οικονομικό ενδιαφέρον, ενώ ουσιαστικά απασκοπούσε να απολαύσει των πλεονεκτημάτων που παρείχοντο στα πρόσωπα τα οποία αφορούσε η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων [2494].

Η Δανική κυβέρνηση επεσήμανε ότι το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας χορηγείτο μόνο στα πρόσωπα που διαδραμάτιζαν ορισμένο ρόλο στην οικονομική ζωή των κρατών-μελών [2495].

Η έννοια του διακινούμενου εργαζομένου συνέχισε η Κυβέρνηση της Δανίας, αναφερόταν στα πρόσωπα που προιζόταν τα αναγκαία μέσα για την

κάλυψη των αναγκών τους και των αναγκών της οικογενείας τους είτε από μη διαλείπουσα μισθωτή εργασία είτε από ασκηση οποιανδήποτε δραστηριότητας, η οποία προϋπόθετε εργασία επι κανονικό αριθμό ωρών [2496[.]

Η Κυβέρνηση της Γαλλίας εξέφρασε την αντίθεσή της στους παραπάνω ισχυρισμούς της Ολλανδικής και Δανικής κυβέρνησης και επεσήμανε ότι η ύπαρξη νομίμου μισθού ή ελαχίστου εισοδήματος ως προϋπόθεση εισόδου και διαμονής κοινοτικών υπηκόων εντός της Κοινότητας δεν είναι σύμφωνη με την Συνθήκη [2497].

Περαιτέρω το γεγονός και μόνο ότι κοινοτικός υπήκοος δεν πληρούσε ορισμένες προϋποθέσεις ως προς τους οικονομικούς του πόρους δεν επέτρεπε στα κράτη-μέλη να επικαλεσθούν εναντίον του το άρθρο 48 παρ.3 συνθ. ΕΟΚ και την οδηγία 64/221 [2498].

Η Επιτροπή υποστήριξε ότι η εργασία κατά μερική απασχόληση έναντι αμοιβής μικρότερης από το κατώτατο μισθό παρείχε στον διακινούμενο εργαζόμενο δικαίωμα διαμονής τα δε κράτη-μέλη δεν μπορούσαν να αποκλείσουν της προστασίας της Συνθήκης κατά το δοκούν ορισμένες κατηγορίες προσώπων, ορίζοντας ελάχιστα εισοδήματα [2499].

Τέλος κατέληξε η Επιτροπή το παραδεκτό στα έδαφος άλλου κράτους-μέλους της εργασίας κατά μερική απασχόληση, η οποία απέδιδε εισοδήματα μικρότερα του κατώτατου μισθού αποτελούσε για πολλά πρόσωπα που ευρίσκοντο ιδίως σε δυσχερή οικονομική κατάσταση, βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και κοινωνική προαγωγή, σε σύγκριση με την πλήρη ανεργία στην οποία θα ευρίσκοντο στην χώρα καταγωγή τους [2500].

Ο γενικός Εισαγγελέας Sir Gordon Slynn στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2501] παρατήρησε εισαγωγικά ότι τα ζητήματα που ανέκυπταν στην εν λόγω δίκη ήσαν σημαντικά τόσο για το άτομο ιδίως σε περίοδο εκτεταμένης ανεργίας και αυξανόμενης εξάρτησης από την εργασία μερικής απασχόλησης όσο και για το κράτος-μέλος που επιθυμούσε να εμποδίσει την κατάχρηση των παρεχομένων στους εργαζόμενους δικαιωμάτων εκ μέρους κάποιου που δεν ήταν στην κυριολεξία εργαζόμενος [2502].

Οι διατάξεις του άρθρου 49 συνθ. ΕΟΚ παρατήρησε ο G.Slynn έπρεπε να ερμηνευθούν σε συνδυασμό με το άρθρο 3 συνθ. ΕΟΚ σύμφωνα με το οποίο η εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αναλαμβάνεται χάριν των σκοπών που καθορίζονται στο άρθρο 2 της Συνθήκης στους οποίους περιλαμβάνεται και η επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου [2503].

Κατά τον γεν. Εισαγγελέα δεν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι ο εργαζόμενος κατά μερική απασχόληση δεν ήταν υπό την ιδιότητα του αυτή εργαζόμενος κατ'άρθρο 48 της Συνθήκης [2504].

Και επεσήμανε ότι ήταν εργαζόμενος υπό την έννοια της Συνθήκης ακόμη και αν ελάμβανε αποδοχές κατώτερες από τις θεωρούμενες στο συγκεκριμένο κράτος ως το αναγκαίο κατώτατο όριο για την κάλυψη των δαπανών συντηρήσεως [2505].

Ακόμα και από μια εργασία κατά μερική απασχόληση ήταν δυνατόν να προκύψει άνοδος του βιοτικού επιπέδου διότι υπήρχε ενδεχομένως η ελπίδα να αυξηθούν αργότερα οι ώρες και η αμοιβή [2506].

Αν και το χαμηλό εισόδημα δεν μπορούσε να αποτελεί αφ'εαυτού λόγο δημοσίας τάξεως δικαιολογούντα την επιβολή περιορισμών κατ'άρθρο 48 (3)

της Συνθήκης, μπορούσε να συνιστά παράγοντα που έπρεπε να ληφθεί υπόψη μαζί με άλλους παράγοντες όπως το ποινικό μητρώο, οι οποίοι μπορούσαν να δικαιολογούν τους άνω περιορισμούς [2507].

Και ο G.Slynn κατέληξε ότι ένα πρόσωπο ήταν δυνατόν να επιθυμεί να εργασθεί σε μία συγκεκριμένη χώρα επειδή ήθελε να μορφωθούν τα παιδιά του σύμφωνα με κάποιο συγκεκριμένο εκπαιδευτικό σύστημα ή για λόγους κουλτούρας ή υγείας. Το γεγονός όμως ότι το αρχικό κίνητρο ήταν τολιαυτής φύσεως δεν δήμαινε ταυτόχρονα ότι ο σκοπός της εργασίας δεν ήταν γνήσιος ή πραγματικός [2508].

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε μεταξύ άλλων ότι η έννοια εργαζόμενος αποτελούσε κοινοτική έννοια η οποία έπρεπε να ερμηνευθεί εν αναφορά προς την Συνθήκη και όχι επι τη βάσει των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών [2509]. Κατ'ακολουθίαν δεν μπορούσε η απόλαυση των δικαιωμάτων που παρείχοντο βάσει της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων να εξαρτηθεί από το κριτήριο ενός μισθού, τον οποίο η νομοθεσία του κράτους υποδοχής χαρακτήριζε ως κατώτατο [2510].

Ο Κανονισμός 1612/68 στις αιτιολογίες του σκέψεις αναγνώριζε τα σχετικά υπ'αυτού παρεχόμενα δικαιώματα σε όλους τους μόνιμους, εποχιακούς ή μεθοριακούς εργαζόμενους [2511] ενώ η Οδηγία 68/360 δεν εξαρτούσε το δικαίωμα διαμονής από καμία προϋπόθεση όσον αφορούσε το είδος της εργασίας ή το ύψος των εσόδων που απέφερε [2512].

Μια ερμηνεία που απέδιδε στους όρους "εργαζόμενος" και "αμειβόμενη δραστηριότητα" όλη τους την έκταση ήταν σύμφωνη με τους σκοπούς του άρθρου 2 της Συνθήκης στους οποίους συμπεριλαμβανόταν και η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου [2513].

Όεδομένου δε ότι η εργασία κατά μερική απασχόληση, καίτοι συνήθως πηγή εισοδημάτων κατωτέρων από το θεωρούμενο ως ελάχιστο όριο συντηρήσεως, αποτελούσε για μεγάλο αριθμό προσώπων αποτελεσματικό μέσο για την βελτίωση των συνθηκών διαβιώσεως τους, θα ετίθετο υπό αμφισβήτηση η πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης αν η απόλαυση των δικαιωμάτων που παρείχοντο στα πλαίσια της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων επιφυλασσόταν μόνο σε όσους εργαζόταν κατά πλήρη απασχόληση και κέρδιζαν συνεπώς μισθό ίσο τουλάχιστον προς τον κατώτατο μισθό που εξασφαλιζόταν στον συγκεκριμένο τομέα [2514].

Επομένως δικαίωμα εισόδου και διαμονής στην χώρα υποδοχής είχαν και εκείνοι οι οποίοι ασκούσαν ή επιθυμούσαν να ασκήσουν μια αμειβόμενη δραστηριότητα κατά μερική απασχόληση και οι οποίοι κέρδιζαν ή θα εκέρδιζαν αμοιβή κατώτερη της ελάχιστης αμοιβής που εξασφαλιζόταν στον συγκεκριμένο τομέα [2515] υπό τον όρο ότι ασκούσαν μια πραγματική και γνήσια δραστηριότητα [2516] κατ'αποκλεισμό των περιορισμένων απασχολήσεων που εμφανιζόταν καθαρώς περιθωριακές και εποαιώδεις [2517].

1.- Η υπόθεση Levin , όπως παρατήρησε και ο Sir Gordon Slynn πράγματι έθεσε κεφαλαιώδη ζητήματα για την διαδικασία της πολιτικής και κοινωνικής ολοκλήρωσης της Κοινότητας.

Αφορούσε την σημαντική πτυχή της οικοδόμησης της κοινωνικής συνοχής στα πλαίσια της.

Το ερώτημα που στην ουσία είχε τεθεί ήταν κατά πόσο οι άνεργοι και τα εν γένει χαμηλά εισοδηματικά στρώματα της Κοινότητας είχαν το δικαίωμα να απολαμβάνουν των δικαιωμάτων που χορηγούσε η συνθήκη στους διακινούμενους εργαζόμενους.

2.- Από την πλευρά τους ορισμένα κράτη-μέλη προσέβαλαν μια πραγματική πτυχή του προβλήματος η οποία συνίστατο στην αξιοποίηση των δικαιωμάτων που παρέχουν οι διατάξεις για ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων από άτομα που στην ουσία δεν ήταν εργαζόμενοι αλλά περιθωριακά στοιχεία, τα οποία κατά τους ισχυρισμούς της Ολλανδίας ή της Γαλλίας θα έπρεπε να αποκλειστούν του δικαιώματος διαμονής στις εν λόγω χώρες για λόγους δημοσίας τάξεως.

Η ευαισθησία της τοπικής αστυνομίας του Άμστερνταμ θα μπορούσε από ορισμένους να θεωρηθεί ως δικαιολογημένη εν όψει της κατάστασης που επικρατεί στην πόλη αυτή της Ολλανδίας η οποία αποτελεί καταφύγιο δεκάδων χιλιάδων περιθωριακών ατόμων της Ευρώπης.

3.- Είναι όμως δυνατόν η παραπάνω δευτερεύουσα πτυχή του προβλήματος της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων να χαρακτηρίσει συνολικά την πολιτική της Κοινότητας στον τομέα αυτό και να οδηγήσει στην εξάρτηση του δικαιώματος εισόδου , διαμονής αλλά και των λοιπών κοινωνικών και πολιτικών δικαιωμάτων [2518] από το εισόδημα του διακινούμενου εργαζόμενου;

Το Δικαστήριο ορθώς απάντησε αρνητικά και αποσύνδεσε την έννοια του εργαζόμενου και τα συνακόλουθα δικαιώματα διαμονής εισόδου κ.λ.π. από το ύψος του λαμβανομένου μισθού.

4.- Η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου κρινόμενη εκ των υστέρων και εν όψει του έντονου κλιματος ρατσισμού και ξενοφοβίας που δεσπόζει σε όλες σχεδόν τις χώρες της Κοινότητας [2519], αποτελεί φραγμό στην ενδεχόμενη διακριτική μεταχείριση των διακινούμενων εργαζομένων από τις αρχές των χωρών υποδοχής για λόγους που ανάγονται στο ύψος του ατομικού τους εισοδήματος.

5.- Η υπό κρίση απόφαση συνέβαλε περαιτέρω και στην ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής της Κοινότητας καθόσον το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είναι η Κοινότητα όλων των ευρωπαίων πολιτών ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξεως.

Είναι η Κοινότητα των πλουσίων αλλά και των φτωχών στρωμάτων. Είναι η Κοινότητα των εργαζομένων αλλά και των ανέργων.

Είναι η Κοινότητα του πλούσιου βορρά αλλά και του φτωχού κοινοτικού νότου. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό σήμερα καθώς ακόμη και στα πλαίσια εθνικών κρατών όπως η Ιταλία αμφισβητείται έντονα η κοινωνική συνοχή. [2520].

6.- Το Δικαστήριο αποδείχθηκε αρκετά διορατικό αλλά και ταυτόχρονα προσηλωμένο στις διατάξεις και το πνεύμα της Συνθήκης. Απέφυγε τον ολισθηρό δρόμο του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ το οποίο κατά τα πρώτα χρόνια οικοδόμησης του Αμερικανικού Φεντεραλισμού θεώρησε νόμιμη την απαγόρευση εισόδου των φτωχών μεταναστών στην Πολιτεία της Νέας Υόρκης [2521].

Η εν λόγω θέση του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ είχε ως αποτέλεσμα επί 100 χρόνια να αντιμετωπίζονται οι φτωχοί πολίτες των ΗΠΑ ως κίνδυνος για την κοινωνία και ως άτομα χωρίς συνταγματικά δικαιώματα [2522].

Η θέση βέβαια αυτή του Ανωτάτου Δικαστηρίου ανατράπηκε στην υπόθεση *Edwards v California* το 1941 [2523] γιατί συνιστούσε βάρος στο ενδοπολιτειακό εμπόριο !!!!

Η κατά τον τρόπο αυτό εξίσωση των διακινουμένων εργαζομένων με τα εμπορικά προϊόντα αμφισβητήθηκε από 4 δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου οι οποίοι πρότειναν την θεμελίωση των σχετικών δικαιωμάτων στην 14η Αναθεώρηση [2524].

Ειδικότερα ο Δικαστής Jackson στην μειοψηφούσα άποψη του εξέφρασε θέσεις οι οποίες μοιάζουν αρκετά με τις θέσεις του ΔΕΚ στην υπόθεση *Levin* [2525] καθώς επεσήμανε ότι η φτώχεια αφ'εαυτής δεν αποτελεί ούτε πηγή δικαιωμάτων ούτε και βάση για την στέρηση αυτών. Η έλλειψη πόρων, συνέχισε αποτελεί από πλευράς συνταγματικού δικαίου ένα ουδέτερο φαινόμενο όπως είναι η φυλή ή το χρώμα [2526].

7.- Βεβαίως το ΔΕΚ δεν παρουσιάσθηκε διατεθειμένο να επιτρέψει την αξιοποίηση των δικαιωμάτων που παρέχει το δικαίωμα της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων από περιθωριακά άτομα καθώς εθεσε ως σχετική προϋπόθεση μια πραγματική και γνήσια δραστηριότητα και απέκλεισε τις καθαρά περιθωριακές και επουσιώδεις τσιταύτες.

8.- Εκ πρώτης όψεως διερωτάται κανείς κατά πόσο το Δικαστήριο με την απόφαση του αυτή κατέληξε υπέρ του ορισμού ενός κατώτατου ευρωπαϊκού μισθού, ο οποίος παρουσιάζεται αρκετά πιο χαμηλός απ'αυτόν των κρατών-μελών.

Κάτι τέτοιο πρέπει να αποκλειστεί καθώς οι αναφορές του Δικαστηρίου στο ύψος του μισθού έγιναν μόνο για λόγους μεθοδολογικής ερμηνείας των υπό κρίση διατάξεων.

Αυτό όμως που μπορεί να γίνει αβίαστα δεκτό είναι ότι το Δικαστήριο θεώρησε την μερική απασχόληση ως αποτελεσματικό μέσο για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης μεγάλου αριθμού ευρωπαϊών πολιτών παρότι αποτελεί πηγή εισοδημάτων κατώτερων από τα θεωρούμενα ως ελάχιστο όριο συντηρήσεως [2527].

Το συμπέρασμα αυτό όσο κινικό και αν παρουσιάζεται αποτελεί έκφραση αλλά ενδεχόμενα και κριτική της κοινωνικής πραγματικότητας που επικρατεί στις

χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας όπου εκατομμύρια πολίτες της υποαπασχολούνται.

Και αποτελεί τα ακραία όρια στα οποία μπορεί να φθάσει ένα καθαρά δικαιοδοτικό όργανο το οποίο πρέπει να ερμηνεύει και να τηρεί τις διατάξεις της συνθήκης, αποφεύγοντας όπως επεσήμανε και ο Α. Trabucchi [2528] να επεισέλθει στις αρμοδιότητες της νομοθετικής εξουσίας. Οτιότι είναι προφανές ότι η λήψη θετικών μέτρων για την άνοδο του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της Κοινότητας ανάγεται στις υποχρεώσεις των πολιτικών και όχι των δικαστών.

Όπως επεσήμανε άλλωστε και ο Δικαστής White στην υπόθεση Lindsey v Narmet [2529] καθώς το Σύνταγμα των ΗΠΑ δεν προέβλεπε ένδικα μέσα ενάντια σε κάθε κοινωνική ή οικονομική αδικία, η θεραπεία των φαινομένων αυτών ανήκε πλέον στον νομοθέτη και όχι στον δικαστή [2530].

9.- Το Δικαστήριο εν όψει των φαινομένων μαζικής ανεργίας και υποαπασχόλησης στην Κοινότητα θεώρησε ότι ο καλύτερος τρόπος θεραπείας τους ήταν να διατηρήσει ανοιχτά τα ενδοκοινοτικά σύνορα για τους άνεργους οι οποίοι θα μπορούσαν να αναζητήσουν εργασία σε άλλη κοινοτική χώρα. Η θέση αυτή είναι σύμφωνη με την όλη φιλοσοφία της Συνθήκης περί άριστης κατανομής των συντελεστών παραγωγής [2531], και επικυρώνει το συμπέρασμα της Επιτροπής ότι η μερική απασχόληση στις χώρες υποδοχής αποτελεί βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των εργαζομένων συγκρινομένη με την πλήρη ανεργία που ευρίσκοντο την χώρα καταγωγής τους [2532].

Η διαπίστωση αυτή της Επιτροπής δεν διαφέρει από αυτή του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ στην υπόθεση Shapiro v Thompson [2533] όπου αποφάνθηκε ότι μια πολιτεία δεν είχε το δικαίωμα να αποκλείει με έμμεσους τρόπους το δικαίωμα εισόδου και διαμονής σε απόρους οι οποίοι επεδίωκαν με την εκεί έλευση και παραμονή τους την λήψη υψηλότερων επιδομάτων κοινωνικής πρόνοιας [2534].

Παρόμοια λύση αποδέχθηκε και το ΔΕΚ στις υποθέσεις Castelli (Υποθ. 261/83) [2535] και Hoeckx (υποθ. 249/83) [2536] όπου έκρινε ότι η έννοια του "κοινωνικού πλεονεκτήματος" του άρθρου 7 παρ.2 Κανονισμού 1612/68 περιλαμβάνει στην πρώτη περίπτωση, την χορήγηση, στους εξαρτώμενους ανιόντες του διακινούμενου εργαζόμενου του εξασφαλισμένου από την νομοθεσία του κράτους-μέλους υποδοχής, κατωτάτου εισοδήματος για ηλικιωμένους και στην δεύτερη περίπτωση την χορήγηση του "κατωτάτου ορίου διαβίωσης" που προβλέπει το κράτος-μέλος υποδοχής για τους υπηκόους του και στους διακινούμενους εργαζόμενους άλλου κράτους-μέλους, χωρίς καμία χρονική προϋπόθεση διαμονής στην χώρα υποδοχής.

Αυτό σημαίνει ότι το Δικαστήριο έμμεσα θεμελίωσε υπέρ των διακινουμένων εργαζομένων δικαιώματα του "κοινωνικού κράτους" της χώρας μέλους υποδοχής και διηύρυνε έτσι την δυνατότητα ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου στα

πλαίσια της Κοινότητας.

Και είναι αξιοσημείωτη η επιλογή αυτή του ΔΕΚ παρά τους κινδύνους που εμπερικλείει αφού ευνοεί πλέον την εκ μέρους των κοινοτικών υπηκόων "υστερόβουλη" κινητικότητα [2537].

Οι φόβοι του γεν. Εισαγγελέα Darmon για "υστερόβουλη" κινητικότητα εργαζομένων είναι παρόμοιοι με αυτούς που εξέφρασαν οι αρχές της περιοχής της Columbia στην υπόθεση Shapiro v Thompson.

Οι απαντήσεις του ΔΕΚ και του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ ήσαν παρόμοιες.

Παρόμοια ήταν και η αιτιολογία.

Η ανάγκη διατήρησης της ελεύθερης κυκλοφορίας [2538].

8.

Η ΑΝΥΨΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΤΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΚΑΙ

ΟΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ

8.1. Υπόθεση ZAERA

Η υπόθεση Zaera [2539] είναι ίσως η πιο σημαντική αναφορικά με τον κοινωνικό σκοπό της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου στα πλαίσια της Κοινότητας.

Πίστες φορές τέθηκαν εκ μέρους ενός εθνικού δικαστηρίου, τόσο άμεσα ερωτήματα αναφορικά με τον εν λόγω κοινωνικό σκοπό.

Δύναται το άρθρο 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ να επιβάλλει στα κράτη-μέλη την νομική υποχρέωση ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου των πολιτών τους;

Υποχρεούνται τα εν λόγω κράτη-μέλη λόγω του κοινωνικού σκοπού του άρθρου 2 της Συνθήκης να μην μειώνουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών τους;

Είναι ο κοινωνικός σκοπός του άρθρου 2 της Συνθήκης άμεσα εφαρμοστέος υπό την έννοια ότι παρέχει σχετικά δικαιώματα στους πολίτες του εν λόγω κράτους-μέλους τα οποία δύνανται να τα επικαλεσθούν ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων;

Δύναται ένα κράτος-μέλος κατά την εναρμόνιση της νομοθεσίας του προς αυτήν της Κοινότητας να λαμβάνει μέτρα τα οποία συνιστούν χειρότερηση των συνθηκών διαβίωσης των πολιτών του;

Θεν θα πρέπει άραγε η οποία εναρμόνιση της εθνικής νομοθεσίας να είναι πάντοτε προς τα άνω; δηλαδή να βελτιώνει την ήδη υφιστάμενη κατάσταση;

Συμβιβάζεται με την Συνθήκη η ένταξη μιας χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα να οδηγεί σε χειρότερηση των όρων διαβίωσης και σε μείωση του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού της;

Αυτά είναι τα κυριότερα προδικαστικά ερωτήματα [2540] που έθεσε το Tribunal Central de Trabajo [2541] δικάζοντας κατ'έφεση [2542] σχετική αγωγή του Bemenez Zaera, ο οποίος είχε προσβάλλει νόμο της Ισπανικής Κυβέρνησης που ανέστειλε την λήψη συντάξεως για εργασία στον ιδιωτικό τομέα για όσο χρόνο οι εν λόγω συνταξιούχοι ασκούσαν άλλη αμοιβόμενη εργασία ή επάγγελμα [2543].

Ο εισηγητής Δικαστής G.C. Rodriguez Iglesias στην εισηγητική του έκθεση [2544] παρατήρησε ότι το εθνικό δικαστήριο θεωρούσε ότι τα κράτη-μέλη υπογράφοντας την Συνθήκη της ΕΟΚ ανέλαβαν την νομική δέσμευση να βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης των εργαζομένων [2545].

Η βελτίωση αυτή αποτελούσε ένα από τους νομικά δεσμευτικούς σκοπούς της κοινωνικής πρόοδου εντός της Κοινότητας [2546].

Αυτό σήμαινε ότι τόσο οι ποιοτικές και ποσοτικές βελτιώσεις όσο και τα αυξημένα δικαιώματα που εγγυάτο ένα δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στους δικαιούχους του δεν μπορούσαν να αλλάξουν και τα κράτη μέλη δεν μπορούσαν να μειώσουν τον βαθμό κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων [2547].

Η υπό κρίση διάταξη εισήγαγε ένα περιορισμό ο οποίος δεν υπήρχε στην προγενέστερη νομοθεσία και ο οποίος ήταν ασυμβίβαστος με τον σκοπό της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου που αναφερόταν στο άρθρο 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ και με την αρχή που εμπεριείχεται στο άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ για βελτίωση των όρων διαβίωσης των εργαζομένων, σκοποί οι οποίοι αμφότεροι επεκτεινόταν και στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης κατ'άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ [2548].

Σύμφωνα με το εθνικό δικαστήριο η κατ'άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ επιβαλλόμενη εναρμόνιση των όρων διαβίωσης και εργασίας έπρεπε πάντοτε να συνεπάγεται πρόοδο και δεν ήταν δυνατόν να οδηγεί σε μείωση του επιπέδου προστασίας [2549].

Η εναρμόνιση των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και η προσαρμογή των νομοθεσιών έπρεπε να είναι το αποτέλεσμα μιας διαδικασίας πρόοδου και όχι οπισθοδρόμησης [2550].

Κατά το Tribunal Central de Trabajo η απάντηση που έπρεπε να δοθεί στα σχετικά τεθέντα ερωτήματα επήγαζε από συγκεκριμένες αρχές οι οποίες αποτελούσαν μέρος μίας νομικά δεσμευτικής Κοινοτικής Δημόσιας Τάξης. [2551].

Οι ως άνω αρχές συμπεριελάμβαναν [2552].

- 1.- Την υποχρέωση διασφάλισης ότι το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων θα διατηρείται πριν και μετά την συνταξιοδότηση.
- 2.- Την αδιαχώριστη αλληλεπίδραση μεταξύ οικονομικής και κοινωνικής πρόοδου.
- 3.- Ότι η πολιτική οικονομική δράση οιασδήποτε μορφής δικαιολογείται μόνο όταν επιδιώκει ταυτόχρονα ένα αντικειμενικό σκοπό κοινωνικής πολιτικής.

Η Επιτροπή αναφερόμενη στα παραπάνω προδικαστικά ερωτήματα παρατήρησε ότι κατ'αναλογία του άρθρου 222 συνθ. ΕΟΚ σχετικά με το καθεστώς ιδιοκτησίας στα κράτη-μέλη, το Δικαστήριο θα έπρεπε να απαντήσει ότι η Συνθήκη της Ρώμης δεν προδικάζει με κανένα τρόπο τους κανόνες των κρατών-μελών για το ασυμβίβαστο των πηγών εισοδήματος [2553].

Οιρωτάτο βεβαίως κανείς κατά πόσο η Επιτροπή δεχόμενη την ως άνω αναλογία το έπραξε μόνο για μεθοδολογικούς λόγους ερμηνείας ή υπονοούσε ότι τα εισοδήματα που πηγάζουν από τα κοινωνικά δικαιώματα θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως ιδιοκτησία του δικαιούχου [2554].

Περαιτέρω η Επιτροπή υποστήριξε ότι εφόσον η Κοινότητα ήδη είχε θεσπίσει διατάξεις όπου δεν επέτρεπαν την σύμπτωση των πηγών εισοδήματος στην περίπτωση των μεταναστών ήταν προφανές ότι και οι εθνικοί νόμοι οι οποίοι δεν επέτρεπαν κάτι παρόμοιο σε μη-μετανάστες εργαζόμενους ήταν και αυτοί συμβατοί με το Κοινωνικό δίκαιο [2555].

Τα άρθρα 2 και 117 της Συνθήκης ήταν καθαρά προγραμματικού χαρακτήρα. Παρ'ότι αποτελούσαν διατάξεις θετικού δικαίου εν τούτοις η μόνη τους συνέπεια ήταν να χρησιμεύουν ως κατευθυντήριες γραμμές ή ως πρόγραμμα, όπως ήταν αυτό που περιείχετο στα προσήμια της Συνθήκης [2556] και αυτό επιβεβαιώθηκε από την νομολογία του Δικαστηρίου στην υπόθεση 147/77 Defienne [2557].

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 118 συνέχισε η Επιτροπή ήταν επίσης προγραμματικού χαρακτήρα ενώ η δεύτερη και τρίτη παράγραφος του επέβαλαν ν υποχρεώσεις μόνο την Επιτροπή [2558].

Η Κυβέρνηση της Μεγάλης Βρετανίας επεσήμανε ότι τα άρθρα 2, 117 και 118 συνθ.ΕΟΚ δεν απαγόρευαν σε ένα κράτος-μέλος να μειώσει τα επιδόματα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που ίσχυαν κατά την έναρξη λειτουργίας της Συνθήκης, ούτε υποχρεώνουν τα κράτη-μέλη να επιταχύνουν την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων με εθνικά νομοθετικά μέτρα, ούτε υποχρέωναν αυτά να εναρμονίσουν προς τα άνω τα ποσά των επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης που καταβαλλόταν σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία [2559].

Δεν υπήρχε καμιά διάταξη της Συνθήκης η οποία να δίδει το δικαίωμα στην Κοινότητα να καθορίσει το πεδίο των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης οιοδήποτε κράτος-μέλος ή το επίπεδο των χορηγούμενων επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης [2560].

Οι εκκαλών κατά την κύρια διαδικασία, ισχυριζόταν ότι ο υπό κρίση νόμος επηρέαζε ι δυσμενώς κεκτημένα δικαιώματα τα οποία αποκτήθηκαν υπό την προγενέστερη νομοθεσία, και ως εκ τούτου ήταν αντίθετος με τους σκοπούς της Συνθήκης [2561] ιδίως το άρθρο 2.

Η Ισπανία παρατήρησε ότι τα άρθρα 2, 117 και 118 της Συνθήκης ήταν προγραμματικής φύσεως διατάξεις, δεν παρήγον άμεσα αποτελέσματα και επομένως δεν μπορούσαν να εφαρμοστούν στις νομικές σχέσεις μεταξύ ατόμων και κρατών [2562].

Περαιτέρω η Ισπανία επεσήμανε ότι η αρχή της μη-οπισθοδρόμησης έπρεπε να εκτιμάται όχι μεμονωμένα για κάθε μέτρο αλλά μέσα στο συνολικό πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής [2563].

Πρός τούτο επικαλέσθηκε τις υποθέσεις 3-18, 25 και 26/58 από τις οποίες προέκυπτε ότι συμβιβάζονται με τα άρθρα 2 και 3 της ΕΚΑΧ αποφάσεις οι

οποιες οδηγούν σε προσωρινή μείωση της απασχόλησης και στο κλείσιμο ορισμένων επιχειρήσεων, και ότι τα εν λόγω μέτρα ήταν αναγκαία για την επίτευξη των άνω σκοπών της ΕΚΑΧ καθόσον θα ενίσχυαν την αντίσταση της στις οικονομικές κρίσεις [2564].

Ο γενικός εισαγγελέας G.F. Mancini στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2565] παρατήρησε ότι το Tribunal Central de Trabajo δεχόταν μια ερμηνεία των άρθρων 2,117 και 118 σύμφωνα με την οποία τα κράτη-μέλη δεν μπορούσαν να μειώσουν το επίπεδο κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων [2566]. Επίσης ότι τα κράτη-μέλη υπογράφοντας την Συνθήκη ανέλαβαν την υποχρέωση να μην αποσύρουν δικαιώματα τα οποία την εν λόγω στιγμή εγγυώντο με τα συστήματα κοινωνικής τους ασφάλειας [2567].

Και ο G.F. Mancini αφού επεσήμανε ότι διαφωνεί με την παραπάνω ερμηνεία του εθνικού δικαστηρίου υποστήριξε ότι ήταν δύσκολο να δεχθεί κανείς ότι στα άρθρα 2,117 και 118 είχε αποδοθεί κάποιος ειδικός νομικός χαρακτήρας, πολύ δε περισσότερο ότι ήταν νομικά δεσμευτικά.

Τα εν λόγω άρθρα αποτελούσαν έκφραση προθέσεων, σκοπών και κινήτρων και δεν ετύγγαναν διατάξεις άμεσα εφαρμοστέες [2568].

Επομένως δεν επέβαλαν καμία υποχρέωση στα κράτη και δεν παρείχαν κανένα δικαίωμα στα άτομα προκειμένου να στραφούν κατά των κρατών [2569].

Η επίτευξη των σκοπών του άρθρου 2 συνέχισε ο γεν. Εισαγγελέας επαφιόταν σε μια διαδικασία στην οποία τα οικονομικά, η επιστήμη και η τεχνολογία υπερίσχυαν των μέτρων που λαμβανόταν από τις αρχές [2570].

Υποστηρίχθηκε παρατήρησε ο G.F. Mancini ότι η δημιουργία της κοινής αγοράς θα απαιτούσε την ανάπτυξη και ορθολογικοποίηση της παραγωγής και οι καταναλωτές θα εφοδιαζόταν με συνεχώς πιο φθηνά προϊόντα.

Επιπλέον η βελτιωμένη διανομή και η αξιοποίηση του εργατικού δυναμικού θα οδηγούσε σε υψηλότερο μέσο εισόδημα [2571].

Η συνέπεια θα ήταν ακριβώς η επιταχυνόμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου [2572].

Και ο G.F. Mancini κατέληξε ότι εν κατακλείδι τα άρθρα 2, 117 και 118 συνθ. ΕΟΚ δεν επέβαλαν τις απαγορεύσεις και τις υποχρεώσεις στις οποίες αναφέρεται το εθνικό δικαστήριο [2573].

Επομένως ήταν δυνατόν να συμπεράνει κανείς ότι το Κοινοτικό δίκαιο δεν υποχρέωνε τα κράτη-μέλη να διατηρήσουν πλήρως το επίπεδο των επιδομάτων του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης το οποίο υπηρχε κατά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης. Επίσης τα κράτη-μέλη δεν ήταν υποχρεωμένα να ανυψώσουν το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων με το να εναρμονίσουν προς τα πάνω το ποσό των εν λόγω επιδομάτων [2574].

Αντίθετα ο εθνικός νομοθέτης μπορούσε να μειώνει το επίπεδο κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων.

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι το άρθρο 2 της Συνθήκης περιέγραφε τους σκοπούς της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Η αποστολή που καθοριζόταν στην εν λόγω διάταξη είχε σχέση με την ύπαρξη και λειτουργία της Κοινότητας και θα επιτυγγανόταν με την δημιουργία της κοινής αγοράς και την προσδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών, που επίσης αποτελούσαν σκοπούς η εφαρμογή των οποίων ήταν ουσιαστικός σκοπός της Συνθήκης [2575].

Ειδικότερα αναφορικά με την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου έπρεπε να επισημανθεί ότι αυτός ήταν ένας από τους σκοπούς που ενέπνευσε την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και ο οποίος λόγω των γενικών όρων και της συστηματικής του εξάρτησης από την δημιουργία της κοινής αγοράς και την προσδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών δεν μπορούσε να επιβάλλει νομικές υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη ή να παράσχει δικαιώματα στα άτομα [2576].

Και το Δικαστήριο αφού παρατήρησε ότι το άρθρο 117 αποτελούσε διάταξη ουσιαστικά προγραμματικού χαρακτήρα επεσήμανε ότι αυτό δεν σήμαινε ότι είχε αποστερηθεί κάθε νομικής συνέπειας [2577].

Αντίθετα συνιστούσε σημαντική βοήθεια ιδίως για την ερμηνεία των άλλων διατάξεων της Συνθήκης και του δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου στον κοινωνικό τομέα. Πλήν όμως η επίτευξη των σκοπών της κοινωνικής πολιτικής που καθοριζόταν στο άρθρο 117 έπρεπε να ήταν το αποτέλεσμα μιάς κοινωνικής πολιτικής που θα καθοριζόταν από τις αρμόδιες αρχές [2578]. Το άρθρο 118 δεν μπορούσε να προσβάλλει τις εξουσίες των κρατών-μελών στον τομέα της Κοινωνικής πολιτικής στο βαθμό που αυτή δεν καλυπτόταν από άλλες διατάξεις της συνθήκης [2579]. Επομένως κατέληξε το Δικαστήριο ούτε οι γενικές κατευθύνσεις της κοινωνικής πολιτικής οι οποίες καθοριζόταν από τα κράτη-μέλη ούτε τα επίδικα ειδικά μέτρα μπορούσαν να τύχουν δικαστικού ελέγχου από το ΔΕΚ προκειμένου να εξεταστεί η συμβατότητα τους με τους κοινωνικούς σκοπούς του άρθρου 117 συνθ. ΕΟΚ [2580]. Το δε άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ δεν απαγορεύει την θέσπιση εθνικής νομοθεσίας η οποία να μειώνει το εισόδημα των ενδιαφερομένων προσώπων [2581].

8.2.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση Zaera καθόρισε τον βαθμό δέσμευσης των κρατών-μελών από τους κοινωνικούς σκοπούς της Συνθήκης κατά την ενάσκηση της κοινωνικής τους πολιτικής.

2.- Το Δικαστήριο αρνήθηκε να ακολουθήσει την άποψη του γεν. Εισαγγελέα G.F. Mancini ότι το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ δεν είναι νομικά δεσμευτικό και ότι αποτελεί έκφραση προθέσεων. Το ίδιο έπραξε και σε σχέση με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής ότι το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ είναι προγραμματικού χαρακτήρα.

Ταυτόχρονα όμως απέρριψε τόσο τους ισχυρισμούς του εκκαλούντος κατά την κύρια διαδικασία όσο και τις θέσεις του Tribunal Central de Trabajo, οι οποίοι υποστήριζαν ότι το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ είναι άμεσα εφαρμοστέο και δύναται να παράσχει κοινωνικά δικαιώματα στα άτομα.

3.- Το δικαστήριο ερμηνεύοντας την "ανύψωση του βιοτικού επιπέδου" ως κοινωνικό σκοπό της Συνθήκης, παρατήρησε ότι αποτελεί ένα σκοπό ο οποίος εξαρτάται από την δημιουργία της κοινής αγοράς και την προσδευτική

προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών.

Αυτό σημαίνει ότι τόσο η κοινή αγορά όσο και η προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών αποτελούν δύο μέσα τα οποία αποσκοπούν στην επίτευξη των οικονομικών σκοπών της Κοινότητας και στην ανύψωση του βιοτικού επιπέδου. Κατά την έννοια αυτή η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, που αποτελεί κατά το ΔΕΚ έναν από τους σκοπούς που ενέπνευσαν την δημιουργία της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δεσμεύει τα Κοινοτικά Όργανα κατά την λήψη μέτρων που αποσκοπούν στην πραγμάτωση της Κοινής Αγοράς και στην προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών.

4.- Ο εν λόγω κοινωνικός σκοπός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, σύμφωνα με το Δικαστήριο είναι διαποτισμένος με γενικούς όρους και ταυτόχρονα δεν είναι ανεξάρτητος αλλά τελεί σε πλήρη συστηματική εξάρτηση από τα "μέσα" της Συνθήκης της ΕΟΚ.

Αυτό έχει ως αποτέλεσμα:

- 1) Να μην παράγει άμεσα αποτελέσματα υπέρ των ατόμων
- 2) Να μην δεσμεύει τα κράτη-μέλη.

Η ερμηνεία αυτή εκ μέρους του ΔΕΚ χαλαρώνει κατά την γνώμη μας, τις υποχρεώσεις των κρατών-μελών που πηγάζουν τόσο από το άρθρο 6 συνθ.ΕΟΚ, το οποίο επιβάλλει σ'αυτά την υποχρέωση συντονισμού των οικονομικών τους πολιτικών κατά το μέτρο που είναι αναγκαία για την επίτευξη των στόχων της συνθήκης, όσο και από το άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ το οποίο επιβάλλει

- α) υποχρέωση αποχής από κάθε μέτρο που δύναται να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης και
- β) υποχρέωση διευκόλυνσης της Κοινότητας στην εκτέλεση της αποστολής της.

5.- Βεβαίως η παρατήρηση του Δικαστηρίου ότι η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου είναι συνάρτηση της οικονομίας δύσκολα επιδέχεται αμφισβήτηση. Η άποψη αυτή του Δικαστηρίου στηρίζεται στην ίδια την Συνθήκη η οποία προβλέπει επί του παρόντος [2582] δύο μέσα για την επίτευξη των σκοπών της, και αποτελεί έκφραση μίας ισορροπημένης θέσης και αντίληψης σύμφωνα με την οποία η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου εξαρτάται τόσο από την λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς (Κοινή Αγορά) όσο και από την λήψη παρεμβατικών οικονομικών μέτρων (προσθευτική προσέγγιση οικονομικών πολιτικών).

Η θέση αυτή είναι διαφορετική από την γνώμη που εξέφρασε ο G.F. Mancini , οποίος φαίνεται να κλείνει υπέρ των απόψεων του νεο-φιλελευθερισμού, αφού εξήγησε την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου από την ορθολογικοποίηση της παραγωγής, την δημιουργία κοινής αγοράς, και την παραγωγή φθηνών προϊόντων. [2583].

6.- Ιδιαίτερα προβληματική παρουσιάζεται η απόφαση του Δικαστηρίου στο κεφάλαιο που δέχεται ότι ουσιαστικός σκοπός της Συνθήκης είναι η δημιουργία της κοινής αγοράς και η προσθευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών, καθώς αναγάγει τα μέσα της Συνθήκης σε σκοπούς και δημιουργεί σύγχυση ως προς τους πραγματικούς σκοπούς της Συνθήκης.

7.- Η απόφαση όμως του Δικαστηρίου παρουσιάζει πέραν των άλλων και εσωτερικές αντιφάσεις.

Έτσι ενώ δέχεται ότι η αποστολή της Κοινότητας θα επιτευχθεί με την δημιουργία της κοινής αγοράς και την προσδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών (σχέση σκοπού προς μέσα) αμέσως συνεχίζει επισημαινοντας ότι τα εν λόγω μέσα αποτελούν σκοπούς η εφαρμογή των οποίων είναι ο ουσιαστικός σκοπός της Συνθήκης. [2584].

Η διατύπωση αυτή είναι προφανές ότι αποτελεί αποτέλεσμα συμβιβασμού αντίθετων απόψεων στα πλαίσια του 6ου τμήματος του Δικαστηρίου, που αποτελείται από τους Κακούμεν Προέδρο, Κοορμανς, Ο' Due, Βαχίμανν και Ροδρίγκεζ Ιγίεςιας. Ητοι εκείνων που πιστεύουν ότι η κοινή αγορά και η προσδευτική προσέγγιση των οικονομικών πολιτικών των κρατών-μελών αποτελούν μέσα για την επίτευξη των πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών σκοπων της Κοινότητας, όπως αυτοί καθορίζονται από το άρθρο 2, και αυτών οι οποίοι αναγάγουν τα μέσα σε σκοπούς και μάλιστα στους ουσιαστικούς σκοπούς της Συνθήκης, οι οποίοι προφανώς είναι ανώτεροι των τυπικών (;) σκοπών που καθορίζει το άρθρο 2 της Συνθήκης.

8.- Η απόφαση του Δικαστηρίου στην προκείμενη υπόθεση πέραν των ανωτέρω στην ουσία έκανε δεκτές τις θέσεις των κυβερνήσεων της Ισπανίας, της Βρετανίας και εν μέρει της Επιτροπής και του γενικού Εισαγγελέα.

Ειδικότερα η απόφαση του ΔΕΚ ότι ο κοινωνικός σκοπός της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου δεν δύναται να επιβάλλει νομικές υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη έχει ως συνέπεια:

α) Να μην απαγορεύεται σε ένα κράτος-μέλος να μειώνει τα επιδόματα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης που ίσχυαν κατά την έναρξη λειτουργίας της Συνθήκης.

Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό για την Αυστρία και την Σουηδία όπου το "κοινωνικό κράτος" είναι οπωσδήποτε πιο αναπτυγμένο σε σχέση με αυτό των άλλων κρατών-μελών.

Μία ενδεχόμενη όμως μείωση των κοινωνικών παροχών στις χώρες αυτές λόγω της εντάξεώς τους στην Κοινότητα, (την οποία ομολογουμένως φοβούνται αρκετοί στις χώρες αυτές) οπωσδήποτε δεν θα συμβάλλει στην εμπέδωση μιας βελτικής αντίληψης στις χώρες αυτές υπέρ της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

β) Να επιτρέπεται στα κράτη-μέλη να λαμβάνουν, στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων τους και υπό τον όρο ότι δεν παραβιάζουν τις υποχρεώσεις τους εκ της Συνθήκης της ΕΟΚ, μέτρα τα οποία όχι μόνο δεν επιταχύνουν την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου, αλλά ενδεχόμενα τα μειώνουν ή το διατηρούν στάσιμο.

γ) Επιτρέπουν στις εθνικές κυβερνήσεις κατά την διαδικασία εναρμονίσεως των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης να λάβουν εθνικά νομοθετικά μέτρα εναρμονίσεως των ποσών των επιδομάτων προς τα κάτω. Η εν λόγω απόφαση του Δικαστηρίου αντιφάσκει στο σημείο αυτό με την απόφαση του στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 281, 283-285 και 287/85 για τους λόγους που

αναφέρονται παρακάτω στο κεφάλαιο που πραγματεύεται τα όρια και την έκταση της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας.

δ) Βίδει στις εθνικές κυβερνήσεις υπό τον όρο σεβασμού των Συνθηκών τεράστια διακριτική ευχέρεια να ακολουθήσουν την οικονομική πολιτική που αυτές επιθυμούν προκειμένου να λάβουν μέτρα αναδιάρθρωσης της εθνικής τους οικονομίας.

Στα εν λόγω μέτρα αναδιάρθρωσης δυνατόν να περιλαμβάνονται μέτρα που θίγουν άμεσα (μισθοί) ή έμμεσα (κοινωνικό κράτος) το βιοτικό επίπεδο του λαού του εν λόγω κράτους-μέλους.

Βεβαίως η θέση αυτή του Δικαστηρίου νομίζουμε ότι υποσκαπτεί τα θεμέλια της ίδιας της αξιοπιστίας της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς η πλειοψηφία των λαών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας προσβλέπει σ'αυτήν ως εγγυητή τουλάχιστον του επιπέδου ζωής που έχει ήδη κατακτήσει. Η παρατήρηση αυτή ισχύει ιδιαίτερα σήμερα για χώρες-μέλη με σοβαρά οικονομικά προβλήματα.

Άλλωστε όπως επεσήμανε στην Αθήνα στις 25.5.1992 και ο Πρόεδρος της Επιτροπής Ζακ Ντελόρ η κακή κατάσταση της ελληνικής οικονομίας πέραν των άλλων υποδαυλίζει την απογοήτευση και σε ορισμένες περιπτώσεις την εχθρότητα προς την Κοινότητα εκ μέρους της κοινής γνώμης της χώρας μας [2585].

9. Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

9.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Η ανάπτυξη αλλά και η προστασία της απασχόλησης αντιθέτα με την Συνθήκη της ΕΚΑΧ, δεν αποτελεί διακριτικό κοινωνικό σκοπό της Συνθήκης της ΕΟΚ. Είναι προφανές όμως ότι αποτελεί συστατικό στοιχείο της ανύψωσης του βιοτικού επιπέδου που επιδιώκει η Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς είναι πασιφανές ότι αποτελεί το κυριότερο μέσο για την επίτευξη του εν λόγω κοινωνικού στόχου.

Αυτό προκύπτει από το προοίμιο της Συνθήκης το οποίο αναφέρει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη θέτουν ως κύριο σκοπό των προσπαθειών τους την σταθερή βελτίωση των όρων διαβίωσης και απασχόλησεως των λαών τους.

Η μνεία αυτή στην τρίτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της Συνθήκης της ΕΟΚ πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία της Συνθήκης [2586].

Κατά τον G.F. Mancini στο άρθρο 2 της Συνθήκης αναφορικά με την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου απλώς επαναλαμβάνεται η δέσμευση που ανέλαβαν τα κράτη-μέλη στην τρίτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της Συνθήκης [2587].

Οι ανωτέρω σκέψεις επιβεβαιώνονται και από τα άρθρα 37, παρ.4 όπου προβλέπεται η εξασφάλιση εγγυήσεων για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των γεωργών, 49 παρ. δ' το οποίο αναφέρεται στην αποτροπή σοβαρών κινδύνων για το βιοτικό επίπεδο και το επίπεδο απασχόλησης στις διάφορες περιφέρειες και βιομηχανίες, 75 παρ.3 που επίσης αναφέρεται στον σοβαρό επηρεασμό του βιοτικού επιπέδου και της απασχόλησης σε ορισμένες περιοχές, 92 παρ.3 β' που αναφέρεται στις περιοχές όπου επικρατεί υποαπασχόληση, καθώς επίσης και από την τρίτη αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της Ενισιαίας Πρόξης το οποίο παραπέμπει στον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη.

Αλλά και το Δικαστήριο σε πολλές αποφάσεις που εξέδωσε σχετικά με την Κοινή Γεωργική Πολιτική, θεώρησε την απασχόληση ως συστατικό στοιχείο του βιοτικού επιπέδου και ως τον κυριώτερο τρόπο αύξησης του εισοδήματος των παραγωγών [2588].

Στην ερμηνεία αυτή είναι σαφές ότι οδήγηθηκε λόγω του άρθρου 43 παρ.3 α) το οποίο καθορίζει ότι η κοινή οργάνωση αγοράς πρέπει να προσφέρει εγγυήσεις για την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των ενδιαφερομένων παραγωγών.

Την ίδια στάση ακολούθησε και κατά τον καθορισμό των χαρακτηριστικών της εθνικής οργάνωσης αγοράς στην υπόθεση 48/74 ο γενικός Εισαγγελέας Warner [2589] και στην υπόθεση 90-91/63 ο K. Roemer [2590] οι οποίοι υποστήριξαν ότι η εθνική οργάνωση αγοράς διασφαλίζει την απασχόληση των παραγωγών [2591] ενώ το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι στα πλαίσια της εθνικής οργάνωσης αγοράς πρέπει να διασφαλίζεται ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο των παραγωγών μέσω της αύξησης της παραγωγικότητας και της άριστης αξιοποίησης των συντελεστών παραγωγής, ιδίως του εργατικού δυναμικού [2592].

Περαιτέρω η διασφάλιση υψηλού βαθμού απασχόλησεως αποτελεί μέρος του μαγικού τετραγώνου που πρέπει να επιδιώκεται στα πλαίσια της αυξημένης σταθερότητας η οποία αποτελεί όπως ήδη αναλύσαμε έναν από τους οικονομικούς σκοπούς της Κοινότητας.

Έτσι η εξασφάλιση της απασχόλησης εμφανίζεται ως κοινωνικός σκοπός, ο οποίος απορρέει:

- α.- Από τον συνδυασμό των άρθρων 6 και 104 συνθ. ΕΟΚ, ήτοι σε άμεση συνάρτηση με την έννοια της οικονομικής σταθερότητας και
- β.- Από το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ ως παράγοντας ο οποίος συμβάλλει στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Στο παρόν κεφάλαιο των κοινωνικών σκοπών της Κοινότητας ερευνάται κατά πόσο η διατήρηση ή η αύξηση της απασχόλησης αποτελεί κατά την νομολογία του δικαστηρίου δεσμευτικό κοινωνικό σκοπό της Κοινότητας.

Η προστασία της απασχόλησης σε διάφορους κλάδους της οικονομίας των κρατών-μελών οι οποίοι αντιμετωπίζουν προβλήματα ανέκαθεν αποτελούσε βασική επιδίωξη των κυβερνήσεων των κρατών-μελών.

Η προστασία αυτή παρέχεται συνήθως με την μορφή κρατικών επιδοτήσεων ή βοθημάτων προς τους προβληματικούς κλάδους, με την παροχή φορολογικών κινήτρων, με την μείωση των επιτοκίων χορηγήσεως, με την συμμετοχή στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων, με την εξυγίανση υπό κρατική εποπτεία, με την επιβολή κατωτάτων τιμών με την μείωση του εργατικού κόστους κ.λ.π. Το Δικαστήριο εξέτασε υποθέσεις στις οποίες τα κράτη-μέλη είχαν λάβει μέτρα για την προστασία της οικονομίας τους και της απασχόλησης. Και αυτές καλύπτουν όλους σχεδόν τους τομείς της Συνθήκης, όπως την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών, την επιβολή δασμών, τον ανταγωνισμό κ.λ.π. [2593].

Πλήν όμως στα πλαίσια των υποθέσεων αυτών δεν τέθηκαν ρητά από τους διαδίκους, τον γενικό Εισαγγελέα ή το Δικαστήριο τα θέματα της προστασίας ή της ανάπτυξης της απασχόλησης.

Οι υποθέσεις που θα εξετάσουμε στο παρόν κεφάλαιο αφορούν υποθέσεις όπου τέθηκε ρητά κατά την εκδίκαση των υποθέσεων το θέμα της απασχόλησης.

Αφορούν δε τους εξής μηχανισμούς προστασίας της.

- α) την μείωση του εργατικού κόστους.
- β) τον καθορισμό κατωτάτων τιμών.

9.2. Η ΜΕΙΩΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Με δεδομένη την μεγάλη σημασία που έχει το εργατικό κόστος στην διαμόρφωση του τελικού κόστους παραγωγής του προϊόντος και άρα και στην τιμή πωλήσεως του, οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών συχνά επιδίωξαν την στήριξη των διαφόρων βιομηχανικών τους κλάδων μέσω της μείωσης του εργατικού κόστους.

Η πολιτική του παγώματος των μισθών και ημερομισθίων αποτελεί κλασσικό τρόπο μείωσης του εργατικού κόστους προκειμένου να τονωθεί η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και να διατηρηθεί η απασχόληση. Όμως αποτελεί μία μέθοδο η οποία εφαρμόζεται στο σύνολο της οικονομίας μιας χώρας ή σε ευρύτετους τομείς της όπως είναι ο δημόσιος τομέας. Σπάνια δε χρησιμοποιήθηκε ως τρόπος μείωσης του εργατικού κόστους σε ένα συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας.

Η μέθοδος μείωσης του εργατικού κόστους που συνήθως ακολουθείται για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας κλάδων της οικονομίας κατευθύνεται όχι στο σκέλος των μισθών και ημερομισθίων αλλά στο σκέλος της κοινωνικής ασφάλισης, όταν επιχειρείται η μείωση του κόστους της.

Δεδομένου ότι οι επιπτώσεις των διαφορών του κόστους κοινωνικής ασφάλισης στην ανταγωνιστικότητα του προϊόντος έχουν ήδη αναλυθεί παραπάνω στα πλαίσια της ΕΚΑΧ, στο παρόν κεφάλαιο θα επικεντρωθούμε μόνο στην νομολογία του Δικαστηρίου.

Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία να ασχοληθεί με το εν λόγω πρόβλημα στις υποθέσεις 2 και 3/69 *Social Fonds Voor de Diamantarbeiders* και 173/73 *Italy v Commission*.

Και οι δύο αφορούσαν την νομιμότητα της μείωσης του κόστους κοινωνικής ασφάλισης σε κλάδους της οικονομίας που αντιμετώπιζαν προβλήματα.

Η διαφορά τους αφορούσε την μέθοδο που χρησιμοποιήθηκε και η οποία βεβαίως διαφοροποίησε και το νομικό πλαίσιο εντός του οποίου εκδικάσθηκαν οι υποθέσεις.

Στην πρώτη περίπτωση επιλέχθηκε η χρηματοδότηση της κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων στον κλάδο διαμαντιών του Βελγίου μέσω της επιβολής μιας εισφοράς επί των εισαγωγών ακατέργαστων διαμαντιών.

Στην δεύτερη περίπτωση επιλέχθηκε μια πιο κλασική μέθοδος, η μείωση του ποσοστού της καταβαλλόμενης εργοδοτικής εισφοράς.

9.2.1. Υπόθεσεις 2 και 3/69 *Social Fonds voor de Diamantarbeiders*

Οι υποθέσεις αυτές αποτελούσαν δύο υποθέσεις τις οποίες επέλεξε ως υποθέσεις-τεστ (*test-cases*) [2595] από ένα σύνολο 200 υποθέσεων, το *Vrederechter* της Αμβέρσας προκειμένου να ζητήσει από το Δικαστήριο με την μορφή προδικαστικού ερωτήματος να αποφανθεί επί του σύννομου των ρυθμίσεων του Βελγικού Νόμου της 28ης Ιουλίου 1962.

Το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου επέβαλε την καταβολή εισφοράς ίσης προς το 1/3% της αξίας των ακατέργαστων διαμαντιών τα οποία εισήγοντο για κατεργασία στο Βέλγιο [2596].

Η εισφορά αυτή απασκοπούσε στην χρηματοδότηση του Ταμείου Κοινωνικής Ασφάλισης των εργαζομένων στον κλάδο διαμαντιών, προκειμένου να μπορέσει να εκπληρώσει τους σκοπούς του [2597].

Το ενάγων Ταμείο επεσήμανε ότι οι σκοποί αυτοί ήταν καθαρά κοινωνικοί. Η επιλογή του συστήματος χρηματοδότησης δικαιολογείται λόγω της δομής της Βελγικής βιομηχανίας διαμαντιών η οποία καθιστούσε αδύνατο το σύστημα επιβολής εισφορών υπολογισμένων επί τη βάσει του καταβαλλόμενου μισθού [2598].

Δεδομένου ότι οι εισαγωγείς διαμαντιών, οι επιχειρήσεις επεξεργασίας διαμαντιών και οι εργαζόμενοι αποτελούσαν τους διαδοχικούς κρίκους μίας οικονομικής αλυσίδας, στην οποία όλα τα μέρη ήταν αλληλεξαρτημένα, οι εισαγωγείς έπρεπε να συνεισφέρουν και αυτοί για την βελτίωση της κοινωνικής θέσης των εργαζομένων που απασχολούνται στην βιομηχανία διαμαντιών [2599].

Περαιτέρω το ενάγων Ταμείο επεσήμανε ότι η Συνθήκη της ΕΟΚ δεν απαιτούσε όλοι οι παράγοντες που επηροάζαν το κόστος της τιμής των αγαθών να είναι ταυτόσημοι σε κάθε χώρα-μέλος [2600].

Οι εναγόμενοι εισαγωγείς υποστήριξαν ότι η επίδικη εισφορά ήταν αντιθετη με τα άρθρα 9,12,13 και 95 της Συνθήκης καθόσον αποτελούσε δασμό ή φορολογική επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος και είχε ως αποτέλεσμα να υποχρεώνει τους αγοραστές διαμαντιών σε όλη την Κοινότητα να υφίστανται το κόστος χρηματοδότησης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων στην Βελγική βιομηχανία διαμαντιών [2601].

Περαιτέρω η επίδικη εισφορά ήταν επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος, προστατευτικής φύσεως και επέβαλε βάση στους καταναλωτές όλης της Κοινότητας [2602].

Η κυβέρνηση του Βελγίου επεσήμανε ότι κατά το βελγικό δίκαιο οι δασμοί εμπεριείχοντο στην έννοια των φόρων με τους οποίους δεν θα έπρεπε να μπερδεύονται οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης [2603].

Η επίδικη εισφορά επιβαλλόταν στους εισαγωγείς διαμαντιών προκειμένου να χρηματοδοτηθεί το ταμείο σκοπός του οποίου ήταν η παροχή επιδομάτων κοινωνικής ασφάλισης στους εργαζομένους στην βιομηχανία διαμαντιών. Και η επιβολή αυτή ήταν δίκαιη καθόσον οι εισαγωγείς ωφελούντο εμμέσως από την δραστηριότητα των εν λόγω εργαζομένων [2604].

Ο γενικός Εισαγγελέας J. Gand στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2605] παρατήρησε ότι η επίδικη εισφορά αποσκοπούσε στην χρηματοδότηση των παροχών του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης των εργαζομένων που επεξεργάζονταν τα διαμάντια χάριν των κατασκευαστών και των βιομηχάνων διαμαντιών [2606].

Η εν λόγω βιομηχανία διαμαντιών ήταν μια κλειστή βιομηχανία στην οποία η νομοθεσία κοινωνικής ασφάλισης εφαρμοζόταν με μεγάλη δυσκολία [2607].

Προκειμένου να αποφανθεί κανείς για την νομιμότητα της επίδικης εισφοράς έπρεπε να την εξετάσει υπό το φως των σκοπών της Συνθήκης ιδίως σε αναφορά με την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών. Οι σκοποί για τους οποίους επιβλήθηκε και ο τελικός προσριανός της ήταν αδιάφοροι [2608].

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι όπως προέκυπτε από το σύστημα της Συνθήκης και την φύση της γενικής και απόλυτης απαγόρευσης επιβολής κάθε μορφής δασμών στην διακίνηση αγαθών μεταξύ των κρατών-μελών, οι εν λόγω δασμοί απαγορευόταν ανεξαρτήτως του σκοπού για τον οποίο επιβλήθηκαν και της κατάληξης των εισπραττομένων ποσών [2609].

Το ίδιο ίσχυε και για κάθε τέλος ανεξαρτήτως ύψους και σκοπού, το οποίο επιβαλλόταν σε εγχώρια ή ξένα αγαθά λόγω της διέλευσής τους από τα σύνορα ακόμη και εάν α) δεν επιβαλλόταν προς όφελος του κράτους, β) η προστατευτικής φύσεως, και γ) το αγαθό στο οποίο επιβαλλόταν δεν βρισκόταν σε ανταγωνισμό με κάποιο εγχώριο προϊόν. [2610].

Το εν λόγω τέλος δεν έπαυε παρά ταύτα να συνιστά επιβάρυνση ισοδυνάμου αποτελέσματος και να απαγορεύεται κατ'άρθρα 9 και 12 της Συνθήκης [2611].

Η Συνθήκη απαγορεύοντας την επιβολή νέων επιβαρύνσεων κατά την διασυνοριακή διέλευση των αγαθών που κυκλοφορούσαν στην Κοινότητα δεν διέκρινε μεταξύ των υπκόν των κρατών-μελών [2612]. Η απαγόρευση αυτή δεν είχε καμία σχέση με την εθνικότητα των εμπόρων ούτε επίσης με την εθνικότητα αυτών που έφεραν το βάρος στήριξης των νέων επιβαρύνσεων [2613].

Όσον αφορούσε το εμπόριο με τρίτες χώρες η Συνθήκη δεν εμπεριείχε καμιά ρητή διάταξη ανάλογη με εκείνες που απαγόρευαν την επιβολή επιβαρύνσεων ισοδυνάμου αποτελέσματος στο εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών [2614].

Η ύπαρξη άλλων, πλιν δασμών, χρηματικών τελών που επιβλήθηκαν, πριν την δημιουργία του κοινού δασμολογίου, από ένα κράτος-μέλος στα αγαθά που εισαγόταν σ' αυτό απευθείας από τρίτες χώρες δεν θεωρήθηκε ότι αποτελούσε εμπόδιο στην προσαρμογή των δασμών των κρατών-μελών προς αυτούς του κοινού δασμολογίου [2615].

Επομένως κατέληξε το Δικαστήριο, χωρίς να προδικασθεί η ύπαρξη των περιορισμών που ενδεχόμενα θα μπορούσαν να επιβληθούν από το κοινό δασμολόγιο, η επιβολή χρηματικών τελών, διαφορετικών από τους δασμούς εν τη στενή τους έννοια, σε αγαθά τα οποία εισάγονταν απ' ευθείας από τρίτες χώρες δεν ήταν αντίθετη με τις διατάξεις περί κοινού δασμολογίου, εφόσον είχαν θεσπιστεί πριν την έναρξη ισχύος του δασμολογίου αυτού [2616].

9.2.2. Υπόθεση Italy v Commission

Στην υπόθεση 173/73 Italy v Commission το Δικαστήριο κλήθηκε να τοποθετηθεί για την νομιμότητα του Νόμου 1101/1-12-1971 με τον οποίο Ιταλική Δημοκρατία, χωρίς να λάβει προηγούμενη έγκριση από την Επιτροπή, χορήγησε στις επιχειρήσεις κλωστοϋφαντουργίας για μία περίοδο τριών ετών μια μείωση κατά 15% του ποσοστού συνεισφοράς τους, αναφορικά με τα οικογενειακά επιδόματα. [2617]

Κατά τον γενικό Εισαγγελέα Warner η μείωση αυτή ήταν ίση με το 0,8% του συνολικού τζίρου των βιομηχανιών κλωστοϋφαντουργίας [2618].

Η Ιταλική Δημοκρατία υποστήριξε ότι η επιδική μείωση της εργοδοτικής συνεισφοράς ενέπιπτε στον τομέα της φορολογίας η οποία ανήκε στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών [2619].

Η επιδική ρύθμιση ενισχύονταν στην συνολική αναδιάρθρωση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης που επιχειρούσε το Ιταλικό κράτος [2620].

Η Επιτροπή παρατήρησε ότι από άποψη αρχής ήταν δυνατόν να γίνει μία θεμελιώδης αλλαγή του γενικού συστήματος και να μειωθεί το ποσοστό συνεισφοράς των εργοδοτών για όλους τους βιομηχανικούς κλάδους [2621].

Όταν όμως περιοριζόταν σε ένα μόνο κλάδο και για χρονική περίοδο τριών ετών τότε αποτελούσε ενίσχυση προς τους εργοδότες στον κλάδο της κλωστοϋφαντουργίας [2622].

Η εξαίρεση επιχειρήσεων ενός συγκεκριμένου κλάδου από την καταβολή φορολογικών ή κοινωνικών βαρών τα οποία ίσχυαν για όλη την υπολοιπή βιομηχανία είχε ως αποτέλεσμα την ενίσχυση των εν λόγω επιχειρήσεων κατά τις συναλλαγές τους με τα άλλα κράτη-μέλη [2623].

Η Ιταλική Δημοκρατία απάντησε ότι οι βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας της Ιταλίας ευρίσκοντο σε μειονεκτικότερη θέση λόγω των αυξημένων κοινωνικών βαρών τα οποία δεν ελάμβαναν υπόψη τον πολύ μεγάλο αριθμό εργαζομένων γυναικών στον κλάδο αυτό. Ετσι κατά την διάρκεια του 1971 καταβλήθηκαν

από τις βιομηχανίες αυτές υπό μορφή εργοδοτικών εισφορών 65.7 χιλιάδες εκατομμύρια λίρες ενώ τα ποσα που έλαβαν οι δικαιούχοι κατά το ίδιο έτος ενήλθαν σε 42.4 χιλιάδες εκατομμύρια λίρες [2624].

Ο γενικός Εισαγγελέας J.P. Warner στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2625] παρατήρησε ότι μια γενική μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης ενός κράτους-μέλους η οποία θα είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των εργοδοτικών εισφορών ενδεχόμενα δεν ενέπιπτε στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 92 συνθ. ΕΟΚ [2626].

Όμως το επίδικο μέτρο δεν ήταν τμήμα μιας τέτοιας μεταρρύθμισης. Σχεδιάστηκε να αντιμετωπίσει την ειδική περίπτωση ενός συγκεκριμένου βιομηχανικού κλάδου [2627].

Βεσπίστηκε για τρία χρόνια και αποτελούσε τμήμα των μέτρων που λήφθηκαν για την αναδιάρθρωση της κλωστουφαντουργίας στην Ιταλία [2628].

Ούτε βέβαια λήφθηκε σε άλλους κλάδους όπου απασχολούνται πολλές γυναίκες εργαζόμενες όπως ήταν ο κλάδος των ηλεκτρονικών.

Και ο J.P. Warner κατέληξε ότι η εν λόγω ενίσχυση είχε ως αποτέλεσμα την νόθευση του ανταγωνισμού και τον επηρεασμό του εμπορίου μεταξύ των κρατών-μελών διότι είχε άμεσα αποτελέσματα στο κόστος παραγωγής και επομένως στην ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων [2629].

Εν οψει δε του αυξημένου ανταγωνισμού που υπήρχε στον κοινοτικό χώρο μεταξύ των κλωστουφαντουργικών προϊόντων, του μεγάλου όγκου παραγωγής και των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν πλέον οι υπόλοιπες κλωστουφαντουργικές βιομηχανίες της Κοινότητας η επίδικη ενίσχυση θα έπρεπε να καταργηθεί [2630].

Το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι σκοπός του άρθρου 92 ήταν να εμποδίσει τον επηρεασμό του ενδοκοινοτικού εμπορίου από ενισχύσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται εκ μέρους των αρχών υπό οποιαδήποτε μορφή με σκοπό να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να βοηθήσουν συγκεκριμένες επιχειρήσεις ή την παραγωγή συγκεκριμένων προϊόντων [2631]. Το άρθρο 92 δεν διαχώριζε τα μέτρα του κρατικού παρεμβατισμού αναλόγως των αιτιών ή των σκοπών τους [2632].

Προσδιόριζε αυτά ανάλογα με τα αποτελεσματά τους [2633].

Επομένως η επικαλούμενη φορολογική φύση ή ο κοινωνικός σκοπός του επίδικου μέτρου δεν αρκούσε για να διαγράψει την εφαρμογή του άρθρου 92 της συνθήκης [2634].

Η προσωρινή μείωση των "κοινωνικών επιβαρύνσεων" που καταβαλλόταν εκ μέρους των εργοδότην για οικογενειακά επιδόματα στον τομέα της κλωστουφαντουργίας απέβλεπε στην εξαίρεση των επιχειρήσεων ενός συγκεκριμένου βιομηχανικού κλάδου από τις οικονομικές επιβαρύνσεις του γενικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, γεγονός το οποίο δεν μπορούσε δικαιολογηθεί από την φύση ή το γενικό σχήμα αυτού του συστήματος [2635].

Η μονομερής μείωση ενός συγκεκριμένου συντελεστή του κόστους παραγωγής σε ένα συγκεκριμένο κλάδο της οικονομίας ενός κράτους-μέλους είχε ως αποτέλεσμα την ανατροπή της ισορροπίας, που υπήρχε, [2636].

Οι κοινωνικές επιβαρύνσεις που καταβαλλόνταν από τους εργοδότες αποτελούσαν μέρος της γενικότερης κατηγορίας του εργατικού κόστους [2637].

Η μείωση του κόστους παραγωγής στην κλωστουφαντουργική βιομηχανία της Ιταλίας που ελάμβανε χώρα μέσω της μείωσης των επίδικων κοινωνικών

επιβαρύνσεων επηρέαζε το εμπόριο με τα κράτη-μέλη ιδίως στην προκείμενη φάση όπου ο όγκος των εξαγωγών Ιταλικών κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων στις υπόλοιπες χώρες-μέλη της Κοινότητας παρουσίαζε σημαντική αύξηση [2638].

9.2.3.

Ο ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΚΑΤΩΤΑΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΩΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Ο καθορισμός κατωτάτων τιμών ενός προϊόντος πολλές φορές συνοδεύτηκε και με την πρόβλεψη ποινικών ή διοικητικών ποινών για τους παραβάτες.

Με τον τρόπο αυτό τα διάφορα κράτη-μέλη επεδίωκαν την σταθεροποίηση των τιμών διαφόρων αγαθών, τα οποία ευρίσκοντο υπό έντονη ανταγωνιστική πίεση ομοειδών αγαθών τρίτων χωρών, σε επίπεδα υψηλότερα από εκείνα που θα καθοριζόταν εάν λειτουργούσαν ελεύθερα οι δυνάμεις της αγοράς.

Η κατώτατη τιμή κάλυπτε το κόστος παραγωγής του προϊόντος και ένα λογικό περιθώριο κέρδους. Οι έμποροι ήσαν ελεύθεροι να πωλούν σε τιμές υψηλότερες από τις επίσημα καθορισθείσες όχι όμως χαμηλότερα των επίσημων τιμών.

Ο καθορισμός κατωτάτων τιμών πώλησης αποτελεί την τρίτη έκφανση του μηχανισμού ελέγχου των τιμών που διαθέτουν τα κράτη-μέλη.

Οι δύο άλλες εκφάνσεις, ο καθορισμός ανωτάτων τιμών πώλησης των αγαθών και το πάγωμα των τιμών εξετάστηκαν στα πλαίσια του κεφαλαίου περί αυξημένης σταθερότητας.

Στην παρούσα υπόθεση καθορισμού κατωτάτων τιμών, η οποία ήταν και η πρώτη τοιαύτης φύσης που αντιμετώπιζε το ΔΕΚ, ο κ. Van Tiggele καταδικάστηκε σε τρεις μήνες φυλάκιση από το περιφερειακό δικαστήριο του Ρότερνταμ διότι κατά παράβαση του άρθρου 2 Νόμου 50 της 31ης Δεκεμβρίου 1975 επώλησε οινόπνευματώδη ποτά σε τιμές κατώτερες από αυτές που είχαν καθοριστεί επίσημα [2639].

Το Εφετείο της Χάγης έκρινε ότι η επίδικη διάταξη, περί καθορισμού κατωτάτων τιμών πώλησης των οινόπνευματώδων ποτών, δεν ήταν νόμιμη. Η απόφαση αυτή αναιρέθηκε από το Ανώτατο Δικαστήριο (Hoge Raad) το οποίο παρέπεμψε την υπόθεση στα Εφετεία του Άμστερνταμ, το οποίο εθεσε προδικαστικά ερωτήματα στο Δικαστήριο [2640].

Τα δύο προδικαστικά ερωτήματα αφορούσαν την νομιμότητα του καθορισμού κατωτάτων τιμών εν οψει των άρθρων 30 και 37 συνθ. ΕΟΚ και 92-94 συνθ.ΕΟΚ αντιστοίχα [2641].

Ο κατηγορούμενος μεταξύ άλλων υποστήριξε ότι ο καθορισμός κατωτάτων τιμών ήταν αντίθετος προς το άρθρο 30 συνθ.ΕΟΚ διότι παρεμπόδιζε την ανάπτυξη του ενδοκοινοτικού εμπορίου [2642].

Η επίδικη διάταξη εξανεμιζε το συγκριτικό πλεονέκτημα των οινόπνευματώδων ποτών του εξωτερικού τα οποία συνίστατο στο χαμηλότερο κόστος παραγωγής.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καθιστά αδύνατη τη διείσδυση των εν λόγω προϊόντων στην Ολλανδική αγορά [2643].

Περαιτέρω ο κατηγορούμενος σημείωσε ότι η επίδικη διάταξη δεν μπορούσε να θεωρηθεί νόμιμη επειδή απλά και μόνο σκοπεύει στην προστασία των μικρών επιχειρήσεων της Ολλανδίας [2644].

Η Ολλανδική Κυβέρνηση παρατήρησε ότι αν και άποψη αρχής ήταν υπέρ του ανταγωνισμού η πτώση των τιμών στον επίδικο τομέα θα έφτανε σε τέτοια επίπεδα που ακόμη και οι πιο μοντέρνες, πιο αποτελεσματικές και πιο καλύτερα διευθυνόμενες επιχειρήσεις αινοπνευματωδών ποτών δεν θα μπορούσαν να καλύψουν τα κόστη τους [2645].

Οι κατώτατες τιμές καθορίστηκαν στον εν λόγω τομέα με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να εγγυώνται ένα ελάχιστο κέρδος για επιχειρήσεις οι οποίες υπό φυσιολογικές συνθήκες ανταγωνισμού θα ήταν κερδοφόρες. Παρά τον καθορισμό κατωτάτων τιμών μόνο οι μισές από τις άνω επιχειρήσεις ήταν κερδοφόρες [2646].

Η Επιτροπή ισχυρίστηκε ότι χωρίς αμφιβολία ο καθορισμός των τιμών και των περιθωρίων κέρδους ακόμη και αν εφαρμοζόταν χωρίς διάκριση στα εγχώρια και ξένα προϊόντα ήταν δυνατόν να συνιστά περιορισμό ισοδυνάμου αποτελέσματος κατά την έννοια του άρθρου 30 συνθ. ΕΟΚ.

Και η Επιτροπή αφού αναφέρθηκε αναλυτικά στο επίδικο σύστημα παρατήρησε ότι αυτό εξαιρούσε κάθε ανταγωνισμό σε επίπεδο τιμών και επέβαλλε ελάχιστα περιθώρια κέρδους.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την προστασία των λιανεμπόρων οι οποίοι είχαν υψηλότερο κόστος τιμών απ'ότι οι επιχειρήσεις, και τα μεγάλα καταστήματα [2647].

Ο γενικός Εισαγγελέας F. Barotorti στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2648] υποστήριξε ότι κάθε μέτρο καθορισμού κατωτάτων τιμών εμπεριείχε περιορισμό του ανταγωνισμού.

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να επηρεάζονται οι εισαγωγές των θιγόμενων προϊόντων στο κράτος-μέλος που επέβαλε κατώτατες τιμές [2649].

Το επίδικο σύστημα ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκό για τις μικρές επιχειρήσεις και λειτουργούσε σε βάρος των super-markets. [2650].

Ενα εθνικό σύστημα ελέγχου των τιμών συνιστούσε μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος κατ'άρθρα 30 και 34 συνθ.ΕΟΚ εάν και στον βαθμό που αποτελούσε άμεσα ή έμμεσα πραγματικό ή υποθετικό εμπόδιο στο ενδοκοινοτικό εμπόριο [2651].

Ομοίως το άρθρο 30 απέκλειε τον καθορισμό κατωτάτων τιμών στο λιανικό εμπόριο ενός προϊόντος εάν οι τιμές καθοριζόταν σε τέτοιο επίπεδο που η εμπορία των εισαγόμενων προϊόντων καθίστατο πιο δύσκολη απ'αυτή των εγχωρίων. Αυτό μπορούσε να συμβεί όταν οι κατώτατες τιμές βασισμένες στο μέσο επίπεδο κόστους και ποιότητας των εγχωρίων προϊόντων καθοριζόνταν σε επίπεδα πολύ υψηλότερα απ'αυτά που θα μπορούσαν να φθάσουν από μόνες τους για φθηνότερα εισαγόμενα προϊόντα χαμηλότερης ποιότητας [2652].

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι το άρθρο 30 της συνθήκης απαγόρευε στο εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών να επιβάλλονται μέτρα ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς [2653].

Αυτό σήμαινε ότι τα εν λόγω μέτρα δεν θα έπρεπε να εμποδίζουν άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή υποθετικά τις εισαγωγές μεταξύ των κρατών-μελών [2654].

Κατ'αρχάς τα εθνικά μέτρα ελέγχου των τιμών τα οποία εφαρμοζόνταν χωρίς διάκριση τόσο στα εγχώρια προϊόντα όσο και στα εισαγόμενα προϊόντα δεν μπορούσαν γενικώς να επιφέρουν εμπόδια στις εισαγωγές. Δυνατόν όμως να το έπραταν σε ειδικές περιπτώσεις [2655].

Οι εισαγωγές μπορούσαν να εμποδιστούν όταν οι εθνικές αρχές καθόριζαν τιμές ή περιθώρια κέρδους σε τέτοια επίπεδα ούτως ώστε τα εισαγόμενα προϊόντα να τίθενται σε δυσμενέστερη κατάσταση έναντι των ομοειδών τοιούτων εγχώριας προελεύσεως [2656].

Αυτό μπορούσε να συμβεί είτε διότι δεν πδύνατο να συναλλαγούν με κέρδος ή διότι εξαναμιζόταν το συγκριτικό πλεονέκτημα που διέθεταν λόγω του χαμηλότερου κόστους της τιμής [2657].

Η προσωρινή φύση των επιδικών μέτρων δεν αποτελούσε παράγοντα δικαιολόγησης τους αφού αυτά ετύγχαναν για άλλους λόγους αντίθετα προς το άρθρο 30 [2658].

Επομένως κατέληξε το Δικαστήριο ο καθορισμός κατωτάτων τιμών οι οποίες εφαρμόζονταν αδιακρίτως για τα εγχώρια και εισαγόμενα προϊόντα συνιστούσε υπό όρους σαν και αυτούς της επιδικού διατάξεως, μέτρο ισοδυνάμου αποτελέσματος προς ποσοτικούς περιορισμούς και αντίβαινε στο άρθρο 30 της Συνθήκης [2659].

Αντίθετα ο καθορισμός κατωτάτων λιανικών τιμών πώλησης ενός προϊόντος ακόμη και αν απέβαινε σε βάρος των καταναλωτών δεν συνιστούσε ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 92 της συνθήκης [2660].

10.

ΕΚΤΑΣΗ ΚΑΙ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Η υπόθεση Germany, France Netherlands, Denmark and United Kingdom v Commission [2661] αφορούσε την νομιμότητα της Απόφασης 85/381/ΕΟΚ της Επιτροπής για την θέσπιση διαδικασίας προγενέστερης ενημέρωσης και διαβούλευσης σε θέματα πολιτικής μετανάστευσης έναντι τρίτων μη χωρών-μελών.

Οι κυβερνήσεις των ως άνω προσφευγουσών χωρών-μελών υποστήριξαν ότι η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και των όρων διαβιώσεως που προβλεπόταν από το άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ θα επιτυγχανόταν μέσω των μεθόδων που προβλεπόταν από την Συνθήκη. Η Συνθήκη δεν πρόβλεπε καμία διαταξη που να επιβάλλει μια κοινή πολιτική στον κοινωνικό τομέα [2662].

Ο τίτλος III, Κεφάλαιο 1 της Συνθήκης που ρυθμίζει ι κοινωνικά θέματα δεν

παρείχε καμία νομική βάση στην Επιτροπή, να λάβει νομικά δεσμευτικά μέτρα [2663].

Ειδικότερα το άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ δεν παρείχε νομοθετική εξουσία στην Επιτροπή. [2664]

Ο διαχωρισμός των εξουσιών τόσο μεταξύ κρατών-μελών και Κοινοτικών Οργάνων όσο και μεταξύ των ίδιων των Κοινοτικών Οργάνων βασιζόταν στο άρθρο 4 παρ.1 συνθ.ΕΟΚ [2665].

Η αρμοδιότητα δε στα θέματα κοινωνικής πολιτικής διατηρείτο κατ'ουσίαν από τα κράτη-μέλη [2666].

Από την νομολογία του Δικαστηρίου στην υποθ. 149/77 Detrenne v Sabina, προέκυπτε ότι τα άρθρα 117 και 118 συνθ. ΕΟΚ ήταν προγραμματικής φύσεως [2667].

Η Επιτροπή απαντώντας στους ισχυρισμούς αυτούς ισχυρίστηκε ότι από την νομολογία του Δικαστηρίου προέκυπτε ότι η Κοινότητα δεν διέθετε ουσιαστικές εξουσίες στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής. Αντίθετα διέθετε διαδικαστικές εξουσίες όπως ήταν η διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής [2668].

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υποστήριξε ότι τα άρθρα 118α και 118β της Ενιαίας Πράξης έθεσαν ορισμένα πεδία της Κοινωνικής Πολιτικής στην αρμοδιότητα της Κοινότητας [2669].

Αντιπαντώντας η Ο.Δ. Γερμανίας ισχυρίστηκε ότι τα άρθρα 118α και 118β παραχωρούσαν εξουσίες μόνο στο Συμβούλιο, [2670] ενώ η Γαλλία υποστήριξε ότι η πολιτική μετανάστευσης εναντί των τρίτων μη κρατών-μελών παρέμεινε στην αρμοδιότητα των κρατών-μελών [2671].

Ο γεν. Εισαγγελέας Manchiní αφού παρατήρησε ότι επι σειρά ετών υπήρχε μια ρωμαλαία υπεράσπιση της εθνικής κυριαρχίας στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής εκ μέρους του Συμβουλίου και των Εθνικών Κυβερνήσεων, επεσήμανε ότι η Επιτροπή παρά ταύτα ανέλαβε πρωτοβουλίες οι οποίες ξεπερνούσαν το πλαίσιο που της είχαν θέσει το Συμβούλιο και τα κράτη-μέλη [2672].

Το άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ, συνέχισε ο G.F. Mancini δεν έθετε προβλήματα από πλευράς αρμοδιότητας. Η εξουσία προώθησης στενής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών δεν θα μπορούσε να είχε μεταβιβαστεί στην Επιτροπή πιο καθαρά [2673].

Ο κατάλογος των υπο ρύθμιση θεμάτων του άρθρου 118 συνθ. ΕΟΚ δεν ήταν τελειωτικός, αλλά ενδεικτικός [2674].

Περαιτέρω η διατύπωση του Δικαστηρίου ότι το άρθρο 118 ήταν προγραμματικής φύσεως δεν σήμαινε ότι το Δικαστήριο απέκλεισε την πιθανότητα να συμπεριλαμβάνονται στα άρθρα αυτά διατάξεις οι οποίες θα μπορούσαν να ήταν εφαρμόσιμες εδώ και τώρα (here and now). [2675].

Και ο G.F. Mancini κατέληξε ότι έπρεπε να ακυρωθεί η επίδικη απόφαση της Επιτροπής η οποία επέβαλε υποχρέωση προγενέστερης διαβούλευσης σε θέματα πολιτικής μετανάστευσης με τρίτες χώρες.

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι το άρθρο 117 συνθ.ΕΟΚ υποχρέωνε τα κράτη-μέλη να παράγουν βελτιωμένους όρους εργασίας και ένα βελτιωμένο επίπεδο διαβίωσης των εργαζομένων ούτως ώστε να καταστήσουν δυνατή την ενσάρκωσή τους ενώ η καλύτερή τους διατηρείτο. [2676].

Σύμφωνα με την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 117 η ενσάρκωσή αυτή θα

επιτυγχάνεται και με την προσέγγιση της εθνικής νομοθεσίας σύμφωνα με τις διαδικασίες που προβλέπονταν από την Συνθήκη [2677].

Με σκοπό λοιπόν αυτή την εναρμόνιση το άρθρο 118 χορήγησε στην Επιτροπή εξουσίες προώθησης στενής συνεργασίας των κρατών-μελών στον κοινωνικό τομέα και ιδίως σε θέματα απασχόλησης και συνθηκών εργασίας [2678].

Επομένως το άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ δεν προσέβαλλε τις εξουσίες των κρατών-μελών στον κοινωνικό τομέα, στον βαθμό που αυτός δεν καλυπτόταν από άλλες διατάξεις της Συνθήκης, όπως ήταν οι διατάξεις για ελεύθερη διακίνηση εργαζομένων, Κοινή Γεωργική Πολιτική ή κοινή πολιτική μεταφορών, παρά ταύτα καθόριζε ότι οι εν λόγω εξουσίες έπρεπε να ασκούνται στα πλαίσια συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών η οποία έπρεπε να οργανώνεται από την Επιτροπή [2679].

Οι συνθήκες εργασίας και η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας εντός της Κοινότητας κινδύνευαν να επηρεαστούν από την πολιτική των κρατών-μελών σε σχέση με τους εργαζόμενους τρίτων χωρών [2680].

Επομένως το επιχείρημα ότι η πολιτική μετανάστευσης έναντι των τρίτων μη χωρών-μελών ενέπιπτε εκτός τους κοινωνικού τομέα που το άρθρο 118 επέβαλε συνεργασία των κρατών-μελών, δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό [2681].

Σχετικά όμως με την συνεργασία των κρατών-μελών για την ενσωμάτωση των μεταναστών εργαζομένων στην πολιτιστική ζωή τους, την οποία επέβαλε η επίδικη απόφαση το Δικαστήριο έκρινε ότι η σχέση με τα προβλήματα απασχόλησης και συνθηκών εργασίας ήταν εξαιρετικά ισχνή.

Επομένως κατέληξε το Δικαστήριο η πολιτική μετανάστευσης σε σχέση με τρίτες χώρες μπορούσε να θεωρηθεί ότι ενέπιπτε στον κοινωνικό τομέα κατά την έννοια του άρθρου 118 μόνο στον βαθμό που αφορούσε την κατάσταση των μεταναστών εργαζομένων και τις επιπτώσεις της στην αγορά απασχόλησης και στις συνθήκες εργασίας εντός της Κοινότητας [2682].

Στο βαθμό όμως που η επίδικη απόφαση συμπεριελάμβανε την πολιτιστική ολοκλήρωση των μεταναστών, ξεπερνούσε τα όρια του κοινωνικού τομέα στον οποίο η Επιτροπή έπρεπε να προωθήσει την συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών [2683].

Περαιτέρω οι πλευρές δημόσιας τάξεως και ασφαλείας της μεταναστευτικής πολιτικής ανήκαν στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών, αν και βέβαια η πολιτική μετανάστευσης δεν μπορούσε να εξαντλείται μόνο στις πλευρές αυτές [2684].

Η αρμοδιότητα όμως της Επιτροπής υπό το άρθρο 118 ήταν καθαρά διαδικαστικού χαρακτήρα και δεν ηδύνατο να καθορίσει το αποτέλεσμα της κατά το εν λόγω άρθρο επιβληθείσης διαβουλεύσεως [2685].

1.- Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου το άρθρο 117 συνθ.ΕΟΚ υποχρεώνει νομικά τα κράτη-μέλη να προάγουν την βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού κατά τρόπο που να επιτρέπει την εναρμόνιση με στόχο την πρόοδο.

Αυτό σημαίνει ότι κατά την διαδικασία εναρμόνισης των όρων διαβίωσης και εργασίας του εργατικού δυναμικού πρέπει να έχουμε εναρμόνιση προς τα άνω.

Η απόφαση αυτή του Δικαστηρίου επιβεβαιώνει τις σκέψεις που εξέφρασε ο γεν. Εισαγγελέας Warner, στην υπόθεση *Worringham and Humphreys v Lloyds Bank* [2686], ότι η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και του βιοτικού επιπέδου των εργαζομένων στο οποίο αναφέρεται το άρθρο 117 συνθ.ΕΟΚ σημαίνει ότι το άρθρο 119 μπορεί να ενεργοποιηθεί μόνο με την ανύψωση των κατωτάτων μισθών ενώ η ευχέρεια μειώσεως των υψηλότερων μισθών δεν είναι δυνατή.

Ταυτόχρονα διευρύνει σε όλο το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 117 συνθ. ΕΟΚ, την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση *Defrenne v Sabena* υποθ. 43/75 [2687] σύμφωνα με την οποία επειδή το άρθρο 119 εμφανίζεται στα πλαίσια εναρμόνισης των συνθηκών εργασίας με στόχο την πρόοδο ο μόνος τρόπος να τηρηθούν οι διατάξεις του είναι η ανύψωση των κατωτάτων μισθών.

2.- Η απόφαση αυτή της ολομέλειας του ΔΕΚ βρίσκεται σε αντιφάση με την μετά διμνηνο εκδοθείσα απόφαση στην υπόθεση *Zaera*, υποθ. 126/86, [2688] από το 6ο τμήμα του ΔΕΚ, για τους εξής λόγους:

α) Στην υπόθεση *Zaera* χρησιμοποιείται διαφορετική διατύπωση και αποφεύγονται οι φράσεις (η πρώτη παράγραφος του άρθρου 117) "καθιστά νομικά δεσμευτικά για τα κράτη-μέλη" να προάγουν .....

Αντ'αυτών χρησιμοποιείται η φράση (η πρώτη παράγραφος του άρθρου 117) "καθορίζει ότι είναι αναγκαία" να προαχθούν .....

Αυτό είναι σοβαρό διότι το άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ εμφανίζεται πλέον αδύναμο να επιβάλλει νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις στα κράτη-μέλη.

β) Το ΔΕΚ στην υπόθεση *Zaera* επανέρχεται στην παλιά θέση του ότι το άρθρο 117 συνθ. ΕΟΚ είναι πραγμαμιατικής φύσεως και τα μόνο έννομα αποτελέσματα του είναι η υποβοηθητική του χρήση για την ερμηνεία άλλων διατάξεων της συνθήκης ως και αυτών του δευτερογενούς κοινοτικού δικαίου.

γ) Στην υπόθεση *Zaera* το Δικαστήριο δέχθηκε ότι τα άρθρα 117 και 118 συνθ. ΕΟΚ δεν απαγορεύουν την θέσπιση εθνικής νομοθεσίας η οποία περιορίζει το εισόδημα των ενδιαφερομένων προσώπων. Ητοι δέχθηκε ότι είναι συννομή με το Κοινοτικό δίκαιο η εναρμόνιση προς τα κάτω.

3.- Σύμφωνα με το ΔΕΚ τόσο στην υπόθεση *Zaera* όσο και στις προκείμενες συνεκδικασθείσες υποθέσεις η η διαμόρφωση της κοινωνικής πολιτικής ανήκει κατ'αρχάς στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών.

Η Κοινότητα αποκτά αρμοδιότητα στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής μόνο στους τομείς που καλύπτονται ρητά από την Συνθήκη όπως για παράδειγμα στον τομέα της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, της κοινής γεωργικής πολιτικής και της κοινής πολιτικής μεταφορών.

Τα κράτη-μέλη πρέπει να ασκούν τις εξουσίες τους στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής μέσα στο πλαίσιο κοινοτικής συνεργασίας των κρατών-μελών, που καθορίζεται από την Επιτροπή.

Οι εξουσίες όμως της Επιτροπής είναι διαδικαστικής φύσεως και δεν εκτείνονται στην ουσία των μέτρων της κοινωνικής πολιτικής.

4.- Η κοινωνική πολιτική για την οποία υπάρχει υποχρέωση κοινοτικής συνεργασίας εκτείνεται τουλάχιστον τους τομείς που αναφέρονται ενδεικτικώς στο άρθρο 118.

Όπωςδήποτε δύναται να περιλαμβάνει και άλλους τομείς περαν αυτών που αναφέρονται ρητά στο άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ.

Σύμφωνα με την νομολογία του ΔΕΚ η συνεργασία περιλαμβάνει και την χάραξη πολιτικής μετανάστευσης έναντι τρίτων χωρών μη μελών της Κοινότητας.

Στα πλαίσια αυτά η πολιτική μετανάστευσης περιλαμβάνει κάθε πρόβλημα που είναι συνδεδεμένο με τις συνθήκες απασχόλησης και εργασίας.

5.- Δεν υφίσταται υποχρέωση συνεργασίας των κρατών-μελών κατά την χάραξη πολιτικής μετανάστευσης, η οποία αφορά την λήψη μέτρων για λόγους δημοσίας τάξεως και ασφαλείας όπως επίσης την λήψη μέτρων που αφορούν την πολιτιστική ολοκλήρωση των μεταναστών εργατών εντός της Κοινωνίας των ενδιαφερομένων κρατών-μελών.

6.- Στο βαθμό που κριτήριο για το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 118 συνθ. ΕΟΚ είναι η άμεση σχέση των θεμάτων με την απασχόληση και τους όρους εργασίας, η ποιότητα ζωής και η πολιτιστική ολοκλήρωση των εργαζομένων των χωρών-μελών δεν εμπίπτει κατ'αρχάς στο άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ, αφού συνδέεται πολύ ισχνά, κατά το ΔΕΚ, με την ίδια την ασχόληση και τους όρους εργασίας.

Κατά την άποψη μας η θεώρηση αυτή παραγνωρίζει την άμεση λειτουργία που επιτελούν τα μέτρα ποιότητας ζωής και πολιτιστικής καλλιέργειας των εργαζομένων στην αναπαραγωγή των φυσικών δυνάμεων τους.

Βεβαίως το εν λόγω κενό καλύφθηκε από την συνθήκη Μάαστριχτ η οποία στο άρθρο Ζ περί αναθεωρήσεως της Συνθήκης της ΕΟΚ προσθέτει στους σκοπούς του άρθρου 2 την άνοδο της ποιότητας ζωής.

7.- Η κατ'άρθρο 118 συνθ. ΕΟΚ κοινωνική πολιτική ομοίως δεν δύναται να έχει ως αντικείμενο την ρύθμιση ζητημάτων που αφορούν την οργάνωση της οικογένειας και την τροποποίηση της κατανομής των ευθυνών μεταξύ του ζεύγους [2689].

8.- Το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 118 συνθ. ΕΟΚ και κυρίως η διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι οι αρμοδιότητες της Επιτροπής στα πλαίσια του εν λόγω άρθρου είναι μόνο διαδικαστικού χαρακτήρα αποτελούν επιβράβευση των προσπαθειών του Συμβουλίου και των Εθνικών Κυβερνήσεων να

περιορίσουν την ανάπτυξη μιας αυτόνομης Κοινοτικής Κοινωνικής Πολιτικής [2690].

Η επιλογή αυτή του Δικαστηρίου είναι καθοριστική τουλάχιστον για τους οπαδούς του φανκτιοναλισμού (functionalism) [2691], οι οποίοι πιστεύουν ότι η διασφάλιση κοινωνικών δικαιωμάτων εκ μέρους των διεθνών οργανισμών έχει ως αποτέλεσμα την εκτροπή της αφοσίωσης των πολιτών από το εθνικό κράτος στους εν λόγω διεθνείς οργανισμούς και επομένως την δημιουργία μίας νέας βάσεως υπερ-εθνικής κυριαρχίας (sovereignty) [2692].

Περαιτέρω η επιλογή αυτή του Δικαστηρίου περιορίζει την προσπάθεια της Κοινοτητας να αναπτύξει ένα αυτόνομο ρόλο στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και να καθορίσει τον τρόπο διανομής του κοινωνικού προϊόντος που παράγεται στα πλαίσια της [2693].

Υ Π Ο Σ Η Μ Ε Ι Ο Σ Ε Ι Σ

Μ Ε Ρ Ο Σ Τ Ρ Ι Τ Ο

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Δ Ε Υ Τ Ε Ρ Ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

- (1153) Το περιεχόμενο του εν λόγω άρθρου δεν άλλαξε ουσιαστικά από την Συνθήκη Ένωσης. Η μόνη αλλαγή αφορά την διαδικασία θέσπισης των σχετικών κατ' άρθρο 75 παρ.3 διατάξεων, όπου προβλέπεται, υποβολή πρότασης της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή - βλεπ. άρθρο Ζ, παράγραφος 0.16. Συνθήκης Ένωσης.
- (1154) Για την νέα διατύπωση του άρθρου 123 συνθ. ΕΟΚ βλεπ. άρθρ.Ζ παρ. 0. 34 συνθήκης Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (1155) βλεπ. Γεν. Εισαγγελέα Warner υποθ. 29/77, ECR 1977 σελ.1854.
- (1156) βλεπ. Γεν. Εισαγγελέα Gand υποθ. 5/67 ECR 1968, σελ.107.
- (1157) βλεπ. άρθρο Ζ παρ. Γ συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Μάαστριχτ 7-2-1992.
- (1158) βλεπ. έκθεση Spaak, Συνθήκη περί ιδρύσεως ΕΟΚ, Ξ. Γιαταγάνα, Ν.Ρόδιου, σελ. 19 επομ.
- (1159) ο.π. σελ. 23.
- (1160) ο.π. σελ. 24.
- (1161) ο.π. σελ. 29
- (1162) Έκθεση Spaak, ο.π. σελ. 29
- (1163) ο.π. σελ. 30
- (1164] Έκθεση Spaak ο.π. σελ.57-58
- (1165) ο.π. σελ. 65
- (1166) ο.π. σελ. 67
- (1167) ο.π. σελ. 67-80
- (1168) ο.π. σελ.80
- (1169) ο.π. σελ. 81
- (1170) Άρθρο 117 επομ. συνθ. ΕΟΚ
- (1171) Υποθ. 43/75, ECR 1975, σελ. 466 ισχυρισμοί επιτροπής, αλλά βλεπ. και άρθρο 119 παρ.β' συνθ. ΕΟΚ
- (1172) βλεπ. ειδικότερα για διπλό σκοπό άρθρου 119 συνθ. ΕΟΚ, υποθ. 43/75, Defrenne v Sabena, ECR 1976, σελ. 472 και γεν. Εισαγγελέα Trabucchi στην ίδια υπόθεση, ο.π. σελ. 485. Βλεπ. επίσης και γεν. Εισαγγελέα Dutheillet de Lamotte υποθ. Defrenne Belgium, 80/70, σελ. 455, ο οποίος έθεσε για πρώτη φορά τον διπλό σκοπό του άρθρου 119 συνθ. ΕΟΚ. Βλεπ. επίσης προτάσεις Warner υποθ. Warringtonham and Humphreys v Lloyds Bank, Συλλ. 1981, σελ. 802

- (1173) βλεπ. άρθρο 2 παρ.3 Πρωτοκόλλου σχετικά με την Κοινωνική Πολιτική.
- (1174) Αντίθετα σύμφωνα με το ΔΕΚ στην υπόθεση 155/80 *Sergius Debel*, Συλλ. 1981, σελ. 1993 για την απαγόρευση της νυκτερινής εργασίας επιτρέπεται στα κράτη-μέλη να επιβάλλουν αυξημένο κοινωνικό κόστος παραγωγής στην επικράτεια τους. Συγκεκριμένα το ΔΕΚ (ο.π. σελ. 2007, παράγραφοι 8 και 10) έκρινε ότι μία κοινωνική ρύθμιση η οποία δεν εισάγει διακρίσεις μεταξύ των υποκειμένων σ'αυτή με άμεσο ή έμμεσο τρόπο λόγω ιθαγενένιας δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 7 ακόμα και όταν θίγει την ανταγωνιστική ικανότητα των επιχειρήσεων οι οποίες είναι εγκατεστημένες στο έδαφος του εν σχέσει με επιχειρηματίες εγκατεστημένους σ'άλλα κράτη-μέλη. βλεπ. ομοίως και υποθ. 31/78 *Bussone* Rec 1978, σελ. 2446, όπου αυξάνεται με εθνικά νομοθετικά μέτρα το κόστος παραγωγής ενός προϊόντος εντός της επικράτειας του εν λόγω κράτους-μέλους. Επίσης 185-204/78 *Van Dam* Rec 1979, 2361. Συμπερασματικά δεν απαγορεύεται η επιβολή "reverse discrimination" εις βάρος των εργαζομένων ενός κράτους-μέλους με εθνικά νομοθετικά μέτρα.
- (1175) *opting in* και *opting out*.
- (1176) βλεπ. πρωτόκολλο για ορισμένες διατάξεις που αφορούν το Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και Β. Ιρλανδίας. Επίσης πρωτόκολλο σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την Δανία, αμφότερα αναφορικά με την ΟΝΕ, Πρωτόκολλο σχετικά με την Κοινωνική Πολιτική κ.λ.π.
- (1177) Άρθρο Γ συνθήκης για Ευρωπαϊκή Ένωση
- (1178) Άρθρο 239 συνθ. ΕΟΚ, *H. Schermers, Judicial, Protection in the European Communities*, σελ. 9.
- (1179) βλεπ. υποθ. 26/69 *Commission v France*, ECR 1970, σελ. 574 επομ.
- (1180) *Hans Peter Ipsen*, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, Τόμος 11, σελ. 1983
- (1181) βλεπ. υποθ. 28/66, *Netherlands v Commission of the European Communities*, ECR 1968, σελ. 1 επομ. ιδίως σελ.2 και σελ.12.
- (1182) Υποθ. 126/86, *Zaera*, ECR 1987, 3716.
- (1183) βλεπ. *P.J.G. Kapteyn - P.V. Van Themaat, Introduction to the Law of the European Communities*, σελ. 627, σημείωση 132, αλλά και 126/86 *Zaera*, αλλά και προτάσεις *G.F. Mancini* υποθ. 126/86 *Zaera*, ECR 1987, σελ. 3709, *Monacco* (πρώην Πρόεδρος ΔΕΚ), *Commento all' Articolo 2*, in *Commentario CEE Milan 1965*, 1 p.38, Έκθεση *Spraak* ο.π. σελ. 29. βλεπ. επίσης και άρθρο 117 παρ. 2 όπου αναφέρεται ότι τα κράτη-μέλη θεωρούν ότι η βελτίωση των όρων διαβίωσης και συνθηκών εργασίας του εργατικού δυναμικού θα προκύψει από την λειτουργία της Κοινής Αγοράς, η οποία θα ευνοήσει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων.
- (1184) Υποθ. 281,283-285 και 287/85, ECR 1987, σελ. 3203 επομ.
- (1185) ο.π. σελ. 3204

- (1186) Ipsen Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Δίκαιο, II σελ. 549 P.J.G. Kapteyn - P.V. Van Themaat ο.π. σελ. 72
- (1187) Kapteyn - Van Themaat ο.π.
- (1188) βλεπ. κοινές υποθέσεις 9 και 11/71, ECR 1972 σελ. 391 επομ.
- (1189) Ομιλούμε εν προκειμένω για γενικούς εισαγγελείς διότι στις προκειμένες υποθέσεις κατ' αρχάς κατέθεσε αιτιολογημένες προτάσεις ο γεν. Εισαγγελέας Dutheillet de Lamothé (στις 14-7-1971) και εν συνεχεία λόγω του επισυμβάντος θανάτου του ο γεν. Εισαγγελέας Mayras (24-5-72), ο οποίος ορκίσθηκε ως αντικαταστάτης του.
- (1190) Το καλοκαίρι του 1969.
- (1191) ECR 1972, σελ. 415, προτάσεις γεν. Εισαγγελέα Mayras.
- (1192) Κανονισμός Συμβουλίου 1586/69 Ο.Υ. 12/8/69.
- (1193) Προτάσεις γεν. Εισαγγελέα Dutheillet de Lamothé, ECR 1972, 409
- (1194) ECR 1972, 417, γεν. Εισαγγελέας Mayras.
- (1195) Γεν. Εισαγγελέας Mayras, ο.π.
- (1196) Εκθεση Spraak.- ο.π. σελ. 87
- (1197) Γεν. Εισαγγελέας Mayras, ECR 1972, σελ. 417.
- (1198) βλεπ. Κανονισμό Επιτροπής 1670/69 της 22ας Αυγούστου 1969, J.O. 22-8-1969, L 214, ρ.7, και Κανονισμό Επιτροπής 1505/70 28-7-1970, J.O. της 29ης Ιουλίου 1970, L166, ρ.33.
- (1199) βλεπ. υπόθεση 65/69 ECR 1970
- (2000) ECR 1972, σελ. 398.
- (2001) ECR 1972, σελ. 398.
- (2002) ο.π.
- (2003) ο.π.
- (2004) ο.π.
- (2005) ECR 1972 σελ. 398
- (2006) ο.π.
- (2007) ο.π. σελ. 399
- (2008) Εν προκειμένω η Επιτροπή αναφέρθηκε στα αποτελέσματα της συντελούμενης στα πλαίσια της Κοινότητας μερικής ολοκλήρωσης ή πατριάλ integration ή ατελούς ολοκλήρωσης, καθ' ημάς. Σχετική είναι επ' αυτού και η πρόσφατη απόφαση του ΟΕΚ αναφορικά με την μερική ολοκλήρωση στα πλαίσια της συνθήκης της ΕΟΚ στην ελληνικού ενδιαφέροντος υπόθεση 132/1988 Επιτροπή Ελλάδας Συλλ. 1990 σελ. 1592-1593.
- (2009) ECR 1972 σελ. 400
- (2010) ο.π.
- (2011) βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα Mayras ECR 1972 σελ. 415-423
- (2012) ο.π. σελ. 418
- (2013) ο.π. σελ. 419
- (2014) ECR 1972 σελ. 419
- (2015) ο.π.
- (2016) υποθ. 5/73 Aktien - Zuckerfabrik Schoppenstedt v Council
- (2017) ECR 1972, σελ. 419
- (2018) ο.π.
- (2019) ECR 1972, σελ. 419
- (2020) ECR 1972, σελ. 419.

- (2021) Όπλαδή μεταξύ της υποτιμήσεως του γαλλικού φράγκου και της προσαρμογής των συναλλαγματικών ισοτιμιών του γερμανικού μάρκου και της Ολλανδικής γκίλντας.
- (2022) ECR 1972 σελ. 422
- (2023) Άρθρο 103 συνθ. ΕΟΚ.
- (2024) ECR 1972, σελ. 422
- (2025) ECR 1972 σελ. 403-403 σημείο 13.
- (2026) Όπλαδή τους Κανονισμούς 1586/69 και 1432/70. ECR 1972, σελ. 404 σημεία 14-20.
- (2027] ECR 1972, σελ. 405 σκέψη 21.
- (2028) ο.π. σημ. 22
- (2029] ο.π. σελ. 405 σκέψη 26.
- (2030) ECR 1972 σελ. 406, σκέψη 29.
- (2031) ECR 1972, σελ. 406 σκέψη 30
- (2032) ο.π. σκέψη 31
- (2033) ο.π. σκέψη 32
- (2034) ECR 1972, σελ. 406 σκέψη 33.
- (2035) ECR 1972, σελ. 406, σκέψη 34.
- (2036) ο.π. σελ. 407 σκέψη 45
- (2037) ο.π. σκέψη 42
- (2038) P.J.G. Kapteyn and P.V. Van Themaat, Introduction to the law of the European Communities σελ. 390 σημ. 54 και Snyder: Law of the Common Agricultural Policy, London 1985.
- (2039) βλεπ. Warner, ECR 1977, σελ. 1850.
- (2040) ECR 1973, σελ. 1118 σε συνδυασμό με σελ. 1163
- (2041) ο.π.
- (2042) ECR 1973, σελ. 1118, σε συνδυασμό με σελ. 1163.
- (2043) ECR 1973 σελ. 1119 σε συνδυασμό με σελ. 1163
- (2044) ο.π. σελ. 1119
- (2045) Resolution της 9/5/71, D.J. C 58 10/6/71, σελ. 1
- (2046) ο.π. σελ. 1138
- (2047) ECR 1973, σελ. 1138
- (2048) ECR 1973, σελ. 1138
- (2049) Κανονισμός 974/71, ο.π.
- (2050) ο.π.
- (2051) ο.π.
- (2052) ο.π. σελ. 1139
- (2053) ECR 1973, σελ. 1140
- (2054) ο.π.
- (2055) ο.π.
- (2056) ECR 1973, σελ. 1140
- (2057) Για την υποχρέωση διαβουλεύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου κατ'άρθρο 43 παρ.2 βλεπ. υποθ. 138/79 S.A. Roquette Freres v Council of the European Communities ECR 1980, σελ. 3333 και 139/79 Maizena GmbH v Council of the European Communities, ECR 1980 σελ. 3393, επομ.
- (2058) ECR, 1973 σελ. 1142
- (2059) ο.π.

- (2060) ECR 1979, σελ. 1143
- (2061) ο.π.
- (2062) ECR, 1973, σελ. 1143
- (2063) ο.π. σελ. 1145
- (2064) ο.π.
- (2065) ECR 1973, σελ. 1145
- (2066) ECR 1979 σελ. 1146
- (2067) ο.π.
- (2068) ο.π. σελ. 1148
- (2069) ο.π.
- (2070) ECR 1973, σελ. 1163 - 1173.
- (2071) ο.π. σελ. 1164
- (20720) ο.π. σελ. 1165
- (2073) ο.π. σελ. 1166
- (2074) ο.π.
- (2075) ECR 1973, σελ. 1166
- (2076) ECR 1973, σελ. 1171
- (2077) ο.π.
- (2078) ο.π.
- (2079) ECR 1973, σελ. 1171
- (2080) ECR 1973 σελ. 1149, σκέψη 4
- (2081) ο.π.
- (2082) ECR 1973, σελ. 1149
- (2083) Το αυτό ισχύει και για κάθε άλλο κράτος-μέλος το οποίο επέτρεπε κατά τις εμπορικές συναλλαγές διακύμανση του νομίσματος του μεγαλύτερη από την επιτρεπόμενη από τους διεθνείς κανόνες. ECR 1973, σελ. 1119 K. Roemer.
- (2084) ECR 1973, σελ. 1150 σκέψη 5
- (2085) ECR 1973, σελ. 1151, σκέψη 12
- (2086) ο.π.
- (2087) ο.π.
- (2088) ECR 1973, σελ. 1151-1152
- (2089) ο.π. σελ. 1152, σκέψη 13
- (2090) ο.π.
- (2091) ο.π. σημείο 14
- (2092) ECR 1973, σελ. 1152
- (2093) Ητοι το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ο.π. σελ. 1152
- (2094) ο.π. σημείο 15
- (2095) ECR 1973, σελ. 1152
- (2096) ECR 1973, σελ. 1153
- (2097) ο.π. σελ. 1155
- (2098) ECR 1973, σελ. 1161, σκέψη 39
- (2099) ο.π.
- [2100] ECR 1973, σελ. 1161
- [2101] ECR 1973, σελ. 1161
- [2102] υποθ. 5/73, ECR 1973 σελ. 1091
- [2103] Φορολογικό Δικαστήριο.
- [2104] ECR 1973, σελ. 1097

- [2105] ο.π.σελ. 1098
- [2106] ο.π. σελ. 1097
- [2107] ο.π.
- [2108] ECR 1973, σελ. 1098
- [2109] ο.π.
- [2110] ECR 1973, σελ. 1103
- [2111] βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις K. Roemer ECR 1973,σελ.1118-1134
- [2112] ο.π. σελ. 1122
- [2113] ECR 1973, σελ . 1122
- [2114] ο.π.
- [2115] ο.π.
- [2116] ο.π.
- [2117] ECR, 1973, σελ. 1127 ομοίως βλεπ. και υποθ. 9, & 11/71 ECR 1972
ιδίως σελ. 406 σκέψη 33 αλλά και 42.
- [2118] Ητοι ένα δίκαιο βιοτικό επίπεδο στους γεωργικούς πληθυσμούς
- [2119] ECR 1973, σελ. 1128.
- [2120] ECR 1973 σελ. 1112, σκέψη 24.
- [2121] ο.π.
- [2122] ECR 1973, σελ. 1112
- [2123] ο.π.
- [2124] ECR 1973 σελ.1113
- [2125] ο.π. σκέψη 26
- [2126] ο.π.
- [2127] ECR 1973, σελ. 1113
- [2128] ο.π.
- [2129] ECR 1973, σελ. 1113
- [2130] ο.π.
- [2131] υποθ. 10/73, ECR 1973, σελ. 1171 επομ.
- [2132] Ο Γεν. Εισαγγελέας Roemer παρουσίασε κοινές αιτιολογημένες
προτάσεις και για τις δύο αυτές υποθέσεις, ECR 1973, σελ. 1196.
- [2133] υποθ. 43/72, ECR 1973, σελ. 1055
- [2134] ομοίως και Rewe-Zentral υποθ. 10/73
- [2135] υποθ. 43/72, ECR 1973 σελ. 1058
- [2136] ήτοι Κανονισμός 1014/71 Ο.Υ. L 110 p.10 και Κανονισμός
1687/71 Ο.Υ. L 173 p. 1.
- [2137] υποθ. 9/73, ECR 1973, σελ. 1135
- [2138] υποθ. 43/72, ECR 1973 σελ. 1084
- [2139] ECR 1973, σελ. 1064
- [2140] βλεπ. προτάσεις H. Mayras, ECR 1973 σελ. 1076 επομ.
- [2141] Υποθ. 9 και 11/71 ο.π.
- [2142] ECR 1973 σελ. 1086
- [2143] ο.π.
- [2144] ο.π.
- [2145] ο.π. σελ. 1088
- [2146] ECR 1973 σελ. 1073 σημείο 19
- [2147] ο.π. σκέψη 20
- [2148] ο.π. σκέψη 21
- [2149] ο.π. σελ. 1073

- [2150] Υποθ. 74/74, ECR 1975 σελ. 533 επομ.
- [2151] βλεπ. Κανονισμό Επιτροπής 189/72 Ο.Υ. L24 28-1-72 σελ.25
- [2152] ECR 1975 σελ. 536, 537
- [2153] ο.π. σελ. 539
- [2154] ο.π.
- [2155] Κανονισμός 2041/73 Ο.Υ. L207, σελ. 34. Για το πρόβλημα ύπαρξης μεταβατικής περιόδου για την προστασία των εμπορών βλεπ. υποθ. 16/70 Rec 1970 , 921.
- [2156] ECR 1975, σελ. 539
- [2157] ο.π. σελ. 541
- [2158] ο.π.
- [2159] βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις Α. Trabuchi ο.π. σελ. 552-565
- [2160] ο.π. σελ. 555
- [2161] ο.π. σελ. 559
- [2162] ο.π. σελ. 561
- [2163] ECR 1975, σελ. 549 σκέψη 38
- [2164] ο.π. σκέψη 39
- [2165] ο.π. σκέψη 40
- [2166] ο.π. σκέψη 41
- [2167] ο.π. σελ. 550 σκέψη 42
- [2168] ο.π. σκέψη 43
- [2169] ο.π. ECR, 1975 σελ. 550 σκέψη 44
- [2170] ECR 1977 σελ. 1835 επομ.
- [2171] ECR 1977, σελ. 1837
- [2172] Ο.Υ. L79, 1976 p4
- [2173] ECR 1977 sel. 1837
- [2174] ο.π.
- [2175] ο.π
- [2176] ο.π. σελ. 1838
- [2177] ECR 1977 σελ. 1848 - 1849
- [2178] ECR 1977 σελ. 1848-1849
- [2179] ο.π. σελ. 1839
- [2180] βλεπ. υποθ. 43/72 Marken v Commission 1973 11 ECR 1055, 74/74 CNTA v Commission 1975, ECR 533 και 55/75 Balkan Import-Export 1976, ECR 19.
- [2181] ECR 1977, σελ. 1839
- [2182] ECR 1977, σελ. 1850, βλεπ. επίσης και υποθ. 5/73, Balkan, ECR 1973 σελ. 1091 ιδίως σκέψεις 13 και 14 της απόφασης, υποθ. 9/73, Schluter, ECR 1973 σελ. 1135, ιδίως σκέψεις 14 και 33, υποθ. 10/73 Rewe-Zentrale, ECR 1973, σελ. 1175, ιδίως σκέψεις 14 και 20, υποθ. 97/76 Merker ιδίως σκέψεις 16 και 17.
- [2183] ο.π. σελ. 1840
- [2184] ο.π.
- [2185] Επ'αυτού βλεπ. ειδικότερα υποθ. 55/75, Balkan, ECR 1976, σελ. 19 ιδίως σκέψη 10 απόφασης.
- [2186] Σχετική η υποθ. 2/75 EVST fur Getreide und Futtermittel v Mackprang ECR 1975 σελ. 607.

- [2187] ECR 1977, σελ. 1850. Στην περίπτωση αυτή έχουμε εκτροπή των εισαγωγών μέσω κρατών-μελών με υποτιμημένα νομίσματα λόγω χαμηλότερων τελών και εκτροπή των εξαγωγών μέσω κρατών-μελών με υπερτιμημένα νομίσματα λόγω υψηλότερων επιστροφών.
- [2188] ECR 1977, σελ. 1851 ομοίως βλεπ. υποθ. 5/73, 9/73, 10/73, 43/72 και 55/75.-
- [2189] ECR 1977, σελ. 1853.
- [2190] ο.π.
- [2191] ECR 1977, σελ. 1853.
- [2192] ο.π.
- [2193] υποθ. 5/73, ECR 1973 σελ. 1091 ιδίως σκέψη 24 της απόφασης.
- [2194] ECR 1977, σελ. 1854
- [2195] ο.π.
- [2196] ο.π.
- [2197] ο.π.
- [2198] ECR 1977, σελ. 1843
- [2199] ECR 1977, σκέψη 20
- [2200] ο.π. σκέψη 22
- [2201] ο.π. σκέψη 23
- [2202] ο.π. σελ. 1844
- [2203] Δηλαδή του Κανονισμού Συμβουλίου 974/71 για την νομιμότητα του οποίου το ΔΕΚ είχε εκφραστεί ήδη θετικά στις υποθέσεις που εξετάσαμε πιο πάνω.
- [2204] ο.π. σελ. 1844
- [2205] ECR 1977, σελ. 1844
- [2206] ο.π.
- [2207] βλεπ. παραπάνω υποθ. Schultzer
- [2208] βλεπ. παραπάνω υποθ. Schultzer, ECR 1973 σελ. 1143 και υποθ. Balkan 5/73, ECR 1973 σελ. 1103.
- [2209] υποθ. 5/73 και 9/73
- [2210] βλεπ. κυβέρνηση Ο.Ο. Γερμανίας υποθ. 5/73, ECR 1973, σελ. 1103.
- [2211] βλεπ. Robert L. Stern, The Commerce Clause and the National Economy, 1933-1946, Harvard Law Review, May and July 1946 σελ. 645-647 και 945-947.
- [2212] ο.π.
- [2213] βλεπ. και J. Warner ECR 1977, σελ. 1851 αλλά και υποθ. 5/73, 9/73, 10/73, 43/72 και 55/75, και K. Roemer, ECR 1973, 1128.
- [2214] ECR 1977, σελ. 1843
- [2215] ο.π.
- [2216] υποθ. United States v Darby Lumber Company 312 US 100, 61 Sct 451, 85 L ed 609 (1941).
- [2217] βλεπ. Robert. Stern ο.π. Harvard Law Review.
- [2218] βλεπ. παρακάτω αναλυτικότερα στο ειδικό κεφάλαιο της παρούσης.
- [2219] υποθ. 5/73, ECR 1973, σελ. 1112.
- [2220] ο.π.
- [2221] βλεπ. υποθ. 5/73, Balkan ο.π.
- [2222] Υποθ. 43/72 σελ. 1073
- [2223] ο.π. σελ. 1081

- [2224] ο.π. σελ. 1073
- [2225] Υποθ. 74/74, ECR 1975, σελ. 950
- [2226] βλεπ. θέσεις Επιτροπής ECR 1973, σελ. 1143 και 1145 αλλά και ΟΕΚ ο.π. σελ. 1161
- [2227] Υποθ. 9/73, ECR 1973, σελ. 1155, ΟΕΚ
- [2228] βλεπ. Συμβούλιο υποθ. 5/73, ECR 1973, σελ. 1097
- [2229] Roemer, ο.π. σελ. 1122
- [2230] ο.π.
- [2231] J.P. Warner, ECR 1977, σελ. 1854
- [2232] ECR, 1977, σελ. 1854
- [2233] ο.π.
- [2234] Για τις τιμές των γεωργικών προϊόντων 1992-1993 βλεπ. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Έκθεση Antonio Navarro, P.E. 200 480/τελ/Α, ιδίως σελ. 10 ένθα γίνεται ρητή μνεία του άρθρου 43 συνθ. ΕΟΚ. Βλεπ. επίσης πρόταση Επιτροπής προς Συμβούλιο COM (92) 0094 τελικό, αλλά και κλήση προς γνωμοδότηση έγγραφο Συμβουλίου C3-0181/92 με το οποίο καλείται το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να γνωμοδοτήσει σχετικά.
- [2235] Επ'αυτών βλεπ. παρακάτω αναλυτικότερα
- [2236] Δεν νομίζουμε όμως ότι βάσει της νομολογίας του ΟΕΚ θα είχε κάποια τύχη η αγωγή τους εάν στηριζόταν μόνο στο άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ βλεπ. υποθ. 126/86 Ζάρτα ECR 1987 σελ. 3698. Η ττοιούτη 126/86 πραγματοποίηση του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ εκ μέρους του ΟΕΚ μας βρίσκει εντελώς αντιθέτους για λόγους που αναλύονται παρακάτω.
- [2237] Υποθ. 5/67 ECR 1968 σελ. 83
- [2238] Υποθ. 6/78, ECR 1978, σελ. 1675
- [2239] Υποθ. 4/79, ECR 1980, σελ. 2823
- [2240] Υποθ. 58/86 ECR 1987
- [2241] ECR 1968 σελ. 83 επομ.
- [2242] O.J. 20/4/62, σελ. 965
- [2243] Άρθρο 1 Κανονισμού Συμβουλίου 65/65 O.J. No 86 /65 σελ. 1458
- [2244] ECR 1968, σελ. 86
- [2245] ECR 1968, σελ. 86
- [2246] ο.π. σελ. 91
- [2247] ο.π. σελ. 102
- [2248] ο.π.
- [2249] Άρθρα 39 παρ. δ' και παρ. ε' συνθ. ΕΟΚ, ECR 1968 σελ. 102
- [2250] ο.π. σελ. 89
- [2251] ο.π.
- [2252] Άρθρο 110 συνθ. ΕΟΚ ομείως και Beus, ECR 1968, σελ. 102 βλεπ. επίσης και υποθ. 5/73, Balkan - I ECR 1973, σελ. 1095 όπου πέραν της ενδεχόμενης παραβίασης του άρθρου 110 συνθ. ΕΟΚ, τέθηκε και θέμα παραβίασης της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής που συνδεόταν με τις διατάξεις της ΓΚΑΤ.
- [2253] Άρθρο 39 παρ. 1β' συνθ. ΕΟΚ.

- [2254] ECR 1968, σελ. 89. Οι ισχυρισμοί αυτοί της Επιτροπής που εκπροσωπήθηκε από τον νομικό της σύμβουλο Ehlermann (ECR 1968, σελ. 87) ουσιαστικά έγιναν δεκτοί από το ΔΕΚ σε πληθώρα υποθέσεων που αφορούσαν την σύγκρουση των σκοπών της κοινής γεωργικής πολιτικής, και οι οποίες ήδη έχουν αναλυθεί στο παρόν κεφάλαιο της διατριβής μας.
- [2255] βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις J. Gand , ECR 1968, σελ. 101-113. Στην προκείμενη υπόθεση ο J. Gand παρουσίασε δύο κεχωρισμένες αιτιολογημένες προτάσεις στις 22-6-1967 και 30-11-1967, καθόσον το Δικαστήριο διέταξε την επαναδιαξαγωγή της προφορικής συζητήσεως της εν λόγω υποθέσεως, (ECR 1968, σελ. 107)
- [2256] Υποθ. Meroni, 9/56, ECR 1958, σελ. 157.
- [2257] ECR 1968, σελ. 102
- [2258] ο.π.
- [2259] ο.π.
- [2260] ECR 1968, σελ. 102
- [2261] ο.π. σελ. 103
- [2262] ECR 1958 σελ. 107
- [2263] ο.π.
- [2264] ο.π. σελ. 93
- [2265] ECR 1968 σελ. 97
- [2266] ο.π.
- [2267] ο.π. σελ. 98
- [2268] ECR 1968, σελ. 68.
- [2269] ο.π.
- [2270] ο.π.
- [2271] Υποθ. 55/75 ECR 1976, σελ. 19 επομ.
- [2272] βλεπ. υποθ. 5/73, ECR 1973, σελ. 1091
- [2273] ECR 1976, σελ. 25
- [2274] βλεπ. ECR 1973, σελ. 1104 - 1118
- [2275] ο.π. σελ. 1133
- [2276] ECR 1973, σελ. 1133
- [2277] ECR 1976 , σελ. 25
- [2278] βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις G. Reischl ECR 1976, σελ. 34-42
- [2279] ECR 1976, σελ. 38
- [2280] ο.π. σελ. 31-32
- [2281] ο.π.
- [2282] ο.π. σκέψη 15
- [2283] Υποθ. 6/78, ECR 1978, σελ. 1675
- [2284] O.J. English Special Edition 27/3/72,
- [2285] ECR 1978, 1676 [...] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα F. Carotorti, ECR 1978 σελ. 1686 - 1694
- [2286] ο.π. σελ. 1691
- [2287] ο.π.
- [2288] ECR 1978, σελ. 1683
- [2289] ο.π.
- [2290] ECR 1978, σελ. 1683
- [2291] ο.π.

- [2292] ο.π.
- [2293] Υποθ. 4/79, ECR 1980 σελ. 2823 επομ.
- [2294] βλεπ. δύο αιτιολογημένες προτάσεις του γεν. Εισαγγελέα επί της αυτής υποθέσεως λόγω επανάληψης της προφορικής διαδικασίας, ECR 1980 σελ. 2855-2875 και 2876 - 2882, ενέργεια την οποία χαρακτήρισε ως εντελώς ασύνηθες βήμα, ECR 1980, σελ. 2876.
- [2295] ο.π. σελ. 2859
- [2296] ο.π. σελ. 2845 σκέψη 20
- [2297] ο.π. σκέψη 22
- [2298] ECR 1980, σελ. 2845 παράγραφος 22
- [2299] ο.π. σελ. 2851 παράγραφος 38
- [2300] ο.π. παράγραφος 40
- [2301] ο.π. παράγραφος 39
- [2302] Υποθ. 58/86 Cooperative Agricole d' approvisionnement des Avirons Receveur des douanes Saint Denis, ECR 1987, σελ. 1525 επομ.
- [2303] ο.π. σελ. 1529
- [2304] ο.π. σελ. 1526
- [2305] ECR 1987, σελ. 1529
- [2306] ο.π. σελ. 1530
- [2307] ο.π. σελ. 1535
- [2308] βλεπ. σελ. 1534 - 1538 ο.π.
- [2309] ο.π. σελ. 1534
- [2310] ECR 1987, σελ. 1534
- [2311] ο.π. σελ. 1538
- [2312] ECR 1987, σελ. 1542
- [2313] βλεπ. υποθ. 17/67 Neumann v Hamptzollamt Hof, ECR 1967, 441
- [2314] ECR 1987, σελ. 1543 παράγραφος 9
- [2315] ο.π. παράγραφος 9
- [2316] ο.π. παράγραφος 10
- [2317] Υποθ. 5/67, ECR 1968, σελ. 98
- [2318] Υποθ. 4/79, H. Mayras ECR 1980, σελ. 2859
- [2319] Υποθ. 58/86, ECR 1987, 1529 και 1543
- [2320] Υποθ. 6/78, ECR 1978, 1683
- [2321] P. Pescatore, Les objectifs de la Communauté Européenne Comme principes d' interpretation dans la Jurisprudence de la Cour de justice, στο Miscellanea W.J. Ganshof Van der Meersch, Vol II Brussels 1972, σελ. 347-349.
- [2322] βλεπ. υποθ. 26/69 Stauder ECR 1969, 419.
- [2322] βλεπ. υποθ. 26/69 Stauder ECR 1969, 419.
- [2323] Υποθ. 11/70, ECR 1970, σελ. 1121 επομ.
- [2324] Υποθ. 44/79, ECR 1979, σελ. 3729.
- [2325] ECR 1970, σελ. 1125 επομ. [2326] Verwaltungsgericht [2327] O.J. Special Edition 1967 p.33 [2328] O.J. 1967 No 204 p.16
- [2329] ECR 1970, 1127
- [2330] ο.π.
- [2331] ο.π.
- [2332] ο.π. σελ. 1128
- [2333] ECR 1970, σελ. 1146

- [2334] ο.π. σελ. 1132
- [2335] Η οποία είναι προφανές ότι οδηγεί σε μείωση του εισοδήματος των παραγωγών
- [2336] ECR 1970, σελ. 1132
- [2337] ο.π.
- [2338] βλεπ. προτάσεις γεν. εισαγγελέα ECR 1970 , σελ. 1140 - 1155
- [2339] ο.π σελ. 1146-1147
- [2340] ο.π. σελ. 1147
- [2341] ECR 1970, σελ. 1148
- [2342] ο.π. σελ. 1149
- [2343] ο.π.
- [2344] ο.π. σελ.1134
- [2345] ο.π.
- [2346] ECR 1970, σελ. 1134
- [2347] ο.π. σελ. 1136
- [2348] ο.π. σελ. 1137
- [2349] Υποθ. 44/79, Liselotte Hauer v Land Rheinland Pfalz, ECR 1979 σελ. 3729.
- [2350] ο.π. σελ. 3730
- [2351] O.J. L 135 p. 32
- [2352] Verwaltungsgericht του Neustadt
- [2353] ECR 1979, σελ. 3731.
- [2354] ECR 1977, σελ. 3731
- [2355] ο.π. σελ. 3744
- [2356] ο.π. σελ. 3733
- [2357] ο.π.
- [2358] ο.π.
- [2359] ο.π.
- [2360] τριών ετών, βλεπ. ο.π, ECR 1977, σελ. 3733.
- [2361] ECR 1979, σελ.3734
- [2362] ο.π.
- [2363] ο.π.
- [2364] ο.π.
- [2365] ECR 1979, σελ. 3736
- [2366] ECR, 1979, σελ. 3736.
- [2367] ο.π. σελ. 3738
- [2368] βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις γεν. Εισαγγελέα F. Capotorti ECR 1979, σελ. 3752 - 3765.
- [2369] βλεπ. υποθ. 26/69 Stauder ECR 1969 419, υποθ. 11/70 Internationale Handels Sgesellschaft. ECR 1970, 1125, υποθ. 4/73 Nold ECR 1974, 491, υποθ. 36/75 Rutili ECR 1975,1219 και υποθ. 149/77 Defienne ECR 1978,1365.
- [2370] ECR 1979, σελ. 3759
- [2371] ECR 1979, σελ. 3763
- [2372] ο.π. σελ. 3747 σκέψη 23
- [2373] ο.π.
- [2374] ο.π. σελ. 3748 σκέψη 25

- [2375] ECR 1979, σελ. 3749
- [2376] ο.π.
- [2377] ο.π. σκέψη 30
- [2378] ο.π. σελ. 3750 σκέψη 32
- [2379] βλεπ. 304 US 144, 58 Sct 778, 82 Led 1924 (1938)
- [2380] ECR 1980 σελ. 3334, υποθ. 139/79 Roquetes Freres v Council
- [2381] ο.π.
- [2382] βλεπ. άρθρο 43 παρ.2 συνθ. ΕΟΚ.
- [2383] Υποθ. 9/73, ECR 1973, σελ. 1135 επομ.
- [2384] ο.π. σελ. 1151 σημείο 12
- [2385] Υποθ. 138/79, S.A. Roquette Freres v Council of the European Communities ECR 1980 σελ. 3333 επ.
- [2386] Υποθ. 139/79 Maizena GmbH v Council of the European Communities ECR 1980 σελ. 3393 επομ.
- [2387] O.J. L 162 p.10 και O.J. L 176 p.37
- [2388] ECR 1980 σελ. 3377.
- [2389] ECR 1980 σελ. 3409 και 3346
- [2390] ECR 1980 σελ.3341
- [2391] βλεπ. αιτιολογημένες προτάσεις G. Reischl ECR 1980 σελ. 3362-3391 κοινές και τις δύο ως άνω υπ'αριθμ. 138/79 και 139/79 υποθέσεις.
- [2392] ECR 1980, σελ. 3375
- [2393] ο.π.
- [2394] ο.π. σελ. 3376
- [2395] ECR 1980, σελ. 3360
- [2396] ECR 1980, σελ. 3360 σκέψη 33
- [2397] Due consulation η
- [2398] ο.π.
- [2399] Υποθ. Goldberg v Kelly (1970) 397 US 254, 90 Sct 1011, 25 Led 2d 287 (1970)
- [2400] Due process of law
- [2401] βλεπ. Σύνταγμα Η.Π.Α., 14η Αναθεώρηση, Section I. Παρόμοιες συνταγματικές εγγυήσεις εφαρμόζονται και στην περίπτωση περικοπής επιδομάτων ανεργίας, βλεπ. Sherbert v Verner, 374 USA 398, 83 Sct 1790, 10 Led 2d 965 (1963).
- [2402] βλεπ. 14η Αναθεώρηση, Section I, και υπόθεση Goldberg αλλά και διαφωνούσα γνώμη (dissenting opinion) του δικαστή Black. Για την όλη προβληματική βλεπ. επίσης παρακάτω 126/86 F.Zaera ECR 1986 σελ. 3697 επομ.
- [2403] Υποθ. 34/62 Germany v Commission ECR 1963, σελ. 131 επομ.
- [2404] ο.π. σελ. 145
- [2405] βλεπ. υποθ. 5/67, Beus v Hauptzollamt Munchen, ECR 1968 σελ. 83 επομ.
- [2406] ECR 1968, σελ. 102-103.
- [2407] ο.π. σελ. 103
- [2408] ο.π. σελ. 98
- [2409] Υποθ. 5/73, ECR 1973 σελ. 1091

- [2410] ο.π. σελ. 1099
- [2411] 1) Υποθ. 45 /75, REWE - ZENTRALE DES LEBENSMITTEL- GROBHANDELS GMBH V HAUPTZOLLAMT LANDAU / PFALZ, ECR 1976, σελ. 181 επομ.
2) Υποθ. 91/75, HAUPTZOLLAMT GOTTINGEN AND BUNDESFINANZMINISTER V WOLFGANG MIRITZ GMBH AND CO, ECR 1976, σελ. 217.
- [2412] ECR 1976, σελ. 183 - 184.
- [2413] ο.π. σελ. 186 - 187.
- [2414] ECR 1976, σελ. 187.
- [2415] ECR 1976, σελ. 188.
- [2416] ο.π. σελ. 188.
- [2417] ο.π.
- [2418] Βλεπ. προτάσεις Γεν. Εισαγγελέα REISCHL, ECR 1976, σελ. 202 - 215
- [2419] ECR 1976, σελ. 206.
- [2420] ECR 1976, σελ. 206.
- [2421] ECR 1976, σελ. 206.
- [2422] ο.π.
- [2423] Βλεπ. επ'αυτού την απο 22-12-69 σύσταση της προς την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας σχετικά με την αναδιοργάνωση του κρατικού εμπορικού μονοπωλίου στον τομέα των αινοπνευματωδών ποτών.
- [2424] ο.π. σελ 207
- [2425] ο.π. σελ 208
- [2426] ECR 1976, σελ. 214.
- [2427] ο.π. σελ. 214.
- [2428] ο.π.
- [2430] ECR 1976, σελ. 219, Υποθ. 91/75 Hauptzollamt Gottingen and Bundesfinanzminister v Wolfgang Mititz GmbH and Co.
- [2431] ο.π.
- [2432] ECR 1976, σελ. 221
- [2433] ο.π.
- [2434] ECR 1976, σελ. 221
- [2435] ο.π.
- [2436] ο.π. σελ. 222
- [2437] ο.π. σελ. 221-222
- [2438] ο.π. σελ. 222 βλεπ. και θέση Επιτροπής J.O. C 46 1971 p.5
- [2439] ECR 1976 σελ. 222
- [2440] βλεπ. προτάσεις γενικού εισαγγελέα ECR 1976, σελ. 232-240
- [2441] ο.π. σελ. 237
- [2442] ο.π.
- [2443] ECR 1976, σελ. 238
- [2444] ECR 1976, σελ. 228
- [2445] ο.π. σελ. 230
- [2446] ο.π.
- [2447] ο.π. σελ. 230-231
- [2448] ECR 1976, σελ. 231.
- [2449] ο.π. σελ. 231 και 232
- [2450] βλεπ. και γεν. εισαγγελέα Trabucchi ο.π. σελ. 239
- [2451] ο.π. σελ. 226

- [2452] ο.π.
- [2453] ο.π. σελ. 227
- [2454] βλεπ. επ'αυτού υποθ. 13/70 Cinzano ECR 1970, 1089.
- [2455] βλεπ. και Commission v Luxemburg and Kingdom of Belgium κοινές υποθέσεις 2 και 3/62, ECR 1962, σελ. 425 και υποθ. 13/63 Italy v Commission ECR 1963, σελ. 165
- [2456] ECR 1976, σελ. 225.
- [2457] O.J. C46 1971 p.5 απάντηση στην 513/70 του κ. Kriedemann
- [2458] J.O. L31, 1970, p.20
- [2459] Υποθ. 48/74 Charmasson 1974 ECR 1383 επομ.
- [2460] ο.π.
- [2461] ECR 1976, σελ. 238
- [2462] Υποθ. 43/75, ECR 1976, σελ. 455
- [2463] ECR 1976 σελ. 481 βλεπ. επίσης ανωτέρω διατριβή
- [2464] Υποθ. 45/75 Rewe v Hauptzollamt Landau, ECR 1976 σελ. 181 επομ.
- [2465] Στην σύνθεση του αυτή την φορά είχαν προστεθεί και οι R.Monaco, P.Pescatore ECR ο.π. σελ. 183 σε συνδυασμό με σελ. 218.
- [2466] βλεπ. ECR 1976 σελ. 195, 199, 200 και 201.
- [2467] Υποθ. 91/75, ECR 1976, σελ. 217
- [2468] βλεπ. ECR 1976 σελ. 186-187 , όπου η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι το άρθρο 37 παρ.1 δεν δύναται να έχει άμεση ισχύ αφού η υποχρέωση διαρρύθμισης των εμπορικών μονοπωλίων την οποία επιβάλλει εξαρτάτο από την λήψη των κατ'άρθρο 37 παρ.4 καταλληλών μέτρων διασφάλισης της απασχόλησης και του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών. Βλεπ. επίσης ECR 1976 σελ. 188 όπου η Γερμανική Κυβέρνηση υποστήριξε ότι επίδικος φόρος επιβιβάτοταν χάριν των μεσαίων τάξεων και ήταν σύμφωνος κατ'άρθρο 37 παρ.4 και 92 επομ. συνθ. ΕΟΚ.
- [2469] ECR 1976, σελ. 202-215
- [2470] ECR 1976 σελ. 213 όπου μεταξύ άλλων επισημαίνει και το ενδεχόμενο κλείσιμο 27000 ποτοποιείων και 1300 αγροτικών ποτοποιείων.
- [2471] ο.π. σελ. 206, 208, 209, 213.
- [2472] ο.π. σελ. 214
- [2473] 17-2-1976
- [2474] ECR 1976 σελ. 218 όπου η σύνθεση του ΔΕΚ αποτελούμενη από τους Lecourt, Kutscher O'Keefe, Donner, Martens de Wilmars, Sorensen και Mackenzie Stuart.
- [2475] ECR 1976, σελ. 214 και 240
- [2476] ο.π. σελ. 239 και 240
- [2477] Διαδικασία κατά την οποία προβλέπεται η λήψη αποφάσεων στα πλαίσια του Συμβουλίου με ειδική πλειοψηφία μετά το τέλος του δευτέρου σταδίου της μεταβατικής περιόδου.
- [2478] Άρθρο 75 παρ.3 συνθ. ΕΟΚ
- [2479] Υποθ. 13/83, Συλλ. 1985 σελ. 1513 επομ.
- [2480] ο.π. σελ. 1546
- [2481] ο.π.
- [2482] ο.π.
- [2483] βλεπ. άρθρο Ζ, παράγραφος Ω-16 Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- [2484] Άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από Συνθήκη Μάαστριχτ αλλά και άρθρα 130 Α' και 130 Π συνθ. ΕΟΚ όπως ισχύει σήμερα.
- [2485] Υποθ. 53/81, D.M. LEVIN v STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE, ο Συλλ. 1982 σελ. 1035.
- [2486] Ολλανδικό Συμβούλιο Επικρατείας. Για τα ερωτήματα βλεπ. αναλυτικότερα Συλλ. ο.π. σελ. 1038.
- [2487] Εν προκειμένω τον προιστάμενο της τοπικής αυτονομίας του Άμστερνταμ.
- [2488] Στον Staatssecretaris van Justitie Συλλ. 1982 σελ. 1037
- [2489] ο.π.
- [2490] Συλλ. 1982, σελ. 1039
- [2491] ECR 1982, σελ. 1039
- [2492] ο.π.
- [2493] Συλλ. 1982, σελ. 1040
- [2494] Συλλ. 1982, σελ. 1040
- [2495] ο.π. σελ. 1041
- [2496] ο.π.
- [2497] Συλλ. 1982, σελ. 1042
- [2498] ο.π.
- [2499] ο.π. σελ. 1044
- [2500] Συλλ. 1982, σελ. 1044
- [2501] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα Συλλ. 1982, σελ. 1054-1061.
- [2502] Συλλ. 1982, σελ. 1055
- [2503] ο.π. σελ. 1056-1057
- [2504] ο.π. σελ. 1059
- [2505] ο.π. σελ. 1060
- [2506] ο.π. 1061
- [2507] Συλλ. 1982, σελ. 1061
- [2508] ο.π.
- [2509] ο.π. σελ. 1049, σκέψη 11
- [2510] ο.π. σκέψη 12
- [2511] Συλλ. 1982, σελ. 1049
- [2512] ο.π. σκέψη 14
- [2513] ο.π. σκέψη 15
- [2514] ο.π. σκέψη 1050
- [2515] Συλλ. 1982, σελ. 1050 σκέψη 16
- [2516] ο.π. σελ. 1055 σκέψη 18
- [2517] ο.π. σελ. 1050 σκέψη 17
- [2518] βλεπ. άρθρο 88' συνθήκη ΕΟΚ όπως τροποποιήθηκε από την Συνθήκη του Μάαστριχτ, σύμφωνα με την οποία κάθε πολίτης της Ένωσης έχει το δικαίωμα εκλέγειν και εκλέγεσθαι στις τοπικές εκλογές του κράτους υποδοχής.
Το αυτό ισχύει και για τις Ευρωεκλογές.
- [2519] βλεπ. σχετική έκθεση Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου για τον Ρατσισμό και την Ξενοφοβία.

- [2520] Σύμφωνα με το αυτονομιστικό κίνημα της Νομβαρδίας η Βόρειος Ιταλία θα πρέπει να αυτονομηθεί καθώς παράγει το 64% του ακαθάριστου Ιταλικού Εθνικού Προϊόντος και παρέχει το 75% του οικονομικού πλούτου της Χερσονήσου. βλεπ. Nouvelle Obsterveateur - Τα ΝΕΑ 29/5/92, σελ. 26
- [2521] βλεπ. υποθ. City of New York v Miln 11 Fet 102, 9 Led 648 (1837)
- [2522] βλεπ. J. Grossman - R. Wells, Constitutional law and Judicial Policy Making, σελ. 650.
- [2523] βλεπ. 314 US 160, 62 Sct 164, 86 Led 119 (1941).
- [2524] ο.π. J. Grossman - R. Wells.
- [2525] ECR 1982, ιδίως σελ. 1049 σκέψεις 14 και 15. Βλεπ. επίσης ανάλυση της υπόθεση αυτής στην παρούσα διατριβή μας.
- [2526] βλεπ. υποθ. Edward v California ο.π. γνώμη Δικαστή Jackson.
- [2527] Συλλ. 1982, σελ. 1050, σκέψη 15
- [2528] Υποθ. 91/75 ECR 1976 σελ. 238-239
- [2529] βλεπ. 405 US 56, 92 Sct 862, 31 Led 2d 36 (1972).
- [2530] ο.π.
- [2531] βλεπ. έκθεση Σπασκ ως άνω παρούσα διατριβή.
- [2532] Συλλ. 1982, σελ. 1044.
- [2533] 394 US 618, 89 Sct 1322, 22 LEd 2d 600 (1969).
- [2534] βλεπ. επίσης παρόμοια απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου στην υπόθεση Memorial Hospital v Maricopa Country όπου το δικαίωμα εισόδου και διαμονής στην Πολιτεία του New Mexico αποτρεπόταν έμμεσα μέσω της μη χορήγησης ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στους άπορους οι οποίοι δεν διέμεναν επί ένα έτος τουλάχιστον στην εν λόγω Πολιτεία, 415 US 250, 94 Sct 1076 LEd 2d 306 (1974)
- [2535] Συλλ. 1984, σελ. 3199 επομ.
- [2536] Συλλ. 1985 σελ. 973 επομ.
Για το "κοινωνικό πλεονέκτημα" του άρθρου 7 παρ.2 Κανονισμού 1612/68 βλεπ. και υποθ. Even 207/78, Rec σελ. 2019, και υποθ. Reina 65/81, Συλλ. 1982, σελ. 33 και για τη μεταχείριση στα πλαίσια του εν λόγω άρθρου υποθ. Cristini 32/75 Rec σελ. 1085, υποθ. Inzirillo 63/76 Rec σελ. 2057.
- [2537] βλεπ. προτάσεις Darmon, γεν. Εισαγγελία στην υπόθεση 249/83, Συλλ. 1985, σελ. 980.
- [2538] βλεπ. ΟΕΚ υποθ. 249/83 όπου μεταξύ άλλων αποφάνθηκε "..... η επέκταση (των πλεονεκτημάτων) στους εργαζομένους υπηκόους άλλων κρατών-μελών εμφανίζεται επομένως ικανή να διευκολύνει την κινητικότητα τους στο εσωτερικό της Κοινότητας" Συλλ. 1985, σελ. 988, παράγραφος 20 και Ανώτατο Δικαστήριο ΗΠΑ υποθ. Shapiro v Thompson ένθα αποφάνθηκε μεταξύ άλλων "Το Δικαστήριο αυτό πρό πολλού αναγνώρισε ότι η φύση της Ομοσπονδιακής Ένωσης και η συνταγματική έννοια της προσωπικής ελευθερίας απαιτούν όπως όλοι οι πολίτες είναι ελεύθεροι να ταξιδεύουν χωρίς νομικούς περιορισμούς καθ'όλα τα μήκη και τα πλάτη της Επικράτειας...." (Η μετάφραση είναι δική μου).

- [2613] ECR 1969, σελ. 223
- [2614] ο.π.
- [2615] ECR 1969, σελ. 223
- [2616] ο.π. σελ. 225
- [2617] ECR 1974, σελ. 725 και 711
- [2618] ο.π. σελ. 725
- [2619] ο.π. σελ. 713
- [2620] ο.π.
- [2621] ECR 1974, σελ. 713-714
- [2622] ο.π. σελ. 714
- [2623] ο.π.
- [2624] βλεπ. προτάσεις J.P. Warner , ECR 1974, σελ. 722+728
- [2625] ο.π. σελ. 727
- [2626] ο.π.
- [2627] ECR 1974, σελ. 727
- [2628] ο.π.
- [2629] ECR 1974, σελ. 728
- [2630] ο.π.
- [2631] ο.π. σελ. 718
- [2632] ο.π.
- [2633] ECR 1974, σελ. 718
- [2634] ο.π. σελ. 719
- [2635] ECR 1974, σελ. 718
- [2636] ο.π. σελ. 720
- [2637] ο.π. σκέψη 18
- [2638] ο.π. σελ. 721 σκέψη 19
- [2639] Υποθ. 82/77, Openbaar Ministerie of the Netherlands v Van Tiggele, ECR 1978, σελ. 27
- [2640] ο.π.
- [2641] ECR 1978, σελ. 27.
- [2642] ο.π. σελ. 30
- [2643] ο.π.
- [2644] ECR 1978, σελ. 31
βλεπ. επίσης επ'αυτού και υποθ. 91/75 ECR 1976 σελ. 117.
- [2645] ECR 1978, σελ. 28
- [2646] ο.π. σελ. 31
- [2647] ECR 1978, σελ. 34
- [2648] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα, ECR 1978, σελ. 42-53.
- [2649] ο.π. σελ. 47
- [2650] ο.π. σελ. 49
- [2651] ο.π. σελ. 52
- [2652] ο.π. σελ. 53
- [2653] ECR 1978, σελ. 39, παράγραφος 11
- [2654] ο.π. παράγραφος 12
- [2655] ECR 1978, σελ. 39
- [2656] ο.π.
- [2657] ο.π. παράγραφος 14
- [2658] ο.π. σελ. 40

- [2659] ο.π. σελ. 41-42
- [2660] ECR 1978, σελ. 42
- [2661] Υποθ. 281,283-285, και 287/85, ECR 1987, σελ. 3203 επαμ.
- [2662] ο.π. σελ. 3209
- [2663] ο.π.
- [2664] ο.π. Θέσεις Ηνωμένων Βασιλείου και Ο.Δ. Γερμανίας
- [2665] ο.π. σελ. 3210
- [2666] ο.π.
- [2667] ECR 1987, σελ. 3211
- [2668] ECR 1987, σελ. 3213
- [2669] ο.π. σελ. 3214
- [2670] ο.π. σελ. 3217
- [2671] ο.π.
- [2672] ο.π. σελ. 3223
- [2673] ο.π. σελ. 3241
- [2674] ECR 1987, σελ. 3242
- [2675] ECR 1987, σελ. 3242.
- [2676] ο.π. σελ. 3250
- [2677] ο.π.
- [2678] ο.π. σελ. 3251
- [2679] ο.π. ECR 1987, σελ. 3251
- [2680] ο.π.
- [2681] ECR 1987, σελ. 3252
- [2682] ο.π.
- [2683] ECR 1987, σελ. 3253
- [2684] ο.π.
- [2685] ο.π. σελ. 3255
- [2686] Συλλ. 1981, σελ. 802
- [2687] ECR 1976, σελ. 472, σκέψη 15
- [2688] ECR 1987, σελ. 3697
- [2689] Υποθ. Hofmann, 184/83, Συλλ. 1984, σελ. 3075 σκέψη 24
- [2690] βλεπ. και Manchini ο.π. ECR . 1987, σελ. 3223 αλλά και Paul Taylor, The limits of European Integration, σελ. 196-231, στο Κεφάλαιο, Social policy and the limits of integration.

- [2691] Για τον Φανκτιοναλισμό (functionalism) βλεπ.
- 1) Paul Taylor "Funtionalism: the Theory of David Mitrany στο Paul Taylor - A.J.R. Groom (Editors) International Organization A. Conceptual Approach, σελ. 236-252.
  - 2) David Mitrany: A, working Peace System Chicago, 1943 & 1966
  - 3) Funtionalism and International Relations, Theory and Practice A.J.R.-Groom - Paul Taylor, Editors.
  - 4) Paul Taylor: The funtionalist Approach to the problem of International order: a Defence, στο Political Studies Vol XVI, October 1968, σελ. 393-409.
  - 5) D. Mitrany: "The prospect of Integration Federal σε Funtional, J.C.M.S. 1965,66 σελ. 119 στο Κ.Α. Στεφάνου Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση σελ. 23.
  - 6) Στα Ελληνικά:
Κ.Α. Στεφάνου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση, Ι. Ουτ. Ευρώπη, σελ.2-3
- [2692] Paul Taylor, The Limits of International Integration σελ. 196.
[2693] ο.π. σελ. 191

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο   Τ Ρ Ι Τ Ο

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

1.- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της συνθ. ΕΟΚ η Κοινότητα έχει ως αποστολή της επίσης πέραν των οικονομικών και κοινωνικών σκοπών που έχουν προπεριγραφεί, να προάγει σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών που συνενώνει.

Πρόκειται για ένα πολιτικό σκοπό [2694] ο οποίος δεν αποβλέπει μόνο στην διαμόρφωση πολύ στενών πολιτικών και οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας αλλά θέτει ταυτόχρονα τις βάσεις μίας διαρκούς στενότερης ένωσης των ευρωπαϊκών λαών [2695] και παγιώνει την διαφύλαξη της ειρήνης και της ελευθερίας [2696]

Περαιτέρω ο μετασχηματισμός των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών οδηγεί σε μία Ευρωπαϊκή Ένωση [2697], η οποία θα διαθέτει ως πυλώνες της τις τρεις Κοινότητες και την Ευρωπαϊκή συνεργασία στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής [2698].

Επομένως η οικοδόμηση σχέσεων περισσότερο στενών μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας αποτελεί θεμέλιο λίθο της κατά στάδια [2699] πολιτικής, ολοκλήρωσης της Ευρώπης, η οποία μετά την αποτυχία του εγχειρήματος της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας έπρεπε να επιτευχθεί μέσω άλλων μεθόδων και δρόμων, κυρίως δε με την αξιοποίηση του οικονομικού πεδίου [2700].

Σύμφωνα δε με την θεωρία των νεο-φανκταναλιστών [2701] αναμενόταν ότι η επιτυχία στο οικονομικό επίπεδο θα οδηγούσε σε εκχύλιση (spill-over) της διαδικασίας ολοκλήρωσης και στο πολιτικό επίπεδο [2702].

Ο σκοπός όμως της Ενωμένης Ευρώπης παρουσιαζόταν ιδιαίτερα μακρινός ακόμη και στο όραμα του P. Spaak [2703].

Σύμφωνα με τον διακεκριμένο καθηγητή Πανεπιστημίου και πρώην μέλος του ΔΕΚ P. Pescatore, απώτατος σκοπός των Κοινοτικών Συνθηκών και ιδίως αυτής περι ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας είναι η Πολιτική Ένωση της Ευρώπης [2704].

Ο P. Pescatore διαχώρισε τους σκοπούς της Κοινότητας σε βραχυπρόθεσμους μεσοπρόθεσμούς και μακροπρόθεσμούς.

Στους βραχυπρόθεσμους σκοπούς συμπεριέλαβε την δημιουργία της τελωνιακής ένωσης, στους μεσοπρόθεσμούς την οικονομική ένωση και στους μακροπρόθεσμούς την πολιτική ένωση [2705]

Οι απόψεις αυτές είναι όμοιες με αυτές που εξέφρασε ο M. Lagrange στην υπόθεση 1/54 όπου τόνισε ότι μακροπρόθεσμος σκοπός της ΕΚΑΧ ήταν η έναρξη

της πολιτικής ενοποίησης της Ευρώπης [2706].

2.

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Οι θέσεις αυτές του P. Pescatore έγιναν δεκτές από το δικαστήριο 18 ολόκληρα χρόνια μετά. Είχε εν τω μεταξύ μεσολαβήσει η διενέργεια άμεσων εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η υπογραφή της Ενιαίας Πράξης και η σύγκλιση των δύο διακυβερνητικών διασκέψεων για την αναθεώρηση της συνθήκης της ΕΟΚ και την ίδρυση της ΟΝΕ και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η γνωμοδότηση 1/91 εκδόθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1991, ημέρα Σάββατο!! [2707], τέσσερις μόλις ημέρες μετά την διάσκεψη Κορυφής του Μάαστριχτ η οποία έλαβε χώρα στις 10 και 11 Δεκεμβρίου 1991 και η οποία μεταξύ άλλων αποφάσισε την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Είναι επομένως άμεσα επηρεασμένη από τον απόηχο των πολιτικών εξελίξεων της εποχής και αποτελεί κατά μία έννοια συμπλήρωμα της διαδικασίας για την οικοδόμηση της Πολιτικής Ένωσης, η οποία είχε ως αφετηρία την διάσκεψη Κορυφής της 10-11ης Δεκεμβρίου στο Μάαστριχτ.

Η συνεδρίαση του Δικαστηρίου έγινε κεκλεισμένων των θυρών στις 26-11-1991 και οι γενικοί εισαγγελείς ακούστηκαν από το ΔΕΚ εν συμβουλίω κατ'άρθρο 108 παρ.2 του Κανονισμού διαδικασίας στις 3-12-1991 [2708].

Αντικείμενο της γνωμοδότησης αποτελούσε το συμβατό ή μη με τις διατάξεις της συνθήκης, ενός σχεδίου συμφωνίας που αφορούσε την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου [2709].

Ειδικότερα εξετάστηκαν οι διατάξεις που αφορούσαν στην δημιουργία ενός συστήματος δικαστικού ελέγχου στα πλαίσια της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Χώρο (ΕΟΧ).

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι με την συμφωνία που επρόκειτο να συναφθεί μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και των μελών της ΕΖΕΣ, αποσκοπείτο η εγκαθίδρυση ενός δυναμικού και ομοιογενούς Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, θεμελιωμένου επι κοινών κανόνων και επι ίσων όρων ανταγωνισμού [2710].

Οι κανόνες που καθόριζαν τις σχέσεις μεταξύ των κρατών του ΕΟΧ αφορούσαν την ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων, των προσώπων, των υπηρεσιών και των κεφαλαίων καθώς και το καθεστώς ανταγωνισμού [2711].

Οι κανόνες αυτοί συνέχισε το Δικαστήριο ήταν ουσιαστικά ίδιοι με τις αντίστοιχες διατάξεις των Συνθηκών ΕΟΚ και ΕΚΑΧ [2712].

Παρά ταύτα το ΔΕΚ έκρινε σκόπιμο σι προίν να εξεταστούν τα ζητήματα που γεννούσε η αίτηση γνωμοδότησης της Επιτροπής, επιβαλλόταν να αντιπαραβληθούν οι σκοποί και το περιεχόμενο της συμφωνίας με το περιεχόμενο και τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου.

Η ταυτότητα στη διατύπωση των διατάξεων της Συμφωνίας και των αντίστοιχων κοινοτικών διατάξεων δεν συνεπαγόταν αναγκαστικά ότι οι διατάξεις έπρεπε να ερμηνευθούν κατά τον ίδιο τρόπο [2713].

Και αυτό διότι οι διεθνείς συνθήκες εν όψει του άρθρου 31 της Συμβάσεως της Βιέννης, δεν έπρεπε να ερμηνευούνται μόνο βάσει του γράμματος αυτών αλλά και λαμβανομένων υπόψη και των σκοπών τους [2714].

Από την σύγκριση των σκοπών των διατάξεων της Συμφωνίας ΕΟΧ με τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου προέκυψε ότι ο ΕΟΧ απασκοπούσε στην εφαρμογή καθεστώτος ελευθέρων συναλλαγών και ανταγωνισμού [2715].

Αντίθετα το καθεστώς ελευθέρων συναλλαγών και ο ανταγωνισμός είχαν ήδη αναπτυχθεί και ενσωματωθεί στην Κοινοτική έννομη τάξη οι σκοποί της οποίας έβαιναν πέραν της Συμφωνίας του ΕΟΧ.

Πράγματι, παρατήρησε το Δικαστήριο, από τα άρθρα 2, 8Α και 102Α της συνθήκης ΕΟΚ απορρέει ότι η Κοινότητα επιδιώκει την οικονομική ολοκλήρωση με απώτερο στόχο την εγκατάσταση της εσωτερικής αγοράς και μιάς οικονομικής και νομισματικής ενώσεως [2716].

Το άρθρο 1 της ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξεως διευκρινίζει εξάλλου ότι οι κοινοτικές συνθήκες στο σύνολο τους έχουν ως στόχο να συμβάλλουν από κοινού στην ουσιαστική πρόοδο της Ευρωπαϊκής Ενωσης [2717].

Από τα ανωτέρω κατέληξε το ΔΕΚ, προκύπτει ότι οι διατάξεις περί ελεύθερης κυκλοφορίας και ανταγωνισμού της Συνθήκης ΕΟΚ δεν αποτελούν αυτοσκοπό αλλά απλώς μέσα για την επίτευξη των σκοπών αυτών [2718].

Και το Δικαστήριο αφού προχώρησε σε μια αναλυτική παράθεση των διατάξεων του υπό ίδρυση συστήματος δικαστικού ελέγχου στα πλαίσια του Ε.Ο.Χ., αποφάνθηκε ότι έργο του Δικαστηρίου των Ε.Κ. ήταν να εξασφαλίσει την τήρηση μιάς ιδιαίτερης έννομης τάξης και να συμβάλλει στην ανέλιξη της έτσι ώστε να επιτυγχάνονται οι σκοποί που εξαγγέλλονται ιδίως στα άρθρα 2, 8Α και 102Α της Συνθήκης ΕΟΚ και να πραγματοποιηθεί μεταξύ των κρατών-μελών μια Ευρωπαϊκή Ενωση, όπως προκύπτει από την Πανηγυρική Διακήρυξη της Στουτγάρδης της 19ης Ιουνίου 1983 της οποίας μνεία γινόταν στην πρώτη αιτιολογική σκέψη του προομίου της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης [2719].

Και το Δικαστήριο αφού παρατήρησε ότι το δικαιοδοτικό σύστημα της Συμφωνίας ΕΟΧ δεν συμβιβαζόταν με την συνθήκη ΕΟΚ [2720] κατέληξε ότι το άρθρο 238 συνθ. ΕΟΚ δεν παρείχε έρεισμα για την καθιέρωση ενός δικαιοδοτικού συστήματος που έθιγε το άρθρο 164 συνθ. ΕΟΚ και γενικώτερα τα θεμέλια της Κοινότητας [2721].

Ως εκ τούτου η υπό κρίση Συμφωνία δεν συμβιβαζόταν προς το κοινοτικό δίκαιο [2722].

3.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Το Δικαστήριο για άλλη μια φορά επιβεβαίωσε με την νομολογία του ότι η Κοινότητα δεν περιοριζόταν απλώς στην διαμορφωση ενός καθεστώτος ελευθέρων συναλλαγών και ανταγωνισμού.

Αντίθετα απέβλεπε στην οικονομική ολοκλήρωση των κρατών-μελών της με

στόχο την εγκατάσταση μιας ενιαίας εσωτερικής αγοράς και μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης.

2.- Προκειμένου να καταλήξει στο συμπέρασμα του αυτό το ΔΕΚ προσέφυγε σε τελεολογική ερμηνεία των διατάξεων της συνθήκης της ΕΟΚ.

Κατά το Δικαστήριο τα άρθρα από τα οποία πηγάζουν οι σκοποί της Κοινότητας είναι:

- α) Το άρθρο 2, το οποίο αναφέρεται στους οικονομικούς, κοινωνικούς και πολιτικούς σκοπούς της Κοινότητας.
- β) Το άρθρο 8Α το οποίο ρυθμίζει την εσωτερική αγορά, η οποία αποτελεί ένα χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα μέσα στον οποίο κυκλοφορούν ελεύθερα τα εμπορεύματα, τα πρόσωπα, οι υπηρεσίες και τα κεφάλαια.
- γ) Το άρθρο 102 Α το οποίο καθορίζει ότι προκειμένου να επιτευχθεί σύγκλιση των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών, τα κράτη-μέλη συνεργάζονται σύμφωνα με τους στόχους του άρθρου 104 της συνθήκης, ήτοι σύμφωνα με τους στόχους του μαγικού τετραγώνου που περιλαμβάνουν:
  - 1.- Την εξισορρόπηση του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών των κρατών-μελών.
  - 2.- Την διατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών-μελών.
  - 3.- Την εξασφάλιση υψηλού βαθμού απασχολήσεως.
  - 4.- Την σταθερότητα του επιπέδου των τιμών.

3.- Οι τέσσερις αυτοί στόχοι του μαγικού τετραγώνου συγκροτούν κατά το Δικαστήριο την ουσία της επιδιωκόμενης ΟΝΕ.

Το περιεχόμενο αυτό που προσέδωσε το ΔΕΚ στην ΟΝΕ δεν διαφέρει και πολύ απ'αυτό που καθορίζει το άρθρο 3Α της συνθήκης της ΕΟΚ, όπως προστέθηκε αυτό από την συνθήκη του Μάαστριχτ.

Σύμφωνα με το εν λόγω άρθρο τα κράτη-μέλη και η Κοινότητα τηρούν στα πλαίσια της ΟΝΕ τις εξής αρχές:

σταθερές τιμές, υγιή δημόσια οικονομικά, υγιείς νομισματικές συνθήκες, σταθερό ισοζύγιο πληρωμών.

Τέλος, ο κοινωνικός σκοπός της εξασφάλισης υψηλού βαθμού απασχόλησης αυτονομείται στα πλαίσια της τροποποιημένης συνθήκης της Ε.Ο.Κ. και αποτελεί πλέον ρητό σκοπό του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ, όπως αυτό τροποποιήθηκε από την συνθήκη του Μάαστριχτ.

4.- Η απόφαση του Δικαστηρίου να συμπεριλάβει την εσωτερική αγορά και την ΟΝΕ στους σκοπούς της Κοινότητας κατά την γνώμη μας δεν είναι ορθή και αποτελεί μια ακόμη παλινωδία του ανωτάτου δικαιοδοτικού οργάνου της Κοινότητας.

Η εν λόγω απόφαση έχει ελάχιστη σχέση με το άρθρο 2 της συνθήκης, το οποίο ρητά διαχωρίζει τους σκοπούς της Κοινότητας από τα μέσα για την επίτευξη τους.

Η στάση αυτή του ΔΕΚ θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως συνέχεια προηγούμενων αποφάσεων του που διακρίνονται από την σύγχυση περί των σκοπών της συνθήκης και την αδυναμία διαχωρισμού σκοπών της Κοινότητας και μέσων για την επίτευξη τους.

Η ίδια δε η κριτική που απευθύνει το ΔΕΚ σε μη κατονομαζόμενους αποδέκτες περί ανάδειξης της ελεύθερης κυκλοφορίας και του ανταγωνισμού από μέσα για την επίτευξη των σκοπών της Κοινότητας, σε αυτοσκοπούς κατά τήν γνώμη μας μάλλον ως αυτοκριτική για την μέχρι σήμερα νομολογία του θα έπρεπε να εκληφθεί.

Πράγματι το ΔΕΚ ενώ αυτή την φορά αντιμετώπισε ορθά το πρόβλημα και αξιοποίησε τα δύο βασικά εργαλεία ήτοι τους σκοπούς και τα μέσα ενέταξε στους σκοπούς της Κοινότητας δύο από τα μέσα για την επίτευξη τους, ήτοι την εσωτερική αγορά (υποσύνολο της κοινής αγοράς) και την ΟΝΕ (μέσο που προβλέπεται ρητά μόνο μετά Μάαστριχτ, από το τροποποιημένο άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ).

5.- Το Δικαστήριο για πρώτη φορά στην ιστορία του, προσέθεσε στους οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς της Κοινότητας και τον Πολιτικό σκοπό της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τον σκοπό αυτό άντλησε από το προοίμιο της Ενιαίας Πράξης, το οποίο μεταξύ άλλων αναφέρει ότι τα συμβαλλόμενα μέρη είναι αποφασισμένα να συνεχίσουν το έργο που άρχισε με τις συνθήκες για την ίδρυση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και να μετασχηματίσουν το σύνολο των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με την πανηγυρική διακήρυξη της Στουτγάρδης της 19η Ιουνίου 1983.

Κατά το Δικαστήριο η οικοδόμηση της Πολιτικής Ένωσης των κρατών-μελών της Κοινότητας θα επιτευχθεί με την πραγμάτωση των οικονομικών και κοινωνικών σκοπών του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ.

Η πραγματοποίηση των εν λόγω σκοπών του άρθρου 2 και ο μετασχηματισμός σε Ευρωπαϊκή Ένωση των στενών πολιτικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας, που προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο, αποτελεί καθήκον του Δικαστηρίου.

Είναι προφανές, παρότι το ΔΕΚ δεν το αναφέρει ρητά, ότι το εν λόγω καθήκον εδράζεται στο άρθρο 4 της συνθήκης της ΕΟΚ.

Οι θέσεις αυτές του Δικαστηρίου θα έλεγε κανείς ότι είναι συγγενείς προς τις φανκτιναλιστικές απόψεις του P.H. Spaak, ο οποίος θεωρούσε ότι η Πολιτική Ένωση της Ευρώπης δεν μπορούσε να οικοδομηθεί δια μιας και μόνης Πράξεως κυρίαρχων κρατών αλλά προϋπόθετε την επιτυχή έκβαση της οικονομικής ολοκλήρωσης των κρατών-μελών της [2723]

Κατά το ΔΕΚ η Πολιτική Ένωση μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας μπορεί να πραγματοποιηθεί αφού έχουν πραγματοποιηθεί οι σκοποί του άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ, οι οποίοι μεταξύ άλλων θα έχουν διαμορφώσει σχέσεις οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών αλλά και των λαών της Κοινότητας.

Θέση, η οποία προσεγγίζει άμεσα τις σκέψεις που εξέφρασε ο Robert Schuman στην δήλωση του της 9ης Μαΐου 1950 [2724].

4.- ΣΤΕΝΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΥΣ

4.1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Οι σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας πηγάζουν από την απόφαση τους να συμβληθούν διεθνώς προκειμένου να δημιουργήσουν ή να συμμετάσχουν στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

Ως εκ τούτου είναι κατ'αρχάς σχέσεις μεταξύ ιδρυτών-εταίρων [2725].

Ταυτόχρονα όμως είναι και σχέσεις μεταξύ υποκειμένων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αφού τα κράτη-μέλη μαζί με τους λαούς τους αποτελούν υποκείμενα του Κοινοτικού δικαίου [2726].

Όμως η συμμετοχή των κρατών-μελών στην Κοινότητα δεν οδηγεί σε απώλεια της διεθνούς προσωπικότητάς τους.

Τα κράτη-μέλη παραμένουν ταυτόχρονα υποκείμενα του διεθνούς δικαίου και υπέχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που αναγνωρίζει αυτό σε όλα τα κράτη.

Η διαπλοκή των διακρατικών σχέσεων των χωρών-μελών επηρεάζεται άμεσα από τα δικαιώματα που υπέχουν ως μέλη της Κοινότητας.

4.2. ΤΑ ΚΡΑΤΗ-ΜΕΛΗ ΩΣ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ

Η απόφαση των κρατών-μελών να δημιουργήσουν μια Κοινότητα με απεριόριστη διάρκεια, εφοδιασμένη με δικά της θεσμικά όργανα και νομική προσωπικότητα, η οποία διαθέτει εξουσίες θέσπισης πράξεων που εφαρμόζονται στα υποκείμενα της, είχε ως αποτέλεσμα τον περιορισμό των κυριαρχικών τους δικαιωμάτων σε θέματα που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Κοινότητας [2727].

Ο περιορισμός της εθνικής κυριαρχίας των κρατών-μελών στα πεδία εφαρμογής της Συνθήκης και η μεταβίβαση εξουσιών από τα κράτη στην Κοινότητα είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία μίας κοινοτικής εννόμου τάξεως η οποία δεσμεύει τόσο τα κράτη όσο και τους υπακόους τους [2728].

Με την πάροδο του χρόνου τα κράτη μέλη περιόρισαν υπερ της κοινοτικής εννόμης τάξης τα κυριαρχικά τους δικαιώματα ολο και σε ευρύτερους τομείς [2729].

Τα ουσιαώδη χαρακτηριστικά αυτής της κοινοτικής εννόμης τάξης είναι ειδικότερα η υπεροχή της έναντι των δικαίων των κρατών μελών καθώς και το άμεσο αποτέλεσμα μίας σειράς διατάξεων που εφαρμόζονται τόσο στα ίδια τα κράτη μέλη όσο και στους πολίτες τους.

Επομένως η αρχή της περιορισμένης εθνικής κυριαρχίας των κρατών-μελών αποτελεί θεμέλιο λίθο της πολιτικής ολοκλήρωσης που επιδιώκει η Κοινότητα, ο οποίος καθορίζει άμεσα την φύση των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών της.

Η δημιουργία της κοινοτικής εννόμου τάξεως είχε ως αποτέλεσμα την διαμόρφωση ενός διαδικαστικού πλαισίου εντός του οποίου τα κράτη-μέλη αναπτύσσουν μεταξύ τους σχέσεις.

Το διαδικαστικό αυτό πλαίσιο στηρίζεται σε δύο αρχές.

- 1) Στην αρχή της δικαστικής επίλυσης των διαφορών και
- 2) Στην αρχή της συνεργασίας.

Πέραν όμως των ανωτέρω κοινοτικών υποχρεώσεων οι οποίες προσδιορίζουν το πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών το Δικαστήριο επεξεργάστηκε νομολογιακά την αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών, η οποία προσδίδει περιεχόμενο και ουσία στο διαδικαστικό πλαίσιο εντός του οποίου αναπτύσσονται οι σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών.

4.4.1. ΔΙΑΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ

Το διαδικαστικό πλαίσιο σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών στηρίχθηκε σε δύο αρχές:

- 1) Στην αρχή της δικαστικής λύσεως των διαφορών που πηγάζουν από την Συνθήκη [2730].
- 2) Στην αρχή της συνεργασίας [2731], η οποία κατά τον Π. Βαλιτόγλου [2732] ποικίλει ως προς την ένταση και την μορφή και δύναται να εξειδικευθεί σε:
  - α) Υποχρέωση των κρατών-μελών να θεωρούν μια ορισμένη πολιτική ως ζήτημα κοινού ενδιαφέροντος [2733].
  - β) Υποχρέωση ενημερώσεως των άλλων κρατών-μελών σε περίπτωση λήψης μέτρων [2734.].
  - γ) Υποχρέωση συνεννοήσεως μεταξύ των κρατών-μελών [2735].
  - δ) Υποχρέωση συντονισμού της οικονομικής και νομισματικής τους πολιτικής [2736].
  - ε) Υποχρέωση αναλήψεως κοινών ενεργειών [2737].

4.4.2. Η ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ

4.4.3.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η έννοια της αλληλεγγύης που για πρώτη φορά χρησιμοποιήθηκε ρητά από το ΔΕΚ στην υπόθεση 39/72 [2738] για να προσδώσει περιεχόμενο και ουσία στις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών είναι μία έννοια η οποία απαντάται στα κείμενα των Κοινοτικών συνθηκών.

Δεν αφορά όμως μόνο τις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών αλλά εκτείνεται και στις σχέσεις μεταξύ των λαών της Κοινότητας.

Όπως προκύπτει από την τρίτη εισαγωγική σκέψη του προοιμίου της συνθήκης της ΕΚΑΧ τα υψηλά συμβαλλόμενα μέλη είχαν συνείδηση ότι η Ευρώπη δεν θα μπορούσε να οικοδομηθεί παρά μόνο με συγκεκριμένα επιτεύγματα τα οποία περιλάμβαναν την δημιουργία αρχικά μιάς πραγματικής αλληλεγγύης και την εγκαθίδρυση κοινών βάσεων οικονομικής ανάπτυξης. [2739].

Οι προαιώνιες αντιζηλιές στον ευρωπαϊκό χώρο θα μπορούσαν να υποκατασταθούν μόνο με την συγχώνευση των ουσιαστών συμφερόντων των ευρωπαϊκών κρατών και λαών και με την θεμελίωση μιάς ευρύτερης και βαθύτερης κοινότητας μεταξύ των ευρωπαϊκών λαών η οποία θα προσέδιδε σ'αυτούς ένα κοινό πεπρωμένο [2740].

Στο προοίμιο της συνθήκης της ΕΟΚ τα ιδρυτικά μέλη εκφράζουν την πρόθεση τους να εδραιώσουν την αλληλεγγύη που συνδέει την Ευρώπη με τις υπερπόντιες χώρες [2741].

Περαιτέρω στην 5η αιτιολογική σκέψη του προοιμίου της ενιαίας Πράξης τα υψηλά συμβαλλόμενα μέλη επισημαίνουν ότι έχουν συνείδηση ότι η Ευρώπη οφείλει να προσπαθεί να εκφράζεται όλο και περισσότερο με μία φωνή και να δρά με συνοχή και αλληλεγγύη ώστε να υπερασπίζεται αποτελεσματικά τα κοινά της συμφέροντα και την ανεξαρτησία της.

Παρότι βεβαίως τα προοίμια των κοινοτικών συνθηκών δεν παράγουν νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις για τα κράτη-μέλη και την Κοινότητα, παραταύτα δεν στερούνται νομικής σημασίας.

Αποτελούν χρήσιμο οδηγό για την ερμηνεία των συνθηκών και το Δικαστήριο συχνά έχει προστρέξει στην βοήθειά τους [2742].

Σύμφωνα δε με το άρθρο 31 παρ.2 της Συνθήκης τις Βιέννης για το δίκαιο των συνθηκών, το Προοίμιο των διεθνών συνθηκών λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία τους [2743].

Πέραν όμως των προοιμίων των ανωτέρω Κοινοτικών Συνθηκών η έννοια της αλληλεγγύης ενυπάρχει και στις παρακάτω διατάξεις πρωτογενούς Κοινοτικού δικαίου.

1) Στο άρθρο 71 συνθ. ΕΚΑΧ το οποίο καθορίζει ότι στον τομέα της εμπορικής πολιτικής της ΕΚΑΧ, οι κυβερνήσεις των κρατών-μελών παρέχουν αμοιβαίως την αναγκαία **συνδρομή** για την εφαρμογή των μέτρων που η Ανώτατη Αρχή αναγνωρίζει σύμφωνα με τις συνθήκες και τις ισχύουσες διεθνείς μεταφορές.

Επίσης η Ανώτατη έχει την εξουσία να προτείνει στα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη τις μεθόδους με τις οποίες δύναται να εξασφαλιστεί η αμοιβαία αυτή συνδρομή.

2) Το άρθρο 86 συνθ. ΕΚΑΧ αναφέρει ότι τα κράτη μέλη αναλαμβάνουν την υποχρέωση να λάβουν κάθε ειδικό ή γενικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίζει την εκτέλεση των υποχρεώσεων που απορρέουν από τις αποφάσεις και συστάσεις των οργάνων της Κοινότητας [2744].

Περαιτέρω υποχρεούνται να διευκολύνουν την εκπλήρωση της αποστολής της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα ενώ αναλαμβάνουν την υποχρέωση να απέχουν από κάθε μέτρο ασυμβίβαστο με την ύπαρξη της κοινής αγοράς που αναφέρονται στα άρθρα 1 και 4.

Στο πλαίσιο της αμοιβαίας τους θεσπίζουν όλες τις κατάλληλες διατάξεις για να εξασφαλίσουν την εφαρμογή των διεθνών κανονισμών που αφορούν τις συναλλαγές άνθρακα και χάλυβα εντός της Κοινής Αγοράς και παρέχουν αμοιβαία συνδρομή για να διευκολύνουν την εφαρμογή των Κανονισμών αυτών [2745].

3) Στο άρθρο 5 της ΕΟΚ [2746] το οποίο υποχρεώνει τα κράτη-μέλη να λαμβάνουν κάθε γενικό ή ειδικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίζει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το πρωτογενές ή δευτερογενές κοινοτικό δίκαιο.

Επίσης τα κράτη-μέλη οφείλουν να απέχουν από κάθε μέτρο που δύναται να θέσει σε κίνδυνο την πραγματοποίηση των σκοπών της συνθήκης της ΕΟΚ.

4) Στο άρθρο 44 παρ.2 συνθ.ΕΟΚ, το οποίο καθορίζει ότι οι ελάχιστες γεωργικές τιμές δεν πρέπει να εφαρμόζονται με τρόπο που να δημιουργεί εμπόδια στην ανάπτυξη μίας φυσικής προτίμησης μεταξύ των κρατών-μελών.

5) Στο άρθρο 108 παρ.1 εδ.2 συνθ. ΕΟΚ το οποίο καθορίζει ότι, αν τα μέτρα που έλαβε ένα κράτος-μέλος για την αντιμετώπιση των δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών του, αποδεικνυονται ανεπαρκή η Επιτροπή συνιστά στο Συμβούλιο την παροχή αμοιβαίας συνδρομής.

Η εν λόγω παροχή αμοιβαίας συνδρομής δύναται να συνίσταται σε:

- α) συντονισμένη δράση ενώπιον άλλων διεθνών οργανισμών, στους οποίους τα κράτη-μέλη δύναται να προσφύγουν.
- β) σε μέτρα που είναι αναγκαία για την αποφυγή εκτροπών του εμπορίου
- γ) σε χορήγηση περιορισμένων πιστώσεων εκ μέρους των άλλων κρατών-μελών υπό τον όρο ότι συμφωνούν.

6) Στο άρθρο 234 συνθ. ΕΟΚ το οποίο στο εδάφιο β' της δεύτερης παραγράφου του αναφέρει ότι κατά την διαδικασία άρσης των αντιφάσεων μεταξύ της συνθήκης της ΕΟΚ και των κατά το χρόνο έναρξης των Συνθηκών υφισταμένων λοιπών διεθνών συνθηκών μεταξύ ενός κράτους-μέλους και τρίτων χωρών, τα κράτη-μέλη παρέχουν προς τον σκοπό αυτό αμοιβαία συνδρομή και υιοθετούν κατά περίπτωση κοινή στάση.

7) Στο άρθρο 192 συνθ. ΕΚΑΕ το οποίο:

- α) καθορίζει ότι τα κράτη-μέλη λαμβάνουν κάθε ειδικό ή γενικό μέτρο κατάλληλο να εξασφαλίζει την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από την συνθήκη ή από πράξεις των οργάνων της Κοινότητας και

β) ότι τα κράτη-μέλη διευκολύνουν την Κοινότητα στην εκτέλεση της αποστολής της [2747].

Όπως παρατηρεί ο P. Pescatore [2748] η αρχή της αλληλεγγύης εκφράστηκε από την νομολογία του ΔΕΚ κατ'αρχάς μέσω δύο εννοιών.

- 1) Μέσω της έννοιας της κοινοτικής προτίμησης και
- 2) Μέσω της έννοιας της αμοιβαίας συνδρομής.

Εν συνεχεία η αρχή της αλληλεγγύης θεμελιώθηκε από την νομολογία του Δικαστηρίου στο άρθρο 5 της συνθήκης το οποίο επι μ ακρόν χρόνον είχε αγνοηθεί από το Δικαστήριο [2749].

Όμως η έννοια της Κοινοτικής Αλληλεγγύης δεν είχε ως αφετηρία της τα κείμενα των Κοινοτικών Συνθηκών.

Προυπήρξε των συνθηκών.

Σαν έννοια σε τελική ανάλυση πολιτική, ήταν λογικό να πρωτοεμφανισθεί σε πολιτικό κείμενο.

Και μάλιστα στην δήλωση του Robert Schuman της 9ης Μαΐου 1950 στην οποία ανέφερε ότι η Ευρώπη δεν θα γίνει δια μίας, ούτε σύμφωνα με ένα σχέδιο συνόλου, αλλά αντίθετα θα χτιζόταν μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που θα δημιουργούσαν πρώτα μια πραγματική αλληλεγγύη.

Η διατύπωση αυτή μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών και των λαών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποτελεί ένα ζωντανό στόχο ο οποίος πρέπει να οικοδομείται και να διευρύνεται καθημερινά. Δεν είναι αυτοσκοπός αλλά απαραίτητο μέσο για την προώθηση της πολιτικής ολοκλήρωσης στα πλαίσια της Ευρώπης.

Είναι το κατ'εξοχήν μέσο για την οικοδόμηση μιας κοινωνικο-ψυχολογικής Κοινότητας [2750], στα πλαίσια της οποίας τα κράτη και οι λαοί έχουν την αίσθηση μίας Κοινότητας πιστεύω, αρχών, αξιών, στάσεων, προσδοκιών και αφοσίωσης. [2751].

Μίας Κοινότητας αντιλήψεων και ιστορικού πεπρωμένου, στην οποία οι Ευρωπαίοι θα αποκτήσουν μεγαλύτερη συνείδηση της κοινής τους ευθύνης [2752].

Η Κοινότητα αυτή παρουσιάζει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με την πολιτική Κοινότητα του K. Drutch [2753] και την Κοινότητα (Gemeinschaft) του F. Tonnies [2754].

Στην πορεία των Ευρωπαϊκών εξελίξεων η αρχή της αλληλεγγύης συμπεριλήφθηκε σε αρκετά πολιτικά κείμενα της Κοινότητας ή της Πολιτικής Συνεργασίας από τα οποία θα μπορούσαν να επισημανθούν η έκθεση Davignon I για τα προβλήματα της πολιτικής ενοποίησης η οποία αναφερόμενη στους στόχους της συνεργασίας στο πεδίο της εξωτερικής πολιτικής αναφέρει ότι ένας εκ των δύο στόχων της είναι η αύξηση της αλληλεγγύης μέσω της εναρμόνισης απόψεων, συντονισμό θέσεων και κοινής δράσης [2755].

Ομοίως η έκθεση Davignon II [2756] η οποία αναφέρεται στην ενίσχυση της αλληλεγγύης των Κυβερνήσεων [2757].

Επίσης η διακήρυξη της Ομάσκης Κορυφής των Παρισίων [2758] η οποία μεταξύ άλλων επισημαίνει ότι τα κράτη-μέλη είναι αποφασισμένα να ενισχύσουν την Κοινότητα ιδρύοντας μια οικονομική και νομισματική Ένωση, εγγύηση σταθερότητας και ανάπτυξης, θεμέλιο της αλληλεγγύης τους. [2759].

Η έκθεση Tindemans για την Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία μεταξύ άλλων αναφέρει ότι η αρχή της ενότητας του δικαίου μπορεί να χρησιμεύσει σαν βάση για την επίτευξη μιας ολοένα και μεγαλύτερης αλληλεγγύης μεταξύ των λαών της [2760].

Αντίθετα μία καθαρά διακυβερνητική μέθοδος παρατηρεί η έκθεση μπορεί βέβαια να οδηγήσει σε εκδηλώσεις αλληλεγγύης οι οποίες όμως θα είναι κατ'ανάγκη εφήμερες και χωρίς επαρκή πολιτική δύναμη [2761].

Η καθιέρωση μίας κοινής εξωτερικής πολιτικής κατά την έκθεση θα εξαρτηθεί από τον βαθμό εσωτερικής αλληλεγγύης που μπορεί η Ένωση να αναπτύξει σαν συνέπεια της οικονομικής ολοκλήρωσης και του μόνιμου διαλόγου μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων στα πλαίσια των θεσμικών οργάνων [2762].

Στον τομέα της άμυνας για να γίνει αποδεκτή από τους λαούς της Ένωσης μια ευρωπαϊκή πολιτική άμυνας θα έπρεπε τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να έχουν αναγνωρισμένο κύρος και αντιπροσωπευτική εξουσία που να ανταποκρίνονται σε μία επαρκή ανάπτυξη της αλληλεγγύης μεταξύ των λαών της Ένωσης [2763].

Στα πλαίσια εκδήλωσης της αλληλεγγύης τα κράτη-μέλη είναι υποχρεωμένα να μην αναλαμβάνουν με τρίτες χώρες δράσεις που θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις στην ασφάλεια ενός άλλου κράτους-μέλους. [2764]

4.4.3.2. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

Κατά την επεξεργασία της νομολογίας του Δικαστηρίου θα αναφερθούμε κατ'αρχάς σε εκείνες τις αποφάσεις που αντιμετώπισαν την αλληλεγγύη ως αρχή απορρέουσα γενικώς από την φύση των συνθηκών, χωρίς ιδιαίτερη σύνδεση με κάποια διάταξη των συνθηκών ή με κάποια άλλη αρχή ή με κάποια έννοια.

Εν συνεχεία θα προχωρήσουμε στην νομολογιακή επεξεργασία ακολουθώντας για μεθοδολογικούς λόγους τις παρατηρήσεις του P. Pescatore. Έτσι θα προσεγγίσουμε την αρχή της αλληλεγγύης ως έκφραση:

- 1) της έννοιας της κοινοτικής προτίμησης
  - 2) της έννοιας της αμοιβαίας συνδρομής
  - 3) των θετικών και αρνητικών υποχρεώσεων που απορρέουν για τα κράτη-μέλη από τα άρθρα 5 συνθ. ΕΟΚ και 192 συνθ. ΕΚΑΕ
- Τέλος θα εξετάσουμε την σχέση της αρχής της αλληλεγγύης με τη αυτοδικία.

ΦΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε για την έννοια της αλληλεγγύης ως αρχή πηγάζουσα από την ίδια την φύση της Κοινότητας στις υποθέσεις 39/72 *Commission v Italian Republic*, [2765], στην γνωμοδότηση 1/75 [2766] στην γνωμοδότηση 1/76 [2767] και στην υπόθεση 128/78, *Commission v United Kingdom* [2768].

1.- Η υπόθεση 39/72, *Commission v Italian Republic* [2769] αφορούσε προσφυγή της Επιτροπής ενώπιον του Δικαστηρίου κατ'άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ κατά της Ιταλίας διότι η τελευταία δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να επιτρέψει την αποτελεσματική και εμπρόθεσμη εφαρμογή ενός συστήματος πριμ για την σφαγή αγελάδων και για την απόσυρση των γαλακτοκομικών προϊόντων από την αγορά όπως ήταν υποχρεωμένη από τον Κανονισμό 1975/69 του Συμβουλίου [2770] και τον Κανονισμό 2185/69 που εξέδωσε σε εκτέλεση του η Επιτροπή [2771].

Συνεπεία των άνω Κανονισμών τα κράτη-μέλη ήσαν υποχρεωμένα να λάβουν εντός συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος τα κατάλληλα μέτρα προκειμένου να θέσουν το παραπάνω σύστημα των πριμ σε εφαρμογή [2772].

Ειδικότερα έπρεπε να θεσπίσουν μέτρα σχετικά με την υποβολή και επαλήθευση των αιτήσεων των αγροτών, την καταγραφή των επιχειρήσεων στις οποίες ο αιτών θα παρέδιδε την παραγωγή του γάλακτος, τον τρόπο ενημέρωσης της Επιτροπής και τέλος την καταβολή των πριμ που έπρεπε να λάβουν οι δικαιούχοι [2773].

Σύμφωνα με τις εξηγήσεις που έδωσε η Ιταλική Κυβέρνηση στο Δικαστήριο κατά την συζήτηση του σχετικού νόμου με τον οποίο θεσπιζόταν τα άνω μέτρα, ανέκυψαν αμφιβολίες στο Ιταλικό Κοινοβούλιο αναφορικά με την καταβολή πριμ για την μη-εμπορία των γαλακτοκομικών προϊόντων [2774].

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την μη ψήφιση των σχετικών διατάξεων του συστήματος των πριμ για την μη-εμπορία των γαλακτοκομικών στην Ιταλική Δημοκρατία [2775].

Η Ιταλική Δημοκρατία περαν των άλλων ισχυρίστηκε ότι δεν ψήφισε τα μέτρα για την εφαρμογή του παραπάνω συστήματος πριμ πρώτον διότι δεν διέθετε τον κατάλληλο διοικητικό μηχανισμό για τον έλεγχο εφαρμογής τους [2776] και δεύτερον διότι τα έν λόγω μέτρα αποσκοπούσαν στην μείωση της παραγωγής γάλακτος η οποία ήταν ακατάλληλη για τις ανάγκες της ιταλικής οικονομίας που χαρακτηριζόταν από ανεπαρκή παραγωγή [2777].

Ο γενικός Εισαγγελέας Mayras στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2778] επεσήμανε ότι τα κράτη-μέλη είναι υποχρεωμένα σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συνθήκης να λάβουν όλα τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίσουν την εκπλήρωση των υποχρεώσεων τους που απορρέουν από την συνθήκη [2779].

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι σύμφωνα με το άρθρο 189 συνθ. ΕΟΚ οι Κανονισμοί είναι δεσμευτικοί καθ'όλο το περιεχόμενό τους για τα κράτη-μέλη [2780].

Επομένως δεν μπορούσε να γίνει αποδεκτό ότι ένα κράτος-μέλος θα μπορούσε να εφαρμόσει με ατελή ή επιλεκτικό τρόπο τις διατάξεις ενός Κανονισμού προκειμένου να καταστήσει ανεφάρμοστες ορισμένες διατάξεις του Κοινοτικού δικαίου στις οποίες αντιτιθεται ή τις θεωρεί αντίθετες προς τα εθνικά του συμφέροντα [2781].

Οι πρακτικές δυσκολίες που ήταν ενδεχόμενο να εμφανισθούν κατά το στάδιο εφαρμογής ενός κοινοτικού μέτρου δεν μπορούσαν να επιτρέψουν σε ένα κράτος-μέλος μονομερώς να μην τηρήσει τις υποχρεώσεις του (οφτ-οφτ) διότι αυτό πέραν των άλλων θα σήμαινε ότι επωφελείται αδικαιολογητα εις βάρος των εταιρών του όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία αγαθών [2782].

Το θεσμικό σύστημα της Κοινότητας προνοεί για τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη να διασφαλίσουν ότι οι δυσκολίες τους θα ληφθούν υπόψη εντός του πλαισίου και των αρχών της κοινής αγοράς και των νομίμων συμφερόντων των άλλων κρατών-μελών [2783].

Και το Δικαστήριο αφού παρατήρησε ότι οι επίδικοι Κανονισμοί ελάμβαναν υπόψη τους μέσω ειδικών ρυθμίσεων τις επιμέρους δυσκολίες της Ιταλικής Δημοκρατίας κατέληξε ότι η συνθήκη, επιτρέποντας στα κράτη-μέλη να επωφεληθούν από τα πλεονεκτήματα της Κοινότητας, επιβάλλει σ'αυτά επίσης την υποχρέωση σεβασμού των κανόνων της [2784.].

Εάν ένα κράτος μονομερώς ανατρέψει, σύμφωνα με την δική του αντίληψη περί εθνικού συμφέροντος, την ισορροπία μεταξύ των πλεονεκτημάτων και των υποχρεώσεων που πηγάζουν από την προσχώρηση του στην Κοινότητα, αυτό θα έχει ως συνέπεια να διακυβεύεται η ισότητα των κρατών-μελών ενώπιον του κοινοτικού δικαίου και να δημιουργούνται διακρίσεις εις βάρος των υπηκόων της Κοινότητας και κυρίως των υπηκόων του κράτους αυτού το οποίο αυτοτοποθετείται εκτός των κοινοτικών κανόνων [2785].

Αυτή η αποτυχία τήρησης της υποχρεώσεων αλληλεγγύης η οποία έχει γίνει αποδεκτή από τα κράτη μέλη λόγω της εισδοχής τους στην Κοινότητα, πλήττει τα θεμέλια της Κοινοτικής εννόμου τάξεως [2786].

4.4.3.2.2.

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/75

Στην εν λόγω γνωμοδότηση το Δικαστήριο εξέτασε μεταξύ των άλλων κατά πόσο το άρθρο 113 της Συνθήκης περί Κοινής Εμπορικής Πολιτικής παρείχε στην Κοινότητα αποκλειστική αρμοδιότητα στον εν λόγω τομέα ή συντρέχουσα με αυτή των κρατών-μελών [2787].

Το Δικαστήριο αφού διαπίστωσε κατ'αρχάς ότι η Κοινότητα είχε αρμοδιότητα να υπογράψει στα πλαίσια του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης την συμφωνία για το Local Cost Standard, παρατήρησε ότι η κοινή εμπορική πολιτική της Κοινότητας που καθορίζεται στο άρθρο 113 της συνθήκης αποσκοπούσε στην προάσπιση των κοινών συμφερόντων της Κοινότητας, στα πλαίσια της οποίας τα ιδιαίτερα συμφέροντα των κρατών-μελών έπρεπε να προσαρμόζονται μεταξύ τους.

Η εν λόγω αντίληψη ήταν ασυμβίβαστη με την ελευθερία που θα μπορούσαν να επικαλεσθούν τα κράτη-μέλη προβάλλοντας μια συντρέχουσα εξουσία προκειμένου να διασφαλίσουν ότι τα δικά τους συμφέροντα θα ικανοποιούντο κεχωρισμένα στον τομέα των εξωτερικών σχέσεων, διακυβεύοντας έτσι την αποτελεσματική προάσπιση των κοινών συμφερόντων της Κοινότητας [2788].

Από τις διακηρύξεις του άρθρου 113 και 114 συνθ. ΕΟΚ προέκυπτε καθαρά ότι η ενάσκηση συντρέχουσών αρμοδιοτήτων από τα κράτη-μέλη και την Κοινότητα στο εν λόγω ζήτημα ήταν αδύνατη [2789].

Το να γινόταν δεκτό το αντίθετο θα ισοδυναμούσε ότι στις σχέσεις τους με τις τρίτες χώρες τα κράτη-μέλη μπορούσαν να λάβουν θέσεις οι οποίες θα διέφεραν από εκείνες της Κοινότητας. Κάτι τέτοιο όμως θα ανέτρεπε το θεσμικό πλαίσιο, θα έθετε υπό αμφισβήτηση την αμοιβαία εμπιστοσύνη εντός της Κοινότητας και θα απέτρεπε την Κοινότητα από την εκπλήρωση των καθηκόντων της στον τομέα της υπεράσπισης των κοινών συμφερόντων [2790].

4.4.3.2.3.

ΓΝΟΜΟΔΟΤΗΣΗ 1/76

Η γνωμοδότηση αυτή του Δικαστηρίου αφορούσε το κατά πόσο το σχέδιο συμβάσεως για την ίδρυση ενός Ταμείου για πλοία εσωτερικών υδάτινων μεταφορών συμβιβαζόταν με το Κοινοτικό Δίκαιο.

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων απεφάνθηκε ότι οι διατάξεις για το Εποπτικό Συμβούλιο του Ταμείου, το οποίο στην ουσία αποτελούσε το όργανο διαίκησης του, τροποποιούσαν κατά τρόπο ασυμβίβαστο προς την Συνθήκη τις σχέσεις των κρατών-μελών εντός του πλαισίου της Κοινότητας όπως αυτές είχαν κατά την έναρξη και κατά την διεύρυνση της [2791].

Ειδικότερα οι διατάξεις του υπό κρίση σχεδίου συνθήκης είχαν ως αποτέλεσμα την μεταβολή των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών, σε αντίθεση με την απαίτηση της δεύτερης παραγράφου των αιτιολογικών σκέψεων του προοιμίου της Συνθήκης, σύμφωνα με την οποία οι σκοποί της Κοινότητας έπρεπε να πραγματοποιούνται με κοινή δράση, η οποία κατ'άρθρο 4 έπρεπε να αναλαμβάνεται από τα όργανα της Κοινότητας εντός του πλαισίου των αρμοδιοτήτων τους [2792].

Ειδικότερα το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συμβιβαζόταν προς την έννοια της κοινής δράσεως:

- 1) Ο πλήρης αποκλεισμός, παρότι οικειοθελώς, ενός κράτους-μέλους από την συμμετοχή στην δραστηριότητα του Ταμείου [2793].
- 2) Οι εξουσίες που διέθεταν ορισμένα κράτη-μέλη να μην λαμβάνουν μέρος σε κάποιο ζήτημα το οποίο ενέπιπτε στην κοινή πολιτική [2794].
- 3) Το γεγονός ότι κατά την διαδικασία λήψης απόφασης στο Ταμείο ειδικά προνόμια παρείχοντο σε ορισμένα κράτη-μέλη [2795].

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι, από τα παραπάνω προέκυπτε ότι οι υπό κρίση διατάξεις μεταξύ των άλλων συνιστούσαν αλλαγή του εσωτερικού συντάγματος της Κοινότητας καθόσον τροποποιούσαν ουσιαστικά στοιχεία της δομής της Κοινότητας, τόσο όσον αφορά τα δικαιώματα των θεσμικών οργάνων όσο και αναφορικά με την θέση των κρατών-μελών μεταξύ τους [2796].

Η δομή του εποπτικού Συμβουλίου του Ταμείου και οι διαδικασίες λήψης απόφασης στα πλαίσια του δεν ήταν συμβατές με τις απαιτήσεις της ενότητας και αλληλεγγυής στις οποίες έδωσε έμφαση το Δικαστήριο στην απόφαση του επι της υποθέσεων 22/70 [2797] και σε πιο μεγάλη έκταση στην γνωμοδότηση του 1/75 [2798] την οποία εξέδωσε το 1975 [2799].

4.4.3.2.2. Υπόθεση 128/78

Η υπόθεση 128/78, *Commission v United Kingdom* [2800] παρουσιάζει αρκετές αναλογίες με την υπόθεση 39/72 *Commission Italy*, την οποία έχουμε ήδη αναλύσει ως άνω.

Στην προκείμενη υπόθεση η Επιτροπή άσκησε προσφυγή κατ'αρθρ.169 συνθ ΕΟΚ κατά του Ηνωμένου Βασιλείου διότι δεν έλαβε τα κατάλληλα μέτρα προς εκτέλεση του Κανονισμού του Συμβουλίου 1463/70 [2801] σχετικά με την εγκατάσταση ταχογράφων στα μέσα μεταφορών [2802].

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου ισχυρίστηκε ότι δεν θέσπισε μέτρα για την εγκατάσταση ταχογράφων διότι η τιαύτη επιβολή υποχρεωτικών μέτρων θα συναντούσε την ενεργά αντίσταση των ενδιαφερομένων και ειδικότερα των συνδικατών. Αυτό θα είχε ως συνέπεια την κύρωση απεργιών στον τομέα των μεταφορών που θα ζημίωναν σοβαρά όλη την οικονομία της χώρας [2803].

Το Δικαστήριο αφού αναφέρθηκε στην απόφαση του επι της υποθέσεως 39/72, το σκεπτικό της οποίας επανέλαβε σχεδόν αυτολεξεί [2804], παρατήρησε ότι η εν λόγω παράλειψη του κράτους-μέλους να λάβει ταυτόχρονα με τα άλλα κράτη-μέλη, τα μέτρα που ώφειλε να λάβει, υπέσκαπτε την Κοινοτική αλληλεγγύη με το να επιβάλλει ιδίως στον τομέα των ενδο-κοινοτικών μεταφορών στα υπόλοιπα κράτη-μέλη την ανάγκη αντιμετώπισης των ιδικών του παραλείψεων ενώ την ίδια στιγμή επωφελείτο αδικαιολόγητα εις βάρος των εταιρών του [2805].

Και το Δικαστήριο κατέληξε υπενθυμίζοντας ότι η συμμετοχή στην Κοινότητα δημιουργούσε για τα κράτη-μέλη μια ισορροπία μεταξύ πλεονεκτημάτων και υποχρεώσεων, η οποία διασφάλιζε την ισότητα των κρατών-μελών ενώπιον του κοινοτικού δικαίου [2806].

Η μη τήρηση της υποχρεώσεως αλληλεγγύης είχε ως αποτέλεσμα να πλήττονται τα ίδια τα θεμέλια του κοινοτικού δικαίου [2807].

4.4.3.2.1. Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΡΟΤΙΜΗΣΗΣ ΩΣ ΕΚΦΡΑΣΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

Κατά τον P. Pescatore η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης η οποία είναι θεμελιώδης για το καθεστώς της Οικονομικής Ένωσης, στην ουσία αποτελεί ένα από τους τρόπους με τους οποίους εκφράζεται η αρχή της αλληλεγγύης στα πλαίσια της Κοινότητας.

Στο κεφάλαιο περί των κοινωνικών σκοπών της συνθήκης της ΕΟΚ έχουμε ήδη αναφερθεί αναλυτικά την νομολογία του ΔΕΚ για την αρχή της κοινοτικής προτίμησης.

Ως εκ τούτου στο παρόν κεφάλαιο απλώς θα συμπυκνώσουμε την νομολογία του ΔΕΚ για την αρχή της κοινοτικής προτίμησης ως έκφραση της αρχής της αλληλεγγύης.

Η αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών όπως ειδικότερα εκφράζεται από την αρχή της Κοινοτικής Προτίμησης:

1) Δεν επιτρέπει στα προϊόντα τρίτων χωρών να τεθούν στην αγορά κράτους-μέλους σε πλεονεκτικότερη θέση από αυτή των προϊόντων των άλλων κρατών - μελών [2808].

2) Δικαιολογεί την χορήγηση βοήθειας στα προϊόντα ενός κράτους-μέλους προτιμώντας αυτά από τα προϊόντα τρίτων χωρών [2809].

3) Επιτρέπει την δημιουργία αντισταθμιστικού σχήματος [2810].

4) Συντελεί στην προστασία των γεωργικών αγορών της Κοινότητας [2811].

5) Δεν υποχρεώνει την Κοινότητα στις εξωτερικές της σχέσεις να χορηγεί ίση μεταχείριση από όλες τις απόψεις σε τρίτες χώρες [2812].

6) Δικαιολογεί μια διαφορετική εκτίμηση των πιθανοτήτων διαταραχής του εμπορίου αν τα εμπλεκόμενα προϊόντα προέρχονται από άλλο κράτος-μέλος [2813].

7) Συνιστά ένα σημαντικό στοιχείο των κανόνων που ρυθμίζουν το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών [2814].

8) Επιβάλλει την ανάπτυξη του ενδο-κοινοτικού εμπορίου με συνθήκες πιά ευνοϊκές από αυτές με τις τρίτες χώρες [2815].

9) Επιτρέπει κατά την μεταβατική περίοδο την προνομιακότερη μεταχείριση των προϊόντων των αρχικών κρατών-μελών έναντι των άρτι προσχωρούντων νέων κρατών-μελών [2816].

10) Αποτρέπει τα προϊόντα τρίτων χωρών να φθάνουν στην αγορά της Κοινότητας σε ασυνήθιστα χαμηλή τιμή [2817].

11) Δικαιολογεί την εγκαθίδρυση συστήματος τελών και επιδοτήσεων των προϊόντων των χωρών-μελών [2818].

12) Ενεργεί υπέρ των αγροτών των κρατών-μελών, όταν τα συμφέροντα τους συγκρούονται με αυτά των καταναλωτών των κρατών-μελών [2819].

Παρότι το Δικαστήριο δεν αναφέρθηκε ρητά στην αρχή της Κοινοτικής Προτίμησης, αυτή μνημονεύεται κατά τον Pescatore εμμέσως στην υπόθεση 24/62 [2820].

Στην εν λόγω υπόθεση το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι το άρθρο 2

της συνθήκης της ΕΟΚ προβλέπει την δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, σκοπός της οποίας είναι να προκαλέσει τα κράτη-μέλη να αναπτύξουν τις οικονομικές τους σχέσεις εντός της Κοινότητας [2821].

4.4.3.2.2. Η ΑΜΟΙΒΑΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ-ΜΕΛΩΝ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

1.- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αμοιβαία συνδρομή των κρατών-μελών αποτελεί κατά των Pierre Pescatore ένα ουσιαστικό τρόπο έκφρασης της αρχής της αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών [2822].

Στις κοινοτικές συνθήκες απαντάται στα άρθρα 71 και 86 συνθ. ΕΚΑΧ και στα άρθρα 108 παρ.1 εδ.2 και 234 συνθ. ΕΟΚ.

Η αμοιβαία συνδρομή παρέχεται είτε από τις κυβερνήσεις των κρατών-μελών [2823] είτε από τα κράτη-μέλη [2824] είτε μέσω του Συμβουλίου [2825].

Κατά τις Συνθήκες η παροχή αμοιβαίας συνδρομής δυνατόν να συνίσταται σε συντονισμένη δράση ενώπιον άλλων οργανισμών [2826], στην υιοθέτηση κοινής στάσης [2827] στην διευκόλυνση εφαρμογής διεθνών Κανονισμών [2828].

Η αμοιβαία συνδρομή δεν εξαντλείται στις άνω μορφές, αλλά δύναται να εξασφαλιστεί και με άλλες μεθόδους [2829].

Περαιτέρω η αμοιβαία συνδρομή εκφράζεται και με λήψη θετικών μέτρων.

Ειδικότερα τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για την αποφυγή εκτροπών του εμπορίου [2830].

Επίσης χορηγούν περιορισμένες πιστώσεις σε άλλο κράτος-μέλος το οποίο αντιμετωπίζει δυσχέρειες στο ισοζύγιο πληρωμών του [2831].

2.- ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Το Δικαστήριο αναφέρθηκε ιδιαίτερα εκτεταμένα στην έννοια της αμοιβαίας συνδρομής στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 9 και 12/60 Societe Commerciale Antoine Vloeberghs S.A. v High Authority of the ECSC [2832] και 6 και 11/69, Commission v French Republic [2833].

2.1.- Το κυριότερο ζήτημα που ανέκυψε στην προκείμενη υπόθεση ήταν κατά πόσο δύναται ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο να στηριχθεί στην μη παροχή της κατ'άρθρο 71 συνθ. ΕΚΑΧ αμοιβαίας συνδρομής των Κυβερνήσεων των κρατών-μελών προκειμένου να θεμελιώσει αγωγή αποζημιώσεως κατά της Κοινότητας κατ'άρθρο 40 συνθ. ΕΚΑΧ.

Ο γενικός Εισαγγελέας Κ. Roemer στις αιτιολογημένες προτάσεις του [2834] επεσήμανε ότι η Ανωτάτη Αρχή έκανε ιδιαίτερες προσπάθειες προκειμένου να καθορίσει από κοινού με τα κράτη-μέλη τις λεπτομέρειες της διαδικασίας αμοιβαίας συνδρομής και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες θα παρείχεται [2835].

Οι προσπάθειες αυτές είχαν ιδιαίτερα αξία αφού μετά την σύναψη της Συνθήκης η αμοιβαία συνδρομή ήταν ο μοναδικός τρόπος προστασίας των συμφερόντων της οικονομικής πολιτικής των κρατών-μελών μετά την αναγνώριση της αρχής της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών [2836].

Η Συνθήκη της ΕΚΑΧ δεν εξαρτούσε την αναγνώριση της ελεύθερης κυκλοφορίας αγαθών από την προετοιμασία των συγκεκριμένων κανόνων που ρύθμιζαν την αμοιβαία συνδρομή [2837].

Ειδικότερα δεν μπορούσε να γίνει δεκτό ότι εν απουσία θέσπισης των ειδικών κανόνων περι παροχής αμοιβαίας συνδρομής δεν δικαιούτο η Ανωτάτη Αρχή να ασκήσει τις κατ'άρθρο 71 παρ.3 εξουσίες της [2838].

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι στο βαθμό που μπορούσε να γίνει δεκτό ότι τα κράτη-μέλη μπορούσαν να προστατευθούν από την ελεύθερη κυκλοφορία των προϊόντων τρίτων χωρών, με την εφαρμογή της αμοιβαίας συνδρομής που προβλεπόταν από το άρθρο 71, η υποχρέωση να προσφύγουν στην εν λόγω αμοιβαία συνδρομή δεν αποσκοπούσε στην υπεράσπιση των συμφερόντων οιοσδήποτε τρίτου μέρους αλλά μόνο των συμφερόντων της Κοινότητας [2839]. Κατά την υποβολή αγωγής αποζημιώσεως κατ'άρθρο 40 συνθ. ΕΚΑΧ, τα εν λόγω τρίτα μέρη δεν μπορούσαν να στηρίζονται στην αποτυχία παροχής αμοιβαίας συνδρομής, προκειμένου να υπερασπίσουν και να προστατεύσουν νομικά, εκείνες τις πρακτικές [2840] τις οποίες η αμοιβαία συνδρομή είχε ακριβώς ως αντικείμενο να προστατεύσει [2841].

Υπό τις περιστάσεις αυτές η ενάγουσα δεν μπορούσε να στηριχθεί σε μία πιθανή παράβαση καθήκοντος της Ανωτάτης Αρχής προκειμένου να ζητήσει αποζημίωση για ζημία που υπέστη [2842].

2.2.- Το Ιστορικό των συνδικασθεισών υποθέσεων 6 και 11/69, *Commission v French Republic* [2843] έχει ήδη αναλυθεί σε προγενέστερα κεφάλαια της παρούσης διατριβής.

Η Γαλλία παρέβη σχετική απόφαση της Επιτροπής σύμφωνα με την οποία έπρεπε από 31.1.1969 να καταργήσει το προτιμσιακό επιτόκο εξαγωγών με το οποίο ενίσχυε τους γαλλούς εξαγωγείς.

Επειδή η Γαλλία αρνήθηκε να συμμορφωθεί επικαλούμενη την κοινωνική κρίση που είχε ξεσπάσει τον Μάιο του 1968 [2844] και την εν συνεχεία εμφανισθείσα νομισματική κρίση [2845] η Επιτροπή προσέφυγε ενώπιον του Δικαστηρίου.

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι τα κράτη-μέλη υποχρεούνται

κατ'άρθρα 105 και 107 συνθ. ΕΟΚ να αντιμετωπίζουν την συναλλαγματική τους πολιτική ως ζήτημα κοινου ενδιαφέροντος [2846].

Επίσης λόγω των εξουσιών που απονεμήθηκαν στα κοινοτικά όργανα από τα άρθρα 108 παρ.3 και 109 παρ.3 τα κράτη-μέλη δεν μπορούσαν να αποκλείουν μονομερώς από τις υποχρεώσεις τους που καθοριζόταν από την Συνθήκη [2847].

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι η αλληλεγγύη η οποία αποτελούσε την βάση των εν λόγω υποχρεώσεων καθώς και ολοκλήρου του Κοινοτικού συστήματος, σύμφωνα με την υποχρέωση που απέρρεε από το άρθρο 5 της Συνθήκης, επεκτεινόταν πρὸς όφελος των κρατών, στην διαδικασία για αμοιβαία συνδρομή που προβλεπόταν από το άρθρο 108 όταν ένα κράτος-μέλος απειλείτο σοβαρά με δυσκολίες που αφορούσαν το ισοζυγιο πληρωμών του [2848].

Επομένως η ενάσκηση των εξουσιών που είχαν επιφυλαχθεί στα κράτη-μέλη δεν μπορούσε να οδηγήσει στην λήψη μέτρων που απαγορευόταν από την συνθήκη [2849].

Η ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΩΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΠΟΡΡΕΟΥΣΑ ΑΠΟ ΤΑ

ΑΡΘΡΑ 5 ΣΥΝΘ. ΕΟΚ, ΚΑΙ 192 ΣΥΝΘ. ΕΚΑΕ

1.- Η αρχή της αλληλεγγύης όπως ήδη έχουμε αναλύσει ενυπάρχει στην έννοια των υποχρεώσεων του άρθρου 5 συνθ. ΕΟΚ και των άρθρων 86 παρ.1 και 2 συνθ. ΕΚΑΧ και 192 συνθ. ΕΚΑΕ [2850].

Εκδηλώνεται στα πλαίσια των εν λόγω άρθρων με δύο τρόπους.

Είτε θετικά με την λήψη μέτρων τα οποία να διασφαλίζουν την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών και να προώθουν τους σκοπούς της Κοινότητας.

Είτε αρνητικά με την αποχή από κάθε μέτρο που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την αλληλεγγύη των κρατών-μελών και την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης.

Στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΟΚ, το Δικαστήριο αναφέρθηκε στο άρθρο 5 της Συνθήκης ως πηγή αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών στην υπόθεση AERT , 22/70. Βεβαίως δεν μνημόνευσε ρητά την λέξη αλληλεγγύη, πλὴν όμως το ίδιο το ΔΕΚ στην γνωμοδότηση 1/76 αποφάνθηκε ότι η έννοια της αλληλεγγύης θεμελιώθηκε στην συνθήκη AERT [2851].

Μετά την υπόθεση 22/70 AERT [2852] θα αναλύσουμε έξι υποθέσεις που αφορούσαν την λήψη μέτρων προστασίας των θαλασσιών πόρων ήτοι την υπόθεση 61/77, Commission v Ireland [2853], υποθ. 141/78, France v United Kingdom [2854], υποθ. 32/79, Commission v United Kingdom [2855], υποθ. 804/79 Επιτροπή v Ηνωμένου Βασιλείου [2856], υποθ. 269/80, Regina v Robert Tymen [2857] και υπόθεση 63/83 Regina v Kirk [2858].

Εν συνεχεία θα αναλύσουμε τις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 47 και 48/83 *Fuimveeslachterif Midden - Nederland BV* [2859], που αφορούσε στην κοινή αγροτική πολιτική.

Κατόπιν θα αναφερθούμε στην υπόθεση 7/71 *Commission v France* [2860] η οποία έκρινε το θέμα της αλληλεγγύης στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας.

A.- Η υπόθεση 22/70, *Commission v Council*, [2861], γνωστή και ως υπόθεση AETR, αφορούσε την ακύρωση των διαδικασιών του Συμβουλίου της 20ης Μαρτίου 1970 σχετικά με την διαπραγμάτευση και υπογραφή της συμφωνίας για τους όρους εργασίας των οδηγών διεθνών οδικών μεταφορών (AETR) από τα κράτη-μέλη της ΕΟΚ [2862]. Η Επιτροπή αμφισβήτησε την νομιμότητα της εν λόγω απόφασης υποστηρίζοντας ότι την διεθνή αυτή συμφωνία έπρεπε να υπογράψει η Κοινότητα και όχι τα κράτη-μέλη της [2863].

Το Δικαστήριο αφού ανέλυσε τα άρθρα 210 και 113 και 114 συνθ. ΕΟΚ παρατήρησε ότι κάθε φορά που η Κοινότητα προκειμένου να εκτελέσει μια κοινή πολιτική που προβλεπόταν από την Συνθήκη, ελάμβανε αποφάσεις που έβεταν κοινούς κανόνες, τα κράτη-μέλη δεν είχαν πλέον το δικαίωμα, ενεργώντας ατομικώς ή ακόμη και συλλογικά να αναλάβουν υποχρεώσεις έναντι τρίτων χωρών, οι οποίες επηρέαζαν τους εν λόγω κανόνες [2864].

Σύμφωνα με το άρθρο 5 τα κράτη-μέλη υποχρεούνται αφ'ενός μεν να λάβουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την διασφάλιση της εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που επήγαζαν από την Συνθήκη ή από δράση αναληφθείσα από τα θεσμικά όργανα και αφ'ετέρου να απέχουν από κάθε μέτρο το οποίο θα μπορούσε να διακυβεύσει την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης [2865].

Εάν οι δύο αυτές διατάξεις ελαμβάνοντο υπόψη από κοινού, προέκυπτε ότι στον βαθμό που είχαν θεσπιστεί κοινοτικοί κανόνες για την πραγματοποίηση των σκοπών της Συνθήκης, τα κράτη-μέλη δεν μπορούσαν εκτός του πλαισίου των κοινοτικών οργάνων να αναλάβουν δεσμεύσεις οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τους εν λόγω κανόνες ή να τροποποιήσουν το πεδίο τους [2866].

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι εφ'όσον οι διαπραγματεύσεις ελάμβαναν χώρα υπό την αιγίδα της Οικονομικής Επιτροπής για την Ευρώπη, του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, η πρώτη παράγραφος του άρθρου 116 συνθ. ΕΟΚ έπρεπε να ληφθεί υπόψη [2867].

Από το άρθρο αυτό προέκυπτε ότι όταν ένα θέμα αποτελούσε αντικείμενο μίας κοινής πολιτικής, τα κράτη-μέλη δεσμευόταν σε κάθε περίπτωση να ενεργούν από κοινού για την προώθηση των συμφερόντων της Κοινότητας [2868].

Επομένως έπρεπε να γίνει δεκτό ότι διαπραγματευόμενα και συνάπτοντα την συμφωνία κατά τον υποδειχθέντα από το Συμβούλιο τρόπο, τα κράτη-μέλη ενήργησαν και συνέχιζαν να ενεργούν χάριν των συμφερόντων της Κοινότητας και εκ μέρους αυτής σύμφωνα με τις υποχρεώσεις τους κατ'άρθρο 5 συνθ.ΕΟΚ [2869].

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΟΡΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Στα τέλη της δεκαετίας του 1970 η αλληλεγγύη στην Κοινότητα δοκιμάστηκε λόγω των τεράστιων οικονομικών συμφερόντων στον χώρο των θαλασσιών πόρων και ειδικότερα της αλιείας.

Το Δικαστήριο είχε την ευκαιρία σε έξι υποθέσεις να ανταποκριθεί στην πρόκληση των καιρών και να αναγάγει την αρχή της αλληλεγγύης σε παράγοντα συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και κυρίως του Ηνωμένου Βασιλείου, της Γαλλίας, της Ολλανδίας, της Δανίας, της Ιρλανδίας και της Ισπανίας τα οικονομικά συμφέροντα των οποίων συγκρούσαν λόγω της τεράστιας αλιευτικής παράδοσης που είχαν οι εν λόγω χώρες.

1.- Στην υπόθεση *61/77, Commission v Ireland* [2870] το Δικαστήριο κλήθηκε να αποφασίσει για την νομιμότητα των μέτρων που έλαβε η Ιρλανδική Κυβέρνηση για την προστασία των θαλασσιών πόρων.

Το Ιστορικό της υποθέσεως αυτής έχει ως εξής:

Στις 30 Οκτωβρίου 1976 το Συμβούλιο υιοθέτησε ψήφισμα για τα θέματα της αλιείας [2871].

Στο παράρτημα VI του εν λόγω ψηφίσματος αναφερόταν μεταξύ των άλλων ότι εν αναμονή της λήψης κοινοτικών μέτρων τα κράτη-μέλη δεν θα ελάβαναν μονομερή μέτρα προστασίας των θαλασσιών πόρων [2872].

Εάν όμως δεν επέρχεται συμφωνία μέχρι το 1977 στα πλαίσια των διεθνών επιτροπών για την αλιεία και κατόπιν δεν θεσπιζόταν αυτόνομα κοινοτικά μέτρα αμέσως, τα κράτη-μέλη θα μπορούσαν τότε να λάβουν ως προσωρινή ρύθμιση και υπό τον όρο αποφυγής των διακρίσεων, τα κατάλληλα μέτρα για την διασφάλιση της προστασίας των θαλασσιών πόρων [2873].

Προ της λήψης των εν λόγω μέτρων τα κράτη-μέλη όφειλαν να ζητήσουν την έγκριση της Επιτροπής την οποία άλλωστε θα έπρεπε να συμβουλευόταν σε όλα τα στάδια [2874].

Οεδομένου ότι στα πλαίσια του Συμβουλίου υπήρξαν αλεπάλληλες παλινωδίες διαφόρων κρατών-μελών που είχαν σαν αποτέλεσμα την αποτυχία λήψης κοινοτικών μέτρων η Ιρλανδία θέσπισε μονομερώς εθνικά μέτρα προστασίας των θαλασσιών πόρων.

Αυτό είχε ως συνέπεια να ασκηθεί εναντίον της προσφυγής εκ μέρους της Επιτροπής κατ'άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ.

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι σύμφωνα με την νομολογία του στην υπόθεση *Kramer* [2875] η Κοινότητα διέθετε εξουσία λήψης μέτρων προστασίας των θαλασσιών πόρων [2876].

Τα μέτρα αυτά δυνατόν να συνίσταντο στην συνομολόγηση διεθνών συμβάσεων με τρίτες χώρες απ'ευθείας ή μέσω διεθνών οργανισμών [2877].

Στο βαθμό που είχε ασκηθεί η εν λόγω εξουσία εκ μέρους της Κοινότητας, οι θεσπισθείσες ρυθμίσεις απέκλειαν την λήψη αντιθέτων ρυθμίσεων εκ μέρους των κρατών-μελών [2878].

Όσο όμως διαρκούσε η μεταβατική περίοδος του άρθρου 102 της συνθήκης προσχωρήσεως και η Κοινότητα δεν είχε ασκήσει τις εξουσίες της στον εν λόγω τομέα, τα κράτη-μέλη ήταν υποχρεωμένα εντός του χώρου δικαιοδοσίας τους να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας χωρίς να προδικάζουν την

υποχρέωση συνεργασίας η οποία τους επιβαλλόταν από την Συνθήκη και ειδικότερα από το άρθρο 5 [2879].

Με δεδομένες τις ρυθμίσεις του παραρτήματος VI του ψηφίσματος της Χάγης και εν όψει της αποτυχίας του Συμβουλίου να καταλήξει σε λύση η Ιρλανδία ήταν υποχρεωμένη να λάβει μέτρα προστασίας των θαλασσιών υδάτων που άνηκαν στην δικαιοδοσία της υπό τον όρο βεβαίως ότι αυτά συμβιβαζόταν με το Κοινοτικό δίκαιο [2880].

2.- Στην υπόθεση 141/78, France v United Kingdom [2881], η Γαλλία άσκησε προσφυγή κατ'άρθρο 170 συνθ. ΕΟΚ, κατά του Ηνωμένου Βασιλείου διότι αυτό έλαβε ομοίως μέτρα για την προστασία των θαλασσιών πόρων και τις διαστάσεις των δικτυών αλιείας, τα οποία κατά την Γαλλία ήσαν αντίθετα προς το Κοινοτικό Δίκαιο.

Ο γεν. Εισαγγελέας G. Reischl στις προτάσεις του [2882] παρατήρησε ότι το Δικαστήριο στην υπόθεση 61/77 Commission v Ireland έδωσε έμφαση στην υποχρέωση συνεργασίας η οποία επιβαλλόταν από το άρθρο 5 της Συνθήκης της ΕΟΚ, η τήρηση της οποίας ήταν επιβεβλημένη.

Το Δικαστήριο αφού παρατήρησε ότι η Κοινότητα διέθετε αρμοδιότητα λήψης μέτρων για την προστασία των βιολογικών πόρων των θαλασσών και την προστασία της αλιείας [2883] αναφέρθηκε στις ρυθμίσεις του παραρτήματος VI του ψηφίσματος της Χάγης το οποίο έχουμε ήδη αναλύσει στην αμέσως προηγούμενη υπόθεση 61/77.

Κατά το Δικαστήριο η Επιτροπή αρθώς ισχυριζόταν ότι το εν λόγω ψήφισμα καθιστούσε πιο συγκεκριμένη την υποχρέωση συνεργασίας την οποία τα κράτη-μέλη ανέλαβαν κατ'άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ όταν προσχώρησαν στην Κοινότητα [2884].

Η εκπλήρωση των καθηκόντων αυτών ήταν ιδιαίτερα απαραίτητη σε μία κατάσταση στην οποία φαινόταν αδύνατο, να θεσπισθεί μια κοινή πολιτική και μάλιστα σε ένα πεδίο όπως αυτό της προστασίας των βιολογικών πόρων των θαλασσών, στο οποίο μπορούσαν να επέλθουν αξιοσημείωτα αποτελέσματα μόνο χάρη στην συνεργασία όλων των κρατών-μελών [2885].

Αυτό το παραπάνω προέκυπτε, ότι η θέσπιση ττοιούτων μέτρων προστασίας εκ μέρους ενός κράτους-μέλους έπρεπε πρώτα να ανακοινωθεί στα άλλα κράτη-μέλη και στην Επιτροπή [2886].

Επίσης το εν λόγω κράτος-μέλος όφειλε να επιδιώξει την έγκριση της Επιτροπής, την οποία έπρεπε να συμβουλευόταν σε όλα τα στάδια της διαδικασίας [2887].

Με δεδομένο δε ότι δεν ττηρήθηκαν εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου οι εν λόγω προϋποθέσεις α) της προγενέστερης ανακοίνωσης των μέτρων στα κράτη-μέλη και στην Επιτροπή και β) της εγκρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής, το εν λόγω κράτος-μέλος, κατέληξε το ΔΕΚ, παρέβη τις υποχρεώσεις του που επήγαζαν από το άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ [2888].

3.- Η υπόθεση 32/79, Commission v United Kingdom [2889] αφορούσε ομοίως προσφυγή της Επιτροπής κατά του Ηνωμένου Βασιλείου αναφορικά με την νομιμότητα διαφόρων εθνικών μέτρων που έλαβε το εν λόγω κράτος-μέλος για την προστασία των θαλασσιών πόρων και της αλιείας σε διάφορα θαλάσσια ύδατα της δικαιοδοσίας του [2890].

Ο γενικός Εισαγγελέας Κ. Reischl στις προτάσεις του [2891] επεσήμανε ότι παρότι η υποχρέωση της Κοινότητας να λάβει μέτρα προστασίας ήταν καθαρή, σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συνθήκης τα κράτη-μέλη έπρεπε να αναλάβουν αυτή την υποχρέωση εάν η Κοινότητα, η οποία ήταν υπεύθυνη για την λήψη ττοιούτων μετρων, αποτρεπόταν να το πράξει [2892].

Όμως το κράτος-μέλος το οποίο συμβουλευεται την Επιτροπή για την λήψη μονομερών εθνικών μέτρων δεν μπορούσε να θέσει σε ισχύ τις προτάσεις του πριν να τύχουν της εγκρίσεως της Επιτροπής [2893].

Το Δικαστήριο αφού αναφέρθηκε στην σχετική νομολογία του και στην υποχρέωση των κρατών-μελλών να λάβουν μέτρα προστασίας των θαλασσιών πόρων κατά την διάρκεια της μεταβατικής περιόδου του άρθρου 102 Συνθήκης Προσχωρήσεως και για όσο χρονικό διάστημα η Κοινότητα δεν είχε ασκήσει τις αποκλειστικές της αρμοδιότητες στον εν λόγω τομέα [2894], παρατήρησε ότι τα κράτη-μέλη έπρεπε να λαμβάνουν τα εν λόγω μέτρα χάριν του κοινού συμφέροντος της Κοινότητας και σύμφωνα με τους ουσιαστικούς και διαδικαστικούς κανόνες οι οποίοι επήγαζαν από το Κοινοτικό Δίκαιο [2895]. Σύμφωνα με το άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ, τα εθνικά μέτρα προστασίας των θαλασσιών πόρων που υποχρεούτο να λάβει ένα κράτος-μέλος εν απουσία λήψης κοινοτικών μέτρων έπρεπε να ήταν σχεδιασμένα ούτως ώστε να μην αποβαίνουν μόνο υπέρ του συγκεκριμένου κράτους-μέλους αλλά και υπέρ των συλλογικών συμφερόντων της Κοινότητας [2896].

Αναφερόμενο στον τρόπο με τον οποίο ειδοποιήθηκε η Επιτροπή εκ μέρους του Ηνωμένου Βασιλείου για τα μέτρα που λήφθηκαν αναφορικά με την περιοχή "Μουρνε" επεσήμανε ότι υπήρξε παραβίαση του Κοινοτικού Δικαίου.

Ειδικότερα στην προκειμένη περίπτωση το Ηνωμένο Βασίλειο κοινοποίησε στην Επιτροπή, την παραμονή της λήψης των μέτρων ένα γενικό σχέδιο των υπό εκτέλεση μέτρων χωρίς να αναφέρεται σε ουσιώδεις λεπτομέρειες [2897].

Κατά το Δικαστήριο η επιβαλλομένη εκ του Κοινοτικού Δικαίου υποχρέωση συνεργασίας σήμαινε ότι τα κράτη-μέλη θα έπρεπε να διαβουλευονται με την Επιτροπή σε όλα τα στάδια σχεδιασμού των προτεινόμενων μέτρων παρέχοντας σ'αυτήν τον απαραίτητο χρόνο για την μελέτη και παροχή γνώμης επι των εν λόγω μέτρων [2898].

Στην περίπτωση των μέτρων που λήφθηκαν για την νήσο Man, το Ηνωμένο Βασίλειο παραβίασε τις υποχρεώσεις διαβούλευσης με την Επιτροπή και ειδοποίησης αυτής και των κρατών-μελών για τα μέτρα που επρόκειτ* να λάβει [2899].

Περαιτέρω το Ηνωμένο Βασίλειο προκειμένου να διασφαλίσει τα δικαιώματα και τα συμφέροντα τα οποία προστατευόταν από το κοινοτικό δίκαιο για τα άλλα κράτη-μέλη και τους υπηκόους τους ήταν απαραίτητο να θεσπίσει και να δημοσιεύσει όλους τους λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας της αλιείας [2900].

Επίσης το Ηνωμένο Βασίλειο όφειλε να αποστέλλει συγκεκριμένες πληροφορίες για την προτιθέμενη δράση του τόσο στην Επιτροπή όσο και στα κράτη-μέλη στα οποία αφορούσαν άμεσα τα εν λόγω μέτρα [2901].

Περαιτέρω στις υποχρεώσεις διαβούλευσης και ειδοποίησης ενέπιπτε και κάθε τροποποίηση των παραπάνω μέτρων [2902].

Στην περίπτωση των μέτρων που ληφθηκαν για την περιοχή Norway Rout Box το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις υποχρεώσεις του εκ της συνθήκης διότι έλαβε μονομερώς μέτρα τα οποία επέφεραν αλλαγή σε άλλα μέτρα τα οποία είχαν συμφωνηθεί στα πλαίσια μιας Κοινοτικής διαδικασίας [2903].

4.- Η υπόθεση 804/79, Επιτροπή ν Ηνωμένου Βασιλείου [2904] αφορούσε την νομιμότητα των μονομερών μέτρων περί θαλάσσιας αλιείας που έλαβε τη Ηνωμένο Βασίλειο.

Περιέλαμβαναν τον καθορισμό συγκεκριμένου μεγέθους των δικτύων, το ελάχιστο μήκος αλιεύσεων ορισμένων ειδών και ένα σύστημα αδειών αλιείας στην θάλασσα της Ιρλανδίας και στα ύδατα που περιέβαλαν την νήσο Man [2905].

Η Επιτροπή θεωρώντας τα εν λόγω μέτρα αντίθετα προς το Κοινοτικό Δίκαιο άσκησε προσφυγή κατ'άρθρο 169 συνθ. ΕΟΚ κατά του Ηνωμένου Βασιλείου.

Η κατάσταση των πραγμάτων στον τομέα της διατήρησης και διαχείρισης των αλιευτικών πόρων είχε αλλάξει σε σχέση με αυτή που προπεριγράφηκε στις ανωτέρω υποθέσεις.

Το Συμβούλιο έλαβε προσωρινές αποφάσεις στον εν λόγω τομέα που τέθηκαν σε ισχύ για περιορισμένες περιόδους και παρατάθηκαν επαναληπτικά [2906].

Οι εν λόγω αποφάσεις του Συμβουλίου παρέπεμπαν στις διαδικασίες και τα κριτήρια του παραρτήματος VI του ψηφίσματος της Χάγης, κυρίως για τα τεχνικά μέτρα διατήρησης και ελέγχου των αλιευτικών πόρων [2907].

Η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου προτιθεμένη να λάβει μέτρα προστασίας και διατήρησης των θαλασσιών πόρων την 1/7/1979 απέστειλε στην Επιτροπή το κείμενο πέντε σχεδίων Κανονισμών στις 19/6/1979 και το κείμενο ενός έκτου κανονισμού στις 29/6/1979 !!!! [2908].

Η Επιτροπή στην προσφυγή της ισχυρίστηκε ότι τέτοιου είδους μέτρα δεν μπορούσαν να ληφθούν αποτελεσματικά παρά μόνο για το σύνολο της Κοινότητας και ότι το Συμβούλιο θα ήταν σε θέση να τα θεσπίσει κατά τους απαιτούμενους από την Συνθήκη τυπούς αν το ίδιο το Ηνωμένο Βασίλειο δεν είχε παράλυσει την διαδικασία λήψης αποφάσεων εντός του ανωτέρου οργάνου [2909].

Η Επιτροπή επεσήμανε μεταξύ άλλων ότι δεν συμβιβάζοταν με το άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ το να επωφελούνται τα κράτη-μέλη από την παράλειψη του Συμβουλίου για να θεσπίζουν εθνικά μέτρα που δεν θα μπορούσαν να θεσπίσουν εάν το Συμβούλιο είχε ενεργήσει σύμφωνα με το άρθρο 102 Πράξης Προσχωρήσεως [2910].

Η ανάγκη εγκρίσεως από την Επιτροπή των εθνικών μέτρων στον τομέα της αλιείας ενείχε αντίστοιχο θέση προς την ανάγκη εγκρίσεως απ'αυτήν υπό μορφή προτάσεως από μέρους της, των περισσότερων αποφάσεων του Συμβουλίου [2911].

Ο γεν. Εισαγγελέας G. Reischl μεταξύ άλλων παρατήρησε ότι η κατάσταση μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου είχε αλλάξει. Τότε οι εξουσίες Κοινότητας και κρατών-μελών ήταν συντρέχουσες και αρκούσε η εκ μέρους του οικείου κράτους-μέλους προσπάθεια να πετύχει την έγκριση της Επιτροπής πρό της θεσπίσεως των μέτρων [2912].

Μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου η Κοινότητα είχε αποκλειστική εξουσία θεσπίσεως μέτρων διατηρήσεως των θαλασσιών πόρων. Αναγκαία συνέπεια της εξουσίας αυτής αποτελούσε ότι το Κοινοτικό συμφέρον μπορούσε να σπριχθεί μόνο αν τα μέτρα που θα ελάμβαναν τα κράτη-μέλη ως εκπρόσωποι της Κοινότητας θεσπιζόταν με την έγκρισή της.

Η δύναμη του άρθρου 5 της Συνθήκης [2913] υποχρέωση συνεργασίας των κρατών μελών αποτελούσε πραγματική υποχρέωση [2914]. Περαιτέρω η Επιτροπή μπορούσε να εγκρίνει τα μέτρα διατηρήσεως περί θαλάσσιας αλιείας που θεσπίζονται από τα κράτη-μέλη όχι μόνο ρητώς αλλά και σιωπηρώς [2915].

Εάν επραγματοποιείτο η συμβουλευτική διαδικασία και η Επιτροπή δεν αντιτασσόταν στην εισαγωγή τέτοιων μέτρων, αυτό μπορούσε να θεωρηθεί ως σιωπηρή έγκριση, η οποία δεν έθιγε το συμφέρον της Κοινότητας [2916].

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι η κατάσταση που περιγραφόταν στις προγενέστερες αποφάσεις του είχε υποστεί ουσιώδη μεταβολή λόγω της λήξεως της μεταβατικής περιόδου του άρθρου 102 της Πράξης Προσχώρησης που είχε ως συνέπεια η εξουσία λήψης μέτρων προστασίας των θαλασσιών πόρων εντός του πλαισίου της κοινής πολιτικής αλιείας να ανήκει αποκλειστικά στην Κοινότητα κατά πλήρη και οριστικό τρόπο [2917].

Εάν το Συμβούλιο δεν θέσπιζε διατάξεις στον εν λόγω χώρο ευθύνης της Κοινότητας, τότε τα εθνικά μέτρα διατηρήσεως που είχαν θεσπιστεί κατά την μεταβατική περίοδο διατηρούντο στην κατάσταση που βρισκόταν κατά την λήξη της μεταβατικής περιόδου [2918].

Περαιτέρω τα κράτη-μέλη μπορούσαν να τροποποιήσουν τα υπάρχοντα μέτρα διατηρήσεως ανάλογα με την εξέλιξη των σχετικών βιολογικών δεδομένων στον τομέα αυτό. Όμως η τροποποίηση δεν θα έπρεπε να ήταν τσιούτης φύσεως που να συνεπαγόταν θέσπιση νέας πολιτικής για την διατήρηση των θαλασσιών πόρων εκ μέρους των κρατών-μελών [2919].

Σύμφωνα με το άρθρο 5 της Συνθήκης τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να λαμβάνουν κάθε κατάλληλο μέτρο ώστε να διευκολύνουν την αποστολή της Κοινότητας και να απέχουν από κάθε μέτρο που θα μπορούσε να διακυβεύσει τους σκοπούς της Συνθήκης.

Η διάταξη αυτή επέβαλε στα κράτη-μέλη ειδικές υποχρεώσεις ενεργείας και αποχής [2920].

Τα κράτη-μέλη μπορούσαν να ενεργούν στον υπό κρίση τομέα εφεξής μόνο ως διαχειριστές του κοινού συμφέροντος [2921].

Μπορούσαν να θέσουν σε ισχύ προσωρινά μέτρα διατηρήσεως, ελλείψει κατάλληλης ενέργειας του Συμβουλίου, μόνο στο πλαίσιο συνεργασίας με την Επιτροπή και λαμβάνοντας υπόψη την γενική αποστολή εποπτείας που η Συνθήκη είχε αναθέσει σ'αυτήν [2922].

Το Ηνωμένο Βασίλειο δεν τήρησε τις παραπάνω υποχρεώσεις αφού κοινοποίησε το κείμενο των σχεδιαζομένων μέτρων μόλις στις 19/6/1979.

Λόγω του τεχνικού χαρακτήρα του θέματος ο τρόπος αυτός ενεργείας δεν επέτρεψε στην Επιτροπή να ασκήσει κατάλληλα το καθήκον εποπτείας που είχε δύναμη του άρθρου 155 της Συνθήκης [2923].

Σχετικά με το επιχείρημα του Ηνωμένου Βασιλείου ότι δεν παρέβη την Συνθήκη αφού και άλλα κράτη-μέλη είχαν πράξει το ίδιο η Επιτροπή είχε

εγκρίνει αναδρομικά τα ληφθέντα μέτρα το Δικαστήριο παρατήρησε κατ'αρχάς ότι τα εν λόγω μέτρα εγκρίθηκαν τελικά αφού τα ενδιαφερόμενα κράτη δέχθηκαν τους όρους που είχε θέσει η Επιτροπή [2924].

Αν και η διαδικασία που ακολούθησαν εν προκειμένω ορισμένα κράτη-μέλη ήταν ενδεχόμενο να φανεί μη ικανοποιητική υπό το πρίσμα του καθήκοντος συνεργασίας που επιτασσόταν από το άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ οι εν λόγω περιπτώσεις δεν μπορούσαν να συγκριθούν με τα επίδικα μέτρα για τα οποία η Επιτροπή είχε εκφράσει επιφυλάξεις από την αρχή της διαδικασίας [2925].

Επομένως κατέληξε το ΔΕΚ, το Ηνωμένο Βασίλειο παρέβη τις εκ της Συνθήκης υποχρεώσεις του διότι με την διαδικασία διαβουλεύσεων που ακολούθησε εμπόδισε την Επιτροπή να εξετάσει επαρκώς τα σχεδιαζόμενα μέτρα όσο και διότι τα έθεσε σε ισχύ παρά τις αντιρρήσεις της Επιτροπής [2926].

5.- Η υπόθεση 269/80, Regina v Robert Tymer αφορούσε αίτηση του Court of Appeal (Ποινικό Τμήμα), για την έκδοση προδικαστικής απόφασης για την νομιμότητα των εθνικών μέτρων διατήρησης που θέσπισε το Ηνωμένο Βασίλειο και τα οποία αναλυθηκαν ήδη στην υπόθεση 804/79 [2927].

Το Ποινικό Τμήμα του Εφετείου κατά την διεξαγωγή ποινικής δίκης κατά του Robert Tymer, γάλλου υπκόου και κύριου γαλλικού αλιευτικού σκάφους το οποίο συνελήφθη ενώ αλιευε αστακούς εντός της αλιευτικής ζώνης του Ηνωμένου Βασιλείου, έθεσε προδικαστικό ερώτημα στα ΔΕΚ για την νομιμότητα των μέτρων διατήρησης που θέσπισε το Ηνωμένο Βασίλειο [2928].

Ο γενικός Εισαγγελέας G. Reischl στις προτάσεις του [2929] επεσήμανε ότι μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου του άρθρου 102 η εξουσία λήψης μέτρων προστασίας των θαλασσιών πόρων εντός του πλαισίου της κοινής πολιτικής αλιείας ανήκει πλήρως και οριστικώς στην Κοινότητα [2930].

Η πραγματική κατάσταση που δημιουργήθηκε λόγω της αδράνειας του Συμβουλίου οδήγησε το Δικαστήριο να επιτρέψει απόκλιση από την αρχή αυτή και να δώσει την άδεια στα κράτη-μέλη να τροποποιούν τα υφιστάμενα μέτρα διατήρησης ανάλογα με την εξέλιξη των σχετικών βιολογικών δεδομένων στον τομέα αυτό [2931].

Τα μέτρα διατήρησης, που θα λάμβαναν τα κράτη-μέλη τότε μόνο ήταν νόμιμα όταν συμφωνούσαν και με τις τυπικές και ουσιαστικές απαιτήσεις του Κοινοτικού δικαίου [2932].

Σύμφωνα με την απόφαση του ΔΕΚ στην υπόθεση 804/79, μετά την λήξη της μεταβατικής περιόδου τα κράτη-μέλη είχαν την υποχρέωση σε περίπτωση αδράνειας του Συμβουλίου, να προβαίνουν σε λεπτομερείς διαβουλεύσεις με την Επιτροπή πριν να θεσπίσουν τα μέτρα προστασίας και να ζητούν καλόπιστα την έγκριση της [2933].

Επίσης υποχρεούνται να μην λαμβάνουν εθνικά μέτρα διατήρησης παρά τις αντιρρήσεις, επιφυλάξεις ή όρους που διατύπωνε η Επιτροπή. Συνεπώς τα εθνικά μέτρα που θεσπιζόταν κατά παράβαση αυτών των θετικών και αρνητικών υποχρεώσεων παραβίαζαν το Κοινοτικό δίκαιο [2934].

Το Δικαστήριο συμπληρώνοντας την νομολογία του εκ των υποθ. 141/78 [2935] και 804/79 [2936] αποφάνθηκε ότι εν όψει μίας κατάστασης που χαρακτηριζόταν από την αδράνεια του Συμβουλίου και από την κατ'αρχήν διατήρηση των ισχυόντων μέτρων διατήρησης, τα κράτη-μέλη δεν είχαν μόνο

την υποχρέωση να συμβουλευονται λεπτομερώς την Επιτροπή και να επιζητούν καλόπιστα την έγκριση της αλλά και το καθήκον να μην θεσπίζουν εθνικά μέτρα διατηρήσεως αντιθέτως προς τις αντιρροήσεις, επιφυλάξεις ή όρους που διατύπωνε η Επιτροπή [2937].

Επομένως κατέληξε το Δικαστήριο η υπό κρίση εθνική νομοθεσία ήταν αντίθετη προς το Κοινοτικό δίκαιο και για τον λόγο αυτό οποιαδήποτε ποινική κατάδικη που θα απαγγελοταν δυνάμει αυτής, ήταν επίσης ασυμβίβαστη προς το Κοινοτικό δίκαιο [2938].

6.- Στην υπόθεση 63/83 Regina v Kink [2939] το Crown Court του Newcastle - upon - Tyne, υπέβαλλε προδικαστικό ερώτημα για το κατά πόσο συμβιβαζόταν με το Κοινοτικό δίκαιο η θέσπιση μέτρων που έλαβε το Ηνωμένο Βασίλειο δυνάμει των οποίων απαγορευόταν στα νηολογημένα στην θάλασσα να αλιεύουν εντός της παράκτιας ζώνης των δώδεκα μιλίων [2940].

Ο γεν. Εισαγγελέας M. Darmon στις προτάσεις του [2941] αναφερόμενος στο άρθρο 5 της Συνθήκης επεσήμανε ότι κατά την νομολογία του Δικαστηρίου [2942] το εν λόγω άρθρο επέβαλε στα κράτη-μέλη ειδικές υποχρεώσεις ενέργειας και αποχής. Περαιτέρω τα κράτη-μέλη ως διαχειριστές του κοινού συμφέροντος είχαν την υποχρέωση να συμβουλευονται την Επιτροπή λεπτομερώς και να επιζητούν καλόπιστα την έγκριση της [2943].

Οι αρχές αυτές κατά τον M. Darmon μπορούσαν να μεταφερθούν και στο θέμα της πρόσβασης στην παράκτια ζώνη των 12 μιλίων [2944] διότι πέραν των άλλων έπρεπε να διαφυλαχτούν οι ειδικές ανάγκες των περιοχών των οποίων οι πληθυσμοί ήταν ιδιαίτερα εξαρτημένοι από την αλιεία και την συνδεδεμένη μ'αυτή βιομηχανία [2945].

Επομένως κατέληξε ο γεν. Εισαγγελέας το Ηνωμένο Βασίλειο θεσπίζοντας τα επίδικα μέτρα μετά από διαβούλευση και έγκριση της Επιτροπής, δεν παρέβη τις υποχρεώσεις του που επήγαζαν εκ της Συνθήκης [2946].

Το Δικαστήριο όμως δεν ακολούθησε τις προτάσεις του γεν. Εισαγγελέα οι οποίες βρισκόταν σε πλήρη συμφωνία με τους ισχυρισμούς της Επιτροπής.

Αφού παρατήρησε κατ'αρχάς ότι κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών που υποβλήθηκαν στην κρίση του εθνικού δικαστηρίου, είχε πλήρη εφαρμογή ο Κανονισμός 101/76, ο οποίος θεσπίζε την ισοτιμία των όρων πρόσβασης στα ύδατα που υπαγόταν στην δικαιοδοσία των κρατών-μελών και καταργούσε τις διακρίσεις λόγω ιθαγένειας των υπηκόων των κρατών-μελών [2947], το Δικαστήριο επεσήμανε ότι στην απόφαση του επι της υποθέσεως 804/79, είχε κρίνει ότι ελλείπει κοινοτικής κανονιστικής ρυθμίσεως τα κράτη-μέλη είχαν την εξουσία να λαμβάνουν προσωρινά μέτρα διατηρήσεως των αλιευτικών πόρων προκειμένου να αποφεύγονται ανεπανόρθωτες ζημιές, αντίθετες προς τους σκοπούς που επιδιώκει η πολιτική διατηρήσεως των θαλασσιών πόρων [2948].

Όμως κατέληξε το ΔΕΚ οι εθνικές ρυθμίσεις που απαγόρευαν την πρόσβαση στα εθνικά ύδατα χωρίς να αποβλέπουν στην διατήρηση δεν ενέπιπταν στην εξουσία των κρατών-μελών να λαβουν προσωρινά μέτρα διατηρήσεως την οποία είχε δεχθεί το Δικαστήριο στην απόφαση του επι της υποθέσεως 804/79 [2949].

Επομένως κατέληξε το ΔΕΚ το Κοινοτικό δίκαιο δεν επέτρεπε στα κράτη-μέλη να απαγορεύουν στα νηολογημένα σε άλλο κράτος-μέλος σκάφη να αλιεύουν εντός της παρακτίας ζώνης που καθοριζόταν από το νόμο και δεν καλυπτόταν από μέτρα διατηρήσεως [2950].

ΚΟΙΝΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Το ΔΕΚ όμως είχε την ευκαιρία να αναφερθεί στο άρθρο 5 της Συνθήκης και σε άλλο πεδίο πλύν της αλιείας.

Αφορούσε την εφαρμογή του άρθρου αυτού στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Στις συνεκδικασθείσες υποθέσεις 47 και 48/83 [2951] το ερώτημα που τέθηκε ήταν κατά πόσο ήταν επιτρεπτή η λήψη εθνικών μέτρων σε περίπτωση αδράνειας του κοινοτικού νομοθέτη στο πλαίσιο της κοινής αγροτικής πολιτικής.

Η γενική Εισαγγελεύς S. Rozes στις προτάσεις της [2952] επεσήμανε ότι και στον τομέα των προδιαγραφών εμπορίας για τα σφαγμένα πουλερικά ίσχυαν οι αρχές που καθόρισε το Δικαστήριο στο πεδίο της αλιείας [2953].

Ειδικότερα επεσήμανε ότι όταν αδρανούσε ο Κοινοτικός νομοθέτης, τα κράτη-μέλη διέθεταν προσωρινά μία αρμοδιότητα υποκατάστασης σε τομέα που υπαγόταν στην αποκλειστική αρμοδιότητα της Κοινότητας [2954].

Τα κράτη-μέλη εν προκειμένω έπρεπε να ενεργούν ως διαχειριστές του κοινού συμφέροντος και να υπόκεινται υπό την ιδιότητα τους αυτή στην υποχρέωση συνεργασίας του άρθρου 5 και στην ίση πρόσβαση στα αλιευτικά αποθέματα κατ'άρθρο 7 συνθ. ΕΟΚ [2955].

Το Δικαστήριο αφού επεσήμανε την πλήρη αδράνεια του Συμβουλίου το οποίο δεν είχε θεσπίσει επί 17 έτη τους αναγκαίους κανόνες για την λειτουργία της κοινής οργάνωσης αγοράς πουλερικών, παρατήρησε ότι ενόψει αυτής της κατάστασης η διατήρηση ή θέσπιση εθνικών μέτρων για την υλοποίηση των στόχων της εν λόγω αγοράς δεν μπορούσαν κατ'αρχή να αποκλειστούν [2956].

Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση 804/79 παρόμοια μέτρα δεν μπορούσαν να θεωρηθούν ότι εμπίπτουν στην άσκηση ίδιας αρμοδιότητας των κρατών-μελών [2957].

Αντίθετα αποτελούσαν μέτρα σε εφαρμογή του καθήκοντος συνεργασίας, που τους επέβαλε το άρθρο 5 της Συνθήκης εν όψει της αδράνειας του κοινοτικού νομοθέτη [2958].

Κατά συνέπεια τα εν λόγω εθνικά μέτρα μπορούσαν να ήταν μόνο μεταβατικά και προσωρινά και οπωσδήποτε θα έπρεπε να παύσουν να εφαρμόζονται όταν θεσπιζόταν τα κοινοτικά μέτρα [2959].

Τα εν λόγω όμως μέτρα έπρεπε να συμβιβάζονται με τις αρχές της κοινής οργάνωσης αγοράς [2960], και δεν μπορούσαν να περιορίζουν την ελευθερία εισαγωγής [2961].

ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΚΑΕ

Στην υπόθεση 7/71 *Commission v France* [2962] το Δικαστήριο αναφερόμενο στον ισχυρισμούς της Γαλλίας ότι δεν συμμορφώθηκε με τις υποχρεώσεις που υπήρχε από την Συνθήκη της ΕΚΑΕ λόγω νομικών αμφιβολιών και αμφισβητήσεων παρατήρησε ότι η Γαλλική Κυβέρνηση ισχυριζόταν ότι η ελλειψη οποιασδήποτε αποφάσεως εκ μέρους του Συμβουλίου στο τέλος της κατ'άρθρο 76 συνθ. ΕΚΑΕ περιγραφόμενης επταετούς περιόδου, είχε ως αποτέλεσμα την δημιουργία μίας διαφορούμενης νομικής κατάστασης [2963].

Ετσι η διατήρηση σε ισχύ των διατάξεων του Κεφαλαίου VI της Συνθήκης είχε γίνει τουλάχιστον αμφίβολη εν όψει μάλιστα και των πιθανών ερμηνειών που μπορούσαν να δοθούν στην δεύτερη παράγραφο του άρθρου 76 [2964].

Όμως, συνέχισε το Δικαστήριο, δεν ήταν δυνατόν να δικαιολογηθεί η αποτυχία εκπλήρωσης μίας υποχρέωσης μέσω της επίκλησης μίας αβέβαιας νομικής κατάστασης στην οποία το κράτος-μέλος βρέθηκε και κατά της οποίας η Συνθήκη χρηνοούσε μέσα δράσεως [2965].

Η γενική υποχρέωση συνεργασίας που επιβαλλόταν από το άρθρο 192, θα έπρεπε να είχε οδηγήσει το καθού κράτος-μέλος να θέσει ένα τέλος στην αβεβαιότητα στην οποία στηριζόταν, κάνοντας χρήση των μέσων που προσέφερε η Συνθήκη σε κάθε ενδιαφερόμενο κράτος ιδίως μέσω του άρθρου 148, το οποίο προέβλεπε κατάλληλες μεθόδους για την παράλειψη εκτελέσεως οφειλόμενης ενεργείας εκ μέρους του Συμβουλίου. [2966].

Κατά την εκδίκαση της υποθέσεως ο γενικός Εισαγγελέας K. Roemer κινήθηκε στην ίδια κατεύθυνση [2967].

Αντέρουσε τους ισχυρισμούς της Γαλλίας αναφερόμενος στην υπόθεση 90-91/63 [2968] και επεσήμανε ότι η αποτυχία εκπλήρωσης των υποχρεώσεων που ετίθεντο σε ένα θεσμικό όργανο της Κοινότητας δεν απήλλασαν τα κράτη-μέλη από την εκπλήρωση των δικών τους υποχρεώσεων [2969].

ΑΥΤΟΔΙΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

Στην υπόθεση 90 και 91/63, *Commission v Luxembourg and Belgium* [2970] η Επιτροπή προσέφυγε κατά των δύο αυτών κρατών-μελών ενώπιον του ΔΕΚ ισχυριζόμενη ότι αυτά επέβαλαν δασμούς, κατά την εισαγωγή γαλακτοκομικών προϊόντων άλλων κρατών, κατά παράβαση του άρθρου 12 συνθ. ΕΟΚ [2971].

Τα εν λόγω κράτη-μέλη υποστήριξαν ότι η προσφυγή ήταν απαράδεκτη διότι η Κοινότητα είχε αποτύχει να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις της λόγω της απόφασης του Συμβουλίου της 4-5-1962, και ως εκ τούτου ήταν υπεύθυνη για την συνεχιζόμενη παραβίαση της Συνθήκης [2972].

Κατά την γνώμη των εν λόγω κρατών-μελών εφ'όσον το διεθνές δίκαιο επέτρεπε σε ένα μέρος, (το οποίο υπέστη ζημία λόγω της αποτυχίας του ετέρου μέρους να εκτελέσει τις υποχρεώσεις του), να αναβάλλει την

εκτέλεση των δικών του υποχρεώσεων, η Επιτροπή είχε απολέσει το δικαίωμα να ισχυρισθεί ότι παραβιάστηκε η Συνθήκη [2973].

Παρά ταύτα παρατήρησε το Δικαστήριο αυτή η σχέση μεταξύ των υποχρεώσεων των μερών δεν δύναται να αναγνωρισθεί το Κοινοτικό Δίκαιο [2974].

Πράγματι η Συνθήκη δεν περιορίζεται στην δημιουργία αμοιβαίων υποχρεώσεων ανάμεσα στα διαφορετικά φυσικά και νομικά πρόσωπα επι των οποίων εφαρμόζεται, αλλά δημιουργεί μια νέα έννομη τάξη η οποία καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των εν λόγω προσώπων [2975].

Επομένως, πλὴν αντιθέτου ρητῆς διάτάξεως η βασική έννοια της Συνθήκης απαιτούσε ότι τα κράτη-μέλη δεν θα έπρεπε να παίρνουν το δίκαιο στα χέρια τους [2976].

2.- Στην υπόθεση 78/76, *Steinike und Weinlig v Germany* [2977] το Verwaltungsgericht της Φραγκφούρτης υπεβαλλε στο Δικαστήριο προδικαστικό ερώτημα με το οποίο μεταξύ άλλων ρωτούσε κατά πόσο μπορούσε να θεωρηθεί ότι διαταρασσόταν ο ανταγωνισμός και το εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών όταν η έρευνα αγοράς και διαφήμισης που διεξαγόταν από ένα κρατικό οργανισμό στην χώρα του και στα εξωτερικά διεξαγόταν επίσης και από παρεμφερείς κρατικούς οργανισμούς των άλλων κρατών-μελών [2978].

Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η παραβίαση εκ μέρους ενός κράτους-μέλους μίας υποχρεώσεως του που πηγάζε από την Συνθήκη λόγω της απαγόρευσης που επέβαλε το άρθρο 92, δεν μπορούσε να δικαιολογηθεί από το γεγονός ότι τα άλλα κράτη-μέλη δεν τηρούσαν επίσης την εν λόγω υποχρέωση [2979].

Οι συνέπειες περισσότερων της μίας διαταραχών του ανταγωνισμού και του εμπορίου μεταξύ των κρατών-μελών δεν αναιρούσαν η μία την άλλη αλλά προστίθεντο και τα επιζήμια αποτελέσματα στην κοινή αγορά αυξανόταν [2980].

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Η πλούσια νομολογία του Δικαστηρίου αναφορικά με την αρχή της αλληλεγγύης συνεισέφερε στην κωδικοποίηση αυτής της θεμελιώδους αρχής του κοινοτικού δικαίου, η οποία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της διαδικασίας κοινοτικοποίησης.

Η κωδικοποίηση αυτή είναι αντίστοιχη με την προσπάθεια που είχε αναλάβει σε πολιτικό επίπεδο η Ανωτάτη Αρχή και τα κράτη-μέλη να καθορίσουν από κοινού τις λεπτομέρειες της διαδικασίας αμοιβαίας συνδρομής του άρθρου 71, η οποία αποτελεί μια από τις εκφάνσεις της αρχής της αλληλεγγύης.

2.- Κατ'αρχάς θα πρέπει να επισημανθεί ότι το Δικαστήριο καθόρισε μια διπλή προσέγγιση της έννοιας της αλληλεγγύης.

Αφ'ενός μεν ασχολήθηκε με την ουσιαστική πλευρά της έννοιας της αλληλεγγύης.

Διευκρίνισε και εμπλούτισε το περιεχόμενο της και καθόρισε την έκταση και την ένταση της.

Ταυτόχρονα διαμόρφωσε ένα πλαίσιο διαδικαστικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών η οποία αποτελεί ουσιώδη πλευρά και παράγοντα sine qua non της ίδιας της αρχής της αλληλεγγύης.

3.- Από ουσιαστικής πλευράς η κοινοτική αλληλεγγύη εκφράζεται σε τέσσερα επίπεδα.

α.- Αλληλεγγύη της Κοινότητας προς ένα κράτος-μέλος.

β.- Αλληλεγγύη του κράτους-μέλους προς την Κοινότητα

γ.- Αλληλεγγύη της πλειοψηφίας των κρατών-μελών προς ένα κράτος-μέλος

δ.- Αλληλεγγύη ενός κράτους-μέλους προς την πλειοψηφία των κρατών-μελών

4.- Η Αλληλεγγύη της Κοινότητας και των κρατών-μελών προς ένα κράτος-μέλος, ήτοι οι άνω περιπτώσεις 3α και 3γ, συνίσταται στο ότι λαμβάνονται υπόψη οι πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει το εν λόγω κράτος-μέλος (υποθ. 39/72).

Οι δυσκολίες όμως αυτές λαμβάνονται υπόψη υπό δυο προϋποθέσεις:

α.- Εντός του πλαισίου και των αρχών της Κοινότητας.

β.- Λαμβανομένων υπόψη των νομίμων συμφερόντων των άλλων κρατών-μελών.

Η αλληλεγγύη η οποία αποτελεί κατ'αρχήν την βάση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το κοινοτικό δίκαιο επεκτείνεται προς όφελος των κρατών-μελών στην διαδικασία της αμοιβαίας συνδρομής (υποθ. 6 κ 11/69).

Η εφαρμογή της αρχής της αλληλεγγύης χάριν ενός κράτους-μέλους δεν πρέπει να αποβαίνει σε βάρος των εταίρων του στην Κοινότητα (υποθ. 128/78), ούτε πρέπει να μεταφέρει στα άλλα κράτη-μέλη την ανάγκη αντιμετώπισης των δικών του παραλείψεων (υποθ. 128/78).

Ομοίως τυχόν ωφέλεια ενός κράτους-μέλους λόγω της εφαρμογής της αρχής της αλληλεγγύης δεν θα πρέπει να είναι σε βάρος των εταίρων του (υποθ. 39/72).

Η κοινοτική αλληλεγγύη αντιστρατεύεται την μονομερή εκ μέρους του ενδιαφερόμενου κράτους-μέλους αντίληψη περί του εθνικού του συμφέροντος (υποθ. 39/72).

Βεβαίως διερωτάται κανείς εάν το Δικαστήριο υπονοεί ότι θα πρέπει να οδηγηθούμε σε μια κοινή κοινοτική αντίληψη του εκάστοτε διακυβευόμενου εθνικού συμφέροντος.

Κατι τέτοιο σήμερα τουλάχιστον παρουσιάζεται ιδιαίτερα προβληματικό ενόψει της έλλειψης ουσιαστικής κοινοτικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών αλλά και των λαών της Κοινότητας, η οποία θα μπορούσε να εγγυηθεί τις ουσιαστικές προϋποθέσεις μιας αντικειμενικής αλλά και συνάμα ευαίσθητης αντιμετώπισης του διακυβευόμενου εθνικού συμφέροντος.

Πολλώ μάλλον σε μία Κοινότητα όπου το δημοκρατικό έλλειμμα είναι τεράστιο και η αίσθηση ενός κοινού πεπρωμένου ανάμεσα στους λαούς της χρειάζεται αρκετά χρόνια ακόμη για να οικοδομηθεί.

Περαιτέρω η κοινοτική αλληλεγγύη δεν θα πρέπει να οδηγεί σε ανισότητα των κρατών-μελών ενώπιον του Κοινοτικού δικαίου (υποθ. 39/72).

Ομοίως δεν θα πρέπει να αποβαίνει σε βάρος των υπηκόων του ενδιαφερομένου κράτους-μέλους.

5.- Η αλληλεγγύη ενός κράτους-μέλους προς την Κοινότητα και προς την πλειοψηφία των κρατών-μελών ήτοι στην άνω περίπτωση 3β) σημαίνει προσαρμογή των εθνικών συμφερόντων του ενδιαφερόμενου κράτους-μέλους εντός του κοινοτικού συμφέροντος (γνων. 1/75).

Στην ουσία στην περίπτωση 3β) πρέπει να ομιλούμε για την αποκαλούμενη κοινοτική πίστη ή αφοσίωση (loyalty), η οποία δεν επιτρέπει την κερωρισμένη ικανοποίηση των εθνικών συμφερόντων κατά τρόπο που να τίθεται σε κίνδυνο το κοινό συμφέρον της Κοινότητας (γνωμ. 1/75) ή να παραβιάζονται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από την Συνθήκη.

Ειδικότερα στην περίπτωση 3β) η αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης ουσιαστικά υπηρετεί την ανάγκη για ενότητα η οποία πρέπει υποχρεωτικά να θεμελιωθεί εντός της Κοινότητας (γνωμ. 1/76).

6.- Η αλληλεγγύη ενός κράτους-μέλους προς την πλειοψηφία των άλλων κρατών-μελών ήτοι η άνω περίπτωση 3δ) δεν αντιμετωπίστηκε αυτόνομα από την νομολογία του Δικαστηρίου.

Μόνο με πολύ έμμεσο τρόπο ήτοι με την έννοια της υποχρέωσης αλληλεγγύης ενός κράτους-μέλους προς την Κοινότητα, παρότι βέβαια αυτή δεν αποτελεί απλά το άθροισμα των συμφερόντων της πλειοψηφίας των κρατών-μελών αλλά οπωσδήποτε κάτι πολύ περισσότερο.

7.- Η αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης καθορίζει την θέση των κρατών-μελών μεταξύ τους στα πλαίσια του εσωτερικού συντάγματος της Κοινότητας (γνωμ. 1/76).

Εδράζεται όπως και οι σχέσεις των κρατών-μελών στην έννοια της κοινής δράσης που αναφέρεται στο προοίμιο της Συνθήκης της ΕΟΚ (γνωμ. 1/76) και συνεπάγεται τον αποκλεισμό προνομίων υπέρ ορισμένων κρατών-μελών, τον αποκλεισμό, ακόμη και οικειοθελώς, ενός κράτους-μέλους από την συμμετοχή του στις δράσεις της Κοινότητας ως επίσης και την χορήγηση εξουσίας σε ορισμένα κράτη - μέλη να μην λάβουν μέρος σε κάποιο ζήτημα που εμπίπτει σε κάποια κοινή κοινοτική πολιτική (γνωμ. 1/76).

Υπό το πρίσμα αυτό δεν φαίνεται να συμβιβάζεται προς την αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης νοούμενης υπό όλες τις διαστάσεις ήτοι α) ως υποχρέωση μη βλάπτουσα τα συμφέροντα των άλλων κρατών-μελών μέσω του κοινώνικου dumping β) ως υποχρέωση κοινοτικής πίστης γ) ως υποχρέωση ενότητας της Κοινότητας και δ) ως υποχρέωση εδραζομένη στην κοινή δράση, η εξαίρεση της Μεγάλης Βρετανίας από την εφαρμογή των διατάξεων της Κοινωνικής Χαρτας, σημείο στο οποίο έχουμε ήδη σταθεί αναλυτικότερα στο κεφάλαιο περι κοινωνικών σκοπών της συνθήκης.

Περαιτέρω η κοινοτική αλληλεγγύη θεμελιώνεται στην αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών-μελών (γνωμ. 1/75).

Αποτελεί μια υποχρέωση η οποία έγινε αποδεκτή από τα κράτη-μέλη λόγω της εισδοχής τους στην Κοινότητα (υποθ. 39/72), αλλά και δικαίωμα που μπορεί να δράσει προς όφελος τους ιδίως στην περίπτωση διατάραξης του ισοζυγίου πληρωμών τους, ως έκφραση αμοιβαίας συνδρομής (υποθ. 6 και 11/69).

Η κοινοτική αλληλεγγύη δημιουργεί για τα κράτη-μέλη μια ισορροπία μεταξύ πλεονεκτημάτων και υποχρεώσεων (υποθ. 126/78).

Η ισορροπία αυτή βεβαίως δεν ταυτίζεται με την ισότητα οφέλους και ζημίας. Όπιαδὴ δεν υπάρχει ισοβαρής κατανομή πλεονεκτημάτων και υποχρεώσεων για κάθε κράτος-μέλος λόγω της συμμετοχής του στην Κοινότητα. Θα έλεγε κανείς ότι περισσότερο αναφέρεται σε ένα πλέγμα θετικών και

αρνητικών αποτελεσμάτων, διαφορετικών για κάθε κράτος-μέλος.

Όμως το κοινό στοιχείο για όλα τα κράτη-μέλη είναι σε τελική ανάλυση η αίσθηση ότι κερδίζουν περισσότερα απ'όσα χάνουν λόγω της συμμετοχής τους στην Κοινότητα.

Αυτό βεβαίως απέχει αρκετά από τις σκέψεις του A. Marchal σύμφωνα με το οποίο οι δεσμοί αλληλεγγύης που πρέπει να υπάρχουν μεταξύ των συστατικών μερών ενός συνόλου που βρίσκεται σε ολοκλήρωση πρέπει να είναι τέτοιοι ώστε η πλήρης ελευθερία των συναλλαγών να μην θίγει κανένα και να ωφελεί όλους [2981].

Περαιτέρω η κοινοτική αλληλεγγύη επέγεται ειδικές υποχρεώσεις ενεργείας και αποχής (υποθ. 804/79) ήτοι θετικές και αρνητικές υποχρεώσεις (Γεν. Εισαγγελίας υποθ. 269/80).

Οι υποχρεώσεις αυτές εξαιρούνονται λόγω των θετικών πλεονεκτημάτων της αρχής της κοινοτικής προτίμησης που κωδικοποιήσαμε πιο πάνω. Και της αμοιβαίας συνδρομής, η οποία δύναται να παρέχεται από τις κυβερνήσεις ή από τα κράτη-μέλη ή από το Συμβούλιο.

Ειδικότερα η αμοιβαία συνδρομή αποτελεί έκφραση της κοινοτικής αλληλεγγύης προκειμένου να μπορέσουν τα κράτη-μέλη να αντιμετωπίσουν τις δυσμενείς επιπτώσεις των δυνάμεων της αγοράς (υποθ. 9 και 12/60).

8.- Η διαδικαστική αλληλεγγύη θεμελιώθηκε από το ΔΕΚ κυρίως μέσω της ερμηνείας του άρθρου 5 συνθ. ΕΟΚ.

Αποτελεί ένα πλαίσιο θετικών και αρνητικών διαδικαστικών υποχρεώσεων που αφορούν κυρίως ένα πλαίσιο συνεργασίας και αμοιβαίας συμπεριφοράς των κρατών-μελών απαραίτητης όμως για την ουσιαστική οικοδόμηση αλληλεγγύης μεταξύ τους.

Σύμφωνα με τον Ernest Haas, προκειμένου να προωθηθεί η διαδικασία ολοκλήρωσης απαιτείται να τεθεί ένα σαφές πλαίσιο καθορισμένων κανόνων και συμπεριφορών μέσα στο οποίο σφείλουν να λειτουργήσουν οι συμμετοχοί της ολοκλήρωσης.

Η τήρηση αυτού του πλαισίου εμπεδώνει κανόνες συμπεριφοράς και αντιλήψεις και οδηγεί στην οικοδόμηση αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των παραγόντων της ολοκλήρωσης.

Αυτό είναι καθοριστικό διότι τα διάφορα μέρη που συμμετέχουν στην διαδικασία ολοκλήρωσης γνωρίζουν καθαρά τους κανόνες του παιχνιδιού, τους έχουν αποδεχθεί πλήρως και προσδοκούν ότι με την αξιοποίηση τους θα αποκομίσουν οφέλη, μακροπρόθεσμα.

Ακόμη και σε περίπτωση που βραχυχρόνια μπορεί να υφίστανται ζημίες.

Το Όικαστήριο με την νομολογία του στο κεφάλαιο του άρθρου 5 συνθ. ΕΟΚ θέσπισε κανόνες αμοιβαίων διαδικαστικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών, ενέκρινε ή αποδοκίμασε τύπους και μόντελα (patterns) ενδοκοινοτικών σχέσεων και καθιέρωσε θεσμικές συμπεριφορές των κρατών-μελών μεταξύ τους.

Ειδικότερα στα πλαίσια της κοινής αλιευτικής πολιτικής τα κράτη-μέλη στο βαθμό που λαμβάνουν εθνικά μέτρα διατήρησης των θαλασσίων πόρων λόγω αδυναμίας της Κοινότητας να δράσει στον εν λόγω τομέα, πρέπει να τηρούν την υποχρέωση συνεργασίας η οποία πηγάζει από το άρθρο 5 της Συνθήκης.

Η συνεργασία αυτή, όπως προκύπτει από την προπαρατεθείσα νομολογία του Δικαστηρίου στα αλιευτικά θέματα, συνίσταται

- α) σε ανακοίνωση προς την Επιτροπή και προς τα λοιπά κράτη-μέλη των υπο θέσπιση μέτρων
- β) σε διαβούλευση επί της ουσίας των υπό θέσπιση ρυθμίσεων με την Επιτροπή.
- γ) σε λήψη σχετικής εγκρίσεως εκ μέρους της Επιτροπής.
- δ) σε δημοσίευση των ληφθέντων μέτρων
- ε) σε αποστολή πληροφοριών στα άλλα κράτη-μέλη σχετικά με το περιεχόμενο των ληφθέντων μέτρων.

Η ίδια διαδικασία συνεργασίας ισχύει και σε περίπτωση τροποποίησης των εν λόγω εθνικών μέτρων, ενώ η έγκριση της Επιτροπής δυνατόν να είναι ρητή ή σιωπηρή.

Περαιτέρω η αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης επιβάλλει στις υπο εξέταση περιπτώσεις λήψεως μέτρων προστασίας των θαλασσιών πόρων:

- α) Υποχρέωση των κρατών-μελών να λάβουν μέτρα εν απουσία κοινοτικών ρυθμίσεων.
- β) Υποχρέωση άσκησης προσφυγής επί παραλείψει κατά του Συμβουλίου (υποθ. 7/71).
- γ) Υποχρέωση διασφάλισης των δικαιωμάτων των άλλων κρατών-μελών και των λοιπών κοινοτικών υπηκόων.

Ειδικότερα σημασία πρέπει να αποδοθεί στις επισημάνσεις του Δικαστηρίου ότι στην προκείμενη περίπτωση τα κράτη-μέλη ενεργούν ως διαχειριστές του κοινοτικού συμφέροντος.

Κατά την έννοια αυτή τα μέτρα που λαμβάνουν δεν αποτελούν εκδήλωση της εθνικής τους κυριαρχίας αλλά εκτέλεση κοινοτικής υποχρεώσεως η οποία απορρέει από το καθήκον αλληλεγγύης προς την Κοινότητα που εμπεριέχεται στο άρθρο 5 συνθ. ΕΟΚ.

Επομένως τα εν λόγω "εθνικά" μέτρα, βοηθούν στην πραγμάτωση των κοινοτικών σκοπών και πρέπει να ανταποκρίνονται κατά περιεχόμενο στα συλλογικά συμφέροντα της Κοινότητας.

Ομοίως θα πρέπει να είναι συμβατά με όλο το φάσμα των υποχρεώσεων που παράγουν από την Συνθήκη και ιδίως την απαγόρευση διακρίσεων λόγω ιθαγένειας.

Κατά το Δικαστήριο η υποχρέωση της αλληλεγγύης προς την Κοινότητα και τους υπηκόους της απαγόρευει την λήψη ειδικών μέτρων για την προστασία των επιχειρήσεων και της απασχόλησης ορισμένων περιοχών που εξαρτώνται από την αλιεία, με την δικαιολογία της δήθεν λήψης μέτρων χάριν της προστασίας των θαλασσιών πόρων.

9.- Η αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης επίσης αποκλείει στα κράτη-μέλη να μην εκτελέσουν τις υποχρεώσεις τους που απορρέουν εκ της Συνθήκης με το αιτιολογικό της δήθεν ή πράγματι παρανομίας εκ μέρους των λοιπών κρατών-μελών επί του αυτού θέματος (υποθ. 804/79).

10.- Η νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με την αρχή της κοινοτικής αλληλεγγύης όπως ήδη αναφέραμε επιμερίζεται σε δύο επίπεδα.

α.- Στην οικοδόμηση μίας ουσιαστικής αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών και των λαών της Κοινότητας.

β.- Στην διαμόρφωση ενός πλέγματος σχέσεων διαδικαστικής αλληλεγγύης, η οποία αφορά τον τρόπο λειτουργίας των κρατών-μελών εντός της Κοινότητας, ή όπως θα έλεγε ο Ernest Haas, τον καθορισμό των κανόνων του παιχνιδιού στα πλαίσια της Κοινότητας [2982].

Στην ουσία διακρίνουμε στην νομολογία του Δικαστηρίου για την κοινοτική αλληλεγγύη, την αντιθετική τυπολογία που εισήγαγε ο Tonniees για τις διαφορές ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (Gemeinschaft) και ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (Gesellschaft).

Η ΚΟΙΝΩΝΙΑ κατά τον Tonniees χαρακτηρίζεται από ανταγωνιστικές σχέσεις και οι συναλλαγές στα πλαίσια της βασίζονται στο συμβόλαιο [2983]

Αντίθετα η ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ συνίσταται σε μια κατάσταση όπου τα άτομα έχουν την αίσθηση ότι ανήκουν μαζί, έχουν κοινό πεπρωμένο, αλλά και κοινές αξίες και πιστεύω [2984].

Οι δεσμεύσεις στα πλαίσια της Gesellschaft εκτελούνται λόγω της ύπαρξης των συμβατικών υποχρεώσεων ενώ στην Gemeinschaft λόγω ενός αισθήματος καθήκοντος, μιας αίσθησης συμβολής στο κοινό συμφέρον της ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ [2985].

Βεβαίως το Δικαστήριο ουδέποτε στην νομολογία του αντιπαρέβαλε την ουσιαστική αλληλεγγύη με την διαδικαστική.

Μάλλον αξιοποίησε την μία προκειμένου να συμπληρώσει την άλλη.

Όμως η χρονική διαμόρφωση των δύο αυτών χρονικών πλευρών της αλληλεγγύης είναι σημαντική.

Η ουσιαστική αλληλεγγύη διαμορφώνεται ως έννοια κυρίως στο διάστημα 1970-1978.

Εδράζεται στην ίδια την φύση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, δηλαδή σε μια αντίληψη Gemeinschaft, η οποία προυποθέτει ότι η ΕΟΚ δεν είναι απλά και μόνο μια Κοινότητα μεταξύ κυρίαρχων κρατών συνδεδεμένου με αμοιβαίες υποχρεώσεις, αλλά μια Κοινότητα των ευρωπαϊκών λαών, η οποία ενεργεί χάριν των πολιτών των κρατών-μελών [2986].

Αντίθετα η διαδικαστική αλληλεγγύη εμφανίζεται στις αποφάσεις του ΔΕΚ κατά το διάστημα 1978-1985, όταν η Ευρωπαϊκή Κοινότητα είχε εμπλακεί στον κυκεώνα των εθνικών αντιθέσεων και veto, που είχαν κυριολεκτικά παραλύσει την διαδικασία λήψης απόφασης εντός των Κοινοτικών Οργάνων.

Είναι η εποχή των θεωριών της *juste retour* και της αδιάλλακτης βαρβαρικής πολιτικής.

Ήταν λοιπόν πολύ λογικό το Δικαστήριο να ρίξει το βάρος του στην ίδια την διατήρηση του κοινοτικού συστήματος και στην διαμόρφωση κανόνων του κοινοτικού παιχνιδιού ικανών να εγγυηθούν την λειτουργία του συστήματος, την συνοχή του και την απαγκίστρωση από την παραλυσία που είχε οδηγήσει η αδυναμία λήψης απόφασης λόγω των βρετανικών veto [2987]

Η διαδικαστική αλληλεγγύη συνέβαλε στην διαμόρφωση ενός διαδικαστικού consensus μεταξύ των κρατών-μελών το οποίο συμπλήρωνε το γενικό διαδικαστικό πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών που καθόριζε η Συνθήκη και το οποίο ήδη αναλύσαμε παραπάνω.

Το περιεχόμενο που προσέδωσε στην διαδικαστική αλληλεγγύη το Δικαστήριο προσομοιάζει με τους τρεις τύπους συμβιβασμού και διακανονισμών στα πλαίσια διαφορών θεσμών ολοκλήρωσης που πραγματεύονται οι νεο-φανκτοναλιστές [2988].

Ο πρώτος τύπος αφορά την εξεύρεση ενός ελάχιστου κοινού παρανομαστή, ο δεύτερος την τεχνική μοιράσματος της διαφοράς και ο τρίτος την ανύψωση του κοινού συμφέροντος, που συνίσταται στην προώθηση των κοινών σημείων επαφής και στην αναβολή λήψης απόφασης επί των σημείων διαφωνίας [2989].

Αντίθετα η ουσιαστική αλληλεγγύη συνέβαλε στην διαμόρφωση ψυχολογικής ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ μεταξύ των λαών της Κοινότητας και στην σταδιακή οικοδόμηση ενός ουσιαστικού consensus μεταξύ των κρατών-μελών και των λαών τους.

Η ουσιαστική αυτή κοινοτική αλληλεγγύη βοήθησε στο να είναι παρούσα η Κοινότητα, στην καθημερινή ζωή όλων των Κοινοτικών πολιτών.

Επίσης η ουσιαστική αυτή αλληλεγγύη η οποία πηγάζει από την ίδια την φύση της Κοινότητας διαμόρφωσε σταδιακά ένα minimum consensus των λαών της Κοινότητας έναντι των θεσμικών της οργάνων.

Η λαϊκή αυτή συναίνεση είναι κατά τους φανκτοναλιστές [2990] ιδιαίτερα απαραίτητη για τις διαδικασίες ολοκλήρωσης καθώς αυξάνει την νομιμοποιητική βάση των υπερεθνικών δομών και οδηγεί στην οικοδόμηση μιας ουσιαστικής Κοινότητας των λαών.

Περαιτέρω η πραγματική αλληλεγγύη είναι βέβαιο ότι οδηγεί στην πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης και στην οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άλλωστε όπως τόνισε ο Robert Schuman η Ευρώπη δεν θα μπορούσε να γίνει δια μιας ούτε σύμφωνα με ένα σχέδιο . Θα χτιζόταν μέσα από συγκεκριμένα επιτεύγματα που θα δημιουργούσαν πρώτα μια π ρ α γ μ α τ ι - κ ή α λ λ η λ ε γ γ ύ η [2991].

11.- Η νομολογία του Δικαστηρίου για την κοινοτική αλληλεγγύη αποδεικνύεται πολιτική ενόψει των ρυθμίσεων της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Σύμφωνα με το άρθρο Α της εν λόγω Συνθήκης, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει σαν αποστολή να οργανώσει συνεκτικά και αλληλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών και των λαών της.

Περαιτέρω το άρθρο Ζ της Συνθήκης της ΕΟΚ, όπως αυτό τακτοποιήθηκε από το άρθρο Ζ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση προβλέπει ότι η Κοινότητα έχει ως αποστολή πέραν των άλλων και την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών της.

Πόγω δε του δραστικού περιορισμού του δικαιώματος veto κατά την διαδικασία λήψης απόφασης στα πλαίσια της Κοινότητας είναι βέβαιο ότι τα κράτη-μέλη που θα μειωθούν εκάστοτε στο Συμβούλιο συχνά θα προσβάλλουν τα ληφθέντα μέτρα ενώπιον του Δικαστηρίου.

Και είναι προφανές ότι μεγάλο μέρος των ισχυρισμών τους θα στηρίζεται στην ενδεχόμενη παράβαση των σκοπών της Συνθήκης όπως αυτοί καθορίζονται από το άρθρο 2 αυτής.

Αναμένεται λοιπόν να συμβεί κάτι ανάλογο με τα πρώτα χρόνια λειτουργίας της ΕΚΑΧ όταν πολλές αποφάσεις της Ανώτατης Αρχής προσβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου από τα κράτη-μέλη για ενδεχόμενη παράβαση των σκοπών της Συνθήκης.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

- [2694] βλεπ. Lasok στο Law of the European Communities, edited by David Vanham.
- [2695] βλεπ. 1η αιτιολογική σκέψη προοιμίου συνθήκης ΕΟΚ.
- [2696] ο.π. 8η αιτιολογική σκέψη
- [2697] βλεπ. προοίμιο Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης 1η αιτιολογική σκέψη.
- [2698] ο.π. 2η αιτιολογική σκέψη.
- [2699] gradual
- [2700] βλεπ. ομιλία Spaak στην Συμβουλευτική Συνέλευση στις 21-10-1955 Official Reports 1955, vol. 111
- [2701] Για τον νεο-φunktιονλισμό Neo-funktionlism βλεπ. Κ.Α. Στεφάνου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση 1 Ουτική Ευρώπη, σελ. 3-6.
Haas, Ernest, The Unitiny of Europe, 1958, E. Haas, Beyond the nation state, 1964, E. Haas, International Integration. The European and the Universal Process στο Dale Hekius e.t.c. (eds) International Stability,
E. Haas, The Unitiny of Europe and the Unitiny of Latin America, Journal et Common Market Studies, June 1967, p.p. 315-343.
E. Haas, The Joys and Agonies of Pretheorising στο L. Lindberg - S. Scheingold (Ed) Regional R.J. Harrison New-functionalism στο P. Taylor - A.J.R. Groom International Organisation: a conceptual approach.
Paul Taylor The Limits of European Inteqration Leon Lindberg The European Community as a Political System J.C.M.S., June 1976.
- [2702] βλεπ. όμως και Κ.Α. Στεφάνου ο.π. σελ. 5, ο οποίος παρατηρεί ότι τα πολιτικά θέματα αποτελούν αντικείμενο της πολιτικής συνεργασίας και δεν μπόρεσαν να ενταχθούν στο κοινοτικό πλαίσιο.
- [2703] ο.π. official Reports 1955, Vol. 111 p. 610.
- [2704] P. Pescatore, The law of Integration, p.p. 19-25 και 108.
- [2705] ο.π. σελ.23-24
- [2706] ECR 1974 σελ.26
- [2707] Γνωμοδότηση ΔΕΚ 1/91, Επίσημη Εφημερίδα Ε.Κ. C. 110, 29-4-1992, σελ. 15
- [2708] ο.π. σελ. 2
- [2709] Γνωμ. 1/91, ο.π. σελ. 1
- [2710] ο.π. σελ. 9-10

- [2711] ο.π. σελ. 10
 [2712] ο.π.
 [2713] γνωμ. 1/91 Ε.Ε.Ε.Κ. C. 110, 29-4-1992 σελ. 10
- [2714] ο.π.
 [2715] ο.π. σελ. 11
 [2716] ο.π. Η έννοια οικονομική και νομισματική Ένωση παρουσιάζεται μόνο στον τίτλο και όχι στο κείμενο του άρθρου 102Α το οποίο πουθενά δεν ομιλεί ρητά για Ο.Ν.Ε.. Μάλλον το ΔΕΚ δείχνει ιδιαίτερα επηρεασμένο από τις αποφάσεις της διάσκεψης κορυφής του Μάαστριχτ για την δημιουργία της Ο.Ν.Ε..
- [2717] Γνωμ. 1/91 Ε.Ε.Ε.Κ. C.110 29-4-1992, σελ. 11.
 [2718] ο.π.
 [2719] ο.π. σελ. 13.
 [2720] Γνωμ. 1/91, Ε.Ε.Ε.Κ. C 110, 29-4-92, σελ. 13.
 [2721] ο.π. σελ. 14
 [2722] ο.π.
 [2723] βλεπ. παραπάνω σημ 2700 μέρος τρίτο διατριβής
 [2724] βλεπ. παραπάνω σημ 1 μέρος δεύτερο διατριβής.
 [2725] Ipsen, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, τόμος Ι, σελ. 209.
 [2726] Υποθ. 26/62, Van Gend en Loos, ECR 1963, σελ. 1, υποθ. 6/64 Costa v ENEL, ECR 1964, σελ. 585.
 [2727] Υπόθ. 26/62, Van Gend en Loos ECR 1963 σελ. 12 και υποθ. 6/64 Flaminio Costa v ENEL, ECR 1964, 585 επομ.
 [2728] ο.π.
 [2729] Γνωμ. 1/91 Ε.Ε. Ε.Κ. 29.4.1992 σελ. 11
 [2730] Άρθρα 219 συνθ. ΕΟΚ, Π. Οαλτόγλου, Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο, σελ. 50-52.
 [2731] ο.π. Οαλτόγλου
 [2732] ο.π.
 [2733] άρθρα 103 και 107 συνθ. ΕΟΚ.
 [2734] άρθρα 73 παρ.2 εδ.2 συνθ. ΕΟΚ. άρθρα 109 παρ.2 άρθρο 115 παρ.2 συνθ. ΕΟΚ.
 [2735] Άρθρο 103 παρ.2 συνθ. ΕΟΚ
 [2736] Άρθρα 6 και 105 συνθ. ΕΟΚ.
 [2737] Άρθρα 116 παρ.1, 224 και 234 παρ.2 εδ.2 συνθ. ΕΟΚ.
 [2738] Υποθ. 39/72, Commission v Italian Republic, ECR 1973, σελ. 102 επομ.
 [2739] βλεπ. 3η αιτιολογική σκέψη προοιμίου ΕΚΑΧ.
 [2740] βλεπ. 5η αιτιολογική σκέψη ΕΚΑΧ.
 [2741] βλεπ. 7η αιτιολογική σκέψη προοιμίου ΕΟΚ.
 [2742] βλεπ. πρόσφατα γνωμοδότηση 1/91, ΕΕ.Ε.Κ. C 110, 29-4-92 σελ. 13
 [2743] Ομοίως βλεπ. υποθ. Golder, Eur. Court H.R. Series A, vol 18, και D.J. Harris Cases and Materials on International law σελ. 548-549 για την χρησιμοποίηση των σκοπών της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων κατά την ερμηνεία διατάξεων της.
 [2744] βλεπ. David Vaughan, Law of the European Communities σελ. 55

- [2745] Άρθρο 86 παρ.3 συνθ. ΕΚΑΧ.
- [2746] βλεπ. υποθ. 6 και 11/69 Rec 1969, 540 και P. Pescatore The law of Integration σελ. 40,
- [2747] P. Pescatore The law of Integration σελ. 41 και David Vaughan , Law of the European Communities σελ. 55 σημ. 1.
- [2748] Les objectives de la Communauté Européenne Comme Principes d' Interpretation dans la jurisprudence de la Cour de justice, στο Miscellanea W.J. Ganshof van der Meesch, vol 11 Brussels 1972, σελ. 347-351.
- [2749] βλεπ. Pescatore P. The law of Integration, 1974, σελ. 40.
- [2750] βλεπ. Paul Taylor, The Limits of European Integration σελ. 3
- [2751] ο.π. βλεπ. επίσης και Δήλωση Διάσκεψης Κορυφής Κοπεγχάγης 14/12/1973, για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Δελτίο P.E. 46/73 Παράρτημα.
- [2752] βλεπ. Έκθεση Davignon I, Δελτ. CE 11/1970, Μέρος πρώτο, παράγραφος 10 εδαφ.2.
- [2753] βλεπ. Karl W. Deutsch: Nationalism and Social Communication: an inquiry into the foundations of nationality MIT 1953, και Κ.Α. Στεφάνου ο.π. σελ. 9.
- [2754] F. Tonnies: Fundamental Concepts of Sociology: Gemeinschaft and Gesellschaft, N.Y. 1940.
- [2755] Έκθεση Davignon I, Δελτίο CE 11/70, Μέρος Δεύτερο
- [2756] Έκθεση Davignon II για την Πολιτική Συνεργασία Δελτίο CE 9/1973.
- [2757] ο.π. μέρος I
- [2758] Πρώτη διάσκεψη Κορυφής της Διευρυμένης Κοινότητας των 9, Παρίσι 20/10/72, Δελτίο E.E. 10/1972.
- [2759] σημείο 2 διακήρυξης ο.π. E.E. 10/1972.
- [2760] Έκθεση της Επιτροπής για την Ευρωπαϊκή Ένωση, Δελτίο E.K. Συμπλ. 5/75.
- [2761] ο.π. σημείο 22
- [2762] ο.π. σημείο 71
- [2763] ο.π. σημείο 76
- [2764] Έκθεση Tindemans ο.π. σημείο 78.
- [2765] ECR 1973, σελ. 101 επομ.
- [2766] ECR 1975, σελ. 1355 επομ.
- [2767] ECR 1977 σελ. 757 επομ.
- [2768] ECR 1978 σελ. 419 επομ.
- [2769] Υποθ. 39/72, ECR 1973 σελ. 101 επομ.
- [2770] O.J. L 252 p.1
- [2771] O.J. L. 278 p. E
- [2772] ECR 1973, σελ. 109
- [2773] ο.π. σελ. 109-110
- [2774] ECR 1973, σελ. 110
- [2775] ο.π. σελ. 111
- [2776] ο.π. σελ. 114
- [2777] ο.π.
- [2778] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα, ECR 1973, σελ. 118-124

- [2779] ο.π. σελ. 123
- [2780] ECR 1973, σελ. 115
- [2781] ο.π.
- [2782] ο.π. σκέψη 21
- [2783] ο.π.
- [2784] ECR 1973, σελ. 112
- [2785] ο.π. σελ. 116
- [2786] ο.π. σκέψη 25
- [2787] ECR 1975, σελ. 1355-1365
- [2788] ο.π. σελ. 1362
- [2789] ECR 1975, σελ. 1364
- [2790] ο.π.
- [2791] ECR 1977, σελ. 757, σκέψη 10
- [2792] ο.π. σελ. 758
- [2793] ECR 1977, σελ. 758, σκέψη 11
- [2794] ο.π.
- [2795] ο.π.
- [2796] ο.π. σκέψη 12
- [2797] υποθ. 22/70, Commission v Council (AERT) 1971 ECR 263.
- [2798] Γνωμοδότηση 1/75 ECR 1975, σελ. 1355
- [2799] ECR 1977, σελ. 758 σκέψη 12
- [2800] ECR 1978, σελ. 419
- [2801] Official Journal, English Special Edition 1970, (II) p. 482
- [2802] ECR 1978, σελ. 426
- [2803] ο.π. σελ. 428
- [2804] βλεπ. ECR 1978, σελ. 428, παράγραφος 9. Επίσης για το θέμα της μη εκτέλεσης Κοινοτικών υποχρεώσεων λόγω εσωτερικών δυσκολιών βλεπ. και υποθ. 100/77 Commission v Italian Republic 1978, ECR 879.
- [2805] ECR 1979, σελ. 489
- [2806] ο.π. σελ. 429, σκέψη 12.
- [2807] ο.π.
- [2808] Υποθ. 5/67, Reus, ECR 1968, σελ. 97
- [2809] Υποθ. 55/75, Balkan Import-Export, ECR 1973 σελ. 1133, γεν. Εισαγγελέας K. Roemer.
- [2810] ο.π.
- [2811] γεν. Εισαγγελέας G. Reischl β' υποθ. Balkan, ECR 1976, σελ. 38
- [2812] ECR 1976, σελ. 31-32, υποθ. 55/75
- [2813] ο.π. σκέψη 15
- [2814] Υποθ. 6/78, ECR 1978, προτάσεις γενικού Εισαγγελέα Carotorti σελ. 1691
- [2815] Carotorti, υποθ. 6/78, ECR 1978, σελ. 1691
- [2816] Υποθ. 6/78, ECR 1978, 1683
- [2817] Υποθ. 4/79, ECR 1980, σελ. 2859.
- [2818] ο.π. σκέψη 40, σελ. 2851
- [2819] Υποθ. 5/67, ECR 1968, σελ. 98

- [2820] Υποθ. 24/62, Germany v Commission, ECR 1963, σελ. 63 επομ.
O Pescatore μνημονεύει την εν λόγω υπόθεση στο les objectifs de la Communauté comme principes d'interpretation, ο.π. σελ. 348-349
- [2821] Υποθ. 24/62, ECR 1963, σελ. 68
- [2822] βλεπ. P. Pescatore, Les objectifs de la Communauté Européenne comme principes d'Interpretation dans la Jurisprudence de la Court de Justice, στο Miscellanea W.J. Ganshof van der Meersch, Vol.II Brussels 1972
- [2823] Άρθρο 71 συνθ. ΕΚΑΧ.
- [2824] Άρθρα 86 συνθ. ΕΚΑΧ, 108 παρ.1 εδ.2 234, συνθ. ΕΟΚ.
- [2825] Άρθρο 108 παρ.1 εδ. 2 συνθ. ΕΟΚ
- [2826] Άρθρο 108 παρ.1 εδ.2
- [2827] Άρθρο 234 συνθ. ΕΟΚ
- [2828] Άρθρο 86 συνθ. ΕΚΑΧ
- [2829] Άρθρο 71 συνθ. ΕΚΑΧ
- [2830] Άρθρο 108 παρ.1 εδ. 2 συνθ. ΕΟΚ περίπτωση β'
- [2831] ο.π. περίπτωση γ'
- [2832] ECR 1961, σελ. 197 επομ.
Στην υποθ. αυτή την αιτούσα εκπροσώπησε ο μετέπειτα Πρόεδρος του ΔΕΚ J. Mertens de Wilmars, ECR ο.π. σελ. 199
- [2833] ECR 1969, σελ. 523 επομ.
- [2834] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα K. Roemer, ECR 1961, σελ. 219-242
- [2835] ο.π. σελ. 238
- [2836] ο.π.
- [2837] ο.π. σελ. 239
- [2838] ο.π.
- [2839] ECR 1961, σελ. 217
- [2840] Εννοεί την ελεύθερη κυκλοφορία προϊόντων από την απαγόρευση της οποίας είχε ζημιωθεί η ενάγουσα.
Μετά από αίτηση του Βελγίου, της Γερμανίας και της Ολλανδίας η Ανωτάτη Αρχή θεώρησε ότι πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 71 συνθ. ΕΚΑΧ και ως εκ τούτου χορήγησε στις ενδιαφερόμενες Κυβερνήσεις το δικαίωμα να αναστείλουν την ελεύθερη εισαγωγή άνθρακα από τρίτες χώρες της Κοινότητας, ECR 1961, σελ. 200
- [2841] ECR 1961, σελ. 217
- [2842] ο.π.
- [2843] ECR 1969, σελ. 523 επομ.
- [2844] ECR 1969, σελ. 526
- [2845] ο.π. σελ. 527
- [2846] ο.π. σελ. 539, σκέψη 14.
- [2847] ECR 1969, σελ. 539, σκέψη 15
- [2848] ο.π. σελ. 549 σκέψη 16
- [2849] ο.π. σκέψη 17
- [2850] David Vaughan, Law of the European Communities σελ. 55 σημ.1.
Για τα άρθρα 5 συνθ. ΕΟΚ και 192 ΕΚΑΕ βλεπ. P. Pescatore The law of European Integration, σελ. 40-41 επομ. και υποθ. 6 κ'11/69 ο.π. σελ. 549

- [2851] βλεπ. γνωμοδότηση 1/76, ECR 1977, σελ. 758, σκέψη 12.
- [2852] ECR 1971, σελ. 267 επομ.
- [2853] ECR 1978, σελ. 417 επομ.
- [2854] ECR 1979, σελ. 2923 επομ.
- [2855] ECR 1989, σελ. 2403
- [2856] Συλλ. 1981, σελ. 1065 επομ.
- [2857] Συλλ. 1981, σελ. 3079 επομ.
- [2858] Συλλ. 1984 σελ. 2689 επομ.
- [2859] Συλλ. 1984 σελ. 1721 επομ.
- [2860] ECR 1971, σελ. 1003 επομ.
- [2861] ECR 1971, σελ. 267
- [2862] ο.π. σελ. 272
- [2863] ο.π. σελ. 273
- [2864] ο.π. σελ. 274, σκέψη 17. Βλεπ. ομοίως και προτάσεις γεν. Εισαγγελέα Dutheillet de Lamothé, ECR 1971, σελ. 291.
- [2865] ECR 1971, σελ. 275, σκέψη 21
- [2866] ο.π. σκέψη 22
- [2867] ECR 1971, σελ. 280
- [2868] ο.π. σκέψη 77, σελ. 281
- [2869] ECR 1971, σελ. 282, σκέψη 90
- [2870] ECR 1978, σελ. 417 επομ.
- [2871] The Haughe Resolution
- [2872] Υποθ. 61/77, ECR 1978, σελ. 444
- [2873] ο.π.
- [2874] ο.π.
- [2875] Υποθ. 3,4,6/76, ECR 1976, 1279
- [2876] ECR 1978, σελ. 448
- [2877] ο.π. σκέψη 63
- [2878] ο.π. σκέψη 64
- [2879] ο.π. σκέψη 65
- [2880] Υποθ. 61/77, ECR 1978, σελ. 449, σκέψη 67.
- [2881] Υποθ. 141/78, ECR 1979, σελ. 2923 επομ.
- [2882] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα ECR σελ. 2944-2953
- [2883] βλεπ. ECR σελ. 2948
- [2884] βλεπ. υποθ. 3,4,6/76 Kramer ECR 1976, 1279, υποθ. 61/77 Commission v Ireland ECR 1978, σελ. 417, υποθ. 185-204/78, Van Dam, της 3-7-1979.
- [2885] ECR 1979, σελ. 2942, σκέψη 8.
- [2886] ο.π. σκέψη 9
- [2887] ECR 1979, σελ. 2942, σκέψη 9
- [2888] ο.π. σελ. 2943, σκέψη 12
- [2889] ECR 1980, σελ. 2403
- [2890] π.χ. περιτομή της νήσου Μάν, της Νότιας θάλασσας της Ιρλανδίας, του Norway Rout Box κ.λ.π.
- [2891] ECR 2452-2480
- [2892] ο.π. σελ. 2461
- [2893] ECR 1980, σελ. 2476
- [2894] ο.π. σελ. 2432

- [2895] ο.π. σελ. 2434
- [2896] ο.π. σελ. 2437 - 2438, σκέψη 25
- [2897] ECR 1980, σελ. 2439
- [2898] ο.π. σκέψη 28
- [2899] ο.π. σκέψη 2445
- [2900] ο.π.
- [2901] ECR 1980, σελ. 2446, σκέψη 47
- [2902] ο.π. σκέψη 2441
- [2903] ο.π. σελ. 2450
- [2904] Συλλ. 1981, σελ. 1065 επομ.
- [2905] ο.π. σελ. 1067
- [2906] Συλλ. 1981, σελ. 1068 βλεπ. Αποφάσεις Συμβουλίου 79/383, 10 L 93 σελ. 40 και 79/590 J.O. L 161 σελ. 46
- [2907] Συλλ. 1981, σελ. 1069
- [2908] ο.π. σελ. 1070 σκέψη 7
- [2909] Συλλ. 1981, σελ. 1070
- [2910] ο.π. σελ. 1057
- [2911] ο.π.
- [2912] βλεπ. προτάσεις γεν. Εισαγγελέα ο.π. σελ. 1081-1094, στην σελίδα 1090
- [2913] ο.π. σελ. 1090
- [2914] ο.π. σελ. 1090-1091
- [2915] Συλλ. 1981, σελ. 1092
- [2916] ο.π.
- [2917] ο.π. σελ. 1072-1073
- [2918] ο.π. σελ. 1073, σκέψη 21
- [2919] ο.π. σελ. 1073-1074
- [2920] Συλλ. 1981, σελ. 1075, σκέψη 28
- [2921] ο.π. σελ. 1075 -1076
- [2922] ο.π. σελ. 1076
- [2923] ο.π. σελ. 1077
- [2924] ο.π.
- [2925] Συλλ. 1981, σελ. 1078
- [2926] ο.π. σκέψη 38
- [2927] Συλλ. 1981, σελ. 3079 επομ.
- [2928] ο.π. σελ. 3081-3082
- [2929] Συλλ. 3095-3103
- [2930] ο.π. σελ. 3097
- [2931] ο.π. σελ. 3097-3098
- [2932] ο.π. σελ. 3098
- [2933] ο.π. σελ. 3099
- [2934] ο.π.
- [2935] Συλλ. ECR 1979, σελ. 2923
- [2936] Συλλ. 1981, 1078
- [2937] Συλλ. 1981, σελ. 3091-3092, σκέψη 8
Εν προκειμένω η διατύπωση είναι ταυτόσημη με αυτή των προτάσεων του γεν. Εισαγγελέα Συλλ. 1981, σελ. 3099
- [2938] Συλλ. 1981, σελ. 3095

- [2939] Συλλ. 1984, σελ. 2689 επομ.
- [2940] ο.π. σελ. 2713. Τον Kirk εκπροσώπησε ο David Vaughan, συγγραφέας του βιβλίου "Law of the European Communities", στο οποίο γίνονται αναφορές στο παρόν κεφάλαιο της διατριβής μας.
- [2941] Συλλ. 1984, σελ. 2720-2725
- [2942] Υποθ. 32/79, Rec 1980, σελ. 2434 και υποθ. 804/79, Συλλ. 1981, σελ. 1075 και 1086.
- [2943] Συλλ. 1984, σελ. 2724
- [2944] ο.π.
- [2945] ο.π. σελ. 2725
- [2946] ο.π.
- [2947] Συλλ. 1984, σελ. 2717
- [2948] ο.π.
- [2949] ο.π. σκέψη 19
- [2950] ο.π. σελ. 2719
- [2951] Υποθ. 47 και 48/83, Ruimveeslachterif Midden - Nederland BV, Συλλ. 1984, σελ. 1721 επομ.
- [2952] ο.π. σελ. 1741 - 1748.
- [2953] ο.π. σελ. 1745
- [2954] ο.π.
- [2955] ο.π.
- [2956] Συλλ. 1984, σελ. 1738
- [2957] Συλλ. 1984, σελ. 1738
- [2958] ο.π.
- [2959] ο.π.
- [2960] υποθ. 51/74 Van der Hulst Jurispr. 1975, σελ. 79 και Van der Hazel 111/76 Jurispr. 1977, σελ. 901
- [2961] Συλλ. 1984, σελ. 1739.
- [2962] ECR 1971, σελ. 1003 επομ.
- [2963] ο.π. σελ. 1020 - 1021
- [2964] ο.π. σελ. 1021
- [2965] ο.π. σκέψη 47
- [2966] ECR 1971, σελ. 1021, σκέψη 48 αλλά και P. Pescatore, Law of Integration σελ. 40-41 ο οποίος θεωρεί ότι η εν λόγω διατύπωση του ΔΕΚ πρέπει να εκληφθεί ως έκφραση υποχρέωσης αλληλεγγύης των κρατών μελών μεταξύ τους.
- [2967] βλεπ. προτάσεις K. Roemer, ECR 1971 σελ. 1023 - 1037
- [2968] Υποθ. 90, - 91/63 Commission of the EEC v Grand Duchy of Luxembourg and Kingdom of Belgium.
- [2969] ECR 1971, σελ. 1035
- [2970] ECR 1964, σελ. 625 επομ.
- [2971] ο.π. σελ. 627
- [2972] ο.π. σελ. 631
- [2973] ο.π.
- [2974] ECR 1964, σελ. 631
- [2975] ο.π.
- [2976] ο.π.
- [2977] ECR 1977, σελ. 595 επομ.

- [2978] ο.π. σελ. 612, σκέψη 23
- [2979] ECR 1977, σελ. 612, σκέψη 24
- [2980] ο.π.
- [2981] βλεπ. A. Marchal L' Europe Solidaire σελ. 182, όπως αναφέρεται στο βιβλίο του Κ.Α. Στεφάνου, Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση σελ. 45.
- [2982] βλεπ. Paul Taylor, The limits of European Integration, σελ. 5
- [2983] ο.π. βλεπ. επίσης και Κ.Α. Στεφάνου ο.π. σελ. 45
- [2984] ο.π.
- [2985] ο.π.
- [2986] Υποθ. 26/62, Van Gend en Loos, ECR 1963, σελ. 1 επομ.
- [2987] Υποθ. 26,62, ECR 1963, σελ. 1 επομ.
- [2988] βλεπ. κριτική Επιτροπής στην υπόθεση 804/79, ECR 1981, σελ. 1970
- [2989] βλεπ. Ernest Haas International Integration, The European and the Universal Process, στο D. Hekins, C.G. Mc Lintock The International Stability και Paul Taylor ο.π. σελ.8
- [2990] Taylor ο.π σελ. 6 αλλά και David Mitrany A working Peace System.
- [2991] βλεπ. δήλωση Robert Schumeas της 9ης Μαΐου 1950.

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΙΕΡΑΡΧΙΑ ΤΩΝ ΣΚΟΠΩΝ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι να εξετάσει κατά πόσο στα πλαίσια κάθε μιάς από τις 3 συνθήκες (ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, ΕΚΑΕ) υφίσταται αρμονία μεταξύ των σκοπών που καθορίζουν.

Ποιά είναι η αμοιβαία σχέση μεταξύ των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών σκοπών της συνθήκης της ΕΟΚ;

Είναι δυνατή η ταυτόχρονη επιδίωξη των σκοπών αυτών στα πλαίσια κάθε συνθήκης;

Η μήπως η ενδεχόμενη επιδίωξη ενός σκοπού αυτόματα θέτει σε κίνδυνο κάποιο άλλο σκοπό της ίδιας Συνθήκης;

Μήπως τελικά εμφανίζεται αντιφατική και αντιθετική σχέση κατά την ταυτόχρονη επιδίωξη των εν λόγω σκοπών στα πλαίσια της ΕΟΚ ή της ΕΚΑΧ;

Και αν ναι, σε ποιους σκοπούς πρέπει να αποδοθεί προτεραιότητα;

Καθορίζει άραγε κάθε Συνθήκη μια ιεραρχική σχέση των ίδιων των σκοπών της;

2. ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

2.1. ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΚΑΧ

Σύμφωνα με το άρθρο 2 συνθ. ΕΚΑΧ η Κοινότητα έχει ως αποστολή την οικονομική επέκταση, την ανάπτυξη της απασχόλησης και την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου εντός των κρατών-μελών.

Η επιδίωξη του σκοπού της οικονομικής επέκτασης κατ'αρχάς δεν φαίνεται να αντιφάσκει είτε με την ανάπτυξη της απασχόλησης είτε με την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου.

Είναι προφανές ότι η οικονομική επέκταση θα έχει ως συνέπεια μακροπρόθεσμα την μεγιστοποίηση των παραπάνω κοινωνικών σκοπών.

Όμως η ταυτόχρονη επιδίωξη των εν λόγω οικονομικών και κοινωνικών σκοπών είναι πιθανόν βραχυπρόθεσμα να οδηγήσουν σε αντιφατικά αποτελέσματα.

Ετσι από ορισμένες-πλευρές υποστηρίχθηκε ότι η διατήρηση της απασχόλησης και η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου ενδεχόμενα να μην συντελούν στην οικονομική επέκταση της Κοινότητας, όταν πεδίο αναφοράς είναι διάφοροι αντιπαραγωγικοί κλάδοι των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα, οι οποίοι στηρίζονται στον προστατευτισμό και τις κρατικές επιδοτήσεις (1).

Ομοίως η οικονομική επέκταση της Κοινότητας μπορεί να απαιτεί βραχυπρόθεσμα την απόλυση του πλεονάζοντος προσωπικού και την κατά τον τρόπο αυτό μείωση των θέσεων απασχόλησης στους παραπάνω κλάδους προκειμένου να συντελεστεί η παραγωγική τους ανασυγκρότηση (2).

Σ'αυτή την περίπτωση ποια θα πρέπει να είναι η στάση των αρμόδιων Κοινοτικών Οργάνων;

Μπορούν να λάβουν μέτρα που θα μειώνουν την απασχόληση και το βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων προκειμένου να επέλθει η εξυγίανση των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα;

Είναι δυνατόν τα κράτη-μέλη να προσβάλλουν αυτές τις αποφάσεις για ενδεχόμενη παράβαση του άρθρου 2 της Συνθήκης;

Περαιτέρω η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ επιβάλλει στην Κοινότητα να δημιουργήσει προσδευτικά τις προϋποθέσεις που εξασφαλίζουν μόνες τους την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας, διαφυλάσσοντας ταυτόχρονα την συνεχή απασχόληση και αποφεύγοντας θεμελιώδεις και παρατεινόμενες διαταραχές στην οικονομία των κρατών - μελών.

Όμως η πολυετής λειτουργία της ΕΚΑΧ απέδειξε ότι η θέσπιση κοινοτικών μέτρων για την ορθολογικοποίηση της παραγωγής οδήγησε σε μείωση της απασχόλησης και σε κλείσιμο πολλών και μεγάλων παραγωγικών μονάδων. Πόσο νόμιμες ήταν άραγε αυτές οι αποφάσεις των Κοινοτικών Οργάνων;

Αντιφάσεις όμως δεν ανακλύπτον μόνο κατά την ταυτόχρονη επιδίωξη των εν λόγω οικονομικών και κοινωνικών σκοπών.

Ενυπάρχουν και στους 7 εξειδικευμένους σκοπούς του άρθρου 3 συνθ.ΕΟΚ μέσω των οποίων αναμένεται να επιτευχθεί η οικονομική επέκταση της Κοινότητας και η άνοδος του βιοτικού επιπέδου.

Αντιφάσεις επίσης παρουσιάζονται και κατά την ενδεχόμενη ταυτόχρονη επιδίωξη ορισμένων από τους εν λόγω επιμέρους οικονομικούς σκοπούς.

2.2. ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΟΚ

Οι ίδιες βασικά παρατηρήσεις ισχύουν και για τους σκοπούς της ΕΟΚ. Όπως ήδη προαναφέραμε στους σκοπούς της ΕΟΚ περιλαμβάνονται:

- α) η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων
- β) η συνεχής και ισορροπη επέκταση
- γ) η αυξημένη σταθερότητα

- δ) η ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και
- ε) η δημιουργία σχέσεων περισσότερο στενών μεταξύ των κρατών-μελών.

Η λήψη οικονομικών μέτρων προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της αυξημένης σταθερότητας που επιβάλλει το άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ είναι ενδεχόμενο να θεωρηθεί από διάφορους κύκλους ότι απαιτεί θυσίες για τους εργαζομένους και ως εκ τούτου να οδηγεί στην μείωση του βιοτικού τους επιπέδου κατά παράβαση των εν λόγω κοινωνικών σκοπών της Κοινότητας (3).

Επίσης η επιδίωξη σταθεροποιητικής πολιτικής αρκετές φορές δημιουργεί βραχυχρόνια προβλήματα στους οικονομικούς σκοπούς της αρμονικής ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων όσο και της συνεχούς επέκτασης της οικονομίας.

Στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής η κοινοτική απαίτηση για την αύξηση του ατομικού εισοδήματος των εργαζομένων στην γεωργία, συχνά έχει οδηγήσει στην λήψη κοινοτικών μέτρων καθορισμού υψηλών τιμών των γεωργικών προϊόντων με αποτέλεσμα να επέρχεται ευθεία παράβαση των επιταγών του άρθρου 39 παρ.ε' σχετικά με την διασφάλιση λογικών τιμών κατά την προσφορά αγαθών στους καταναλωτές.

Επίσης η απαίτηση του άρθρου 39 παρ.γ' για σταθεροποίηση των γεωργικών αγορών ενδεχόμενα να επάγεται την λήψη κοινοτικών μέτρων που δημιουργούν βραχυχρόνια προβλήματα στον εφοδιασμό, παραβιάζοντας έτσι τις απαιτήσεις του άρθρου 39 παρ.δ'.

2.3. ΝΟΜΟΘΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΕΚ

Το Δικαστήριο αντιμετώπισε το πρόβλημα της αντιφατικότητας των σκοπών της συνθήκης της ΕΚΑΧ από την πρώτη υπόθεση που κλήθηκε να εκδικάσει.

2.3.1. Ο Μ. Layanhe παρουσιάζοντας τις προτάσεις του κατά την πρώτη υπόθεση που εκδίκασε το Δικαστήριο, (.4..) παρατήρησε μεταξύ άλλων ότι η Ανωτάτη Αρχή κατά την επιδίωξη ενός σκοπού της Συνθήκης οφείλει να προσπαθεί να τηρεί και τους υπόλοιπους σκοπούς.

Σε περίπτωση δε που συγκρούονται μεταξύ τους οι εν λόγω σκοποί, η Ανωτάτη Αρχή πρέπει να επιδιώκει τον αναγκαίο συμβιβασμό.

Ταυτόχρονα το Δικαστήριο στο βαθμό που δεν υπάρχει κάποια αντίθετη διάταξη, πρέπει να ερμηνεύει τους αντιτιθέμενους σκοπούς με τέτοιο τρόπο ούτως ώστε να επέρχεται ο αναγκαίος συμβιβασμός μεταξύ τους (.5..).

Το Δικαστήριο στην προκειμένη υπόθεση παρότι το ίδιο έθεσε το ερώτημα κατά πόσο υφίστατο αντίφαση μεταξύ των σκοπών της ίδιας της Συνθήκης (.6..) παρά ταύτα απέφυγε να απαντήσει θεωρώντας ότι το ζήτημα δεν ήταν κρίσιμο προκειμένου να καταλήξει σε απόφαση κατά την εν λόγω υπόθεση (.7..).

2.3.2. Στην υπόθεση *Netherlands v High Authority*, (.8.) ο γεν. Εισαγγελέας Κ. Roemer αναπτύσσοντας τις προτάσεις του επεσήμανε ότι η Ανωτάτη Αρχή κατά την ενάσκηση των εξουσιών που της έχουν ανατεθεί θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλους τους αντικειμενικούς σκοπούς της Συνθήκης (.9.).

Το Δικαστήριο στην απόφαση που εξέδωσε μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι το άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΧ υποχρέωνε την Ανωτάτη Αρχή να διασφαλίσει την εγκαθίδρυση συγκεκριμένων οικονομικών συνθηκών. Ειδικότερα στα πλαίσια αυτά η παράγραφος γ' του εν λόγω άρθρου προέβλεπε τον καθορισμό χαμηλότερων τιμών χωρίς να απαιτεί μια προσπάθεια να φθάσουν αυτές στο απόλυτο κατώτατο επίπεδο.

Απαιτούσε μόνο την διαμόρφωση μιας τιμής, η οποία παρότι ήταν η πιο χαμηλή κατά την έννοια του άρθρου 3, εν τούτοις ελάμβανε υπόψη τους υπολοίπους σκοπούς που το εν λόγω άρθρο υποχρέωνε την Ανωτάτη Αρχή να τηρεί κατά την ενάσκηση των εξουσιών της (.10.).

Μετά τις παραπάνω δύο αποφάσεις που εξέδωσε το Δικαστήριο, ολοκλήρωσε τις θέσεις του σχετικά με την εγκενή αντιφατικότητα των σκοπών της Συνθήκης σε τρεις αποφάσεις του που εξέδωσε σχεδόν ταυτόχρονα.

2.3.3. Στην υπόθεση 9/56 (.11.), 10/56 (12) και 13/57 (.13.) το Δικαστήριο έκρινε σχεδόν καθ'όμοιο τρόπο ότι το άρθρο 3 καθόριζε τουλάχιστον 8 διαφορετικούς σκοπούς, οι οποίοι ήταν πολύ γενικοί και δεν ήταν καθόλου βέβαιο ότι μπορούσαν να επιτευχθούν ταυτόχρονα στο σύνολό τους υπό όλες τις περιστάσεις, (.14.).

Κατά την επιδίωξη των σκοπών που καθόριζε το άρθρο 3 της Συνθήκης η Ανωτάτη Αρχή έπρεπε συνεχώς να προσπαθεί να εναρμονίσει κάθε πιθανή αντίφαση που συνεπαγόταν οι εν λόγω σκοποί όταν ελαμβάνοντο υπόψη ο κάθε ένας χωριστά (.15.).

Όταν προέκυπτε τιαυτή σύγκρουση, συνέχισε το ΔΕΚ, η Ανωτάτη Αρχή όφειλε να δίδει προτεραιότητα στον ένα ή τον άλλο σκοπό που καθοριζόταν από το εν λόγω άρθρο της Συνθήκης (.16.), ανάλογα με το τι ήταν αναγκαίο εν όψει των οικονομικών περιστάσεων υπό το φώς των οποίων είχε ασκήσει τις εξουσίες της.

Η εναρμόνιση των διαφόρων σκοπών, συνέχισε το Δικαστήριο, συνεπαγόταν μια πραγματική διακριτική ευχέρεια η οποία εμπειρείχε δύσκολες επιλογές, βασισμένες στις οικονομικές περιστάσεις υπό το φώς των οποίων εκδόθηκαν οι Αποφάσεις της Ανωτάτης Αρχής (.17.).

Η θέση αυτή του Δικαστηρίου ήταν σημαντική, όχι μόνο διότι το ΔΕΚ δέχθηκε ότι οι διάφοροι σκοποί της Συνθήκης παρουσίαζαν αντιφάσεις αλλά και διότι αποφάνθηκε ότι προσωρινά τουλάχιστον, κάποιος απ'αυτούς μπορούσε να υπερισχύσει των υπολοίπων.

Εχοντας καταλήξει στις θέσεις αυτές το Δικαστήριο ήταν λογικό ότι στις επόμενες υποθέσεις θα αναγκαζόταν να εξετάσει κατά πόσο υπήρχε κάποια ιεραρχική σχέση μεταξύ των σκοπών της Συνθήκης, η οποία θα επέτρεπε τον διαχωρισμό τους σε πρωτεύοντες και δευτερεύοντες σκοπούς, σε σημαντικούς και μη.

2.3.4. Αυτό έγινε κατ'αρχάς στις υποθέσεις 19/58 (.18.), 27 και 29/58 (.19.), 3-18,25 και 26/58 (20) επι των οποίων εκδόθηκαν αποφάσεις στις 10-5-1960, και εν συνεχεία σε άλλες υποθέσεις από τις οποίες η κυριώτερη ήταν η υπόθεση 28/66 (.21.).

Στις συνεκδικασθείσες υποθ. 27 και 29/58 το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάνθηκε ότι ήταν απαραίτητο να επισημάνει ότι οι σκοποί που καθοριζόταν στα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης δεν μπορούσαν να επιτευχθούν όλοι ταυτόχρονα και στον πιο υψηλό βαθμό.

Για την διασφάλιση της νομιμότητας της απόφασης που είχε λάβει η Ανωτάτη Αρχή αρκούσε το γεγονός ότι οι εν λόγω σκοποί είχαν εύλογα τηρηθεί και είχαν επιδιωχθεί χάριν του κοινου συμφέροντος το οποίο καθοριζόταν στην πρώτη παράγραφο του άρθρου 3 της Συνθήκης (.22.)

Και το Δικαστήριο αφού παρέθεσε ολόκληρη την δεύτερη παράγραφο του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ επεσήμανε ότι η εν λόγω διάταξη παρότι εξέφραζε δύο επιφυλάξεις καθόριζε με σαφήνεια τον ουσιαστικό σκοπό της Κοινής Αγοράς

σύμφωνα με το οποίο η γενική πολιτική της Ανωτάτης Αρχής έπρεπε να συνίσταται στην προσδευτική εγκαθίδρυση των συνθηκών οι οποίες απο μόνες τους θα διασφάλιζαν την ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής (.23.).

Και το Δικαστήριο συνέχισε επισημαίνοντας πως το γεγονός ότι οι επίδικες αποφάσεις ενδεχόμενα να οδηγούσαν σε προσωρινή μείωση της απασχόλησης και στο κλείσιμο ορισμένων επιχειρήσεων δεν μπορούσε να καταστήσει αυτές άκυρες λόγω δήθεν παραβίασης των άρθρων 2 και 3 (.24.).

Αντίθετα παρατήρησε το Δικαστήριο, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τέτοια μέτρα ήταν αναγκαία προκειμένου να επιτρέψουν στην Κοινή Αγορά να επιτύχει τους καθορισμένους σκοπούς της αφού η εξαφάνιση επιχειρήσεων οι οποίες μπορούσαν να συντηρηθούν χάρι στις συνεχείς και μαζικές επιδοτήσεις, θα είχαν ως αποτέλεσμα την ενίσχυση της αντοχής της σε περιόδους κρίσεων (.25.).

Η θέση αυτή του Δικαστηρίου η οποία ιεραρχούσε τους οικονομικούς και κοινωνικούς σκοπούς της Συνθήκης και έδιδε ισχυρό προβάδισμα στην ορθολογικοποίηση της παραγωγής, η οποία έπρεπε σε περίπτωση σύγκρουσης να υπερισχύει των κοινωνικών σκοπών της απασχόλησης και του βιοτικού επιπέδου ακολουθήθηκε από το Δικαστήριο με ελάχιστες εξαιρέσεις μέχρι το 1968.

Όμως τόσο τα αποτελέσματα της οικονομικής αναδιάρθρωσης των βιομηχανιών χάλυβα και άνθρακα όσο και τα έντονα κοινωνικά προβλήματα που είχαν προκληθεί απ'αυτήν οδήγησαν το Δικαστήριο σε προσωρινή τροποποίηση της παραπάνω ιεράρχησης οικονομικών και κοινωνικών σκοπών.

Στην υπόθεση Netherlands High Authority (26) το Δικαστήριο μεταξύ άλλων κλήθηκε να απαντήσει στον Ολλανδικό ισχυρισμό ότι η υποχρέωση διασφάλισης της συνεχούς απασχόλησης που καθοριζόταν ως σκοπός του άρθρου 2 συνθ. ΕΚΑΧ, ήταν δευτερεύουσας σημασίας σε σχέση προς την ανάγκη διασφάλισης της ορθολογικοποίησης της παραγωγής (27).

Το Δικαστήριο απαντώντας στον εν λόγω ισχυρισμό επεσήμανε ότι η ίδρυση της Κοινής Αγοράς βασιζόταν κυρίως στην ορθολογική κατανομή της παραγωγής στο υψηλότερο επίπεδο παραγωγικότητας (28).

Αυτό όμως δεν σήμανε επ' ουδενί λόγω ότι οι κοινωνικοί σκοποί του άρθρου 2 ήταν πάντοτε δευτερεύουσας σημασίας και ότι δεν μπορούσαν σε καμία περίπτωση να αποτελέσουν ένα από τους αποφασιστικούς λόγους δράσης της Κοινότητας. (29)

Και το Δικαστήριο κατέληξε επισημαίνοντας για άλλη μια φορά ότι επειδή οι σκοποί των άρθρων 2 και 3 συνθ. ΕΚΑΧ δεν μπορούσαν να εκπληρωθούν πάντοτε ταυτόχρονα και εξ ολοκλήρου, η Κοινότητα έπρεπε συνεχώς να εναρμονίζει αυτούς τους σκοπούς όταν εξεταζόταν ατομικώς. Και όταν εδημιουργούντο συγκρούσεις έπρεπε να δίδει τόσο προτεραιότητα σε ορισμένους απ' αυτούς όσο εμφανιζόταν αναγκαία εν όψει των οικονομικών συνθηκών υπο το πρίσμα των οποίων ελάμβανε τις αποφάσεις της (30).

2.3.5. Στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΟΚ και κυρίως σε υποθέσεις που αφορούσαν την Κοινή Γεωργική Πολιτική (31), τις οποίες έχουμε παρουσιάσει εκτεταμένα στο κεφάλαιο περί κοινωνικών σκοπών της ΕΟΚ ακολούθησε την θέση περί αντιφατικότητας των σκοπών της Συνθήκης. (32).

Ειδικότερα επεσήμανε ότι τα θεσμικά όργανα της Κοινότητας κατά την διασφάλιση της εναρμόνισης των συγκρουσμένων σκοπών της Συνθήκης είχαν την εξουσία να δίδουν σε οποιονδήποτε απ' αυτούς τους σκοπούς προσωρινή προτεραιότητα προκειμένου να ικανοποιήσουν τις απαιτήσεις των οικονομικών συνθηκών εν όψει των οποίων είχαν ληφθεί οι αποφάσεις τους (33).

2.4 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1.- Από την παραπάνω νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει κατ' αρχάς ότι, οι διάφοροι σκοποί της Συνθήκης της ΕΚΑΧ αλλά και της ΕΟΚ, παρουσιάζουν μεταξύ τους αντιφάσεις και δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν ταυτόχρονα.

2.- Υποχρέωση των οργάνων της Κοινότητας είναι κατά την επιδίωξη των εν λόγω σκοπών να προσπαθούν:

α) Να τους εναρμονίσουν και εάν αυτό δεν είναι δυνατόν τότε

β) Να δίδουν προτεραιότητα σε ορισμένους απ' αυτούς.

3.- Η προτεραιότητα αυτή πρέπει να είναι:

α.- Προσωρινή

β.- Τόση όσο είναι αναγκαία εν όψει των οικονομικών συνθηκών υπο το πρίσμα των οποίων λήφθηκαν οι κοινοτικές αποφάσεις.

4.- Στα πλαίσια της Συνθήκης της ΕΚΑΧ το Δικαστήριο προχώρησε σε ιεραρχική των οικονομικών και κοινωνικών σκοπών.

Χαρακτήρισε τον οικονομικό σκοπό της ορθολογικοποίησης της παραγωγής ως ουσιώδη και τους κοινωνικούς σκοπούς της απασχόλησης και της ανόδου του βιοτικού επιπέδου δευτερεύοντες.

5.- Όμως η ιεραρχική αυτή διάρθρωση των σκοπών, δεν αντιμετωπίστηκε δογματικά από το Δικαστήριο, και στην υποθ. 28/66 Netherlands High Authority, προσέδωσε αποφασιστική και κυρίαρχη σημασία στους κοινωνικούς σκοπούς της Συνθήκης.

6.- Το Δικαστήριο σχετικά με το πρόβλημα χορήγησης προτεραιότητας σε κάποιον από τους σκοπούς της Συνθήκης ακολούθησε ρεαλιστική πολιτική.

Απέφυγε να θεωρήσει ότι έπρεπε πάντοτε να δίδεται προτεραιότητα στους ίδιους σκοπούς.

Αποφάσισε ότι ανήκε στην διακριτική ευχέρεια των οργάνων της Κοινότητας και κυρίως του Συμβουλίου και της Επιτροπής, αναφορικά με την Συνθήκη της ΕΟΚ και της Ανωτάτης Αρχής, αναφορικά με την ΕΚΑΧ, να κρίνουν και να αποφασίσουν αφ' ενός μεν το κατά ποσο θα δινόταν προτεραιότητα σε κάποιον από τους σκοπούς και αφετέρου τον σκοπό στον οποίο θα χορηγείτο ενδεχομένως η εν λόγω προτεραιότητα.

7.- Το Δικαστήριο καθόρισε ένα πλαίσιο ελέγχου της παραπάνω διακριτικής ευχέρειας των πολιτικών οργάνων της Κοινότητας.

Στην ουσία διαμόρφωσε για το ίδιο ένα περιορισμένο δικαστικό παρεμβατισμό (limited judicial activism), τον οποίο θα αναλύσουμε αμέσως παρακάτω.

3. Η ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΕΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΟΥ

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟΥ ΠΑΡΕΜΒΑΤΙΣΜΟΥ

3.1 ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ο ρόλος των Δικαστηρίων στα πλαίσια ενός πολιτικού συστήματος αποτελεί ένα από τα κεντρικά ζητήματα της πολιτικής επιστήμης και του συνταγματικού δικαίου.

Ο ρόλος αυτός αποκτά ιδιαίτερα χαρακτηριστικά στα πλαίσια των διαφόρων ομοσπονδιακών συστημάτων όπου ο διαχωρισμός αρμοδιοτήτων μεταξύ του Ομοσπονδιακού Κέντρου και των Ομοσπονδών Δημοκρατιών ή Πολιτειών αποκτά κεφαλαιώδη σημασία.

Βέβαια ο όλος προβληματισμός είναι άμεσα συνυφασμένος τόσο με τον επιθυμητό ρόλο του δικαίου, στα πλαίσια της κοινωνίας όσο και με την

σχέση του δικαίου και της πολιτικής και την θεωρία του διαχωρισμού των εξουσιών.

Όμως τα θέματα αυτά στα οποία θα μπορούσε να αφιερωθεί μια διατριβή δεν αποτελούν αντικείμενο της παρούσης.

Για τον λόγο αυτό θα επικεντρωθούμε μόνο στην νομολογία του Οικαστηρίου αναφορικά με την δυνατότητα του να ελέγξει την διακριτική ευχέρεια των Κοινοτικών Οργάνων κατά την πραγματοποίηση των σκοπών των Συνθηκών.

Το κυρίαρχο ερώτημα που τέθηκε ήταν κατά πόσο θα μπορούσε το Οικαστήριο, να ελέγξει τις επιλογές των Πολιτικών Οργάνων της Κοινότητας.

Με άλλα λόγια κατά πόσο ήταν δυνατόν και σε πιο βαθμό, να επέλθει μια δικαστικοποίηση της πολιτικής στα πλαίσια της Κοινότητας.

3.2 ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ

Τόσο η Συνθήκη της ΕΚΑΧ όσο και η Συνθήκη της ΕΟΚ και ΕΚΑΕ αποδίδουν αρμοδιότητες στο Οικαστήριο να αποφαιίνεται για το κύρος και την ερμηνεία των διαφόρων πράξεων των Κοινοτικών Οργάνων.

Οι αρμοδιότητες αυτές, τις οποίες σε μεγάλο βαθμό, έχουμε ήδη αναλύσει στο πρώτο μέρος της παρούσης, απονέμονται κατά ειδικό τρόπο από τα διάφορα άρθρα της Συνθήκης τα οποία καθορίζουν του όρους και τις προϋποθέσεις ενάσκησης τους.

Περαιτέρω σχετικά είναι:

- 1) το άρθρο 4 συνθ. ΕΟΚ το οποίο καθορίζει ότι η πραγματοποίηση του έργου της Κοινότητας εξασφαλίζεται και από το Οικαστήριο το οποίο ενεργεί εντός των ορίων των εξουσιών που του παρέχονται από την Συνθήκη (34),
- 2) το άρθρο 164 ΕΟΚ (35), το οποίο καθορίζει ότι το Οικαστήριο εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της Συνθήκης.

Τα εν λόγω άρθρα σε συνδυασμό με τις διατάξεις της συνθήκης που καθορίζουν τα του Οικαστηρίου προσδιορίζουν ένα περίγραμμα αρμοδιοτήτων και ένα πλέγμα σχέσεων μεταξύ του Οικαστηρίου και των άλλων πολιτικών οργάνων της Κοινότητας.

Ταυτόχρονα διαμορφώνουν αυτό που ο P. Pescatore αποκαλεί δικαστικοποίηση του κοινοτικού συστήματος (36).

Είναι αλήθεια ότι οι αντιπροσωπείες των ιδρυτικών κρατών-μελών της ΕΚΑΧ αντιμετώπισαν με ιδιαίτερο σκεπτικισμό της ίδρυση του Οικαστηρίου στα πλαίσια της Κοινότητας.

Ο πρώην γεν. Εισαγγελέας M. Lagrange, ο οποίος έλαβε μέρος στις διαπραγματεύσεις για την ίδρυση της ΕΚΑΧ μας πληροφορεί ότι επί του

θέματος αυτού υπήρξαν αρκετές παλινωδίες (37).

Η πρώτη ιδέα ήταν να δημιουργηθεί ένα διαιτητικό δικαστήριο (38).

Εν συνεχεία μετά από πρόταση της Ολλανδικής Αντιπροσωπείας προωθήθηκε η ιδέα να δημιουργηθεί μια Επιτροπή Υπουργών αρμόδια να εξετάζει τις εφέσεις κατά των αποφάσεων της Ανωτάτης Αρχής. (39)

Όμως η Γαλλική Αντιπροσωπεία με πρωτεργάτη τον P. Feuter, προώθησε κατόπιν ένα σχέδιο Συνθήκης που προέβλεπε την ίδρυση του Δικαστηρίου (40).

Η πρόταση αυτή της Γαλλικής Αντιπροσωπείας δημιούργησε αρκετούς προβληματισμούς και ερωτήματα για τον επιθυμητό ρόλο της Δικαστικής εξουσίας στα πλαίσια της Κοινότητας.

Υπήρχε κίνδυνος να παραλύσει κατ'αυτό τον τρόπο η ίδια η δράση της Ανωτάτης Αρχής (41).

Μήπως τελικά η Κοινότητα οδηγείται στην δημιουργία μιας "κυβέρνησης των δικαστών"; (42).

Ο προβληματισμός αυτός συνεχίστηκε ιδιαίτερα έντονος και κατά την επικύρωση της Συνθήκης της ΕΚΑΧ από τα διάφορα Εθνικά Κοινοβούλια.

Η Γερμανική Κυβέρνηση παρουσιάζοντας για επικύρωση την Συνθήκη στη Γερμανική Βουλή επεσήμανε μεταξύ άλλων στην αιτιολογική της έκθεση ότι η αρχή της διάκρισης των εξουσιών που διέπνεε τις διατάξεις της Συνθήκης αναφορικά με τα θεσμικά της όργανα απαιτούσε ότι ο δικαστικός έλεγχος εκ μέρους του Δικαστηρίου δεν θα έπρεπε να το καταστήσει το ανώτατο όργανο έκφρασης της βούλησης της Κοινότητας σε οικονομικά θέματα αντι της Ανωτάτης Αρχής (43).

Επομένως συνέχισε η Γερμανική Κυβέρνηση το Δικαστήριο θα μπορούσε να επεκτείνει τον έλεγχο στην κατάσταση που απέρρεε από τις οικονομικές περιστάσεις μόνο όταν προσάπτετο στην Ανωτάτη Αρχή ότι διέπραξε κατάχρηση εξουσίας ή ότι αγνόησε κατά έκδηλο τρόπο τις διατάξεις της Συνθήκης (44).

Η εφαρμογή της θεωρίας του διαχωρισμού των εξουσιών στα πλαίσια της Κοινότητας απασχόλησε και την Γαλλική πλευρά.

Όταν ομιλούμε για διαχωρισμό εξουσιών στα πλαίσια της Κοινότητας πρέπει να λαμβάνουμε υπόψη ότι επηρεάζεται από δύο επιμέρους παραμέτρους.

1) την ύπαρξη της επονομαζόμενης τέταρτης εξουσίας και την δικαιολόγηση του ίδιου του κοινοτικού συστήματος

Κατά τον πρώην δικαστή M.R. MONACO στα πλαίσια του Κοινοτικού συστήματος εμφανίζονται οι τρεις κλασσικές εξουσίες, νομοθετική, εκτελεστική και δικαστική, οι οποίες όμως συμπληρώνονται και από μια τέταρτη αυτή του συντονισμού των συστημάτων των κρατών-μελών και της Κοινότητας, η οποία εκφράζεται από το Συμβούλιο Υπουργών (45).

2) Σύμφωνα με τον P. Pescatore, το ίδιο το Κοινοτικό Σύστημα παρουσιάζει έντονα χαρακτηριστικά κυριαρχίας του δικαίου.

Το δίκαιο διαδραματίζει κεντρικό και καθοριστικό ρόλο στην ολη διαδικασία ολοκλήρωσης.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να διαμορφώνεται ένα συγκριτικό πλεονέκτημα υπέρ του δικαιοδοτικού οργάνου της Κοινότητας, δηλαδή του Δικαστηρίου.

Ετσι κατά την λειτουργία του συστήματος η πλειοψηφία των διαφορών, οι οποίες ανακύπτουν μεταξύ των Κοινοτικών Οργάνων επιλύονται σε τελική ανάλυση από το ίδιο το Δικαστήριο (46).

Η Γαλλική Αντιπροσωπεία στην έκθεση που υπέβαλε για τις διαπραγματεύσεις της Συνθήκης της ΕΚΑΧ επεσήμανε ότι η πλειοψηφία των αποφάσεων της Ανωτάτης Αρχής είχαν λόγω των διατάξεων της ίδιας της Συνθήκης ως αντικείμενο την ρύθμιση καταστάσεων οικονομικής φύσεως (47).

Ο έλεγχος εκ μέρους του Δικαστηρίου της νομιμότητας των αποφάσεων της Ανωτάτης Αρχής θα είχε ως αποτέλεσμα να δίδει το δικαίωμα στο Δικαστήριο να ελέγχει κατά πόσο αυτές ήταν αρθές (48).

Επομένως συνέχισε η Γαλλική Αντιπροσωπεία η δράση της Ανωτάτης Αρχής θα μπορούσε να παραλύσει από τον πλήρη έλεγχο του Δικαστηρίου ο οποίος περαιτέρω θα προκαλούσε σύγχυση εξουσιών (49).

Συνεπώς κατέληξε η Γαλλική Αντιπροσωπεία ήταν απαραίτητο να αναζητηθεί μια εναρμονισμένη ανάμεσα στην απαίτηση να διατηρηθεί σε νόμιμα πλαίσια η δράση της Ανωτάτης Αρχής και στην απαίτηση να μην εμποδίζεται η δράση της σε εκείνο το επίπεδο που απαιτούνται να ληφθούν υπόψη παράγοντες οικονομικοί, πολιτικοί και κοινωνικοί, καθόσον η εκτίμηση των εν λόγω περιστάσεων κείται φυσιολογικά εκτός της δικαιοδοσίας του δικαστή (50).

ΝΟΜΟΘΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΚΑΧ

Το Δικαστήριο από την πρώτη στιγμή ανάληψης των καθηκόντων του (51) δεν άφησε αμφιβολίες για τον ρόλο που το ίδιο θεωρούσε ότι έπρεπε να διαδραματίσει στα πλαίσια της Συνθήκης.

Θέλοντας ακριβώς να μην δώσει αφορμή για κρίσεις και σχόλια ότι εκμεταλλεύεται την "δικαστικοποίηση" του ίδιου του Κοινοτικού Συστήματος και αναγορεύεται σε υπέρτατο κριτή των άλλων οργάνων της Κοινότητας και των κρατών-μελών της επεσήμανε μεταξύ άλλων στην πρώτη υπόθεση που εκδίκασε ότι δεν ανήκε στην αρμοδιότητα του να εκφράζει απόψεις για το κατά πόσο ήταν επιθυμητή η μέθοδος δημοσίευσης τιμών που καθόριζε η Συνθήκη (52).

Αντίθετα ήταν υποχρεωμένο κατ'άρθρο 31 συνθ. ΕΚΑΧ να εξασφαλίσει την τήρηση του δικαιου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της Συνθήκης (53).

Σε άλλο δε σημείο της εν λόγω απόφασης αφού αποφάνθηκε ομοίως ότι δεν ανήκε στην αρμοδιότητα του να εκφράσει απόψεις ως προς το επιθυμητό του συστήματος δημοσίευσης των τιμών παρατήρησε ότι είχε δυνατότητα μόνο να σημειώσει ότι ο εν λόγω κανόνας προβλεπόταν από την Συνθήκη η οποία, ασχέτως αν αυτό ήταν ορθό ή εσφαλμένο, δεν περιείχε καμία λέξη που θα μπορούσε να επιτρέψει ευελιξία κατά την δημοσίευση των τιμών (54).

Στην υπόθεση 6/54, Netherlands v High Authority (55) ο γεν. Εισαγγελέας Roemer αναφερόμενος στις ενδεχόμενες, αρμοδιότητες του Δικαστηρίου να ελέγξει θέματα οικονομικής πολιτικής παρατήρησε ότι η οικονομική πολιτική έπρεπε να προσαρμόζεται κάθε φορά στις συνθήκες οι οποίες άλλαζαν και ως εκ τούτου δεν μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο δικαστικής ρύθμισης μακροχρόνιας διάρκειας (56).

Κατ'ακολουθίαν συνέχισε ο K. Roemer, δεν μπορούσε να επιτραπεί στους δικαστές ο καθορισμός της οικονομικής πολιτικής (57).

Και ο Roemer συνέχισε ότι από την *ratio legis* του άρθρου 33 συνθ. ΕΚΑΧ προέκυπτε ότι, σχετικά με την έννοια της "αγνόησης της Συνθήκης κατ'έκδηλο τρόπο", που αναφερόταν σ'αυτήν την διάταξη, ο δικαστής θα έπρεπε να ήταν σε θέση να ανακαλύπτει κατά πόσο είχε συμβεί κάτι τέτοιο, χωρίς να υποκαθιστά την οικονομική πολιτική της Ανωτάτης Αρχής με αυτήν που επιθυμεί ο ίδιος (58).

Κάτι τέτοιο παρατήρησε ο K. Roemer είχε αποφασισθεί από τους ιδρυτές της συνθήκης ότι θα έπρεπε να αποφευχθεί, γι'αυτό και περιορίστηκαν σχετικά, οι εξουσίες του Δικαστηρίου (59).

Ακολουθώς ο γεν. Εισαγγελέας επεσήμανε την υποχρέωση της Ανωτάτης Αρχής να ενημερώνει με ετήσια έκθεση της την Συνέλευση (60).

Παρατήρησε σχετικά ότι σε περίπτωση έγκρισης από την Συνέλευση, μομφής κατά της οικονομικής πολιτικής της Ανωτάτης Αρχής αυτή όφειλε να παραιτηθεί (61).

Και ο K. Roemer κατέληξε ότι επειδή ο πολιτικός αυτός έλεγχος εκ μέρους της Συνέλευσης δεν μπορούσε να υποκατασταθεί με δικαστικά μέσα, γι'αυτό τον λόγο οι ιδρυτές της Συνθήκης ηθελημένα στέρησαν το Δικαστήριο από μια τέτοια εξουσία (62).

Επομένως η δυνατότητα δικαστικού ελέγχου που χορηγήθηκε κατ'άρθρο 33 συνθ. ΕΟΚ δεν αποσκοπούσε από άποψη σκοπής να έχει σαν αποτέλεσμα το Δικαστήριο, να υποκαταστήσει τις οικονομικές εκτιμήσεις της Ανωτάτης Αρχής με τις δικές του (63).

Το Δικαστήριο ενεργώντας κατ'άρθρο 33 παρ. 8 συνθ. ΕΚΑΧ δεν δύναται να εξετάσει την απόφαση της Ανωτάτης Αρχής σε αναφορά με την ενδεχόμενη παραβίαση των σκοπών. Πρέπει να το πράξει μόνο επι τη βάση μιας ενδεχόμενης αγνόησης των σκοπών αυτών κατ'έκδηλο τρόπο (64).

Εαν η εκτίμηση της κατάστασης εκ μέρους της Ανωτάτης Αρχής συνιστούσε μια τέτοια έκδηλη αγνόηση τότε έπρεπε η απόφαση της να ακυρωθεί (65).

Στην περίπτωση όμως που κάτι τέτοιο δεν είχε συμβεί, κατέληξε ο K. Roemer το Δικαστήριο όφειλε να θεωρήσει την εκτίμηση της κατάστασης εκ μέρους της Ανωτάτης Αρχής ως ορθή χωρίς να προβεί παραπέρα στην έρευνα

κατά πόσο συνιστούσε κατάχρηση εξουσίας (66).

Το Δικαστήριο μεταξύ άλλων αποφάσισε ότι κατ'άρθρο 33 συνθ. ΕΚΑΧ ο απλός ισχυρισμός περί έκδηλης αγνόησης της Συνθήκης δεν ήταν αρκετός προκειμένου να επιτρέψει στο Δικαστήριο να ελέγξει τις οικονομικές εκτιμήσεις (67).

Αντίθετα ήταν αναγκαίο να προσκομισθούν σχετικές αποδείξεις.

Ο όρος "έκδηλη" προϋποθέτει ότι δεν είχαν τηρηθεί οι νομικές επιταγές σε τέτοιο βαθμό ώστε η παράβαση αυτή συγκρινόμενη με τις διατάξεις της Συνθήκης φαινόταν να απορρέει από προφανές σφάλμα στην εκτίμηση της κατάστασης χάριν της οποίας είχε ληφθεί η απόφαση (68).

Και το Δικαστήριο κατέληξε ότι στην προκειμένη περίπτωση η έκδηλη παρερμηνεία μπορούσε να προκύψει μόνο από διαπίστωση του Δικαστηρίου ότι υφίστατο μια οικονομική κατάσταση η οποία εκ πρώτης όψεως δείχνει ότι δεν υπήρχε ανάγκη λήψης του επιδικίου μέτρου προς επίτευξη των σκοπών της παραγράφου γ' του άρθρου 3 της Συνθήκης. (69)

Ο γεν. Εισαγγελέας M. Lagrange στις αιτιολογικές προτάσεις του που παρουσίασε στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις 3,18,25 και 26/58 επεσήμανε ότι η εκτίμηση μιας οικονομικής κατάστασης στα πλαίσια του άρθρου 33 συνθ. ΕΚΑΧ, δεν ενέπιπτε στην δικαιοδοσία του Δικαστηρίου (70)

Στην γνωμοδότηση 1/60, την οποία έχουμε ήδη αναλύσει στο δεύτερο μέρος της παρούσης διατριβής το Δικαστήριο όταν κλήθηκε από την Κυβέρνηση της Ο.Δ. Γερμανίας να προβεί σε εκτίμηση των μειονεκτημάτων μιας ενδεχόμενης αύξησης του συντελεστή εισφοράς των βιομηχανικών άνθρακα και γάλυβα, αρνήθηκε να το πράξει με την αιτιολογία ότι το εν λόγω θέμα ήταν πολιτικό και όχι νομικό. [71].

ΣΥΝΘΗΚΗ ΕΟΚ

Όπως προαναφέραμε στο τρίτο μέρος της διατριβής μας, το Δικαστήριο στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής και ειδικότερα αναφορικά με το κοινωνικό σκοπό της διασφάλισης δικαίου βιοτικού επιπέδου στους γεωργικούς πληθυσμούς της Κοινότητας θεώρησε ότι τα πολιτικά όργανα της Κοινότητας και κυρίως το Συμβούλιο διέθεταν τεράστια διακριτική ευχέρεια κατά την επιδίωξη του εν λόγω σκοπού (72..)

Την ίδια διακριτική ευχέρεια διέθεταν και κατά την επιδίωξη των υπολοίπων σκοπών της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής στους οποίους ως γνωστό συμπεριλαμβάνεται η σταθεροποίηση των αγορών και η διασφάλιση λογικών τιμών για τους καταναλωτές.

Η διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής είναι ευρύτατη ιδίως κατά την εκτίμηση μίας περίπλοκης οικονομικής κατάστασης.

Σύμφωνα με το Δικαστήριο, ο δικαστικός έλεγχος της ως άνω διακριτικής ευχέρειας των πολιτικών οργάνων της Κοινότητας ενεργούστων είτε κατ'άρθρο 103 συνθ.ΕΟΚ είτε κατ'άρθρο 43 συνθ. ΕΟΚ είναι περιορισμένης φύσεως (.73.)

Πρέπει να επικεντρώνεται σε έλεγχο κατά πόσο η εκτίμηση εμπεριέχει σφάλμα ή συνιστά κατάχρηση εξουσίας ή κατά πόσο η αρχή ξεπέρασε τα όρια της διακριτικής της ευχέρειας (.74.).

Όπως ήδη επισημάναμε παραπάνω στο κεφάλαιο περί κοινωνικών σκοπών η θέση αυτή του Δικαστηρίου είναι σημαντική γιατί δίδει σαφέστατη προτεραιότητα και κυριαρχία στα πολιτικά όργανα της Κοινότητας να προβούν στην λήψη μέτρων που προωθούν τους σκοπούς της Κοινότητας.(75)

Με τις θέσεις αυτές το Δικαστήριο οριοθέτησε τον ρόλο του στα πλαίσια της Συνθήκης.

Καθόρισε ότι υπεύθυνα για την χάραξη και εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής στα πλαίσια της Κοινότητας ήταν το Συμβούλιο και η Επιτροπή.

Ταυτόχρονα ο περιορισμένος ρόλος που επεφύλαξε το ίδιο το ΔΕΚ για την δικαστική εξουσία στα πλαίσια της Κοινότητας, αντισταθμίστηκε εν μέρει από τις αποφάσεις του Δικαστηρίου που αναβάθμιζαν τον ρόλο του ίδιου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ιδίως κατά την διαδικασία λήψης μέτρων για την γεωργική πολιτική.

Οι αποφάσεις αυτές του Δικαστηρίου ενίσχυσαν την ίδια την θεσμική ισορροπία στα πλαίσια της Κοινότητας.

Όμως το ΔΕΚ δεν απέκοψε τελείως τον δικαστικό έλεγχο της διακριτικής ευχέρειας του Συμβουλίου και της Επιτροπής.

Και ούτε ακολούθησε τις συστάσεις του γεν. Εισαγγελέα Warner (.76.) να περιορίσει την παρέμβαση του σε περιπτώσεις έκδηλης αδικίας.

Άλλωστε κάτι τέτοιο δεν θα μπορούσε να το πράξει το ΔΕΚ.

Διότι αποτελεί σε τελική ανάλυση το κοινοτικό εκείνο όργανο το οποίο είναι επιφορτισμένο και με την προώθηση των σκοπών της Κοινότητας (άρθρο 4 συνθ. ΕΟΚ).

Μια προώθηση η οποία πρέπει να γίνεται όχι με την ενεργό και εκτός δικαστικών ορίων δράση του οργάνου, αλλά μέσα στα πλαίσια απονομής της δικαιοσύνης που του επιτρέπει η Συνθήκη και υπό τον όρο τήρησης του δικαίου κατά την ερμηνεία και εφαρμογή της (άρθρο 164 συνθ. ΕΟΚ).

Η επιλογή αυτή του Δικαστηρίου πέραν των άλλων οριοθετήθηκε και από την ίδια την φύση του Κοινοτικού συστήματος.

Το Κοινοτικό σύστημα, είναι ένα πολιτικό σύστημα στα οποίο ο ρόλος του δικαίου είναι καθοριστικός, κυρίαρχος και θεσμοθετημένος.

Τα κράτη-μέλη, τα κοινοτικά όργανα, οι πολίτες της Κοινότητας ενεργούν στα πλαίσια ενός συστήματος στα οποίο μεγάλο μέρος των διαφορών επιλύεται μέσω της δικαστικής οδού από το ίδιο το ΔΕΚ. Στα πλαίσια αυτή η δικαστική επίλυση των διαφορών αποτελεί μέρος της ίδιας της θεσμικής λειτουργίας της Κοινότητας (.77.).

Και τα ζητήματα που αντιμετωπίζονται δικαστικά δεν είναι μόνο απλά νομικής φύσεως.

Απτονται σημαντικών κοινωνικών και οικονομικών πτυχών της ζωής στην Κοινότητα.

Αφορούν την σχέση μεταξύ των Κοινοτικών Οργάνων, τον διαχωρισμό εξουσιών και αρμοδιοτήτων μεταξύ της Κοινότητας και των κρατών-μελών.

Αφορούν δηλαδή σε τελική ανάλυση θέματα ύψιστης πολιτικής σημασίας.

Η ίδια η συνθήκη έχει αναθέσει την επίλυση των πολιτικών αυτών θεμάτων στο Δικαστήριο.

Και στο μέτρο αυτό έχει διαμορφώσει μια εγγενή δικαστικοποίηση της πολιτικής στα πλαίσια του Κοινοτικού δικαίου.

Μια δικαστικοποίηση η οποία είναι υποχρεωτική αφ'ής στιγμής επιλεγεί από κάποιον διάδικο, όχι μόνο για τα υπόλοιπα πολιτικά όργανα της Κοινότητας αλλά και για το ίδιο το ΔΕΚ.

Είναι μια δικαστικοποίηση η οποία ενδύει με νομικά μανδύα κεφαλαιώδη πολιτικά θέματα και επιτάσσει την δικαστική επίλυση τους.

Η εν λόγω δικαστικοποίηση της πολιτικής στα πλαίσια του Κοινοτικού δικαίου έχει βέβαια ως αποτέλεσμα την πολιτικοποίηση της δικαιοσύνης.

Η πολιτικοποίηση αυτή δεν λαμβάνει φυσικά την μορφή έκφρασης πολιτικών εκτιμήσεων ή προτιμήσεων εκ μέρους του ΔΕΚ.

Κατά κύριο λόγο αποτελεί την δευτερογενή έκφραση της απονομής δικαιοσύνης σε θέματα που τίθενται ενώπιόν του για επίλυση.

Όταν το Δικαστήριο στα πλαίσια της ΕΚΑΧ θεώρησε ότι οι επιλογές της Ανωτάτης Αρχής να προχωρήσει στην ορθολογικοποίηση της παραγωγής ήταν σύμφωνες κατά κύριο λόγο άσκησε δικαιολογικό ρόλο.

Ερμήνευε την Συνθήκη και θεώρησε ορθώς βέβαια ότι η ορθολογικοποίηση της παραγωγής αποτελούσε οικονομικό σκοπό της Κοινότητας τον οποίο η Ανωτάτη Αρχή όφειλε να προωθήσει.

Ταυτόχρονα όμως η εν λόγω απόφαση είχε ως δευτερογενές αποτέλεσμα την επικύρωση με αυθεντικό τρόπο μιας συγκεκριμένης πολιτικής και οικονομικής επιλογής της Ανωτάτης Αρχής.

Μιας επιλογής που συμβάδιζε με τις θέσεις του γερμανικού νεο-λιμπεραλισμού (.78.).

Κατά την έννοια αυτή λοιπόν η απόφαση του Δικαστηρίου ήταν και αυτή σε τελική ανάλυση πολιτική.

Η πολιτικοποίηση της δικαιοσύνης στα πλαίσια του Κοινοτικού δικαίου ουδέποτε βέβαια έφθασε σε βαθμό και ένταση αυτή των Η.Π.Α..

Εκεί όπου το Ανώτατο Δικαστήριο στην εποχή του Αρχιδικαστή Marshall χρησιμοποιήθηκε από τους πολιτικούς αντιπάλους του Τζεφερσον αμέσως μετά την βουλευτική εκλογική του νίκη (.79.).

Η βιβλιογραφία για τον ρόλο του Δικαστηρίου στα πλαίσια του Κοινοτικού συστήματος είναι πλούσια (.80.).

Θα τολμούσαμε όμως να παρατηρήσουμε ότι την πιο ουσιώδη παρατήρηση για τον ρόλο του Δικαστηρίου πραγματοποίησε ο γεν. Εισαγγελέας F. Mancini στις προτάσεις του επί της υποθέσεως 34/86, Συμβούλιο κατά Κοινοβουλίου.

Το Δικαστήριο επεσήμανε ο F. Mancini δεν θα έπρεπε να υποκαταστήσει στην πράξη το Κοινοβούλιο και να γείσει τον εαυτό του δημοσιονομική αρχή.

Εύκολα μπορούσαν να προβλεφθούν οι συνέπειες μιας τέτοιας ενέργειας. Η κατηγορία ότι το Δικαστήριο απέβλεπε σε Κυβέρνηση των δικαστών, η οποία διατυπωνόταν συχνά εναντίον του οργάνου αυτού θα γινόταν ξαφνικά πιστευτή. (81)

Μ Ε Ρ Ο Σ   Τ Ε Τ Α Ρ Τ Ο

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- (.1..) βλεπ. σχέσεις Ολλανδικής Κυβέρνησης στην υποθ. 28/66, Netherlands v High Authority, ECR 1968, σελ. I επομ.
- (.2..) βλεπ. απόφαση ΔΕΚ στις υποθ. 27 & 29/58, ECR/1960, σελ. 257.
- (.3..) Στον εν λόγω ισχυρισμό υπάρχει και αντίλογος ο οποίος αποδίδει κυρίαρχο ρόλο στην αύξηση της απασχόλησης ως παράγοντα καθοριστικό για την οικονομική ανάπτυξη.
Στην ουσία πρόκειται για απόψεις οι οποίες δεν δέχονται την ύπαρξη διαχωρισμού μεταξύ σταθεροποιητικού και αναπτυξιακού προγράμματος και προσβλέπουν στο ξεπέρασμα των οικονομικών κρίσεων μέσω αναπτυξιακών προγραμμάτων.
Οι εν λόγω απόψεις θεωρούν ότι η λήψη σταθεροποιητικών μέτρων, οι απολύσεις και η μείωση της ζήτησης προκειμένου να επέλθει πτώση του πληθωρισμού μοιραία οδηγούν στην οικονομική ύφεση από οποία οι οικονομίες είναι πλέον πολύ δύσκολο να απεμπλακούν.
- (.4..) Υποθ. 1/54, France v High Authority, ECR 1954, σελ. I επομ.
- (.5..) ECR 1954, σελ. 26
- (.6..) ο.π. σελ. 13
- (.7..) ο.π. σελ. 14
- (.8..) Υποθ. 6/54, ECR 1955, σελ. 103 επομ.
- (.9..) ο.π. σελ. 119
- (.10..) ECR 1955, σελ. 116
- (.11..) Meroni v High Authority, ECR 1958, σελ. 233 επομ. εκδοθείσα στις 13.6.1958
- (.12..) Ομοίως Meroni v High Authority ο.π. σελ. 157, επομ. εκδοθείσα την ίδια ως ανω ημερομηνία.
- (.13..) Υποθ. Wirtschaftsvereinigung Eisen κ.λ.π. v High Authority, ECR 1958, σελ. 265, εκδοθείσα στις 21.6.1958
- (.14..) ECR 1958, σελ. 172
- (.15..) Υποθ. 10/56, ECR 1958, σελ. 172-173
- (.16..) ο.π. σελ. 173
- (.17..) ο.π.
- (.18..) Υποθ. 19/58 GERMANY v High Authority, ECR 1960, σελ. 225 επομ.
- (.19..) Υποθ. 27 & 29/58 Compagnie des Hauts Fourneaux et Fonderies de Givors and others v High Authority, ECR 1958, σελ. 241 επομ.
- (.20..) Υποθ. 3-18, 25 και 26/58, Barbara Etzbergbau A G and others v High Authority, ECR 1958, σελ. 173 επομ.
- (.21..) Υποθ. 28/66 Netherlands v High Authority
- (.22..) Υποθ. 27 & 29/58, ECR 1958, σελ. 256.
- (.23..) Υποθ. 27 & 29/58, ECR 1960, σελ. 257
- (.24..) ο.π.

- (.25.) ο.π.
- (.26.) Υποθ. 28/66, *Neitherlands v High Authority*, ECR 1968, σελ. I CMLR 1969, σελ. 377.
- (.27.) βλεπ και Α.Βλάχο ο.π. τ 2 σελ 286-287
- (.28.) ECR 1968 σελ. 1 επομ.
- (.29.) ο.π.
- (.30.) Αρ. Βλάχος ο.π. σελ. 287
- (.31.) βλεπ. παραπάνω αναλυτικότερα υποκεφάλαιο κοινωνικών σκοπών της ΕΟΚ.
- (.32.) Υποθ. *Balkan*, ECR 1973, σελ. 1112.
- (.33.) ο.π. βλεπ. επίσης και υποθ. 5/73, ECR 1973, σελ. 1091, σκέψη 24, αλλά και υποθ. *Roquette*, ECR 1977, σελ. 1844
- (.34.) βλεπ. ομοίως άρθρο 3 συνθ. ΕΚΑΕ.
- (.35.) βλεπ. ομοίως άρθρο 31 συνθ. ΕΚΑΧ και άρθρο 136 συνθ. ΕΚΑ.
- (.36.) βλεπ. P. Pescatore, *Rolect Chance du droit et des juges dans la constution de l' Europe*, *Revue International de droit Compare* σελ. 5.
- (.37.) βλεπ. M. Laqranghe *La can de Justice des Communautés Europeennes: des plans Schuman a l' union Europeenne*, σελ. I.
- (.38.) M. Laqranghe, ο.π. σελ. 2 βλεπ. επίσης και J. Monnet, *Memoirs*, σελ. 377
- (.39.) M. Laqranghe ο.π.
- (.40.) M. Laqranghe ο.π. σελ. 3 & J. Monnet ο.π. σελ. 379.
- (.41.) M. Laqranghe ο.π. 3
- (.42.) ο.π.
- (.43.) βλεπ. αιτιολογική έκθεση Γερμανικής Κυβέρνησης ECR 1955, sel.
- (.44.) ο.π. αλλά βλεπ. ομοίως και άρθρο 33 εδάφ. β' συνθ. ΕΚΑΧ.
- (.45.) M. R. Monaco, *Observations sur la juridiction de la cour de justice des Communuates Europeennes* *Cerche, Francais de droit Comprare* 1962, σελ. 3.
- (.46.) P. Pescatore ο.π. σελ. 9
- (.47.) ECR 1955, σελ. 126
- (.48.) ο.π.
- (.49.) ο.π.
- (.50.) ECR 1955, σελ. 126.
βλεπ. ομοίως επίσης και απόψεις του Ule, στο άρθρο του *Verwaltungsgerichte uberstaatlicher und Internationaler Organisation* στο *Deutches Verwaltungshlatt* 1953, σελ. 491-497
- (.51.) υποθ. 1/54, *France v High Authority*
- (.52.) ECR 1954, σελ. 14
- (.53.) ο.π.
- (.54.) ο.π. σελ. 15
- (.55.) ECR 1955, σελ. 103 επομ.
- (.56.) ο.π. σελ. 126, προτάσεις γεν. Εισαγγελέα
- (.57.) ECR 1955, σελ. 126
- (.58.) ο.π.
- (.59.) ο.π.
- (.60.) νυν Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

- (61) ο.π. σελ. 126
- (.62.) ECR 1954 σελ 126
- (.63.) ο.π. σελ. 119
- (.64) ο.π. σελ. 125.
- (65) ο.π.
- (.66.) ο.π.
- (.67.) ECR 1955, σελ. 114
- (.68.) ο.π. σελ. 115
- (.69.) ο.π.
- (70) ECR 1960 σελ. 217
- (.71.) γνωμ. 1/60 ECR 1960, σελ. 51.
- (.72.) Υποθ. 5/73, ECR 1973, σελ. 1091
- (.73.) Υποθ. Roquette, ECR 1977, σελ. 1843
- (.74.) ο.π σκέψη 20
- (.75.) Υποθ. 5/73, 9/73, 10/73, 43/72 βλεπ. παραπάνω Κεφάλαιο "Κοινωνικη σκοποι και K. Roemer ECR 1973, 1128.
- (.76.) ECR 1977, σελ. 1851
- (.77.) P. Pescatore Role et Chance du droit et des juges dans la construction de l' Europe στο Revue Internationale de droit Compare σελ. 5.
- (.78.) Για τις θέσεις του γερμανικού νεο-λιμπεραλισμού σε θέματα οικονομικής ολοκλήρωσης βλεπ. W. Hallstein "Der weg zur gemeinsamen Politik", Europäische Gemeinschaft Nov 1962, p.8. L' Erhart Prosperity through Competition 1958.
- (.79..) Carl Latham The Supreme Court as a Political Institution 3, Minnesota Law Review 1947, σελ. 205 επου.
- (.80..) Τα κυριότερα βιβλια για το ΔΕΚ είναι: A.W. Green Political Integration by Jurisprudence. The Work of the Court of Justice. J.P. Colin Le Gouvernement des Juges dans les Communautés Europeenne. Stuart Scheingold The rule of law in Political Integration.
- (.81.) γνωμ. 1/91, E.E. E.K. 29-4-92, σελ. 13.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Η παραπάνω εκτεταμένη ανάλυση των αποφάσεων του Δικαστηρίου για τους σκοπούς της Κοινότητας μας οδηγεί στα εξής συμπεράσματα:

- 1.- Όσον αφορά τους οικονομικούς σκοπούς της Συνθήκης της ΕΟΚ, το Δικαστήριο έδωσε μεγάλη έμφαση
  - α.- στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας και
  - β.- στην αυξημένη σταθερότητα.

Ειδικότερα θεώρησε ότι ο ανταγωνισμός, η ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων και αγαθών, συμβάλλουν αποφασιστικά στην αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στα πλαίσια της Κοινότητας.

Επίσης στα πλαίσια της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής το Δικαστήριο θεώρησε ότι η σταθεροποίηση των αγορών και η αποφυγή διαταραχών στον ευαίσθητο χώρο της γεωργίας αποτελούσαν αποφασιστικούς παράγοντες για την αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Το Δικαστήριο σε αντίθεση με τους ιδρυτές της Συνθήκης, δεν θεώρησε ότι στον εν λόγω σκοπό της Κοινότητας περιλαμβάνεται και η υποχρέωση διαμορφώσης μιας κοινοτικής περιφερειακής πολιτικής.

2.- Σχετικά με τον σκοπό της αυξημένης σταθερότητας η νομολογία του Δικαστηρίου ήταν πλούσια.

Κατ'αρχάς θεώρησε ότι στον σκοπό αυτό εντάσσονται και οι τέσσερις πλευρές του μαγικού τετραγώνου ήτοι ο έλεγχος του πληθωρισμού, η προστασία της απασχόλησης, η εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών και η διατήρηση της εμπιστοσύνης στα νόμισμα των κρατών-μελών.

Ειδικότερα για τον έλεγχο του πληθωρισμού το Δικαστήριο διαμόρφωσε μια σύγχρονη και ρεαλιστική νομολογία για τον έλεγχο των τιμών.

Έδωσε επίσης μεγάλη έμφαση στην εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών αλλά και στην διατήρηση εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών-μελών.

Και στους τρεις αυτούς τομείς το Δικαστήριο επεσήμανε τον σημαντικό ρόλο που οφείλε να παίξει η Κοινότητα.

Οριοθέτησε τις κοινοτικές αρμοδιότητες, επέτρεψε μια μικρής έκτασης παρέμβαση των εθνικών κρατών υπό την εποπτεία της Κοινότητας και έθεσε τις πρώτες βάσεις της έννοιας της επικουρικότητας.

Η κυριώτερη συμβολή του Δικαστηρίου στον τομέα αυτό ήταν κατά την γνώμη μας η κοινοτικοποίηση των τριών εν λόγω πλευρών του μαγικού τετραγώνου.

Οιότι η ίδια η Συνθήκη με το άρθρο 104 κατ'αρχάς θεωρούσε ότι οι εν λόγω οικονομικοί σκοποί αποτελούσαν μέλημα των ίδιων των κρατών-μελών.

Σύμφωνα με την Συνθήκη, η παρέμβαση της Κοινότητας στον εν λόγω τομέα ήταν υποβοηθητική και δευτερεύουσα.

3.- Η συνεχής και ισορροπη επέκταση της Κοινότητας δεν αντιμετωπίστηκαν νομολογιακά ενώ η διαμόρφωση στενότερων οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών εννοήθηκε από το Δικαστήριο ως ενίσχυση της ίδιας της διαδικασίας συσσωμάτωσης των εθνικών αγορών στο πλαίσιο της Κοινής Αγοράς.

4.- Ποια λοιπόν ήταν η συμβολή της μακρόχρονης νομολογιακής λειτουργίας του ΔΕΚ στην διαμόρφωση των οικονομικών σκοπών της Κοινότητας όπως αυτοί επαναπροσδιορίστηκαν από την Συνθήκη του Μάαστριχτ;

Ποιός ο ρόλος του ΔΕΚ στην διαμόρφωση των σκοπών της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης;

Με βάση τα όσα αναλύσαμε ήδη στην παρούσα διατριβή αβίαστα μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι η συμβολή του Δικαστηρίου ήταν καταλυτική.

Ο έλεγχος του πληθωρισμού αποτελεί πλέον διακρουγμένο σκοπό της Κοινότητας (άρθρο 2) ενώ η διατήρηση σταθερών τιμών, σταθερού ισοζυγίου πληρωμών και υγιών νομισματικών συνθηκών έχει πλέον κοινοτικοποιηθεί και αποτελεί κατευθυντήρια αρχή για τις δράσεις που αναλαμβάνει η Κοινότητα και τα κράτη-μέλη στα πλαίσια της ΟΝΕ (άρθρο 3Α).

Η αυξημένη σταθερότητα ως σκοπός της Κοινότητας έχει πλέον μετατραπεί υπό το φως και των σύγχρονων οικονομικών αντιλήψεων για το δίλημμα ανάπτυξη ή σταθερότητα - σε σταθερή και διαρκή ανάπτυξη.

Το περίγραμμα αυτής της ανάπτυξης οριοθετείται από την πάταξη του πληθωρισμού, την διατήρηση σταθερών τιμών, σταθερού ισοζυγίου πληρωμών και υγιών νομισματικών συνθηκών, ήτοι οριοθετείται από τους παράγοντες εκείνους τους οποίους το Δικαστήριο θεώρησε ως αποφασιστικούς για την επίτευξη του σκοπού της αυξημένης σταθερότητας της Κοινότητας. Στην ουσία οι ιδρυτές της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση επανέλαβαν την τακτική που ακολούθησε το Δικαστήριο σχετικά με τον προσδιορισμό του σκοπού της οικονομικής επέκτασης της ΕΚΑΧ και καθόρισαν με σαφήνεια τους οικονομικούς εκείνους παράγοντες που στην ουσία προσδιόριζαν την σκοπούμενη ανάπτυξη.

Ταυτόχρονα η αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων διαμορφώθηκε μετά το Μάαστριχτ ως αρμονική και ισορροπη ανάπτυξη.

Αυτό σημαίνει ότι στον σκοπό αυτό δεν εντάσσεται μόνο η ελεύθερη λειτουργία των δυνάμεων της αγοράς και η ελεύθερη κυκλοφορία των συντελεστών παραγωγής, αλλά περιλαμβάνονται και παρεμβατικές πολιτικές οι οποίες διαφυλάσσουν συνθήκες ισορροπίας.

Κατά την έννοια αυτή η Συνθήκη του Μάαστριχτ έλαβε υπόψη της την σχετική νομολογία του Δικαστηρίου ότι στον εν λόγω σκοπό της Συνθήκης περιλαμβάνεται και το μέλημα σταθεροποίησης των γεωργικών αγορών και της αποφυγής διαταραχών στο ενδο-κοινοτικό εμπόριο γεωργικών προϊόντων, τα οποία μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο με την εφαρμογή των παρεμβατικών πολιτικών (υποθ. 72/72).

Όμως η Συνθήκη του Μάαστριχτ εκτός από τα παραπάνω, έλαβε επίσης υπόψη της τη Νομολογία του Δικαστηρίου ότι ο σκοπός αυτός της Κοινότητας σημαίνει πέραν πάσης αμφιβολίας ελεύθερη διακίνηση προσώπων και αγαθών και την λειτουργία ανέθετου ανταγωνισμού.

Ετσι σύμφωνα με το άρθρο 3Α η ΟΝΕ, η οικονομική πολιτική που θεσπίζεται από τα κράτη - μέλη και την Κοινότητα, ασκείται σύμφωνα με την αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με ελεύθερο ανταγωνισμό.

II.- Σχετικά με τους κοινωνικούς σκοπούς της Κοινότητας ομοίως η συμβολή της νομολογίας του Δικαστηρίου ήταν καταλυτική για την διαμόρφωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Ηδη όπως αναλύσαμε παραπάνω το Δικαστήριο με την νομολογία του θεώρησε ότι η διατήρηση της απασχόλησης εντάσσεται στους κοινωνικούς σκοπούς που επιδιώκει η Κοινότητα.

Και αυτό τον τρόπο το Δικαστήριο αυτονόμησε την εξασφάλιση του υψηλού επιπέδου απασχόλησης από την παραπληρωματική της σχέση με τις υπόλοιπες πλευρές του μαγικού τετραγώνου.

Την διαμόρφωσε και την ενέταξε πλέον στους σκοπούς του άρθρου 2 της Συνθήκης, ως παράγοντα καθοριστικό για την σκοπούμενη ανύψωση του βιοτικού επιπέδου (άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ).

Επομένως η εξασφάλιση της απασχόλησης έπαυσε να εδράζεται πλέον στο άρθρο 104 συνθ. ΕΟΚ, εντάχθηκε στους κοινωνικούς σκοπούς του άρθρου 2 και κοινοτικοποιήθηκε.

Η Κοινότητα πλέον οφείλει κατ'άρθρο 2 συνθ. ΕΟΚ να προστατεύσει την απασχόληση και όχι τα κράτη-μέλη κατ'άρθρο 104 συνθ. ΕΟΚ.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι σαφέστατα επηρεασμένη από την νομολογιακή αυτή εξέλιξη.

Στο τροποποιημένο άρθρο 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ, διακηρύσσεται πλέον με τον πιο πανηγυρικό τρόπο ότι η Κοινότητα έχει ως αποστολή ένα υψηλό επίπεδο απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας.

Η κοινωνική αυτή προστασία μπορεί να προσδιοριστεί επίσης σε αναφορά με την πλούσια νομολογία του ΔΕΚ για τους κοινωνικούς σκοπούς της Κοινότητας.

Όπως είναι γνωστό η ερμηνευτική λειτουργία των δικαιοδοτικών οργάνων έχει δύο όψεις.

Η θετική διακρίβωση του περιεχομένου ενός κανόνα δικαίου αυτοματα ενέχει και το αντίθετο της.

Ήτοι την αρνητική διακρίβωση του τι δεν ανήκει στον υπό ερμηνεία κανόνα δικαίου.

Και τα πολιτικά όργανα λαμβάνοντας γνώση της ερμηνευτικής αυτής διακρίβωσης, μπορούν εάν το επιθυμούν να λάβουν τα κατάλληλα νομοθετικά μέτρα.

Ετσι και οι ιδρυτές της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση εν όψει της νομολογίας του ΔΕΚ ότι η ποιότητα ζωής δεν περιλαμβάνεται στους σκοπούς της Κοινότητας, θεώρησαν πολιτικά κρίσιμο να προσθέσουν στους σκοπούς του τροποποιημένου άρθρου 2 συνθ. ΕΟΚ και την άνοδο του επιπέδου ζωής.

III.- Η νομολογιακή επεξεργασία των πολιτικών σκοπών της Κοινότητας ανέδειξε την αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας σε θεμέλιο λίθο για την διαμόρφωση των σχέσεων μεταξύ τους που επιτάσσει το άρθρο 2 της Συνθήκης.

Η ενέργεια αυτή του Δικαστηρίου να αναγάγει την αλληλεγγύη σε ακρογωνιαίο λίθο για την οικοδόμηση της ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ Ευρώπης ήταν καθοριστική.

Συνέβαλε σταδιακά στην εμβρυακή διαμόρφωση ενός αισθήματος ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ (Gemeinschaft) μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και των λαών της.

Η πανηγυρική διακήρυξη του Δικαστηρίου στην γνωμοδότηση 1/91 ότι η ΕΟΚ αποσκοπεί μακροπρόθεσμα να συμβάλλει στην Πολιτική Ενοποίηση των χωρών-μελών της συνέπεσε με την κοσμοϊστορική ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μιας Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία κατά τους ιδρυτές της οφείλει να οργανώσει συνεκτικά και αλληλλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών - μελών και των λαών τους.

Η αλληλεγγύη μεταξύ των κρατών-μελών της Κοινότητας αποτελεί πλέον διακηρυγμένο σκοπό του τροποποιημένου άρθρου 2 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας η οποία έπαψε μετά το Μάαστριχτ να είναι μόνο οικονομική και μετονομάστηκε σε Ευρωπαϊκή Κοινότητα (άρθρο 2 παρ. Α.1.).

Η τεράστια αυτή συμβολή του Δικαστηρίου στην διαμόρφωση της Συνθήκης του Μάαστριχτ ξεπέρασε κάθε προσδοκία ακόμη και των ίδιων των μελών του.

Πιερωτάται δε κανείς εν όψει των ανωτέρω εάν η ρηση του Hamilton στα θρυλικά πλέον Federalist Papers, ότι το υπό ίδρυση Ανώτατο Δικαστήριο των Η.Π.Α. θα αποτελούσε την λιγότερο επικίνδυνη εξουσία, μπορεί να λάβει την παρακάτω τροποποιημένη μορφή.[1]

Το Δικαστήριο των Ε.Κ. αποτελεί την λιγότερο επικίνδυνη αλλά ταυτοχρόνα πιο αυθεντική κοινοτική εξουσία.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

[1]. βλεπ. Hamilton Federalist Papers no 78

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	σελ.....1
----------	-----------

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

Κεφάλαιο I. Ιστορία και οργάνωση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	σελ.....18
1. Ιστορία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	σελ.....18
1.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	σελ....18
1.2. Διεθνή και Ευρωπαϊκά Δικαιοδοτικά όργανα	σελ....19
1.3. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Κοινότητας	σελ....21
1.4. Οργάνωση του Δικαστηρίου της ΕΚΑΧ	σελ....22
1.5. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας	σελ....23
1.6. Τα Δικαστήρια της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ	σελ....23
2. Οργάνωση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	σελ...26
2.1. Σύμβαση του Δικαστηρίου	σελ. 26
2.2. Προνόμια και ασυλίες των δικαστών	σελ...30
2.3. Ο ρόλος του Προέδρου του Δικαστηρίου	σελ...31
2.4. Ο θεσμός του Γενικού Εισαγγελέως	σελ...33
2.5. Οι εισαγγυτές σε γραφεία δικαστή	σελ...37
2.6. Ο γραμματέας του Δικαστηρίου	σελ...38

2.7. Έδρα του Δικαστηρίου	σελ...39
2.8. Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	σελ...41
2.9. Αρμοδιότητα του Δικαστηρίου	σελ...42
2.10 Συγκρότηση του ΔΕΚ και διαδικασία εκδόσεως αποφάσεως	σελ...47
2.11. Η Απόφαση του Δικαστηρίου	σελ...56
2.12. Η νομολογία του Δικαστηρίου ως πηγή του Κοινοτικού Δικαίου	σελ...60

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Κεφάλαιο Ι. Σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ανθρακα και Χάλυβα	σελ...83
1. Σχέδιο SCHUMAN	σελ...83
2. Ρυθμίσεις της Συνθήκης	σελ...84
3. Νομολογία του Δικαστηρίου	σελ...86
4. Κοινωνικοί σκοποί της ΕΚΑΧ	σελ...88
4.1. Απασχόληση	σελ...88
4.2. Άνοδος του βιοτικού επιπέδου	σελ...92
5. Οικονομικοί σκοποί	σελ..117
5.1. Οικονομική Επέκταση	σελ..118
5.2. Ορθολογικότερη κατανομή της παραγωγής	σελ..120
5.3. Εξειδικευμένοι οικονομικοί σκοποί	σελ..127

Κεφάλαιο II	Σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας	σελ..158
	2. Κοινωνικοί σκοποί	σελ..158
	3. Οικονομικοί σκοποί	σελ..159

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ

Κεφάλαιο I	Σκοποί της Συνθήκης της ΕΟΚ	σελ..162
	1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	σελ..162
	2. Οικονομικοί σκοποί της ΕΟΚ	σελ..163
	2.1. Αρμονική ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων στο σύνολο της Κοινότητας	σελ..163
	2.1.2. Έκθεση SPAAK	σελ..164
	2.1.3. Ρυθμίσεις της Συνθήκης	σελ..165
	2.1.4. Νομολογία του Δικαστηρίου	σελ..166
	2.1.4.1. Ελεύθερος Ανταγωνισμός	σελ. 167
	2.1.4.2. Κοινή Γεωργική Πολιτική	σελ..170
	2.1.4.3. Ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων	σελ..175
	2.1.4.4. Η πολιτική κρίση σε κράτος-μέλος	σελ. 179
	2.1.4.5. Η πολιτική κρίση ως λόγος ανωτέρας βίας	σελ..189
	2.1.4.6. Περιφερειακή Πολιτική	σελ..202
	2.2. Συνεχής και ισορροπη επέκταση	σελ..218

2.3.	Αυξημένη σταθερότητα	σελ..221
2.3.2.	Η έκθεση SPAAK	σελ..221
2.3.3.	Ρυθμίσεις της Συνθήκης	σελ..224
2.3.4.	Νομολογία Οικαστηρίου	σελ..226
2.3.4.1.	Σταθερότητα των τιμών και πληθωρισμός	σελ..228
2.3.4.1.1.	Έλεγχος τιμών των προϊόντων	σελ. 228
2.3.4.1.1.3.	Λήψη εθνικών μέτρων καθορισμού των τιμών σε εκτέλεση κοινοτικών πολιτικών	σελ..242
2.3.4.1.1.5.	Πάγωμα τιμών	σελ..252
2.3.4.1.2.	Οι φόροι σαν μέτρο αντιπληθωριστικής πολιτικής	σελ..258
2.3.4.2.	Το οικονομικό κόστος των κοινωνικών μεταρρυθμίσεων ως παράγοντας μη-σταθερότητας	σελ..261
2.3.4.3.	Η κοινωνική κρίση ως παράγοντας μη-σταθερότητας	σελ..265
2.3.4.4.	Η ανατροπή της σταθερότητας ως λόγος λήψης ασφαλιστικών μέτρων	σελ..270
2.3.4.4.1.	Ανατροπή της εξωτερικής δημοσιονομικής σταθερότητας	σελ..270
2.3.4.4.2.	Αύξηση του ελλείματος του εθνικού προϋπολογισμού	σελ..272
2.3.4.4.5.	Το κόστος του εκουγγρονισμού ως απόλυτη αδυναμία εκτελέσεως αποφάσεως της Επιτροπής	σελ..274
2.3.4.2	Εξασφάλιση της εξισορρόπησης του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών των κρατών μελών	σελ..287

2.3.4.3.	Οιατήρηση της εμπιστοσύνης στο νόμισμα των κρατών-μελών	σελ..295
2.4.	Σχέσεις περισσότερο στενές μεταξύ των κρατών-μελών	σελ..307
Κεφάλαιο II.	Κοινωνικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας	σελ..354
1.	Ρυθμίσεις της Συνθήκης	σελ..355
2.	Εκθεση SRAAK	σελ..356
3.	Εισαγωγικές παρατηρήσεις	σελ..357
4.	Βιοτικό επίπεδο και κοινή γεωργική πολιτική	σελ..361
4.1	Η επίδραση των μέτρων συναλλαγματικής πολιτικής των κρατών-μελών στο βιοτικό επίπεδο των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας	σελ..361
4.2	Η επίδραση των ΝΕΠ στο βιοτικό επίπεδο των γεωργικών πληθυσμών της Κοινότητας	σελ..367
4.3	Η αρχή της Κοινοτικής προτίμησης ως μηχανισμός προστασίας του βιοτικού επιπέδου	σελ..389
4.4	Κοινωνικοί σκοποί της συνθήκης και θεμελιώδη δικαιώματα	σελ..397
4.5.	Διαδικαστικοί μηχανισμοί προστασίας του βιοτικού επιπέδου	σελ..403
4.6	Βιοτικό επίπεδο και τιμές	σελ..406

	5. Κρατικά μονοπώλια εμπορικού χαρακτήρα	σελ..407
	6. Κοινή πολιτική μεταφορών	σελ..413
	7. Κοινωνική συνοχή στα πλαίσια της Κοινότητας	σελ..415
	8. Ανύψωση του βιοτικού επιπέδου και υποχρεώσεις των κρατών μελών	σελ..422
	9. Η απασχόληση ως κοινωνικός σκοπός της Κοινότητας	σελ..429
	9.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	σελ..429
	9.2. Η μείωση του εργατικού κόστους ως μηχανισμός προστασίας της απασχόλησης	σελ..431
	9.2.3. Ο καθορισμός κατωτάτων τιμών ως μηχανισμός διατήρησης της απασχόλησης	σελ..436
	10. Εκτίμηση και όρια της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας	σελ..438
Κεφάλαιο III	Πολιτικοί σκοποί της Ευρωπαϊκής Κοινότητας	σελ..466
	1. Εισαγωγή	σελ. 466
	2. Νομολογία του ΔΕΚ	σελ. 467
	3. Συμπεράσματα	σελ.. 468
	4. Στενές σχέσεις των κρατών-μελών μεταξύ τους	σελ..471
	4.1. Εισαγωγικές παρατηρήσεις	σελ..471
	4.2. Τα κράτη μέλη ως υποκείμενα του Κοινοτικού δικαίου	σελ..471

4.4.1.	Διαδικαστικό πλαίσιο των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών	σελ..472
4.4.2.	Υποχρέωση αλληλεγγύης μεταξύ των κρατών-μελών	σελ..473
4.4.3.2.	Νομολογία του Δικαστηρίου	σελ..476
4.4.3.2.1.	Η αλληλεγγύη ως αρχή απορρέουσα από την φύση της Κοινότητας	σελ. 477
	Η αρχή της κοινοτικής προτίμησης ως έκφραση αλληλεγγύης στα πλαίσια της Κοινότητας	σελ. 481
4.4.3.2.2.	Η αμοιβαία συνδρομή των κρατών-μελών ως τρόπος έκφρασης της αρχής της αλληλεγγύης	σελ. 482
4.4.3.2.3	Η αρχή της αλληλεγγύης ως υποχρέωση απορρέουσα από τα άρθρα 5 συνθ.ΕΟΚ και 192 συνθ. ΕΚΑΕ	σελ. 484
	Αυτοδικία και αλληλεγγύη	σελ 494

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟ

Κεφάλαιο I	Ο ρόλος του Δικαστηρίου κατά την ιεράρχηση των σκοπών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων	σελ.512
	2.3. Νομολογία Δικαστηρίου	σελ 514
	3. Η διαμόρφωση ενός συστήματος περιορισμένου δικαστικού παρεμβατισμού	σελ 518
Περιεχόμενα		σελ.533